

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Meddelelser af mit Liv

af

N. C. F. Abrahams.

Udgivne af Arthur Abrahams.

Førlagsbureauet i Kjøbenhavn.

(C. F. Delbanco. G. E. C. Gad. Gyldendalske Boghandel. C. C. Ros.).

Eryht hos Nielsen & Lydiche.

1876.

K e t t e l s e r .

- Bag. 60, 6. Linie f. n. vittig læs: villig.
" 236, 15. " f. o. Grilleparzer læs: Grillparzer.
" 358, 3. " f. o. de Uadskillelige læs: Recensenten og Dyret.
-

Ved sin Død efterlod min Fader sig et Manuscript, som han havde kaldt: „Meddelelser af mit Liv“. Han havde, som han skriver i sit Forord, begyndt det med den Tanke, at det kun skulde være for hans Nærmeste, men efterhaanden, som han arbejdede sig ind i det, faldt der hyppigere og hyppigere Yttringer fra hans Mund, hvoraf det fremgik, at han dog nok tænkte sig Muligheden af en Offentliggjørelse efter hans Død. En Dag havde senere afdøde Statsraad Thiele tilligemed nogle flere af hans Ungdomsvenner spist til Middag hos ham, og efter Bordet kom han og Thiele til at tale om, at de Begge skrev deres Erindringer, og særlig faldt Talen paa et Møde i Tydskland i Aaret 1819, hvor min Fader havde siddet og sovet i en Diligence, og Thiele, der kom spadserende den modsatte Wei, havde vækket ham. „Det bliver morsomt,“ yttrede min Fader, „naar man engang kan læse den lille Episode baade fra den Sovendes Haand og fra dens Haand, der vækkede ham.“ Dette gav mig Anledning til endnu samme Aften at spørge min Fader, om det da var hans Mening, at hans Meddelelser, hvoraf han havde viist mig Forordet, maatte offentliggjøres efter hans Død, og han gav da sin Tilladelse dertil. Dette har jeg anseet det for min Pligt at forudstikke, da Udgivelsen ellers vilde staae i Modstrid med Forfatterens bestemte Udtalelse i

hans Forord, og jeg paa den anden Side ikke kunde undlade at medtage dette Forord, som viser, at Meddelelserne i det mindste ere begyndte uden Tanke om Udgivelse, og derved peger hen paa en ikke ganske eensartet Behandling gjennem det hele Værk.

Hvad selve Udgivelsen angaaer, da har jeg udeladt, hvad jeg meente ikke egnede sig til Offentliggjørelse. Enkelte senere Tilføielser har jeg maattet anføre som Noter under Texten. Endelig har jeg, da Værket temmelig brat blev afbrudt ved min Faders Sygdom og derpaa følgende Død, troet at burde i korte Træk anføre hans senere Livs vigtigste Begivenheder, uden hvilket maastee et eller andet Udtryk vil være uforstaaeligt eller i det mindste utydeligt.

Kjøbenhavn, Marts 1876.

Udg.

Meddelelser af mit Liv.

Forord.

Naar jeg idag, paa min 66de Fødselsdag, sætter Pen til Papiret for at optegne nogle Meddelelser om mit Liv, da er det vistnok ikke, fordi dette Liv har grebet ind i Begivenheder af særdeles Betydning, eller fordi disse Meddelelser ville kunne faae noget Værd for min Tids Historie, og ikke heller, fordi jeg føler Trang til at gjøre Confessioner. Jeg har besluttet mig til dette Arbeide deels for at holde et Løfte, jeg tidligere har givet mine Søner, der, efter mundtlige leilighedsvisse Fortællinger, antage, at en sammenhængende Fremstilling vilde for dem have en særlig Interesse, deels fordi jeg troer, at det for mig selv vil være en behagelig og nyttig Beskjæftigelse i ledige Timer at gjenkalde mig, saa godt min Hukommelse vil staae mig bi, Forhold og Begivenheder, der for Størstedelen ligge langt tilbage i Tiden. Jeg forudsæer iøvrigt, at den hele Fortælling, som vel enhver Autobiographie, vil komme til at omhandle mere mine Samtidige end mig selv. En fransk Forfatter siger: „la biographie n'est qu'un moyen heureux pour faire mouvoir sur la scène

autour du héros tout le groupe des contemporains“, og herved kan kun være vundet i nærværende Tilfælde; thi blandt mine Omgangsvener og de Personer, med hvilke jeg er kommen i nærmere eller fjernere Berørelse, ere mange, om hvem smaa Oplysninger og karakteristiske Træk kunne være disse Blades Læsere mere kjærkomne og interessante, end Fortællinger om mig selv.

Og hvad nu „disse Blades Læsere“ angaaer, da tænker jeg mig ved dem kun mine Sønner eller dog kun Personer, der staae mig og Mine særdeles nær. Om Offentliggjørelse kan der aldeles ikke være Tale; den blotte Tanke derom vilde udøve et Tryk paa mig og maaskee aldeles afholde mig fra at begynde paa et Arbejde, hvortil jeg vil gaae med frit Sind, hvori jeg vil bevæge mig med frie Hænder og udtale mig uden Forbeholdenhed baade om Ting og om Personer.

Dette er mine Tanker, idet jeg ruster mig til i de første Dage at skride til Værket.

Kjøbenhavn den 6te September 1864.

Første Afsnit.

1798—1820.

Om mine Forfædre veed jeg Intet og har aldrig be-
 tynnet mig om at erfare Noget om dem. De vare fortrykte
 Jøder i Holland eller Tydskland, der, ligesom deres Troes-
 fæller, vare nødte til at søge Udkomme ved Handel, da en-
 hver anden Erhvervsmaade var dem formeent. Min Farfader,
 der rimeligviis nedstammede fra Holland, drev en Slags
 chemisk Haandtering, idet han opkjøbte gamle Guldkvaster og
 Galoner, der dengang vare saameget i Brug, og deraf ud-
 skillede Guldet, som han afhændede til Guldsmede. Han
 havde, som min Fader har fortalt mig, et godt Udkomme
 og havde vel endog sammensparet sig en lille Formue; men,
 da hans Enke efter hans Død overlod Forretningen til de
 to ældste Sønner og en Svigersøn, blev Formuen snart sat
 overstyr; de to Sønner droge til Holland, og min Fader,
 som den yngste, levede i trange Kaar med Moderen.

Min Moders Fader var Handelsmand. Han var
 barnfødt i Strelitz, nød efter Sigende, Anseelse som en
 agtværdig Kjøbmand, men mistede sin Formue i den ameri-
 kanse Krig. Han døde pludselig, og min Moder kom da i
 Huset hos en ældre Søster, der var gift med en Skibsklarerer
 Simonsen, en noget vanskelig Mand, i hvis Huus hendes
 Stilling ikke var synderlig behagelig, skjøndt Søsteren var
 en godmodig og elskværdig Kone.

Min Fader var født d. 25de April 1759. Som Dreng blev han sat i Handelsklære hos Wesfely & Warburg, et Firma, der drev Strømpevæveri og Handel med vævede Sager. Siden udtraadte den ene Compagnon, Wesfely, af Firmaet og blev Assurancemægler. Min Fader fulgte ham og fik Ansættelse paa hans Comptoir, hvor han forblev, og saa da Sonnen afløste Faderen, lige til sin Dødsdag. Min Faders tidlige Ungdom faldt ind i den Periode, da Kampen for Oplysning, Fornuftherredomme, Frihed, Lighed og Menneskerettigheder var paa Dagsordenen. Det var naturligt, at den Luftning, der gik igjennem Europa, maatte især berøre de unge Jøder, der ligesom begyndte at drage Ande og skimte et Haab om en lysere Fremtid. Ved Siden af den jagtens ufordøiede Læsning af Tidens Skrifter, der smigrede deres Emancipationsideer, valgte de dog vistnok den rette Wei, idet de gjorde deres Mulige for at naae faamegen Dannelse som muligt. Skjøndt opdraget i Armod havde min Fader erhvervet sig en for hans Stilling ganske antagelig Kundskabsmasse; han regnede godt, skrev en særdeles smuk og flydende Haand og besad ikke ringe Læsning i dansk, tydsk og engelsk Litteratur.

I en ung Alder forlovede han sig med min Moder; men, skjøndt Begge ønskede at kunne gifte sig, navnlig ogsaa paa Grund af den afhængige Stilling, hvori min Moder befandt sig, hengik dog en lang Arrække, inden dette Ønske kunde blive opfyldt. Min Faders Indtægter vare uden tvivl ikke betydelige; han var af en angstlig og betænksom Charakter, der ikke tillod ham at vove Noget, men fordrede noget Sikkeret for at kunne faae No, og hertil kom endnu, at han maatte bidrage til sin Moders Underhold. Først efter Moderens Død tænkte han paa Muligheden af at

gjøre en Ende paa Forlovelsestiden, og, da han holdt Bryllup den 5te November 1797, var han 38 $\frac{1}{2}$ Aar gammel; min Moder fyldte samme Dag sit 32te Aar. Hun var af en energisk, livlig Character; ligesaa kraftig, streng og sanguinsk, som min Fader var blød og tilbøielig til Forknythed i Livets Tilfikkelser, holdt disse to Modsetninger hinanden i Ligevægt, og min Moders Kraft og Fortrøstning hjalp min Fader gennem mangen Trængsel, hvori paafølgende Tidens haarde Tryk ellers vilde have nedbrudt hans Mod.

Jeg blev født den 6te September 1798 i et Huus paa Nytorv, jeg troer i det, der nu har Nr. 9; men kort efter flyttede mine Forældre til Lille Kirkestræde, nuværende Nr. 3, hvilket Huus eiedes af en dengang velbekendt rig Høker, ved Navn Jacob Wendtsen. Til denne Bolig knyttede sig mine allertidligste Erindringer, og jeg mindes saaledes, hvorledes jeg med Andagt hver Morgen betragtede min Faders Friseur Sandgaards Virksomhed, naar han var isærd med at frisere og pudde min Fader og binde hans Bidst; denne sidste Brydelse havde allerede levet sin længste Tid, thi faa Aar efter blev den klippet af og henlagt i en Skatolstufte, hvorfra den siden er forsvundet. I dette Huus fødtes min Søster den 20de Februar 1801, og vi to forbleve vore Forældres eneste Børn.

Det har altid foretvævet mig, som om der i min tidligste Barndom foregik noget Usædvanligt omkring mig, der tilbrog sig min Opmærksomhed. Om dette har været den Uro i Huset, der var Følge af min Søsters Fødsel, eller om det var den Engstelse, der fulgte med Begivenhederne i Begyndelsen af April 1801 og Slaget paa Bredten, er mig uklart; men jeg kan ikke frigjøre mig for den Tanke,

at der dog har været Noget, der har efterladt et, om end utydeligt, Indtryk.

Endnu maa jeg omtale et Par Personer, der henhøre til mine allertidligste Erindringer. Den ene var vor Tjenestepiges Moder, en pæn ældre Kone, der undertiden hjalp i Huset og undertiden agerede en Slags Goldamme for mig, idet hun spadserede med mig og især kjælede for mig. Da hun efter den Tids Skik kaldtes „Moer“, gav jeg hende, for at hun ikke skulde forveksles med min Moder, Navnet „Andenmoer“, og under dette Navn gif hun da, indtil hun døde. Den anden Figur, der endnu staaer tydelig for min Erindring, var en høi, halt, forhenværende Vaadsmænd ved Holmen, hvis Kone vaskede min Faders fine Linned; han mødte regelmæssig om Søndag Morgen med Tøiet paa en blaamalet Træbakke og tiltrak sig min Opmærksomhed ved sin Størrelse og sit Nybordersprog, som jeg efterlignede efter Evne.

Det var temmelig naturligt, at mine Forældre, der ikke vare unge, behandlede mig tidligt som den, der snarest muligt maatte lære Noget, og, da jeg formodentlig var opvakt og som alle livlige Børn videbegjærlig, gif det snart løs paa at lære mig at læse. De første Bogstaver, jeg læste, vare de store romerske, hvilke min Fader bragte mig deels ved Bordet ved at efterdanne dem med Kniv og Gaffel, deels ved at lade mig studere Underskrifterne paa de Portraiter og Kobberstykker, der hang paa Væggene i vor Dagligstue. Snart avancerede jeg imidlertid til Peter Jensen's Læsebog, og endnu har jeg ikke glemt de af Genstabelsesord dannede Fortællinger, saasom „Herr Hans gav sin Søn Frits det Raad“, og „Ernst sad ved en Bæk“, og den høist interessante Historie om „Hr. Knud, der gjør Løier“ og „endnu flere

Vøier." Snart fik jeg en Lærer, en vis Clausen, der iøvrigt ikke har efterladt sig noget Spor i min Erindring, han gav mig Undervisning i Læsning, Skrivning og Regning.

Vort huuslige Liv var meget stille og roligt. Min Fader var ikke Medlem af nogen Klub og deeltog ikke syn-derlig i det selskabelige Liv; derimod var han en flittig Theatergænger, og, da han havde en smuk Stemme og en hurtig Opfattelse af Musik, hengik mangan Aftentime, naar han var kommen hjem fra Comptoiret, med at han for min Søster og mig sang Melodier af de Syngestykker, der dengang vare en vogue, og saaledes lærte vi da mangan Sang af Desferteuren, Bødkeren, Konnerne, Bemire og Azor osv. Da i Aaret 1804—5 en fransk Trup kom hertil, blev vort Repertoire endnu forøget med Melodier af Azemia, Adolph og Clara, Huuskjøbet osv. Jeg er vis paa, at disse tidlige Syngeøvelser med min Fader have bidraget ikke Lidet til at udvikle baade min Syngestemme og min Sands for og Kjærlighed til Musik. Min Fader tog mig ogsaa meget tidlig med sig i Theatret, og jeg mindes tydelig at have seet Koning som Grev Geert og som Wolf i Husfitterne, og Schwarz som Niels Ebbesen, som „Bonden, som Dommer“, og maa-skee i flere Roller. Dette tidlige Bekjendtskab med Musik og dramatisk Fremstilling har havt en ganske mærkelig Indflydelse paa mit hele Liv.

Det var vel omtrent ved denne Tid, at jeg blev sat i Skole hos en Hr. Møller, der havde en lille Samling af 10—12 Smaadrenge, som han underviste i sit Hjem. Han havde været Skibschirurg paa en Chinasarer og var en ret dannet Mand, der forenede de, for at undervise hans smaa Elever, nødvendige Kundskaber med en særdeles smuk og rasht Haandskrift; dertil var han vel alvorlig, men tillige

godmodig og velvillig. Han var i Underviisningstiden altid iført Slobrok og Mathue og røg uafsladelig Tobak af en lang Kridtpibe, hvis Mundspids, naar den var ny, han, til stor Moro for os Dreng, glødede i Lyset og derpaa bestrøg med rødt Laf. Han var Bebersvend, men et Aarstid, førend jeg forlod hans Skole, gistede han sig med et ældre, suurmulende Fruentimmer, der imidlertid døde kort efter, formodentlig i Barselseng. Da jeg, efter mine Forældres Ønske, gik op for at condolere ham, førte han mig ind for at see Liget og sagde: „See, hvor hun smiler i Døden“. Jeg tænkte ved mig selv, at jeg aldrig havde seet hende smile i Livet, og jeg kunde ikke heller opdage Smilet i Døden.

Møller underviste os i alle Fag; kun til Tegnelærer havde vi en Hølstener, ved Navn Sagesen, der vistnok ikke var synderlig dygtig i Kunsten og i al Fald manglede Smag; thi, da Hr. Møller meente, at jeg burde forære mine Forældre en Nytaarstegning, fik jeg til Fortegning en Gravpyramide, hvorpaa der var en Plade med Indskrift: „Sønlig Taknemmeligheds Grindring. Den 1ste Januar 1806“; paa det næste Blad skrev jeg følgende Vers, forfattet af min Skolemester, der just ikke var synderlig poetisk begavet:

„Tak, Hjertens Tak, for alle Goder,
Du, kjære Fader, elste Moder!
Lev længe til alt Held for mig,
Og bliv bestandig lykkelig.“

Men ved Siden af denne Skoleunderviisning, der rigtig nok faldt mig let, skulde der endnu arbeides paa min Uddannelse i Hjemmet, og derfor fik jeg til Lærer i Latin en ældre Student, ved Navn Thønnesen, en stiv pedantisk Herre, der kyskede min Moder paa Haanden, naar han kom og gik,

og fornemmelig indpræntede mig latinske Declinationer og Conjugationer efter Badens Grammatik, og læste en Læsebog og, som jeg troer, Noget af Eutropius med mig; mere kunde han vel ikke selv. Heldigere var jeg med min Lærer i de levende Sprog, min Moders Halbroder, Meyer, der kunde godt Tydsk, Fransk og Engelsk, og som vistnok paa en let og behagelig Maade underviste mig i de to første, og siden ogsaa i det sidstnævnte af disse Sprog. At jeg maa have haft allerede i min tidlige Alder en stor Lethed for at lære Sprog, synes mig utvivlsomt, ellers vilde jeg ikke kunne have gjort saa mærkelig Fremgang heri, som jeg utvivlsomt gjorde. Thi da i Sommeren 1806 den franske Fjerdste Trup kom til Kjøbenhavn, og min Fader tog mig med i Theatret for at see „Raoul Barbebleue“ og „les deux petits savoyards“, kunde jeg ret godt følge Stykkerne's Gang. Især interesserede „Raoul Barbebleue“ mig, da det var et „fyrgerligt Melodrama“, der blev udført med al fransk Pathos, og, da jeg kom hjem, kunde jeg synge som Bernard, en mægtig stor Skuespiller, der udførte Raouls Rolle:

„Perfide! tu l'as ouverte!
 Tu as mérité la mort,
 Et tu mourras!“

hvorhos jeg tillige kunde snurre dygtig paa N'et i det sidste Ord, hvilket min Onkel og Lærer ikke var istand til.

Imidlertid var Thønnesen blevet befordret til Skolelærer i Præsto, og der maatte tænkes paa en anden Lærer i Latin. Vor Tjenestepiges Søster, der var gift med en Haarskærer Stegmann, havde i Logis en ung Student, Erslev, der var kommen til Universitetet i Efteraaret 1805, levede i trange Aar og søgte Informationer. Ham fik jeg

da til Privatlærer, og han vedblev at undervise mig, indtil jeg i Aaret 1811 indtraadte i en lærd Skole. Jeg skylder hans alvorlige, dygtige Underviisning den gode Grund, jeg fik i de gamle Sprog, og vort Huus havde i ham en tro og hengiven Ven gjennem en lang Aarrække.

Fra den sidste Deel af Aaret 1806 har jeg endnu Erindringen om to Skuespil, der gjorde et mægtigt Indtryk paa mig. Luftskipperen Robertson steg op med sin smukke Ballon; min Fader var indenfor paa Exerceerpladsen, hvortil Billetter vare udgivne; jeg med min Moder stod paa Bolden. Det var et højtideligt Øjeblik, da Ballonen hævede sig op; men, da den gik over Hovedet paa mig og tabte sig oppe i Luften, der var klar og varm, skjøndt det var i Begyndelsen af October, isnede det i mig, og det samme Indtryk har jeg havt, naar jeg senere i mit Liv har været tilstede ved Luftfarter. Faa Dage efter var jeg med min Fader inde paa Pladsen for at see den anden Luftfart, hvor Robertson steg op i en Faldstjerm, der var befæstet under Ballonen, hvorfra den blev adskilt, saa at Ballonen gik bort, og Skjermen sank først hurtig og saa sagte ned. Da jeg havde faaet Underretning om, hvoraf den brændbare Luft bestod, maatte naturligviis jeg ligesom alle andre jævnaldrende Drengene prøve paa at fylde en Ballon og see den stige. Jeg slog mig da sammen med mine stadige Legekammerater, mine Fættene Simonsen, og i et Locale i deres Forældres Bolig, der benævnedes „det store Kjøkken“, skulde Experimentet foregaae med en stor Øjeblaere. Resultatet var, at Blæren ikke steg, men at vi forbrændte vore Fingre paa Bitriololien.

Det andet, ikke saa grandiose, men mere mytiske Skuespil var Arveprinds Frederiks Begravelse, som vi saae fra min

Faders Principals, Mægler Westjely's, Vinduer paa Østergade. Det lange Sørgetog, belyst af Fakler i den mørke Nat, de mange forte Vogne, den høie rumlende Vogn, alt dette virkede forunderligt paa den barnlige Phantasi.

Som ovenfor nævnt, var vort Huusliv stille, saaledes som hos alle Borgerfolk, der ikke hørte til de formuende. Landpartier, Skovtoure og al saadan Udspredelse i større Stiil vare ukjendte. Naar min Fader kom hjem fra Comp-toiret om Eftermiddagen Kl. 6 og havde druffet Thee, gif han gjerne en Spadseretour med mig enten til Frederiksberg eller over Volden ned i Rosenborg Have, der dengang var Samlingspladsen for beau monde, som tog til Takke med en tarvelig Musik af nogle Spille-mænd, der i en Slags Strygekvartet opvartede med Skeletter af Ouverturer og deslige, hvorhos en af dem, der havde en ret god Baryton, sang en eller anden tydsk Wise, idet han tillige spillede paa Violin. Under disse Omstændigheder var det altsaa en Begivenhed af meer end almindelig Interesse, at mine Forældre med min Søster og mig gjorde en længere Tour i større Afstand fra Byen. En Ven af min Fader, Secretair Mørch, var nemlig Postmester i Frederiksborg og havde Bopæl i en af Slottets Sidefløie. Han havde oftere indbudt min Familie til at tilbringe nogle Dage ude hos ham, og min Fader havde ogsaa flere Gange lovet det, uden at det dog var kommet til Udførelse. Men i Sommeren 1807 blev det til Alvor, vi reiste virkelig ud til Frederiksborg, hvor vi ankom om Aftenen, da det allerede var skummelt, og den store, øde, alvorlige Slotsgaard gjorde et ængsteligt Indtryk paa min Søster og mig. Hvorledes vi kom derud, erindrer jeg ikke; det var formodentlig paa en af de store, ubekvemme Børe, der stumplede En dygtig igjennem

og kjørte yderst langsomt, hvilket sagtens ogsaa var Aarsag til, at vi ankom saa seent paa Aftenen. Iøvrigt var de to Dages Ophold hos vor venlige Bært meget behagelige; vi saae Slottet og Byens Omgivelser, og Erindringerne om denne Landtour var endnu en Tid Gjenstanden for vore huuslige Samtaler, indtil alle Tanker bleve beskæftigede paa en alvorligere og sørgelig Maade ved Engländernes Landgang paa Sjælland i August Maaned.

Mine Forældre boede dengang ved Gammelstrand Nr. 5 (nu Nr. 30). Ligefør vor Bolig laa den alvorlige Ruin af det afbrændte Christiansborg Slot, og nærmere havde vi til Modsatning det burleske Skue af Fiskertjærlingerne, der dengang vare i høi Grad stoiende og uregjerlige. For at holde Styr paa disse Amazoner var der paa Fortouget ved Canalen opreist en Bæl, hvori der hang et Halsjern i en Kjæde; dette var den saakaldte Gabestof, og vi havde et Par Gange det tragikomiske Syn at see en af disse halstyrede Damer paradere med Jernet om Halsen, med en Bægter ved hver Side, og omgiven af en Sværm hujende og jublende Dreng. Vor Bolig bestod af et rummeligt 3-Fags Bærelse til Gaden, der var Stadsbærelse, Dagligstue og Spijestue, et Bærelse til Gaarden, der var Familiens Sovebærelse, og derefter et mindre Bærelse, hvori min Faders lille Bogskab stod, og hvori han formodentlig skrev sine private Breve. Min Moder holdt, endog lige til hendes sidste Tid, strengt paa, at Pigen, efter endt Hunsarbeide skulde sidde ved Spinderokken, og det var hendes Stolthed, at Husets Vinne og Dækketøi for en stor Deel var udgaaet fra Huset; i vor Storstue bestod Meublerne af en Ottoman og Stole af Iyft, poleret Birketræ, og Betrækket var af hvid- og gulstribet Lærred, der var spundet i Hjemmet.

Eieren af det Huus, vi beboede, var en Eddikebrygger Godste, en tyk Mand med Holdning og en stor Knude midt i Panden; han havde før været Capitain ved Borgerstabet og gererede sig i det Hele som en agtbar Borger de la vieille roche. Han havde flere Sønner, af hvilke de yngre vare raske unge Mennesker, men den ældste, Jacob, var en Slags Ibiot, der hjalp Faderen lidt i hans Haandtering, men iøvrigt tøsfede omkring i Huset til Latter for Børn og Tjenestefolk. Paa første Sal boede en Toldcontroleur, der gjerne kom drukken hjem om Aftenen. Jeg nævner disse Personligheder, fordi de spille en Rolle i det tragikomiske Drama, der opførtes kort efter.

For en Dreng i min Alder var Belejringstiden ikke uden Interesse. Den Spænding, hvori Alle levede; de mange Rygter, der krydsede hinanden; Placaterne, der bleve opslaaede paa Gadehjørnerne, i hvilke deels Kronprindsen forkyndte sin Afreise fra Kjøbenhavn med de Ord: „Brødre! jeg reiser“ osv., og lovede at komme med Hjælp, hvilken dog udeblev, deels Beymann formanede Folk til at kaste sig ned paa Ansigtet, naar man saae en Bombe komme, osv. osv.; Livjægernes raske Udfald, Herregaardskysterne i deres underlige Dragt, Landsoldaterne, der, efterat være blevne jagte fra hinanden af Wellesley ved Rjøge, spadserede om paa Gaderne i Bønderklæder med Bandleer og Patrontaste og paa Hovedet en rund Hat med Fjer: Alt dette interesserede naturligviis os Drengene, ikke at tale om, at vi listede os op paa Volden for at see Englænderne bygge deres Skanser. Forresten hørtes uafslædelig Skuden nærmere og fjernere; dertil blev man saa vant, at man ikke mere agtede synderlig derpaa.

Naar jeg var kommen hjem fra Skolen og havde læst

over til næste Dag, legede jeg gjerne Soldat i den varme Sommeraften udenfor Huset med en Nabodreng ved Navn Daniel, Søn af en Pottehandler. Som vi nu en Aften sad paa Gadedørstrappen meget beskæftigede med at construere en Skandje af vaadt Sand, faldt der nogle Skud, der drøede stærkere end sædvanligt, og pludselig stod Slotsruinen i en rød Belysning. I samme Øjeblik kom der Ilbud ned, at jeg strax skulde komme op; Bombardementet var begyndt. Alt som det blev mørkere, saae vi nu Luften blive gjennemfuret af gloende Kugler, Bomber og Brandraketter, et rædsomt, men prægtigt Syn. I vort Huus gik Matten imidlertid hen, uden at nogen Skade skete; men om Morgen og den næste Dag hørtes om de mange Steder, der vare brændte, og paa Gaden havde man travlt med Brandfar og andre Foranstaltninger for den næste Nat, da man ventede Fornøelse af Bombardementet. Dette udeblev ikke heller, men ogsaa den paafølgende Nat blev vort Huus forskaanet, og vi smigrede os med, at Alt nu var overstaaet. En Ven af min Fader, der besøgte os om Dagen, lykønskede os og forsikrede, at Englænderne nu vist ikke havde flere Projectiler efterat have ødslet saaledes med dem de to foregaaende Nætter. Senad Aften begyndte imidlertid igjen Skydningen, og en mat Kanonkugle kom gennem et Vindue ind paa Kjøkkentrappen og trillede ned. Med triumpherende Mine bar vor Vært den igjennem Gaarden. Da Bombardementet imidlertid bestandig tiltog i Hæftighed, foreslog han Husets Beboere at samles nede hos ham i Stueetagen for lettere at kunne forlade Huset, hvis dette maatte blive nødvendigt. Altsaa begave vi, mine Forældre, min Søster og jeg, os ned til Hr. Capitainen, hvor vi ogsaa foresandt Toldcontroleurens Kone og Børn, men ikke Manden, der

befandt sig i sin sædvanlige Aftentilstand og var gaaet tilfængs. Man forestillede nu Madamen, at det var uforvarsomt at lade ham ligge deroppe, og hun var enig heri, saameget mere, tilføiede hun naivt, „som Pensionen var saa ringe.“ Vor Bærts Søner fik ham da slæbt ned, og han viste sig i en hoist pudseerlig Natdragt af Skind og i meget anfugtet Tilstand. Ikke længe efter faldt en Bombe ned i vort Huus, gik igjennem vort Sovekammer ned i Controleurens og qvales i den Seng, hvori Manden kort før havde ligget. Vor Bært, der hidtil havde viist en mandig og borgermilitairisk Holdning, som han desuden havde næret ved mangfoldige Snaps, og som havde rost Borgernes broderlige Sindelag, idet han havde fortalt os, at en Mand paa Christianshavn havde tilbudt at modtage ham i fornødent Tilfælde, tabte nu Modet, da det begyndte at blive alvorligere. Han kastede sig fortvivlet paa en Stol og udbrød: „Naar mit Huus brænder, er jeg en uhykkelig Mand! Jeg har ingen Venner!“ Ved denne Replik kom den fjollede Jacob løbende med et Trostens Ord: „Aa jo! lille Faer! en paa Christianshavn!“ Det varede ikke længe, førend en af hans yngre Søner kom med det Rædselsbudskab: „Nu brænder Fruetaarn!“ Da mandede Capitainen sig op og sagde: „Nei, nu gaaer det for vidt! Nu maa nogle af Borgerne gaae til Peymann og sige ham, at han skal overgive Byen!“ Strax kom Jacob grædende: „Aa ja! lille Faer! maa jeg gaae til Peymann?“ Men, inden Jacob kom saavidt, hørte vi et forfærdeligt Brag, Dørene sluktes, og Alle styrtede ud. Min Moder greb min Søster, der laa sovende paa en Sopha, min Fader tog mig ved Haanden, og vi ilede ud af Huset, min Fader, der var skaldet og ikke kunde taale det mindste Lusttræk, med bart Hoved, og min

Moder paa nedtraadte Morgenstoe, som hun fastede af paa Veien for ikke at blive hindret i Gangen. Det gryede ad Morgen; under det frygtelige Fyrværkeri løb vi ned ad Stranden for at naae ud paa Christianshavn. Da vi kom paa Holmens Bro, hviskede en Granat os tæt forbi og faldt ned i Canalen. Ved Børsen mødte vi Jacob Godske, der havde havt Landsnærværelse nok til at redde nogle Stofke og Paraplyer, som han bar paa Raffen, idet han saae ængstelig op i Luften. Her var man imidlertid mere sikker; vi sagtnede vore Stridt og naaede hen til Strandgaden hos Tobaksfabriqueur Italiaender, en Ven af min Fader. Her var imidlertid propfuldt af Folk, der havde søgt Tilflugt, og mine Forældre bade blot om at maatte blive der med os, til vi fik et andet Sted; men pludselig opdagedes det, at der løb en Blodstrøm ned ad mit Ansigt. En tilstedeværende Læge, Dr. Jacobi, kom strax til og saae snart, at jeg havde et Saar oppe i Isken, formodentlig af en nedfaldende Steen eller Sligt; han forbandt mig, og Saaret havde ingen videre Følger, men Arret er der endnu den Dag i Dag. Efterat nu min Moder havde faaet Skoe, og min Fader en Hat, begave vi os hen i Torvegaden i et Huus, hvor vi vare blevne henviste. Kort efter ankom vor Tjenestepige, der, Gud veed hvorledes, havde opspurgt os; hun medbragte en Bør, baaren af to Landsoldater, paa hvilken hun havde placeret min Moders Syltekruffer og Grønbotter; men uheldigviis vare Grønene for en stor Deel væltede i Syltetøiet, hvilket dog ikke forhindrede Landsoldaterne fra at rage ned med Fingrene og gjøre sig tilgode med de søde Varer. Da nu Tjenestepigen var der og kunde tage Vare paa os Børn, gif mine Forældre ud paa Amager for der at søge os et Opholdssted. Imidlertid saae jeg ud af Vin-

duet, og til min store Overraskelse opdagede jeg mine to Fætttere i et Huus ligeoverfor, hvor de vare indkvarterede med deres Forældre. Det var nu en stor Glæde; de kom strax over til os, vi bemægtigede os nogle Sabler og Geværer, som formodentlig nogle Soldater havde hensat der, og legede nu Soldat, indtil vi bleve forstyrrede i vor bedste Leg af mine Forældre, der kom fjørende paa en Bræddevogn for at hente os ud paa Amager. I Sundbyvester havde de fundet et Bærelse hos en Bonde, hvor vi nu toge vort Qvarter for nogle Dage. Om Aftenen saae vi nu det rædsomt pragtfulde Syn af den brændende By; min Fader var fortvivlet, min Moder stræbte at trøste og holde ham opreist. Vi Børn morede os deiligt; det var, som om vi laae paa Landet for vor Fornøielse; om Morgenen gif vi i Marken med en Amagerpige ved Navn Bodil, og, da jeg havde været saa heldig at finde en gammel Jernspore med Læderrem, bandt jeg den til min Hæl og fik mig saaledes mangelig behagelig Ridetour, vel at mærke tilfods. Det Bedste og Glædeligste var dog, at vi vare Alle frelst og samlede, og derfor takkede vi Gud; kun Een savnede vi, det var vor fjære daglige Gæst og Ven Ersklev. Han var som Student gaaet paa Borden, hvor Corpsset var posteret, havde taget Afsked med os, og vi kjendte ikke hans Skjæbne. Hvilken Glæde og Overraskelse blev det ikke, da han opspurgte og fandt os paa Amager; der var Graad og Omfavnelse uden Ende.

Paa min 9de Fødselsdag fik vi Efterretningen om Byens Capitulation, og Dagen efter gif jeg med min Fader ind til Byen for at see til vor Bolig. Forholdsviis var dog Skaden ringere, end vi havde frygtet. En Bombe var faret ned i Skorstenen, havde revet alle Ræffelovne om og besta-

diget alle Lofte, saa at man fra Kjelderene kunde see den klare Himmel; men paa enkelte Bestadigelser nær, vare vi dog slupne saa taaleligt. Værten indrømmede os nogle Værelser i Baghuset, hvor vi da boede, indtil Forhuset igjen var sat i beboelig Stand.

Da nu Portene igjen blebe aabnede, strømmede man da ud for at see Fjenderne i Nærheden, og jeg gik med Fader ud ad Nørreport for at see et stort Batteri, der var anlagt ved Begyndelsen af Pøblingebroen, og til Frederiksberg, hvor vi saac de engelske Tropper exercere, og hvor især Bjergstotterne med deres brogede Dragt, deres Skjorter og nøgne Knæ tilbrog sig min Opmærksomhed. Men lidt efter lidt kom Alting, i det Mindste for mig, i den gamle Orden, og jeg gik igjen i Skole som før. Den gode Møller havde allerede før hittret for min Fader, at jeg burde sættes i en større Skole, da jeg nu havde slugt al den Lærdom, han kunde bibringe mig; men for dog at unde mig lidt Extra, meente han, at jeg kunde have godt af at lære noget Statistisk, og derfor blev der anskaffet en fortvivlet tysk Bog, Schummels Statistisk, der ovenikjøbet blev gennemskudt med hvide Blade for mulige Tilføielse's Skyld. Dette Studium var min Pine og Fortvivlelse, og det var nu mit høieste Ønske at komme i en Skole, hvor man var fri for Statistisk. Dette Ønske gik da i Opfyldelse, da jeg i Marts 1808 blev sat i Efterslægtsselskabets Realskoles 3die Klasse.

Denne Skole havde i en lang Række nydt fortjent Berømmelse, men paa den Tid var den kun i en maadelig Forfatning. Inspecteuren, Fabricius, var en høi, smuk, alvorlig Mand, der ved sit Ydre indgød Respekt, men iøvrigt var intet mindre end energisk, snarere lad og forsømmelig, kun besad han en betydelig Haandfærdighed i at uddele

Drefigen. Lærerpersonalet var, paa ganske Enkelte nær, Caricaturer. To Brødre, Carl og David Gøhlsche, der henholdsvis underviste i Historie og Geographi og Fransk, vare ret flinke; men f. Ex. Læreren i Tydsk, Nissen, var en gnaben Herre, der ikke fordrede Andet af os, end at vi skulde lære Tilemanns Grammatik paa Ransse. Da man dog aldrig kunde lære for Meget, og især ikke for meget Latin, deeltog jeg i en privat Underviisning, som Inspecteuren meddeelte de Elever, der vare bestemte til Studeringer; jeg var imidlertid allerede videre end de fleste af mine Kammerater, og min Skolekammerat fra den Tid, og, som Rahbet sagde, „alle Aldres Ven“, Rector Borgen, har mange Aar efter forsikret mig, at han saae med Veneration op til mig, der dengang allerede læste Cæsar, medens han endnu læste Gedikes Læsebog; i Marenes Lob har han imidlertid, som man siger, „taget mig i Dpløbet“.

Da mine Skolepenge ikke trykkede mig synderligt, beskæftigede jeg mig naturligvis meget med Morstabslæsning, og dette blev, som det tidt gaaer i den Alder, til et Sværmeri. En Ven af min Fader, Boghandler Stadthagen, der havde det største Leiebibliothek af danske og tydske Bøger, tilstedte mig fri Udgang til sin Samling, og nu læste jeg da Løst og Fast, Ridder- og Røverromaner, Spies's Rædselsbøger, Lafontaines rorende Familiehistorier o. s. v. i det Uendelige. Ved Siden af disse faldt der dog ogsaa gode Ting i mine Hænder; jeg læste Ewald og Wessels med Glæde, og endnu kan jeg mindes hele Tirader, som jeg dengang fæstede i min Hukommelse; men især tiltalte mig Tullin, hvis Maidag forekom mig at være i høi Grad yndig og poetisk, og det bekjendte Sted:

„Du lille, søde Fløitenist!
 Hvo gav Dig disse Egenstaber?“
 Saa raabte jeg mod Bjerget hist,
 Og Echo svarede: „En Skaber!“

fandt jeg aldeles mesterligt. Da Tullins Digte i Seidelins Udgave fandtes i min Faders lille Bibliothek, havde jeg ogsaa Veilighed til at studere dem. Imidlertid begyndte nu ogsaa Oehlenschläger at bane sig Vej til det yngste Danmark, og den indtagende Romantik bemægtigede sig vore unge Sjæle. Jeg havde allerede læst en Deel af Shakespeare i Wielands tydske Oversættelse, om jeg havde forstaaet Noget deraf, maa Gud vide; men nu kom Hakon Jarl og Arxel og Balborg, og det forstod vi Alle. Jeg troer, at der hos alle livlige Drengene yttres sig Lyst til at spille Komædie. Hos mig var den tidligt vaakt ved mine Theaterbesøg, og jeg havde allerede, vistnok et Par Aar tidligere, ageret en gammel Husar i en Barnekomædie, som vi spillede i mit Hjem; efter Komædien dandsede min Søster en Entree med en af mine Kammerater. Men nu, da vi havde faaet et romantisk Sving, maatte vi høre op, og det blev da besluttet, at vi skulde spille de to sidste Acter af Arxel og Balborg, det kunde ikke være Ringere. Forestillingen skulde gives hos en Justitsraad Busck, men Prøverne skulde holdes hos os. Mine Forældres Storstue, der allerede brugtes til alt Andet, skulde nu ikke blot være Theater til Prøverne, men ogsaa ovenikjøbet Malersal, thi vi maatte selv male vore Decorationer til Throndhjems Domkirke. Hermed havde vi meget travlt, især med Bagtæppet af Papir, hvorpaa vi malte Kirkevinduer, som vi indsmurte med Olie, for at Solen kunde skinne derigjennem ved Hjælp af et Lys, der blev holdt bagved. Naar jeg nu nævner Besætningen af

Hovedrollerne og ledsager de Personer, jeg næbner, med oplysende Noticer, angiver jeg tillige de Kammerater, der stod mig nærmest. Altsaa:

Kongen: Wilhelm Petersen. Han blev siden ansat i Ostindien, hvor han nok døde.

Arkel: Lorenz Thortsen. Om ham kommer jeg til at tale ofte; han var min tro, næsten daglige Omgangsven i mange Aar og hang ved mig ligetil hans Død i Hølstéen, hvor han var Toldembedsmand. Forresten fik han nok Rollen mest, fordi han var smuk.

Balborg: Isaac Peter Larpent. Døde som Dr. medicinæ og praktiserende Læge i Kjøbenhavn. Det var vist ogsaa hans nydelige Pigesøgt, der gav ham den vigtigste Adkomst til denne Rolle.

Wilhelm: Gunni Busck, nu bekjendt Præst i Kjøbenhavns Nærhed. Han og jeg vare egentlig Mestrene for det Hele, og det var hos hans Fader, at Forestillingen skulde finde Sted. Han udførte sit Parti meget godt og declamerede til Publicums Tilfredshed.

Sortebroder Knud: Carl Thortsen, Professor og Rector emeritus. Han var fortræffelig som Munken, det husker jeg tydeligt. At han gennem den lange Aar-række har været og endnu er mig en kjær Ven, vide disse Blades Læsere meget vel.

De vagthavende Ridderstvende udførtes af mig som Bjørn Gamle, og af Brødrene Frits og Johan Storch, den Første død, den Anden endnu levende, begge Præster i Sjælland, og Carl Hjelte, en skikkelig Fyr, der døde ung. Vi indhøstede megen Roes for vor dramatiske Præstation, og efter Forestillingen dandsede vi med Smaa pigerne, der vare indbudne.

Men det var ikke nok med Romantiken i Dramaet, vi maatte ogsaa have det Romantiske i Livet. Englænderne havde under deres Ophold paa Frederiksberg odelagt hist og her; blandt Andet havde de anrettet nogle Forstyrrelser paa Skraaningen af den Bakke, der vender ud til Samme-fælleden, hvorved der var kommet en Nabning tilhøje, der syntes at føre ind i en underjordisk Gang, formodentlig var det en Vandledning eller noget Lignende. Det var nu et skjønt Foretagende at undersøge denne mytiske Hule; Gumni Busck satte sig i Spidsen for det ridderlige Tog, og en Søndag droge vi ud for at trænge ind til den frygtelige Minotaurus, vel forsynede med Lygter, Sabler og et Møgle Ariadnetraad. Resultatet var imidlertid ikke synderligt lønnende; vi gik ind i Gangen, snart opreiste, snart krybende, indtil vi naaede til en Muur, udover hvilken vi kunde skimte, at Gangen gik videre; men, da vi ikke fandt det raadeligt at springe ned over denne Muur af Frygt for ikke at kunne komme op igjen, og da hele Opholdet i denne Gang ikke var synderlig hyggeligt, tiltraadte vi Tilbageveien og naaede lykkeligt Udgangen.

Min Søster var imidlertid ogsaa bleven sat i Skole hos en Madame Muxoll, og her aabenbarede sig nu for mig Kjærlighedens første Morgenrøde i Stikkelse af Aurora; saaledes hed nemlig en smuk lille Pige, en Datter af en Conditør Comestabili, der var i Huset hos min Søsters Skolemadrone. At jeg vidrog Mit til, at det venstabelige Forhold mellem hende og min Søster skulde holdes varmt, saa at hun kom tidt til os, og at jeg oftere end nødvendigt hentede min Søster fra Skole, vil vistnok enhver Medførende kunne forstaa.

I Marts 1809 afholdtes Examen i Skolen. Jeg fik

Flidspræmie og blev opflyttet i 2den og 3den derefter i 1ste Klasse. Ogsaa i disse høiere Klasser vare Lærerne yderst maadelige. Med Undtagelse af D. Kielsen, der siden blev Professor i Sorø, og som var en dygtig og alvorlig Mathematikleerer, og den reformerte Præst Wien, der bragte os Smag for fransk Sprog og Literatur, vare de andre deels ligefrem udygtige, deels gamle, udslidte, latterlige Personer. En gammel Student, Hørbro, underviste i Historie og Geographi, men lod sig let lede bort fra Sagen, naar vi bragte en eller anden af hans Yndlingsmaterier paa Bane, hvilket vi da ogsaa troligt gjorde. En Skriver i Forligelsescomissionen, Schou, lærte os Engelsk, hvilket han ikke selv kunde; i the Vicar of Wakefield oversatte han i Sætningen: as for breeding none could excel her, det Ord breeding ved Syning, og, da jeg, der kunde ret godt Engelsk, gjorde ham opmærksom paa, at det vel ikke var saa ganske rigtigt, meente han, at det vel var muligt. Disciplinen i Skolen var aldeles opløst; i denne Hr. Schous Dagtimer spillede vi gjerne Fjerboldt, og i Aftentimerne slukkede vi Lysene og gjentog samme Spil med smaa Gløder.

Da jeg nu havde ret gode Realkundskaber og ved Ershøvs dygtige Underviisning var kommen saa vidt i Latin og Græsk, at jeg godt kunde gaae over til en af de høiere Klasser i en lærd Skole, blev jeg taget ud af Efterlægtskolen og efter aflagt Prøve optaget i Metropolitan skolens, eller, som den dengang hed, Frue latinste Skoles 3die Klasse. Denne Skole havde sit Locale i Kannikestræde ved Siden af Regentens, der, hvor nu Præsteboligen er; det var en gammel forfalden og uhenigtsmæssig Gaard, og Skolestuerne hverken rummelige eller bekvemme.

Med min Faders økonomiske Stilling var der imidler-

tid foregaaet en meget sørgelig Forandring. Foruden sin Lon som Bogholder paa de private Assurandeurs Comptoir, havde han ogsaa haft en Bifortjeneste, der nok ikke havde været saa ringe, idet han, ved nogle Handelsforbindelser, navnlig i Holland, havde forshuet forskjellige Haandværkere med Varer, der især bestode af Bomuld og Bomulds-garn, Læder o. s. v. En ikke ubetydelig Sendelse befandt sig i et Skib, der blev optaget af Englænderne førend deres Angreb paa Kjøbenhavn og indbragt til Plymouth, hvor det imidlertid blev frigivet; men uheldigvis kom Skibet her paa Rheden under Beleiringen, det blev da atter optaget, ført tilbage til England og condemneret. Den ubetydelige Capital, min Fader kunde disponere over, gik saaledes i Løst, og han maatte i de følgende Aar see til efterhaanden at dække de Beløb, han var bleven skyldig, og til at begynde en lignende Virksomhed paany var der paa Grund af Krigsforholdene ingen Mulighed. Men disse Krigsforhold gave ogsaa Anledning til at bemidlede Folk begyndte paa Fabriksforetagender, og en Forening, der havde anlagt et Bomuldsvæveri paa Vesterbro, i det nuberende Nr. 73, foreslog min Fader at paatage sig Inspectionen dermed. Da han nu kunde bestride dette ved Siden af sine sædvanlig Comptoirforretninger, og man derhos tilbød ham Gage og fri Bopæl, greb han naturligvis Tilbudet med Glæde, og vi flyttede ud paa Broen.

Min Skolegang i Latinskolen begyndte i October 1811. Der var i denne Skole allerede dengang, og har ogsaa ved Tradition vedligeholdt sig, en alvorlig, men tillige human Tone og et behageligt Samliv mellem Lærere og Disciple. Mindst behageligt var imidlertid vort Forhold til vor Rector, Professor Riisén. Han var en høi, smuk Mand med

et ædelt, men aldeles stereotypist Ansigt, der aldrig kom i Bevægelse, saa at, naar han talte, egentlig blot Underkjæben bevægede sig, medens det Øvrige forblev koldt og stibt; hans Væsen var afmaalt, der var Værdighed, men ingen vindende Venlighed i hans hele Optræden. Smidlertid forstod han dog ogsaa at være diplomatisk, og jeg mindes saaledes, at, da vi engang i vort sidste Skoleaar havde en Eftermiddag, da Skolen havde Frihed, været ude paa Nørrefælled for at spille Langboldt og ved denne Leilighed formodentlig slaaet os løs, da vi troede os ubevogtede, tilstalte han os et Par Dage efter saaledes: „De har nok været ude paa Fælleden for at spille Boldt; det er en meget smuk og sund Øvelse for unge Mennesker; men de maae være forsigtige. Jeg har hørt, at der har været nogle Andre derude, der have druffet Snapse og bandet o. s. v. Bogt Dem for ikke at blive forverlede med andre Skoler, hvis Disciple ere mindre velopdragne.“ En Lærer, der for de Begavede var af stor Nytte, men for de mindre Dygtige en Pine og Ulyst, var Dr. Simon Meisling, der læste latinske og græske Classikere med os. Han var temmelig vanhædet af Naturen, var rødhaaret og havde to ganske korte Arme, hvilken Legemsfeil han søgte at skjule paa de snurrigste Maader, f. Ex. ved at have Hænderne i Bugelommerne, ved at gaae med Kavai endog saa om Sommeren o. s. v. Derhos var han af en fabelagtig Skidensfærdighed, til hvilken der vistnok ikke let fandtes Mage, undtagen hos hans Kone. Men paa den anden Side var han en interessant Lærer; var han end ikke en Philolog, som det fordrer nutildags, saa var han smagfuld, forstod at vække vor Lyst og æsthetiske Smag for Classikerne ved en underholdende og lærerig Commentar, og at pirre vor Lyst til Læsning af gode philologiske Bøger; dertil

var han ogsaa dygtig i de nyere Sprog, hvorpaa han jævnlig henvendte vor Opmærksomhed. Men, da han var utaalmodig, tyrannisk og drilleborn, var han for dem, der ikke hurtigt kunde følge med, en sand Plageaand. En herlig, alvorlig og elskværdig Lærer var Svend Hørsleb, siden Professor i Norge, der var vor Religionslærer; vor Lærer i Dansk, Dr. Faber, der døde som Biskop i Tjen, var godmodig og samvittighedsfuld, men noget tør og havde ikke altid saa megen Omsigt i den danske poetiske Literatur, som behøvedes for at holde os Stangen. Men den gemyttligste af vore Lærere, som vi ret holdt af, var vor Mathematiklærer Schjern. Dygtig i sin Gjerning, klar i sit Foredrag, et glimrende Hoved, begavet med spillende Bid, forstod han at bibringe os sine Fag, som just ikke tiltalte Alle, med en Lethed og paa en saa behagelig Maade, at vi Alle, meer og mindre, lærte godt Mathematik. Han forstod ved sit Lune at muntre os og spænde vor Opmærksomhed. Engang f. Ex. en varm Sommereftermiddag i Aaret 1814, vare to Brødre Krieger henfaldne i en sød Slummer; Schjern vækkede dem med de Ord: „Der har vi Følgerne af Freden, Krigerne kan sove.“ Schjern blev mig siden en kjær og trofast Ven; de Tider, jeg har henlevet med dette aandrige, hjertelige Menneske, ville være mig uforglemmelige.

Naar jeg endnu nævner Overlærer Kosod, der underviste i Historie og Geographi, en godmodig Mand, men hvis Underviisning just ikke var befrugtende, Professor Mathiesen, en gammel udslidt Lærer i Tydsk, og Professor Buerari, der med Flid og Iver lærte os Fransk, og som vi Alle holdt af, skjøndt han ofte blev snurrig ved sine Bestræbelser for paa sit komiske Dansk at bringe os til at be-

undre de franske Digtere, saa har jeg nævnt det Lærerpersonale, der fulgte mig gennem Skolen.

Jeg havde af Naturen en smuk, klangfuld Syngestemme og en let Opfattelse af Musik, saa at jeg ved alle vore Sammenkomster agerede Forjaeger; men jeg havde aldrig haft Underviisning i Musik, dertil strakte sig ikke mine Forældres Kaar. En Klassekammerat, et godmodigt Menneſke ved Navn Schonberg, meget ældre end jeg, men kun lidet begavet, hvorfor han ogsaa var Meislings Syndebuk, havde dog til Gjengjæld for Mangel paa Anlæg til Studering et ret smukt Talent for Musik; han spillede meget godt Violin og blæste noget paa Clarinet. Da han nu besluttede at holde sig udelukkende til Strygeinstrumentet, foreslog han mig at kjøbe Blæseinstrumentet, han vilde da lære mig Noder og Grebene paa Clarinetten. Denne Overenskomst gif jeg ind paa, og saaledes begyndte da min første Musikunderviisning. Havde den gode Schonberg kunnet ane al den Glæde og den reelle Nytte, jeg i mit Liv har haft af den Musik, han lærte mig, vilde han vistnok have ladet sig sin Clarinet dyrere betale, end han gjorde dengang. Jeg blæste nu paa Clarinet af alle Kræfter, affkrev Noder, og siden hen i Tiden antog jeg en duelig Lærer, saa at jeg drev det temmelig vidt; men i Tidens Længde blev jeg dog kjed deraf, og, da efter flere Aars Forløb min Clarinet blev stjaalet fra mig, opgav jeg al Instrumentalmusik.

I den Bygning udenfor Byen, hvori mine Forældre flyttede ind, boede ogsaa en Chemiker ved Navn Mühr. Han var født i Berlin, men var i sine Drengenaar af sin Onkel, den ovenomtalte Dr. Jacobi, blevet kaldt til Kjøbenhavn, hvor han blev sat i Apothekerlære. Da han var opvakt og flittig, tiltrak han sig H. C. Ørstedes Opmærksomhed og blev

hans Amanuensis ved Forelæsningerne. Siden anlagde han en Kunstbleg i Fabriksbygningen og boede der, da vi drog derind. Foruden sit egentlige Fag drev han allehaande skjønne Kunster, tegnede smukt, fang ret net og karakteristisk og accompagnerede sig saa smaat paa Guitarre. Formodentlig har min Tuden paa Clarinetten generet ham, thi han foreslog mig at holde mig mere til Sangen, laante mig sin Guitarre og lærte mig Grebene. Ved Hjælp af Carullis Guitarrestole hjalp jeg mig selv videre og drev det til med Lethed at kunne accompagnere mig og endogsaa spille vanskelige Ting paa Guitarre. En anden Færdighed, som Muhr bibragte mig, var at ryge Tobak; om jeg skal bebrejde ham det eller være ham taknemmelig derfor, tør jeg ikke bestemt afgjøre; imidlertid troer jeg dog, at jeg holder til Bulwers Mening: „he who does not smoke has either known no great grief, or refuses himself the softest consolation, next to that which comes from heaven“, og er denne Uttring maaskee vel stærk, saa maa jeg dog indrømme, at mangen en Sorg ogsaa for mig er bleven dulmet ved Tobakskrogen, i hvis Skjer der dog saa let dannes sig yndige Lustcasteller.

Ved Siden af mine musikalske Studier drev jeg da ogsaa baade æsthetiske og dramatiske Øvelser. I en Skoleklasse af 15—16 Mands Drenges vilde vistnok de, der samstemme, altid slutte sig tættere til hinanden, og saaledes dannede ogsaa vi en lille Elite, der fornemmelig æsthetiserede, poetiserede og dramatiserede. Men der kom ogsaa Ugesindede til os udenfra, navnlig fra Borgerdybskolen i Njebenhavn. Den lille Trop, der saaledes affluttede sig, bestod fornemmelig af Adam Geelmunden (nu entlediget Skolelærer), Just Mathias Thiele (nu Prof. Secretair ved

Kunstakademiet), Carl Otto (nu Prof. medic. emeritus), Spang (død som Præst ved Helliggeistes Kirke), Hans Daniel Ropp (Præst i Frederiksfund), Bertel Matthias Østrup (død som Provst i Sjælland), Ludvig Bodtcher, der var ældre end vi og allerede Student, og nogle flere, som jeg i dette Dieblik ikke mindes. Vi dannede et Declameer-selskab, hvor vi samlede for at fremfige deels egne poetiske Frembringelser, men dog fornemmelig fortrinlige Digte af danske Forfattere. Vi skrev ogsaa et Maanedsskrift, som vi kaldte Hebe, der indeholdt originale og oversatte Stykker, og circulerede i Manuscript imellem os. Men især var vor Hovedglæde dog at spille Komædie, og flere af os havde ustridig Talent og Lune. Jeg erindrer ikke nu tydeligt alle de Komædier og Aftenunderholdninger, vi gavede; men en af dem staaer tydeligt for mig, det var en Forestilling af Gulddaasen, som vi spillede paa det dramatiske Selskab Thalias Theater i Bildmanden paa Østergade. Rollebesætningen var følgende:

Hr. Wisberg	Hans Matthias Belschow (død som Prof. ved Universitetet).
Wbeltoft	Jeg.
Wandby	Geelmunden.
Landsvig	Otto.
Faldsmaal	Østrup.
Tapper	Ludvig Manthey (nu entledi- get Byfoged).
Zfr. Wbeltoft	Prahl (død som Provst i Sjælland).
Jochum Rudst	Spang.

Landsoldater, Vidner o. fl. Lorenz Krieger (død som Stiftsamtmand i Thyland).

Hilmar Krieger (død som Assessor i Landsoverretten).

Carlson (død som Stadsphysicus i Flensborg) o. s. v.

De to andre Dameroller bleve udførte af to unge smukke Piger, Frøne Hull, der stode i Forbindelse med det Münsterke Huus, hvorfra vor Kammerat Theodor Münster, (død som Raadmand i Kjøbenhavn) forskaffede os deres Medhjælp.

Denne Komodiespillen var imidlertid ikke efter min Rectors Hoved, og han tilkjendegav min Fader det Ønske, at han vilde afholde mig derfra, og saaledes indtraadte der da en Pause i disse Øvelser for mit Bedkommende.

Naar jeg ikke husker fejl, var det vel Vinteren 1812—13, eller maaskee 1813—14, der udmærkede sig ved sin Strenghed. Sundet var tillagt, Sneen laa alenhoit og blev kjort sammen i store Bjerger paa Torvene; endnu den paafølgende Juni laa der Is i de afbrændte Grunde i Nærheden af Skolen. En Dag i denne Vinter, som vi sad allerbedst i Klassen, kom Skoleinspecteuren Nielsen ind med et meget betuttet Ansigt og henvendte Ordet til mig: „Tag Deres Boger og skynd Dem hjem, inden Portene blive lukkede! Man siger, at Svenskerne marchere over Isen, General Madsen er allerede flaaet.“ Jeg skyndte mig afsted, og paa Veien tænkte jeg paa, hvor tungt det dog var, at een General allerede var flaaet; men efterhaanden gik det op for mig, at dette berøede paa en Feiltagelse, foranlediget ved Hr. Nielsens flette Udtale af Ordet „Generalmarchen“. Senad Eftermiddagen opklaredes det, at det Hele var blind Alarm, og Folk gik

og faae paa hinanden og lo ad hinanden, ligesom Cicero fortæller om Augurerne.

Det var ogsaa i disse Aar, at Pengevesenet var i en saa uhyre Forvirring, at Sedlernes Værdi sank ned til næsten Intet, og Priiserne stege til en fabelagtig Høide. Det synes nutildags næsten utroligt, at et Bund Sukker, Kaffe eller Thee kostede 30 til 40 Rd., at min Fader betalte 50 Rd. for et Par Bagflisser til mine Støvler; at min Søster fik et Systerin til en Pris af 300 Rd., hvilke imidlertid betales med 2 Specier, som hun havde i sin Sparebøsse.

Vor Ven Muhr indførte min Søster og mig hos Grossererer Trier, der beboede om Sommeren det smukke Lyttsted Forhaabningsholm ved Gamle Kongevei, og hos Grossererer Nathanson, dengang Associé af det rige Handels-huus Meyer & Trier, i hvis Huus der samlede sig endeel interessante Mænd. Hos Triers faae jeg for første Gang Baggesen. Han blev ført derhen af Grossererer Courlaender en smuk, meget begavet og vittig Mand, der i den franske Occupationstid havde været Politicmbedsmand i Hamborg, men nu, da Bladet vendte sig, havde maattet forlade denne By. Anledningen til Baggesens Besøg var et Fyrværkeri, som man kunde see fra Triers Have, men ikke fra Courlaenders paa selve Gamle Kongevei. Disse Fyrværkerier bleve givne af en Franskmænd ved Navn Dupuis og havde meget Tilløb. En Aften, da jeg gik hjemad, mødte jeg igjen Baggesen og Courlaender, der opfordrede mig til at følges med dem ind paa Fyrværkeripladsen, der var paa Vesterbro, der, hvor nu Gaardene Nr. 58 og 60 staae. Baggrunden var optaget af et Transparent, der frembød Kongens Nabnetræf (FRVI), men malet paa en egen Maade, saaledes at det næsten saae ud som et *JB*, omgivet af Krone, Scepter,

Rigsæble og alle mulige andre Attributer. Ovenover det Hele stod VIVAT. Efterat vi havde skjemet lidet med, at denne Hædersbeviisning kunde være for Baggesen (J. B.), faldt Talen paa en Mand i Hamborg, en Læge, der havde megen Færdighed i at danne en Sætning af en Mand's Navn ved at gjøre hvert Bogstav af samme til Begyndelsesbogstav af et Ord, saaledes at Sætningen passede paa Manden. Saaledes, fortalte Courlaender, havde han engang, da en Mand ved Navn Curtius traadte ind i et Selskab, sagt: „Christlichkeit und Redlichkeit treten in unsern Saal.“ Strax sagde Baggesen, idet han pegede paa Transparentet: „B, i, v, a, t, das heißt: Verdammte Invention von armjeliger Tirannei,“ og, da vi Andre loe, rettede han det med de Ord: „Verfluchtes Impromptu vom armen Teufel Jens Baggesen.“ Jeg beundrede naturligviis denne Baggesens spillende Bittighed og hans aandrige Samtale, som jeg ogsaa var Vidne til i Mathansons Huus, skjøndt han, besynderlig nok, ligesom havde ondt for at jaae Ordene frem, og ved sit underlig snovlende Foredrag egentlig ikke kunde siges at være veltalende.

I den berømte, i sit Fag ikke siden opnaaede Skuespiller Frydendahls Huus blev jeg indført af Sønnen, der var min Skolekammerat, og som, da Forældrene ogsaa boede paa Vesterbro, jævnlig fulgtes med mig. Mad. Frydendahl, der havde været og tildeels endnu var Theatrets første Sangerinde, vilde gjerne lære mig at spille L'hombre for at faae en nærboende Makker og holdt Foredrag for mig over Spillet's Theori; men jeg var en saare adspredt Tilhører, da der ved disse Underviisningstimer var en Anden tilstede, der mere og med Rette tiltrak sig min Opmærksomhed. Det var Datteren, den overordentlig smukke og tillige be-

begavede Augusta Frydendahl, Dagens feirede Skjønhed, der dengang var i sin Ungdoms fulde Blomstring. Jeg troer ikke, at noget ungt Menneske i den Tid kunde blive Student eller Officcer uden at maatte tilstaae for sig selv, at han enten i Nærheden eller i Afstand havde været indtaget i hende, og jeg offrede hende ogsaa min Tilbedelsestribut. Endnu erindrer jeg, med hvilken Henrykkelse jeg sad ved Siden af Glaveret, naar hun med Færdighed og Foredrag udførte Gablers Variationer, der dengang ansaaes for noget meget Banfseligt. Frydendahl selv var ikke meget hjemme; men, naar han var der, var han enten meget fornem eller meget lyttig, hvilket sagtens kom af den forskjellige Stemning, hvori han blev sat af de forskjellige Roller, han netop beskæftigede sig med.

Jeg troer nok, at det var mit Bekjendtskab med Frydendahls og Augustas Skjønhed, der bragte min tidligere Skolekammerat Lorenz Thortsen til atter at slutte sig til mig. Fra den Tid af var han, saa at sige, min daglige Umgangsven, ligetil han, mange Aar efter, blev ansat som Toldembedsmand i Wilster i Holsteen, hvor han døde.

Lyst til at reise yttrede sig tidligt hos mig, og i Mangel af Andet gjorde jeg smaa Fodrejser. Den første gik til Jægersprieis med en Skolekammerat, Kemp, der siden døde som theologisk Candidat. Vi spadserede ud ad Vallerpssveien til Olstykke, hvor vi besaae den smukke Jettestue, og derpaa til Jægersprieis, der dengang ikke var saa besøgt som nu, besaae Steensætningen i Julianehøien o. s. v. og vendte hjem efter et Par Dages Fraværelse.

Efter sædvanlig Berægning skulde jeg være Student i Aaret 1814. Jeg vilde til den Tid have været to Aar i øverste Klasse, hvor jeg altid havde været blandt de Dyg-

tigste, og jeg tvivlede ikke paa, at jeg vilde kunne gjenne-
 gaac Examen artium uden Skam. Da jeg imidlertid kun
 vilde være 16 Aar gammel ved Examenstiden, maatte der
 søges Universitetsdirectionen om *venia ætatis*, og jeg plagede
 da min Fader om at gjøre dette Skridt. Naar man i en
 ældre Alder tænker med Glæde paa den sorgløse, muntre
 Skoletid, kan man ikke sætte sig ind i den Stemning, hvori
 man var dengang, da man talte Dage og Timer, der endnu
 vare tilbage af Skoletiden; men det er sandt, det var
 Studenten, der stod som Maal, og det friere Liv og den
 Følelse, at man saa var „et ungt Menneske“ og ikke en
 Skoledreng o. s. v. Min Fader talte med Rector, der meente,
 at det jo dog ikke kunde skade, om jeg blev et Aar længere,
 at det vilde befæste min Kundskaber, give mig mere Ro m. m.,
 men at man jo dog gjerne kunde indgive Ansøgningen; han
 fortaug, at det egentlig kun kom an paa hans Erklæring,
 og den kunde man vel vide i Forveien. Jeg smigrede mig
 da med, at, da Rector ikke kunde erklære mig udhygtig, vilde
 Directionen nok være saa fornuftig og billig at lade mig
 slippe ud af Skolen.

Skjøndt Politik aldeles ikke hørte til den Tids Con-
 versationsgjenstande, navnlig ikke blandt de Yngre, var der
 dog een Verdensbegivenhed, der berørte Alle, Gamle og
 Unge. Det var Napoleons Fald og Forviisning til Elba.
 Paa meget saa Undtagelser nær vare Alle ivrige Bonapartister;
 endog de, der i Republikens Tid havde været fanatiske
 Jacobinere, vare blevne saa begejstrede og henrøvede af dette
 store Genies Heltegjerninger, at de nu tilbade Jernsceptret
 med ligesaa stor Andagt som dengang den røde Hue. Min
 Fader var en afgjort Bonapartist, og jeg var opfostret i
 samme Overbeviisning; Beretningerne om de store Seire

havde gjort dybe Indtryk paa mig, og med Verbodighed og Beundring havde jeg som Dreng betragtet en af Keiserens Helte, Marechal Victor, siden Hertug af Bellune, der var fransk Gesandt her. Jeg havde forsærdiget mig en trefarvet Cocarde til en Soldaterhat, jeg legede med. Der var altsaa dyb Bedrøvelse overalt, og ogsaa i vor snevrere Kreds, da Kolossen styrkede, og denne trykkede Stemning blev forøget ved Tanken om vort Lands Skjebne; at Danmark, der længst havde hængt ved Napoleon, vilde komme til at bøde for sin Trosskab, stod tydeligt for Alle, og, da nu Kongen reiste til Wienercongressen, var man spændt paa at see, hvad det kunde føre til. Man glædede sig nu over at høre, at Kongen var saa almindelig yndet i Wien, og haabede, at hans personlige Indflydelse vilde være os til Gavn. Da han imidlertid ved Congressens Slutning forlod Wien (fortaltes der), sagde Keiseren af Østerrig til ham: Sire, Vous emportez tous les cœurs, hvorpaa Kongen skal have svaret: mais pas une âme, og det var desværre sandt, Norge var tabt.

En Dag i Foraaret 1814 saae jeg, ved at gaae forbi Pleisches Conditori paa Amagertorv, en Hob Menneſter i ivrig Samtale. Jeg vilde netop til at erkjendige mig om Anledningen, da min Ven Thortsen kom ilende mig imøde med de Ord: „Har Du hørt det?“ — „Nei, hvad?“ — „Han er kommen tilbage.“ — „Hvem?“ — „Napoleon.“ — Der var nu stor Glæde, man morede sig over den gamle tykke Ludvig den 18de, der maatte afsted igjen, og hoverede over, at Napoleon havde sat Congressen i Stræk, men — hundrede Dage derefter var Ludvig igjen i Paris, og Napoleon paa St. Helena.

Endnu hen i Sommeren erfarede jeg Intet om min Ansøgning, og min Forventning var naturligtviis meget

spændt. Imidlertid gjorde jeg dog et Par Fodtoure i Sommertiden i Selskab med Thortsen. Den første var en Nattevandring til Roeskilde for at see Christian den Syvendes Bisættelse. Da vi i den halvdunkle Sommernat kom ved Roeskilde Kro, saae vi en Ulysning fjernt ude paa Rjøgeveien, og nu nærmede sig et forunderlig mystisk Tog, den høie Vigvogn med Kongens Kiste, omgivet af Folk til Hest, indhyllede i Klapper og holdende Fakler i Hænderne. Langsomt skred Toget fremad, og vi fulgte saa nogenlunde med det. Ved Roeskilde-Hvile standsede Toget, vi gik ind i Byen og slap ind i Kirken. Om selve Ceremonien erindrer jeg ikke synderligt; men jeg mindes, at vi efter denne traf en af Fabriksheererne hjemmefra, der tillige var Medeier af Maglekilde, og at han indbød os til at spise til Middag hos Inspecteuren paa Maglekilde Fabrik og skaffede os en Vognbefordring hjem.

I Slutningen af Juli og de første Dage af August gjorde jeg igjen en Fodtour med Thortsen til Møen. Efterat have forsynet os med det dengang nødvendige Rejsepas vandrede vi over Rjøge, hvor vi overnatte, til Ballø, Karise, Fagø og Tappernøie til Bræstø, hvor jeg besøgte min forrige Lærer Thonnesen. Den anden Nat tilbragte vi i en Bondeby, Bael, hvor en Bonde gav os Qvarteer og var saa høflig at jage en Pige ud af Sengen for at give os Natteleie, hvilket ogsaa var saa varmt af Pigens naturlige Temperatur og de tykke Dyner ovenpaa og nedenunder, at vi ikke kunde lide af Kulde. Den næste Morgen ankom vi til Stege, hvor man havde anbefalet os at søge Qvarteer hos en Mad. Keilhau. Da hun imidlertid ikke mere modtog Rejsende, henviste hun os til en Hr. Hartmann og tilføiede: „det mindste Varn kan siige Dem, hvor han boer.“

Da vi kom udenfor, saae Thortsen sig om med de Ord: „Hvor skal vi nu finde det mindste Varn?“ Imidlertid fandt vi Stedet og traf der til vor store Glæde Schjern, der fulgte med os og var vor Cicerone paa Klinten, men paa Tilbageveien forlod os ved Klintholm, hvor han tilbragte en Deel af Ferien. Efter vor Vortreise havde Schjern et Eventyr, der nær kunde være blevet farligt. Han var en ivrig Voltigeur, og han og nogle Andre øvede sig i den brotagne Gaard i at springe med Springstok. Bludselig knaf Schjerns Stok, han styrtede til Jorden og laa bevidstløs. Alle omringede ham, og iblandt dem ogsaa Røgteren, der efter nogen Tid erklærede ham for død, hvilket Schjern kunde høre uden at kunne tale. Men, da han lidt efter lidt kom sig, følte han en stærk Smerte i Hjertekulen, og, da han kort iforveien havde læst om den dyriffe Magnetisme, vare de første Ord, han udtalte: „Ganglion celiacum!“, hvorpaa da Røgteren apodiktisk erklærede: „Nei, død er han ikke, men gal er han da!“ — Forinden vi forlod Stege, betalte vi naturligtviis vor tarvelige Fortæring til Hartmann, der herfor meddeelte os en Dwittering, som jeg tilfældigtviis har opbevaret og affriber her som et morsomt Bidrag til Oplysning om den Tids gangbare Priser:

„Regning over Beværtning for 2 Personer.

D. 1.	August Middagspise	12 Rdl.
—	Thee	6 —
—	Smørrebrød	4 —
D. 2.	do. Thee	6 —
—	Smørrebrød og Rødgrød	8 —
—	4 Flaster Ol og 2 Snapse	4 — 3 Mk.
D. 3.	do. Thee	6 —
	Et Værelse og Seng	12 —

Stege den 3. August 1814.“

58 Rdl. 3 Mk.

Vi vandrede derefter over Marienborg tilbage til Skallehauge og saa videre til Præsto, hvor vi atter besøgte Thonnesen, overnattede i Bindbyholt og traf den næste Dag en Vogn, der kjørte os til Kjøbenhavn. Min Tanke var dog bestandig rettet paa min Ansøgning og dens Udfald, og, da jeg paa en af Kuderne i Roeskilde Kro læste de Ord: Durum, sed levius fit patientia quidquid corrigere est nefas, tænkte jeg: Accipio omen! og var nu vis paa, at der ikke blev nogen Student af i dette Aar, hvilket ogsaa ganske rigtigt bekræftede sig ved min Hjemkomst. Ansøgningen var afflaaet, og jeg maatte blive endnu et Aar i øverste Klasse.

Skjøndt jeg dengang følte mig yderst krænkert og var høist forbitret over dette Resultat, og skjøndt jeg i mit stille Sind bandede min Rector, der saaledes havde bidraget Sit til at knuse mine kjæreste Forhaabninger, har jeg dog siden maattet erkjende, at dette Aar har været mig til stor Gavn. Da Skolestudierne kun vare Repetition for mig, faldt de mig let, og jeg læste nu Classikerne med et andet Siemed, end blot at kunne oversætte dem og analysere grammatikalst; jeg fik en mere æsthetisk Anskuelse af dem, og de ere derfor ogsaa blevne dybere indprentede i min Hukommelse. Derfom det classiske Studium er, hvad jeg efter min fuldkomneste Overbeviisning antager det at være, det eneste rette Dannelsesmiddel, saa er vistnok ogsaa en saadan rolig Beskjæftigelse med Classikerne i høi Grad befrugtende og velgjørende. Desuden kunde jeg nu ved Siden af mine Studier beskjæftige mig efter min Lyst med Musik og æsthetisk Læsning saavel i Moderensmaalet som i de fremmede Sprog. Jeg lagde mig efter Italiensst, først paa egen Haand, derefter i ganske kort Tid ved Veiledning af en gammel Hollænder, ved Navn Italiaender, som blev syg,

hvorved Underviisningen blev afbrudt. Men min bedste Øvelse i at tale Italiensk fik jeg med Fru Cabott, født Pericoli, Tante efter min Tegnelærer i Efterlægtskolen. Hun var en født Romerinde og talte sit Sprog ægte romersk, forresten kunde hun naturligvis ikke Andet end tale, og mere forlangte jeg ikke, det Grammatikalske kunde jeg nok lære mig selv.

Jeg affkrev dernæst en Mængde Musik, spillede ivrigt Clarinet og Guitarre og dyrkede Selskabslivet om Aftenen, deels i de Familier, hvor jeg var indført, deels med mine Kammerater og Venner. Rosenborg Have var dengang en vogue, især om Aftenen og Søndag Middag, og hyppigt om Aftenen spadserede vi der i en Sidegang, samtalende og syngende ret af vor Ungdoms hele Fylde.

Min Lærer Schjern havde bestandig trukket mig nærmere til sig, og jeg sluttede mig gjerne til ham. I musikalsk Henseende var han et ganske mærkeligt Phænomen. Med en levende Sands for Musik og Lyt dertil forenede han en ustridig dygtig Kundskab; han kunde træffe fra Bladet, dersom hans Stemme havde været ligesaa reen, som hans Ore var det; han kunde høre falske Toner hos Andre, men ikke beherske sin egen Stemme. I Skolen var han en ligesaa ivrig som elskværdig Lærer, der paa en ganske egen Maade forstod at gjøre sine Fordringer til os gjældende og faae os til at præstere det, der fordreedes. Vi lærte ogsaa godt Mathematik og langt mere, end der behøvedes, f. Ex. Progressioner, noget Differential- og Integralregning o. s. v. Udenfor Skolen var han en Ven og Kammerat, munter og vittig som Faa. Blandt hans Venner var en theologisk Student, Peter Diderik Ibsen, der var musikalsk, havde en høi og ganske velklingende Tenorstemme og spillede ret godt

Fortepiano. Til ham forte Schjern mig, og nu gif det ret løs med Musikken. Hos Ibsen samlede sig nu efterhaanden Flere, Carl Kirstein (død som Conferentsraad og Generalrevisor), Carl Nagel (nu Conferentsraad og Stadsphysicus i Altona), den Første en herlig Bassist, den Anden en ganske fortræffelig Tenorist, Begge udmærkede Musici; fremdeles Ernst Glasen (nu Pastor emeritus)* og siden, efter Examen artium, Ernst Krøyer (nu Hoforganist) og Frijs Holm, Ibsens Fætter, der var en fortrinlig Pianist og afviste Ibsen som vor Accompagnateur. Vi samlede gjerne om Søndag Formiddag i Ibsens studentiske lille Værelse, og her gennemgik vi nu de bedste Operaer, sang Klub og Stub, Sopranarier og sammensatte Nummere; Tenorerne sang Sopran og Bassisterne falsetterede Tenor, kort, det vilde vistnok ikke have været nogen høi Nydelse for den Udenforstaaende, men for os var det en ypperlig Øvelse, og vi lærte derved at kjende ret tilgavns en stor Mængde god Musik.

Et andet Bekjendtskab, jeg skyldte Schjern, var en ældre, maaskee allerede 34—35 Aar gammel Student, ved Navn Keuze, en original Person, der interesserede mig ikke blot ved sine Egenheder, men ogsaa ved sine virkelig elskværdige Egenskaber. Han var en høi, kraftig, smuk Mand med et godmodigt Smil; han havde megen Læsning i gamle og nyere Forfattere i forskjellige Sprog; i hans lille Værelse vare Bægge og Dørre beklistede med udvalgte Steder og Citater af forskjellige Forfattere, forresten var hans Stueomgivelse i høi Grad forsømt og skidensfærdig. Han var en stor Musikelsker og spillede godt Claveer, idetringeste

---

*) nu død.

spillede han baade færdigt og med Foredrag det, jeg hørte ham udføre, hvilket udelukkende var Bachs Fuger, hvilke han pleiede at give Navne, som f. Ex. Manden og Konen, der skjendes o. s. v. Han var en fuldstændig Humorist, havde pudsjige originale Indfald, skrev undertiden humoristiske Smaating, der ikke sjældent gik ind i det platte-erotiske, men altid vare komiske. Følgelig levede han af Informationer, og underviste fornemmelig Smaadrenge. Om en af disse, som han kaldte „min dumme Dreng“, berettede han mange morsomme Historier. Saaledes havde Drengen fortalt ham, at han havde været i Kirke; i denne Anledning foregik der følgende Samtale: „Forstod Du, hvad Præsten sagde?“ — „Nei, Hr. Keuze.“ — „Seer Du, derfor skal Du ikke gaae i Kirke, førend Du bliver stor.“ — „Gif De ikke i Kirke, Hr. Keuze, førend De blev stor.“ — „Nei.“ — „Turde jeg da spørge, Hr. Keuze, naar De blev stor?“ — „Hvor saadan en dum Dreng dog kan sætte En i Forlegenhed“, tilføjede Keuze. Da Kapelmester Kunzen blev begravet med megen Høitidelighed, bad samme Dreng om at udeblive fra Undervisningen, da han, som han sagde, „gjærne vilde see, hvorledes de begravede Kunsten.“ — Keuze forlod siden Kjøbenhavn og begav sig til Verchenborg, hvor han blev Huuslærer hos en ung Grev Schack. Med denne reiste han udenlands i mange Aar, opholdt sig, troer jeg, især i Orienten og i Constantinopel, og kom endelig til Wien. Her fik Schack Befaling at komme hjem; men, da Keuze ikke havde lyst til at følges med ham, blev han i Wien, hvor han levede af en Livrente, og hvor jeg traf ham i Aaret 1858, kort før han døde.

Min Fader var imidlertid, jeg mindes ikke af hvilken Grund, blevet uenig med sine Fabriksherrer; han forlod sin

Plads, og vi flyttede ind til Bhen, hvor vi bosatte os i Stormgaden i det nuværende Nr. 25.

I Skolen var der med Lærerpersonalet foregaaet den Forandring, at Professor Frederik Høegh-Guldberg, hvis Søn var kommen ind i Skolens øverste Klasse, var bleven Lærer i dansk Stiil. Guldberg havde i sin Tid været en agtet Digter og Forfatter; men hans danske Sproggranskning havde bragt ham ind paa en forunderlig Afvei, saa at hans Stiil blev ligesaa haard, knudret og sær, som hans hele Retning, navnlig i grammatikalsk Henseende, blev stiv og pedantisk. Hans „Dannersprogets Rettskrivning og Toneklang“ bærer noksom Vidne om hans Pedanteri. Vi frygtede naturligvis for, at vor nye Lærer skulde ville sætte sine Grundsætninger igjennem, og at vi saaledes skulde lære om igjen; men dette blev ingenlunde Tilfældet. Guldberg var meget liberal og overlod til os, om vi vilde gaae ind paa hans Anskuelser eller ikke; rigtignok saa han helst, at vi gjorde det. At hans Søn fulgte Faderen, der havde været hans Lærer fra tidligste Tid, var saa naturligt. Denne Søn blev siden den høitbegavede og meget elskværdige Høiestretsadvocat Emmerich Høegh-Guldberg, der, hvis han ikke var død i sin kraftigste Alder, sikkert vilde have spillet en betydelig Rolle blandt Danmarks politiske Notabiliteter. Imidlertid bibeholdt han sin fra Barndommen lærte danske Stiil, og, da en Mand, der læste en af ham forfattet Piece, sagde til Schjern, at det dog var besynderligt, at en Advocat ikke kunde skrive sit Modersmaal, svarede denne: „Det er heller ikke hans Modersmaal, det er hans Fadersmaal.“ Vi maatte iøvrigt tilstaae, at Guldbergs Opgaver vare ret interessante, og i vore Discussioner med ham viste han sig fra en elskværdig Side, saa at vi holdt af ham. Guldberg

fastede et meget venligt Die paa mig og anmodede mig om at meddele hans yngste Børn, Datteren Eline og Sønnen Christian, tilligemed nogle Pensionairer, han havde i sit Huus, Underviisning i Fransk. Han var altsaa den, der førte mig ind i Underviisningsfaget, hvilket siden i en lang Aarrække blev min daglige Bestjæftigelse. Han beboede et smukt Landsted udenfor Nørreport paa den Wei, der nu efter ham har faaet Navn af Guldbergsgaden. Til Huset hørte en smuk Have, som han passede med megen Interesse, og hvor han hist og her anbragte poetiske Indskrifter, hvis Form strax røbede, hvem der var Forfatteren. Jeg har glemt flere af disse Disticher, som jeg dengang godt huskede som Curiositeter, men jeg har i min Hukommelse opbevaret den første Strophe af en Nationalsang, til hvilken Kuhlau satte en særdeles smuk Musik, og som giver en Forestilling om Guldbergs tvungne Digterstiil. Den lyder saaledes:

„Saa smiler som Barnet i Bugge
Fra Vølgen, o Danmark, dit Skjød,
Dg før stal Dig Himlen bedugge,
End Ihne imod Dig med Død.
Tæl færre af Borge, men flere af Hytter!
Hvad Stam? kun Du tæller i Hytten og Mænd.
Morgammel er Etten, som Thronen besytter,
Har Loven til Dommer og Folket til Ven.“

Mine Besøg i Guldbergs Huus indskrænkede sig imidlertid ikke til Underviisningstimerne, jeg blev snart en veloptaget Gæst og blev indbudt ved alle Leiligheder, naar der var Noget paafærde. Saaledes kom jeg da, skjøndt endnu næsten en Dreng, sammen med Mænd, der have efterladt et kjært Minde hos Alle, der kjendte dem, og som ikke ere glemte, skjøndt Graven dækker dem alle. Til Husets jævnlige Gæster hørte Lægen Ole Hieronymus Wijnster, en

smuk Mand, hvis joviale, venlige Ansigt maatte tiltrække Enhver, og hvis muntre Vid udbredte Glæde. Engang skulde vi ryge Tobak i Guldbergs Studerestue; Mynster fik Blads i en Lænestol, der var ham for lav, og han bad G. om Noget at forhøje den med. „Ja,“ sagde G., „jeg skal give Dig en tyk Doctorbog at sidde paa. „Giv mig heller en dansk Grammatik,“ svarede Mynster. Dernæst den gamle Skuespiller Gjelstrup med sit snurrige polidfte Ansigt, Kaffjetten paa Snur og Stumpepiben i Munden; den blide, rolige Carl Heger med det betænkkelige Udtryk i sit ædle Ansigt; de to elskværdige Søofficerer Peter Mandrup Luxen og Soren Ludvig Luxen, og flere Andre. Var det gaaet efter Mynsters Mening, var jeg bleven Mediciner, han meente, at jeg passede godt dertil, og foreslog mig at blive hans Amanuensis engang i Tiden. Carl Heger skildres baade af Dehlenschläger og Mynster i deres Autobiographier; de kjendte ham bedre og noiere end jeg, men han tiltalte mig meget ved sin Blidhed og Venlighed. Den Betænklighed, der stod skrevet i hans Træk, yttrede sig ogsaa i hans Væsen. Da han engang var upasselig, gik han til Mynster, der skrev ham en Recept. Heger tog den i Haanden, saae paa Mynster og spurgte derpaa i en ængstelig Tone: „Ja — men — duer det nu ogsaa noget?“ — Mynster rev ham Recepten af Haanden med de Ord: „Det var det Bedste; nu faaer Du f. g. m. ikke mere end det Næstbedste,“ og skrev en anden Recept. Om Mynster har man ogsaa fortalt mig følgende Indfald. Mynster var aldeles skaldet; en Dag kom en Mand til ham, klagede over, at hans Haar faldt af, og bad ham om et Middel, hvilket Mynster opskrev til ham. „Troer De nu, at dette vil

hjælpe?" spurgte Manden. „Ja," svarede Mynster, „det er det, jeg bruger."

Jeg troer nok, at det første Bal, jeg bivaanede, var hos Guldbergs, hvor der dansedes et Par Gange om Vinteren, og hvor da flere af Kammeraterne bleve indbudne for at danse med de unge Piger, der nu for længe siden ere Bedstemødre.

Mine Bekendtskaber havde nu lært mig at kjende velindrettede borgerlige Huse; i Sommeren 1815 skulde jeg see, hvorledes det gik til i et Huus i større Stil. Frederik den Sjettes Kroning skulde foregaae i Frederiksborg, og jeg modtog med Glæde et Tilbud af min Skolekammerat Charles de Coninc (nu Herredsfoged i Veire), om at tage med ham ud til Dronninggaard og derfra kjøre til Frederiksborg for at bivaane Kroningsfesten. Dronninggaard var vel allerede dalet noget fra den Tid af, da den gamle Etatsraad de Coninc eiede den og førte et næsten fyrsteligt Huus; men der var dog endnu nok tilbage, der kunde imponere mig. Hovedbygningen, Næstet, beboedes af den gamle Etatsraadinde; men Sonnerne, Jean og Frederik de Coninc, der nu stode i Spidsen for det endnu rige Handelshuus, beboede Kuningaarden og Frederikslund. Jean de Coninc var gift med min Ven Charles's Søster, og vi bleve da indlogerede paa Kuningaarden. Den Elegance, der viste sig her i alle Retninger, i Ameublement, Husets Indretning, Tjenerskab o. s. v., var mig noget Nytt, men tillige noget meget Behageligt, og jeg følte mig ganske fornem, da Tjeneren den følgende Morgen bragte mig min Kasse paa Sengen. Familien var meget venlig og elskværdig, og jeg troer, at man faae mig gjerne der, navnlig fordi jeg talte færdigt Fransk og altsaa kunde deeltage i Samtalen, naar denne, af

en eller anden Aarsag, blev holdt i dette Sprog. Ved dette Besøg saae jeg første Gang den dengang nygifte Fru Sophie Frølich, hvis Elskværdighed ikke har fornægtet sig indtil nu, da hun allerede har fejret sit Guldbryllup, og hendes smukke, yndige Søster Henriette, siden gift med Consul Dunschelt i Havre, hvor hun døde i en tidlig Alder. Charles de Coninck, hans to Brødre Paul og William, den Første død som dansk Consul i Bordeaux, den Anden død som Søofficer, og jeg kjørte tidligt om Morgenen til Frederiksborg, hvor der naturligviis var saa propfuldt af Indquartering overalt, at vi næppe vilde have fundet et Tilflugtssted, dersom vi ikke havde været adresserede til en Hr. Bidsted, der før havde været Huuslærer hos de Conincks og nu boede i Frederiksborg. Vi bivaanede ikke selve Kroningshøitideligheden i Kirken, men fik Billetter til den indre Slotsgaard, hvor vi da saae Kongeparret i Kroningsdragt spadserer over den Balcon, der forener Kirken med Slottet. Det var et interessant Syn at see en Konge og en Dronning med Krone og Kaabe vandre hen ad den aabne Gang; det var ligesom hentet fra Billeder efter Eventyr og gjorde et dybt Indtryk paa vore unge romantiske Gemytter, skjøndt Kongen just ikke saae imponerende ud, hvorimod Dronning Marie fremtraadte med megen Anstand og Værdighed. Vi spadserede derefter omkring, indtil det blev Aften, morede os over at see de pyntelige Ordensdrabanter dingle omkring, efterat de ved Taffelet formodentlig ikke havde kjendt Styrken af den gamle Rhinskvain fra Rosenborg, fik en god Blads til at see Fyrværkeriet paa Den udenfor Slottet og kjørte derpaa tilbage til Dronninggaard i et øsende Regnveir.

Da vi den paafølgende Dag igjen kom ind til Byen,

fandt vi Befolkningen endnu i Forstrækkelse og Uengstelse. Fangerne i Straffeanstalten paa Christianshavn havde benyttet den foregaaende Dag, da en stor Deel af Garnisonen var i Frederiksborg, til at forsøge et Udbrud, som vel for en Deel var lykkes. Snidlertid havde det dog ikke videre Følger, og man blev snart beroliget, da Hovedmændene bleve grebne og afstraffede.

Endelig i October Maaned kom da den længe onskede Tid, da jeg skulde ombytte Skoledisciplens Stilling med Studentens. Jeg var meget rolig med Hensyn til Examen's Udfald, thi jeg troede mig sikker nok, med mindre ganske uventede Uheld skulde indtræffe, hvilket dog ikke skete, og, da jeg havde faaet Udm. g. baade for dansk og latin'sk Stiil, frygtede jeg ikke for Resten. Jeg blev examineret i Hovedfagene af Brøndsted, Thorlacius, Werlauff og Deegen, og fik Udm. g. i alle Fag, undtagen i Geometri og Arithmetik, hvorover Schjern var meget forbitret og havde en Explication med Deegen, der naturligviis ikke førte til noget Resultat. Til Hovedcharacter fik jeg laudabilis et publico encomio ornatus og blev da, som det dengang hed, indkaldt tilligemed mine to Venner, Belschow (død som Prof. ved Universitetet) og Hans Morten Flemmer (død som Rector i Frederiksborg).

Saa var jeg da Student, og mit Liv's første Tidrum var afsluttet.

Ganste kort Tid efter flyttede Vor Frue latinske Skole ud af sit gamle forfaldne Huus og indtog, under Navn af Metropolitan-skolen, sin Plads i det nyopbygte Locale, der blev indviet ved en Tale og en Cantate, componeret af Rudolph Bay.*) Vaade som Elev af Skolen og som Sanger blev jeg indbudet til at deeltage i Festsigheden, og jeg følte mig ikke lidet selvstændig og uafhængig ved at tale med Rector de puissance à puissance og ved at spise Frokost hos ham, som om det kunde have været hos et almindeligt Menneſte og ikke hos den frngtede „graa Mand“, som vi i Skolen kaldte ham. Her gjorde jeg Bekjendtskab med Bay, der kort efter forlod Danmark for at gaae som Consulatssecretair til Algier; flere Aar efter mødtes vi igjen og sluttede da et nye Venſkab. Han var et høift elſtværdigt og meget begavet Menneſte; han havde et ualmindeligt Muſikkalent, spillede ret godt Violin, ſang Alting fra Bladet med ſin dengang ſmukke Tenorſtemme, spillede lidt Fortepiano, lidt Guitarre, lidt Harmonica, blæſte lidt Baldhorn og Baſun, kort juſkede paa en heel Deel uden at drive det vidt i Noget: han havde ogjaa meget Sprogtalent, talte godt Franſk, Italiensk og Spanſk. Men der var over ham udbredt en vis Magelighed og Alyſt til at gjøre Andet, end hvad der netop con= venerede ham. Af ſin Chef i Algier fik han Tilladelse til at gaae til Italien, hvor han med ſin aabne Sands for alt Skjønt og Interessaant, ſvømmede i Belvære og beſandt ſig ſom i et Paradis, iſær da der var Peſt i Algier. Imid= lertid døde Generalconſulen i Algier af Peſten, og Intet

---

*) Som en Curioſitet bemærker jeg, at Andreas Saint-Aubain, der var Diſcipel i Skolen, og hvis Stemme endnu ikke var gaaet over, ſang et høit Solo=Sopranparti i denne Cantate.

havde været naturligere, end at Bay uopholdelig var gaaet tilbage og havde overtaget Consulatet, hvoraf den rimelige Følge havde været, at han var bleven Generalconsul. Men ingenlunde. Bay havde det saa godt i Italien, at han ikke skjøttede om at forlade det, og Følgen blev naturligviis, at han blev tilbagefaldt og gik glip af sin Carriere.

Der var to Fornoielser, hvori en Skolediscipel, idetmindste dengang, ikke passende kunde deeltage, men som nu den unge Student naturligviis maatte prøve, det var Kane-fart og Maserade. Jeg kjørte altsaa en Aften i Kane med min Ven Thortsen; men følte mig ikke synderlig tilfreds-stillet deraf, saa at denne Kane-fart var min første og ogsaa blev den sidste. En Comité, for Storstedelen bestaaende af Skuespillere, havde arrangeret en Række Maserader, der afholdtes paa Hoftheatret og vare meget besøgte. Jeg antog, at dette maatte være en rigtig Morstab, og begav mig derfor hen til min Ven Weistrup, der udleiede Dragter, og fik mig en rød gammeldags Kjole, en trekantet Hat og en Maske. Uden at have forud tænkt mig, om jeg vilde spille en Rolle, og da hvilken, kom jeg ind i den mylrende Sværm, hvor de stive Maskeansigter allerede virkede nedflaaende paa mig. Den eneste morsomme Maske var en gammel Bondemand, der gik med en ung Pige under Armen, tiltalte alle Folk, spøgte med dem og spillede sin Rolle fortræffeligt; ogsaa mig havde han flere Gange fat paa. Efterhaanden blev jeg kjed af den hele Uvistighed og tænkte allerede paa at gaae bort, da Tilfældet bragte mig i Nærheden af en lille Fyr, klædt som et Slags Troubadour, der bar en Guitarre i et Daand paa Ryggen. Jeg fik da et Indfald, bad ham om at laane Instrumentet, hvilket han

efter nogle Indbendinger tillod, satte mig paa en Bænk og gav mig til at synge en af de Viser, hvormed den gamle Jøde under Træet i Dyrehaven dengang opvartede Publicum. Strax blev jeg omringet af taknemmelige Tilhørere, saa at jeg maatte synge den ene Vise efter den anden. Ogsaa den gamle Bonde bad om Jødevisen, og saaledes blev det ved en Stund, da jeg pludselig saae mig omringet af 5, 6 Dominoer, der, efterat jeg havde sunget, nævnede mig ved Navn og indbød mig til at følge med dem. Jeg afleverede Guitarren og fulgte dem ind i et Sideværelse, hvor de demaskerede sig; det var lutter Bekjendte og iblandt dem Frits Holm. Efterat jeg havde druffet et Glas Viin og afølet mig, bad jeg Holm om at maatte bytte Dragt med ham, hvilket han gif ind paa, og han blev nu forfulgt af Mængden, der bad ham om at synge Viser, hvilket han havde sine Grunde til at afflaae. Jeg spadserede imidlertid omkring i Domino og uden Maske, og blev da atter tiltalt af den gamle Bonde paa en meget bekjendt Maade, uden at jeg anede, hvem det var, ifjøndt hans Vedfagerinde ogsaa var demaskeret. Deels for maaskee at faae det at vide, deels ogsaa fordi hun havde et kjønt Ansigt, anmodede jeg ham om at overlade mig sin Dame til at spadserere lidt omkring med, og, da hun spørgende saae paa ham, sagde han: „Na jo! med ham maa Du gjerne gaae.“ Imidlertid fik jeg Intet loffet ud af hende, og efter nogen Tids Forløb hentede Bonden hende igjen og gav mig Stævnemøde hos en Conditor den følgende Dag Kl. 12. Da jeg mødte der, var der kun ganske faa mig ubekjendte Personer; den Eneste, jeg kjendte, var en ældre Student, ved Navn Sylvester Hertz, som jeg kjendte godt fra det Trierske Huus, hvor han gav Underviisning. Til ham satte

jeg mig da hen og faae mig nysgjerrig om, hvergang Døren gif. Endelig betroede jeg Hertz mit Grinde, og hvor forbausset blev jeg, da jeg erfarede, at den stille, rolige Hertz havde været Epilopmageren fra den forrige Aften. Han boede dengang sammen med sin Broder Henrik Hertz og to Søstre, og dette Eventyr var Anledning til, at min Søster og jeg hyppigt besøgte disse Sødsfende, med hvem vi gjennem den følgende Arrække altid levede i venstabelig Forstaaelse. S. Hertz giftede sig siden, nedsatte sig i Weile som Redacteur af Weile Avis og Bogtrykker.

Uagtet jeg saaledes havde Glæde af min Masteradetour, har denne Lystighed dog aldrig tiltalt mig. Naar jeg ikke har mit Ansigt frit og seer Andres Ansigter, kan jeg ikke være i Lune; jeg bliver strax forstemt og kjedelig. Hertil kommer, at det er mig umuligt at kjende Noget under Masten, men Alle kjende mig, og dette Misforhold er mig ubehageligt. Foreløbig bemærker jeg dog, at, hvad jeg her udtaler om Masterader, ikke kan anvendes paa det romerske Carneval.

Nu begyndte Læsningen til 2den Examen. Jeg hørte med Fornøielse Brøndstedts Forelæsninger; hans Foredrag var livligt og interessant; han foredrog Meget, der var nyt for os, og han var en behagelig Personlighed; men han kom ingen Vel for lutter interessante Bemærkninger, og ved Halvaarets Slutning havde vi ikke læst Trebiedelen af den Tragoedie, han havde bestemt at gennemgaae. Thorslacius, der foredrog Juvenal, var tør og pedantisk. Udenom læste jeg en Tragoedie af Aeschylus og nogle Komedier af Plautus.

Mange af mine tidligere Venner fra Skolen og fra Byen vare blevne Studenter sammen med mig, og Andre lærte

jeg at kjende paa Ruscollegierne. Blandt disse nævner jeg især Borgen, Belschow, Krøyer, Frits Holm, Mafsmann, Chr. Winther o. fl. Men ogsaa med ældre Studenter blev Bekjendtskabet snart sluttet, og her maa jeg da omtale Ludvig Fasting. Han var, hvad man, naar man er ung, kalder en gammel Student, nemlig fra 1808; han var dengang Ephorus paa Ehlers Collegium, hvor han beboede to Værelser, og, da han blev godt forsynet hjemmefra, fandt man altid hos ham en Kop Thee, en Pipe Tobak, lidt Smørrebrød og en Snaps. Vi kaldte ham „den Huuslige“, og han var ligesom en Krosfader for ældre og yngre Studenter, der gik ind til ham, hvadenten han var hjemme eller ikke, og fik sig en gemtlig Pasfiar. Hos ham traf jeg da Jørgen Jørgensen, Christian Wilster og hans Broder August Wilster og mange Andre, som jeg nu ikke erindrer, men som formodentlig ville blive omtalte ved Leilighed. Fasting var dirigerende og organiserende og satte sig gjerne i Spidsen for Foretagender; da derfor Talen engang for Spøg faldt paa, hvad Enhver vilde gjøre, naar J. Jørgensen døde, erklærede denne, at Fasting bestemt vilde lade en Liste gaae rundt; til hvilket Diemed vidste han ikke, men Factum var han vis paa. Ogsaa Poul Møller mødte undertiden hos Fasting, og med ham stiftede jeg da ogsaa snart nærmere Bekjendtskab ved hans Halvbroder Chr. Winther. Men den af alle disse Omgivelser, til hvem jeg mest sluttede mig, og som ogsaa sluttede sig til mig, var Christian Wilster, og han blev mig en tro, hengiven Ven, ligetil Døden stilte os ad. Han var et hypperligt Hoved, og tillige en ædel Charakter, og det var visseelig med Ret, at Mange, der ikke forstode Spøg og ikke havde Mand nok til at sætte Priis paa hans spillende Bid, vare bange for ham og formodent-

lig i deres stille Sind troede om ham, at han var ondskabfuld og maaskee kaldte ham som en vis Officeer: „den spitzige Wilster.“ Han boede sammen med sine to Brødre August og Ludvig, den Første, ligesom Christian, juridisk Candidat og, naar jeg ikke feiler, allerede Auditeur af Titel, den Anden Lieutenant ved Prinds Christians Regiment, Begge fortræffelige Hoveder, men uordentlige og forsløine i deres Levnet. Ludvig døde ung, August lever endnu den Dag idag paa Bidstrup. Disse Brødre boede sammen paa Hjørnet af Frederiksborggaden og Rosenborggaden, og hos dem var der da atter en Samlingsplads for flere af os Samtidige, adskillige ældre Studerende og flere unge Militaire. Her traf jeg sammen med Lieutn. Hindenburg, en vacker, vel instrueret og meget flittig ung Officeer, som jeg siden omgiktes meget med, fremdeles med Adam Holsten og Frih. Holsten og undertiden ogsaa med en Cand. juris Bluhme, der siden ombyttede sin Titel med Geheimeraadstitlen, og som har spillet en saa vigtig Rolle i Danmarks Historie. Blandt de Militaire mødte fremdeles jævnligt Wilsters Onkel, Capitain Wilster, en lillebitte munter, pudsig Mand, der altid kaldtes „den lille Capitain“, og Baron Beshlin, ligeledes en humoristisk Herre, fuld af Anekdoter og Historier, som han fortalte fortræffeligt, og saaledes tilbragte vi utallige glade Aftener ved en Pipe Tobak og en gemytlig Pasziar, stundom ogsaa med lidt Sang, som jeg gav tilbøds. Ogsaa hos den „lille Capitain“ kom jeg hyppigt sammen med flere Militaire, navnlig med Lieutenant, siden Generallieutenant, Hedemann og med Beshlin, hvor vi da fik, hvad Beshlin paa sit Halvtjyds kaldte „en rigtig Schluder“, indtil Klokkeren blev 10, da

Capitainen gjerne hævde Forsamlingen med et dundrende: „Nu, F. g. m., herud med den hele Lybebande.“

Kort efter Examen blev jeg af min Ven Ernst Mafsmann indført i hans Forældres Huus. Faderen, der var Præst ved Frederiks tydske Kirke paa Christianshavn og har stor Fortjeneste af at have stiftet Søndagskolerne, var nu allerede en gammel og temmelig vrøvlagtig Mand, om hvem man meente, at han søgte mere end tilbørlig Uandsoplivelse i Flasken; iøvrigt var han en venlig og inødekommende Vært, der kun plagede mig med det Spørgsmaal, om der ikke ved Tradition endnu eksisterede Musik til Davids Psalmer. Fru Mafsmann, en Datter af Geheimeraad von Esfen, der ogsaa boede i Huset, var en høift elstværdig Kone, og hendes Fader, der egentlig kunde anses som den, der spillede Hovedrollen, var en fin, dannet Mand, der tillige havde stor Interesse for Musik. Den ene Datter sang ret godt, og der musiceredes gjerne om Søndag Aften, da Huset stod aabent for de Introducerede. Her gjorde jeg Wensels Bekjendtskab! Naar han var i Humeur, phantaserede han for os og henrev os ved den geniale Maade, hvorpaa han forstod at gjennemføre et simpelt Thema saaledes, at det altid vakte fornyet Interesse; engang imellem fik vi ham ogsaa til at synge fine komiske Sange, som han foredrog med et særegent Mesterskab. Men han var ikke altid vittig, og undertiden var han slet ikke til at formaae, til det Allerringeste; til andre Tider gif han af sig selv til Claveret, stundom for at gjøre Spøg, som saa udviklede sig til en skøn Phantasi. Saaledes gif han engang efter Middagsbordet til Instrumentet, og gjentog flere Gange:

og, da Caffen endnu ikke var kommen, phantaserede han en lang Tid over dette Thema. Da den gamle Geheimeraad var første Deputeret i det dengang saakaldte tydske Cancelli, søgtes Huset meget af de yngre Hofstenerer, der som Volontairer eller Cancellister bleve ansatte i Cancelliet, og her faae jeg da ogsaa ikke faa unge Herrer, der siden i mere bevægede Tider have ladet høre fra sig, navnlig erindrer jeg fra den Tid den siden saa bekjendte Scheele. — Selskabet var i det Hele meget animeret, der var Spillepartier, Conversation og Musik; fornemmelig musicerede Frøken Maszmann, Kammerj. Benzon, der siden blev gift med hende, og jeg. Efter Pastorens Død fortsattes Huset under den gamle v. Esens Auspicier, og Fru Maszmann gjorde Husets Honneurs. I den Anledning fortalte man, at, da en ung Hofstener engang hos Weyse søgte Oplysning om, hvorledes det egentlig hang sammen, og hvem Fru Maszmann var, svarede Weyse: „Die Frau Maszmann ist eine geborne von Esen, und ihr seliger Mann ist ein gestorbener von Trinken.“

I det Maszmannske Huus gjorde jeg ogsaa Bekjendtskab med Conferentsraad Forchhammer, der som ung Doctor philosophiæ nylig var kommen hertil, og med hvem jeg sluttede et Venfskab, der er vedbaret indtil denne Dag.

I Begyndelsen af 1816 meddeelte min forhenværende Lærer, Professor Puerari, mig, at Søcadetakademiets Chef, Kammerherre, Commandeur Sneedorff, havde henvendt sig til ham for at faae anbefalet en Lærer i det franske Sprog.

Organisationen paa Akademiet var saaledes, at Cadetterne skulde lære Engelsk og Fransk, men at Akademiet kun bestoede af Underviisningen i et af Sprogene, og at Cadetterne, eller rettere deres Forældre, skulde betale Lærerne i det andet Sprog, hvilke da kaldtes Privatlærere; en saadan Lærersplads var det, der var bleven ledig, da Legationsraad Hammeken havde afgivet den; den anden Lærer i Fransk var Auditeur Mourier. Jeg begav mig da, ikke uden Hjertebanken, ud til Sneedorff, om hvem man havde sagt mig, at han ikke var saa aldeles let at komme ud af det med. Sneedorff var, uden at være meer end almindelig høi, en imponant Skikkelse med en fornem militair Holdning, et alvorligt, udtrykfuldt Ansigt, der imidlertid, ved de spillende Dine, kunde faae et meget humoristisk Ausstrøg, naar Manden var i godt Humeur. Han modtog mig artigt, men fornemt, tiltalte mig paa Fransk, hvilket han talte flydende men ikke correct, en Omstændighed, der hjalp paa mit Mod, og examinerede mig nu paa kryds og tværs, forestillede mig Banfælighederne, hvori han havde Ret, thi det var ingen Spøg for en 17 $\frac{1}{2}$ aarig Yngling at gaae ind paa Forslaget og endte med et: „Vi ville prøve det.“ Dog, inden han dimitterede mig, tilspøiede han det Spørgsmaal, hvor gammel jeg var. Her gjaldt det nu om ikke lade sig forknytte, og, da jeg havde dygtigt Skjæg paa Hagen, svarede jeg dristigt: „23 Aar.“ „Det var meget ungt,“ svarede Sneedorff, „De faaer Elever, der ere 18—19 Aar gamle; men — enden — vi faae at see, hvorledes det vil gaae.“ Da man paa Akademiet brugte en Læsebog, der bestod af Brudstykker af franske Verdensomseileres Beskrivelser, og som vrimlede af Soudtryk, hvorfor ogsaa Hammeken kaldte den „Sydvestbogen“, tilbød Sneedorff mig at gennemgaae med mig det

Bensum, der skulde læses i Klassen, for at jeg skulde være stiv i Udtrykkene og ikke give Blottelser, og han udførte dette med en Iver og Omhyggelighed, der virkede i høj Grad tiltrækkende og beroligende paa mig; jeg saac, at han var velvillig stemt imod mig, og jeg gif derfor freidigt til Værket. Flere Aar efter, da jeg jævnlig kom i Sneedorffs Huus og undertiden spillede Kort med ham, spurgte han mig igjen engang tilfældigviis om min Alder, og jeg kunde da svare ham med Sandhed, at jeg var henved 23 Aar gl. Han studsede og meente, at dette havde jeg jo været for længe siden; jeg tilstod ham da mit Bedrageri og fik af ham den Forsikkring, at, dersom jeg havde sagt Sandhed, vilde han ikke have ansat mig. I Marts tiltraadte jeg denne Lærerplads, og jeg mærkede snart, at her var Conduite Hovedsagen. Mine Elever vare ligesaa gamle som jeg, og Sagen var kun at vinde dem og staae i venfsabeligt Forhold til dem. Jeg troer, det lykkedes mig, og disse mine første Elever, af hvilke flere ere døde som Commandeurer, nogle endnu leve som Admiraler, have stedse bevarer mig deres Venfskab og mindedes mig som deres gamle Lærer; jeg nævner Secher, Tegner, Christmas, Profilius, Delong, van Doctum o. fl.*)

Sneedorff var vistnok udrustet med mange Egenfsaber, der gjorde ham særdeles skicket til hans Kald som Opdrager og Forstander for en militair Dannelseanstalt. Ikke at tale om hans imponerende Udvortes, var han ved Omgang med den fine Verden og ved sin egen Følelse bleven en

---

*) Admiral Steen Bille fortalte mig, da vi Begge vare gamle Mænd, at det havde ærgret ham, som Underofficeer paa Akademiets, at skulle præsentere mig Meldebogen, da han vidste, at jeg var næsten et Aar yngre end han.

gentleman, der forstod at indgyde Cadetterne Sands for det, man kalder at være Cavaleer. Han var derhos flittig og arbejdsom, aarvaagen og paapaselig, snart streng og snart overbærende efter Omstændighederne; han havde Sands for Poesi og havde selv med Held forsøgt sig som Digter i enkelte smukke Digte; besynderligt nok, at han, som han en gang tilstod for mig, havde næsten Modbydelighed for Musik, der forekom ham som en meningsløs Støi. Den eneste Sang, sagde han, som havde tiltalt ham, var: „Bist stolt paa Godans Bølge“, og, da jeg bemærkede, at det dog maaskee var Texten, der tiltalte ham, meente han, at det nok var muligt. Denne for mig uforklarlige Mangel paa Sands for Musik har jeg siden endnu fundet hos en anden Mand, der sandelig havde Følelse baade for Skjønhed og Harmoni, jeg mener Biskop Mynster.

Men ved Siden af sine Fortrin havde Sneedorff ogsaa store Mangler. Han var en eenfaldig Militair, eller rettere en Stof-Søfficeer, og derfor stod enhver Cadet, som vordende Søfficeer, meget høiere i hans Anskuelse end den civile Lærer, hvem han gjerne ønskede at sætte en Finger paa Diet. Al Control med Underviisningen gik derfor mere ud paa at holde Skridt med Lærerens Virksomhed end med Elevens Flid. Derfor havde han truffet den Foranstaltning, at der hver sjette Uge blev holdt „Regnskab“, det vil sige, en lille Examen for at see, hvad der var bestilt i Mellemtiden. Læreren skulde indgive en Rapport over, hvad der var læst og skrevet i den Tid, og meddele en Charakteristik over Cadetterne. At der med saa korte Mellemrum ikke kunde udtales en nogenlunde sikker Dom, er siensynligt, og, skjøndt jeg, senere hen i Tiden, stræbte at gjøre det klart for ham, at det var hensigtsmæssigere at holde disse

Examina f. Ex. halvaarligt, var han ikke til at rokke; Opfindelsen var hans, og den holdt han paa. Den første Gang, et saadant „Regnskab“ skulde afholdes med min Klasse, eller rettere med mig, havde en Cadet, den endnu levende Baron Delong, dansk Generalconsul i Paris, forladt Akademiet for at gaac over til en civil Stilling. Delong havde faaet sin tidligste Opdragelse i Frankrig, talte flydende Fransk og var derfor sine Medelever langt overlegen. I min Rapport skrev jeg om ham til Slutning: je suis fâché qu'il nous ait quittés. Da jeg kom paa Akademiet, leverede jeg Sneedorff Rapporten, og inden Timens Ende fik jeg Bud om at komme til ham, inden jeg gik bort. Han modtog mig med en høflig Bemærkning om, at jeg, som ungt Menneske, ikke maatte tage ilde op, at han, som den ældre Mand, gjorde mig opmærksom paa en Feil i min paa fransk skrevne Rapport, nemlig quittés i Fleertallet. Jeg forsikrede ham at dette var correct; men han paastod, at det var umuligt, at Delong kun var Gen, at det var ulogisk og urimeligt, o. s. v. Da jeg ikke kunde overbevise ham ved Analogier, hentede fra Latinen, som han ikke kjendte, bragte jeg ham den følgende Dag nogle Grammatiker, hvori jeg paaviste ham Reglen; men dette forslog endnu ikke, og slutteligen anmodede han mig om at afæste Puerari hans Mening. Puerari og jeg loe nu i Fællesskab over Sneedorffs Stridighed, men denne maatte jo capitulere ligeoverfor Puerari. I midlertid nærrede han dog bestandig Tvivl, og Hammelen fortalte mig, at han ogsaa havde spurgt ham om Sagen, og, da Hammelen havde erklæret sig enig med mig, sagde Sneedorff: „Ja, de Herrer franske Lærere holde sammen.“ — Et andet Sammenstød havde jeg ogsaa med Sn. i Begyndelsen af min Lærervirksomhed. Naar han traadte ind i

Klassen, reiste Lærer og Cadetter sig. Han sagde da med sin kraftige Stemme: „Bliv ved Deres Arbeide, mine Her-
rer!“ Cadetterne satte sig, og jeg ogsaa. Sneedorff kaldte mig ind til sig, og foreholdt mig, at jeg ikke blev staaende. Jeg svarede, at jeg, naar han opfordrede os til blive ved vort Arbeide, antog, at Underviisningen skulde gaae sin Gang, og at jeg ikke fandt det passende for Læreren at blive staaende, naar Cadetterne fik Tilladelse til at sætte sig. Herover kom vi nu i en, isøvrigt meget rolig Ordstrid; men da Sn. blev heftig og sagde: „De maa huske paa, at jeg har ansat Dem og kan affædige Dem, naar jeg vil,“ svarede jeg: „Netop af samme Grund staaer det mig frit at blive borte, naar jeg lyst.“ Hermed var nu Træfningen endt, og begge Parter trak sig tilbage i god Orden; men Sneedorff yttrede til min Collega, den fortræffelige, elskværdige Winholdt, der var Lærer i Engelsk, at den unge Mand var kort for Hovedet; „imidlertid“, tilføiede han, „lider jeg dog bedre, at man svarer for sig, end, som M. (en anden Lærer), at bukke og sige Ja til Alting.“ Her viste Sn. sig atter som Cavaleer og forstandig Verdensmand. Efter den Tid var vort Forhold fortræffeligt; han gjorde mig undertiden den Ære at raadsføre sig med mig om Underviisningsgjenstande, tog mig til Lærer for sine unge Døttre, og, efterat han havde giftet sig anden Gang, præsenterede han mig for sin Frue og indbød mig ikke sjældent til at passere Aftenen hos sig, i Almindelighed ved Bostonbordet. Endog i hans sidste Diebliske fornægtede sig ikke hans Sands for Anstand. Da han i 1824 laa paa sit Sygeleie, som han ikke mere reiste sig fra, gif hans smukke, yndige, elskværdige Datter Charlotte gjennem Bærelset og saae bekhymret hen til Faderen, ved hvis Seng jeg sad. Hun havde en ikke smuk Gang;

Faderen tiltalte hende med svag Stemme: „Lille Skalotte! løft dine Been, naar du gaaer!“ — Sneedorff havde, efter Sigende, aldrig været Sømand, han havde fra sin tidlige Ungdom været Skolemand; i denne Henseende var Akademiets Næstcommanderende, Capitain Peter Frederik Wulff, der blev hans Eftermand som Chef, aldeles hans Modstykke. Wulff var vel allerede som ung Lieutenant bleven ansat ved Akademiet; men han deltog i Krigen, hvor han udmærkede sig som en uforfagt, dygtig Kriger og dygtig Sømand. Han var et lyst Hoved, havde et skarpt Blik, megen Sands for Poesi og et ligefremt, sømandslystigt Væsen, der vandt mig aldeles, saasnart jeg havde gjort hans Bekjendtskab. Jeg troer, det varede ikke længe, førend jeg vandt hans Velvillie. Ogsaa for hans Døtre blev jeg Lærer, og jeg kan sige, at hans Venstab for mig ikke fornægtede sig i den lange Arrække fra 1816 til 1842, hvor jeg saae ham, saa at sige, hver Dag. Hans Huus var et af dem, hvor jeg helst kom, og hvor jeg baade hos hans elskværdige Kone og hans fortræffelige Børn fandt hengivne Venner.

Med vore Musikøvelser gik det den vante Gang, dels hos Jbsen, dels hos mig. Det var vistnok ved denne Tid, at vi gjorde en ypperlig Acqvisition ved Jens Lund (død som Comptoirchef i Underviisningsdirectionen). Han havde en overordentlig stjern og kraftig Tenorstemme, sang med Smag og Foredrag og var gjennemmusicalsk. Med ham sang jeg gennem en Arrække uendelig mange Duetter, vi bleve som sammenvoagne i Sangen, og om vore Stemmer kunde man sige, som Franskmændene udtrykke sig: „qu'elles se marient bien.“ Sen i Aaret tog Jbsen theologisk Attestats; vore Øvelser vedbleve imidlertid, indtil han modtog

en Huuslærerplads hos Justitsraadinde Ammitzbøll paa Mørupgaard ved Sorø; derefter forfattes de hos mig. Da Jbsen kom til Mørup, opdagede han snart, at hans Principalinde havde en høi kraftig Sopranstemme; han indstude- rede da Duetter med hende, og begge fandt, at deres Stem- mer se mariaient bien, hvorfor de bleve enige om at ved- blive Duetten Livet igjennem og besluttede, at Maria- gen ikke skulde indskrænke sig til Stemmen alene. Vor Ven Jbsen blev da forlovet med sin Frue, og hans og hendes gjæstfrie, hjærlige Huus, blev for os, der udgjorde hans Vennekreds, et uforglemmeligt Opholdssted i tilkommende Sommer- og Winterferier.

Jeg indfletter nu her en Begivenhed, der ingenlunde berørte mig selv, men som blev en, skjøndt fjern, Medanled- ning til Studenterforeningens Stiftelse nogle Aar efter. Under den Forstemthed, der herskede i Anledning af den sørgelige Fredsslutning, hvorved Danmark havde maattet afstaae Norge, besluttede den engelske Gesandt Foster at høitideligholde Aarsdagen efter Waterloo slaget og illumine- rede sin Gaard, Arveprindsens nuværende Palais i Bred- gaden. Stemningen i Kjøbenhavn var afgjørende bonapar- tistisk og antiengelsk, og den almindelige Mening var, at den svenske Gesandt, General Tavaast, der var ilde feet, nok onskede lidt Røre i Byen, der maaskee kunde foranledige, at Sverrig kunde komme til at fiske i det rørte Vand. Paa Illuminationsaftenen strømmede naturligtviis en umaadelig Mængde Menneſter sammen i Bredgaden, og iblandt disse ogsaa en Deel norske Matroser, der havde tjent paa franske Skibe i Bliſſingen, og om hvem man meente, at de vare influerede af Tavaast. Bludselig begyndte man at kaste Stene efter Transparenterne, og Matroserne raabte: „Leve Napo-

leon! vive l'empereur!" Blandt Mængden var der naturligviis ogsaa endeel Studenter, blandt andre L. Fasting og hans Broder Christian. Paa engang brød Politiet ind, og en af Politiofficerterne, der nok havde et godt Øie til L. Fasting, tog imidlertid fejl og greb Chr. Fasting og nogle andre Studenter, hvilke sidste imidlertid bleve løsladte, hvorimod Chr. Fasting blev arresteret og efter en temmelig lang Undersøgelse dømt til Bænd- og Brodstraf. Dette gjorde nu stor Sensation i Studenterverdenen, og talrige Forsamlinger, især af de ældre Studerende, fandt Sted hos Regentsens Dekonomus Hartmann. Alle vare enige om, at Studenterne burde stræbe at slutte sig sammen, men herved blev det ogsaa foreløbigen, da Jungen gjerne vilde sætte sig i Spidsen, og navnlig Fasting, der ellers gjerne vilde være Indbyder, ikke denne gang vilde gjøre noget Skridt paa Grund af det med hans Broder Forefaldne.

Om Sommeren hørte jeg Forelæsninger hos Sibbern, P. E. Müller, H. C. Ørsted og Schumacher, og i Efteraaret 1816 tog jeg examen philosophicum. Jeg blev „indkaldt“ til 2den Examen.

Med Aarets Slutning udkom Heibergs „Julespøg og Mytaarsløier“, hvori han blandt Andre ogsaa havde gjort sig lystig over Guldberg, af hvis „Danner sprogets Retskrivning og Toneklang“ han havde udrevet adskillige Sætninger for at gjøre ham latterlig. Jeg anede ikke, at Guldberg i sin Kreds vilde tage sin Revanche, da han anmodede mig om at overtage Mettes Rolle i Kjærlighed uden Strømper, som skulde spilles hos ham. De andre Medspillende vare: Guldberg selv som Johan, P. M. Tuxen som Mads, Gjelstrup som Jesper, og Carl Heger som Grethe. Efter adskillige Prober skulde Stykket nu spilles, og jeg, klædt som

Vondepige og paaflædt i Hjemmet, blev af Groszerer Kirke-
terp afhentet i hans Kareth for at kjøre ud til Guldbergs,
og jeg erindrer endnu Bommandens forbausede Ansigt, da
han faae en Vondepige siddende ved Siden af den agtbare,
velbekjendte Groszerer; han tænkte sig maaskee en Vortførelse.
Men, inden Stykket begyndte, fik vi en Overraskelse. Foran
Stykket kom nemlig en af Guldberg forfattet Prolog, der
blev fremsagt af den yngste Son Christian, klædt i en
broget, phantastisk Narredragt og forestillende Tidsaanden.
Prologen var naturligtvis en Tirailleurfægtning navnlig
mod Heiberg, der fik baade læst og paa skrevet. Iøvrigt gik
Stykket godt; Heger med sit alvorlige Ansigt tog sig heel
komiisk ud med hart Bryst og bare Arme; det morer mig
endnu at tænke, at jeg har været paa Brædderne sammen
med den berømte Gjelstrup.

Strax efter anden Examen tog jeg fat paa det juri-
diske Studium. Jeg kan just ikke sige, at jeg gjorde det af
Lyst, eller fordi jeg følte mig tiltrukken deraf; men jeg
meente, at man burde have en Embedsexamen, og min
Fader opmuntrede mig dertil i det Haab engang i Tiden i
mig at see en Høiesterets-Advocat, hvilket var hans høieste
Ønske. Jeg fulgte det Raad, der blev givet mig af en af
mine kjære Omgangsvener og tidligere Skolekammerat
Bonfain (død som Comptoirchef i Udenrigsministeriet), og
valgte til Manufacteur Secretair Sick (død som Geh. Lega-
tionsraad og Departementssecretair i Udenrigsministeriet).
Han var en Manufacteur efter mit Hoved; han gik rask
frem, og, da vi dengang skulde baade skriftlig og mundtlig
examineres paa Latin i Retsphilosophi og Romerret, var
det mig behageligt, at han talte, om ikke ciceroniansk, saa dog
flydende Latin, hvori jeg ikke heller stod tilbage. Paa Parti

med mig vare Lauritz Fasting (nu Herredsfoged) og Hans Laurrup (død som Birkedommer). Denne Sidste indførte mig hos sin Fader, i hvis Huus der hver Søndag Aften samlede sig endeel af Faderens og Sønnernes Venner. Her traf jeg atter af og til Baggesen; men han var bleven mig ubehagelig ved sin hensynsløse og ondskabsfulde Optræden mod Dehlenschläger. Det er sandt, hvad Mynster siger om den Tids Polemik, at de Bedre i Folket vare ham imod, at de Studerende oprortes ved hans Udfærd, og at han skadede sig selv mere, end han skadede Dehlenschläger; men det er ikke mindre sandt, hvad han tilføier, at han anrettede ubodelig Skade ved at give Exempel paa, at det gaaer an at tilfidesætte al Sandhed, Billighed og Anstændighed og med de plumpeste Raaben at anfælde Folkets fortjente Mænd. Denne Skade har Baggesen gjort, og, naar nu maadeholdne og billige Mænd harmes over den Maade, hvorpaa man nutildags anfalder fortjente Mænd saavel i Litteraturen som i Politiken, saa tør man vel sige, at Naaheden, Hensynsløsheden, Ondskaben og Bitterheden, ja endog Usandheden skrifer sig fra den Tone, som Baggesen dengang angav, og som fandt Bifald i Kredse, hvor man ikke havde Sands for Dehlenschlägers Storhed, men derimod fandt Behag i den pikante Naahed, hvormed Baggesen angreb ham.

Størstedelen af Ungdommen var Baggesen imod, og hvorledes kunde det være anderledes? Havde vi end med en vis Ro og Uerbødighed beundret Ewald, saa var det dog ganske anderledes med Dehlenschläger. Han henreb og begejstrede os, hans Romantik talte til vore unge Sjæle, og, saae vi endogsaa stundom Pletter i denne Sol, saa bleve disse dog omstraaede af den uhyre Glands, og vore Dine bleve saa blændede, at vi ikke kunde opdage dem mere. Det var i

dette Aar, at de skandaløse Optrin fandt Sted i Theatret, da de to kæmpende Partier gjensidig pek og klappede ad Dehlenschlägers og Baggesens dramatiske Producter. Jeg kan ikke mindes, at jeg var tilstede, da „Trylleharpen“ blev udpebet; men jeg var i Theatret ved en Opførelse af „Ludlams Hule“, som Modpartiet havde truet med at udpibe. Jeg havde ikke kunnet faae nogen anden Plads end paa en af Bænkene i første Pladsloge. Inden Forestillingen begyndte, hørte jeg bestandig bagved mig en fiin Piben. Jeg antog, at det maatte være en af Baggesens Tilhængere, der øvede sig; jeg saae mig da om, men saae kun pæne Damer og adstabile Herrer, hvem jeg ikke kunde tiltroe en saadan Hensigt. Tilfaldt opdagede jeg, at det var den alvorlige, godmodige Professor Klingberg, der havde mistet en Fortand, saa at der fremkom en pibende Lyd, idet han converserede en Dame, der sad ved Siden af ham. Min Omgangskreds bestod ogsaa næsten kun af Dehlenschlägers Tilhængere og Beundrere. Om Eftermiddagen kom jeg gjerne til min Ven Lorenz Thortsen, hvor jeg, foruden hans Broder Carl Thortsen, fandt Meisling, Henrik Herz, Vilh. Jacobsen (Forf. til Trolldom etc.), Møhl, Poul Møller, Rilde o. fl. Paa den Tid vare netop Hoffmanns „Phantasiestücke“ komne hertil, og Alle vilde sluge dem med Begjerlighed. Naar nu et nyt Bind var ankommen, og jeg kom, lod gjerne Ordet: „Fly den til Richard Vorstenbinder, der pleier at læse,“ og jeg forelæste da det ene Bind efter det andet, medens Tilhørerne strækkede sig rundt om paa Stole, og Poul Møller gjerne trak Kjole og Støvler af og lagde sig paa Sengen.

En anden Kreds samlede sig ikke sjeldent om Aftenen hos Meisling. Jeg har tidligere omtalt baade ham og hans Kone, og man kunde troe, at deres ubehagelige Egen-

skaber ikke kunde skabe et behageligt Huus. Maaskee var det ogsaa saaledes, men den Kreds, der mødte der, skabte Huset og gjorde det interessant. Fru Meisling manglede ikke musicalst Talent, hun spillede ret godt Fortepiano og havde en veltiende Stemme; men den, der dannede det kvindelige Glædespunct, var den unge Fr. Walter. Hun var kommen hertil med en tydsk Troupe og havde fortryllet Publicum i „das Donauweibchen.“ Theaterdirectionen havde meent, at hun som Sangerinde vilde være en Acquisition for det danske Theater, og, jeg veed ikke hvorledes, Meisling blev hendes Lærer i Dansk. Han stræbte nu at bringe hende ind i dansk Selskab, og saaledes samlede han hos sig en Kreds af Yngre. Fr. Walter var en nydelig Pige, ikke smuk, men tiltalende, med livlige Dine, en barnlig, indtagende Naivitet og en ikke stor, men veltiende, boielig Syngestemme.*) Hendes Accent, naar hun talte Dansk, var morsom, det Tydskagtige var dengang ikke saa modbydeligt som i vore Dage; Nationalitet, Nationalhad stode dengang ikke paa Dagsordenen. Vi morede os, naar hun, f. Ex. da hun blev adspurgt, om hun var gaaet i det daarlige Beir, svarede: „Nei, Rudstien kjorte mig paa Porten.“ Rosenkilde havde for ikke lang Tid siden debuteret som Tenorist; han kom snart ind i vor Kreds, og han, Fr. Walter, Fru Meisling, Wilh. Lindgaard og jeg sang, medens Carl Malling accompagnerede, og Tilhører-

*) I Sommeren 1866 saae jeg hende igjen, efterat jeg ikke havde jeet hende i en lang Aarrække. Hun var 70 Aar gammel, havde haft megen Sorg og Kummer i Mellemtiden og var bleven til en Særling, der ikke havde været paa Gaden i de sidste 20 Aar. Det Eneeste, der endnu var tilbage af Fr. Walter, var de livlige Dine. Vi mindedes Begge vore glade Ungdomsdage og sadrede os tilbage i Tiden.

fredsen dannedes af Heiberg, Hauch og hans Ven Christen Koede, Møhl, Thiele, Rudelbach o. fl. Lindegaard og jeg forte vore Søstre derhen, og saaledes tilbragtes mangen Aften, deels med Musik, deels med livlig Samtale, charades en action, Julelege og alskens Karrestreger og Spøg. Var Selskabstonen her end reen, saa var Varten det ikke; hans Sviinsthed fornægtede sig aldrig, og jeg erindrer, at, da han en Aften gik ud for at labe Punsch og derpaa kom ind igjen med rene Fingerspidser i Modspætning til hans smudsige Hænder, hvistede Møhl til mig: „See paa hans Fingre! drikker du af den Punsch?“ I denne Kreds stiftede jeg nu mit første Bekjendtskab med Heiberg og Hauch, med hvem jeg siden kom i mangfoldige andre Berørelser.

Min Ansættelse som Lærer ved Søfadetacademiet tjente mig til Anbefaling, og jeg fik snart saa mange Informatio-
ner, at jeg knap kunde overkomme dem ved Siden af mit Studium. Jeg gav Underviisning i enkelte Skoler, men dog mest i private Huse, hvor jeg, besynderligt nok, skjøndt saa ganske ung, blev Lærer for de unge, som oftest smukke Døttre. Det var disse mest om at gjøre at øve sig i at tale, og jeg kan tænke, at de vare tilfredse med at faae en Lærer, der talte flydende Fransk og tillige var ung nok til at underholde dem med en Conversation, der tiltalte dem og stemmede med deres Alder og Anskuelser. Jeg kom derved i Forbindelse med flere af de bedste Familier, der optog mig med forekommende Venlighed. I Sommerferien 1817 gjorde vi vor første Tour til Mørup for at lykønske vor nyforlovede Ven Jbsen og gjøre Bekjendtskab med hans Brud. Saadanne Reiser vare den Tid meget langsomme, men meget morsomme. Man satte sig paa en Extrapostvogn, det vil sige, en stor aaben Vogn med tre Sæder, der

fulde forestille at hænge i Remme, men, da disse vare blevne stive af Regn og Blæst, var man allerede forskumpet og mør, naar man havde kjørt den første Station til Roeskilde, hvortil man ankom efter fire Timers Kjørsel. Kroger gjorde den rigtige Bemærkning, at det danske Postvæsen udmærkede sig ved „flette Sæder.“ Selskabet bestod i Almindelighed paa disse Toure, der siden oftere gjentog sig, af Schjern, Frijs Holm, Kroger, Tetens, Strandgaard (en grundmusicalst, elskværdig Ven og Skolekammerat, der døde ung), Violoncellisten Fr. Junck, Rosenkilde og flere Andre. Naar man nu i Roeskilde havde ventet en god Stund paa anden Befordring, gik det langsomt videre i den brændende Hundedagsvarme, og henad Eftermiddagen kom man da udmattet til Ringsted. Paa Mørup bleve vi naturligviis modtagne med Jubel. Vor Ven Jbsen, der altid havde haft Anlæg til Corpulence, var bleven endeel drøiere, siden vi saaes sidst, og, da han modtog os i Gaarden, gik Schjern rundt om ham med Uhrer i Haanden for at see, hvor lang Tid det tog op. Flere Uger tilbragte vi nu herude i Gammen og Lystighed, og vi rejste hjem efterat have aflagt Løfte om at komme snart igjen, hvilket Løfte vi ogsaa ærligt holdt.

Ved denne Tid havde der dannet sig et Selskab af Musikdilettanter, der gav Concerter i en Sal i „Bildmanden“ paa Østergade. Baade Sangerne og Orchestret, maaskee med Undtagelse af enkelte Instrumenter, vare Ikkkunstnere; men Orchestret blev anført af en Capelmuficus, Magnus Foght. Naar jeg siger, at Foght var Anfører, saa er dette bogtabelig rigtigt, thi han stod paa Anførerpladsen; men den egentlige Sjæl i Anførelsen, der stod ved Siden af ham, var Georg Gerson, saa at det var rigtigt, hvad En bemærkede, „at Foght svedte,

men Gerson forte an." Gerson var et i mange Henseender høit begavet, af Naturen lykkelig udrustet og ved Flid mærkelig uddannet Menneske. Han var høi og smuk, livlig og underholdende; han var en saa dygtig og praktisk Kjøbmand og Banquier, at den kloge, skarptseende Hambro optog ham som Associé; han var en fuldstændig Kalligraf, skrev og talte med Lethed de fleste levende Sprog og var dertil en complet Musiker. Han spillede til Fuldkommenhed Violin, og componerede med Held baade større og mindre Ting. Det var vistnok ham, der havde organiseret dette Amateur-selskab, der siden udvidede sig og under Navn af „Selskabet til Musikens Udbredelse“ gav fortrinlige Concerter paa Hof-theatret, hvor Kjøbenhavns baade musicalske og unumicalske Verden trængte sig for at komme hen. Om jeg var deltagende i Amateurconcerterne, erindrer jeg ikke med Bestemthed; derimod deltog jeg ivrigt i Concerterne i Selskabet til Musikens Udbredelse. Alle Sangere og Sangerinder, baade Solo- og Chorsangere, vare Dilettanter. Det var en Capelmusicus Petersen, der indstuderede Musikken med Syngepersonalet. Han var vistnok ingen overlegen Genius; men han var en godmodig og dog alvorlig Personlighed, for hvem Alle, især Damerne, havde Godhed, og derfor anstrengte Alle sig for at udføre deres Pligter paa det Bedste. Blandt de Solosyngende nævner jeg Frøkenerne Eleonore og Petronelle Stemann, Fru Goldschmidt (Gersons Søster), Frøken Henriques, Fru Thornam, Fru Wiehe, Jens Lund, Kammerjunker Benzon, Kirstein og min Ringhed. Vi udførte store Musikker, Haydns Marsstider og Skabelsen, Mozarts Così fan tutte og Figaro, Beethovens Christus am Delberge, Mozarts Requiem, Hymner og mange flere, foruden mindre Compositioner. Selskabets Virksomhed vedvarede i nogle

Mar, men efterhaanden faldt Udskillige fra, Petersen blev
 Syngelærer i Sorø, og lidt efter lidt hensjov dette Selskab,
 som saamange af dets Forgængere havde gjort. Paa den
 Tid kunde Dilettanter endnu fremtræde uden at udsætte sig
 for en ubillig Kritik eller for at blive trukne frem for
 Offentligheden. Derfor var der ogsaa et venskabeligt Sam-
 liv mellem de Deeltagende, og ogsaa udenfor Selskabet musi-
 cerede vi sammen i mindre Kredse, saaledes hos Stemanns,
 hos Fru Goldschmidt og flere Steder; siden ogsaa hos Ger-
 son, efterat han havde giftet sig; men hans Ægtekab varede
 kun kort. En Dag fandt man ham død i Comptoiret, ramt
 af et apoplektisk Slag; hans Enke, Abelaide David, gif-
 tede sig siden med den herbværende neapolitanste Gesandt,
 Prinds Pignatelli-Ruffo. Gerson var ikke en eensidig Musi-
 ker, han stattede det Smukke, hvor han fandt det, og jeg
 anfører her en lidet Træk, der karakteriserer ham. Kuhlau
 var, som streng Contrapunctist, ingen Ven af Rossini, hvem
 det dengang var Mode at frakjende al Fortjeneste. En Af-
 ten, da vi vare samlede, viste Gerson Kuhlau et lille Musik-
 blad, en Tirade, skrevet med afbleget Blæk paa gammelt
 guult Papir, og fortalte ham, at han havde fra en Ven i
 Wien faaet tilsendt dette Par Vinier, der vare fundne blandt
 Mozarts Efterladenskaber. Da Kuhlau havde seet paa dem
 og erklæret, „at noget Saadant kunde kun Mozart skrive,“
 brast Gerson i Latter og fortalte ham, at han selv havde
 fabrikeret denne Mystification, og at Stedet fandtes i Accom-
 pagnementet til Vasilios Arie i Rossinis „Barberen af Sevilla.“

Men, jeg er nu kommen lidt for langt hen i Tiden
 og maa derfor vende tilbage igjen. Den 28de Juni 1817 høiti-
 deligholdt Universtitetet den gamle Abraham Hall's Jubilæum.
 Til denne Høitidelighed havde Ingemann skrevet, og Peter

Krossing componeret en Cantate, der skulde udføres af Studenter. Den 25de om Eftermiddagen vare vi samlede i Regentskirken for at holde Prøve, da pludselig En styrte ind og raabte: „Der er Ild i Børnehuset, Fangerne ere brudte ud!“ Krossing boede paa Christianshavn, han og alle vi Andre ilede affted; men Broerne vare allerede spærrede. Vi fik Krossing i en Baad, for at han kunde komme til sit Hjem, vi Andre maatte blive „neden Vandet“.

Aaret 1817 stundede til sin Ende, og i det følgende Aar var det min Agt og mit Ønske at ende mit juridiske Studium med en Embedsexamen og blive lettet for det Tryk, som et saadant Formaal nødvendigtvis udøver. Følte jeg end ikke nogen synderlig Begeistring for mit Studium, saa følte jeg mig dog paa den anden Side forpligtet til nu at tilendebringe, hvad jeg havde begyndt, og jeg læste derfor stadigt og flittigt til min Manuducteur. En anden Tanke laa ogsaa i Baggrunden. Jeg nærrede en overveiende Lyst til at komme udenlands, og, da jeg ikke saa nogen Mulighed i at realisere dette Ønske og fremskaffe de fornødne Midler dertil uden ved eget Erhverv, var det mig tydeligt, at jeg kun ved at skaffe mig Examen fra Halsen kunde vinde saamegen Tid, at jeg ved Informationer kunde tilveiebringe de fornødne Midler. Skjøndt jeg imidlertid nu arbejdede troligt for at ende mine Universitetsstudier, var det mig dog umuligt at forsvare mine selskabelige Glæder og Sammenkomsterne med mine Venner og Kammerater. Foruden mit Samliv med Kredse hos Thortsen og Wilster, omgikkes jeg nu ogsaa meget med Rosenkilde, hvis uudtommelige Humor var en rig Kilde til Morisfab for hans Venner. Det kunde naturligvis ikke feile, at der iblandt disse ogsaa indtrængte sig en og anden Philister, der ikke havde

Opfattelsesevne nok til at gaae ind paa hans humoristiske „Brøvl“, og det bringer mig til at mindes en lille Begivenhed, der indtraf dengang, da Rosenkilde begyndte at udgive „Brevduen“. Han boede paa Hjørnet af lille Kongensgade og Kongens Nytorv, eller tæt derved, i et høit Huus, hvor han paa Kvisten havde sit eget Værelse, som han og vi kaldte „Dueflaget.“ Her fandt vi nu en Dag paa Væggen en stor Placat omtrent af følgende Indhold: „Mandagen den — hujus laa ærlig og velbyrdig Mand og trofaste Arbejder i Biingaarden, Hr. Christen Niemann Rosenkilde, henstrakt paa sin Loibænk for at udhvile sig o. s. v. Af dette Dieblif benyttede sig et ondskabfuldt Væsen, Væggeluus eller Wanz kaldet, for at tilraane sig hans Hjerteblood, og nedsneg sig til ~~den~~ Enden i hans Buxer. Men den tappre Mand greb med Kunstfaren Haand ned i bemeldte Buxer“ o. s. v. Opslaget endte med et Vers, hvoraf jeg hufter enkelte Linier:

„Læser! gat i dig selv!
 Stridigt rinder Tidens Elv,
 Stormer fremad fri og stærk
 Ind i Livets Molleværk. o. s. v.
 Væggeluus og Wanz
 Kan ogsaa arve Dydens Kranz.“

Vi morede os over dette Rosenkildske Sludder; men nu indfandt sig en af bemeldte Philistere og gik fra den Ene til den Anden med det Spørgsmaal: „Hvem har han nu egentlig meent dermed? Hvem er det, han sigter til?“ Vi trak Alle paa Skuldrene med et betydningsfuldt Smil, og forsikrede, vi vidste det ikke; men vi morede os endnu mere over Spørgeren end over Placaten.

Da jeg havde besluttet at fremstille mig til Examen i

Juni 1818, indbød min Manufacteur mig til at indfinde mig hos sig anden Pintsedags Formiddag for at lade mig overhøre i det Hele, og for at faae et Begreb om, hvad jeg egentlig kunde. Om det nu var af virkelig Mangel paa Kundskab eller af uebliffelig Forvirring og Spænding, nok, Proben gik temmelig uheldigt, og jeg forlod ham meget slukøret. Jeg klagede min Nød for Chr. Wilster, der meente, at det gik nok, naar jeg i de 4 à 5 Uger, der endnu vare tilbage, tog alvorligt fat og overhalede det Hele med Fynd og Klem. Jeg stod da op Kl. 5, læste flittigt til Kl. 3, da Wilster regelmæssigt kom og hentede mig ud til en Spadferetour, læste igjen til Kl. 9, og var da igjen fri Mand.

Endelig kom da det afgjørende Øjeblik. De skriftlige Quæstioner fandt jeg ikke vanskelige; jeg havde Stof nok til dem. Spørgsmaalene i Retsphilosophi og Romerret besvarede dengang paa Latin, hvori jeg havde tilstrækkelig Færdighed, og, da jeg efter den skriftlige Examen indsendt mig hos Professorene for at faae Skudsmaal for mine specimina, gave de mig alle godt Haab for Udfaldet, og navnlig roste Kolderup-Rosenvinge, der nylig var bleven Professor, mig meget for mit flydende Latin, der ikke var almindeligt blandt Candidaterne. Jeg gik altsaa med godt Haab til den mundtlige Examen. Jeg blev examineret i de juridiske Fag af Schlegel, Hurtigt Karl og Kolderup-Rosenvinge. Endnu var Alt gaaet ret godt; men min sidste juridiske Examinator, Brorson, der havde Ord for at gaae Examinanderne tillivs, kneb mig haardt i Processen, hvori han, som gammel Høiesteretsassessor, var hjemme, men jeg derimod ikke synderligt breven. Jeg var meget modløs, da jeg gik fra ham, og sagde til hans Søn, der var min gode Ven og befandt sig blandt Tilhørerne: „Hils din Fader fra

mig og fiig ham, at han ikke burde have gjort sig saamegen Umage for at støde mig fra laud,“ hvorpaa han svarede: „Hans Mening var, at du skulde brillere.“ „Ja, mange Tak!“ svarede jeg. Med Wilster og Frijs Holsten fulgtes jeg hjem til den Sidste, der boede i Badstuestræde, der, hvor jeg nu boer. Her fik jeg et Glas Madera til Hjertestyrking og lagde mig paa Sofaen. Chr. Wilster satte sig ved Hovedgjærdet og spurgte: „Kan du noget Statistisk?“ — „Ja lidt til Huusbehov.“ — „Veed du noget om det danske Vaaben?“ — „Ikke et Muk!“ — „Saa hør efter!“ — Og nu fik jeg da en Veiledning i dette terra incognita. Derpaa gik jeg da tilbage for at lade mig examinere af Engels-toft. Efter nogle faa Spørgsmaal om Cours og Montfod, kom vi da til at tale om det danske Vaaben, og jeg gjorde mine nyehvervede Kundskaber gjældende, hvorefter Engels-toft sagde: „Undertiden kan man af ganske faa Spørgsmaal erfare Mere, end af mange,“ og — jeg var færdig. Endnu var jeg ikke fri for min Wengstelse for Brorsons Botum. Mine Medexaminander vare Topsøe, død som Byfoged i Skjelskør, og Daniel Bruun, død som Høiesteretsassessor og hoitskattet Formand i Landstthinget; vi stode nu alle Tre i Spænding, indtil Consistorii Dør aabnedes; vi traadte frem for Schlegel, der skulde edfæste os, og som holdt en lille latinsk Tale til os, under hvilken vore Hjertes bankede stærkt; men, da han udtalte de Ord, at vi havde bestaaet Examen „æquali cum laude“, forsvandt Wengstelsen; vi vare alle Tre laudabiles, og glad styrkede jeg hjem til mine Forældre, der vistnok havde lidt ligesaameget af Examensfeber som jeg selv.

Det var en høist behagelig Følelse den næste Morgen, da jeg som sædvanlig vaagnede tidligt, at kunne blive lig-

gende rolig med den Bevidsthed, at nu var Byrden lettet af Skuldrene, og for at overbevise mig selv om, at jeg ikke for det Første skulde bestjæftige mig med jura, var mit første Foretagende at deponere mine Forordninger og øvrige juridiske Bøger i en Kuffert og lukke den med en Hænge- laas. Nu var det Reiseplanen, der hovedsagelig bestjæftige- ge mine Tanker; imidlertid, for at faae Ende paa det juridiske Bæsen, gif jeg dog strax efter op til Practicum, men fik kun haud. Da jeg siden fik Ovelse i Sagførelse, gjorde jeg det om igjen og erhvervede mig et laud.

Kort efter forlod min Ven Wilster Kjøbenhavn for at være Huuslærer for Grev Danneskjolds yngste Son Sophus, den nuværende Generalpostdirecteur. Vi skiltes nodig ad, men lovede hinanden at brevvegle flittigt, hvilket Lofte vi ogsaa ærligt holdt, og der gif sjældent nogen Uge, hvor vi ikke skrev til hinanden.

Imidlertid havde Baggesen uden Ophør fortsat sine Angreb paa Dehlenschläger. Hans Bitterhed og Ondskab, der unægtelig ogsaa var blandet med Vittighed, gif over alle Grændser, og i en harmfuld, drillende Recension af Dehlenschlägers Reisebeskrivelse havde han endogsaa henvendt sig til Studenterne med et Slags Opfordring til ikke at taale en Idiot som Dehlenschläger som Professor ved Uni- versitetet. Dette gjorde nu sin Virkning paa Studenterne, der fandt, at noget Alvorligt maatte foretages for at sætte en Stopper paa Baggesens Overmod, og herved foranledi- gedes tolv ældre og yngre Studenter til at forene sig for at byde ham Spidsen paa en alvorligere Maade end med polemiske Artikler i „Dagen“ og andre Blade. I Poul Møllers Levnet findes en udførlig Relation om denne Be-

giveness*), der aldeles stemmer med Sandheden og nøiagtig skildrer den Stemning, der tilskyndede os til et Skridt, som vi vel sagtens ikke havde gjort, dersom vi havde været en Snees Aar ældre. Sagen var nemlig, at i den æsthetiske Tid, hvori vi levede, repræsenterede vi Fremstridtspartiet, det ungdommelige, livlige Element i Modfætning til den reactionære Conservatisme, den yngre romantiske Hær af Frivillige i Modfætning til den stive geworbne Hær. Og selv nu, naar jeg som gammel Mand tænker tilbage paa denne Tid, kan jeg føle, at, dersom jeg var omtrent et halvt Aarhundrede yngre, vilde jeg neppe finde Betænkelse ved at gjøre noget Lignende. Af de Tolv ere nu kun tre i Live, Hauch, Flor og jeg, og da for faa Aar siden, i Anledning af Dohlen-schlæger-Statuens Opstilling, et Selskab samledes, ved hvilket Hauch og jeg vare tilstede, vare vi begge enige om, at de Tolv's Optraeden i den Tid og under de daværende Omstændigheder havde sin Berettigelse, og at vi ingenlunde i den Anledning kunde finde os beføiede til at udtale et „Pater! peccavi.“ Hvorledes det forresten gik til i de indledende Sammenkomster, hvor den latinske Udfordring blev udarbejdet, er aldeles faldet ud af min Erindring; jeg veed kun, at det, paa Grund af den kalligraphiske Dygtighed, man tiltroede mig, blev mig overdraget at reenskrive Udfordringen, og jeg opbevarer endnu det første Exemplar af den reenskrevne Udfordring, der blev casseret paa Grund af nogle Kettelser, der bleve foretagne deri. Forresten var jeg nok den Encgte af de Tolv, der var Vaggesen personlig bekendt, og han raillerede da ogsaa med mit Navn og skrev, at det havde forundret ham at see, at den gamle

*) Længe efterat dette er nedskrevet har ogsaa Hauch i sine „Min-der,“ der udkom i 1867, omtalt denne Sag.

Raadsherre fra „den politiske Randsløber“ havde uleiligtet sig ud af Graben for at optræde imod ham, og i sine private Kredse yttrede han, at det havde gjort ham ondt at see blandt sine Modstandere et ungt Menneſke, ſom han led godt. At Baggeſen iøvrigt ikke indløb ſig paa Udfordringen, men forſtandsede ſig bag Vittigheder og Grovheder, og at den hele Sag bøde hen, er bekjendt nok. Jeg bemærker iøvrigt i Forbigaaende, at jeg dengang endnu ikke havde verlet et Ord med Dehlenschlæger.

Min Ven Chriſtian Wiſter var i den Tid Huuslærer hos den Danneſkjoldſke Familie paa Giſſelfeldt. Under den levende Kamp, der dengang førtes i Kjøbenhavn, ſad han ude paa Landet og morede ſig over alt det Væſen, der bevægede ſig derinde, og gav ſit ſatiriſke Lune Luſt. Da de bekjendte Skandaler fandt Sted i Theatret ved Opførelſen af Baggeſens Trylleharpe og Dehlenschlægers Ludlams Hule, tilſkrev han mig følgende Niimbrev, ſom jeg forſhyner med nogle oplyſende Anmærkninger for at det bedre kan forſtaaes:

Det gaaer ſaa rart i Kjøbenhavn,
 Det vil jeg aldrig nægte;
 Hvad Bøbel med og uden Navn,
 Trods Slagtere*) kan mægte,
 Det viſer Eders Floitcommerſ,
 Og Ugſpilsſjas paa Kryds og Tværs
 Og Pibe-Proſa, Hermes-Bers,
 Hvormed ſaa djært J fægte.

---

*) Slagterne spillede, ſom bekjendt, en ſtor Kunſtdommerrolle Theatret.

Jeg vædde tør, Sibonis Hund*),
 Skjøndt jeg har aldrig seet'en,
 Er mere høflig i sin Mund,
 End Tylten mod Poeten.
 Skjøndt Trylleharpen mangler Streng,
 At! Mutter Ludlam i sit Slæng
 Har længe søgt en rolig Seng,
 Nu har man hende redt'en.

Ja, Kjære! jeg har læst paa Brent,
 At Politiets Mester**))
 Imellem Tæppet, saa omtrent,
 Og Kjøbenhavns Orchester
 En Epilog med Fynd har holdt,
 Der Fred og Rolighed har voldt
 Blandt dem, som daglig spille Vold
 Med Dannersmagens Mester.

Han talte in proscenio
 Paa Mimekunstens Bræder,
 Hvor Kunstens Muser begge to
 Staae svøbt i forte Klæder;
 Hvor Alvors Melpomene leer,
 Hvergang hun Tidens Banart feer,
 Ja, hvad der end er meget meer,
 Thalias Die græder.

Tro mig, jeg slutter nok ei galt,
 At naar Thalia græder,
 Bist Smagen selv i Potten faldt
 Dig Samarlandes Skræder,

*) Prof. Siboni havde en stor, veldresseret Hund, der var bekendt i Kjøbenhavn.

**) Cancellieraad Hvidberg, der paabød Stilhed i Kongens Ravn.

Dg Janden staaer saavist paa Luur
 Saavel bag Dannevirkes Muur
 Som og bag Thltens Fuglebuur
 I Sodoms Skidenstræder.

Von Quotens Land gaaer nu igjen
 Dg spiller tydske Stykker!
 Broelæggerstrædet*) har en Pen
 Saa spids som al Ulykker;
 Men Muserne ei leve flot,
 Thi Baggesens har Battersot,
 Dg Dehlenschlægers gaaer til Spot
 Paa gamle Selfirks Krykker.

Derfor den kjære Hobeddy
 Mig synes reent forbandet,
 Skjøndt jeg derhen gad gjerne tye
 Paa Grund af Et og Andet;
 Men trods Belønningen med Gas**),
 Dg svenske Dandsers Springerads
 Dg Østergades Allikstads,
 Jeg præfererer Landet.

Vor musicalske Vennekreds besluttede at gjæste Mørup i Julen og ved denne Leilighed at musicere tilgavn. Vi fik den Idee at samle de forskjellige Musikstykker indenfor en dramatisk Ramme, og jeg paatog mig at forfærdige dette dramatiske Opus, der saaledes maastee er den første Baudeville eller det første Sangspil til givne Melodier, der er

*) Her boede Baggesen.

**) En saadan Belønning paa Amalienborg blev dengang paatænt, men kom ikke til Udførelse.

bleven opført paa sjællandsk Grund. Sujettet til dette Stykke veed jeg aldeles Intet om; af Wilsters Breve, hvori han gjør sig lystig over mig som begyndende dramatisk Digter, kan jeg see, at jeg maa have taget Ideen af en af Lesages Romaner, men det er ganske faldet ud af min Erindring. Musikstykkerne bleve nu valgte, Strandgaard arrangerede et Accompagnement for Quartet, der blev udført af Adjunct Stybe fra Roeskilde, Waage (siden Director i Sorø), Brandt fra Herlufsholm og Jbsen, der bestred Violoncellen. Stykket blev opført for en snevrere Kreds; men, da der gik stort Ry deraf, kom der mange Anmodninger fra de nærliggende Gaarde om at faae det gjentaget, hvilket da ogsaa skete til stor Satisfaction for Sangere, Accompagnateurer, Tilskuere og for den paa den dramatiske Digterbane splinterne Forfatter.

Vinteren og Foraaret 1819 gik iøvrigt hen med Forberedelser til min Reise, som jeg nu havde sat mig som mit nærmeste Maal. Det gjaldt fornemmelig om at fremstaafe de fornødne Pengemidler, der ikke vare faa, da en Reise paa den Tid baade var kostbarere og maatte beregnes paa længere Tid end nutildags. Jeg arbejdede derpaa ved at informere af al Kraft, og, da jeg fik mine Timer særdeles godt betalt, og indskrænkede mine Udgifter saameget som muligt, gik det endda ret taaleligt med min Indsamling. Som en Forberedelse til Reisen var det mig en behagelig Beskæftigelse at studere og excerperere Reisebøger. „Reichards Passagier“ var min stadige Læsning, og jeg indrettede mig paa ikke at komme noget Sted hen uden at vide god Besked iforveien om Alt, der kunde interessere mig. Saaledes gled Dage og Maaneder efterhaanden hen, og Dieblicket til mine Onsters Opfyldelse nærmede sig; men endnu var ikke

den Sum tilveiebragt, som jeg efter mit Overflag behøvede. Da tilbød min gode Nathanson, dengang Chef for det betydeligste Handelshuus i Danmark, Meyer & Trier, at ville forstrække mig med et Laan, som jeg efter Leilighed kunde tilbagebetale ved min Hjemkomst. Jeg modtog med Glæde dette Tilbud, saameget mere, som jeg efter den Maade, hvorpaa Tilbudet fremkom, maatte antage, at det var en smukkere Form for derunder at skjule en ligefrem Understøttelse. Jeg gav da mit Beviis for Modtagelsen og min Forpligtelse til Tilbagebetaling paa Anfordring. Da det store Huus et Par Aar efter ved Omstændighederne blev nødt til at standse sine Betalinger, fandtes mit Beviis i Boct, og jeg maatte redelig tilbagebetale, hvad jeg havde oppebaaret.

Jeg havde nu altsaa ogsaa naaet dette mine Onsterns Maal og forenede mig med Blomstermaler Camradt og den dengang unge Grosserer (siden Professor) Mariboe om at gjøre Reisen til Berlin sammen; den Første vilde gaae til Berlin og Dresden for at lægge sig efter Porcelainsmaleriet, den Sidste vilde til Wien for der at besøge sin Søster Fru Sonnleithner.

Netop i dette Aar fik vi her i Danmark det første Dampskib Caledonia; men det gik mellem Kiel og Kjøbenhavn, og vor Bestemmelse var at gaae til Berlin ad den korteste Vej over Stettin. Hertil kom endnu, at mine Forældre vare veltilfredse med, at jeg ikke gik med Dampskib, der ikke stod i god Credit, men ansaaes for at bære en farlig Befordring, da man baade maatte kæmpe med Ild og Vand, omtrent som en lignende Fordom i en senere Tid gjorde Folk ængstelige for at gaae med Jernbanen. Vi engagerede os da Bladser ombord i Jagten „Fru Marthe“,

ført af Capitain Colberg, og, forsynede med tilbørlige, vespækkede Madkurve, forlode vi Kjøbenhavns Tolbbod den 28de Mai 1819.

Efter henved tre Dages Søreise, hvori vi pligtskyldigt offrede til Neptun i Kjøgebugt og fiden maatte ligge for Blikstille ved Rhgen, naaede vi endelig Swinemünde, og, da vor Kapitain forsikkrede os, at det var ham umuligt at bestemme, naar vi kunde komme ind til Stettin, da han behøvede forskjellige Vinde for at komme ind igjennem det saakaldte Haff, besluttede vi os til at tage Extrapost til Stettin, hvor vi ankom den 30te om Aftenen.

Alt reise var dengang ikke saa let en Sag som nutildags; man havde at kæmpe mod flette Veie, flet Befordring og flette Værtshuse, ikke at tale om, at Beføstningen paa Grund af den langsomme Fremkomst var meget bethdelig. Efterat have opholdt os en Dagstid i Stettin, arbeidede vi os fremad ad de dybe Sandveie med en Postbefordring, der var saa ussel, at vi paa en af Stationerne fik en Brædevogn med et Bræt, hvorpaa vi maatte tage Sæde. Endelig ankom vi da den 2den Juni om Aftenen til Berlin i et smukt Maaneskinsveir, i hvilket de brede Gader og store Huse toge sig pragtfuldt ud.

Jeg blev i Berlin samfulde fem Uger. Hvorfor saalænge? kunde man vel med Rette spørge. Grunden var deels, at Alt var nyt, og at jeg meente, man kunde ikke see

det Nye tidt og længe nok, deels at jeg her strax traf paa Venner, med hvem jeg førte et behageligt Samliv. Den, jeg nævner først, var mine Drengearrs trofaste Ven Muhr. Da den tydske Frihedskrig mod Napoleon udbrød, havde han forladt Danmark og var vendt tilbage til sit Fædreland for at gjøre Felttoget med; han var bleven ansat ved et Feltapothek, var kommet med til Paris, havde der gjort Bekjendtskab med Dr. Koreff, en talentfuld Mand, der efter Krigen blev Fyrst Hardenbergs Livlæge og som saadan havde en betydelig Indflydelse og spillede en stor Rolle, i den Grad, at den vittige Hoffmann sagde, at Kongen hed Friedrich Wilhelm der Dritte, fordi Rækkefølgen var: Koreff der Erste, Hardenberg der Zweite, og saa kom Kongen. Efter Koreffs Opmuntring studerede Muhr Medicin og blev derpaa Amanuensis hos Koreff, hos hvem han boede, da jeg kom til Berlin. Han tog sig nu varmt af mig, førte mig allevegne omkring og, som en ægte berlinsk Patriot, holdt han paa mig, for at jeg skulde lære at sætte Priis paa den store Udvikling, Berlin havde naaet, og som unægtelig dengang stod i en mærkelig Modsætning til de kjøbenhavnske Tilstande. Fremdeles kom jeg her til at boe sammen med to elskværdige og interessante Landsmænd, Medicinerne Petersen og Bahl, og traf ligeledes sammen med en Ven fra tidligere Tid, Ludvig Manthey. Saaledes gled den ene Dag og Uge hen efter den anden, og jeg tør ikke sige, at Tiden var unyttig for mig; mine Dine bleve navnlig aabnede for Kunst, hvorom jeg kun havde et indskrænket Begreb. Og hvorledes skulde man ogsaa dengang herhjemme faae Sands for Kunst? Vel havde jeg hørt og læst om de forskjellige Skoler, men om nederlandske og italienske Kunstneres Arbejder havde jeg kun meget ufuldkomne Forestillin-

ger. Al den Kunst, vi saae her, var den aarlige Udstilling, hvor man tom een Gang eller to. Billedgalleriet var indeluffet sammen med det saakaldte Kunstammer, en Samling af høist heterogene Ting, Skabe, der indeholdt Spilleuhre, Ticho Brahes Lænestol, en Stol, der knirkede, naar man satte sig paa den, Dronning Margrethes Drikkebæger, Absalons Pandestol, udstoppede Dyr o. s. v. En raa Omviser jog En igjennem Billedgalleriet for at komme til Snurreviberierne, ved hvilke han kunde gjøre sit Markstrigeri gjældende og f. Ex. sige: „Dette er den Steen, der blev staaet ud af den store Statsminister Griffensfeld, og her er et Træbæger, der er staaet ud af en norsk Bondedreng med en Tollekniv“. Den Samling, jeg her i Berlin næsten daglig besøgte, var en Række Malerier, der af Regjeringen vare kjøbt af den italienske Fyrste Giustiniani, og som siden blev indlemmet i det Kongelige Billedgalleri. Indeholdt den end ikke meget udmærket, var den dog altid stiftet til for mig at vække den Sands, der siden fik mere Næring i det fortræffelige Galleri i Dresden.

Ogsaa i dramatisk Henseende havde jeg megen Nydelse. Berlin havde dengang store Skuespillere. Fremfor alle nævner jeg Ludvig Devrient, denne mærkværdige Skuespiller, der gjennemisnede En, naar han med gribende Pathos fremstillede Shylock og Kong Lear, og bragte En til at stoggerlee, naar han fremtraadte som Slaven Shrus i Terentz's Adelphi, eller i Körners „der Nachtwächter“. Han var endnu den Gang i sin Kraft, som han troligen arbejdede paa at nedbryde ved et uordentligt Levnet, der dog aldrig lige til hans sidste Tid, forhindrede ham fra at udføre sine Roller til Fuldkommenhed. Man fortalte om ham, at han kunde komme op paa Theatret i aldeles drukken Tilstand,

men blive ædru i det Dieblis, han var i sin Dragt, og Tæppet skulde rulle op. Baade hans Ansigt og hans Stemme kunde i lige Grad modtage Udtrykket af det Tragiske og det Komiske, og, naar han om Aftenen sad og drak sammen med Hoffmann og flere i Lutter & Wegners Biinstue, var han ogsaa snart tragisk fortvivlet, snart komisk overgiven.

En anden fortræffelig Skuespiller var Pius Alexander Wolff, der endnu staaer tydelig for mig i sin ædle Skikkelse og med den hyperlige Diction, som han ved det weimarste Theater havde lært under Goethes Veiledning, og af Skuespillerinderne tænker jeg endnu med Glæde paa den skønne, grandiose Md. Stich (siden Crelinger) der aldeles henrev mig ved sin hyperlige Fremstilling af Donna Diana og Jungfrau von Orleans. Ved saaledes at omtale store Skuespillere kommer man imidlertid altid tilbage til den fortærfede Bemærkning, at det er sørgeligt, at der Intet bliver tilbage efter den udmærkede dramatiske Kunstner. Maleren, Billedhuggeren, Architekten efterlade Billeder, Statuer, Modeller, Tegninger, Bygninger, i hvilke man kan beundre deres Genius eller opdage deres Feil. Musikerens Arbejder ligge for Dagen og blive gjentagne for Eftertiden. Men Skuespilleren og Sangeren ere forsvundne, deres Præstationer kunne ikke tydeliggjøres, og alle Ord forslaae ikke til at fremfalde et Billede af dem.

Jeg var for ung til at kunne, og jeg tør nok sige for besteden til at ville trænge mig ind paa Mænd af europæisk Berømthed, der dengang levede i Berlin. Jeg lod mig derfor noie med at høre en Forelæsning hos Savigny og en Prædiken af Schleiermacher. Savigny frapperede mig ved sit Udvortes; naar han stod paa Cathedret, forekom han

mig mere som en begejstret Methodistpræst end som en juridisk Professor; hans lange Haar, gammeltydske Dragt, himmelvendte Blik contrasterede besynderligt med de Gjensstande, han behandlede, *actiones directæ, utiles, stricti juris*, *bonæ fidei* og *arbitrariæ*; men der var i hans Foredrag en jængslende Alvor og i hans sonore Stemme noget meget Tiltalende. Schleiermacher var en lille, uanseelig, puffelrygget Mand, men med et herligt udtryksfuldt Ansigt og et gennemtrængende Blik; trods sit lidet imponerende Udvortes fremtraadte han med Værdighed paa Prædikestolen og hans Tale var kraftig, alvorlig og overbevisende.

I Anledning af den ovenstaaende Bemærkning om Savignys Dragt maa jeg bemærke, at det saakaldte „*Deutschthümlelei*“ var i fuld Gang paa den Tid. I Marts Maa- ned havde Sand myrdet Kjøebue, og Regjeringen havde begyndt sine Forsølgelser mod de saakaldte „*demagogische Umtriebe*“. Overalt hørte man tale herom. Studenterne bare „*deutsche Røde*“, gif med bare Hals og Haaret hængende langt ned paa Ryggen; saaledes dreve de omkring i Gaderne, svingende deres tykke Biegenhainere og fulgte af deres Hunde. „*Franzosenhaß*“ var Løsenet, og i Cafeer og Restaurationer hørte man de unge Gardeofficerer recensere Napoleons Felttogsplaner og behandle ham som en Skole- dreng.

Med Billedhuggerne Rauch og Tieck talte jeg i den Førstes Atelier. Han var en særdeles smuk Mand med deilige, klare blaae Øine.

Men den, jeg dog helst vilde lære at kjende personlig, var Hoffmann, hvis Skrifter jeg havde læst med saamegen Interesse, og det var mig ikke vanskeligt, da han jævnlig kom til Koreff, og Muhr kjendte ham godt. Han førte mig

da op til ham. Hoffmann var en lille, mager, vims Mand, med et karakteristisk, eller rettere caricaturmæssigt Ansigt, et Par stikkende Øine og en krum Næse, der faldt ned over den noget indfaldne Mund, saa at hans Physiognomi fik noget rovfugleagtigt. Han modtog os meget venligt og glædede sig over, at flere af hans Fortællinger vare overfattede paa Dansk, hvilket jeg fortalte ham. Iøvrigt klagede han over sin Helbred og især over rheumatiske Smerter. Muhr raadede ham at tage et russisk Dampbad, hvorpaa han paa ægte Hoffmannsk svarede: „Gott behüte! Denken Sie nur, da komme ich in eine Stube, die brennend heiß ist; dann in eine andere, die noch heißer ist; zuletzt in das Dampfbad, wo ich fürchterlich schwitze, und zuletzt all mein Deutsch ausschwitze, so daß, wenn ich aus dem Bade komme, spreche ich Russisch und verstehe mich selbst nicht.“ Han fortalte mig Meget om sin Kats mærkelige Tænksohmhed og fremhævede som Beviis herpaa, at, naar Katsbudet kom for at afhente Acter, som han skulde have gennemlæst og ikke havde læst, lagde Katten Poten paa Papirerne, der laae paa Pulken, for at Budet ikke skulde see, at han bestjæftigede sig med Uthestik istedenfor med jura. „Das Thier muß doch Lebensansichten haben“, tilføiede han. Denne Kat gav ham altsaa Anledning til at skrive Kater Murr. Hans Kone var en godmodig, jævn Dame, som han drillede ved alskens Galskaber; saaledes malede han engang sit eget Portrait i Legemsstørrelse og hængte det med en Strikke om Halsen udenfor Vinduet med Ansigtet vendt indad; da nu Konen traadte ind, blev hun forjærdet, da hun troede, han havde hængt sig ved Vinduesstolpen, medens han sad i en Krog og snisfede. I Berlin fortæltes mange vittige Indfald af ham, og jeg mindes, at Muhr fortalte mig, at, da man engang

hos Koreff gjorde sig lystig over en vis Uhlanoberst, Hr. v. Kraft, der, skjøndt en ældre Mand, snørede sig for at see ungdommelig ud, sagde Hoffmann:

„Der große Held, der Kraft-Uhlan,
Hat sich den Schnürleib angethan,
Damit das Herz dem braven Mann
Nicht in die Hosn sinken kann“.

Endelig forlod jeg da Berlin for at besøge Dresden. Jeg leiede en Plads hos en „Gauderer“ eller „Lohnkutscher“, og det gik kun langsomt; vi vare tre Dage om Reisen og overnattede paa to Steder. Imidlertid havde jeg faaet godt Reiseselskab, en ældre Kone, en Fru Berggold fra Dresden, med to unge, ret livlige og elskværdige Døtre; saaledes gik Tiden ret godt, skjøndt de Egne, vi kom igjennem, ikke havde noget Tiltrækkende, lige indtil vi nærmede os Dresden, da Vinranterne begyndte at minde os om, at vi vare komne lidt sybligere. I det Hotel, hvor jeg tog ind, traf jeg en Landsmand, Candidat Toft, der reiste som Mentor med den unge Grev Raben, den samme, der nu eier Alsholm, er Dr. philos., Bjørnejæger og en forstruet Person i det Hælc. Han var omtrent ligedan som ung. Da jeg kom ind til Toft og havde talt et Par Ord med ham, gik der en Dør op, og en nogen Person kom flyvende ind med de Ord: „Na, om Forlæbelse! jeg troede, det var min Faer“, og saa ud igjen. Toft undskyldte ham naturligtviis paa det Bedste og forsikrede, at han længtes saameget efter Faderen, der havde lovet at træffe sammen med ham her.

Dresden gjorde et velgjørende Indtryk paa mig, navnlig ved sit hyggelige, trofskyldige Udseende, sin skønne Veligheden og sin godmodige Gammeldagsagtighed i Modsetning til Berlins oppustede Storhed, tørre Forstandighed og for-

nemme Pretention. Det glædede mig at see stikkelige Folt blive baarne omkring i Portechaiser ligesom paa Holbergs Tid, at høre dem tale den hjertelige sachsiske Dialekt, og jeg var aldeles henrykt ved at staae paa den Brühl'ske Terrasse og see ned over Elben ud til de smukke Smaabyer og Wiin- haver langs dens Bredder. Toft og jeg gjorde flere Vand- dringer derud, især til den yndige lille Bondeby Loschwitz, hvor det forekom os, at Beboerne førte et aldeles idyllist Liv i deres viinklædte Smaahuse; maaskee spillede vor ungdommelige romantiske Stemning en ikke ubetydelig Rolle med, men vist er det, at jeg følte mig meget glad ved disse Omgivelser. Ofte endte vi Dagen i „Link'sche Bad,“ der var mig saa vel bekendt fra Hoffmanns Fortælling „der goldne Topf“, og jeg ligede ind imellem Træerne for mulig- viis at faae et Glimt af Serpentine's lille Ansigt.

Jeg traf her i Dresden Landskabsmaleren Dahl, som jeg tidt havde været sammen med hos Nathanson; han var bo- sat her, efterat han Aaret iforveien havde forladt Kjøbenhavn. Vi fornyede nu vort Bekjendtskab, der i Aarenes Løb blev til et næiere Ven'skab, der ikke fornægtede sig, indtil Døden bortkaldte ham 1859.

I Dresden var det egentlig, at jeg ret fik Smag og Sands for Maleri og Billedhuggerkunst. I Selskab med Toft og Dahl besøgte jeg daglig det herlige Billedgalleri og de skønne Samlinger af antik Sculptur og Afstøbninger af Antikerne. Mine Øine aabnedes for de hyperlige Arbej- der af Raphael, Corregio, Titian, Rembrandt, Rubens, Ruyssdael, Claude Lorrain og saamange andre store Mestere, af hvilke Galleriet frembød de skønneste Prøver. Ogsaa paa Udviklingen af min Musik'sands havde Dresden en mærkelig Indflydelse. Jeg horte her for første Gang itali-

liensf Opera, udført af ret dygtige Sangere, *Sra. Sandrini* som Primadonna, *Cantu* som Tenor og *Benincasa* som basso-buffo; den Sidste gjorde især Indtryk paa mig ved det for mig aldeles Nye i den italienske Buffomaneer, hvori han var ganske fortræffelig, navnlig som *Podestà* i *la gazza ladra* og som Capelmesteren i *le cantratrici villane*. — Den berømte tragiske Skuespillerinde, *Md. Schröder*, gav Gæsteforestillinger, og jeg saae hende som *Isabella* i „die Braut von Messina“ og som *Sappho*; hun vilde imidlertid ikke ret behage mig i disse Roller, og jeg maatte i mit stille Sind give *Md. Stich* Fortrinet for hende.

Ved Siden af alle disse Kunstnydelser frembød nu ogsaa Dresdens Naturskønheder meget Nytt for mig. For den, der er en indfødt Sjællænder og ikke har seet Andet end vore Bakker, maa selv et Miniatur-Bjergland som det, vistnok ikke med Rette, saakaldte sachsiske Schweiz gjøre et forbausende Indtryk. I Selskab med to preussiske Officerer gjorde jeg Touren over *Lohmen* og *Ottowalder-Grund* til det smukke, imponante *Bastei*, derfra over *Schandau*, *Kuhstall*, *Winterberg*, *Prebisch Thor*, *Herniskretschchen*, tilbage til *Schandau* og derfra i Gondol til Dresden. Jeg har siden den Tid endnu to Gange besøgt dette Bjergparti, og isjøndt jeg i Mellemtiden havde seet grandiosere Bjerglande, har dog denne yndige Egn altid beholdt noget Tiltalende for mig, hvilket maaskee endnu stammer fra dette mit første Besøg.

Blandt mangfoldige Fremmede, der altid gjæste Dresden om Sommeren, især i Badetiden, naar der reises til de bøhmiske Bade, var ogsaa *Prinds Christian* og hans Gemalinde med deres Følge. Jeg kjendte dem ikke dengang og fandt mig ikke besøiet til at lade mig præsentere, hvortil *Dahl* erklærede sig villig; jeg saae dem i Operaen og havde

en patriotisk Glæde af at høre Folk beundre det smukke unge Fyrstepar. Brindsen saae jeg derefter ved en Forelæsning af den bekjendte Archæolog Hofraad Wottger, en sød Mand, der frydrede sit Foredrag med vandle Complimenter til Brindsen og Md. Schroder, der vare tilstede.

Efter en Maanedes Ophold i Dresden var det paa Tiden for mig at drage videre, og jeg gjorde det, men nødigt; jeg havde befundet mig saa vel der, havde seet og nydt saameget Skjont og Godt, at jeg ugjerne satte mig paa Vognen for at reise til Leipzig. Tilfældet sendte mig godt Reiseselskab, Dr. Kruse, siden Professor i Dorpat, en lærd Historiker, der nylig havde udgivet et Skrift om de schlesiske Oldsager, hvoraf han medgav mig et Exemplar til Nyerup, fremdeles en vacker ung Maler Temmel fra Rothen, og Dr. Leufardt, der siden har erhvervet sig et betydeligt Navn som Naturforsker. Med dette Selskab gik Reisen behageligt. I Meissen saae jeg for første Gang en gothisk Bygning, den smukke Domkirke, og lærte deraf, at Christian den 4des Bygninger ikke ere gothiske, hvilket man havde fortalt mig i Kjøbenhavn. Jeg blev et Par Dage i Leipzig sammen med mine Reisekammerater, af hvilke Kruse indførte mig hos sin Fader Professor Kruse, Forfatteren til det bekjendte historiske Atlas. Her i Leipzig fik jeg atter Leilighed til at see Md. Schroder som Phædra, og jeg kom til den Erkjendelse, at hendes store Navn som tragisk Skuespillerinde var vel fortjent. De tidligere Roller, jeg havde seet hende udføre i Dresden, laae ikke indenfor hendes egentlige Fag, men som Phædra var hun uforslignelig.

Fra Leipzig reiste jeg til Göttingen, deels tilvogns, deels tilfods. Jeg havde fra Majsmanns faaet en Ubefaling til Professor juris Elvers, der modtog mig meget venstabeligt

og var mig en tro Veileder. Jeg var egentlig kun reist til Göttingen for derfra at gjøre en nogenlunde fuldstændig Harzreise; da jeg nu imidlertid var der, vilde jeg dog ikke forsømme at benytte en Hilfen fra Prof. Jacobsen til den berømte Blumenbach. Den livlige gamle Mand modtog mig meget høfligt; men, da jeg, ifølge Leuckardts Anmodning, meldte ham, at denne medbragte til ham et Par levende Exemplarer af Proteus, bleve vi ret inderlige Venner, og han viste mig og nogle andre Fremmede meget udførligt sit Kraniecabinet. Jeg hørte ogsaa en Forelæsning af ham, hvortil han indbød mig; iligemaade hospiterede jeg engang hos Juristen Hugo.

Elvers medgav mig sin „Stiefelwischer“ Hartmann til Ledfager paa Reisen, deels for at være min Fører, da han tidligere havde været paa denne Tour, deels for at bære mit Tøi og være mig forresten behjælpelig. Paa min Harzreise anvendte jeg hele otte Dage, saa at jeg gjorde den med al mulig Grundighed, og jeg tilstaaer, at jeg aldrig har fortrudt det. Harzen spiller ikke den Rolle hos Folk, der ville see lidt Bjergland, som den virkelig fortjener; de høie Puncter, de skønne Dale, der snart ere smilende og hndige, snart vilde og imponante, det interessante Fabriks- og Bjergværksliv, de smukke Smaabyer med deres prægtige Slotte, alt dette gjør Harzreisen i høi Grad interessant. Vor Vandring gik over Walkenried og Stolberg til den hndige Selkedal med Alexishadet, Mägdesprung og Meiseberg med Vorgen Falkenstein, der endnu bevarede interessante Levninger af sin tidligere Tilstand og Udstyring. Derfra drog vi over Ballenstedt og Gernrode til den alvorlige, vilde Bodedal og til Roßtrappe og videre til Blankenburg. Af mine Reisenoticer seer jeg, at jeg der blev venstfabelig mod-

taget af en Familie Otto, hvor Konen var dansk; efter saamange Aars Forløb er det mig ikke muligt at erindre, hvorledes jeg er kommen til disse Folk, eller af hvem jeg er blevet anbefalet til dem. Efter at have besøgt Baumanns og Bielschulen skulde vi da bestige Brocken. Jeg tog en Fører i Schierke, og, da det allerede var Aften, erkjendte jeg mig, om han tiltroede sig tilstrækkelig Veifundskab til at kunne føre os derop ved Nattetid. Dette forfikkede han med Betingelse, at han maatte faae en Fakkell. Saaledes travede vi da afsted i en meget romantisk Stemning ved Fakkelfin; men snart tabte Førerens Veien, jeg plumpede ned i et Hul, hvori jeg dog heldigviis blev hængende ved Armen, og der var intet Andet for end at gjøre Holdt. Vi gjorde et Baal og tilbragte nogen Tid halvsovende i den fugtige Skov, da Førerens endelig igjen kom i det rette Spor og leverede os i Brockenhuset Kl. 3½ om Morgenen. Vi bleve lønede for vore Nattesrabadser med en pragtfuld Solopgang og den skønneste Udsigt, saa at vi ikke fandt os foranledigede til at berige Fremmedbogen med de fortærskede Vittigheder: „Benebelt gekommen, benebelt dagewesen, benebelt fortgegangen“, eller „Selig die da nicht sehen und doch glauben“, o. s. v. Gjennem den romantiske Isedal gik vi ned til Goslar og derfra til Clausthal, hvor jeg gik ned i Carolinagruben og steg op ved Dorotheagruben og saaledes fik en ret klar Forestilling om Livet og Bevægelsen i et Bjergværk.

Min Bei gik nu fra Göttingen til Cassel, hvor jeg opholdt mig et Par Dage, besaae Stadens Mærkværdigheder, Theatret og det nærliggende Wilhelmshöhe, samt Billedgalleriet, hvor der indtraf en besynderlig Tilfældighed. Som jeg allerede tidligere har omtalt, vare Underjøgelserne angaaende de demagogiske Bestræbelser meget vidtstrakte og

Arrestationer temmelig hyppige. I Selskab med nogle gøttingiske Studenter gik jeg op til Galleriet, men, da dette endnu ikke var aabnet, opholdt vi os lidt paa Trappegangen. Her faldt Talen nu paa Dagsbegivenhederne, og Studenterne vare naturligviis rasende, især da Rhygtet fortalte, at Schleiermacher var bleven arresteret. Jeg forsikrede dem, at Rhygtet var ugrundet; de modsagde mig, men jeg beviste dem Rigtigheden af min Paastand med de Ord: „Her kommer han med sin Familie“, thi i det samme Øieblik kom han med nogle Damer gaaende over Gaarden for, ligesom vi, at besøge Galleriet.

Over Marburg og Giessen reiste jeg til Frankfurt. Det var varme Sommerdage, og jeg var falden i en behagelig Slummer i Bognen paa Weien fra Marburg, da jeg blev vækket ved et Slag af en Stok paa Bognen. Jeg foer op og strax lige ud af Bognen, thi de, der vækkede mig, vare Thiele, Auditeur Hans Holm og nuværende Justitsraad Moldenhawer, der vare paa Hjemveien fra en Fodreise, de havde foretaget til Norditalien. Vi vexlede et Par Ord og maatte saa videre, hver til sin Side*).

I Frankfurt opholdt jeg mig kun nogle faa Dage; imidlertid havde jeg den Glæde her ved en Concert at høre den berømte Clarinettist Hermstedt spille en Dobbelconcert med Spohr. En Curiositet, der morede mig, var at see den gamle Rothschilds Comptoir, hvor alle Comptoiristerne, naturligviis ogsaa Chefen, sade med trefantede Hætte paa Hovederne. Her havde jeg imidlertid en lille financier Ubehagelighed. Fra Kjøbenhavn havde jeg medbragt et Creditiv paa et Banquierhuus i Berlin; ved min Afreise derfra havde jeg

*) J. M. Thiele: Af mit Livs Aarbøger. p. 184.

hævet de fornødne Penge hos dette Huus for at naae til Frankfurt, og Huset havde givet mig et Creditiv for Resten til Rothschild, men havde forsømt at avisere Creditivet. Smidlertid var Rothschild saa velvillig at udbetale mig saameget, at jeg dermed kunde komme til Paris, og lovede mig at skrive til Berlin og efter modtaget Advis at sende mig et Creditiv paa sit Huus i Paris.

Fra Frankfurt gjorde jeg en Rhintour. Jeg gik ombord i det saakaldte „Marktschiff“ for at gaae til Mainz. Denne Befordring var et Slags stor Dækspram, overfyldt af et høist broget Publicum. Foruden de væene Rejsende saae man her sammenpakked en Mængde Smaahandlere, Sælgetoner med deres Varer, Haandværksfolk og Gud ved hvem Andre. Blandt de Førstnævnte befandt sig nogle Englændere, et Par Italiener, et Par Franskmænd, naturligviis flere Tyskere og en svensk Herre. Mit Kjendskab til de forskjellige Sprog bragte mig snart i Berørelse med dem Alle, og jeg blev benyttet som et Slags Tolk. Den svenske Herre var en Hr. v. Lovenschild, der kaldte sig maréchal de la cour, en lille gammelagtig paatrængende Person, der paa det halve Landsmandskabs Begne især klæbede sig til mig og iblandt Andet gjerne vilde give mig nærgaaende Commissioner. Han sagde f. Ex. til mig: „Den engelske Herren der sade någonting om Carl Johan, jag förstod honom icke; kan Herrn icke få veta, hvad det var. Jag är ingen spion, nej, det är jag inte“. „Ja jeg ikke heller“, svarede jeg og lod ham staae. Han var, besynderligt nok og ganske mod Svenskerens Natur, stodende mod Alle, og da een af Franskmændene af mig erfarede, at han var maréchal, meente han, at det nok var maréchal ferrant.

Under altsens fortvillig Pasjar kom vi til Mainz, hvor vi tilbragte Eftermiddagen, og den næste Dag gif

Touren videre. Vi glede langsomt ned ad den smukke Rhin forbi Biberich, Johannisberg, Geisenheim, Rochuscappellet til Bingen, hvor vi landede, og efter Middagsbordet gik vi videre forbi Bacharach, Lorleiklippen, St. Goar til Coblenz. Bistnok frembyde Rhinens Bredder et yndigt Skue: de smilende viinklædte Smaabjerge, de maleriske Borgruiner, de smukke Smaastæder; men jeg har dog aldrig senere fundet mig tilskyndet til paa mine Keiser at gjøre den mindste Omvei for at gjensee Rhinen; det forekommer mig, at, naar man eengang har gjort denne Reise, er man tilfreds med at have seet den smukke Egn, men man længes ikke efter at gjensee den, som det f. Ex. er Tilfældet med de norditalienske Søer. Fra Coblenz gik jeg tilføds til Ems og derfra til Nassau for at naae til Schwalbach. Paa Weien derfra blev jeg overfaldet af en voldsom Tordenbyge, der gjennemblødte mig til Skindet; heldigviis var jeg nærved en Landsby, hvor jeg tyede ind i Bærtshuset, klædte mig af for at skifte Pinned og lagde mig i en Seng, medens mine Klæder bleve tørrede i Skorstenen. Det Bærelse, hvori jeg laa, var et indre Cabinet, hvorfra Døren stod aaben til en større Sal, der gik ud til Trappen. Næppe havde jeg ligget lidt, førend jeg hørte en Vogn rulle ind, en Pige lukkede Døren, og jeg hørte nu i det ydre Bærelse nogle Damestemmer. Lidt efter blev Døren sagte lukket op, og et Damehoved kigede ind, men foer strax tilbage, da hun saa mit lamentable Ansigt. Jeg hørte Pigen blive examineret angaaende min Person, og derefter gav den ene af Damerne sig at synge di tanti palpiti med en meget smuk Altstemme, som hun formodentlig vilde lade høre. Beiret klarede imidlertid op, Vognen kjørte bort, mine Klæder vare saa nogenlunde tørre, og jeg drog videre til Schwalbach. Da jeg om Aftenen spadserede i Curhusets Have,

hørte jeg atter den samme Stemme synge den Kosfiniske Arie, men det var saa mørkt, at jeg ikke kunde faae Begreb om min mystiske Sangerindes Udseende.

Fra Schwalbach reiste jeg over Wiesbaden tilbage til Frankfurt. Min Ven Baron Bechlin havde medgivet mig et Brev til sin Broder, der var dansk Gesandt i Frankfurt; jeg havde gjort ham min Opvartning ved min Ankomst og vilde nu gjøre ham mit Afstedbesøg om Eftermiddagen før min Afreise. Han fortalte mig da, at Thorvaldsen og Lund paa deres Tilbagereise til Kjøbenhavn vare her og boede i samme Hotel som jeg; jeg ilede hjem, de vare ude; jeg ventede hele Aftenen til tilbøigt mod Natten, de udebleve endnu, og, da jeg skulde afsted den næste Morgen Kl. 4, maatte jeg forlade Frankfurt uden at faae Thorvaldsen at see.

Over Darmstadt, langs ad Bergstræde gik nu Reisen videre til Heidelberg. Her traf jeg sammen med den brave Christian Paulsen, den danske Sags trofaste Forkæmper i Slesvig; vi sluttede her et Venstabskab, der blev fastere med Aarene og først endte, da Paulsen i 1854 bukkede under for en Sygdom, som vistnok havde sin vigtigste Grund i de Uergreiser, hans politiske Virksomhed foraarsagede ham. Med ham og en anden dansk Slesviger, Jaeger, besaa jeg Heidelbergs skønne Omegn, den prægtige Slotruin, de yndige Smaabyer Neckar-Gemünd og Neckar-Steinach, Slottet Schwetzingen med dets prægtige Have osv. Ingen Universitetsstad kan ligge skønnere end Heidelberg, der hder Studenterne i deres Fritid Anledning til Udflugter i den skønne Omegn, hvortil man skal søge Wagen.

Jeg hospiterede hos Thibaut og Kreuzer for at see disse berømte Lærde. Kreuzers Udseende og Foredrag var mig paafaldende; han var styg og rødhaaret; da han var

kortshynet, hviæde han sig heelt ned til Rathedret for at læse i fine Hæfter og gesticulerede med Armene over Hovedet. Thibaut derimod var en smuk Mand med et sonort Organ og et behageligt Foredrag.

Blandt andre Fremmede, der opholdt sig i Heidelberg paa den Tid, vare ogsaa Hertugen og Prindsen af Augustenborg. Jeg blev indført hos dem af deres Secretair Barth, der ogsaa forestillede mig for deres Cavaleer og Ledfager Grev Gustav Blücher-Altona. Prindserne levede her ganske paa Studentermaneer; om Aftenen kom man til dem, fik en Bibe Tobak og en Kop Thee og førte en ugeneert Pasjar. Selskabet bestod da mest af holsteenske og slesvigiske Studenter, og Samtalen gik da gjerne paa Tydsk, skjøndt Prindsjerne ogsaa med de Dansttalende talte godt bredt Dansk. Jeg mindes, at jeg her, i hvilken Anledning erindrer jeg ikke, hørte Prindsen o: Prindsen af Roer, sige: „Wir sind ja dänische Fürsten“; paa et senere Tidspunct og Standpunct erklærede han Kjøbenhavn for en fremmed Hovedstad. *Tempora mutantur et nos mutamur in illis.*

Over Carlsruhe, en paa Grund af sin Regelmæssighed grundkjædelig By, førte min Vei mig nu, i Selskab med nogle slesvigiske Studenter, til Strasburg. Ved min Ankomst i Hotellet gav jeg mit Pas til Garçonnen for at faae det viferet til Paris; da denne saae, at jeg var Dansk, blev han meget forundret og sagde med en forbindtlig Protectormine: „Fous êtes édrancher? Fous barlez bresque aussi bien que moi.“ Jeg var ham naturligviis høist forbunden for denne behagelige anbefaling.

I Selskab med de ovennævnte Studenter, Brødrene Bruhn, besteg jeg den berømte Domkirke, dette Pragtstykke af gothisk Bygningskunst. Jeg tilstaaer, at jeg aldrig har

været nogen Elsker af disse Krablinger op paa høie Taarne; vel lider jeg ikke af Svimmelhed i nogen betydelig Grad, men Udbyttet forekommer mig ikke at lønne Anstrengelsen. Disse Landfortsudsigter have ingen Tiltrækning for mig; om man fra et saadant Punct seer 10 eller 20 Byer, synes mig at være temmelig ligegyldigt. Jeg foretrækker at see et skjønt Landskab foran mig eller omkring mig og overlader gjerne Fugleperspectiven til Fuglene. Smidlertid lader det sig ikke negte, at Udsigten fra Spidsen af Mynstertaarnet er i høieste Grad imponant; vi gik op til lige under Lanterne; thi til at komme derind behøves en speciel Tilladelse, hvormed vi ikke vare forsynede, og nu at stige ned for at faae den og derefter igjen stige op, det meente vi dog vilde være vel stivt. Indtil Platformen er Stigningen meget bekvem, men nu skal man snige sig ind mellem de spinkle Steenpiller i det gothiske Sprinkelværk, og, da man har nok at holde sig fast ved, frygter man snarkest for, at hele Historien skal knække og styrte om, især naar man, som det med os var Tilfældet, omsuses af en temmelig stærk Blæst. Langt større Nydelse end af Stigningen havde jeg af den prægtige, himmelstræbende Bygning i sin skjønneste Stil, som vilde gjøre endnu langt større Virkning, dersom den ikke laa forpakked imellem Privathuse; om der senere er foretaget en Rydning, veed jeg ikke, thi jeg kom aldrig siden til Strasburg. Ogsaa Kirkens Indre i al sin simple Storhed, med sine uhyre Soiler og brogede Ruder, stemmer til Andagt og Ydmyghed, og jeg horte Messe derinde med Sang, der gjorde et dybt Indtryk paa mig. I Thomaskirken besaae jeg Bigalles berømte Monument over Marschallen af Sachsen, et stort Marmorarbeide, udført med

megen Omhyggelighed i Rococostil, men som dog, saavidt jeg erindrer, forekom mig at være ret storartet.

Jeg engagerede mig en Plads til Paris med en Befordring af en ny Slags, la Jumelle, en Bogn paa to Hjul med Indgangen bagfra, omtrent som de nuværende Omnibusser, forspændt med fire Heste. For at bringe den i Ny var Prisen sat temmelig billig, og Befordringen rostes som hurtig og bekvem. Da nu den videre Rejse saaledes var ordnet, gif jeg hjem til Hotellet i godt Humeur ved at tænke paa, at jeg om nogle Dage skulde være i Paris, og blev da i høi Grad forfærdet ved at blive modtaget af Garçonnen med de Ord: „Fous ne bartirez pas temain“. Sagen var, at jeg efter vor høitbegavede Politimester Hvidbergs beroligende Forsikkring havde undladt at lade mit Pas visere af den franske Gesandt i Kjøbenhavn. Jeg styrkede nu, efter indhentet Oplysning, hen til Pasfriveren, en Hr. Perrin, som jeg endelig fik fat paa, og til hvem jeg holdt en rørende Tale, som jeg ledsagede med Foreviisningen af Kongen af Frankrigs Portrait paa et Femfrankstykke, hvilket jeg bad ham om at modtage som en Erindring. Som en loyal Kongens Tjener blev han rørt ved Synet af dette Billede og lovede mig Passet til den næste Morgen, da jeg skulde finde det paa Jumellens Bureau. Der var det imidlertid ikke, og jeg begyndte allerede at blive lidt beklemmt, thi i de Tider var et Pas en vigtig Sag, eller, rettere sagt, at mangle Pas var næsten halvløs Gjerning; men Secretairen i Bureauet beroligede mig med den Forsikkring, at jeg skulde forefinde det i Nancy.

Efter en dengang ret flink Rejse, men som dog varede tre hele Døgn, ankom jeg da den 10de September Kl. 8 om Morgenen til Paris, der dog egentlig var min Reises

Maal, og hvor jeg agtede at staae mig til No i nogen Tid. Jeg tog foreløbigen ind i Hôtel des ambassadeurs, rue Notre-Dame des victoires, men opsogte strax Henri Jacobsen, en ung Kjøbmand, der af hans Brødre i Kjøbenhavn var underrettet om min Ankomst, og som tilbød mig at flytte ind til ham i rue neuve St. Denis, hvor jeg forblev under hele mit Ophold i Paris.

Det Forstudium, jeg før min Afreise havde gjort af de Stæder, jeg agtede at besøge, og navnlig af Paris, hvis Plan jeg noie havde gjort mig bekendt med, satte mig i Stand til umiddelbart efter min Ankomst at finde mig tilrette i den store Verdensstad. Jeg spadserede saaledes omkring strax og fandt, hvad jeg vilde, dog med Undtagelse af Palais Royal, der efter Beskrivelsen skulde ligge i rue Richelieu, men som jeg aldeles ikke kunde opdage, da det der var forbygget med en Række Huse. Da jeg imidlertid saa flere Mennesker gaae ned i en Kjælder, antog jeg, at det var bedst at følge med dem, og ganske rigtigt, pludselig stod jeg i en af Colonnaderne om Palais Royal, omgivet af de prægtige Boutiquer og af en Sværm Mennesker, der strømmede frem og tilbage. Jeg var noget betaget af de larmende Omgivelser, da jeg pludselig fik et Støttepunct ved at træffe paa en Landsmand, Sangeren George Zind. Han var et dannet Menneske, der ved Siden af gode humanistiske Studier var af sin Fader bleven tilgavns underviist i Musik, dertil havde han en smuk veltlydende Tenorstemme, som han ret godt forstod at bruge; men uheldigviis var han feitet, kold og kjedelig paa Scenen, hans Foredrag mat, skjønt han i det daglige Liv var munter og meddeelsom og i det Hele, hvad man kalder en god Kammerat, hvilket tilsidst blev hans Ulykke, idet han i altfor høi Grad dækkede

fig med det gamle Ordsprog cantores amant humores i Compagni med gode Venner af samme Tilbøielighed.

Der var paa den Tid en stor Udstilling af Kunst- og Industri-Arbejder, som var opstillet i Louvre. Her førte Zind mig hen; jeg gjennemløb Udstillingshalene, Billed- og Antikgalleriet og orienterede mig nogenlunde i Localiteterne. Efter saa Timers Forløb var jeg allerede truffet sammen med de Landsmænd, der dengang opholdt sig i Paris, og hvis Antal ikke var ringe. Foruden endeel Kammerjunkere, af hvilke jeg nævner Steen Wille, Ernst Wille, Scavenius, Wind, Zeuthen, var her adskillige Videnskabsmænd, Dr. Zeise, Chemikeren, Dr. Schouw, vor siden saa berømte og elskelige Botaniker og Statsmand, Dr. Estrup, Historikeren, der siden blev Director i Sorø; desuden traf jeg her igjen af ældre Venner Manthey og Heiberg, ogsaa den originale Baron Henrik Stampe, som jeg tidligere kjendte fra hans Fætter Frijs Holsten. Med Scavenius reiste Lieutenant Fibiger, død som General. Senere kom Molbech hertil; ogsaa var Violinisten Peter Fund her, og som boende i Paris i længere Tid nævner jeg P. A. Heiberg og Schlid. Af Norske var her en Biskop Sørensen fra Christianssand med Kone og Børn, og Physikeren Professor Keyser, der tidligere, under Navn af Arum, havde været min Lærer i Metropolitanstolen, men siden, som Schjern udtrykte sig, var blevet rectificeret til Keyser. Om dem af disse Mænd, med hvilke jeg traadte i nærmere Forhold, vil jeg tilføie nogle Ord; besynderligt nok, at jeg aldeles ikke fik Lejlighed til at gjøre Malte-Druns Bekjendtskab.

Schouw fik Leilighed nok til siden hen i Tiden at lægge sin udmærkede Digtighed for Dagen, baade som Videnskabsmand og som ægte liberal Statsmand; han viste da, hvor

han frentraadte, at han altid blev, hvad han allerede dengang som yngre Mand var, et blidt, kjærligt, humant Menneſte, venlig og tjenſtvillig, rolig og beſindig. I ſenere Aar vare vi ikke ſaa lidet uenige, da vi vare ſammen i en Commiſſion angaaende en Realexamen ved Univerſitetet, hvor han, ſkjøndt humaniſtiſt dannet, kaſtede ſig haardnakket paa det modsatte Parti, ganſte imod min Overbeviisning, men ſelv i ſin Modſigelse var han elſtværdig, og hans klare Blik i den Retning, han anſaae for den rigtige, gjorde det vanſkeligt at modbevise ham. Han døde deſværre for tidligt for Vidensſkaben og Fædrelandet.

Reiſe var, ſom bekiendt, en dygtig Værd, flittig og ſambittighedsfuld; han var venlig i Omgang med mig, men dog ikke ſjældent lidt gnaven, og høiſt komiſt var det at høre ham og Molbech gnave mod hinanden, den Førſte, fordi han ſkulde hjem, og den Anden, fordi han ſkulde reiſe udenlands. For at kunne ſtrive en Udenlandsreiſe maatte Molbech naturlighviis reiſe; men det havde været ham langt nemmere og behageligere at ſtrive denne Bog med Hjælpe midlerne i Bibliotheket iſtedenfor nu at ſtulle evindeligt være i Bevægelse for at ſee ſig om. Dette gjorde han da ogſaa ſaa lidt ſom muligt, og jeg har endnu en Billet fra ham fra den Tid, hvori han anmoder mig om at medtage Noget til ſin Forlovede i Kiøbenhavn og beder mig undſkyldte, at han ikke kommer perſonlig, „da jeg nok veed, hvor vanſkeligt det falder ham at komme ud tidligt,“ s: inden Kl. 4—5 om Eftermiddagen, for at gaae ud at ſpiſe til Middag. Jeg erindrer, at jeg ſaae ham engang i en høiſt pudſig Forfatning. Heiberg og jeg havde ſaaet ham med os paa et af Smaatheatrene, hvor der blev givet en Bagatel for førſte Gang. Molbech havde Tandpine og havde ſvøbt et ſtort

Tørklæde om Hovedet, hvilket gav ham et meget barokt Udseende. Da Stykket var forbi, opstod der Strid i Publicum; Nogle raabte: „l'auteur!“, Andre: „Non, non!“ Molbech blev forfærdet og vilde ud, Heiberg holdt paa ham og forsikrede ham, at dette Efterspil var morsommere end Stykket; men Molbech raabte: „Na! lad mig komme ud fra de gale Menneffer, man kan jo blive mishandlet osv.“ Tilfidsst hørte Stoien op, og Alt endte fredeligt.

Den allersnurrigste Patron var dog Henrik Stampe. Han kom til Paris i October Maaned, havde gjort en Fodreise i Schweiz og havde sendt sin Kuffert med sine Klæder iforveien. Paa Grund heraf arriverede han i den forunderlige Sommerdragt, Manfins Buxer og en grøn Bombasins Troie, der var afbleget til at blive guulagtig undtagen paa Ryggen, hvor den conserverede sin Farve. Han var og er endnu det godmodigste Menneffe, men fuld af Underlighed, hvortil endnu kom, at han ikke kunde tale Fransk og derfor sagde de latterligste Ting med den største Freidighed. Saa gammel, som han nu er, seer han ungdommelig ud, og dengang saae han ud som en reen Dreng. Da vi engang Flere i Tallet vilde see, hvorledes det gik til paa et Spillehuus, hvor unge Drengene ikke tør komme, standsede Conciergen ham og spurgte høflig: „Mr., quel âge avez-Vous?“ „Quatre-vingts ans“, svarede Stampe raab til ubodelig Latter for Conciergen og os Andre. For Behagelighedens og Vethedens Skyld holdt han meget af at gaae med Kaffjet, der dengang ikke bares uden af Sjouere. Da han nu ikke turde komme ind i Tuileriehaven med denne Hovedbedækning, og maatte deponere den ved Indgangen til Museet, hvor han saaledes var den Eneste, der gik barhovedet, saa besluttede han endelig at kjøbe en Hat og bad mig følge med for

at tjene som Tolk og Raadgiver. Efterat vi længe vare gaaede paa Jagt efter en Hattemager, der var bleven ham anbefalet i Kjøbenhavn, men som nu var flyttet eller ikke eksisterede mere, gik vi da ind i et af de største Magasiner i rue Richelieu, hvor Boutiksjomfruen, med ægte parisisk Forekommenhed, stræbte at fremstaffe en Hat, der kunde være Stampe tilpas, hvilket dog ikke lykkedes hende. Endelig fik han Die paa en lille flad Hat, der synes ham at være den rette, og spurgte Jomfruen om Prisen. Hun saae forbauset paa ham og udbrød smilende: „Mais Mr., c'est un chapeau pour un enfant.“ Forresten maa jeg indrømme Stampe, at jeg havde Glæde af ham, naar vi sammen hørte god Musik og Sang, thi for denne Kunst havde han en aaben Sands og en god Smag.

Om den gamle Heiberg kan jeg ikke sige meget under dette mit Ophold; først ved mine senere Ophold i Paris lærte jeg ham nøiere at kjende. Han var ikke meget meddeelsom, holdt sig mest til Sønnen og var i det Hele meget stille og indesluttet. Han erindrede godt min Fader, som han havde kjendt i det Vespelsjste Huus. Engang oplevede jeg en morsom Scene med ham. Ludvig Heiberg havde nogle store ostindiske Lommetørklæder, der ikke godt kunde rummes i Kjølelommen, der var lille, da Skjøderner dengang vare meget smalle. Som Følge heraf hang der gjerne en lille Flip ud af Lommen. Faderen gjorde ham opmærksom derpaa, for at han skulde tage sig i Agt, da en Lommetørk let kunde nappe det; men Sønnen tog ikke videre Notice heraf. Da vi en Dag gik fra Middagsbordet, gik Ludvig Heiberg med Lommetørklædet ude af Lommen foran med Nogle, og Faderen bag efter med nogle Andre. Den Gamle tog fat i Flippen og lod Sønnen gaae videre, saa at han

selv beholdt Lommestørklædet i Haanden, men i samme Dieblif greb en Gendarme ham i Skulderen. Den Gamle forklarede ham, at det var hans Søn, der gif foran, og at han netop havde gjort det for at indstærpe ham Forsigtighed, og sluttede med de Ord: „Vous voyez bien que ce n'était qu'une plaisanterie.“ Gendarmen slap og sagde meget roligt: „Je vois cela, mais permettez-moi de Vous dire que c'est une fort mauvaise plaisanterie,“ hvori den Gamle gav ham fuldkommen Ret.

En ganske mærkelig Personlighed var Architecten Schliß, der, saavidt jeg veed, lever endnu som gammel Mand i Paris eller London. Han var dengang et meget smukt Menneſte, der ved sit Ydre og sin behagelige Fremtræden vandt Enhver, der kom i Berørelse med ham. Om hans Herkomst og især om den paafaldende Protection, han nød af Frederik den Sjette, gif der de besynderligste Rhygter, om hvis Paalidelighed man dog ikke har erfaret Noget. Jeg erindrer, at hans Navn vistnok først nævnedes ved en Udstilling af Industrigjenstande, der afholdtes i Kjøbenhavn i Aaret 1813 eller 1814, hvor han havde udstillet noget særdeles smukt og smagfuldt Paparbejde. Han forfærdigede derefter en Model til et Theater, der gjorde Opſigt, især da man fortalte, at Kongen selv var kommen til Schliß for at see den. Hvorom Alting er, han fik Reiseunderstøttelse og meget præſſerende anbefalinger til de danske Gesandter; i Paris boede han saaledes hos General Waltersstorff, hvis Cabriolet stod til hans Befaling. Jeg havde kjendt ham tidligere og blev meget venlig modtaget af ham; han var Godmodigheden og Tjenstvilligheden selv. Om ham og hans forunderlige Skjæbne kommer jeg til at tale mere senere hen.

At jeg benyttede mit næsten tre Maaneders Ophold i Paris til at see alt Seeværdigt, er en Selvfølge. Med Utrættelighed gjorde jeg mig bekendt med alle de saakaldte curiosités de Paris, som alle Reisjende besøge, saa at jeg kunde medtage et klart Billede deraf; ogsaa besøgte jeg St. Denis, Versailles og Trianon, St. Cloud osv. Men, hvad der dog mest beskjæftigede mig, var Museerne og Theatrene. I de ypperlige Samlinger i Louvren, Antiksalene og Billedgalleriet fik jeg yderligere Leilighed til at gjøre mig bekendt med Oldtidens Sculptur og med Malerier fra Kunstens bedste Tid, og Udstillingen, Samlingen i Luxembourg og Davids Atelier gjorde mig bekendt med de bedste Arbejder af den franske Skole, som jeg hidindtil ikke havde haft Leilighed til at see.

Aftenerne tilbragte jeg i Theatrene, baade paa Sprogets og paa Musikens og Sangens Begne. Jeg var saa heldig endnu at faae Talma at see og ovenikjøbet i en af hans fortrinligste Roller som Nero i Racines Britannicus; da jeg næste Gang kom til Paris, var han død. Sjøndt jeg ikke var nogen Beundrer af den franske Tragoedie, for hvilken min Færden i Romantiken havde givet mig Affmag, uagtet jeg fuldt erkjendte dens Skjønheder i stilistisk Henseende, kunde jeg dog ikke nægte Talma min Beundring. Han havde ikke en stor, imponerende Figur, men et herligt, ædelt Ansigt, aldeles passende for Sorgespillet, hvori hver Videnskab udtalte sig kraftigt og skjønt, dertil et sonort, velflygende Organ, og han var den Eneste, der fremsagde Versene paa en naturlig Maade uden den Monotoni, der syntes at være vedtaget af alle de Andre. Det forekom mig nemlig, som om der var sat Musik til Versene, saaledes sang og iteg Skuespillerne i deres Declamation paa en af-

deles conventionel Maade, snart fremhvijsende Ordene, snart udbrøende de Ord, der især skulde gjøre Virkning. Madame Paradol, der gav Agrippina, var en kolossal Person, saa at Talma ved Siden af hende saae ud som en Dreng.

Men en langst større Nydelse forskaffede mig dog den franske Comedie paa Théâtre français. Her stod den usorlignelige Mlle Mars som en lysende Stjerne. Hun var allerede dengang over 40 Aar gammel; men hun var tilbedelsesværdig: et interessant, livligt Ansigt, en smuk, skjønndt allerede noget fyldig Figur, en Stemme som en Sølvklokke og dertil et naturligt, roligt Spil uden snyderlige Gestus, men med et Udtryk i de livlige Dine, der sagde mere, end alle Gehærder kunde sige. Af hende kunde man lære det franske Sprogs Udtale; det klang i hendes Mund som den nydigste Musik. Jeg saae hende i flere Roller, men især henrev hun mig som Célimène i Molières Misanthrope. Franskmændene kaldte hende le désespoir de la perfection, og man maatte give dem Ret. Ogsaa i det private Liv skal hun have været vittig og interessant. Da hun engang i sine yngre Aar blev forfulgt paa Gaden af nogle Office-rer, som hun søgte at formaae til at lade hende gaae i Ro, sagde en af dem: mais nous sommes frères et soeur, car nous sommes les fils de Mars; hun svarede: Ah! messieurs, vous n'avez de mars que la bière à ce qu'il paraît. Da Skuespillerinden Léontine Fan som ganske ung Bige begyndte at gjøre Lykke, saae Mlle Mars hende spille; Da-gen efter sendte hun hende en kostbar Foræring med de Ord: Faites-moi oublier, mais ne m'oubliez pas. Hun var iøvrigt ingenlunde et Dydsmonster, og der fortæltes meget om hendes galante Eventyr. Da hun engang i sine ældre Aar havde Benefice, bleve Billetterne bortrevne i en utro-

lig Høst; man bestormede hende nu om at skaffe Billetter, og hun greb endelig til at udstede Billetter à 5 Francs til Gangene bag Logerne, hvor man da kunde gige igjennem den lille Glasrude i Logedøren. I denne Anledning circulerede der i Paris et lille Vers, som jeg erindrer:

Le plaisir aujourd'hui se vend au poids de l'or.
Cinq francs! pour applaudir du fond d'un corridor
La fille de Monvel, la perle des actrices.
Il me souvient encore, je parle de longtemps,
Qu'il en coûtait moins cher quand elle avait vingt ans,
Pour la claquer dans les coulisses.

Endog da hun var aldrende, forstod hun at fængsle Tilbedere, og en ung Oberst, Mr. de Brac, forlod sin tidligere Elskerinde for at kaste sig for Mlle Mars's Fødder. I denne Anledning kom der i et af Smaabladene følgende Advertisement: Un jeune braque (en Jagthund) s'est égaré dans les derniers jours de mars. Récompense honnête à qui le ramène à sa maîtresse. Men hun havde ogsaa Tilbedere, der blot hylde hendes Talent. En Dag fik hun Besøg af en gammel Mand, der, efterat have fortalt hende, at han i en lang Arrække aldrig havde forsomt nogen Forestilling, hvori hun spillede, udbad sig som en Belvillie af hende, at hun vilde sidde for en Maler, efter hendes eget Valg, saaledes at han (den Anmodende) kunde komme i Besiddelse af et godt Portrait af hende, hvilket hun da skulde faae efter hans Død. Nogle Aar efter blev hun tilfaldt til l'ouverture du testament efter den Gamle og blev da overrasket ved at erholde ikke blot Portraitet, men ovenikjøbet et betydeligt Legat.

Af de øvrige Skuespillere paa Théâtre français behagede mig især i det comiste Stykke Monrose og i Cavaler-

rollerne Damas, en nobel Skuespiller, der ret gav en Forestilling om de franske Marquis'ers Anstand og Fremtræden, og om hvem man paastod, at han var den Gnefte, der havde bevaret Traditionen, hvorledes man skulde bære Hat og Naarde; hans Alceste var et sandt Mesterstykke.

I musikalsk Henseende ydede Paris de største Nyheder. I Académie Royale de musique saae jeg Glucks *Armida*, Salieris *les Danaïdes*, Tarare, Mozarts *Tryllefloite* under Navn af *les mystères d'Isis* o. fl. Alle disse Operaer bleve udførte med en Pomp, og fra Orkestrets og Ballettens Side med et Mesterstab, der var beundringsværdigt; men jeg fandt mig ikke synderlig opbygget ved Udførelsen af Sangen. Md. Branchu og Tenoristen Laïs straaliede forfærdeligt, den Sidste var allerede noget passeret; Bassisten Derivis var en dygtig Sanger, der gjorde hyperlig Virkning ved sin kraftige Stemme og sit alvorlige, ædle Spil. Chorene vare ganske fortræffelige og naturligviis umaadelig mandstærke for at kunne udfylde det store Local og veie op mod det stærktbesatte Orkester, der alene talte ligesaa mange Violiner som Musici i vort Orkester, og dertil 12 Violonceller og 6 Contrabasser. — I Opéra comique, det saakaldte Théâtre Feydeau, glædede jeg mig ved den fortræffelige Udførelse af de franske Syngestykker, der ere saa tiltalende ved deres Indhold og deres Musik; jeg saae her *Joconde*, *le petit chaperon rouge*, *maison à vendre*, *Azémia*, *ma tante Aurore*, *les deux journées*, *Picaros et Diego* o. m. fl., der udførtes af Sangerinderne Mad. Duret, Md. Boulanger, Mlle Palar og Mlle More, den sidste tillige en yndig, livlig Skuespillerinde, og af Sangerne Moreau, Ponchard og fremfor Alle Martin, en udmærket Skuespiller og Sanger, med et Stemmeomfang, der næsten var vidunderligt; det var ham,

der udførte Joconde, Jean de Paris, Rodolphe i Rødhætten og flere andre af disse Hovedroller med den ægte franske Væthed og Gracie, der vanskeligt kan opnaaes af Andre end Franskmænd. Hans Medsanger havde tidligere været den berømte Elleviou, der havde forladt Theatret nogle Aar tidligere, og som blev afløst, men ikke erstattet af den forresten meget brave Tenorist Ponchard.

Min bedste Sangskole fandt jeg imidlertid i den italienske Opera, der talte de hyperligste Sangere og Sangerinder med et Sammenspil, eller rettere en Sammensang, hvortil man skulde søge om Magen. Jeg hørte her Paërs Agnese, Mozarts Figaro, Rossinis Barbieri, Cimarosas Matrimonio segreto o. fl. andre Operaer udførte med et sjældent Mesterfkab af Kunstnere, der havde europæisk Celebritet, Sangerinderne Mainvielle-Fodor, Ronzi-Debegnis og Cinti og Sangerne Garcia, Bordogni, Pellegrini og Barili m. fl. Pellegrini var især min Syngemester; hans Stemme var omtrent i samme Udstrækning som min; jeg studerede derfor hans Maneer, bemærkede hans Coloraturer, og, idet jeg beundrede hans Foredrag saavel i det Romiske som i det Alvorlige, søgte jeg at tilegne mig saameget deraf, som jeg kunde. Uden at han saaledes anede det, blev han min egentlige Lærer. Som den vandbittige Mand i Agnese, hvor han bragte Tilhørerne i en blandet Stemning af Skræk og Medynk, glimrede han ligesaa fuldstændigt som i Mozarts og Rossinis Operaer, hvori hans Løne som Figaro var uovertræffeligt. Jeg mærkede nu godt, at, hvad der havde behaget mig i Dresden, kun var en svag Forsmag paa det, jeg skulde nyde her.

En Mandssføde af et lettere Slags, men dertil en hjertelig Hungersnøstelse fandt jeg i Secondtheatrene, hvor de

overgibne og stundom rigtignok meningsløse, men altid morsomme Farcer udførtes mesterligt af Jenny Vertpré, Mlle Minette, Brunet, Potiér, Legrand, Bosquier, og hvad alle disse i deres Genre ypperlige Komikere hed. Mit Kendskab til Sproget stod sin Probe i disse Theatre, hvor man ikke let kan følge Traaden og forstaae Ordspil og Løier, uden at Øret er vant til at høre Sproget og til hurtigt at opfatte smaa Fiinheder, der ikke læres af Lexica og Grammatiker. Naar man er i Paris i sit 21de Aar, har man mest Die for, hvad denne Verdensstad tilbyder af Seeværdigheder og Fornøielser; naar man nu ovenikjøbet er dansk og altsaa horer til en lille Nation, føler man Trang til at slutte sig til sine Landsmænd. Jeg sølte derfor ikke nogen synderlig Fristelse til at gjøre Familiebekjendtskaber, der ikke heller ere lette at gjøre i Paris, hvor aarlig en umaadelig Mængde af Fremmede strømme hen, Alle forsynede med de fornødne Anbefalingsbreve, der ick: altid ere paalidelige, og som Pariserne af Erfaring forstaae at vurdere rigtigt. Jacobsen førte mig hen til en Kjøbmand Loffet, hvor jeg tilbragte en behagelig Dag paa hans Landsted i Selskab med flere Herrer og Damer, og hvor Tonen var tiltalende og ugeneert. Fra Pastor Görick, der tidligere havde været Legationspræst i Paris, havde jeg ved Hjælp af hans Søn, nuværende Statsraad Dr. med. Görick, faaet nogle Anbefalingsbreve til et Par Herrer, der modtog mig meget artig og tilbød mig deres velvillige bons offices, hvortil jeg ikke trængte. Et af disse Breve var adresseret til en Mr. Vasse i Passy. Jeg begav mig da til denne Herre og blev indført i en smuk Salon, der var bedækket med fortrinlige Malerier, især af ældre italienske Mestere. Hr. Vasse, en Mand paa nogle og fyrrethve Aar, modtog mig

meget forekommende, og vi kom snart ind paa en livlig Samtale, hvortil de smukke Malerier ydede os Stof, naturligviis Alt paa Fransk. Bludselig kom der fra en Krog i Stuen, hvor der sad en gammel Dame, en Stemme, der i ægte kjøbenhavnsk Dialekt udtalte paa Dansk de Ord: „Men, naar De er fra Kjøbenhavn, hvorfor taler De da ikke Dansk?“ Jeg blev høist forbauset over denne Tiltale, og det aabenbarede sig da, at jeg befandt mig i en dansk Familie. Mr. Vasse var nemlig Hr. Svass, og den gamle Kone hans Moder. Faderen, der var død, havde været Theaterinspекteur i Kjøbenhavn; han var en mangesidig dannet Mand og havde paa tidligere Reiser især interesseret sig for Theatervæsenet; men, da han ikke blev behandlet efter Døst af Directionen, og han var formuende og uafhængig, forlod han Danmark og bosatte sig i Paris. Her oplevede han nu Revolutionens Udbrud, og Sønnen fortalte mig, at baade hans Fader og han selv havde staaet Vagt udenfor Ludvig den 16des Fængsel. De fortrinlige Malerier, der vare i Sønnens Eie, vare kjøbt under Revolutionen for Spotpriis. Ved mine Besøg hos denne Familie fik jeg mangan interessant Skildring af Tilstanden under Rædselsperioden. Fru Svass fortalte mig, at hun og hendes Mand engang havde været til Middag samlede med flere Venner og Veninder; en Maaned efter vare hendes og hendes Mand's Hoveder de eneste, der endnu sad paa de tilhørende Skuldre, hvilket de ifyldte den danske Gesandts Beskyttelse. Engang spadserede hun med en Hat med sort Cocarde. En Sansculot knyttede Næven og vilde slaae hende i Ansigtet. Hun spurgte om Grunden. „La cocarde noire! le noir est la couleur aristocrate!“ „Bien, svarede hun, je m'en vais t'arracher tes yeux noirs, maudit aristocrate!“ Franskmanden lo, og hun

slap. Da jeg efter min Hjemkomst engang omtalte for Conferentsraad Manthey mit Sammentræf med denne Familie, fortalte han mig, at, da han som Legationssecretair var i Paris under Directoriet, ankom General Friboe med sin Kone der, og han førte dem omkring. Engang spadserede han i Tuileriehaven med Fruen, der, efter hans Sigende, var lidt ugeneert og høittalende, da hun pludselig stødte til ham og pegede paa en Dame, der gik foran, med de Ord: „See, dersom vi ikke vare i Paris, vilde jeg troe, at dette Hovedtøi var gjort i Kjøbenhavn.“ Damen vendte sig om og svarede paa Dansk: „Det er det saamænd ogsaa, min Frue!“ Det var nemlig Fru Hvasz.

Efter hvad jeg senere har erfaret har denne Families Skjæbne siden været sørgelig. Først døde Moderen, derefter Sønnen. De Forhold, hvorunder denne døde, vakte Mistanke om, at han var bleven ryddet af Veien; men de Undersøgelser, der af et Medlem af Familien foretoges under et Ophold i Paris for at komme til Kundskab om, hvad der var blevet af hans Formue, hans Malerisamling osv., vare frugtesløse.

Under mit Ophold i Paris saae jeg da ogsaa den kongelige Familie. Ludvig den 18de havde et smukt Ansigt med de karakteristiske bourboniske Træk, liblige Dine og et intelligent Udtryk; men den lille tykke, pudrede Podagrif gjorde et komisk Indtryk paa Franskmændene, naar de saae ham komme vraltende ind for at hilse paa Folket. Hans Portrait var blevet malet af Gros, og strax efter sang Mverden en Vise, hvis Omkvæd var: „Gros l'a peint (o: gros lapin)“. Man var misfornøiet med, at han lod sig influere af sin Yndling Decazes, der vistnok var baade en forstandig og en retsaffnen Mand, og under mit Ophold udkom

der en Caricatur, forestillende to Schakspillere, af hvilke den ene sagde: „il me semble que le roi est perdu“, hvortil den anden svarede: „Non, mais il faut changer de case (Decazes)“. Greven af Artois (siden Carl X) ansaaes for en Ubetydelighed, og hans Ansigt modsagde ikke denne Anskuelse. Man fortalte, at, da han fra Landflygtigheden var landet i Bordeaux, og Folk stimlede om hans Vogn for at see ham, havde han sagt: „il n'y a rien de changé en France, il n'y a qu'un français de plus;“ da der siden kom en Giraffe til jardin des plantes, og Folk stoffedes for at bestue dette mærkelige Dyr, skrev et af Smaabladene, at Giraffen havde tiltalt Publicum med de Ord: „il n'y a rien de changé en France, il n'y a qu'une bête de plus“.

Hertugen af Berry, der blev myrdet kort efter sin Afreise fra Paris, saa endda ganske livlig ud, men Hertugen af Angoulême saa ligesaa flau ud som hans Fader, og Hertuginde, Ludvig den 16des Datter, havde et Udtryk af Hobmod og Forbittrelse, som endog den Fremmede, og langt meer endnu Franskmændene, maatte finde stødende.

Endelig, den 3die December, slog Afskedstimen. Jeg indsaa, at det nu var raadeligt at vende hjemad, da der begyndte at blive Ebbe i min Rejsekasse. Med tungt Hjerte forlod jeg Paris, hvor jeg havde tilbragt en saa interessant Tid; men herved var nu Tøttet at gjøre, og den ovennævnte Dag rullede jeg med Diligencen ud af det kjære Paris og saa videre gennem Arras, Lille og Tournay til Brüssel, hvor jeg opholdt mig en Dags Tid. Derfra gif Rejsen videre til Liège, Aachen og Cölln, hvor jeg paa Grund af Mangel paa Sammentræf mellem Diligencerne maatte opholde mig i tre Dage. Efterat jeg havde seet den

prægtige Domkirke, var der for mig ikke synderligt at gjøre i denne kjedsommelige Stad, især ved Vintertid, og jeg var ikke i det bedste Humeur formedelt den synkende Fond i min Pengepung; disse Dage i Cölln have efterladt et meget ubehageligt Indtryk, som jeg ikke endnu, efter saamange Mars Forløb, kan forvinde, og som altid bringer mig til tænke paa Cölln med en vis Modbydelighed. — Tilfidsst fik da ogsaa dette ubehagelige Ophold en Ende; og jeg reiste videre til Düffelbors, hvor jeg blev en Dag, og derfra over Münster til Osnabrück. Denne sidste Tour gjorde jeg i den daværende Diligence, der var slet og ret en firkantet Kasse paa fire Hjul, hvori man blev saaledes gjennemskumpet, at jeg havde en Bule i Hovedet af, at jeg i Søvne havde stødt Hovedet mod Bognen. En af mine Rejsekammerater, en ung livlig Franskmænd, ved Navn Magnier, der var ligesaa fortvivlet over denne Befordringsmaade som jeg, foreslog mig, da vi kom til Osnabrück, at tage en Vohnkutschers for at befordre os til Bremen. Hvor gjerne jeg end var gaaet ind paa dette Forslag, maatte jeg dog gjøre Mr. Magnier opmærksom paa, at mine Finantiers Tilstand ikke tillod mig at følge min Mageligheds Krav, at jeg maatte see til at komme videre, saa godt jeg kunde, indtil jeg naaede Hamborg, hvor jeg kunde faa Tilstød af Hjelpetropper. Magnier bad mig blot at være med, han vilde bestride det Hele, indtil vi kom til Hamborg, hvor vi da kunde gjøre Afregning. Saaledes bleve vi da i en bekvem Wiernervogn transporterede til Bremen, hvor vi holdt vort Indtog den 17de December om Formiddagen; jeg havde altsaa været 14 Dage om at reise fra Paris til Bremen. Da vi kjorte gjennem Byen, forekom det mig, at en Person, der gif forbi,

havde en flaaende Vighed med Nathanson. Jeg anstillede strax Underfølgelse, og det befandt sig rigtigt; han var her virkelig i Selskab med Secretair Prosch for at besørge Handelsforretninger. Han var glad ved at see mig igjen, og nu bleve naturligtviis alle Pengevanstkeligheder hævede, mit Mellemværende med Magnier afgjort, og jeg slog mig til Taals i Bremen et Par Dage. I Selskab med Nathanson og Prosch var jeg her tilstede ved et Østersgilde, som den danske Consul Kulenkamp gav paa Raadskjelderens. Da flere af Byens Senatorer vare her tilstede, fik vi Lov til at smage den berømte ældgamle Rhinsvoin, der gjemmes i de Fade, der bære Navn efter de tolv Apostle; men det Interessanteste for mig var dog at see og tale med den berømte Astronom Olbers, der ogsaa var en af Gæsterne. I en blød og varm Kæret hørte vi tre i strygende Fart fra Bremen til Haarburg, og, da Elben var tilfrosset, paa Slæde derfra til Hamborg.

I Hamborg opholdt jeg mig i otte Dage. Nathanson indførte mig i nogle Familier, og jeg traf sammen med adskillige Venner fra Kjøbenhavn, Malerne Ernst Meyer og Bravo og Nathansons Neveu Rudolf Henrichsen, nu Rector i Odense. Ogsaa gjorde jeg her Bekjendtskab med den siden som Orientalist berømte Peter v. Bohlen. Han var ikke noget ganske ungt Menneske, kjøndt han endnu var Discipel i Johanneum i Hamborg. Hans Kaar havde været saa irrange, at han endog havde maatte friste Livet ved at tage en Tjenerplads; men hans glimrende Evner havde dog gjort sig saaledes gjældende, at man havde taget sig af ham og sørget for, at han kunde studere. To Brødre Levestamm, af hvilke den Ene døde som Læge i Mostau, den Anden for-

modentlig endnu lever som Læge i Reval eller Riga, havde været hans Skolekammerater. Da disse Brødre, der vare fødte i Kjøbenhavn, og hvis Forældre stode i venstabeligt Forhold til mine, dagligen kom i vort Huus, omtalte de ofte Bohlen for mig og mig for ham, og det endte med, at vi corresponderede. Nu lærte jeg ham at kjende personlig og fandt i ham et høist begabet og elskværdigt Menneske, men paa hvem, som han selv udtrykte sig, „die Jahre der Dienstbarkeit“ havde indpræget en vis Tilbageholdenhed. Han døde forresten i en ung Alder som Professor i Königsberg.

I Hamborg gjorde jeg ogsaa Bekjendtskab med Lauritz eller Lars Kruse, ellers „Bugekruse“ kaldet, en underlig Fyr, der ikke tiltalte mig synderlig.

I Theatret saae jeg de fortrinlige Skuespillere Herzfeld, Jacobi og Lebrun og de smukke og talentfulde Søstre Steiger. Ogsaa hørte jeg den brave Tenorist Gerstäcker i Paërs Sargino; men jeg tilstaaer, at jeg i Paris var bleven saa forbænt med ypperligt Skuespil og god Opera, at jeg mindre satte Priis paa, hvad der bødtes mig her.

I den kolde Vintertid, paa Datidens aabne, umagelige Extrapostbogne reiste jeg nu i Selskab med to andre Reisende fra Hamborg. Langsamt snege vi os frem gennem Holsteen og Slesvig til Haderslev og Aarø Sund, derfra efter en $4\frac{1}{2}$ Times Fart til Afsens, saa igjennem Fyen til Nyborg, derpaa 5 Timer paa Bæltet, og endelig ankom jeg, efterat have tilbragt over fire Dage paa Reisen fra Hamborg, til Slagelse, hvor jeg traf sammen med Christian Wilster, der i Julen opholdt sig hos sin Stedsfader, Cancelliraad Paludan. Efter et kort Besøg her og paa Morup ankom jeg

da en af de første Dage i Maret 1820 til Kjøbenhavn. — Da jeg kjørte ind fra Mørup med en Veilighed, og Vognen holdt ved en Kro, gik jeg tilfods iforveien. Paa en Bøndevogn, der mødte mig, sad Keuze, som tilraabte mig: „Hvor kommer De fra?“ — „Fra Paris, og hvor skal De hen?“ — „Til Lerchenborg. Farvel! — Den næste Gang, jeg talte med Keuze, var 38 Aar efter.

Andet Afsnit.

1820—1825.

Mit Livs første Affnit stod nu for mig som tilendebragt. Jeg havde fuldenbt mine Universitetsstudier, og jeg havde faaet mit varme Ønske opfyldt, det nemlig at see mig lidt om i Verden. Derhos havde jeg udvidet mine Sprogkundsaber, der dog, uden at jeg kunde gjøre mig Rede derfor, forekom mig at være det, hvorpaa jeg skulde stole; thi den juridiske Wei var ikke den, om hvilken jeg kunde sige: „ille mihi præter omnes angulus ridet.“ Men under alle Omstændigheder maatte jeg dog ansee min ungdommelige forgløse Tid for affluttet, og der maatte tænkes paa en eller anden Fremtid. Dette havde jeg allerede følt, da jeg tiltraadte min Reise, og da jeg som Titelblad paa min Lommebog skrev: „Dagbog paa min første og sidste Udenlandsreise“. Det stillede sig naturligviis for mig, at jeg nu paa en eller anden Maade vilde slaae Rod og blive fast i en Virkefreds i Hjemmet, hvorfra jeg ikke let vilde kunne rive mig løs. Skjebnen vilde det imidlertid anderledes, og, hvad jeg dengang ansaae for nærførestaaende, skulde først blive til Virkelighed mange Aar efter.

Den første Tid efter min Hjemkomst gif naturligviis hen med Sammenkomster med mine Venner og Kammerater, som jeg maatte fortælle Løst og Fast om min Reise. Jov-

rigt indtraadte jeg igjen i mange af mine tidligere Forhold som Lærer; navnlig fik jeg igjen min Lærerplads paa Søcadetakademiet, hvor jeg baade af Sneedorff og af Wulff blev modtaget med største Imødekommen. Sneedorff regnede min Reise til reen Indtægt for Akademiet, da jeg jo nu maatte have gjort mig dygtigere i Fransk, end jeg havde været før, og vel nu vilde blive stadig hjemme og, som han udtrykte sig, „m'accrocher à l'académie“. Det varede saaledes ikke længe, inden jeg atter førte det samme Underviisningsliv som før min Reise.

Men, da Musik og Selskabsliv dog ogsaa havde spillet en vigtig Rolle i min Tilværelse, saa fik disse to Momenter et væsentligt Opving. Under min Fraværelse var Sangeren Siboni optraadt og havde behaget saavel ved sin Sang som navnlig ved sin ypperlige Skole og Methode. Han fik Ansættelse som Syngelærer ved Theatret, reiste derpaa til Italien for at ordne sine Sager og hente sin Familie og var nu vendt tilbage for at tage fast Ophold i Kjøbenhavn. Hvorledes jeg blev bekendt med Siboni og indført i hans Huus, er det mig ikke muligt at erindre; men vist er det, at jeg sluttede mig til ham, og jeg troer, at han holdt meget af mig. Siboni var en af Naturen høit begavet Mand; han var høi og smuk, med et ildfuldt, karakteristisk Ansigt, hvori man læste hans hele Charakter, thi man saae tydeligt deri, at han var ligesaa godmodig og hjærlig som livlig, heftig og opbrusende, kort, at han var en ægte Italiens Son. Som ganske ung havde han været bestemt til den geistlige Stand og havde derfor nydt en Underviisning, der lagde god Grund til en Dannelselse, som han med sin livlige Opfattelse siden med Væthed tilegnede sig. Han havde i sin Ungdom haft en henrivende

stjøn Tenorstemme, og denne i Forbindelse med hans fremragende dramatiske Talent, aandfulde og følelsesfulde Foredrag, ypperlige Skole og imponerende Personlighed, havde gjort ham til en Yndling overalt, hvor han traadte frem. Ved Siden af sin Begavelse som Sanger og Snygelærer var han en fuldendt Selskabsmand, der med Lethed og Anstand forstod at bevæge sig i de høieste Kredse, i hvilke han havde været optaget overalt, hvor han havde opholdt sig. Han var Enkemand, men havde hos sig en Datter og en Niece. Datteren, Giuseppina (Peppina) var ganske ung, vel kun 14—15 Aar gammel, men aldeles udviklet, egentlig ikke smuk, men yndig og tiltalende og en fuldendt Pianofortespillerinde; dertil havde hun en ikke stor, men velklingende Snygestemme, der var dannet efter Faderens fortræffelige Methode, og at høre Fader og Datter synge Blanginis Smaaduetter var en sand Nydelse. Niesen, Marietta Gaudenzi, var ældre end Datteren, en forstandig, interessant Pige med et ikke ringe Talent til Tegning; hun reiste faa Aar efter tilbage til Italien, hvor hun blev gift. Ogsaa Peppina Siboni blev efter ikke mange Aars Forløb gift med Grosserer Ferdinand Lutein, og, skjøndt nu ikke ung mere, Bedstemoder til mange Børn, hjemføgt af ikke faa Sorger, er hun endnu stedse den samme elskværdige, indtagende Personlighed og har bevaret mig sit Vennskab uforandret*).

Siboni fandt i mig den Æneste herhjemme, der havde hørt god Sang og havde Opfattelse og Efterligningsgave til at gjengive det Hørte. Dette tør jeg nok sige, da han sagde mig det selv, og, dersom han ikke havde sagt mig det,

---

*) Af! for tidlig død i Slutningen af 1866, kort Tid efterat det her Skrevne var kommet fra min Pen.

havde jeg dog nok selv følt det. Den Æneste, han ret kunde bruge af Dilettanter foruden mig, var Lund, og vi sang da ogsaa en heel Deel sammen. Efter kort Tids Forløb var Siboni hjemme overalt i la haute volée, hvor alle Døttre, baade de med og de uden Stemme og Talent, gjerne ønskede den elskværdige Lærers Veiledning, hvilken han da ogsaa beredvillig gav dem. Snart samlede han hos sig en ret talrig Skare af Damer og Herrer, hvor vi udførte større Compositioner, f. Ex. Handns Skabelse, men rigtignok ogsaa sammensatte Musiknummere og Chor af Rossinis Operaer, og saaledes dannede han et lille privat Musikelskab, hvor vi morede os fortræffeligt og lærte en heel Deel. Den Forkjærlighed, han havde for mig, tilligemed den Bevidsthed, at jeg vilde comportere mig paa rigtig Maade, og at fremmede Sprog ikke generede mig, var Aarsag til, at han indførte mig i de Kredse, der paa den Tid vare de mest fremtrædende i Kjøbenhavn, hvor det mest udvalgte Selskab samlede, og hvor man traf Notabiliteter af alle Slags.

De Mænd, der paa den Tid gjorde Huus, som man kalder det, vare Admiral Wille og Conferentsraad, siden Geheimeraad, Brun. I det første Huus kom jeg aldrig, men jeg veed, at det fornemmelig var Corps diplomatique, der her samlede sig og fik deres Spillepartier osv. I det Brunste Huus, hvor der, foruden Diplomaterne, Prindserne og alt Fornemt, ogsaa indfandt sig Videnskabsmænd og Kunstnere af alle Slags, blev jeg indført af Siboni. Dette Huus var i flere Henseender mærkeligt, og jeg vil derfor dvæle lidt ved Beskrivelsen deraf, ikke blot som jeg fandt det, da jeg først blev indført der, men saaledes som jeg lærte det at kjende ved at frequentere det i en lang Aarrække, indtil det ophørte at eksistere.

Statsraad, siden Conferentsraad og tilsidst Geheime-
raad Brun var født i Tybskland, jeg troer i Koftock, idet-
mindfte havde han været der i fin tidlige Ungdom og det
som Comptoirdreng eller noget Lignende. I Følelsen af
fine Fremfritdt fagde han engang til mig, da jeg lykønskede
ham til Excellencen: „Ja, lieber Freund, damit angefangen
Baden und Straße zu fegen und Nachttöpfe auszuwerfen,
und als Geheimerath und Großkreuz geendigt, das ist doch
nicht übel.“ Denne underordnede Stilling blev han snart
fjed af, og, da han en Dag i Uvifen læste, at man i Lübeck
føjte et ungt Mennefte, der var ordentlig opdraget og havde
Skolekundfaber, for at følge som Tjener med en ung Herre,
der fkulde reife udenlands, deserterede Brun fra fin Tje-
nefte og meldte fig efter Adressen i Lübeck. Den unge
Reifende var en Hr. Pauli, Søn af en rig Kjøbmand i
Lübeck. Saavidt jeg veed, reifte Brun med ham, men vel
fnarere som Ledfager end som Tjener. Siden indtraadte han
i den gamle Pauli's Comptoir, og efter nogle Mars Forløb
fkulde de to Reifekammerater etablere et Huus i St. Pe-
tersborg. Paa Reifen dertil kom de over Kjøbenhavn,
hvor Brun gjorde fin tilkommende Kones Bekjendtfkab, og
Enden derpaa blev, at han bosatte fig her. Hans Formues-
omftændigheder vare formodentlig ret anftændige, men Grun-
den til hans betydelige Rigdom blev, ifølge hvad der for-
taltes i den Münterffe Familie, lagt ved en tilfældig Om-
ftændighed. Det var i den franffe Republiks Tid, da der
indtraf en følelig Hungersnød, og da Republiken, paa Grund
af fit fjendtlige Forhold til andre Lande, ikke kunde faae
Tilførfel af Korn. I denne Nød henvendte den herværende
franffe Gefandt fig til Grev Bernstorff, der var Formand
for det daværende Østersøifte Compagni, med Anmodning

om at faae Tilførsel fra Danmark. Bernstorff, der gjerne ønskede at være imødekommende, fandt det paa den anden Side betænkeligt at gaae ind herpaa, deels fordi det kunde være af uhyre Tab for Compagniet, dersom Ladningerne bleve opbragte, deels fordi han selv, som Udenrigsminister i en neutral Stat, ikke vilde compromittere sig og Landet. I en Samtale med Brun fortalte han ham, hvorledes Sagen stod, og udtalte den Forlegenhed, hvori han befandt sig. Brun spurgte ham, om han vilde overlade ham Foretagendet paa egen Risico, og, da Bernstorff forgjeves havde gjort ham opmærksom paa, at det kunde blive hans Ruin, dersom Speculationen mislykkedes, overtog Brun den hele Sag, førte den igjennem med Held og var nu en rig Mand.

Brun var sit hele Liv igjennem en ægte Kjøbmand, en spidsborgerlig Pengeemand, der saaledes maatte staae i en skarp Modsetning til hans hyperpoetiske Hustru. Hun havde ved sine Reiser kostet ham mange Penge, og, skjøndt hans Forfængelighed fandt en Tilfredsstillelse ved, at hun gjorde hans Huus til et centralt Samlingspunct for den store Verden, fandt han dog i sine gnavne Diebliske, at det var kjøbt vel dyrt. Jeg mindes, at han en Aften, da der var stort Selskab, var i sit onde Lune; medens han spadserede op og ned ad Gulvet med mig, gav han sit Hjerte Luft og sagde: „Ich weiß der Teufel nicht, woher meine Frau alle die Menschen kennt, die sie hier zusammentrommelt, ich kenne keinen Einzigen.“ I det samme kom den gamle Kammerherre Wichfeldt ind og henvendte et Par forbindtlige Ord til ham i Forbigaaende. „Wieder Einer, den ich nicht kenne“. Jeg gjorde ham opmærksom paa, at denne Mand jo kom tidt i hans Huus og maatte være ham velbekjendt, hvad han da ogsaa var; men Brun blev ved at paastaae, at han

aldrig havde seet ham før. Kort efter kom Grosserer Sieveking og et Par andre af hans specielle Venner, med hvilke han da traf sig ind i et affides Bærelse, hvor han fik et Whistparti og kom saa i Humeur igjen. Han kneb gjerne paa Skillingen og holdt nok af at jamre og udtale sin Vengstelse for Fremtiden. Engang yttrede han sin Bekymring for den berømte, aandrige Væge Brandis og endte med at sige: „Wir werden noch zulezt Alle alle arme Hunde.“ Brandis svarede: „Sein Sie unbesorgt, Sie werden nicht arm, und ich werde kein Hund.“

Hans Hustru, den under Navnet „Friederike Brun, geborne Münter,“ velbekjendte Digterinde, var unægtelig et høitbegavet Fruentimmer, men som ved sin tydske Opdragelse og den dengang i den tydske Digterverden herskende Tone var bleven ikke saa lidet „überschwenglich.“ Ved sit Giftermaal med den rige Brun blev hun sat i Stand til at gjøre Reiser i Schweiz og Italien, og man maa indrømme, at hun reisste med Nytte; men de Forbindelser, hun der stiftede, navnlig med Johannes v. Müller, Mathisson, Bonstetten o. fl. fik det forunderlige Præg, der udtaler sig i disse Mænds Brevverlinger indbyrdes og med hende, og som bliver komisk for vor Tid ved de ømme Venstabsforfikkringer og den sødflaue Sentimentalitet, der udtaler sig deri, men som vistnok var meget godt meent. Da jeg lærte Fru Brun at kjende, var hun allerede en ældre Kone, meget tunghør, saa at der indsaandt sig hyppige Misforstaaelser, der undertiden bleve meget komiske. Undertiden benyttedes ogsaa hendes Døvhed til Mystificationer; saaledes bad hun engang Wenje om at phantasere paa Fortepianoet, han lod Fingrene løbe over Tangenterne uden at frembringe en Tone, men Fru Brun hørte Alt og var henrykt i den sy-

vende Himmel. Husets egentlige Perle, den smukke, aandrige, tidt befungne Datter Ida, var allerede gift dengang; jeg saa hende først flere Aar efter, da hun var i Besøg. Den anden Datter Charlotte, der var gift med Ministerresident Pauli, en Søn af den gamle Bruns Ungdomskammerat, boede derimod her i Byen; hun var og er en begavet Dame, havde dengang en smuk Syngestemme og deeltog flittig i vore musicalske Øvelser. Sønnen, Carl, der var gift, boede allerede dengang paa Kraagerup, og en tredje Datter var gift med Baron Kennenkampf og boede i Curland. Saaledes var egentlig det gamle Egtepar alene; men deels var Fru Pauli der næsten altid, deels havde Fru Brun en heel Stab af Damer, der omgav hende; disse vare især Frøknerne Hanne og Constance Eggers, Frøken Drejer, Frøken Zoega o. Fl., hvilke alle tildeels boede i Huset og kaldte de Gamle il padre og la madre.

Da nu Siboni samlede et Selskab af musicalske Damer og Herrer hos sig, fandt Fru Brun, at det vilde være smukt at give musicalske Aftenunderholdninger i sit Huus, og Siboni var villig til at assistere hende. Disse Soireer bleve nu indrettede efter italiensk Manster, saaledes som de romerske accademie di musica, men denne Omstændighed gav dem strax deres Banesaar. De unge Herrer, der assisterede, fandt det nemlig altfor barbarisk, at der hverken blev budt Waadt eller Tørt, og efterhaanden faldt de Fleste fra, saa at de musicalske Øvelser indskrænkede sig til de Faa, der bleve tilbage. Til de Sidste hørte da ogsaa jeg. Huset forekom mig interessant formedelst de Personer, der kom der, og med hvilke jeg saaledes kom i Berørelse, og dernæst havde Fru Brun fattet Godhed for mig og behandlede mig med megen Venlighed. Hun forfikkede mig, at hun forstod

mig med Lethed, da jeg talte høit og tydeligt, og hun tilføiede: „Sie kann ich immer verstehen, denn Sie bewegen den Mund wie ein Südländer“. Om Sommeren beboede Fru Brun det yndige Sophienholm i Frederiksdal; den gamle Brun blev gjerne i Byen, hvor han havde sine nærmeste Omgangsvenner og sin Klub. Jeg var derude undertiden flere Dage i Ferien, og, da Fruens nærmeste Omgivelser vare de nævnte Damer, og senere hen ogsaa de to yngste Frøkenier Münter og den interessante Charlotte Dehlenschläger, der blev gift med Skuespiller Phister, var jeg saaledes ofte ene Hane i Kurven og havde det ret morsomt. Trods al sin poetiske Begeistring kunde imidlertid Fru Brun ogsaa nedlade sig til materielle Gjenstande. Jeg mindes saaledes, at jeg engang en Morgen paa Sophienholm saae Fruen siddende ved sit Skrivebord i dybe Tanker med Pennen i Haanden. Da hun vendte Ryggen til mig, og derhos ikke kunde høre, listede jeg mig derhen for at tige i Papiret og opdage hvilke digteriske Udgydelser hun nu beskæftigede sig med; men til min Forbauselse saae jeg, at hendes Arbeide var en Liste over Urteframvarer, som Rudsken skulde bringe ud fra Byen.

Om det Brunske Huus kommer jeg uidentvibl til at tale mere senere hen ved given Leilighed.

Et andet Huus, hvor der samlede sig en behagelig Kreds, var Etatsraad Olsens. Overskou har i sin Theaterhistorie givet et ypperligt Portrait af den spinkle, bevre Olsen, der var et Modstykke til hans store, svære Kone, en Datter af Biskop Valle. Begge vare i høi Grad forekommende, og navnlig var Fru Olsen et Mønster for en Værtinde. Huset var næsten altid tilgængeligt, til saare liden Vaade for Olsens Finantser, der altid vare i en for-

tvivlet Tilstand. Engang maa det navnlig have været Tilfældet, thi han yttrede til mig, at det jo var behageligt at see saamange elstværdisge og talentfulde Personer i sit Huus, men at det kostede mange Penge osv. Heraf tog jeg Anledning til at blive borte, indtil jeg igjen blev formelig indbudet. Gjæsterne bestode fornemmelig af unge Mennesker, der gjorde deres Opvartning for Husets elstværdisge og talentfulde Døttre, deels af Videnskabsmænd, Embedsmænd og Kunstnere. Den næstældste Datter havde et smukt musicalsk Talent og med hende og Siboni musicerede jeg gjerne, medens der i de andre Sale spillede Kort, converseredes og dreves al Slags anden Kortvillighed, saa at vi som oftest musicerede for vor egen Fornøielse. Her traf jeg undertiden sammen med Dr. Ryge, der ikke blot var en stor Skuespiller, men ogsaa i det selskabelige Liv en høist interessent, livlig Mand, som man gjerne hørte tale og fortælle. Fru Olsen, der som en complet Huusmoder holdt strengt paa Formerne, yttrede engang for mig, at det undrede hende, at Ryge, der var en saa velopdragen Mand, der havde bevæget sig saameget i dannede Kredse, havde to slemme Vaner, nemlig at levne Smør paa sin Tallerken og at drikke to Snapse. Iøvrigt var jeg nok maaffee den eneste Ungre, med hvem Olsen gav sig lidt af; navnlig passerede han Esthetik med mig og holdt smaa Foredrag for mig, hvori han gjorde mig bekendt med de Principer, der indeholdes i Hugh Blairs Rhetorik, der var en af hans Autoriteter. Jeg troer ikke, at jeg profiterede synderligt af disse Meddelelser, da der som oftest i de talrige Omgivelser vare Gjenstande, der mere fængslede min Opmærksomhed. Trods al den Musik, der dreves i hans Huus, havde Olsen ingen klar Forestilling om Musik, og dette yttrede sig paa

en komisk Maade ved en Veilighed, der blev mig fortalt af Kuhlau. Da denne havde componeret Zulu, blev denne Opera bestemt til Opførelse paa Dronningens Fødselsdag den 28de October. Da den første Theaterprøve var afholdt, samlede Chefen, Kammerherre Holstein, Directionen og meddeelte den med stor Bestyrtelse, at denne Opera var umulig ved denne Veilighed, saasom den varede for længe, og Hendes Majestæt ikke kunde taale at være saa længe i Theatret. Nu blev Kuhlau hentet og anmodet om at foretage Forfortninger; der skulde skræres bort, nu paa et, nu paa et andet Sted; Gjentagelser skulde udelades, Alt naturligviis kun for den ene Aften. Kuhlau vægrede sig saa godt, han kunde, og man var i den største Forlegenhed. Da fremtom Olsen, efterat han først havde bemærket, at han ikke var Musiker *ex professo*, med det Forslag at tage alle tempi igjennem hele Operaen dobbelt saa hurtigt; men herimod maatte Kuhlau protestere stærkere end mod alle andre Forslag.

Ved Hjælp af Sangen blev jeg ogsaa indført i to af de daværende Statsministres Huse, hos Geheimeraadene Malling og Stemann. Det Mallingske Huus var aldeles borgerligt. Den gamle Minister var en fin, i sin Optræden aldeles fransk Mand af den gamle Skole, men forresten uden aristokratisk Fornemhed, venlig og ligefrem. Den ældste Datter sang meget smukt, Sønnen Carl var en god Accompanateur, og med Siboni og Lund udførte vi megen Musik. Mit daværende Kjendskab til Malling kom mig isvrigt tilgode efter flere Aars Forløb. Med Stemanns ældste Døtre havde jeg allerede gjort Bekjendtskab i Selskabet til Musikens Udbredelse og ved Petersens Syngeøvelser. Og saa der var jeg sammen med Lund, ligesom i det Hele vi to vare uad-

ffikkelige Duetsfangere. Vore Stemmer sympathiserede, vi foredrog paa samme Maade, og jeg tør nok paastaae, at en af os udført Duet maatte gjøre et behageligt Indtryk ved Stemmernes Klang, Foredragets Sjælsfuldhed og den fuldkomne Sammensang. Om Stemmann kommer jeg næppe til at tale mere, da vi ingen Berøringspuncter havde; jeg vil derfor her fortælle et Sammentræf, som jeg havde med ham 20 Aar senere. I Anledning af Frederik den Sjettes Død holdt Universitetet en Sørgefest, hvortil man indbød Kongen, Prindserne, alle høiere Embedsmænd og mange Andre. Der blev da udnævnt af Professorerne To, der fungerede som Marschaller ved Festen og tillige besørgede Indbydelse til Prindserne og Ministrene. Valget faldt dengang paa Otto og mig, og efter gammel Skik kørte vi omkring til de Bedkommende, sendte Tjeneren op for at melde os, og fik da sædvanlig det Svar, „at Excellencen ikke var tilstede“. Da vi nu kom til Stemmann's Port, bleve vi meget forbausede ved at faae det Svar, „at det vilde være Ministeren meget behageligt at see os.“ Han modtog os meget forekommende, indlod sig i Samtale med os, som han kjendte, takkede for Indbydelsen og tilspøiede derpaa: „Men, mine Herrer, tør jeg da ogsaa komme? thi jeg seer af „Fædrelandet“ for igaar, at der egentlig ikke tør komme Andre end Studenter; jeg er jo rigtignok ogsaa Student, men det er saa længe siden, at det er glemt.“ Anledningen til denne Bemærkning var, at „Fædrelandet“ i en Artikel havde beklaget sig over, at der uddelees Billetter til saa Mange, Embedsmænd, Militaire osv., hvilke man ansaae for ubedkommende, at der ikke vilde være Plads for Studenterne, for hvem man antog, at Festen egentlig var foranstaltet. Vi forsikrede nu den gamle Herre, at han vilde være velkom-

men trods den omhandlede Artikel, og han tilføiede da smilende: „Ja, ja, jeg siger jo kun dette for Spøg. Seer De, mine Herrer, min Ungdom og Studentertid faldt ind i den franske Revolutionstid, og jeg kan forsikre Dem, at jeg dengang var en nok saa slem écervelé (han brugte netop dette Ord) som de unge Herrer ere nutildags; men alt Saadant giver sig med Alderen“.

Mangen behagelig Aften tilbragte ogsaa Lund og jeg hos vor berømte Botaniker, den elskværdige Jens Wilken Hornemann i hans smukke Hjem i den botaniske Have, hvor Værelserne kunde sættes i Forbindelse med Driehuset. De to ældste Døttre, hvem Faderen havde givet de smukke botaniske Navne Rose og Bahlia, sang godt Sopran og Alt og vare meget musicalske, og i Mellemrummene faldt Samtalen altid behageligt med den hele elskværdige Familie. Bahlia Hornemann blev siden Lunds Hustru, og, desværre kun altfor tidlig, hans Enke.

Ikke længe efter mig kom ogsaa min Ven Manthey hjem fra Paris og indførte mig hos sin Onkel, daværende Geheime-Legationsraad, siden Conferentsraad Manthey. Han havde tidligere som ung Mand været Legationssecretair i Paris i Republikens Tid, var siden indtraadt i det udenlandske Departement og var nu Ordenssecretair; han var ikke blot en videnskabelig dannet Mand, men havde derhos ved at bevæge sig i de høiere Kredse erhvervet sig en fin Smag i mange Retninger, navnlig ogsaa i Kunst, hvorhos han tillige fandt Fornøielse i at beskæftige sig med al Slags Haandsfærdighed; heri bragte han det stundom ret vidt og forsløg herved paa en behagelig Maade en Deel af Tiden, hvorpaa det dengang ikke skortede ham, da hans Embede snarere var en sinecure. Han beboede alene med sin Fa-

milie et ham tilhørende Huus i St. Pedersstræde, hvor jeg tilbragte mange fornøielige Aftener, idet jeg, efter den venlige Modtagelse, jeg nød, gif derhen, naar det faldt mig ind. Familien bestod, foruden af Manthey og hans Frue, der bøde ikke længe derefter, af Sønnen Adolph og fire Døttre. Den ældste af disse, Emma, der siden blev gift med Kammerherre, Amtmand Bløen, havde en hyperlig Altstemme, og Adolph Manthey accompagnerede godt, saa at vi ogsaa i denne Familie kunde musicere ret artigt, især da Kammerjunker, siden Kammerherre Holstein, der sang en smuk Tenor, traadte til.

Ogsaa hos Nathanson drev vi ikke saa lidt Musik, da Kuhlau her var en jævnlig Gæst. Kuhlau var udenfor sin musicalske Begavelse en temmelig simpel Mand, der hverken havde nydt Underviisning eller Opdragelse, og dannede derved en skarp Modfætning til den mangesidig dannede Wehse. Men som Componist stillede han sig høit ved sin Melodirigdom, sin theoretiske Dygtighed og sin tiltalende Instrumentation. Han var tydskfødt, hans Fader havde været Hoboist og ernærede sig nu tildeels som Claveerstemmer; han lærte aldrig Dansk, jeg har aldrig hørt ham sige et dansk Ord. Da han componerede Lulu, spillede han paa Claveret for mig en Tirade i en Finale, som han syntes at sætte Priis paa; jeg bemærkede, at der heri var nogle stærrende Dissonantser, der bleve smukt opløste, hvorpaa Kuhlau gjorde mig opmærksom paa, at hele dette Sted stod i Forbindelse med Texten, der havde bragt ham til der at anvende disse Midler „in Bezug auf die Bauberei, wovon hier die Rede ist.“ Dette beroede imidlertid paa en Uvidenhed, thi i Texten stod „Trældom“, hvilket Kuhlau havde antaget for det samme som „Trolldom“. I den Tid, han compo-

nerede sine Operaer Hugo og Abelseid, Elisa og Lulu, bragte han gjerne de enkelte Nummere, alt som de bleve færdige, hen til Mathansons, hvor vi da, under hans Beileining, dannede en syngende Quartet, bestaaende af de to ældste Døttre, Bella og Hanna, Lund og mig. Jeg overfatte disse Operaer for ham paa Tydsk til Claveerudtogene, og kom derved i nøiere Forhold til ham. Som Barn, fortalte han mig, var han falden med en Flaske og havde derved skaarret sig i det høire Øie, der forblev blindt. Under den lange Sygdom, hvor begge Vinene vare tildækkede, var Claveret blevet stillet tværs over Sengen, og herved havde han erhvervet sig et saa utroligt Herredømme over Instrumentet, at han, trods sin Genøiethed, spillede Alt fra Bladet med største Vethed. Fra sin Drengetid fortalte han følgende karakteristiske Anekdote. Han lærte Musiktheori hos den bekjendte dygtige Musiker Schwente i Hamborg. Denne var en streng og meget gnaven Mand, og hans Datter, der var en arrig Person, kunde ikke lide den eenøiede Dreng. En Dag opgav Schwente Kuhlau at skrive en Sonate, medens han selv i flere Timer var ude. For at forsøde sig Arbeidet bovede Kuhlau at stoppe en af Schwentes Piber og røg nu af Hjertens Øst, medens han componerede. Schwentes Datter lurede og fortalte Faderen ved hans Hjemkomst, at Drengen havde forgrebet sig paa hans Pibe. Schwente blev rasende, foer ind i Stuen og udbrød: „Verfluchter Friedrich, unverschämter Junge etc.“ og sluttede med: „Laß sehen, was er da gemacht hat“. Han læste nu Sonaten, efterhaanden blev hans Afsyn blidere, og henimod Slutningen sagde han uden at vende Vinene fra Moderne: „Hrr. Kuhlau, stopf' er sich eine Pfeife!“

Forresten, naar han ikke musicerede eller componerede, holdt han mest af at drikke Øl og smøge Tobak, ret paa tydsk Maneer. I Slutningen af sin Levetid fik han det Indfald at bosætte sig i Lyngby. Her var han nu fjernet fra al Omgang med Menneſter, sad alene med sin gamle, puffelryggede Søster og forfaldt ſaa endnu mere til Øl-drikken, hvori der nok blandede sig ikke ſaa lidt mere alko-holdige Subſtantſer, og her døde han endnu i ſin kraftigſte Alder.

Det var vel omtrent paa denne Tid, at fire tydſke Sangere, der dannede et ſaakaldt Quartcordium, kom hertil og gave Concerter, hvor de foredroge de ſiden ſaa bekjendte firſtemmige Sange for Mandſtemmer, hvilke man før den Tid ikke havde hørt her. Der dannede ſig da ogſaa ſtrag her ſaadanne Fiirkløverpartier, og et af diſſe beſtod af Roſen-kilde, Krøyer, Chr. Winther og mig. Jeg tør nok paaſtaae, at vor Udførelſe af diſſe Sange var ſærdeles tilfredsſtillende. Roſenkildes klangfulde Tenor tog ſig godt ud i den førſte Stemme, og han foredrog denne med alt det Coquetteri, ſom dette Slags Sange udfordre; ogſaa var vor Indſtudering meget omhyggelig i Nuancerne, og denne Indſtudering endte da gjerne med en morſom Uſtenpaſſiar, hvori Roſenkilde og Krøyer med deres Humor ſatte vore Lattermuſkler i uaf-labelig Bevægelse. Med diſſe Sange vare vi nu velkomne overalt; men blandt de Huſe, hvor vi iſær gjerne ſaaes, nævner jeg gamle Nyerups Huus paa Regentſen. Denne fortræffelige Studenterven morede ſig ret inderligt, naar vi tilbragte Uſtenen hos ham og gav nogle af vore Sange til Bedſte, og det gjorde vi da ogſaa gjerne, da vi ſaae, hvor velkomment det var. Iſær manglede vi ikke, naar Nyerups

Svigersøn Provst Strøm og hans Kone, Begge ibrige Musikelskere, vare i Byen. Engang vare vi Andre tilstede, men Rosenkilde udeblev. Endelig kom der et Brev til Krøyer, hvori Rosenkilde meldte, at han ikke kunde komme, da han var faldet paa Gaden og havde revet sine Buxer itu. Krøyer kjendte imidlertid Karlen, der bragte Brevet, og saae, at det var en Karl, der tjente hos Urtekræmmer Groth, hvor Rosenkilde jævnlig fik sig et L'hombreparti. Han gik da strax hen til Groth, hvor han ganske rigtig fandt Rosenkilde midt i Spillet; men, da Rosenkilde saae Krøyer, rejste han sig rolig op med de Ord: „Ja, saa faaer jeg da at gaae med ham.“

Nyerups Navn bringer mig ad en ganske naturlig Vej til her noget udsørligt at omtale en Sag, der netop indtraf i dette Aar 1820, jeg mener Studenterforeningens Stiftelse.

Jeg har i det Foregaaende fortalt Begivenheden med Optøjerne i Bredgaden og dabærende Student Fastings Arrestation. Blandt den Tids Studenter blev det allerede dengang omtalt, om ikke de akademiske Borgere burde slutte sig sammen, istedenfor nu at splittes ad og hver søge til Sit, nogle til Villarder, andre til de dengang i høi Grad tarvelige Kaffeuse, atter andre til Regentsen, hvor Mange samlede om Sommeren under det store Træ og fordrev mangan gemyttlig Time med Sang og Samtale, ligesom de om Vinteren søgte ind til Dekonomen Hartmann, en velvillig Mand, med hvem Studenterne stode i et behageligt Forhold. Da denne imidlertid døde, blev hans Plads besat med en forhenbærende Friseur, ved Navn Møller, der stilled sig i et misligt Forhold til Studenterne, da han paa

den ene Side paa en ubelicat Maade vilde fraternisere med dem og dog var vrangvillig og ubehagelig ligeoverfor dem. Tilfaldt drev han det saavidt, at Studenterne erklærede ham „in Verschiß“, hvorom han dog ikke brød sig synderligt, da han stolede paa, at de dog maatte vende tilbage til ham. Dette var ogsaa virkelig Tilfældet med flere Regentsianere, for hvem Localiteten laa saa bekvemt; men mange Andre søgte hen til et nyt Sted paa Hjørnet af lille og store Rannikestræde, hvor en gammel Skibscapitain, ved Navn Rohde, der havde Bevilling til Beværtning, havde etableret sig, og hvor man, ved Siden af et rummeligt og venligt Locale, nød en forekommende og tilfredsstillende Behandling. Her kom jeg nu ogsaa af og til og traf sammen med Fasting, Wilster, Chr. Winther, Brødrene Krøyer, Sorgen Jørgensen o. Fl., og her var det ogsaa, at vi drev vort Spil med den mageløs komiske Klokke Høegaard, som vi høitidelig creerede til baccalaureus og opmuntrede til Udgivelsen af hans udødelige „Kiimpose.“ Her var nu ogsaa hyppigt Tale om en nærmere Sammenlutning af Studenterne, men dog kun i Almindelighed, og jeg erindrer aldeles ikke, hvorledes det gik til, at man besluttede at afholde et Gilde i Regentsgaarden under Træet, hvorved man ikke blot tilføjede at tilveiebringe en Sammenkomst af Studenter, men tillige en Demonstration imod Dekonomen Møller, der blev udelukket fra Leverancen af Spise- og Drikkevarer. Paa en smuk Septemberaften blev nu dette Gilde afholdt med fornøden Tilladelse, der beredvillig blev meddeelt af den brave Myrup. Chr. Winther skrev sin smukke Sang: „Her under Nathimsens rolige Skygge“, Krøyer komponerede hertil en fortræffelig Melodi, og jeg sang den, idet Choret gjentog Omkvædet. Det gik meget lystigt til, Skaaler

bleve udbragte for Universitetet, Communitetet og flere hndede Professorer, og en Liste blev omdeelt til Paategning, hvori man indbød til Stiftelsen af en Studenterforening. Allerede samme Aften bleve mange Navne tegnede, hvorefter Listen blev henlagt paa Regentjen til fremdeles Paategning. Saaledes blev da en stakkels Børnsmager en medvirkende Aarsag til, at det saalænge paatænkte og forberedte Foster kom til at see Dagens Lys.

Det var naturligt, at denne Sag paa en Tid, da Associationsfrihed var et ukjendt Begreb, maatte vække stor Sensation i hele Staden, men da først og fremmest hos Universitetets Professorer. Professor Jens Møller var især yderst forbitret over, at et Gilde var blevet holdt i Regentsgaarden og endnu mere over, at Følgen deraf skulde være at stifte, hvad han kaldte „en Svireklub for Studenterne“. Han forstikkrede, at han vilde foredrage Kongen Sagen, og at Resultatet vilde blive, at Myrup blev entlediget fra sin Post som Regentsprovst, at et Par af Hovedmændene vilde blive relegerede, og at der vilde blive udstedt et Forbud mod en Forenings Stiftelse. Der blev imidlertid Intet af alle disse Trudsel. Om Professorens virkelig talte til Kongen derom, er mig ukjendt; men Frederik den Sjette viste sig siden meget velvillig stemt mod Foreningen. Vi paa vor Side lode os ikke heller forstyrre. Fasting, der var Inspector paa Ehlers's Collegium, aabnede nu Auditoriet, hvor vi samledes for at constituere Foreningen, og her diskuteredes ogsaa de første Love, hvortil Chr. Wilster havde gjort Udkastet. Vel var Antallet af de først tegnede ikke meget stort, men dog tilstrækkeligt til, at viovede at leie en liden Leilighed paa Rjebmagergade No 2. Da Lovene vare vedtagne, blev et Exemplar af dem tilstillet

Politidirecteuren; vi rykkede med vort yderst tarvelige Bø-
have ind i vor lille Leilighed — og Studenterforeningen
var stiftet.

De første Seniorer vare Christen Thaarup, Chr. Wil-
ster, L. Fasting, H. Krøyer og J. E. Schow. De første
Ephorer vare C. Thortsen, Brøchner, B. Jacobsen, N. Arc-
tander, C. van Deurs, Chr. Winther, jeg og nogle flere.
Om Lørdagen fik vi i Almindelighed lidt Aftenunderhold-
ning med Musik og Declamation, og ved samme Leilighed
indvoteredes nye Medlemmer. Disſes Antal tiltog ſaa be-
tydelig, at vi allerede i Begyndelſen af det paaſølgende
Aar 1821 maatte flytte ned paa 1ſte Sal, hvor Localet
var rummeligere. I Begyndelſen holdt vi kun et Par
Blade, ſiden fik vi Raad til at holde flere; efter Jørgen
Jørgenſens Forſlag dannedes der et lidet Bibliothek ved
frivillige Bidrag, og, da Formuen blev tilſtræffeliger, an-
ſkaffedes Bøger efter Forſlag af Medlemmerne og med vel-
villig Haandsrækning af Studentervennen Reitzel. Jeg kom-
mer ſenere hen i Aarenes Følge til at tale mere om
Studenterforeningens første Tid.

Under min Fraværelſe i 1819 havde min Fætter
Simonsen etableret ſig ſom Manufacturhandler og aſſocieret
ſig med J. J. Weel. Deres Etabliſſement var af en egen
Art, idet de ikke egentlig holdt Boutik, men ſnarere et Slags
Lager, og dette havde de i en Bagſal i en gammel Gaard
i Farbegade, hvor den jødiſke Drengeskole havde ſit Locale
i Forhuſet. Da jeg jævnlig kom ind til min Fætter, blev
jeg ogſaa bekjendt med en Lærer ved Skolen, Jens Worm
Bruun, der boede i Stueetagen i ſamme Baghuus og var
gift med en Frøken Heber, en velvillig og velopdragen
Kone, der var meget muſicalk, spillede ret godt Fortepiano

og gjerne vilde høre mig synge, hvortil hun accompagnerede ret godt. Hos denne Familie saae jeg første Gang en underlig, langbenet, keitet Dreng paa en 14—15 Aar, der undertiden kom stormende ind med det Spørgsmaal: „Maa jeg læse Noget for Dem?“ eller: „Maa jeg declamere Noget for Dem?“ og han foredrog da enten nogle selvgjorte Vers eller en Tirade af en Tragoedie. Hans hele Optræden var vistnok latterlig, undertiden besværlig, men der var dog bagved denne Underlighed et Vidnesbyrd om, at denne Dreng vilde Noget, og stundom var der i hans vistnok umodne Vers Et og Andet, der endda ikke var saa tosjet. Drengens Navn var Hans Christian Andersen. Hvad der blev af denne Dreng vide vi Alle, og hvorledes han arbejdede sig frem fra denne ringe Begyndelse, har han selv beskrevet; han har lige siden den Tid været en Ven af mig og mit Huus, og jeg og Mine skyldte ham mangen herlig Time, naar han kom til os med det Spørgsmaal: „Maa jeg læse Noget for Dem?“

Den Bruun, i hvis Huus jeg saaledes første Gang saae Andersen, var isvrigt en temmelig original Person. Han havde været Artilleriofficer og havde ret gode Kundskaber i Mathematik og Astronomi, hvilke han søgte at gjøre frugtbringende ved at holde offentlige populære Forelæsninger, som han averterede med den Bemærkning, „at Entreen betales med en Mark eller en Gjentjeneste.“ En gang foreslog han Professor Wegtrup, der var hans gode Ven, at kjøre med ham og hans Børn til Dyrehaven. Da Wegtrup mødte hos ham, viste det sig, at Bruun og Wegtrup skulde stiftes til at trække Bruuns Børn i en Barnevogn. Svrigt bleve disse Børn godt opdragne, og et af dem er den nuværende Justeermester.

Ogsaa med en af vore store Celebriteter traadte jeg ved denne Tid i et nærmere Forhold. Jeg havde vistnok hørt Forelæsninger hos Hans Christian Ørsted og var bleven examineret af ham til Examen philosophicum, men udenfor Examensbordet havde jeg aldrig talt med ham. Da han nu i 1820 gjorde sin verdensberømte Opdagelse, ønskede han naturligviis jo før jo hellere at bringe den til Kundskab over hele Europa, og i dette Niemed skrev han et Slags Løbeseddel, som han strax sendte omkring til alle Universiteter og lærde Selskaber. Denne Beretning vilde han have paa Fransk, og han lod mig derfor kalde til sig for at overdrage mig Oversættelsen. Men, for at jeg kunde forstaae Sagen eller idetmindste faae et Begreb derom, vilde han vise mig Experimentet. Han førte mig da hen for et kolossal galvanisk Apparat, bestaaende af en meget stor Kobberkasse, fyldt med en Syre, hvori der hang en svær Zinkplade. „Seer De nu“, sagde han, „dette Apparat er saa stærkt, at det siebliffelig brænder en stærk Jerntraad over.“ Han bragte nu Jerntraaden til Apparatet, men Traaden blev urørt. Dette var mig ingenlunde noget Nyt, da jeg fra Forelæsningerne var vant til at see Ørsted's Experimenter mislykkes, saa at endogfsaa Opvartningskarlen gjorde dem bedre end han. „Der maa være noget Galt“, sagde Ørsted med et alvorligt Ansigt; men snart gif dette over til hans polidiske Smil, og han vedblev: „Ja, det troer jeg nok, jeg havde glemt at tilveiebringe Forbindelsen“, og nu brændte Traaden strax over. Jeg besørgeede da dette Arbeide for ham til hans Tilfredshed og havde i den Anledning mange Samtaler med denne Mand, for hvem man boiede sig dybt, naar man blot tænkte paa hans Storhed som Videnskabsmand, men som man ogsaa kom til at

holde af paa Grund af hans elskværdige Hjertelighed og Humanitet. Siden hen i Tiden kom jeg naturligtviis i mange Berørelser med ham og fandt ham uforandret den Samme; han behandlede mig som ungt Menneske ligesaa venlig som siden, da jeg var hans Collega.

Sueedorff havde udvirket, at Ansættelse af Lærere ved Söcabetakademiet skete ved ham, saaledes at kongelig Ansættelse ikke meddeleste Nogen. I Grunden var denne Foranstaltning ret hensigtsmæssig. Var man utilfreds med en Lærer, kunde han afskediges uden Pension, og en Lærer kunde antages paa Prøve, uden at nogen Forpligtelse gjorde det nødvendigt at beholde ham. I Kraft af denne Magtfuldkommenhed ansatte Sueedorff mig som Lærer ved Söcabetakademiet i November 1820. Jeg gjorde ham opmærksom paa, at denne Ansættelse i Grunden slet ikke forandrede min Stilling til det Bedre, da den derved ikke blev fastere og mine Emolumenter ikke større. Han meente imidlertid, at jeg jo dog havde Udsigt til at blive Krigsassessor og min tilkommende Kone til at blive Frue. Og denne „Vignelse om den Fugl Phoenix slog mig besynderlig.“

Et Aar var nu næsten gaaet siden min Hjemkomst fra Ulandet. Jeg havde tilbragt det meget behageligt. Ved Siden af mit Arbejde med Underviisning, der formedelst et betydeligt Timetal, var besværligt nok, nød jeg mangan Glæde i mine Venners Kreds, i det selskabelige Liv, med Musik og Sang og alskens ungdommelig Fornøielse. Men Tanken om en Livsbestemmelse, om et Maal for Fremtiden, om en Virksomhed i Overensstemmelse med mine juridiske Studier, trængte sig bestandig frem, og jeg besluttede at gjøre Ende paa denne Mellemtilstand og see til at, som man siger, „blive til Noget“. Sneglegangen i et kongeligt

Comptoir tiltalte mig ikke synderlig, desuden havde jeg maattet give Slip paa flere af mine Underviisningstimer og saaledes mistet en Deel af mine Indtægter uden Udsigt til saasnart at faae Erstatning derfor. Sagførerveien forekom mig mere tiltrækkende; man kunde dog der finde mere Afvevling, interessantere juridiske Qvæstioner, mere Anvendelse for sine Kundskaber; men det var vanskeligt at faae en Plads, og nogen Tid gik hen med forgjæves Forsøg. Endelig lykkedes det min Ven Nathanson at skaffe mig Anføttelse som Fuldmægtig hos Procurator Bjerring, saaledes at jeg om Mandagen skulde møde for ham i Retten, daglig være nogle Timer paa Comptoiret, dog saaledes at jeg kunde bevare mine Underviisningstimer, hvilket var nødvendigt, da jeg skulde tjene uden Gage. Iøvrigt skulde jeg naturligviis udarbejde Indlæg, møde i Vidnefemrene og udføre alle Retsforretninger, der vare nødvendige.

Min nye Principal var en saa mærkelig „Fremtoning“, at jeg maa hellige ham nogle Linier. Niels Christian Bjerring var født af fattige Forældre og begyndte rimelviis i en tidlig Alder som Skriverdreng paa et Comptoir. Da han var udmærket begavet og af en energisk Charakter, erhvervede han sig endeel Kundskaber, tog dansk-juridisk Examen, kom paa Comptoir hos den høitbegavede Høiestretsadvocat Schönheyder, hvis Fuldmægtig han siden blev; efterhaanden blev han selv Procurator ved Landsoverretten. Den Energi, der laa i hans Charakter, udartede imidlertid til en undertiden ubændig Hidsigthed, og, da han tillige var Hypochondrist, fusede han undertiden frem paa en aldeles vild Maade, skjældte Folk ud og fornærmede dem, hvorfor han da ogsaa, naar Sindet var kommet til Ro, bad dem om Forladelse. Men ved Siden af dette Raseri, hvori han

ønskede at halskugge den hele Menneſkehed, var han i Modſætning hertil ofte ſaa blød, at han kunde briſte i Taarer over næſten Jøgenting. I den franſke Revolutions Tid havde han været en ſaa forvorten Jacobiner, at han over hele Byen kaldtes „den lille Marat“, og dette Navn beholdt han til ſin ſidſte Tid. Imidlertid var det gaaet ham ſom en ſtor Deel andre Jacobinere, de vare blevne blændede af Napoleons Storhed, og lidt efter lidt vare de ſvorne Tilbedere af den Mand, der havde ſaaet Bugt med den hele Jacobiniſme. Over Bjerrings Skrivebord hang det ſtore Kobberſtik efter Gerards Maleri, der foreſtiller Rejſſeren i Kroningsdragt, og paa den nederſte Deel af Rammen havde han klæbet en Seddel, hvorpaa han havde ſkrevet de Ord af Skriften: „Mørket kjendte ham ikke“. Paa den ene Side af dette Billede ſtod et Crucifix, paa den anden en Sokratesbuſte. „Diſſe Tre“, ſagde han, „ere Menneſkehedens Marthyrer.“ Under Krigen efter 1807 havde han ført en ſtor Deel Priſefager, for hvilke Salairret beregnedes efter Skibs og Ladnings Værdi, og alſaa blev meget betydeligt, og han havde derved erhvervet ſig en meget ſtor Formue. Forreſten var hans Procedure ganſke i hans Lærers, Schönheyders Smag, udspækket med lidende Bittigheder og morſomme Citater. Diſſe anvendte han iſær, naar han, hvilket ſkete temmelig tidt, kom til at procedere mod Magiſtraten, en Autoritet, paa hvilken han havde et Horn i Siden. Jeg erindrer ſaaledes, at, da han i den dengang ſamøſe Overformynderiſag var Deſenſor for Skipper Leiſner, der af Magiſtraten var udmeldt til Overformynder, udviklede han, hvorlunde denne Mand burde frikjendes for Anſvar, da han var en med Regnſkabsvæſen o. deſl. ubekjendt Mand, hvem der mod hans Villie var blevet paalagt et borgerligt onus,

som han helst vilde være fri for, men ikke kunde aflaae, „og“, tilføiede han, „Leisner kunde ikke engang støtte sig til det gamle Ordsprog: Den Gud giver et Embede, giver han ogsaa Forstand, thi Magistraten havde givet ham Embedet, men den havde ikke Forstand at give ham“. En anden Gang førte han en Sag for en Muurmester og en Tommermester, der havde besørget Reparationer paa Frelsers Kirke. De af dem indsendte Regninger bleve af Magistraten approberede og anviste; men, da Etatsr. Schæffer i Mellemtiden blev Borgmester, blev der gjort Udsættelser ved Regningerne, og Sagen kom til Proces. Under Sagen fik Bjerring fat paa Anviisningen, der var blevet tilbageholdt, og fremlagde den med Tilføiede: „Om denne Anviisning kan Magistraten sige ligesom Jeppe om sin Søn: Ham veed jeg, at jeg er Fader til, thi han blev gjort, førend Degnen kom til Byen; men Magistraten foretrækker vel at sige med samme Jeppe: Hvad jeg lover, naar jeg er fuld, gaaer jeg fra, naar jeg bliver ædru“. Trods hans cholericke Væsen kom jeg dog meget godt ud af det med ham, og i de 3—4 Aar, jeg var hans Fuldmægtig, havde vi aldrig noget Udestaaende med hinanden. Det var ham behageligt at have En om sig, med hvem han kunde passiare ogsaa om æsthetiske Gjenstande, og i disse Samtaler aabenbarede sig baade hans virkelig fine Følelse og hans Hypochondri. Dehlfeschläger, der var en personlig Ven af ham, kaldte han snart et Ufen og et Væst, snart svømmede han i Taarer ved at recitere enkelte af hans Digte; undertiden, naar han var i sit maratiske Lune, ønskede han at halskugge hele Verden, der var sammensat af lutter Rjæltringer; til andre Tider var det le meilleur des mondes possibles. I en ForretningsSag, jeg troer, det var angaaende Salget af de

Laurvigste Godser, var han raget uklar med Finantsministeren Møsting, og denne var nu Gjenstanden for hans uforsonlige Had, han tilstrev ham alle vore Ulykker og da navnlig vort Pengevæsens ulykkelige Tilstand. Han erklærede, „at Alt maatte gaae ad Helvede til med en saadan Finantsbestyrelse“, og at som Følge heraf Papirpenge, Statspapirer o. s. v. vare Lapper af ingen Værdi, men at man skulde sikke sig ved at sætte alt dette Snavs om i Guldfager, Sølvtoi, Uhre, Diamanter o. s. v. Maaskee var hans Anskuelse den rigtige i Theorien, men i Praxis viste det sig, at han en smuk Dag var en ruineret Mand. Dette forbittede hans Sind endnu mere, end det allerede var bittert af Naturen, og han gav sig nu Luft ved at skrive imod Møsting og Regjeringen. Forgjæves gjorde saavel jeg som flere Andre ham opmærksom paa, at vi ikke levede i en constitutionel Stat med ansvarlige Ministre, men at alle Angreb paa disse vare crimen læsæ majestatis, da Alt jo gik i Kongens Navn; han blev ved, og Enden derpaa blev, at han blev tiltalt og dømt til Landsforviisning paa nogle Aar. Dette indtraf imidlertid først efter at jeg havde forladt ham, omtrent i Midten af Aaret 1825. Efter 5 Aars Forløb kom han tilbage og levede nogle faa Aar i Kjøbenhavn. Han var da svagelig og syg, men hans hele Temperament og hans Anskuelser bleve uforandrede. En Dag i sin sidste Tid gik han med vaklende Skridt paa Gaden, da et ungt Menneske uforvarende kom til at støde ham paa Armen, saa at han var nærved at falde omkuld. I sin Uregrelse herover udraabte han: „Na saa gid Du maa leve al din Tid under Frederik den Sjette!“

De Aar, der forgik indtil Midten af 1825, tilbragte jeg nu omtrent paa eens Maade. Min Tid deeldes mellem

mine juridiske Forretninger, Selskabslivet og musicalste Forhøstelser, Informationer og Svrogstudier, ikke at forglemme Studenterforeningen, i hvis Liv og Udvikling jeg tog ibrig Deel.

Vjerrings Forretninger vare ikke mange: hans pirrelige Humeur skræmmede Clienterne fra ham, hvormeget man end paaskjønnede hans Dydighed; hvad der imidlertid var at bestille, overdrog han gjerne mig, navnlig Forfattelse af Indlæg o. s. v. og Møderne i Retten. Her indfandt jeg mig nu hver Mandag og tilbragte et Par ret livlige Timer i Selskab med de andre unge Fuldmægtige og Sagførere, blandt hvilke jeg endnu med Fornøielse erindrer Thorbjørnsen, Jespersen, Philip Julius Knudsen, Klein, Dahl, min Studenterkammerat Frijs Holm og hans Principal Haagen, L. Nyegaard o. fl. Hos Jespersen, Knudsen og Dahl, hvilke ved denne Tid giftede sig, var jeg en hyppig Gæst.

Foruden ved Socadetakademiet gav jeg ogsaa Undervisning i Efterslægtskolen og Petri tydske Skole og desuden mange private Timer. Jeg var kommen i Mode som Lærer i Fransk og underviste i de bedste Huse, hvor man tillige kom mig imøde med Velvillie, saa at jeg derved fik Leilighed til et meget udbredt Selskabsliv, der endog strakte sig ind i den diplomatiske Kreds, med hvilken jeg ogsaa stiftede Bekjendtskab i det Brunste Huus. En af de Familier, hvor jeg i disse Aar imidlertid kom hyppigst, og til hvilken der knytter sig mange kjære Erindringer, var den Saint-Aubainske. I Selskabet for Musikens Udbredelse fornyede jeg Bekjendtskab med den ældste Søn Andreas, der havde været min Skolekammerat, uden at vi dog havde staaet hinanden nærmere. Hans Moder, Oberstinde Saint-Aubain, fødte Buntzen, levede af Levningerne af en

tidligere større Formue, havde Andeel i den store Gaard paa Christianshavn ligesom Langebrogade og i det gamle Kalkbrænderi, hvor Familien om Sommeren boede i det lille Huus i Gaarden. Foruden den ældste Søn, Andreas, siden hen i Tiden bekendt og med Rette paaskjønnet under Pseudonymen Carl Bernhard, bestod Familien af to Sønner, Frederik, først Student siden Cavalleriofficeer, Anton, Infanteriofficeer, og Albertine, en elskelig Pige, begavet med stor Skjønhed og et velvilligt Sind, med et aabent Hjerte for Poesi og alt Skjont og Godt. Denne yndige Albertine døde tilligemed Broderen Frederik i Slutningen af 1827 af Skarlagensfeber, Anton faldt som tapper Kriger i Slaget ved Isted, Moderen overlevede endnu i nogle Aar sine tre Børn, og i de Dage, jeg skriver dette (27de Novbr. 1865), er Andreas død. Saaledes er nu Ingen tilbage mere af dette Huus, hvor Alt dengang var Liv og Glæde, venlig Samtale og Vid og Munterhed. I Begyndelsen kom jeg der om Torsdag Aften, hvor der samlede sig en lille Kreds af Familien og nogle Venner, og hvor Tiden tilbragtes med aandrig Samtale, Musik og en tarvelig Souper. De Personer, der traf sammen her, vare Fru Saint-Aubains Broder, Grosserer Bunzen og hans Kone, den begavede Camilla, født Dupuy, Componistens Datter, med deres dengang smaa Børn, hvoriblandt de smaa Drengene Edouard, Andreas og Camillo; dernæst Fru Gyllembourg, Fru Saint-Aubains Cousine, med hendes Søn Ludvig Heiberg. Af Husets Venner indsendt sig om Vinteren hyppigt Fru Hansen, der boede i Frederiksborg, men som undertiden selv og i Regelen hendes tre Døttre gjæstede Huset om Vinteren, ligesom ogsaa Fru Saint-Aubain og hendes Datter i Almindelighed tilbragte nogen Tid af Sommeren hos Fru

Mansen i Frederiksborg, hvor da flere af Bennerne, og navnlig jeg, besøgte dem og undertiden tilbragte nogle Dage. Til Husets Benner hørte ogsaa Meza og Tscherning, og efter hans Hjemkomst Bay og hans Ven Schönheyder, og især om Sommeren den Hegermann=Lindencroneste Familie, der boede ved Siden af Saint-Mubains paa Rolighed ved Kalkbrænderiet. Et Par Ord om disse forskjellige Personer.

Meza var allerede dengang, skjøndt saameget yngre, den samme stive, pertentlige, let pirrelige Person, som han vedblev at være til sin sidste Time. Han var jo ret dansket og kundskabsrig, men uden Gemyt; han forstod ikke Spøg, blev fornærmet over Jugenting og holdt egentlig kun af sig selv. Hans Forlovede, Tschernings Søster, var en høist elskværdig Pige, men han viste hende ikke synderlig Opmærksomhed, tværtimod syntes han at foretrække alle andre Damer for hende. Saavidt jeg kan erindre, var han ikke saa musikgal i den Tid, som han blev paa sin gamle Alder; idetmindste forekommer det mig, at han ikke var saa begjærlig dengang efter at producere sig som Sanger eller som Componist. Han beskæftigede sig meget med Sprogstudier, hvorved han viste sig ligesaa pedantisk og borneret som i mange andre Henseender. Det var mig umuligt at overbevise ham om, at, naar man i et Sprog stødte paa en Vanskelighed, et Phænomen, som man ikke strax kunde forklare sig, skulde man blot gaae videre, og Forklaringen vilde da som oftest indfinde sig af sig selv; han paaistod, at dette var den fordærveligste Letfindighed, og vedblev at ruge over det Punct, hvor Anstødsstuen havde ligget. Da jeg nogle Aar efter opholdt mig i Paris, fik jeg i et Brev fra ham Anmodning om at forskaffe ham bestemt Underretning om, naar man skulde bruge imparfait,

og naar passé défini, samt om hvorledes Suurbrod og en Theemaskine hed paa Fransk. Paa det første Spørgsmaal maatte jeg naturligviis svare ham, at herom kunde man ikke i Paris faae bedre Oplysning end i Kjøbenhavn, da det, der som her, maatte komme an paa den Talendes eller Skrivendes Opfattelse af Tidsbestemmelsen; paa de to andre Spørgsmaal var det mig let at svare, da de to omspurgte Gjenstande dengang ikke fandtes i Paris. Om Mezas militaire Talent og Dhygtighed var der paa den Tid ikke Tale, da han i Almindelighed kun betragtedes som en dhygtig Sproglærer.

Tscherning var som ung Mand omtrent det Samme som han nu er som Gammel, kun med den Forskjel, at han dengang var ung, og at som Følge heraf hans Paradoxer ikke vare saa yderlige og fastgroede som nu. Han var en smuk, kraftig Mand, livlig og morsom, men ligesaa alvorlig og sikker i sine Sager, som han senere har viist sig. Fru Bunzen sagde om ham: „Naar man spørger Tscherning om, hvorledes Hankene paa Kaffekopperne i Mesopotamien see ud, tager han strax et Blyant og tegner dem, skjøndt han ikke veed, om man i Mesopotamien drikker Kaffe, om man drikker den af Kopper, eller om Kopperne have Hanke“. Han var meget ude paa Frederiksbærg, hvor han fungerede som Assistent hos sin Fader og lagde sig efter de praktiske Haandværker, hvorfor ogsaa Meza med et fornemt Træk paa Næsen kaldte ham: „Min Svoger Smedesvenden;“ men han kom hyppig til Byen og var altid ved sin interessante Samtale og ved den Agtelse, man havde for hans ærlige, trofaste Charakter, en kjærkommen Gjæst.

Om Bay har jeg talt før; jeg fornyede nu Bekjendtskabet med ham, og vi sluttede os gjerne til hinanden; hans

virkelige Musiktalent og Musikfands og hans godmodige Charakter gjorde ham til en behagelig Omgangsvæn.

I det Hegermannske Huis befandt jeg mig ogsaa særdeles vel. Den gamle General var en venlig Mand og en god Vært. Han forsikkrede mig engang paa sin Morst, at den „schöneste“ Løb for en Mand var at være Soldat og Hofmand, og, da han var begge Dele, befandt han sig ypperlig. Hans Kone, den høitbegavede Louise Hegermann-Vindencrone, var det elskværdigste Væsen, man kunde tænke sig; ved Siden af sin Dannelselse og digteriske Begavelse var hun Beskedenheden selv, og man følte sig saa vel og tilfreds i hendes Nærhed, at man maatte huske sig om for at mindes, at hun ikke blot var den venlige, omhyggelige Huusmoder, men endnu en heel Deel mere. Børnene vare elskværdige og velopdragne. Den ældste, Fritz, et alvorligt ungt Menneſke, fandt en altfor tidlig Død i Slaget ved Bau, den næstældste, Cas, nu Generallieutenant, var dengang en ung lystig Dreng, og den yngste, William, næsten et Barn; Døttrene vare elskværdige, fordringsløse unge Piger.

Det var i denne Kreds, at jeg i disse Aar især følte mig vel. Tiden tilbragtes meſt med Samtale, Forelæſning af et eller andet nyt æsthetisk Product eller Musik. Ved Juletid blev der gjerne holdt revue over hele Aaret, og Enhver fik da en Bagatel med en lille satirisk Devise, der stiklede paa Noget, der var foregaaet i Aarets Løb. Jeg erindrer saaledes, at Tſcherning en Dag kom ind fra Frederiksværk og om Aftenen var særdeles kjæphoi og alvidende. Man vidste, eller troede at vide, at hans Moder var meget oekonomisk, og at derfor Maaltiderne i hans Hjem ikke vare synderlig splendide. Da han nu var saa modig, rettede en af Damerne et Ord til ham, omtrent

saaledes: „Hvor De er rask paa det! Hvad har De spist idag?“ Tscherning lo og svarede: „Jeg spiste paa en Restauration, hvor jeg fik Kapunsteg og Asparges.“ Ved Julen fik han to smaa Deviser, den ene var en stegt Kapun, den anden et Buntt Asparges med følgende Vers:

Den, Skaberen skjenkte en oplagt Forstand,
 Han æder Kapuner saa ofte, han kan;
 Thi, naar han først Foden paa Bærket har sat,
 Han siger Kapuner, Asparges Gudnat, o. s. v.

Om Sommeren vare Saint-Aubains fordetmeste i længere Tid ude i Frederiksborg hos Fru Mansen, der havde fri Bolig paa Slottet; men engang imellem gjorde hele Compagniet dog Toure. Saaledes gjorde vi engang en rigtig kjøbenhavnsk spidsborgerlig Dyrehavstour. Vi kjørte ud i en Høfsteensboogn, ghyngede, red paa Hestene, saae paa Kunstene, og ved Hjemfarten toge vi ind i Charlottenlund, hvor vi fatte os udenfor et Telt og drak Punsch. Ved denne Leilighed foreslog Heiberg en Rundsang, hvori Enhver skulde improvisere et Vers, hvori Choret istemte Ecce, quam bonum etc. Vi vare alle meget lystige, især Heiberg, der i et Vers formodentlig streifede det Tvetydige noget nær, hvorpaa Fru Gyllembourg, der kom efter ham, sang:

Min Ludvig er en Drukkensbolt,
 Det siger jeg. Forresten,
 Mig synes, her er noget koldt,
 Det kommer nok af Blæsten.

Jeg er vis paa, at denne Scene foresvævede Heiberg, da han et Par Aar efter skrev Rundsangen i Kong Salomon og Jørgen Hattemager, thi Vaudeville=Ideerne bestjæftigede ham allerede dengang, og jeg havde flere Samtaler med ham om denne Gjenstand; men endnu tænkte han ikke paa at

skrive dem for det kgl. Theater; derimod speculerede han paa et Actieselskab til at oprette et Secondtheater for Vaudevillen, Parodien osv. i Smag med Paris's mindre Theatre. Ret strax kommer jeg til at tale om et andet Træk, som Heiberg benyttede i en anden af sine Vaudeviller. I vor venstabelige, ja jeg tør nok sige fortrolige Kreds dannede der sig en Amourette, der skaffede os Morstak og Beskjæftigelse nok. Vor brave Ben Schönheyder lagde nemlig tydelig nok for Dagen, at han havde forelsket sig i Fru Mansens ældste Datter Hanne, en forstandig, elskværdig Pige, og, da vi Alle holdt inderlig meget baade af hende og ham, var det vort Ønske og Haab, at det vilde blive til Alvor. Smidlertid hengik der Uger og Maanedes; Schönheyder gjorde sin Cour paa en aldeles utvetydig Maade, og vi sluttede af Hannes hele Væsen, at han ingenlunde behøvede at frygte for en Kurv; men Resultatet udeblev endnu bestandig. Den Spænding, hvori vi nu Alle vare, gav Anledning til de pudsigste Feiltagelser.

En Aften, da jeg kom ud paa Kalkbrænderiet til Saint-Nubains, medbragte jeg en ny Novelle af Dick, „die Verlobung“, som jeg foreslog at læse for dem. Da man ønskede, at de Hegermannste Døttre skulde høre med, gik Frøken Albertine ud i Haven og kaldte over Plankværket ind i Nabohaven: „Bolette! vil I komme ind og være med til „die Verlobung?“ — „Naa endelig“, var Svaret, „er det nu blevet Alvor“?

En Loverdag Aften vare vi samlede for at sige Farvel til Frøken Hanne Mansen, der efter et længere Ophold her skulde reise hjem til Frederiksborg med en Vonde. Schönheyder vilde ledsage hende et Stykke Wei til Hest, og vi smilte til hverandre i den Tanke, at denne ridderlige Led-

jagelse, hvor han var ene med sin Udkaarne, vilde give Anledning til et afgjørende Skridt. Den følgende Dag tilbragte jeg, som hyppigt Søndagene, hos min ældste Fætter Simonsen, der i en lang Arrække om Sommeren boede i Skovfogedhuset ved Klampenborg. Da kom der Bud til mig fra Bellevue, at den Saint-Nubain'ske Familie var der og ønskede min Nærværelse for et Dieblif. Da jeg kom ind i den store Sal, kom Fru Saint-Nubain mig høitidelig imøde og viste hen paa Schönheyder og Hanne, der stode sammen med de Andre. I den Tro, at Slaget nu havde staaet, som vi havde formodet, vilde jeg lige til at brase ud med en jublende Udfønstning, da Fru Saint-Nubain, der nok mærkede det, standsede mig med de Ord: „Seer De, nu har vi Hanne her igjen, Voguen gik i Stykker, og hun maatte vende tilbage.“ Utsaa var der ogsaa denne Gang skudt fejl. Andreas Saint-Nubain besluttede nu at tirre den meget letpirrelige Schönheyder saaledes, at denne Mellemtilstand maatte faae Ende. En Dag midt om Sommeren, da Saint-Nubain's vare i Frederiksborg, kjørte hele Selskabet til Fredensborg, hvor vi tilbragte Aftenen; men, da Veiret var skjont og Luften kølig, besluttede vi at gaae hjem ad den deilige Wei gennem Skoven. Efter Aftale bød nu Andreas Frøken Hanne sin Arm, og jeg flankerede hende paa den anden Side, saa at Schönheyder, der fuøs af Harme, ikke kunde komme til at sige hende et Ord paa hele Veien. Da nu det elskende Par ikke længe efter blev formaliter forlovet, hørte vi ikke sjeldent den gode Schönheyder sige til sin Forlovede: „Men, min Hanne, det var dog ikke Ret af Dig; hvorfor gik Du dog den Aften med Andreas og Abrahams?“ Jeg er ganske vis paa, at Heiberg, der jo jævnlig fik Historier af os Andre, naar han ikke selv oplevede

dem, har benyttet dette Træk i „de Uadskillelige“, hvor Klister evig plager sin Brud med det Spørgsmaal, „hvorfor hun lod sig ghyge?“

Der er noget Underligt i at opskrive disse Smaaavgivenheder fra en længst forsvunden Tid, især da de to paa-gjældende Personer ere gamle Folk, der vistnok for længe siden have glemt deres Ungdoms Begivenheder. Den gode Schönheyder lever nu som Pastor emeritus i Koeskilde med sin gamle Kone, og de to kjære Gamle drømme mindst om, at jeg sidder her og skriver dem op. Og dog vilde de maaskee, naar de læste det, sige: et hæc olim meminisse juvabit.

Hvad jeg her iøvrigt har fortalt om det hele Samlib i det Saint-Aubainske Huus, strækker sig igjennem Aarene lige til min Afreise i 1825. Da jeg dengang forlod Kjøbenhavn, var Alt der i Huset saa godt, saa glad. Endnu under min Fraværelse saae jeg i Tankerne gjennem Andreas Saint-Aubains morsomme Breve Huset og dets Venner saaledes, som jeg havde forladt dem. Da jeg vendte hjem, var Huset uddød, og den værdige Moder sad med rolig Alvor, men med knust Hjerte, som en Riobe over sine elskelige Børns Vig.

Jeg vender nu tilbage til andre Forhold og Forbindelser og skal bestræbe mig for at holde mig, saameget som muligt, til den chronologiske Følge.

Allerede i 1821 havde Studenterforeningen opnaaet et saa stort Medlemsantal, at et rummeligere Locale udfordredes, og man havde endog Raad til at leie et Sommerlocale paa Nørrebro. Rahbet var den første Professor, der lod sig optage, og oplæste strax en Afhandling; efter ham fulgte Nherup, Clausen, Ørsted og flere andre. Freden med Pro-

fesjorerne var sluttet. Ogsaa jeg holdt forskjellige Foredrag i Tidens Løb, saaledes om Thomas Moore, Byron, de provengalske Digtere o. fl. Høyen læste over den nordiske Mythologies Ubendelighed for Kunsten; men, om han deri viste at den var anvendelig eller ikke, mindes jeg ikke*). Da nu Sammenkomsterne bleve hyppigere, og da man ikke sjældent samlede til det, der dengang kaldtes Computationer, men nu har det ikke let forklarlige Navn „Sold“, saa savnede man Viser. Vel var der i 1819 udkommet en Visebog, redigeret af Sylvester Herþ, under Navn af Semper Hilaris, hvori der fandtes adskillige gode Sange; men man syntes dog, at man vilde have noget Bedre, og Foreningen udvalgte derfor en Comité, bestaaende af Rahbek, Jørgemann, Poul Møller, Carl Thortsen og mig, til at samle ældre og tilveiebringe nyere Sange, passende for en Studenterforening. Comiteen samlede sig hos mig, og vore Møder vare meget underholdende. Rahbek mødte kun eengang, men medbragte en lang Fortegnelse, hvori vi Andre kunde vælge; forresten fortalte han Historier, der altid vare morsomme, baade i og for sig selv og ved den Maade, hvorpaa han foredrog dem, hvortil da ogsaa hans underlige Falskstemme bidrog Sit. Poul Møller gav ogsaa sit Lune Tøilen, og Jørgemann var nærved at bryde af Latter. Paa min Søster, der var en ganske ung Pige og med Sværmeri og Graad og Tænders Gnidsel havde læst Jørgemanns Iyriske Digte, gjorde Digte-

*) I Slutningen af 1868, da Høyen en Dag var hos mig, spurgte jeg ham, om han kunde erindre, hvad han dengang havde ytret i denne Anledning. „Jo“, svarede han, „jeg husker meget godt, at jeg paastod, at den nordiske Mythologie ikke var anvendelig i Kunsten, og at netop De forfægtede den modsatte Mening.“ „Saa have vi Lo da stiftet Mening siden den Tid“, sagde jeg. „Na nei,“ svarede han, „ikke saa ganske.“

ren et forunderligt Indtryk. Hun kunde slet ikke faae i Hovedet, at denne noget corpulente, joviale, lattermilde Mand, der slog godt ind paa en Spøg, var den Samme, der havde skrevet Blanca og Brocne og saameget Andet i samme Smag. Og dog var det saaledes. Jngemann var dengang og blev sit hele Liv igjennem et elstværdigt, gemytligt Menneske, i hvis hele Optraeden man ikke sporede nogen Higen efter Originalitet eller Stræben efter at vise sig som Sværmer eller efter at svæve i høiere Regioner. Naar jeg undertiden i senere Aar besøgte ham i Sorø, begyndte altid Samtalen fra hans Side med de Ord: „Naa, kom nu og sid ned og lad os faae en Bibe Tobak!“ og saa gik da Passiaren ligesaa muntert og lystigt som i tidligere Dage. Vor Bisebog fik vi da færdig, og den vandt meget Bifald, men den blev først indviet i April 1822, og vi havde den endnu ikke den 28de Januar 1822, da vi feirede Kongens Fødselsdag med en Fest, der endte paa en temmelig tragisk Maade.

Da man ved Studenterforeningens Stiftelse paa forskjellige Maader havde stræbt at modarbejde dette Foretagende og navnlig søgt at vække Frederik den Sjettes Mistænkelighed og stemme ham til Forholdsregler, der kunde forhindre Realisationen af Studenternes Forehavende, viste sig ligesom ved mange andre Leiligheder, Kongens jævne sunde Fornuft; han meente, at man ikke skulde lægge de unge Mennesker Noget i Veien, og at man jo altid kunde gribe ind, dersom der indsneg sig Misbrug, der kunde gøre det nødvendigt. Ved denne Tid forelæste Chr. Wilster i Foreningen en vittig, velstreven Afhandling „Om Geniefeberen“, der blev trykt i et Tidsskrift og særdeles behagede gamle Walling, som rapporterede til Kongen, hvis gode

Stemning for Studenterforeningen derved endnu forøgedes. Ved det ovennævnte Middagmaaltid blev nu Kongens Skaal udbragt og drukket med Enthufiasme, og, da Hovederne bleve varme af Vin og royalistisk Begeistring, foresloges det, at Alle skulde drage ud til Amalienborg og bringe Kongen et rungende Hurra. Dette blev der imidlertid ikke Noget af, men en Deel af de Tilstedeværende drog dog derud, da Gildet blev hævet, for at hilse Majestæten med et Hurra. Imidlertid forstod den vagthavende Gardeofficeer dette uret; han antog det for et Opløb, lod Bagten træde ud og befalede at adsplitte Uroftisterne. De store kraftige Soldater udførte Befalingen med Kolberne, og Engelbreth og Wilster bleve ilemt forslaaede, saa at de strax maatte bringes hjem og forbindes. Fasting, der altid var parat til at mægde og bringe Orden i Tingene, ilede strax op i Slottet, hvor der var en stor Fest, og fik Politidirecteuren Kjerulf i Tale. Da denne fik Forklaringen, lovede han at meddele Kongen Sagens rette Sammenhæng og bestilte ham til sig den næste Morgen, hvor han da i Kongens Navn erklyndigede sig om de Saaredes Tilstand og bad om at anfæe det Hele for en misforstaaet Tjenesteiver osv. De to Offere befandt sig fuldkommen vel et Par Dage efter, og Forsønningen var let tilveiebragt. Længere hen paa Aaret blev Wilster ansat som Adjunct i Sorø, hvor han siden blev Professor og tilbragte Resten af sit, desværre altfor korte Liv. I Begyndelsen kunde han ikke ret trives i Sorø. De indknebnede Kjøbstadforhold behagede ikke ham, der var vant til en større Frihed i en videre Kreds; især følte han sig ubehagelig berørt af den dengang herskende, latterlige Standsforskjel, der gjorde sig gjældende imellem Lectorer og Adjuncter, og som den daværende Director,

Tauber, endog var borneret nok til ligesom at functionere ved f. Ex. at uddele et af Jungemann skrevet Program i Exemplarer paa Strikpapir til Lectorerne og paa Trykpapir til Adjuncterne. Da Jungemann, med hvem han stod paa en meget venstabelig Fod, besøgte ham og meente, at næste Aar vilde vel Touren komme til ham at skrive Programmet, svarede Wilster: „Nei, jeg skriver ikke Programmer, jeg lader mig nøie med Epigrammer“, og viste ham, at han paa Bagsiden af sit Exemplar havde skrevet:

„Stat stille, Vandringsmand,
Dg see Adjunctens Jammer
Han mindes om sin ringe Stand
Ved Trykpapirs Programmer.“

Saaledes gav han sit satiriske Lune Tøilen, og, da jeg engang i et Brev bebreidede ham, at hans Breve vare gnavne og ikke saa sprudlende nu som før, svarede han mig med følgende

Bekjendelse.

Du spørger, hvorfor Vers og Sligt
Jeg haver lagt paa Hylben;
O, naar man holder op med Digt,
Saa har kun Prosa Skylden.
Naar Boges Rng er Snekkestal,
Dg Plektret Virkeferle,
Saa bliver i Poeters Tal
Man aldrig nogen Perle.

Vers skriver hver Latinerknøs,
Som knap har seet Pedellen;
Vers drømmer hver halvvoxen Tøs,
Hver Doris og hver Ellen,

Fra hende, som hveranden Dag
 En ny Roman kan sluge,
 Til hende, som mod Krampeflag
 Vil ikke Prosa bruge.

Men Bers kan ikke trives her,
 Skjøndt Egnen venligt smiler;
 Hvad Gavn, at mellem Skjønne Træer
 Hjst Bækkens Vand heniler;
 Her en Krabat med Bukkespring
 I tu jin Trøie river,
 Og klager over Jngenting
 Og styrrer mig, som skriver.

En Grammatik, en Læsebog,
 Udgaver af Autores,
 Hvorved en Dum bli'er lige klog,
 Og ei den Kloge morsø,
 Og Andet, hvad der kaldes lærd,
 Med Noter stærkt udspækket,
 Det kunde jeg vel skrive her,
 Men det var Synd for Blækket.

Mig synes, Verden er for fuld
 Af Noter og Citater;
 Jeg veed, at Alt er ikke Guld,
 Der glimrer som Ducater.
 Mig synes, at alt længe nok
 — Og hoed er derved vundet? —
 Minerva paa sin Skotterok
 Den gamle Blaar har spundet.

Det Guejte, som skrives kan,
 Er nu og da Satire.
 Men vee, ja vee, om Folk af Stand
 Blev saaret ved min Pire.

D, den, som rammes af en Piil,
 Ham kan det let indfalde,
 At Skjemtsomhedens muntre Smil
 Sit Sæde har i Galde.

Jeg veed, jeg rørte ved en Byld
 Og Folk i Harnisk bragte,
 Ifald nu for Exempels Skyld
 Jeg om Naturret sagde,
 At den er kun Paafuglesfjer
 Af Corpus juris plukte,
 Hvoraf et Niis nu bundet er
 Studenter med at tugte.

D, Verden har saamangen Dag,
 Som os til Niis indbyder;
 Skjøndt Lasten vinker os til Slag,
 Fornuften man adlyder;
 Hun har til Følgesvend en Dverg,
 Som man Erfaring kalder,
 Han raaber: Hør ei ved et Bjerg,
 Som over dig nedfalder.

Dg, naar mod Stemmen man er døv,
 Saa hedder man en Fjante;
 Dg, tier man, saa er man fløv,
 En tør og visfen Plante;
 Dg, skriver jeg en Elegi,
 Saa kaldes jeg en Engel;
 Men bruger jeg lidt Kryderi,
 Saa hedder jeg en Bengel.

D, om end Lyft og Evne sig
 I mig ret kunde parre,
 Saa troer jeg dog, at Viisdom mig
 Vil regne mellem Narre.

Ved Maanskinsvers til Harpespil
 Man bliver ofte vandet,
 Og, naar man Daarer tugte vil,
 Saa bliver man forbandet.

Hans Brev ender med de Ord; „O hvor jeg længes
 efter Sommerferien; her er saa kvalmt i Kuben“. I Mare-
 nes Løb gjorde han sig mere fortrolig med Livet derude,
 især da han kastede sig over videnskabelige Sysler, bestjæf-
 tige sig med sine fortræffelige Oversættelser af Euripides
 og Homer og fik selv Huus og Hjem; men hans Sundhed
 aftog, og han bukkede under for den Sygdom, hvorpaa han i læn-
 gere Tid havde baaret, og som vistnok havde bidraget meget
 til at stemme han gnaven og bidst, hvilket visse ikke
 laa i hans Natur, thi han havde et godt og kjærligt Hjerte.

Efter en længere Fraværelse kom i 1822 Prinds
 Christian og hans Gemalinde hjem fra deres Udenlands-
 reise. Prindsen var velbekjendt som en for hans Fødsel
 og Stilling sjelden dannet Mand; han havde gode Kund-
 skaber i flere Retninger, og af de Fag, hvori han ikke var
 vel bevandret, forstod han dog at tilegne sig saameget, at
 han ved given Leilighed kunde anvende det; ogsaa ved at
 samtale med Andre og paa en forstaaelig Maade at erfare
 deres Anskuelse og Meninger skaffede han sig mangen god
 Underretning, som han anbragte til rette Tid og paa rette
 Sted. Dertil var han en særdeles smuk Mand, der repræ-
 senterede med Anstand og Bærdighed, men tillige med ven-
 lig Imødekommen. Det var et skjønt Syn at see ham og
 hans deilige Gemalinde træde ind i en Sal; man behøvede
 ikke at blive underrettet om, at det var et Fyrstepar.
 Skjøndt nu vistnok ikke de constitutionelle Frihedsidcer stode
 saaledes paa Dagsordenen som nogle Aar efter, saa vare

de dog allerede komne til Anerkjendelse hos den yngre Slægt, og Prindsen, som den, hvem Norge havde at takke for sin Grundlov, stod høit i Ære hos Studenterne, der da ogsaa besluttede at bringe ham en Velkomst paa Sorgenfri. Der blev da skrevet en smuk Sang, hvis jeg mindes ret, af Chr. Winther*), Krøyer componerede Musikken, og et stort Chor affang den i Slotshaven udenfor Steentrappen. Prindsen og Prindsessen takkede, og Alting var saare godt. En Snees Aar efter vare Prindsen og Studenterne ikke saa gode Venner.

Kort Tid efter vilde Fru Brun modtage Fyrsteparret paa Sophienholm. Der blev da arrangeret en Aftenfest i italiensk Stil, Haven blev smukt illumineret, og Alt var indrettet med megen Smag; men den kolde Luft contrasterede stærkt med den italienske Udstryelse. Ved denne Leilighed skulde der da opvartes med Musik, og det faldt da ogsaa i min Lod at producere mig som Sanger. Jeg blev da forestillet for Prindsen og Prindsessen, og dette var saaledes første Gang, jeg nærmede mig dette Fyrstepar, der i Tidernes Løb siden have viist mig en uforandret Velvillie, som jeg med dyb Taknemmelighed paastjønner. Da Prindsen om Vinteren havde etableret sig i sit Palais i Kjøbenhavn, fortsatte han naturligviis det Liv, han tidligere, og navnlig paa sin Udenlandsreise, havde ført. Alt, hvad der paa nogen Maade havde Krav paa hans Opmærksomhed, Adelsmænd, Videnskabsmænd, Kunstnere, samlede han jævnlig hos sig, og Musik var atter her et fortrinligt Middel til at samle og beskæftige Selskabet. Siboni og Schall vare i Spidsen for Sungen og Orchesteret, Dilettanterne, som Siboni havde samlet om sig, udførte Sangnummerne, og

*) Sangen er af Dehlenschläger. Poet. Skr., XXI, 1860, p. 4.

baade Prøver og Concertastener vare meget underholdende. Brindsen var sædvanlig tilstede ved Prøverne og underholdt sig med os paa den behageligste Maade.

Min Stilling som Sagførerfuldmægtig blev mig imidlertid mere og mere trykkende. Min Principals Forretninger vare ikke mange og ikke synderlig interessante, og jeg følte, at, dersom jeg selv var uafhængig Sagfører, vilde det dog maaskee være mig noget behageligere, da jeg i saa Fald var selv ansvarlig og ikke skulde rette mig efter en Overordnet, hvis Ansuelser jeg ikke altid kunde gaae ind paa. Da man dengang kun sparsomt meddeelte Procuratorbevillingen, var der ikke Haab for mig om at kunne naae en egen Stilling saa snart, og jeg begyndte derfor at henvende mine Tanker paa en anden Virksomhed, der stemte mere med min Lyst og saaledes havde en langt større Interesse for mig. Siden Professor Pueraris Bortreise herfra, var Posten som Docent i fransk Sprog og Literatur ved Universitetet forbleven ubesat. De ulykkelige finantzielle Forhold, Kornpriserens lave Stand, og, som Følge deraf, Landeieendommens ringe Værdi og smaa Indkomster bevirkede, at Universitetet maatte spare, om end til sin egen Stade, og de Pladser, der ikke aldeles nødvendig maatte besættes, bleve staaende vacante. Da jeg med Lyst og Iver havde bestjæftiget mig med fransk Sprog og Literatur, og, som jeg nok tør sige, nød Anseelse som en dygtig Lærer heri, meente jeg, at Universitetet vel kunde være tjent med at faae mig til Docent og paa den anden Side vilde staae sig derved i pecuniær Henseende, da jeg var villig til at indlade mig herpaa for en saare liden Gage eller endogfaa aldeles gratis, om forlangtes. Da min Ven Jens Lund var Fuldmægtig under Universitetsdirectionen, hvor hans Broder var

Comptoirchef, og begge disse Brødre vilde mig vel og opmuntrede mig til at forsøge derpaa, besluttede jeg at tale om Sagen med de to Medlemmer af Directionen, som jeg havde nærmest Udgang til, nemlig Statsraad Engelstoft, som jeg kjendte noget til fra Forelæsninger og Examen, og Biskop Mynster, som jeg ofte traf sammen med i det Brunste Huus. Begge gabe mig smukke Ord, men forsikrede mig, at der næppe vilde blive gjort Noget ved Sagen, som sov trygt og godt, dersom ikke maaskee denne Søvn kunde blive afbrudt ved en Vækker af høiere Slags, nemlig et Rescript fra Kongen til at tage Spørgsmaalet under Overveielse.

Paa den anden Side maatte jeg tilstaae for mig selv, at jeg dog ikke havde documenteret min Dygtighed som Docent paa saadan Maade, at jeg havde noget at beraabe mig paa, thi, hvad jeg kunde tilveiebringe af Beviisligheder, gjaldt kun for en Privatlærer eller Lærer i Stoler. Her kom nu et gunstigt Tilfælde mig til Hjælp. En Grev Gyllenborg fra Sverrig, der uden tvivl paa Grund af en ødelagt Formue var kommen herover med Kone og Datter, og som, paa Grund af sit Slægtskab med Heibergs Stedfader, havde henvendt sig til denne, blev af Heiberg ført til mig med Anmodning om at interessere mig for ham, forskaffe ham Informationer i Fransk, eller deslige. Manden talte temmelig færdig Fransk, skjøndt just ikke aldeles correct og med en noget svensk Accent, men han kunde ikke skrive en Linie orthographisk; Alt, hvad han kunde, havde han formodentlig faaet af en fransk Hovmester eller Gouvernante gennem Øret; desuden havde han sit hele Liv været Militair og formodentlig kun beskæftiget sig med fransk Literatur til Tidsfordriv. Da han iøvrigt var en vakker Mand med smukke aristokratiske Former, og hans hele Stilling

vakte Deeltagelse hos Mange, Ikkedes det ham at faae en-
 deel Abbonnenter til et Cursus over fransk Litteratur, der
 forresten faldt kummerlig nok ud, da hverken hans Kund-
 skaber eller hans Sprogfærdighed eller hans Foredrag
 fandtes synderlig tilfredsstillende. Man viste ham imidlertid
 den Belvillie at indfinde sig til de bestemte Timer, og Au-
 ditoriet var temmelig talrigt og bestod af et meget pænt
 Publicum. Paa Grund af en forbigaaende Upasselighed
 maatte han engang affige en Forelæsning, og, da han for-
 modentlig frygtede for, at Tilhørerne vilde falde fra, der-
 som de ikke bleve holdte varme, anmodede han mig om at
 holde et Foredrag for ham. Gjenstanden skulde være en
 Skildring af Montesquieu og Piron, en høist besynderlig
 Sammenstilling. Jeg paatog mig det gjerne, gav mig strag
 til at udarbejde Momenterne til Foredraget, øvede mig der-
 paa saa godt som mulig, og indbød nu de Hrr. Directeurer
 Engelstoft og Mynster til Forelæsningen, for at de kunde
 faae en Forestilling om mit Foredrag og skønne, om jeg
 kunde have nogen Udkomst til en Docentpost. Jeg troer
 virkelig, at Udfaldet var ganske til min Fordeel; saavel det
 almindelige Publicum som mine to Dommere fandt sig me-
 get tilfredse, men Sagens Stilling blev derved ikke foran-
 dret; de meente, at jeg burde indlevere en Ansøgning til
 Kongen og see til at faae denne indsendt til Universitets-
 directionen med et Rescript til at give Betænkning over
 Andragendet. Dette var nu ikke saa let en Sag. Frederik
 den Sjette var, som bekjendt, tilgængelig for Alle, men som
 Folge heraf var Tilstrømningen meget stor, og Kongens
 Samtaler med Supplicanterne overmaade korte. Mængden
 samlede i Forgemakket, hvor en af Kongens Adjutanter
 noterede Navnene. Udgangen bestemtes efter Rangen, med-

mindre Noget kom efter Kongens Befaling, i hvilket Tilfælde han strax kom ind. Mangen Staffel mødte her den ene Mandag efter den anden uden at kunne naae til Kongens Dør, thi udenfor denne opstilledes i en Række af 4—5 Personer de, der vare nærmest til at komme ind. Naar den, der var inde, kom ud, traadte den Næste ind. Kongen stod sædvanlig midt paa Gulvet, lænende sig med den ene Haand til et stort Bord i Midten af Audientsgemakket. Ved Indtrædelsen kom Kongen En gjerne hurtig imøde med de Ord: „Hvem er De?“ Naar man havde navngivet sig og forebragt sit Erinde, hed det gjerne: „Har De noget Skriftligt?“, og, naar Kongen havde modtaget dette, bukkede han gjerne og sagde: „Jeg skal gjøre, hvad jeg kan“, hvorpaa Audientsen var tilende. Kun sjældent indlod han sig i Samtale; dog mindes jeg, at dette hændte mig engang flere Aar senere, da jeg rigtignok ikke havde Noget at ansøge om. Jeg havde ved Kongens aarlige Besøg paa Søcadetacademiet holdt en Velkomsts tale til ham, og efter Chefens Anmodning præfenterede jeg mig for ham nogle Dage efter. Kongen takkede mig for Talen og sagde derefter: „Siig mig, læser De nu meget Grammatik med Cadetterne?“ „Retop saameget, som der behøves; men forresten stræber jeg at indøve de grammaticalste Regler under Læsningen af Forfatterne, da jeg troer, at Grammatiken læres lettest ad denne praktiske Veie.“ „Det troer jeg ogsaa. Jeg vil dog fortælle Dem Noget,“ (her tog han mig ved et af Knaphullerne i min Kjole og kom mig derved ganske nær, hvorpaa han fortsatte med halv Stemme:) „Min Kone taler og skriver superb Fransk, men hun kan ikke et Ord Grammatik“, og derpaa op slog han en høi Latter. Da jeg kom ud, sagde Adjutanten til mig: „De blev længe inde; De har nok for-

talt Kongen en morsom Historie, siden han lo saa høit.“
Jeg lod ham blive i Troen.

Jeg stulde nu altsaa andrage min Sag for Kongen, og jeg mindes ikke, om det var første Gang, jeg stulde fremstille mig for ham, men jeg troer næsten, at jeg havde været til Audients hos ham før. At gaae til Kongen var nu ikke det Vanskelige, men at gjentage sine Besøg mange Audientsdage i Træk var besværligt, og først og fremmest at faae Tid til at fremsætte sin Begjæring lidt udførligt var ikke let. Her kom imidlertid Tilfældet mig til Hjælp.

Min Ven Schlic var kommen hjem fra Paris, hvor han nu havde været i flere Aar, og hvor han, som alle-
vegne, mødte megen Protection paa høiere Steder. Han var, om jeg ikke feiler, allerede dengang Medlem af Académie des beaux arts og Ridder af Æreslegionen og stræbte nu at blive Medlem af Akademiet her, hvilket imidlertid blev forpurret, og det paa en saa lidet værdig og saa plump Maade, at man tydelig saae, at det var en personlig Unimofitet, der spærrede ham Udgangen. Jeg vil gjerne indrømme, at han var noget vindig og vistnok undertiden ploiede med fremmed Kalb; men han var talentfuld og smagfuld og havde vistnok ikke fortjent den Behandling, han mødte. Hvad der maaskee bidrog til at ophidse visse Personligheder imod ham, var den paafaldende Gunst, hvori han stod hos Kongen, og som Jngen dengang vidste Grunden til, ligesaa lidt som man veed den endnu. Paa hans Reiser var han forsynet med de mest indtrængende anbefalinger; det blev vore Ministre i Udlandet paalagt at understøtte ham paa alle Maader o. s. v.; her i Byen modtog han — mirabile dictu! — personligt Besøg af Kongen

selv, der med Kronprindsesse Caroline kom til ham for at see hans Tegninger. Schlick havde paa sin Reise ogsaa været længere Tid i London, hvor han havde været tilstede ved Lunellens Anlæg og havde assisteret Architekten Brunel. Om de Jagttagelser, han her havde gjort, vilde han afgive en Beretning til det franske Akademi, og dette Arbeide ønskede han, jeg skulde gennemsee, hvorfor han lod et Ord falde om, at det vilde være Kongen behageligt, om jeg paatog mig det. Jeg tilstod ham ligesvem, at jeg netop havde et Ord til Kongen, og at han kunde bevise mig en væsentlig Tjeneste ved at forberede Kongen og skaffe mig en Audients. Intet i Verden var lettere; Schlick lod mig vide, at Kongen vilde see mig den næste Mandag. Da jeg kom i Forgemakket, bad Adjutanten mig at nærme mig Døren, da S. Majestæt vilde see mig strax, til stor Forbauselse for det talrigt omgivende Publicum. Jeg talte da med Kongen deels om Schlicks Arbeide, deels om min egen Sag; Kongen hørte mig med megen Velvillie og sluttede Audientsen med de sædvanlige Ord: „Jeg skal gjøre, hvad jeg kan.“

Jeg havde naturligtviis ogsaa i den Anledning henvendt mig til Sneedorff, der ikke blot meddeelte mig en glimrende anbefaling, men meente, at jeg burde tale til Prinds Christian derom, og tilbød at ville selv forestille mig for Prindsen. Uagtet Prindsen kjendte mig saa godt, at jeg ikke behøvede Sneedorffs Introduction, tog jeg dog imod Tilbudet, og vi begave os til Prindsen, for hvem Sneedorff med megen Velvillie fremsatte mine Ønsker med sin bedste anbefaling. Prindsen tiltalte mig paa Fransk, yttrede sig meget velvillig om mig og forsikrede mig om sin Medvirking til mit Diemeds Opnaaelse. Jeg havde nu gjort, hvad

der stod i min Magt, og maatte vente Resultatet. Min Ansøgning kom ogsaa ganske rigtigt til Univerfitetsdirectionen, men — uden Rescript eller Yttring fra Kongens Side. Den blev altsaa lagt ad acta og sov sødeligt ind indtil videre for først at vaagne igjen efter nogle Mars Forløb. Der var nu intet Andet for mig at gjøre end at blive ved med mine hidtidige Bestjæftigelser, hvilket jeg da ogsaa gjorde, idet jeg stadig tænkte paa Horats's: *levius fit patientia quidquid corrigere est nefas*. Jeg besørgede mine Retsforretninger og mine Underviisningstimer, og mine Aftener vare helligede det jelskabelige Liv, deels i Familier, deels i Studenteforeningen og hos Venner. Hos Dr. David og Dr. Möhl, der vare flyttede sammen, samlede vi jævnlig; der mødte Heiberg, Poul Møller, Rosenkilde, Krøyer o. Fl. og mangen interessant og slemtsom Gjenstand kom her paa Bane og blev behandlet alvorligt eller overgivent af disse aandrige Mænd. Undertiden kom her ogsaa Fremmede, der vare anbefalede til En af os, og saaledes traf jeg her en Dr. d'Alnoncourt fra Leipzig, som jeg kommer til at omtale i det Følgende.

I 1823 kom Rask hjem fra sin store Reise, og vi glædede os til at høre ham fortælle om sine Eventyr og Hændelser, da vi Yngre skulde træffe sammen med ham hos Myerups. Vi bleve imidlertid noget stufede i vore Forventninger. Rask sagde egentlig slet Intet, var undselig og krøb i Progene, og, da nu vi, hvorunder jeg da egentlig forstaaer Rosenkilde, Chr. Winther, Krøyer og mig, presede paa ham med Spørgsmaal, fik vi omtrent ud af ham, at han engang havde redet paa en Elefant, og at der engang, da han sov i en Tartars Telt, var løbet et stort grønt Fiirbeen over hans Ansigt. Maaskee antog Fiirbenet hans

kjedelige Ansigt for en Steen. Rast havde reist udenlands paa Sprog og havde formodentlig hverken seet tilhøre eller tilvenstre. Hans mundtlige Meddelelseevne var heller ikke synderlig; flere Aar efter besøgte jeg hans Foredrag for Begyndere over Arabisk, hvilke han holdt i sit eget Hjem, da vi kun vare et Par Stykker; men jeg lærte ikke ret meget af ham; ogsaa som Lærer var han ordknap og uinteressant. Som Linguist og Sproggrandfiker var han jo en Mand af stor Betydning, men han beskæftigede sig kun med Sprognes Osteologi; om Literaturen havde han, saavidt jeg kunde skjønne, ikke megen Forestilling, og selv om Udtalen vidste han ikke synderlig Besked, idetmindste ikke i Italiensk og Spansk, hvis Orthoepi han dog havde fremsat i sine Grammatiker. Han var en fuldstændig Modsatning til Mezzofanti, som jeg senere lærte at kjende.

Da min Bestræbelse for at blive ansat ved Universitetet ikke var lykkedes, meente jeg, at det dog vel var rigtigst nu at gaae ind paa den Vej, jeg nu i nogle Aar havde fulgt, og at ansøge om Tilladelse til at procedere paa Prøve. Vel følte jeg, at det ikke var Lyst, der drev mig til dette Skridt; men paa den anden Side kunde jeg ikke dølge for mig selv, at der paa denne Maade vilde kunne aabne sig en Fremtid for mig, der i al Fald vilde kunne staae mig en smuk, uafhængig Stilling, som vel endog i materiel Henseende vilde kunne blive i høi Grad fordeelagtig. Mine mange Bekjendtskaber og Forbindelser, den Tillid, der vist mig i min Stilling som Fuldmægtig, og flere andre Omstændigheder maatte med Rette give mig Haab om efterhaanden at faae en ikke ubetydelig Praxis, og den Magt over Ordet, som Naturen havde stjenket mig, syntes at henvise mig til Høiesterets Skranke. Forsynet med en indstændig

Umbefaling af Bjerring indgav jeg da min Ansøgning til Retten, der ogsaa gjorde Sit for at bringe mig til Maalet; men Cancelliet vilde ikke endnu forøge Sagførernes Antal, og min Ansøgning blev afflaet. At jeg blev mismodig og ærgerlig over at saaledes at møde Hindringer paa alle mine Veie, er vel ikke til at undres over, og dog skulde der ikke forløbe mange Aar, inden jeg maatte erkjende, at ogsaa dette havde været til mit Bedste, og at jeg maatte see ligesom en høiere Styrelse i de Uheld, der nu forstemte mig. Var min Ansøgning dengang bleven bevilget, vilde jeg snart være bleven fastgroet i Sagførerlivet, og den lange Række af, skjønne, interessante Aar, som skjenkede mig en Beskjæftigelse der ganske stemte med min Tilboielighed, vilde næppe være bleven mig til Deel.

I 1824 forandrede Studenterforeningen Opholdssted og flyttede hen til Boldhuusgaden i det Locale, den beholdt i en Aarrække, og til hvilket mange Mænds gladeste Ungdomserindringer knyttede sig. Om Sommeren holdt Kong Carl Johan af Sverrig en Leir i Staane. To unge Læger, Bidmark og Swarþ, kom herover og bleve indførte i Studenterforeningen; jeg tør troe, at disse vare de første svenske Studenter, der gjæstede os, og jeg nævner dem her deels af denne Grund, deels fordi jeg kommer til at omtale Swarþ i det Følgende. Han var et livligt ungt Menneske, munter og talentfuld, meget musicalsk, og han henrev os, naar han i Foreningen ved Claveret sang sine smukke svenske Sange.

Samme Sommer begyndte Sneedorff at sfrante. Skjøndt kun 65 Aar gammel, daledede han betydeligt, og i October Maaned døde han. Han havde havt stor Fortjeneste af den Skole, han forestod; men ikke saa Forholdsregler og Indretninger vare forældede og trængte til en Reform,

hvortil han ikke vilde betvemme sig, men som efterhaanden bleve indførte af hans Eftermand, Wulff. Om ham og hans Familie har jeg allerede talt før; den hjertelige Belvillie, der mødte mig der, hører til mine kjæreste Erindringer. Jeg lærte ogsaa der tre Mænd at kjende, der hørte til Husets jævnlige Gjæster, Dehlenschläger, Wehse og Adler.

Dengang, da jeg var Dehlenschlägers ivrige Forkæmper, kjendte jeg ham aldeles ikke personlig; først senere skete dette, og jeg troer, at man har Ret i at sige, at store Mænd ikke altid vinde ved at kjendes noiere. Hans virkelig ædle Charakter, hans bløde, kjærlige Hjerte laa som oftest i Strid med den Forfængelighed, der udøvede et mægtigt Herredømme over ham, og det er vist, at hans Tilbedere og Beundrere, hvilke han som Digter vistnok gjorde sig værdig til at have, nærrede denne hans Svaghed i høi Grad. Det forekommer mig næsten, som om Udskilligt af ham, der er af langt underordnet Værdi og ham ikke værdigt, er fremkommet ligesom paa Trods, ligesom for at sige: Det er af mig, altsaa er det godt. I det selskabelige Liv var han temmelig ubetydelig; engang imellem vilde han være vittig og morsom, hvilket ikke altid lykkedes ham; ofte var han docerende, hvilket just ikke heller var hans stærke Side. Ligesaa godmodig og venlig han var, ligesaa heftig og opfarende kunde han blive. Mange Aar efter kom jeg hyppig til ham for at spille L'hombre med ham, hvilket Spil han holdt meget af, skjøndt han spillede det maadeligt nok. Her kunde han nu glæde sig som et Barn, naar han vandt et Spil, men derimod, naar han tabte, blev han utaalmodig og ikke sjelden ubehagelig, og han kunde da med Forbittrelse udraabe: „Ja, det er jo nu min Stjæbne! Naar de Andre have disse Kort, lægge de Spillet op som vundet, men jeg

bliver Godille!" Med alle hans Svagheder maatte man holde af ham. Hans hjertelige Godmodighed maatte vinde En, og man maatte føle sig ligesom behersket af ham, naar han saae paa En med sit smukke livlige Ansigt og de fyrrige Dine, hvori Geniets Ild funkledede. Han forelæste gjerne sine Arbejder, hyppig inden de kom i Trykken; han læste smukt, livligt, udtryksfuldt, og det var en Nydelse at høre ham foredrage sine herlige Digterværker; ogsaa de komiske Ting forelæste han og morede sig over sine Indfald — maaskee mere end Tilhørerne.

Weyse har jeg tidligere omtalt. Stjøndt jeg ofte kom sammen med ham, sluttede jeg mig dog ikke til ham, saaledes som mange andre unge Mennesker; han var en Original, fuld af Capricer, der vilde, hvad han vilde, og ikke brød sig synderligt om Andre; men han var en genial Mand og havde mange Kundskaber i mangehaande Retninger, der laae langt udenfor hans egentlige Kunst. I denne var han en stor Mester, og jeg tilstaaer, at jeg følte mig endnu mere henreven af hans mageløse Phantasier paa Fortepianoet end af hans Compositioner, hvor skønne og udtryksfulde de end ere. Han kan jo siges at være Skaber af den danske Romance, og jeg var altid glad, naar han ikke sjældent anmodede mig om at synge en eller anden af disse og accompagnerede mig dertil; en af hans Compositioner, som han tidt bad mig foredrage, var Brauses Arie i Sovedrikken „Fra Orient til Occident“, hvilken jeg til hans Tilfredshed sang paa den mest markstrigerste Maade. I det Hele troer jeg imidlertid ikke, at han syntes rigtig om mig; jeg var ham ikke Tilbeder nok som flere af de andre unge Mennesker, der kom til ham og saae op til ham som til en Guddom; jeg troer ikke, at jeg mere end en eneste Gang har været i

hans Bærelser, og dette var, hvis jeg ikke huster feil, i et specielt Grinde. Derjom Weyse havde haft Overvindelse nok til at lade sig see i Udlandet og virke for sine Arbeiders Udbredelse, vilde han rimeligviis have haft et stort Navn som Componist; men dertil vilde han aldrig betvemme sig; det forstyrrede ham i hans daglige Liv og Baner, og han forsmaaede det.

Udler var en Mand af udmærkede Gaver, af fin Dannelselse og megen Verdensklogskab, der havde faaet Næring ved det bevægede og interessante Liv, han havde ført. Han var Lærer ved Skolen i Drammen, da Brinds Christian gjorde hans Bekjendtskab og snart opdagede, at Udler var en Mand, han kunde bruge. Man fortalte, at det, der havde tilbraget ham Brindsens Opmærksomhed, var hans smukke Sang. Jeg kan imidlertid ikke troe det. Brindsen var en god Kjender, og om Udler end havde en smuk Basstemme, saa havde han kun et middelmaadigt Dre. Den første Gang, jeg hørte ham synge, var ved en af Brindsens Concerter, hvor han udførte Solopartiet i Bønnen i Rosfinis Moses; han sang saa falsk, at Blodet steg os Alle til Hovedet af Undseelse. I Forbigaaende vil jeg dog ogsaa bemærke, at Dehlenschläger ogsaa troede om sig selv, at han sang smukt, og han sang dog ligesaa falsk som Udler. Udler havde et betydeligt Sprogtaalent; han talte og skrev flere Sprog overmaade godt og færdigt, og Brindsen benyttede ham da ogsaa til at hjælpe sig med den vidtløftige Correspondance, han førte med Videnskabsmænd og Statsmænd rundt omkring i Europa, skjøndt han ogsaa selv besørge en stor Deel deraf. Flere Aar efter sagde Udler til mig, at, naar den gamle Carl Heger, der var Brindsens Bibliothekar, engang døde, var der kun to Mænd, han troede

stillede til at komme paa Valg til Postens Besættelse: „De, for at hjælpe os med den store Brevbærling, der nu begynder at genere baade Brindsen og mig, eller Heiberg, hvis Ben Brindsen maaskee i Tiden kan komme til at behøve.“ Ingen af os blev det imidlertid, hvorom maaskee mere siden. Udler var Brindsen inderlig hengiven; han forstod at skatte hans sjældne Egenstaber, men han var ikke blind for hans Svagheder, og dem forstod han at satirisere over paa en pudsig Maade. Engang sad jeg ved Siden af ham ved et Middagsbord, hvor vi fik Østers. „Jeg spiste ogsaa Østers igaar“, sagde Udler, „det var ved Brindsens Taffel. Brindsen sagde til mig: Vi To har spist mange Østers. — Ja, ganske vist, Deres Kgl. Høihed. — Det var maaskee paa Tiden, at vi nu holdt op dermed. — Ja, det kunde nok være. — Men jeg har altid hørt, at Lægerne mene, at Østers er en sund Spise. — Det pleier man at antage, Deres Kgl. Høihed. — Saa kan vi jo nok endnu blive lidt ved dermed. — Ja, jeg er ganske af Deres Kgl. Høiheds Mening.“ — Om Opholdet i Norge med Brindsen og navnlig om hans Medvirkning til Norges Constitution har han aldrig talt til mig; kun eengang hørte jeg ham sige de Ord: „Dengang vi kom som vaade Hunde fra Norge til Frederikshavn.“ En Aften i Midten af Januar, flere Aar efter, fulgte jeg Udler hjem til hans Bopæl i Amaliegaden efter et Aftenfæst hos Conferentsraad Kolderup = Rosenvinge, hvor vi havde spillet Kort sammen. I Samtalens Gang sagde Udler: „I denne Tid faaer Brindsen mange Besøg og mange Breve.“ Da jeg spurgte om Marsagen til, at dette just fandt Sted paa denne Tid, svarede han: „Ih jo, naturligviis, fordi det er Kongens Fødselsdag den 28de, og Folk ville i Tide bede Brindsen at interessere sig for dem

til at faae Titler og Ordener. Jo, De kan troe mig, Januar Maaned lærer man at foragte Menneskene."

Paa denne Tid overtog jeg nogle Underviisningstimer i Borgerdybskolen, hvorom jeg blev anmodet af Bestyreren Professor Nielsen. Denne Mand, der i sin Tid blev anseet for en fortrinlig Skolemand, var i mine Tanker en Bedant og en Tyran. Selv udannet og bondeagtig udenfor de classiske Forfattere, han selv foredrog i Skolen, var han eensidig i høi Grad og holdt egentlig kun Lærere i de andre Fag, fordi det skulde saa være, og som Følge heraf havde Lærerne ingen Støtte i ham. Jeg selv havde ikke Grund til at beklage mig over ham, især da min Virksomhed ved Skolen var saare kort.

Hos Heiberg opstod dengang Tanken om en dansk Vaudeville. Vi spadserede saaledes en Formiddag sammen i Rosenborg Have, og han yttrede da, at i denne Have kunde det være passende at bygge et stort Secondtheater for Vaudeviller og Parodier. Vi udmalede nu i Tanken, hvorledes et saadant Theater burde være: meget stort, med mange billige Pladser, og færre meget dyre, saa at det kunde blive søgt af beau monde og af den lavere Klasse. Under Spøg og Latter begyndte vi nu at tænke os Parodierne, og meget alvorligt omhandlede vi Planen til et Actieselskab. Deraf blev nu Intet dengang, men et Par Aar efter kom Vaudevillerne, og noget senere Secondtheatrene.

Et andet Foretagende, som Heiberg fik mig til at tiltræde, og som vel kom i Stand, men ikke havde noget langt Liv, var Ugebladet le Messenger français du Nord. Den af mig ovenfor omtalte Grev Gyldenborg, der paa enhver Maade søgte at skaffe sig lidt Underhold, havde i nogen Tid leveret Artikler til Revue encyclopédique, der blev

udgivet af Jullien i Paris. Han meente nu, at et selvstændigt paa Fransk redigeret Blad, der omhandlede Literatur, Kunst osv. i de nordiske Riger, vilde kunne have Fremgang, og raadsførte sig i denne Anledning med Heiberg. Denne henvendte sig nu, foruden til mig, til Ørsted og andre Videnskabsmænd og til en Franskmand, Alexis du Mesnil, der var her som Lærer hos Prinds Frederik. Gyllenberg var Redacteur, men det faldt i min Lod at være Correcteur og Correcturlæser, og dette var et høist besværligt Arbeide, da det var en evig Stileretten, saafom Gyllenberg var yderst svag baade i Grammatik og Orthographi. Bladet, der dog indeholdt adskillige gode Artikler, gik i nogen Tid; men ikke længe efter min Vortreise maatte det ophøre.

Omtrent ved Midsummerstid 1825 blev jeg kaldt til Justitiarius i Lands-Overretten, Conferentsraad Falbe, der med megen Venlighed og Bevillie meddeelte mig, at Retten fra Cancelliet havde modtaget den Tilfjendegivelse, at man nu var stemt for at ansætte en Prøveprocurator, samt at Retten ansaae mig for den, der fortrinnsviis burde komme i Betragtning, hvorfor han anmodede mig om at indkomme til Retten med min Ansøgning. Nu var altsaa Diebliffet kommet, da jeg skulde bestemme mig for en Fremtidsbane, og der var naturligviis ingen Tvivl om, at jeg burde gribe til, hvilket jeg ogsaa upaatvivelig havde gjort, dersom der ikke var indtruffet en anden Omstændighed netop i de Dage, da jeg heredebe mig paa at skrive mit Andragende.

Mægler Gerson, der kjendte mig godt fra hans Søn Hofraad Gersons Huus, bad mig nemlig at komme til sig og forklarede mig, at han ønskede, at hans yngre Søn Nicolai i nogen Tid skulde reise udenlands. Da han var en rig Mand, hvem det ikke kom an paa Rejseomkostningerne, og da han

vidste, at Sønnen var altfor upraktisk til at gribe det Rette, dersom Noget tilstødte paa Reisen, havde han besluttet at medgibe ham en Vedsager, der ingenlunde skulde være en Mentor, men blot som Ven følge med ham og være ham til Nytte og Støtte i fornødent Fald. Efter Forhandling med Sønnen var Valget faldet paa mig, dersom jeg var villig dertil. Reisens Retning overlodes ganske til vor Bestemmelse.

Jeg udbad mig naturligtviis en passende Betænkningstid; men her vare gode Raad dyre. Paa den ene Side, Nytten og Behageligheden af en længere Udenlandsreise, for hvilken min Vinst talte høit, især da der var Udfigt til at besøge det forjættede Land Italien, paa den anden Side et Brud med min Fortid, Afkald paa en borgerlig Stilling, Uvissheden for min Fremtid. Jeg raadførte mig med min Fader, men han var ligesaa raadvild som jeg og overlod til mig at fatte en Bestemmelse. Hvad der nu blev det afgjørende for mig var, at jeg gjorde det klart for mig selv, at Sagførerbanen ikke stemte med min Charakter og min Tilbøielighed, og den Overbeviisning, at jeg ikke vilde føle mig lykkelig ved at fastsætte mig til en daglig og uafsladelig Beskæftigelse i en Virkefreds, der i Grunden var mig imod. Altsaa, en Dag sagde jeg til mig selv: *jacta alea esto!* gik til Gerson og sagde ham, at jeg modtog hans Tilbud, og derpaa til Falbe, hvem jeg, med Tak for hans og Rettens Velvillie, erklærede, at jeg vilde overlade Procuratorpladsen til en Anden.

Nicolai Gerson, der nu skulde være min daglige Omgang i henved tre Aar, var et fra Charakterens og Tænkemaadens Side aldeles fortræffeligt Menneske, moralsk, vel-tænkende, et fuldstændigt Følelsesmenneske, men intet mindre

end et Forstandsmenneske. Han var en fortrinlig Fortepianospiller, spillede med Færdighed og et stjønt, følelsesfuldt Foredrag, maaskee nok med altfor lidt Kraft. Da han havde nydt en omhyggelig Opdragelse og god Underviisning, havde han en vis Grad af Dannelse, talte ret godt Sprog og vidste Besked om en heel Deel Ting. Men hans Mangel paa Omløb, hans Borneerthed i mangfoldige Retninger gjorde ham eensidig, og, som alle indskrænkede Mennesker, var han stridig og derhos paa sin egen kaitede Maade ikke lidet forsængelig. Den, der altsaa smigrede ham, kunde vinde ham om en Finger, og paa vor Rejse var der En og Anden, der snart kom efter denne Svagthed og benyttede den til liden Vaade for Gersons Pung, der iøvrigt ikke just stod aaben, hvor det havde været bedre anvendt. Og saa i musicalsk Henseende viste sig hans Borneerthed. Bistnok respecterede han de store classiske Componister, men især sværmede han dog for den franske Musik, og Mehul og Cherubini vare hans Afguder. Han phantaserede ret smukt, men i Almindelighed gif han da over til et Thema af „Joseph“ eller „De to Dage“, og varierede derover. I den Kreds, hvori han hidtil havde bevæget sig, havde han ikke kunnet erhverve sig synderlig Menneske- eller Verdenskundskab; han lod sig da ofte narre og var i det Hele kaitet og dertil egenjindig. Imidlertid kom vi dog godt ud af det sammen; hans retskafne Charakter dannede en Modvægt mod hans Mangler, hvilket man maatte sætte Priis paa, og desuden vare vi ikke saaledes sammenlænkede, at vi uafsladelig skulde være sammen. I de Byer, hvor vi opholdt os i længere Tid, saaes vi stundom kun Morgen og Aften. At Gerson just ikke var en morsom Reisecompagnon vil let indsees; men Rejsten havde saamange Iuse Sider, at jeg

snart fatte mig ud over Styggesfjæderne, og, hvad der maaskee ikke hidrog saa lidt til at forsone mig med min Stilling, var, at jeg strax i Begyndelsen af Reisen traf paa et andet Reisepar, hvor omtrent det samme Forhold fandt Sted, og hvor jeg da i min Landsbeslægtede i dette Aar fandt en Fortrolig, for hvem jeg kunde udtale mig, ligesom han for mig.

I de sidste Dage af Juli gjorde jeg mig reiseferdig. Afstedsbesøgene toge ikke saa lidt Tid. Prinds Christian ønskede mig alt Godt og lod Adler udfærdige Anbefalings-skrivelser for mig til forskjellige af vore Gesandter i Udlandet; da jeg sagde Prindsen Farvel, sagde han til mig: „Naa, De vil da svælge i Musik og Sprog; jeg glæder mig paa Deres Vegne, at De skal faae det Italien at see, hvor jeg har befundet mig saa vel.“ Endelig den 5te August vare vi reiseferdige. Ledsaage af Manges kjærlige Ønsker gif vi ombord i Dampskibet.

De næste tre Aar, jeg tilbragte paa denne Reise, udgjøre en saa betydningsfuld og indholdsrig Deel af mit Liv, at jeg her slutter den 2den Deel af disse Meddelelser.

Credie Affnit.

Reise i Udlandet 1825—1828.

Lydsland.

Den 5te August 1825 dampede vi fra Toldboden efter at have sagt Farvel til en heel Deel Venner, hvilke sædvanligviis føle sig foranledigede til at gjøre den Vortreisende Afsteden tungere. Vor Sotour begyndte ikke under gode Auspicier. Veiret var stormfuldt og Søen svær, og de fleste Passagerer maatte betale Neptun den sædvanlige Tribut; dog henad Astenen stillede Vinden af, Natten blev behagelig, og den næste Morgen landede vi i det skønneste Veir ved Søbadestedet Dobberan paa den mecklenborgske Kyst. Vi opholdt os her i nogle Dage, deels fordi vi traf sammen med adskillige behagelige Omgivelser, deels fordi det syntes os interessant at see Livet ved et saadant Badessted. Den gamle Storhertug var selv tilstede, indfandt sig ved det fælleds Middagsbord og om Astenen i Theatret, hvor han i al Gemtylighed røg sin Pipe, og netop i de Dage høitideligholdt han Marsdagen for sin Tilbagekomst til sit Hertugdomme efter den franske Occupation. Den mecklenborgske Adels indfandt sig her i stort Antal og kæpedes om at glimre ved udsøgte, stundom lidt barocke Toiletter og prægtige Equipager og Heste. Alt dette var nu ret morsomt at see paa i et Par Dage, men vi stundede videre og førte da i den daværende Sneglegang i halvtredie Dage, indtil vi naaede vort første Standquarteer Berlin.

Berlin.

Vi kom hertil Kl. 10 om Aftenen og toge ind i Hotellet St. Petersborg. Strax den følgende Morgen spadserede jeg omkring i Byen for at opdage, hvilke Forandringer der havde fundet Sted i de sex Aar, siden jeg var her sidst. Med Undtagelse af en ny Gade, Neue Wilhelmstraße, og Skuespilhuset, der dengang stod i Bygning, men nu var færdigt, fandt jeg ingen synderlig Forskjel; Berlin havde nu som dengang sit fornemme, kolde Udseende med de brede, ikke synderligt befolkede Gader og hele sin Mangel paa Gemtligheid. Jeg tænkte mig altsaa den Tid, jeg skulde tilbringe her, som et Offer, jeg maatte bringe min Rejsekammerat, der saae Alt for første Gang, og som jeg da maatte holde ud med. Smidlertid tilstaaer jeg, at mine Forventninger bleve langt overtrufne. Deels var jeg bleven sex Aar ældre og vel ti Aar modnere, deels bevægede jeg mig den gang i interessantere Forhold end tidligere, vistnok fordi jeg under mit første Ophold blot vilde see det Nye og Fremmede, navnlig i Berlin, der var den første fremmede By, jeg kom til, men nu vilde søge Omgang med interessante Personligheder, og i denne Henseende var jeg meget heldig. Gersons afdøde Broder havde været nøie bekendt med en Familie Liebert, hos hvilken vi fandt en saavelnlig Modtagelse, at vi næsten betragtede os som hjemme der. Manden var Kjøbmand, en vakker venlig Mand, og Konen, der endnu var smuk, en høist elskværdig Dame, der med en fortræffelig Syngestemme forenede fandt musikalisk Begavelse. I dette Huus tilbragte vi nu mange fornøielige Timer ved fortrolig Samtale og herlige musikalske Underholdninger.

Strax den første Dag i Berlin, endnu inden vi

gik ud, meldte der sig hos os i Hotellet en Mand, der tilbød at forfærdige vore Visitkort og præsenterede os sin Mønsterbog. Ved at blade i denne fandt jeg Navnet „Dr. d'Alnoncourt“ og bad Manden at underrette denne Herre om, at jeg var i Berlin. Jeg har tidligere nævnet d'Alnoncourt; han havde været i Kjøbenhavn og deeltaget i vore Sammenkomster hos David og Møhl. Han kom ogsaa strax til os og var fra nu af og indtil han nogle Maanedes derefter skiltes fra os, vor næsten daglige Omgangsvæn. Han var et begavet Menneske, fuld af Liv, saa at man nok mærkede, at han, skjøndt født Leipziger, havde bevaret en Deel af sin Oprindelses franske Blod.

Ogsaa et andet morsomt Sammentræf hændtes os en af de første Dage efter vor Ankomst. Vi gik ind i en Boghandel, og pludselig, da Boghandleren hørte os tale Dansk indbyrdes, tiltalte han os ogsaa paa Dansk. Manden var Christiani; han havde i flere Aar været i Kjøbenhavn og glædede sig ved at kunne være os til Nytte og Fornøielse. Vi skylde ham mangen behagelig Time i hans Huus og flere interessante Bekjendtskaber, som jeg kommer til at omtale herefter.

Noget Nytt, der ikke havde eksisteret, da jeg sidst var her, var Königsstädter-Theatret. Det var baseret paa Actier, og flere af de rigeste Banquiers i Berlin vare Actionairer, nogle af dem endog Directeurer. Blandt disse sidst vare de Herrer Wolf, Beer og Eber. For at tilveiebringe en god Opera forstrev man nu Sangere, og blandt disse den fortræffelige Mlle. Sontag, Tenoristen Säger og Bassisten Wächter. Dette gav nu Berlinerne Anledning til at sige: „Das arme Kind! wird gleich von einem Wolff, einem Beer und einem Eber überfallen“.

Hvorpaa Svaret var: „Deshalb hat sie sich auch einen Jäger und einen Wächter mitgenommen.“ Alt iøvrigt Mlle. Sontag forrykkede Hjerterne paa Gamle og Unge i Berlin, var ikke til at undres over. Noget saa Indigt, som frueligt som hun kunde man ikke see uden at henrives. Uden at være egentlig smuk var hendes Ydre fra Tsjen til Fodspidsen graciøst, tiltalende; hendes Smil, hendes talende blaae Dine, hendes skjønne blonde Haar, Alt var i den fuldstændigste Harmoni. Og nu hendes Sang! Med en klangfuld, vidunderligt høielig Stemme forenede hun den fuldendtefte Skole og det fortræffeligste Foredrag. Jeg saae hende flere Gange i Rossinis „Italienerinden i Algier“, og jeg tilstaaer, det var ikke uden Anledning, at Berlinerne skabede sig, som de vare gale. Paa første Bænk i Parquettet havde nogle aldrende „Kammergerichtsraethe“, agtbare Jurister, deres abonnerede Bladser, naar hun sang; disse vare hendes mest fanatiske Tilbedere. Om en af dem, Wilke, fortalte man en pudsig Historie. Da Mlle. Sontag reiste fra Berlin, folgte hun alt sit Bohave, der ved Auctionen gik op til fabelagtige Priser, da Alle vilde have en Grindring; men uforholdsmæssig dyr var dog en gammel Lænestol, som Wilke kjøbte. Nogle Dage efter Auctionen besøgte Wilke hende, og hun beklagede da, med et skjelmst Smil, at han ikke havde faaet noget Bedre end denne gamle Stol og endda betalt saa meget for den. Wilke bemærkede, at han netop vilde have dette Stykke, da han aldrig havde seet det hos hende og derfor antog, at det havde staaet i hendes Sovestue, og at det derfor havde en særdeles Affectionsværdi for ham. „Det gjør mig ondt for Dem“, svarede hun; „den tilhørte min gamle Værtinde, der havde aumodet mig om Tilladelse til at indsætte den paa Auctionen“.

Førend hun ankom til Frankfurt, annoncerede hun en Concert. Hertugen af Darmstadt, der var en lidenskabelig Musikelsker, anmodede Rothschild om at besørge ham en Voge til Aftenen. Rothschild havde altid i sin Stald opfadlede Heste og Stafetter, der vare beredte til at jare affted paa et givet Vint, og Fonds-speculanterne lurede altid paa de Diebliffe, da slige Stafetter afgik, da det i Almindelighed havde noget at betyde i financier Henseende. Da nu Mlle. S. ankom til Frankfurt, befandt hun sig ikke vel og udsatte Concerten. Strax affendte Rothschild en Stafet til Hertugen for at underrette ham herom. Da imidlertid derefter Concerten blev bestemt til en følgende Dag, afgik der atter en Stafet, og jaaledes blev Mlle. S. uskyldig Marsag til, at der i de Dage speculeredes stærkt i hausse og baisse.

Jeg kommer jidenhen til at omtale Mlle. Sontag mere, men jeg kan ikke undlade her at citere, hvad den dygtige franske Musikkritiker Seudo siger om hende: „Elle possédait une voix de soprano très étendue, d'une grande égalité de timbre et d'une merveilleuse flexibilité. On remarquait surtout la limpidité de ses gammes chromatiques et l'éclat de ses trilles. Et toutes ces merveilles s'accomplissaient avec une grâce parfaite, sans que le regard fût jamais attristé par le moindre effort. Sa figure charmante, ses beaux yeux bleus, limpides et doux, ses formes élégantes, sa taille élancée et souple achevaient le tableau et complétaient l'enchantement.“ Jeg forjiffer, at, da jeg søgte at fremstille et Billede af Mlle. Sontag paa den foregaaende Side, havde jeg ikke endnu seet disse Seudo's Ord. Og denne yndige Fremtoning skulde døe af Cholera i Mexico!

Hun blev iøvrigt godt assjiteret af Jäger og Wächter,

men dog især af den hyperlige Romiker Spigeder, der ret havde tilegnet sig den italienske Buffosang og tilhørende Spil.

Vi havde anbefalingsbreve med til Banquieren Alexander Mendelssohn, og, foruden at han optog os venligt i sit eget Huus, indførte han os ogsaa hos sin Duktel, den gamle Mendelssohn-Bartholdy. Her lærte jeg da Sønnen Felix at kjende. Han var dengang kun 16 Aar gammel, men hans Kald som Musiker var allerede afgjort, og hans vordende Storhed som Componist stod tydeligt for Alle, der kjendte ham og hørte ham. Han var en elstværdig ung Knøs, der, naar vi vare sammen paa hans Bærelse, var lystig og ungdommelig, som det passede for hans Alder; men, naar han sad ved Klaveret, blev han gammel og alvorlig, og Geniet lyste ud af hans Øine. Jeg tilbragte en herlig Musikaften i dette Huus. Felix og hans Søster, der siden blev gift med Maleren Henselt, udførte en Sonate af Moscheles for to Fortepianoer; derefter gaves en Trio af Beethoven, udført af Frøken Mendelssohn og Brødrene Riez, og sluttelig en af Felix ny komponeret Dvartet. Blandt de Tilstedeværende vare den gamle Zelter og den bekjendte Pianist Aloys Schmidt, som jeg allerede havde lært at kjende hos vor Ven Christiani. Denne Sidste var utrættelig i at være os til Behag. Vi kom daglig i hans Boglade og vare ogsaa hans Gæster i hans nydelige, hyggelige Huus i Thiergarten, hvor vi blandt Andre ogsaa gjorde Bekjendtskab med en dygtig Pianist ved Navn Greulich, der jævnlig kom til os, spillede med Gerson og deeltog i vore Toure.

En Dag, da jeg spiste sammen med Greulich paa en Restauration, kom en Mand ind, der kjendte Greulich, og

fatte sig hen til os. Det var Digteren La Motte Fouqué. Vort Bekjendskab var snart gjort. Fouqué var en elskværdig, godmodig Mand, meget snaksom, maaskee lidt formeget, og ikke sjældent docerende, omtrent som Dehlenschläger undertiden kunde være. Han var derhos i visse Retninger lidt naragtig, navnlig med Hensyn til sine krigeriske Meriter, hvorom han gjerne vilde tale; han gik altid i Uniform med Majors Distinctioner og havde sin Glæde over, at Skildvakterne præsenterede for ham. Vi bleve rigtig gode Venner, da jeg lovede at forære ham et Exemplar af Holbergs Komedier i Lommeformat, som jeg havde medtaget. Vor første Samtale traf ud til seent paa Aftenen, og, da jeg nogle Dage efter besøgte ham for at bringe ham min Foræring, gik hele Formiddagen hen med en livlig Pæssiar. Han boede paa Landet og kom kun engang imellem til Berlin, som han skulde forlade Dagen efter. Da jeg forlod ham, sagde han i en hjertelig Tone til mig: „Was Gott zusammen bringt, müssen Menschen nicht scheiden. Schreiben Sie mir, und ich werde von mir hören lassen.“ Dette skete imidlertid aldrig. Greulich fortalte mig en Bitlighed af Fouqué, som jeg vil optegne. Den siden som Professor bekjendte D. L. B. Wolff producerede sig den gang som Improvisator i flere af Tydslands større Stæder og udførte sine Improvisationer med Ledfagelse af Fortepiano. Da han lod sig høre i en Kreds i Berlin, hvor Fouqué var tilstede, blev han accompagneret af Greulich. Efterat have hørt i nogen Tid paa ham, sagde Fouqué til sin Sidemand: „Wer ist eigentlich gräulich von diesen Beiden?“

Et andet Bekjendskab, jeg skyldte Greulich, var Justitsraad Kunowsky, en livlig, høist interessant Mand, der var

en anseet Jurist og Advocat, men som derhos havde en stor Interesse for æsthetiske Skøler, Dramaturgi o. s. v. og var en af Directeurerne for Königsstädter-Theatret. Ved ham kom jeg ind i andre interessante Forhold, hvorom jeg nærmere kommer til at tale. Det var saaledes ham, naar jeg mindes ret, der indførte mig hos den rige Banquier Beer, Faderen til Digteren Michael Beer, Componisten Meyerbeer, og Banquieren Wilhelm Beer, der tillige var Astronom, men om hvis Præstationer i denne Retning man dog meente, at Mädler havde havt den største Deel deri. Ibetmindste yttrede Hoffmann om de tre Brødre: „Der Eine ist ein Dichter, der andere ein Musiker geworden, der Dritte sollte ein Maler werden, ist aber immer nur ein Pinsel geblieben.“ Beer havde Ord for at være en af de rigeste Mænd i Berlin og hans Hus for at være et af de eleganteste. Jeg blev indbudet til Middag og fandt, at Rhgtet havde sagt sandt, hvad Huset's Elegance angik. Han beboede et pragtfuldt Landsted i Thiergarten, hvor der blev givet os en splendid Diner. Ogjaa Selskabet var særdeles behageligt; blandt Gæsterne fremhæver jeg, foruden Kunowitsch, Professor Schadow og Kone, Ministeren Stegmann med Frue, en ældre, dødbleg Dame, der altid bar hvide Klæder og Hovedtøier, hvorfor Berlinerne kaldte hende „die jelige Frau“, og deres Datter, Mendelssohn og Kone, Anføreren i Königsstädter-Theatret Stegmann og — Mlle. Sontag og Søster. Efter Bordet, hvor Samtalen havde været meget livlig og behagelig, drak man Kaffe i en smuk Havepavillon, hvor jeg af Kunowitsch blev forestillet for Mlle. Sontag, der var ligesaa yndig og elskværdig i det selskabelige Liv som paa Theatret. Uden at lade sig trygle sang hun Duetten af Figaro „sull'aria“ med Frøken Stegmann, og derefter

mejerligt Cavatinen af Barberen. Derefter gif Selstabet op i en uhyre pragtfuld Selstabsfal, hvor nogle unge Gardelieutenanter foreslog at dandse, naturligviis for at komme til at dandse med Mlle. Sontag; dette skete da ogsaa, men, efterat man havde dandset lidt, anmodede man atter Mlle. Sontag om at synge, og det blev da mit Held, at jeg sang de tre Duetter af Figaro med hende til min store Henrykkelse og, som jeg troer, til Tilhorerernes fuldkomne Tilfredshed. Jeg var gjerne bleven endnu længere i dette Selstab, men Kunowsky vilde endelig endnu samme Aften have mig hen i den saakaldte „Dichterverein“, der idag hoitideligholdt Goethes Fodselsdag. Vi kom, ligesom Middagsbordet var tilende, og en oprømt Samtale begyndte. La Motte Fouqué var tilstede, og han og Kunowsky foreskillede mig for Holtei, Chamisso, Zeune og Fl. Chamisso tiltrat sig især min Opmærksomhed ved sit høist interessante Ydre; et talende Udtryk, funklende Dine, et smukt langt sort Haar, robede hans franske Herkomst, medens hans Tale var alvorlig og tillige gemytlig og venlig. Om Holtei, som jeg igjen traf i Dresden, kommer jeg til at tale mere siden.

En Mand, hvis Betjendtskab skaffede mig mangen behagelig Time, var Kunsthistorikern Dr. Waagen, til hvem, hvis jeg ikke husker feil, Hønen havde anbefalet mig. Ikke alene i sit egentlige Fag var han hjemme, men han udbredte sig over alle andre Materier og viste i sin Bedømmelse af Forholdene i det Hele en Frihed i Anskuelse, der gjorde ham meget interessant. Han førte mig omkring i den giustinianiske Malerisamling og gjorde mig opmærksom paa den Ugeneerthed, hvormed man havde døbt flere af de Malerier, der førte de bedste Navne. Vi saaes jævnlig un-

der mit Ophold i Berlin, og jeg mindeſ ham med Glæde og Taknemmelighed*).

I den ſmukke Sommertid pleier man at dvæle ved Beſkrivelse af de Naturskønheder, man har ſeet; men af diſſe frembyder Berlin ikke Synderligt. Dets Beliggenhed paa en flad Sandhede gjør, at Jordbunden enten brænder under Fodſaalen eller hvirvler op i Sandſtyer. Imidlertid gjorde vi dog adſkillige mindre Udflugter i Omegnen. Saaledes bivaanede vi i Selskab med d'Alnoncourt og nogle af hans Bekjendte den ſaakaldte Folkefeſt „der Stralauer Fiſchzug“. En Brimmel af Memmeſter tilføds, tilheſt og tilbogns drog derud; pyntede Damer ſad i alle Binduer for at ſee paa de Forbidragende, men Feſten indſtrænkede ſig til en uendelig Dampen af ſlet Tobak og en umaadelig Oldriſken. Egentlig Phyiognomi havde det Hele ikke, og ingen folkelig Gemtylighed var der Spor af.

Ogſaa med Lieberts gjorde vi en Eftermiddagſtour til Treptow, ſom endda er et ganſke net Punct i Berlins Nærhed. Oppe fra Altanen i Værtſhuſet er Udſigten endog ret tillalende. Dette minder mig iøvrigt om, hvad der fortales om den bekjendte lærde Philolog Fr. Aug. Wolf. Han ſad altid indeluffet i ſin Studereſtue, men endelig gav han engang efter for ſine Venners Anmodninger og fulgte dem ud til Kreuzberg, hvorfra man havde ſagt ham, at der ſkulde være en ſnuſ Udſigt over Berlin. Da han nu kom derud og ſaae ſig omgivet af den umaadelige Sandhede, og man ſpurgte ham om, hvad han ſyntes derom, ſagde han: „Wirklich, hier iſt Plaß zu einer ſehr ſchönen Ausſicht“.

Naturligviis gjorde vi en Tour til Charlottenburg, og

---

*) Han døde i Kjøbenhavn i 1868.

i Selskab med d'Alnoncourt og en meget elstværdig ung Milaneser, Mangiagalli, en Udflugt til Potsdam, der virkelig er en støn Dase i denne Sandorken. Men Ulykken er, at man i Potsdam ikke faaer Naturen at see for lutter Slotte. I det Hele er det en sørgelig Bligt for den Reifende, at han skal see Alt, endog det Kjedeligste, for at have sin Samvittighed fri, hvilket en Tjehster, jeg etsteds traf paa, udtrykte ved de ret træffende Ord: „Ein Reifender muß viel Blaisir ausstehen“. Vi pidstede da ogsaa omkring fra det ene Slot til det andet, saae Bærelser og Gemakker og hørte taalmodigt paa de dresserede Omviseres Ramse. Endelig bleve vi da færdige og spadserede, glade ved, at det Værste var overstaaet, omkring i Haven ved Sans-Souci saalænge, at vi tilfids forvildede os og ikke kunde finde Udgangen. Heldigviis saae vi i en Afstand en af Gartnerens Folk, og d'Alnoncourt løb hen til ham og spurgte ham om Veien. Da han kom tilbage, sagde han til mig, at han feilede vist ikke, naar han antog, at denne Gartner var en Dansk, hvilket han troede at kunne høre paa ham. Jeg nærmede mig da til Manden og fandt ganske rigtig, at det var nuværende Forstraad Rothe, der dengang arbejdede hos Gartneren her. Han besøgte os siden i Berlin, naar han engang imellem kom derhif.

Jeg var naturligviis en flittig Theatergænger. En af de første Dage efter min Ankomst gav man Mozarts Figaro, hvori Mad. Seydler udførte Susannas Parti mesterligt baade fra Spillet og Sangens Side; Blume var særdeles tilfredsstillende som Greven, og Md. Schulz som Grevinden vilde have behaget mig mere, dersom hun ikke havde broderet mere, end Mozarts Musik tillader; de øvrige Personer fandt jeg kun middelmaadige.

Den fortræffelige Deorient, kjøndt gammel og svækket ved et uordentligt Lebnct, var dog endnu steds en stor Skuespiller. Jeg saae ham baade i komiske Roller, som i Laurens Bogelschießen, og i tragiske, som i Klingemanns „der ewige Jude“, hvori han spillede Mhasverus saaledes, at Blodet isænde i Tilskuernes Aarer. Men især beundrede jeg ham i Kong Lear. Hans Værdighed, hans frænkede Følelse, hans Fortvivlelse, hans Vanvid, Alt blev skildret saa meisterligt og naturtro, at man ikke let glemmer ham og ikke let vil see ham opnaact. Han blev ypperligt assisteteret af Beschort som Narren, Md. Schröth som Cordelia, Nebenstein som Edgar og Krüger som Edmund.

I Königtädter-Theatret var jeg en hyppig Gæst. Naar jeg kom der, blev jeg som oftest kaldt op til Kunowitz i hans Directeurloge, og imellem Acterne gik jeg med ham op paa Theatret. For mig havde det en speciel Tiltrækning at færdes saaledes mellem Coulişerne, og jeg lærte derved adskillige af de fortrinligste Skuespillere at kjende. Af disse nævner jeg især Schmelke, der ikke blot var en ypperlig Komiker, men tillige en fornuftig Mand, der kunde raisonnere over sin Kunst.

Vi havde nu tilbragt en Maanedstid i Berlin, og jeg tilstaaer, at Tiden var gaaet hurtigt for mig. Jeg havde gjort flere behagelige Bekjendtskaber, som jeg endnu mindes med Glæde, og Affæden var ikke uden Savn, især var det ikke uden Smerte, at jeg sagde den elskværdige Familie Liebert Farvel.

I Selskab med d'Almoncourt forlode vi Berlin den 15de September og kjørte med en Lohnkutschner til Dresden.

Dresden.

Paa Reisen fra Berlin til Dresden tilbragte vi, som det hedder i den gamle norske Folkevise, „tre hellige Dage til Ende“ og to Nætter; endelig den tredie Dags Aften landede vi i Hôtel de Russie. D'Alnencourt havde her flere Universitetsbenner, med hvem vi strax bleve bekendte. Iblandt disse var ogsaa Behse, der siden er bleven saa bekendt ved sin historiske Skildring af de tydske Hoffer. Med disse velvillige unge Mænd tilbragte vi det Meste af de første Dage, ikke at tale om min gamle Ven Dahl, der modtog os med sin sædvanlige Venlighed, og med hvem jeg næsten daglig var sammen. Han var utrættelig i at være os til Behag og indførte os strax hos Tiedt, hos hvem han selv altid var en velkommen Gjæst, og som Følge heraf blev jeg modtaget med megen Venlighed af Tiedt, der strax indbød os til den følgende Aften. I Tiedts Huus kom jeg nu meget hyppigt, baade om Aftenen, naar der gjerne var samlet en lille Kreds, og om Formiddagen, og jeg havde mange interessante Samtaler med ham. Han talte tidt med mig om Dehlenschläger, som han jo kjendte noie, og med hvem han havde levet meget, fremdeles om Waggesen og om Ingemann. Denne Sidste holdt han meget af, han fremhævede altid hans elskværdige, godmodige Væsen. Med Dehlenschlägers Oversættelse af Holberg var han ikke tilfreds, han fandt, at det var smagløst, at han havde gjort Tilfætninger og Forandringer i Holberg, ja han gif saavidt, at han paastod, at Dehlenschläger ofte havde misforstaaet Holberg, hvori jeg dog tillod mig at modsigge ham; men han vedblev at paastaae, at dette dog var Tilfældet, da Melampe i Oversættelsen ikke var behandlet som Troni. Da denne Oversættelse ikke var mig ret bekendt, kunde

jeg naturligviis ikke argumentere videre. Om Dehlsenschlägers Irritabilitet og Hidfighed fortalte han mig Følgende: Den Kreds, hvori de samlede, morede sig tidt med at tirre Dehlsenschläger og navnlig med at sætte hans Patriotisme i Bevægelse. Engang, da Taler var om Shakespeare, og Dehlsenschläger holdt begejstrede Lovtaler over ham, gik det op for den En, at dette undrede ham, da Shakespeare just ikke havde givet sig fordeelagtigt med Hensyn til de Danske. Dette forbausede Dehlsenschläger, og han erklærede det for umuligt; men den Anden citerede disse Ord af Hamlet i Schlegels Oversættelse, hvor Kongen siger: „Ihr könnt nicht von Vernunft dem Dänen reden“. Dehlsenschläger blev stum, men brød derefter ud i Raferi og var nu ligesaa forbitret paa Shakespeare, som han før havde løftet ham til Skyerne. De Andre havde største Møie med at faae et Ord indført og at gjøre ham opmærksom paa, at disse Ord vare udrebne af Sammenhængen, nemlig:

„Ihr könnt nicht von Vernunft dem Dänen (o: dem Dänenkönig) reden,

Und Euer Wort verlieren. Kannst du bitten
Was ich nicht gern gewährt, eh' du's verlangst!

I Originalen lyder Ordene:

You cannot speak of reason to the Dane,
And lose your voice. What wouldst thou beg, Laertes,
That shall not be my offer, not thy asking?*)

Dette minder mig iøvrigt om en lignende Scene i Dehlsenschlägers Omgangskreds herhjemme, som H. C. Ørsted engang fortalte mig. I denne Kreds, der bestod af

---

*) Tiedt har benyttet dette Træk i sin Novelle „Ubercilung“. Ogsaa staaer denne Scene i Köpkes Biographi af Tiedt. Vol. I p. 381.

Orstederne, Steffens, Mynster o. Fl., yttrede En, at Digteren burde have en god Hukommelse. „Nei“, udraabte Dehlenschläger, „en Digter maa slet ikke have Hukommelse, ellers staaer han jo i Fare for at blive Efterligner, han mister sin Originalitet“ o. s. v. Da nu snart En, snart en Anden bemærkede: Ja men, saa maa han da have — den eller den Egenstabs, blev Dehlenschläger bestandig hidjigere og blev ved at benægte, indtil han endelig foer op ogj udbrød: „Kortfagt, en Digter skal være et Bæst!“, hvorpaa da Alle brast i Latter, og Dehlenschläger med.

Jeg vender tilbage til Tiedt og hans Huus. Han selv havde et herligt, talende Ansigt, et Par luende, næsten dæmoniske Øine; dette smukke Hoved sad paa en af Gigt aldeles krumbøiet Krop. Han var altid Venligheden og Førfømmenheden selv, og man tilbragte herlige Timer i hans Huus. Det kvindelige Personale bestod af Husets Frue, høflig, men temmelig intetsigende, med et Ansigt, der syntes i tidligere Dage at have været ret smukt, men noget faueller satyragtigt, om jeg maa udtrykke mig saaledes. Den ældste Datter, Dorothea, var allerede udover de første Ungdomskaar; hun lignede Faderen, hun havde et talende, smukt Ansigt paa en mager, uskjon Figur; men hun var fuld af Aand, vittig, interessant, maaskee lidt coquet, og hun syntes mig ikke utilbøielig til at kunne indlade sig paa en Intrigue, der kunde ende som alle stikkelige Komedier. Den yngre Datter, Agnes, lignede Moderen, var ret smuk, en godmodig, lidet talende og ubetydelig ung Pige. Husets Honneurs gjorde i Almindelighed en ældre Dame, Grevinde Finkenstein, en ret underholdende Person, der formodentlig led af Tandpine, da hun altid havde Hovedet indbundet i et Tørklæde.

Næsten hver Aften samlede der sig her et Selskab, for hvilket Tieck forelæste et eller andet dramatisk Værk. Her saae jeg atter Holtei, hvis Bekjendtskab jeg allerede havde gjort i Berlin. Han var en livlig, munter Fyr, fuld af Vid og Løier, hvis Dmgang behagede mig i høi Grad, og i de Dage, han var i Dresden, vare vi næsten altid sammen. Men mest sluttede jeg mig til en ung, aandrig Kurlænder, Baron Simolin, et høist elstværddigt Menneſke, der tiltalte mig særdeles. Han gjorde mig igjen bekjendt med et Par vakkre Landsmænd, Baron Otto v. d. Hecke og Baron Firds, og vi vare næsten uadstillelige under mit Ophold i Dresden.

En af de sidste Dage af mit Ophold i Berlin mødte jeg paa Gaden den svenske Læge Swarz, som jeg tidligere har omtalt. Han forestillede mig sin Rejsecompagnon, Grev Axel Bielke, og nu her i Dresden blev jeg meget frapperet ved en Dag at see disse to Herrer i et Vindue ligeoverfor det Huus, vi beboede. Vi kom naturligtviis strax sammen, og ved dem fik da vor Dmgangskreds en ny Tilvæxt. Forholdet mellem Bielke og Swarz var omtrent det samme som det mellem Gerson og mig; Bielke var rig, og Swarz fulgte med ham som Ven og Ledsager; saaledes var det Ydre samstemmende. Men Ligheden var endnu større med Hensyn til Stemninger og Charakterer; Swarz var livlig, bevægelig og kunde tage Deel i Alt, Bielke var et dannet Menneſke, fuld af Interesſe for Kunst og med god Indsigt heri, desuden en brav, ædel Charakter, men noget tvær, ikke lidet sær og vanskelig. Denne Overensstemmelse nærmede da Swarz til mig og mig til ham, og Følgen heraf blev, at vi Fire fulgtes ad til langt ind i det paafølgende Aar, hvorom mere siden.

Som ovenfor sagt, mødtes de Fleste af os jævnligt om Aftenen hos Tieck, hvor vi havde den Nydelse at høre ham forelæse. Ved ham fik jeg først Forestilling om, hvorledes et dramatisk Arbejde kan forelæses. Han nævnedes aldrig Personerne; men Intet var lettere end paa hans Stemmes Klang, paa hans Intonation, paa Dictionen at skjelne den ene fra den anden; hver Persons Charakter laa tydeligt for Dagen, og, skjøndt han læste temmelig hurtigt, havde man dog det klareste Billede af det Hele, uden at der i hans Foredrag var Noget, der i fjerneste Maade kunde kaldes Forceret, eller Komediantagtigt. Jeg hørte ham saaledes bl. A. læse „Kjøbmanden af Venedig“, Ahrenhoffs „Erzählung macht den Menschen“, Göthes „Geschwister“, „Henrik den Femte“, og endelig Goldonis „un curioso accidente“ i en gammel karakteristisk tydsk Oversættelse. Til denne Forelæsning knytter der sig i min Erindring en meget snurrig Scene. Stykket, der ogsaa er givet paa vort Theater under den mindre heldige Titel „Tilfældet har Ret“, begynder med at en ung fransk Officeer, der som saaret har fundet Gæstfrihed i en hollandsk Kjøbmands Huus og har forelsket sig i dennes Datter, udtaler sin Fortvivlelse over, at Pligtfølelse binder ham at reise bort, mod hvilket Forsæt hans Tjener gjør ham Forestillinger, hvorpaa han da giver efter, især da han er overbevist om, at den unge Pige elsker ham og nødig seer ham reise bort. Simolin havde ved vore hyppige Besøg i det Tieckske Huus fundet meget Behag i Dorothea Tiecks interessante Samtale, og hun igjen i hans. Vi Andre havde rigtignok drillet Simolin med at paadutte ham, at han var forelsket i hende; men i Grunden var dette kun for Spøg, da han var altfor dannet og velopdragen til at gaae videre end tilbørligt. Paa Slut-

ningen af mit Ophold i Dresden blev han upasselig og maatte holde sig inde i nogle Dage. Hos Tieck's spurgte man nu meget deeltagende til hans Befindende; hvorpaa jeg svarede, at det Hele var en ubetydelig Forkølelse, der snart vilde være hævet, og at denne Upasselighed vistnok ikke vilde kunne hindre ham fra at reise videre med os, hvortil han havdeyttret Lyst. Da han første Gang igierrødte om Aftenen hos Tieck's, blev han naturligviis modtagen med megen Glæde. Smidlertid grupperede det tilstedeværende Selskab sig i Salen; Tieck's lille Bord med hans Læsepult og to Lys stod midt i Salen; jeg sad paa en Forhøining ved Vinduet, Dorothea lavere ved Siden af mig, og ved Siden af hende igjen Simolin. Vi spurgte hende om, hvad hendes Fader vilde læse; hun vidste det ikke, svarede hun, men hun troede, det var et skafespearst Drama. Nu kom Tieck ind og satte sig ved sit Bord med de Ord: „Heute Abend werde ich ein Stück von Goldoni vorlesen; es ist in alter deutscher Uebersetzung und heißt „der sonderbare Zufall““. Derpaa begyndte han, og Expositionen alluderede saa stærkt til Simolins Situation, at jeg fra mit ophøjede Sæde ikke kunde Andet end smile ned til ham ud over Dorotheas Hoved, og han igjen uvilkaarlig kastede et Par betydningsfulde Øiekast op til mig. I den anden Ende af Salen sad Hecke og smaafnisede over til Simolin og mig. Efterat Forelæsningen var endt, gik vi hjem, eller rettere, vi lode os bære hjem til Simolin i Portechaise. Paa hele Veien gjentog nu Simolin: „Was hat er gemeint? Ist er verrückt, der liebenswürdige Mann mit den teuflischen Augen?“ osv., hvorpaa jeg kun svarede ham: „Es ist ein „sonderbarer Zufall““. Smidlertid blev Simolin efter vor Afreise forelobig i Dresden. Dorothea skal siden være død ugift.

Ved Dahl erfarede jeg, at Baggesen var i Dresden. Skjøndt vort sidste Forhold i Kjøbenhavn ikke havde været venstabeligt, fandt jeg dog, at det var min Pligt at besøge den gamle, svage Mand, og jeg glædede mig ret ved at blive modtaget af ham saaledes, at jeg kunde see, at al gammel Spænding var glemt. Jeg fandt ham meget Ilegemsfvag, og, uagtet han forsikrede, at han aldrig havde været saa rig paa Tanker som nu, just ikke aandstærk. Jeg besøgte ham flere Gange i hans Bopæl og traf ogsaa sammen med ham i en anden, høist interessant Kreds, nemlig hos den gamle Grevinde Elisa v. d. Recke, hos hvem hendes Neveu, min Ven Otto v. d. Recke havde indført mig.

Det er umuligt at tænke sig en elstværdigere, venligere gammel Dame end Grevinde v. d. Recke; fra hende udgik der over den hele Kreds, der jævnlig samlede i hendes Huus, en Duft af godmodig og gemytlig Meddelelse og fortrolig Tilsnærmelse, som en Fremmed ikke hyppigt finder. Hos hende havde i de sidste 30 Aar den gamle Tiedge boet. Han tærede endnu paa sit gamle Digterrenommee, der vel for Størstedelen var fordampet; forresten var han en venlig gammel Mand, der gjerne fladdrede med mig, ja endog engang, da Grevinden, han og jeg vare alene, forelæste mig Brudstykker af hans endnu utrukte Digt „der Markt des Lebens“, hvilket skal have været et stort Venstabsbeviis. I dette venlige Huus samlede sig nu hyppigt et udsøgt Selskab af Herrer og Damer, saasom daværende Appellationsraad, siden Justitsminister Langenn, Ministeren Rostig, bekjendt som Digter under Navn af Arthur vom Nordstern, Professorerne Förster, Hasse og Hase, samtlige med deres Koner og Døtre. Grevinden og hendes Selskab vare henrykte over at faae lidt Musik, hvilket de forsikrede hørte

til Sjældenhederne i Dresden, og Gerson, Swarz og jeg i Forening med den hessiske Gesandt Hr. von Steuben, der sang en smuk Bas, gjorde da vort Bedste. Ogsaa Baggesen hørte til det vanlige Selskab, og jeg fandt ham her mere oprømt, end naar jeg besøgte ham i hans Hjem. Jeg erindrer saaledes, at han ved et Middagsbord hos Grevinde Kecke med ret meget Vittighed forsvarede den Paradox, at Kogekunsten gradviis var gaaet nedad siden Adams og Evas Tider, da den var paa sit Høieste. En Aften kom han især i godt Humeur. Blandt andre Ting sang jeg hans Digt „An die Gottheit“, der var fortræffeligt componeret af den ældre Gerson. Dette henrev ham til Begeistring, og glad, som han blev, begyndte han at synge med meget Lune sine „Scheerenschleiferlieder“ til Selskabets store Fornøielse. I et Brev til sin Søn har han omtalt denne Aften; den staaer anført i hans Biographie, IV p. 408.

Omtrent det samme Selskab traf jeg ogsaa hos Digteren, Professor Carl Förster, hvis Bekjendtskab jeg havde gjort hos Grevinde Kecke. Der mødtes jeg ogsaa med Hofraad Winkler (Theodor Hell) og daværende Bibliotheksecretair, siden Overbibliothekar Falkenstein, med hvem jeg en Snees Aar derefter kom i en livlig Brevvevling paa Grund af vort fælleds Autographliebhaveri.

Ogsaa hos vor Gesandt i Dresden, Kammerherre Jrgens-Bergh nøde vi en særdeles venlig Modtagelse, hvilket jeg maaskee skyldte en Ubefaling fra Adler, men som jeg dog bør nævne, maaskee som en Undtagelse, da vi Danste kun sjældent kunne rose os af vore Gesandters Fremmedkommen.

Naar jeg nu saaledes havde tilbragt en behagelig Selskabsaften, faldt jeg i Almindelighed, inden jeg gik hjem,

ind i en saakaldet „Italiänerladen“, der holdtes af en vis Chiappone. Der samledes flere Digtere og Videnskabsmænd og passiarede venstfabeligt en Times Tid ved et Glas italiensk Viin. Jeg traf her som oftest Holtei, medens han var i Dresden, Winkler og en gammel graahaaret Mand med et ægte Spidsborgeransigt, klædt i en graa „Flausrock“ med store Perlemorsknapper og pattende paa en gammel Bibe. Denne Fremtoning var kind, Jægerbrudens phantastiske Forfatter. Man skal ligesaa lidt skue Digteren paa Frakken som Hunden paa Haarene.

Endnu maa jeg omtale en høist pudsig Scene, jeg oplevede i Dresden. Den allerede aldrende Prinds Mag, Kongens Broder, havde sluttet marriage med en ung Prindsesse af Lucca, og Bryllupet skulde foregaae par procuration. En Gesandt var sendt til Lucca for i Prindsens Navn at vies til Prindsessen. Denne Forbindelses Diemed sagdes at være, at man vilde sikkre sig en Fortsættelse af Kongefamilien, der vel ellers var nær ved at uddøe. Af Prindsessens Hofstat var der kun ankommen hendes Skriftefader, en hoi, smuk geistlig Herre, om hvem der fortæltes, at han tidligere havde været Cavalleriofficeer, og som de onde Tunger i Dresden kaldte principifex. Bryllupsdagen skulde høitideligholdes ved et stort, aabent Taffel. I en stor, prægtig Sal var Taffelet serveret og omgivet, foruden af den kongelige Familie, af en heel Deel Herrer og Damer, alle i den stiveste Galla. Samtlige sade om Bordet ligesom forstenede, kun i Knive og Gasler var der Bevægelse. Udenfor en Balustrade, der omgav Bordet, vandrede Tilskuerne taus og lydlose; men i Salens Baggrund var der opført et Orkester, hvor den italienske Operas Personale udførte en glimrende Taffelmusik.. Bludselig behagede

det Hans Majestæt Kongen at falde i Søvn. Hitedensfor
 slet ikke at tage Notice heraf, gav Hofmarskalken et Bink,
 Musikken taug, de ombværende Tilskuere stode fastnaglede,
 Knivene og Gasserne raslede ikke mere, hele Salén var paa
 engang forstenet ligesom i Tusind og een Nat. Dronnin-
 gen traf Kongen i Kjøleskjødet, men forgjæves. Endelig
 behagede det Hs. Majestæt at vaagne, Musikken tog igjen
 fat, Knivene raslede, Tilskuerne spadserede, og Alle vare glade.

Dresden er en yndig By; den ligger midt i de skøn-
 neste Omgivelser ved den smukke, rolige Elb, omgiven af
 Biiubjerge, Haver, Spadseregange. Hvor der dog er deilig
 paa den Brühl'ske Terrasse en smuk Efteraarsaften. Og nu
 Udflugterne til Plauensche Grund, Tharand og det sachsiste
 Schweiz. Denne sidste Tour gjorde vi i Selskab med
 d'Alnoncourt. Vi kjørte fra Dresden til Pillniz, og, da jeg
 for fort Tid siden i Dickens David Copperfield fandt føl-
 gende Bemærkning: „Of all human weaknesses, the one
 which our common nature is the least disposed to confess
 (I cannot imagine why) is the weakness of having gone
 to sleep in a carriage“, maatte jeg uvilkaarlig tænke paa
 denne Kjørsel. Gerson havde nemlig denne weakness; han
 forsikrede paa det Bestemteste, at det var ham umuligt at
 sove i en Vogn. Imidlertid faldt han dog i Søvn, og vi
 fratog ham hans Reischue, en Bog, ja endog Brillerne af
 hans Næse, uden at han mærkede det. Da han vaagnede,
 lode vi, som vi sov; han søgte forgjæves efter alt det Mi-
 ssede, og, da vi paastode, at han maatte have tabt det i
 Søvne, forsikrede han, at han ikke havde sovet, da dette var
 ham umuligt, og han opgav ikke engang denne sin Paastand,
 efterat vi havde tilbageleveret ham Sagerne.

Fra Pillniz gjorde vi Touren tilføds over Lohmen,

Hohenstein, Bastei, Schandau, de to Winterberge, Ruckstall og Prebisch Thor og derfra tilbage paa Elben over Schandau til Dresden.

Det er en Selvfølge, at jeg flittig besøgte Dresdens Kunstsamlinger. Med Glæde og Beundring gjensaae jeg Raphaels og Holbeins Madonnaer, Correggios herlige Arbejder, de hyperlige hollandske Mestre osv. Ogsaa i Theatret var jeg en jævnlig Tilhører. Jeg fandt i Eduard Devrient og Madame Schirmer to hyperlige Skuespillere og i det Hele var Ensemblet særdeles godt. Ogsaa den italienske Opera tilfredsstillede mig. Jeg saae Winters Maometto og Rossinis Zelmira, der udførtes fortræffeligt af Sangerinderne Pallaresi og Tibaldi og den hyperlige Bassist Benincasa. Den store Præcision, de skønne Stemmer, den delicate Udførelse gjorde mig nu som tidligere den italienske Opera til en stor Nydelse. Musikken fordrede dengang en betydelig Færdighed og Volubilitet hos Sangerne, og Styrken i Stemmen var ikke dengang som i en sildigere Tid det Fremherskende, eller rettere det Encherstkende. En anden musikalsk Nydelse havde man om Søndagen ved Messen i Slotskirken, hvor Musikken blev hyperligt udført af det italienske Operapersonale, der endnu var forstærket med den fortræffelige Sassaroli, en allerede aldrende Castrat, men som med en Kraft og Fylde, Smag og Færdighed fangt sit Sopranparti saaledes, som ingen Damestemme kan præstere. Indtrykket er vistnok uhyggeligt, men alligevel er Sangen beundringværdig skøn.

I Selskab med Dahl og d'Almoncourt gjorde jeg en Afstikker paa et Par Dage til Leipzig. Dahl havde Forretninger med den dengang meget rige Finantsraad Campe, der eiede en betydelig Malerisamling, til hvis henfigtsmæssige

Opstilling han havde ladet opføre en særegen Bygning. Om Eftermiddagen, da vi ankom til Leipzig, var Campe fraværende paa Landet, men endnu samme Aften fik vi Bud fra ham, at han vilde modtage os den næste Morgen. Her maa jeg anføre et karakteristisk Træk af den herlige, men noget forstyrrede og stundesløse Dahl. Vi sov i samme Værelse. Om Morgenens Kl. 5 blev jeg vækket ved en forførdelig Rumsteren i Værelset. Dahl stod i bar Skjorte, havde aabnet sin Ruffert, smed sit Tøi om paa alle Stole og var i den ivrigste Bevægelse. „Hvad er der paa Færde?“ spurgte jeg. „Vi skal jo til Campe Kl. 9.“ — „Men Klokken er jo kun fem.“ — Imidlertid blev Dahl ved, og, da Klokken var 9, var han næppe færdig. Hos Campe fandt vi en særdeles venlig Modtagelse, vi spiste til Middag hos ham, og han førte os om i sin egen og flere andre Privatsamlinger. En Aften vare vi i en Concert, der blev givet af den bekjendte Violinspiller, Concertmester Müller fra Braunschweig. Paa min høire Side sad Dahl, paa min venstre en gammel, rynket Mand med en nedhængende Underlæbe, paa Hovedet en Messingparuk, og som lænede Hagen paa en tyk Stof. I Mellemlummet mellem Concertens Afdelinger talte jeg med Dahl. Bludselig vendte den gamle Mand sig om til os med de Ord: „Det synes mig, at de Herrer tale Dansk.“ Jeg nævnte ham, hvem vi vare, hvorpaa han svarede: „Jeg er ogsaa dansk, jeg er Prinds Emil af Augustenborg.“ Han levede nemlig i Leipzig, paa Grund af at han var falden i Unaade for medelst en Mesalliance med en Frøken Schœl.

Ved Afreisen fra Leipzig tog jeg nu Afsted fra d'Alnoncourt, der trolig havde fulgt med os under vor hele Reise. Jeg har aldrig seet ham siden. Det er Skygge-

tiden ved Reiser, at, naar man har sluttet sig fastest til En, bliver Vaandet pludselig løst for saare sjeldent at knyttes igjen. I Leipzig havde jeg truffet Kuhlau, der var der i Besøg hos sin Broder; ogsaa med ham var det et Goddag og Farvel.

Fjorten Dage efter slog ogsaa Afstedstimen fra det kjære Dresden, hvor vi vare blevene optagne med saamegen Forekommenhed og havde tilbragt saamange glade og interessante Timer. Bore to svenske Benner, Swartz og Bjelke, havde sluttet sig saa tæt til os og vi til dem, at vi Fyre besluttede at blive sammen for det Første, og saaledes rejste vi da i Forening over Tøplig til Prag.

Prag.

Naar Dresden med Rette kan kaldes en yndig By, fortjener Prag Navn af en imponant By. Den skønne Beliggenhed ved Moldaufloden, det prægtige Bjergslot Grabschin med den skønne Domkirke, Moldaubroen med sine Helgenbilleder, mellem hvilke den hellige Nepomuk kueiser høiest og modtager en ærbødig Hilsen af alle Forbigaaende, det fremmede Sprog, der lyder rundt omkring En, Alt dette gjør et mægtigt Indtryk paa den Reisende, der kommer fra Nordtyskland. Hertil kommer endnu de ærefrygtbændende, massive Paladser, og fremfor Alt Katholicismen, der ganske uforberedt møder her i sin fulde Kraft. Underlig forbausset blev jeg ved en af de første Aftener at høre en Karl paa Gaden i en monoton Melodi fremsige en Bøn eller et Litani, som den omstaaende Mængde ledsagede med en besynderlig klagende Chorsang. En anden Dag saae jeg en Skomagerdreng løbe paa Gaden, svingende et Par Støvler og

af fuld Hals skraalende: *Agnus Dei qui tollis peccata mundi.* Her traf vi da ogsaa de første Klostere. Vi besøgte Capucinerklosteret, Elisabethinerindernes Hospitalkloster, de lærde Præmonstratenseres Kloster Strahof; men især interesserede os Ursulinerindernes Kloster, som vi af Fyrst-Erkebiskoppen fik speciel Tilladelse til at see. Denne Orden holder Skole for Smaapiger, hvoraf der dengang var 650. Skoleforstanderinden, en ikke ung, men endnu ret smuk Dame, der tog sig godt ud i Nonnedragten, modtog os med den fineste Anstand og førte os overalt omkring, i Skolerne, i Pensionatet, i Noviceværelserne, hvor vi fandt fire unge, smukke og muntre Piger, og endelig forestillede hun os for Abbedisseu, „die würdige Mutter“, en gammel Dame med en Holdning og Grandezza som en Fyrstinde. Vor Samtale traf temmelig ud, da hun mærkede, at jeg havde givet mig af med Undervisning, og, da hun endelig i Samtalens Gang fik at vide, at Gerson var Virtuøs paa Fortepiano, anmodede hun ham om at spille paa et stort Flygel, der stod i en nærliggende rummelig Sal. Dette, meente hun, vilde især interessere Søster Angela, der var Klosterss fortrinligste Musikerinde. Der blev da sendt Bud efter Søster Angela, egentlig en Baronesse Gottsheim, og med hende fulgte da en Flok ældre og yngre Nonner, og nu dannede der sig en høist malerisk Scene. I Midten den lille Gerson ved Flygelet, og rundt om ham en Mængde henrykte og begejstrede Nonner, af hvilke især Søster Angela var mest begejstret; hun hvistede Gerson af og til ind i Øret, saa at vi Andre siden spurgte, om hun havde kysset ham.

Vi havde i de fjorten Dage, vi tilbragte i Prag, ikke Tid til meget Andet end til at see, saa at vi ikke gjorde mange Bekjendtskaber. Fra Behje i Dresden havde jeg

faaet en Anbefaling til Digteren Marfano, men han var i Wien, hvor jeg senere traf ham. Fra Grevinde v. d. Rede havde jeg et Brev til Hr. von Graf, Politicommissair i Prag. Sam traf vi ved vort table d'hôte i Hotellet „Zum schwarzen Roß“, hvor han daglig fandtes baade Middag og Aften. Han gjorde os bekendt med en anden Bordgjæst, Professor medicinæ Krompholz, en livlig, gemytlig Mand, og i disse to Herrer's Selskab befandt vi os daglig. De skaffede os Adgang til private Samlinger og gjorde Alt for at være os behjælpelig. Ved det samme Bord sluttede vi os til en ung Wiener ved Navn Joseph Schneid, der var lykkelig over at gøre vort Bekjendtskab, da han beskæftigede sig meget med de nordiske Sprog. Siden traf vi ham igjen i Wien og omgikkes meget med ham, og omtrent 40 Aar efter traadte han som aldrende Mand pludselig ind hos mig i Kjøbenhavn. Han var ansat i Udenrigsministeriet i Wien og havde gjort mange Reiser i Mellemtiden; han havde endog gennemreist Orienten, og som han udtrykte sig i sin wien'ske Dialekt: „i hob halt im dodten Meer g'schwummen“, og vilde nu ogsaa see Norden. Han blev nogle Dage hos mig, reiste saa videre lige til Hammershuus, gennemreiste Sverrig, og fra Wien fik jeg siden flere Breve fra ham.

Jeg besøgte ogsaa Theatret. En ung Skuespillerinde, Mlle Bistor, behagede mig særdeles; hun blev kort efter faldet til Wien, hvor hun siden blev en af Burgtheatrets fortrinligste Subjecter. Af Operaer saae jeg Paërs Sargino og Rossini's Donna del lago. Mlle Cornet og Md. Ernst vare meget gode Sangerinder, og Binder en ret god Tenor med fortrinlig Skole, men, skjøndt det ikke er sjældent, at Tenorister ere slette Skuespillere, og skjøndt det er blevet

mig forundt at see mange saadanne, troer jeg dog aldrig at have seet Magen til Binders flette Spil.

Paa den Tid, da der ingen Jernbaner fandtes, forekom det os som noget ganske Mærkværdigt, at vi gjorde Reisen fra Prag til Wien i to Dage og en Nat.

W i e n.

Vi kom til Wien den 15de November, og det var vor Beslutning foreløbig at slaae os til No der og drage i Winterquarteer. Faa Dage efter vor Ankomst forløbe vi Hotellet, hvor vi vare tagne ind, og bosatte os i Leopoldstadt i det første Huus tilvenstre, naar man er kommen over Ferdinandsbroen, hvor vi fik smukke bekvemme Værelser hos Hr. Jüngling, en gammel godmodig Mand, der holdt Café i Stuen, og som Swartz kaldte: „den hederlige Ynglingen“.

Mit første Besøg i Wien var hos min gamle Ven og Skolekammerat Mannheimer, der var Præst ved den israelitiske Menighed. Hans hæderlige Charakter, hans store Dygtighed og hans sjeldne Begavelse som Prædikant havde vundet ham en hengiven Tilhørerkreds, og han førte et behageligt Liv her, skjøndt hans Naar dengang ikke vare saa gunstige, som de bleve siden. Han døde for faa Aar siden, elsket og savnet af Alle, der kjendte ham. Jeg kom jævnlig til ham under mit Ophold i Wien og fik mangen Oplysning af ham, der var vel orienteret i alle Forhold.

Et andet Huus, hvor jeg var som hjemme, var Regjeringsraad Sonnleithners. Hans Kone, en født Kjøbenhavnerinde, Søster til Professor Mariboe, modtog alle Danske med en Venlighed, der er uforglemmelig for alle

dem, der besøgte hendes Huus. Vi kom der næsten daglig, om det saa kun var en halv Times Besøg, og det var, som om vi kom til vore Nærmeste. Hendes Døtre vare elskværdige, velopdragne Piger, som vi betragtede som Søstre. Næsten 40 Aar efter besøgte jeg igjen Fru Sonnleithner og fandt hende som altid; hun havde conserveret sit Modersmaal saa aldeles, at man ikke mærkede Spor af, at hun i saa mange Aar havde været borte fra sit Fædreland. Hendes yngste Datter ægtede sin Fætter Advocat Mariboe i Christiania, og efter Moderens Død opholder, saavidt jeg veed, den ældste Datter sig hos sin Søster.

Endnu et Par andre i Wien bosatte Danske, hos hvem jeg fandt en venlig Modtagelse, vil jeg her omtale. Den ene var Kjøbmand Kellermann, vor berømte Violoncellists Fader. Sønnen, der dengang var 8—9 Aar gammel, spillede for mig, sidde paa en Stammel med et ganske lidet Instrument, næsten som en stor Bratsch. Da jeg flere Aar efter gjenstaae den kolossale Christian Kellermann, mærkede jeg, at han var voget godt i Mellemtiden. Ogsaa Faderen Kellermanns Broder var her og besøgte os ofte; han var en godmodig Mand, der var os hjælpsom ved alle Leiligheder baade her og siden i Triest.

Den anden Danske var Dr. Møller, Svoger til Tieck, fra hvem jeg havde Brev til ham. Han var en født Kjøbmand, men havde opholdt sig længe i Kjøbenhavn, hvor han havde studeret og taget latinsk-juridisk Examen. Ved sit lange Ophold i Tyskland havde han næsten glemt sit Modersmaal, som han vel endnu forstod, men hvori han havde stor Vanskelighed ved at udtrykke sig. Ogsaa hos ham var jeg flere Gange.

Fra Tieck havde jeg ogsaa faaet en Unbefaling til

Castelli, med hvem jeg sluttede et nøiere Bekjendtskab, og som jeg saa at sige saae hver Dag. Han var en ægte Wiener, godmodig og gemytlig, vittig, fuld af Spøg og Narrestreger, men tillige hjertelig og brav. Jeg holdt meget af ham, og jeg troer ogsaa han af mig. Ogsaa Marsano fandt jeg her, en smuk ung Mand, der, foruden at være „Oberlieutenant“, tillige var en Smule Digter; siden troer jeg, at han drev det til at blive General.

Disse To indførte mig i det mærkelige Selskab „die Sudlamshöhle“. Men denne Hule fortjener en vidløftigere Omtale, og derfor vil jeg, inden jeg gaaer videre i at fortælle om mit Ophold i Wien, give en Beskrivelse af denne Forening, idet jeg dertil, foruden mine egne Erindringer og Optegnelser, vil benytte Castellis Memoirer.

Flere unge talentfulde Mænd, Digtere, Kunstnere, Skuespillere o. s. v. havde allerede i flere Aar samlet sig om Aftenen for i et eller andet Værtshuus at sladdre sammen om Dagens Emner, om Theatret, om Musik og deslige. De havde intet staaende Locale, men dreve om fra det ene Sted til det andet, da der gjerne var noget at indvende mod Stedet, snart med Hensyn til Beværtningen, snart til det øvrige Publicum, der kom der, og som man ikke havde Lyst at være sammen med. Endelig udfandt En af dem et Sted i en lille krum Gade, „Schlossergäßchen“, i Nærheden af Stephanskirken, hvor Værten, Hr. Haidvogel, var en imødekommende Mand, der gav god Beværtning for billig Priis, og hvor man tillige kunde erholde et særskilt Værelse. Dette var imidlertid ingenlunde pragtfuldt. Ud en mørk Trappe kom man ind i en nogenlunde rummelig, tilroget Stue med eet Vindue, hvori der stod et stort Bord, omgivet af Stole; ved Væggen stod et Par

Stabe og en Snage til Hatte og Frakker. Tidligere havde Stuen været endnu mindre, men et af Medlemmerne lod paa sin Beføstning Muren mellem dette og et lidet Kammer rive ned, saa at Bærelset blev større. For denne Velgjerning blev han hædret med Tilnavnet „Ludlams Mauerbrecher“, hvorom siden mere. Indtoget i dette nye Locale traf sammen med Dehlenschlägers Ophold i Wien 1818. Man gav paa et af Theatrene hans „Ludlams Hule“ som Drama, og Selskabet drøftede nu i den ommeldte Stue Stykkets gode og uheldige Egenskaber, og, da Stuen nu havde megen Lighed med en Hule, kaldte man den og Selskabet „die Ludlamshöhle“ og udnævnte „Moder Ludlam“ til Selskabets usynlige Patronesse, der som Moder omfattede Ludlamiterne som sine Sønner. Efterhaanden tiltog nu disses Antal, og under mit Ophold feirede Selskabet sit første Jubilæum, da det talte hundrede Medlemmer, naturligviis rundt omkring i Verden.

Selskabets Formaal var egentlig kun at more sig, eller rettere „at lee“, hvad enten nu denne Latter havde sin Marsag i en udtalt Vittighed eller Dumhed. Efterhaanden anskaffedes der ogsaa et Fortepiano; Digterne skrev Sange, der fattedes i Musik af Componisterne og udførtes af flinke Sangere.

Noget af det Første, man foretog sig, var imidlertid at vælge en Formand, der skulde føre Titel af „Kalif“, og hertil valgtes eenstemmig Skuespilleren ved Burgtheatret Carl Schwarz. Det var vistnok ikke muligt at finde en Personlighed, der var mere skikket end han til at være Skive for alle de Marrestreger og Vittigheder, der i Tale og Skrift bleve rettede imod ham, kjøndt man tilsyneladende boiede sig for hans Kalifværdighed. Schwarz var en ældre Mand med lidt graasprængt Haar; han var høi, tyknavet

og havde unaturlig store Fødder. Det Morsomste ved ham var imidlertid hans Ansigt, der var purpurrodt heelt over, hvorfor ogsaa Ludlamiternes Balgsprog var: „Schwarz ist Roth, Roth ist Schwarz“. Disse to Farver bleve Selskabets Farver, og, naar f. Ex. en Ludlamit reiste bort, blev Localet behængt med Rødt, og det ugentlige, haandskrevne Blad udkom med rød Rand. Dette Blad kaldtes „die Trattnerhofzeitung“, fordi Kalifen boede i en Gaard, ved Navn „der Trattnerhof“, og fordi Bladet ironisk kaldtes Kalifens officieuse Organ, skjøndt det kun beskæftigede sig med paa en forblommet Maade at gjøre Nar af ham. Schwarz var det godmodigste Menneſte af Verden, ret hvad man kalder en god Sjæl, men ikke lidet enfoldig, saa at Spøg og Bittighed baade havde Anledning til at øve sig paa ham og paa den anden Side aldrig gjorde ham vred. Han var en lidenskabelig Tobaksryger og havde aldrig Cigaren af Munden; derfor tituleredes han „Ihro Rauchheit“, og hans Selskabsnavn var „Rauchmar der Cigaringer“, med Hæders-tillægget „der rothe Mohr.“ Han levede iøvrigt alene med en Datter, om hvilken han gjerne talte, og som han antog vilde blive en stor Sangerinde, hvad der dog nok ikke blev noget af. Da nu Selskabet havde valgt ham til Formand, blev det besluttet, at for Fremtiden skulde Kalifen altid være den, der var anerkjendt af alle som den dummeſte og havde en Datter. Schwarz var forresten ikke lidet stolt af sin Værdighed og hang med sin hele Sjæl ved Ludlam. Da han laa paa sin Sotteseng, sagde han, som Castelli fortæller, til denne: „Mit mir ist es aus, lieber Freund, ich kann und mag auch nicht mehr leben, weil keine Ludlam mehr existirt“.

Som Exempler paa hvorledes „Trattnerhofzeitung“

behandlede ham, vil jeg anføre Følgende. Bladet begyndte naturligtviis med Hofnheder og i Almindelighed med de Ord: „S. Rauchheit der Kalif haben geruhet“, og saa ikke videre. Baron Lannoy, der eiede et Gods i Steiermark, hvor man skal have de bedste og fedeste Kapuner, sendte fem saadanne Exemplarer til Ludlam, hvoraf han var Medlem. Han adresserede dem til Schwarz, som leverede dem til Barten. Da de kom paa Bordet, fandt man dem mindre gode, og Kalifen blev da beskyldt for at have forbyttet dem. Det næste Blad begyndte med: „S. Rauchheit der Kalif haben geruhet siinf gewöhuliche, magre Wiener Sendel zu steirischen Kapauern zu ernennen“.

En anden Artikel i Bladet angik mig. I Carnevalstiden (Fasching) havde nogle af Skuespillerne, hvoriblandt Schwarz, arrangeret et Subscriptionsbal. Listen gik om i Ludlam, og næsten alle Ludlamiterne tegnede sig. Schwarz havde paa Grund af en Forkølelse maattet holde sig inde et Par Dage, men indfandt sig dog paa Ballet. Man skulde spise til Aften ved mindre Borde til 12—14 Personer, og hver af Indbyderne gjorde Honneurs ved et af dem. Strax ved min Ankomst indbød Schwarz mig til at tage Plads ved hans Bord, hvilket jeg modtog; men, da jeg kom til Bordet, havde den gode Mand fortalt sig, og der var ingen ledig Plads. Imidlertid kom jeg til at sidde ved et andet Bord. I Trattnerhofzeitung kom nu følgende Artikel: „S. Rauchheit hat sich nach einem glücklicheweise leichten Unwohlsein dem jubelnden Volke auf einem glänzenden Balle gezeigt“ o. s. v. Nu fulgte en burlesk Beskrivelse af hans Optræden paa Ballet, og Slutningen lød: „Man will übrigens bemerkt haben, daß der dänische Gesandte nicht zur Tafel gezogen wurde“.

I Parenthes bemærker jeg, at jeg paa dette Bal gjorde Bekjendtskab med den berømte tragiske Skuespillerinde Sophie Schröder. Hun dansede som en Affindig paa dette Bal, skjøndt hun næsten havde fyldt sit halve Aarhundrede, men hun havde ogsaa for saa Dage siden giftet sig for tredje Gang, og det med en ganske ung, smuk Skuespiller fra Theatret an der Wien, ved Ravn Kunst, der havde ægtet hende for ved hendes Indflydelse at blive antaget ved Burgtheatret, hvilket ogsaa lykkedes ham. I denne Anledning blev der sagt mange Vittigheder, men den bedste var unægtelig af Castelli: „Der Kunst hat die Künstlerin zur Kunst gemacht, damit die Künstlerin den Kunst zum Künstler mache“.

Endnu maa jeg fortælle en anden Spas med Kalifen. Man vilde paa Theatret an der Wien opføre Dehlenschlägers Ludlams Hule, hvori Forfatteren havde indført den just ikke meget vittige Morsomhed „das Gasthaus zum weißen Mohren“. Ludlamiterne vare i Theatret, rundt om fordeelte paa Gulvet og i Loger. En af dem havde, uden at meddele de Andre Noget derom, formaaet den vedkommende Skuespiller til at sige: „Das Gasthaus zum rothen Mohren“, og man kan tænke sig den Frisen, der hørtes fra alle Kanter i Huset. Men Kalifen syntes ikke godt herom og holdt om Aftenen et af Alle med sfingrende Latter ledsaget Foredrag om, at det dog var urigtigt at give hans Hæderstitel i Selstabet til Priis for et uvedkommende Publicum.

Endnu vil jeg tilføie et Par Mystificationer, som falde mig ind.

Kalifen havde Fødselsdag og vilde i den Anledning overraske Selstabet ved at vise sig som Kalif i Tyrkedragt. Denne Plan betroede han en Ludlamit, der naturligviis

strax røbede den for os Andre. Da Aftenen kom, mødte vi alle i Tyrkedragt, og saaledes udstafferede modtog vi ham med det almindelig Jubelraab, der lød, naar han traadte ind: „Heu dem Kalifen!“ Saaledes var da Spa- sen fordærvet for ham.

En Aften kom en Ludlamit ind og sagde til Kalifen, at der var En udenfor, der vilde tale med ham. Kalifen gik ud og kom strax ind igjen med de Ord: „Was ist das für dummes Zeug, es war ja niemand da“. — „Nun so kannst du doch sagen, daß du einmal herausgerufen worden bist“.

Hvor uundværlig Schwarz saaledes var for den hele Kreds, er let at indsee, og man begriber Sandheden af de Ord, som Baron Bedliq en Aften, da vi gik bort sammen, sagde paa sin hjærve Maneer: „Was soll doch aus der Ludlam werden, wenn das Beest einmal verreckt“. Imidlertid maa man ikke troe, at Kalifen var den Æneste, paa hvem Bilene bleve affkudte; tværtimod, den Æne huggede løs paa den Anden, og denne modtog det med Rolighed for at gjengjælde det ved Leilighed. Men Enigheden og Tonen forstyrredes aldrig. Det var en Lov, der aldrig blev overtraadt, at der ikke maatte tales om Politik og Forretninger.

De, der besøgte Selskabet, vare deels ældre Medlemmer, deels Aspiranter, der bleve indførte af Medlemmerne. De Eldre kaldtes „Körper“, de Aspirerende „Schatten“. Naar en Indført i nogen Tid havde viist, at han gik ind paa Spøgen og tog Deel i den, blev han „Schatten“, og, naar han derpaa efter en Tids Forløb ansaaes for værdig til at optages som „Körper“, foregik denne Ceremoni me-

get høitideligt efter en *examen rigorosum*, som jeg her eksempelvis skal anføre:

Kalifen. Hr. Professor der Geschichte! fangen Sie das Examen an!

Professor. Was wissen Sie von der Ludlams-geschichte?

Schatten. Ich weiß gar nichts.

Professor. Sehr gut, so sind Sie ebenso gescheut wie alle Ludlamiten, denn der Weiseste ist der, welcher weiß, daß er nichts weiß. Warum heißt dieser Ort die Ludlams-höhle?

Schatten. Weil man ihm diesen Namen gegeben hat.

Professor. Vortrefflich! Allein man muß doch einen Grund dazu gehabt haben.

Schatten: In Ludlam hat man nie einen Grund.

Professor: Sie sind tief eingeweicht in die Geheimnisse der Ludlam. Der Candidat hat vortrefflich geantwortet.

Kalif. Fahren Sie fort, Hr. Professor der Finanzwissenschaft.

Professor: Welches ist das traurigste Ereigniß in der Finanzgeschichte der Ludlam?

Schatten: Daß der Kalif einmal zwei Gulden gestohlen hat.

Hermed var Sammenhængen følgende. I Ludlams første Tid havde Kalifen tillige været Kasserer og modtaget Contingenterne. En Aften havde han sagt til Opbarteren, at han ikke kunde betale, da han havde glemt sin Pengeping hjemme. Derefter indkasserede han Contingenterne. Da man siden forlod Selskabet, fik nogle af Ludlamiterne Kalifen til at gaae ind med paa en anden Kneipe, hvor den stakkels Kalif fortærede for to Gylden og betalte disse. Strax forlangte de Andre Kasserevision, og, da nu de to

Gylden manglede, havde Kalifen jo stjælet dem. Castelli fortæller Sagen paa en anden Maade, men denne er den rigtige.

Den tredie Examination var i det, Castelli kalder „die Frivolitæts-Wissenschaften“, hvori han selv var Professor, men jeg tilføier gjerne Castellis Ord: „ich darf versichern, daß Geist und Wiß auch der Derbheit den Stempel der Decenz aufzudrücken mußten.“

Efterat Examen var tilendebragt, sad Ludlamiterne grublende i fem Minuter for at udfinde et Selskabsnavn til den Nyoptagne; naar det var antaget, blev det ham meddeelt, Optagelsesfangen sunget, og hans Staal druffet. Efterat jeg med Hre havde bestaaet denne Examen, blev der, efter moden Overveielse, tillagt mig Navnet: „Isaac Crasus Hamlet, Einer von Denen“. Isaac alluderede til mit Navn Abrahams; Crasus, fordi jeg et Par Gange havde brugt Ordet „cras“, f. Ex. eine crasse Unwissenheit o. s. v.; Hamlet, Einer von Denen, fordi jeg var Dansk. Jeg kommer siden til at omtale flere af de andre Ludlamsnavne og deres Oprindelse.

Meget ofte blev der holdt Foredrag eller Oplæsninger deels af alvorligt, oftest dog af humoristisk Indhold. Et af Medlemmerne, Eugen v. Stubentrauch tegnede hyperlige Caricaturer over Ludlamiter eller Begivenheder i Ludlam; disse bleve ophængte, og Kunstneren hædret med Tilnavnet „Ludlams Hogarth“. Om Løverdags Aften var Forsamlingen talrigt, og der blev da gjerne givet en Bolle Punsch; Digterne leverede Sange, der componeredes af Musikerne og bleve sungne af fire dygtige Sangere, der dannede „Capellet“. Under mit Ophold feirede Ludlam sit Jubilæum, d. v. s. Selskabet talte hundrede Medlemmer. I denne Anledning

vovebe jeg mig ogsaa til at bidrage miu Stjerv og strev
følgende Sang:

Glaube, Liebe und Hoffnung
der Ludlamiten.

Es lebe die Mutter, die freudiglich zählt
Schon hundert von liebenden Söhnen,
Die lustige Freude zur Göttin gewählt,
Dem Spießbürgerwesen nicht fröhnen.
Es lebe die Mutter, die Söhne und Ihr,
Die glauben und lieben und hoffen wie wir.

Wir glauben, daß Frohsinn und lustiger Scherz
Gesund sei für Kopf und für Magen.
Sie freuen, erwärmen, erweitern das Herz,
Wer kräftig ist, kann sie vertragen.
Nur wer nicht verdaut einen lustigen Schwank,
Nur der unter uns, meine Brüder, ist krank.

Wir lieben den Witz und den heiteren Sinn,
Wir lieben die Dummheit daneben.
Sie reißen zum jubelnden Lachen uns hin.
Sie würzen das irdische Leben.
Nur der, welcher lacht der Prosa zum Hohn,
Nur der ist der Mutter würdiger Sohn.

Wir hoffen die Mutter wird nimmer vergeh'n,
Nie welken die herrliche Blüthe.
Was gut ist und kräftig, muß ewig besteh'n,
Wenn anders der Teufel auch riethe.
Hoch lebe die Mutter zu ewiger Zeit,
Sie schenke uns Lachen und Scherzen und Freud'.

Denne Sang blev optaget med Velvillie, componeret
af Kapelmester Würfel og sunget af Capellet.

Naar En sagde en god Vittighed eller en morsom Dumhed, blev han hilset med et tredobbelt Hurra. Men, naar der fremkom en Flauehed, reiste Skuespiller Lemberg, der var Ludlams „Grand Prévôt“, sig fra sit Sæde og sagde med Tordenstemme:

O Hansewurste!
 Hansewurste!
 Du dummer Mensch,
 Was sprichst du da?

hvorefter samtlige Tilstedeværende med Munden frembragte en særegen Lyd.

Naar en Ludlamit reiste bort, blev han forsynet med et Reisepas. Dette blev skrevet paa en af Bærtens, Haidvogels, trykte Spisefjeddelblanketter, der blev udfyldt paa en humoristisk Maade, og paa Bagjiden fandtes det egentlige Pas, paa Foden af hvilken Stubenrauch, der udfærdigede Passet, malede Thændehaverens Portrait, indsat i Kalifens store Støvle, hvorefter Passet blev forsynet med de Tilstedeværendes Underkrifter. Det Pas, der meddeelest mig ved min Afreise, vedlægger jeg og skal nu forklare de Navne, der findes derpaa:

Rauchmar Zigaringer, der Kalif, den ovenfor tilstrækkelig omtalte Skuespiller Schwarz.

Henricus, Grand Prévôt, Skuespiller Lemberg, et vittigt, satirisk Hoved.

Columbus Turturell, Sergeant Major, Digteren Baron Bedlig.

Mousjier Bartel der Schampainiger, Ludlams Postmeister, Grosserer Semmi Bieder-
 mann. Han har stort Skjæg, derfor Bartel; de

ovrige Navne, fordi han gav Champagne, og, da han var halt og derfor holdt Equipage, hvori han ofte førte Bennerne hjem om Aftenen, blev han Postmester.

Woko der Hühnerschicker, Baron Lannoy, der undertiden sendte Selskabet Høns, der paa Wiensf kaldes „Wockerl“.

Eif Charon der Höhle nzote, Castelli, hvis Forbogstaver var C. S. F.; Charon, fordi han var en utrættelig Oversætter.

Der ewige Schatten, Hassaureck, Kjøbmand, begavet dramatisk Forfatter. Han havde som „Schatten“ været opsætsig mod „Körperne“ og kunde derfor aldrig blive „Körper“, deraf hans Navn.

Varitaserl der Opticus, Rosenbaum, en Rentier, der syklede med optiske Billeder, som han undertiden foreviste os; han havde foræret Selskabet en Tavle, hvorpaa der gjordes Opflag.

Tanderlan Pascha von Mondschein, Punsch Ejsfendi, Ludlams Brockhaus, Boghandler Tendler, hvis Firma var Tendler & Mannstein; han lavede Punsch ved Gilderne og leverede Bøger, naar de behøvedes.

Notarz Sacramensky, Capelmester Ghrowek, en født Bøhmer, deraf hans bøhmiske Navn; Notarz, fordi han levede af Noder; Sacramensky, fordi han havde fortalt, at Ordene i Arien i Tryllesloiten: „Dein Bildniß ist bezaubernd schön!“ hed paa Bøhmisk: O sacramensky kuperstik!, hvilket man fandt yderst komisk.

Zwickobacko Kämpel, Ludlams muntre Sei-

fen sie der, en Forretningsfører ved et større Handelshuus, ved Navn Czercowiz. Han var ved en Feiltagelse to Gange bleven optaget til Rörper, altsaa bagt to Gange, derfor Zwickobacko; om Navnet Kappel veed jeg Intet. Da han ofte, naar han om Aftenen kom i Ludlam, var træt af sine Forretninger, fik han sig undertiden en lille Luur, deraf hans Tilnavn.

Tacitus Sachelberger, Ludlams Hogarth, den ovenomtalte Stubenrauch. Han taug som oftest stille, men lo af ganske Hjerte, deraf hans Navn. Tilnavnet fik han af de fortræffelige Tegninger, han leverede.

Pipo Kanastro, Ludlams Mauerbrecher, Grosserer Joseph Biedermann. Pipo, Omfkrivning af det wienske Peppi, der betyder Joseph; Kanastro, fordi han var en ibrig Tobaksrøger; hans Tilnavn er tidligere forklaret, og Siirkanten ved hans Navn betyder en Muursteen, som han havde Tilladelse at føre som Vaaben.

Diavolo, der kalte Bauer, en Bairer ved Navn Angelo Marx, som jeg ikke ret kan erindre.

De fire Følgende dannede den firsstemmige Sang:

Sarasto-Astro, en Bassanger, hvis Navn jeg ikke erindrer.

Discantino Birmane, en god Tenorist, Tiege, der holdt meget af at drikke Ol.

Zirp Zirp, der Arianer von der Insel, en Tenorist ved Leopoldstadt-Theatret, ved Navn Grill; „die Grille zirpt“, og han sang Arrier.

Reinecke von Bass-Sau, en Bassist, Fuchs, født i Passau, deraf hans Navn.

Lear der Neuwieder, den berømte Skuespiller Anschütz; hans Hovedrolle var Kong Lear og han boede „auf den neuen Wieden“.

Poß 100,000, Ludlams Numero Plumper etc. Sichrowsky, en høitbegabet yngre Mand, der udrettede Alt med største Lethed, altid var paa færde, skrev Sange, improviserede, indklasserede Contingenter o. s. v. Deraf Navnet Plumper, der er Hovedpersonen i Kogebues „Er mischt sich in Alles.“ Han havde engang foræret Selskabet en Lotteriseddel, hvorpaa der kunde vindes 100,000 Gylden, og Numero kaldes de Tjenere, der i Theatrene bære Forfriskninger omkring, sælge Programmer etc.

Af andre karakteristiske Ludlamsnavne vil jeg nævne: Carl Maria v. Weber, Agathus der Zielstreffer, Edler von Samiel.

Saphir, Wikbold der Rebeller, Ludlams lapis infernalis.

Moscheles, Tasto der Kalberfuß, fordi han var Pianist og sværmede for stegte Kalvesødder.

Da Moscheles et Aars Tid efter min Hjemkomst kom til Kjøbenhavn, traf jeg sammen med ham i et Selskab hos Fru Tutein. Da vi bleve forestillede for hinanden, sagde jeg til ham: „Moscheles ist Ihr ‚obscurer Weltname‘“ (saaledes kaldtes det egentlige Navn i Ludlam), „eigentlich heißen Sie Tasto der Kalberfuß“. Han joer forbauset tilbage med det Udraab: „Was? Sind Sie Ludlamit?“ og nu

maatte jeg da fortælle ham Løst og Fast om vore Venner i Wien. Vi kom i en ivrig Samtale, hvori Latter spillede en Hovedrolle, og Ingen af de Tilstedeværende kunde begribe, hvorfra det intime Forhold var opstaaet mellem To, der aldrig havde seet hinanden før.

Den sidste Aften, jeg tilbragte i Ludlam, Aftenen for min Afreise fra Wien, var en tung Aften. Man havde foranstaltet en lille Afskedsfest, man stræbte at være lystig, men det vilde ikke ret lykkes. Da Afskedsfungen, der var forfattet af Castelli og altid blev sunget ved slige Veiligheder, var forbi, og Afskedskaalen drukkert, var der en Stund en alvorlig Stemning. Flere skrev i min Stambog, hvoraf jeg citerer følgende:

S. Biedermann:

Was ich Ihnen wünsche, wissen Sie; ich wünsche aber nicht, daß Sie alle Postmeister so ungeru fortlaffen als der Ludlams Postmeister mit dem obskuren Weltnamen —

Sichr ow sky:

Haf Grasmus, Haf Grasmus!
 Edler Sohn der hohen Mutter!
 Halte fest an ihrem Heerde,
 Denn die dunkle Sünde waltet
 In dem Hesperidenlande,
 Frankenweisheit ist nur Schimmer,
 Und das Inselreich der Britten
 Hat zwar Herrliches und Hohes,
 Doch der Britten Stolz ist drückend
 Wie der Nebel ihres Landes.
 Schaue, forsche, sammle, prüfe,
 Aber das Gemüth bewahre,
 Aber wahr' den Gott im Busen,

Der dir leuchte wie ein Pharos,
 Also spricht zu dir der treue
 Ludlamiten Blumperos.

Castelli:

Wenn man spricht von guten Erdenföhnen,
 Wenn die Wort': Es lebe! freundlich tönen,
 Wenn man will an Freunde sich gewöhnen,
 Wenn man spricht vom Guten und vom Schönen,
 Dann bist einer du von Denen.

Doch wo sich verdunkelt Geist und Licht,
 Wo von Bösen man und Böses spricht,
 Wo das Wort erschallet: Bösewicht!
 Wo man streitet, zanket, schreit, und sticht,
 Nein, von Denen bist du nicht.

Grilleparzer, som jeg kjendte fra Sonnleithners,
 med hvem han var beslagtet, og som den Aften var tilstede
 som „Schatten“, skrev:

So viel Freunde als hier Blätter,
 So viel Freuden als hier Wünsche
 Mögst Du finden, mögst Du haben,
 Und den leeren, äußern Rand
 Bilde Gleichmuth und nicht Trübsinn.

Det Haab, jeg havde udtalt i min Sang, at Ludlam
 skulde evig bestaae, gik ikke i Opfyldelse. Besynderligt nok,
 at ganske kort Tid efter min Afreise fra Wien, i April
 1826, afgik Selskabet ved en voldsom Død.

Jeg havde tidt til Ludlamiterne rettet det Spørgsmaal,
 om Wiens mistænkelige Politi ikke havde et Horn i Siden
 paa dette Selskab. Man forsikrede mig, at derfor kunde
 man være rolig, at Politiet ikke blot kjendte Selskabet og
 vidste, at der aldrig var Tale om Politik, men kun dreves
 uafhængig Spøg, og at man desuden havde meddeelt Bedkom-

mende, at de skulde være velkomne i Hulen, for med egne Dine at overbevise sig om disse Sammenkomsters Uskyldighed. Da imidlertid et Par Aar efter min Hjemkomst S. Biedermann og Sichrowsky besøgte mig i Kjøbenhavn, erfarede jeg af dem, at denne Tryghed pludselig var bleven afløst af et aldeles uventet Angreb, og den Skildring, de gave mig af denne Begivenhed, stemmer ganske med Castellis Relation i hans Livserindringer.

De to Farver, Rødt og Sort, begyndte dog at vække Ungstelse hos det wienste Polities utrættelige Chef, Hofraad Persa. Disse Farver vare, som man meente, de samme, som Carbonarerne havde valgt til deres Fane, og hertil kom endnu, at man i Rusland hos en for Deeltagelse i en Sammensværgelse sigtet Person havde fundet et Ludlamspas, hvorpaa disse Farver fandtes, og hvis forblommede Udtryk man ikke kunde forklare. En Aften, efterat Ludlamiterne havde forladt Selskabet, blev Haidvogel's fredelige og uskyldige Rucipe besat af Politi, der gik ind i Selskabets Forsamlingsværelse, opbrød Stuffer og Skabe og lagde Beslag paa Indholdet. Derefter blev hver enkelt nærværende Ludlamit stillet for et Forhør, hvor da Forhørsdommerne vare nærved at revne af Latter over de morsomme Svar og Forklaringer, de erholdt paa deres alvorlige Spørgsmaal. Resultatet var naturligviis, at intet Straffskyldigt blev fundet, at Politiet blev udgriint, og at hele Byen var forbitret over dette Misgreb; men med Ludlam var det forbi, og det var kun en ringe Trøst, at Hofraad Persa siden tog Livet af sig, formodentlig over de mange Misgreb, hans Tjenstiver havde forledet ham til. Tøvrigt var der da ogsaa spurgt efter mig, thi Titlen paa

min Sang: „Glaube, Liebe, Hoffnung“ forekom det ærkekattholste rettroende Politi meget mistænkelig.

„So endete“, siger Castelli, „die lustigste Gesellschaft, welche jemals in Wien existirte, und welche bei Allen, welche ihr angehörten, die angenehmste Erinnerung zurückließ.“

At han har Ret, viser denne min Opsats, og jeg tilføjer endnu kun et Ord af ham: „Es gab nur eine Ludlamshöhle, hat früher nie eine solche gegeben und wird nie eine solche geben.“

Efter denne Digression gaaer jeg tilbage til Beretningen om mit Ophold i Wien.

Hos mine Venner fra Ludlam var jeg naturligviis vel optaget og saa udenfor Selskabet. Sichrowsky samlede gjerne hos sig en lille Kreds af Venner hver Søndag Formiddag, hvor vi da morede os med Samtale og Musik. Hos S. Biedermann, der ligesom Sichrowsky var ugift, fandt jeg jævnlig et muntert Whistparti, og hos hans Broder Joseph var jeg indbudet til Middag, til Bal o. s. v. En anden Ludlamit, Fischhof, en dygtig Musiker, der, saavidt jeg veed, siden blev Professor ved Conservatoriet, havde undertiden musicalske Selskaber hos sig, og hos ham hørte jeg nu en ung Dreng, der spillede ypperligt Violin, og som siden blev den berømte Virtuos Ernst.

Fra Prinds Christian var jeg ved et Brev fra Adler anbefalet til Kammerherre Koss, vor Legationssecretair i Wien, der paa Grund af Anbefalingen tog sig venligt af os og indførte os hos en Baronesse Weplar, der gjorde Huus og især gav musicalske Soireer. Baronessen, der endnu var temmelig ung og ret smuk, skjøndt hun havde en allerede voksen Datter, var selv en fortræffelig Sangerinde

og hos hende traf man saavel Musikere som talentsfulde Dilettanter. Jeg saae saaledes hos hende Schubert, Sangerinden *Md. Kraus-Wranitzky*, den fortræffelige Pianistinde *Cibbini*, men fremfor Alle blev jeg henrykt af en Tenorist, *Baron Schönstein*, der, skjøndt Dilettant, forenede i sig alle Egenskaber, Stemme, Coloratur, Smag, Foredrag, Udtale, kort, var en af de hyperligste Sangere, jeg har hørt. *Baronessen* var desuden en hyperlig, forekommende *Bærtinde*, og hendes noget skæleiede *Datter* en venlig godmodig *Pige*. Huset var egentlig en *Samlingsplads* for *Corps diplomatique*, der her spillede Kort, legede *Julelege*, dansede o. s. v. og syntes ganske at være hjemme. Det forekom mig i det Hele, som om det var *Baronessen* overdraget at gjøre *Huus* for *Diplomaterne*, og hendes egentlige *Stilling* var mig ikke ganske klar, men den forekom mig noget fordægtig. *Imidlertid* fandt man her det fornemste *Selskab* og den bedste *Tone*. En *Aften* ved en stor *musicalt Soiree* traf jeg der *Fyrst Metternich*, *Grevinde Esterhazy* med hendes *Døtre*, *Baron Reichham* med hans deilige *Datter*, der et *Par Aar* efter ægtede *Metternich*, og flere *Personer* af *la plus haute volée*. Her blinkede *Stjerner* af alle *Grader*, og en *stakkels* forklædt *Person* som jeg tog sig ud som en lille *Skj* paa et *glimrende Firmament*; men jeg indrømmer, at *Baronessens* venlige *Optræden* forstod at udjævne de svælgende *Dyb*, der vare befæstede mellem de enkelte *Gjæster*.

Vi vare ved *Creditiv* henviste til det rige *Banquierhuus Geymüller*, og *Gerson* hævede *Penge* der, uden at man tog videre *Notice* af os; men, da jeg sluttede *noiere* *Benfkab* med *Castelli* og *Hassaufek*, der vare *vanlige Gjæster* der i *Huset*, fik jeg derved *Udgang* til dette dengang *fyrstelige Huus*, der var *udrustet* med en *Pragt*, eller rettere med en

Udsjæthed, hvorom jeg ikke tidligere havde Forestilling. Fru Baronesse Geymüller var meget venlig og forekommende, skjøndt man nok vidste, at hendes Lune ikke altid var det samme, og at hun, naar det stak hende, kunde være uartig nok. Jeg mindes en pudsig Scene ved Bordet. Jeg sad ved Siden af Hasphauf, og ligesoverfor mig sad Husets Datter, der lignede Geymüller aldeles frappant. Jeg meddeelte denne Bemærkning til Hasphauf, der svarede: „Det var heldigt, at De ikke sagde dette høit, thi det er et antaget Barn“. I dette Huus traf jeg ogsaa Major Woher, der af Dehlenschläger blev omtalt i hans Reise og af Waggesen gjort saa latterlig i hans Recension. Woher, der var en meget elskværdig og interessant Mand, fandt sig ingenlunde tilfreds med den Celebritet, Dehlenschläger havde forskaffet ham.

Ved en Ubefaling fra Tied fik jeg Udgang til Friedrich Schlegel. Saavel han som hans Kone modtog mig med megen Forekommenhed. Fru Schlegel var en født Mendelssohn og havde tidligere været gift med Dr. Weit, som hun forlod og lod sig skille fra, hvorfor ogsaa Heine med sædvanlig Spydighed kalder hende „geborne Mendelssohn, weggelaufene Weit“; hun var meget glad ved at høre mine Beretninger om hendes Slægtninge i Berlin og navnlig om hendes Søster, der i lang Tid havde levet i Paris, og om hvem hun i en lang Mærække Intet havde erfaret.

I Kjøbenhavn havde jeg hos Siboni gjort Bekjendtskab med en ung Pige fra Wien, Mlle. Fröhlich, der var hos ham for at uddanne sig i Sang. Jeg besøgte hende i Wien, hvor hun boede sammen med sin Fader og en gift Søster, Fru Vogner, hvis Mand var en dygtig Flautist. Begge Søstre vare hyperlige Sangerinder. Ved dem blev jeg bekjendt

med en gammel Mand, Hofraad Kieselwetter, der havde en stor Samling af ældre, især italiensk, Kirkemusik, og som et Par Gange om Aaret lod enkelte af disse gamle interessante Sager udføre hos sig. Jeg bivaanede en saadan Privatconcert og gjorde der Bekjendtskab med den gamle italienske Musik, der tiltalte mig i hoi Grad, og som jeg i Rom skulde faae at høre i sin fulde Storhed.

Med den Kredts af Bekjendte, jeg havde været saa heldig at finde i Wien, og med det andet Interessante, Staden frembød, faldt et Ophold af tre Maaneder mig ikke langt. Medens Marstiden endnu tillod det, og Veiret var gunstigt lige ind i Januar, besøgte jeg Omegnen, besaae Schönbrunn, Laxenburg og de andre nærmere Omgivelser; isøvrigt indrettede jeg min Tid, som man gjerne gjør, naar man opholder sig i længere Tid i en fremmed Stad. Mine Morgentimer anvendte jeg til italienske Studier, hvortil jeg allerede tidligere havde lagt en god Grund, saa at jeg, da vi kom ind i Italien, var Tolk for mine Medreisende, der dog ikke heller vare uforberedte. Formiddagene gik hen, deels med Besøg hos mine Venner eller Besøg af dem hos mig, deels med at besee Byens Mærkværdigheder og de fortræffelige Malerisamlinger i Belvedere, i Paladserne Lichtenstein, Schönborn, Czernin og Esterhazy. Inden Middag spadserede jeg en Tour med Swarz eller en anden Ven i Prateren, hvor den wienske beau-monde viste sig i Vogne og tilfods. Her saae jeg næsten daglig den gamle skikkelige Keiser og Lakkefabrikant Franz i sin hvide Uniform og med de røde Buxer, for hvilke, som Heine siger, de troe Tyrolere lode sig slaae ihjel. Jeg saae ham ogsaa med sin Familie ved en Festsforestilling i Burgtheatret i Anledning af hans Hjemkomst fra Presburg.

Han blev modtaget med en, som det hntes, hjertelig meent Enthusiasme og med den smukke, simple Nationalsang „Gott erhalte Franz den Kaiser“. I Logen hos ham var, foruden hans Svoger Hertugen af Salerno og Gemalinde, ogsaa den unge Hertug af Reichstadt, dengang en fjortenaarig Dreng med et opvakt Ansigt, de talende Dine og den fremstaaende runde Hage, der mindede om Faderens karakteristiske Træk.

Aftenerne tilbragte jeg enten i Selstabslivet eller i Theatret, og derefter var jeg i Ludlamskhulen sædvanlig til ud paa Matten.

Af Theatrene besøgte jeg fornemmelig Burgtheatret og Theatret i Leopoldstadt. Det første af disse har altid vedligeholdt sig som et af Tydsklands fortrinligste Theatre. Anschütz, Korn, Md. Anschütz, Md. Schröder og Mlle. Müller vare udmærkede Kunstnere. Endnu itaer Anschütz for mig som Kong Lear, og jeg troer næsten, at han overtraf Devrient; hans herlige, kraftige Organ, der stod langt over Devrients, og hans poetiske Opfattelse af Rollen, der gjorde Lears Vanvid til et blidt Sværmeri, i Modfætning til Devrients drastiske Fremstilling, bragte mig til at vakte med Hensyn til, hvem jeg skulde foretrække. Md. Anschütz var den pikante, skjelmste Fremstillende i Lytspillet; jeg vilde sammenligne hende med Fru Heiberg i saadanne Roller; dertil var hun smuk, idetmindste paa Scenen. Md. Schröder som tragisk Skuespillerinde var berømt overalt i Tydskland; hun spillede mesterligt Gonerill i Kong Lear. Korn var en smuk, elskelig Figur paa Scenen; han spillede Elskerroller med en Alvor, en Inderlighed, der tidt randt mig i Hu, naar jeg i paafølgende Aar saae Michael Wiehe. Han gav saaledes ypperligt Hamlet, baade som den tænkende, sværmende Prinds og som den fyrige

Yngling, der kan bruse op, naar Følelsen faaer Overhaand. Han blev fortræffeligt assisteret af Mlle. Müller som Ophelia og af Koch som Polonius. Jeg kan i det Hele sige, at Forestillingerne paa Burgtheatret vare sande Kunstnydelser for mig.

Ligesaa fortræffeligt i sin Genre var Leopoldstädter-Theatret. Her glimrede Rahmund, Korntheuer, Schuster og Therese Krones. Raimund minde mig om Brunet, han var komisk ved et Slags Muggenhed eller Gnavenhed, han stødte Replikkerne ud, som om han ikke gad sige Noget, og ved Siden deraf var der ved ham en Gemtylighed, og hans Spil bar et saa humoristisk Præg, at man blev henreven af ham. Men en ægte drøi Komiker var Korntheuer, en lang Mand med et langt Ansigt, lange Been, en lang Næse, fort en latterlig Figur i det Hele. Han var til at døe af Latter over, og Castelli har Ret, naar han siger, at han var „der Inbegriff alles Lächerlichen, der das Bizarre, Barocke und Groteske so in Eins zu vermischen wußte, daß eine Radicalarznei gegen die Hypochondrie daraus wurde“. Ignaz Schuster, en lille puffelrhygget gammelagtig Mand, var en fortrinlig komisk Charakterstuespiller, der især gav ægte wienste Spidsborgere med en uovertræffelig Sandhed. Som et Slags Sidesykke til Korntheuer i Obergivenhed stod Therese Krones, en lang, tynd Figur med et Par store, spillende Øine, som hun brugte med en beundringsværdig Færdighed. Hun var egentlig en fræk Vaps i Fruentimmerklæder, faad og ugeneert i sit Spil som i sit Liv, men uendelig komisk. Endnu kommer jeg til at lee ved at erindre hende i et Stykke, hvori hun talte ravgalt Fransk med en Sikkerhed og Selvtillid, og hvori hun henkastede Replikken:

chacun a son ragout, med en Obermandsmine, saa at man var nær ved at forgaae af Latter.

Jeg tilstaaer, at jeg finder stor Fornøielse i Farcen, naar den er virkelig lystig og bliver godt udført. Derfor var jeg ogsaa en jævnlig Gæst i Leopoldstadt, og, naar jeg saa derefter tilbragte et Par Timer i Ludlam, havde jeg, naar jeg gik hjem, Smerte i Kjæbebenene af al den Latter.

Beslynderligt nok var der denne Vinter ingen Opera i Wien, hvorover naturligviis de musikkværmende Wienerere vare yderst forbittrede. Desuagtet savnede jeg ikke Musik, hvoraf der var nok andre Steder end i Theatret. Smidler-
tid tilstaaer jeg, at jeg i det Hele taget fandt mere Virtuositet ved Siden af Lyst til at glimre end reen Sands for ægte musicalske Nydelser. Naar man i Middagsstunden spadserede paa Vastei, hørte man fra alle Guse og fra alle Stager i samme Virtuoser eller Virtuosinder paa Fortepiano, der med den mageløseste Færdighed udførte det Allervanskeligste, saa at man næsten, med Johnson, var nær ved at ønske, at det Vanskelige maatte blive saa vanskeligt, at det blev reent umuligt. Dog maa jeg indrømme, at jeg ogsaa undertiden fik god Musik, godt udført at høre. I Augustinerkirken hørte jeg saaledes en fortrinlig Udførelse af Cherubinis fortræffelige Messe, og et Selskab, der kaldte sig „Verein österreichischer Musikfreunde“ og bestod af lutter Dilettanter, gav et Par interessante Concerter. Der hørte jeg en mesterlig Udførelse af Beethovens sinfonia eroica under Anførsel af en Læderfabrikant, fremdeles Cherubinis Gloria og Handels Salomon, hvis simple, kraftige, karakteristiske Bygning gjorde et dybt Indtryk paa mig. Chorenne vare ypperlige, og Orchesteret præsterede alt Muligt; men man mærkede paa Solosangen, hvorledes den nyere Mu-

fik havde indvirket paa Sangernes Foredrag. Ved Siden af Chorene lod Soloerne, som om de bleve sungne af Bøgmæer, matte, spinkle Stemmer med slæbende Foredrag, der lode En føle, at de vel kunde synge moderne Koulader og Passager, men ikke forstode til Händels grandiose Composition. Det glædede mig imidlertid, at Publicum ikke aldeles var blevet vænnet af med at høre gediegen Musik; en almindelig Enthusiasme udtrede sig ved Chorene, især ved Slutningschoret, der endog maatte gjentages. Jeg havde før hørt enkelte Ting af Händel, men de havde ikke tiltalt mig som denne; om mit Øre dengang var mindre øvet eller min Sands mindre aaben for Indtrykket, om den tidligere Udførelse var mindre god, eller denne Composition virkelig fortrinligere, kan jeg ikke sige. I denne Forening horte jeg ogsaa Kammermusik, saaledes en hyppelig udført Dvintet af Duslow, en Sextet af Ries, hvori en Fräulein Mehadezeff udførte Pianopartiet i enhver Henseende fortreffeligt.

Til Winterforviøelserne i Wien, især i Faschingstiden, horer da ogsaa Lystigheden i de offentlige Dandsesaloner; især var der af disse to, der udmærkede sig ved deres store og smukke Localer, „Zur Mehlgrube“ og „zum Sperl“; men Morstaben var ikke synderlig stor, og jeg erindrer kun een morsom Scene, jeg oplevede der. En Herre traadte ind i Salen indhyllet i en prægtig Pels og fulgt af en Tjener, der strax efter Indtrædelsen afførte ham Pelsen og trak sig med den hen i Baggrunden. Herren foer derpaa hen til den første Dame, eller rettere Tøs, der var i hans Nærhed, og valsede med hende som en Rasende. Da denne Dands var forbi, gjentog han denne Manoeuvre med en anden og saaledes videre. Til Slutning kom Tjeneren

frem med Belsen, svøbte sin Herre ind i den, og Begge gik. Mine Vedsagere og jeg vare enige om, at han havde benyttet Dandsen som et Slags russisk Bad for at blive cureret for en Forkølelse.

I den store prægtige Redoutesal blev der givet Masketræder, og mine Venner meente, at jeg burde gaae derhen. Jeg indvændte dem, at Masketræder ikke havde nogen Tillokkelse for mig, at jeg fandt dem kjedelige o. s. v.; men, da Herrerne mødte i Baldragt, som ingen Forberedelse forandrede, og da en Fremmed dog skal tage Alt med, gik jeg til den første Redoute, hvor jeg fandt min Forudsølelse tilstrækkelig retfærdiggjort. Salen var ikke talrig besat, Damerne, der vare i Mindretallet, gik omkring i Domino, Herrerne i sorte Klæder, og Alle kjedede sig omkap. Man forsikrede mig imidlertid, at det kun var den første Redoute, der var saa tom, men at ved de to følgende, hvor den egentlige beau-monde gav Møde, vilde Tonen være mere animeret, og jeg gav da efter og indfandt mig atter ved den anden. Bistnok var Salen bedre fyldt, Damerne smagfulde Dominoer vidnede om et høiere staaende Publicum, men i det Hele var det dog det samme, og, kjed af at see paa den flaae Morstab, var jeg isærd med at gaae min Vej, da en af mine Ludlamsvenner, Zerkowicz, standsede mig og forsikrede, at, dersom jeg fulgte med ham, der var kjendt af Mange, vilde nok en eller anden Dame komme og agacere os. Dette skete imidlertid ikke, og jeg erklærede da Zerkowicz, at jeg, som Ubekjendt, nu vilde prøve paa at tiltale en Dame. Idetsamme mødte vi to Damer, den ene høi og slank, iført en særdeles elegant Domino, og ved hendes Side en mindre Person i Domino, men mindre elegant. Jeg tiltalte den Første med de almindelige Ord:

„Schöne Maske, ich kenne Dich o. s. v.“ Hun saae op og ned ad mig uden at svare, og Begge gik videre. „Nu,“ sagde jeg til Berkowitz, „ikke engang et Svar; men, naar jeg igjen træffer hende, vil jeg være uforstammet for at see, om det kan hjælpe.“ Da jeg igjen traf paa hende, var jeg fripostig nok til at sige: „Schöne Maske, entweder bist du dumm oder stumm, denn eine Antwort kann man doch wenigstens geben.“ Hun kastede et Sideblik til sin Ledsagerinde, og sagde med halv Stemme: „C'est ma femme de chambre.“ „Eh bien, beau masque, parlons français,“ svarede jeg. Hun sagde et Par Ord til Kammerpigen, tog min Arm, og vi spadserede videre. Jeg tilstaaer, at jeg ikke let har truffet paa en interessantere, livligere, morsommere Dame end min Ubekjendte. Indtil Redoutens Slutning spadserede vi sammen under den livligste Samtale, som hun førte paa Fransk med den største Lethed. Engang imellem bad hun mig at opholde mig et Dieblik, da hun havde et Par Ord at sige, snart til den ene snart til den Anden. Hun tiltalte saaledes Prindsen af Salerno og Grev Sedlnitzky, der Begge syntes at kjende hende. Derpaa vendte hun tilbage til mig, der vilde give meget til at saae at vide, hvem hun var. Da jeg naturligviis trængte paa hende med Anmodning om at demaskere sig og give sig tilkjende for mig, svarede hun, at jeg ikke vilde vinde ved at see hendes Ansigt, og at, da hun ikke spurgte mig om, hvem jeg var, men ligesuldt morede sig ved at tale med mig, maatte hun antage, at det Samme var Tilfældet med mig, og at jeg saaledes maatte lade mig noie med, hvad jeg havde faact. Hun satte mig Stævne til den næste Redoute og tillod mig at følge hende til Udgangen, men ikke til Bognen.

I de fjorten Dage, der hengik mellem denne og den sidste Redoute, søgte jeg paa alle Maader at faae Lys i Sagen. En af mine Bekjendte, der var i Rothschilds Forretning og kjendte Prindsen af Salerno, lovede mig at faae Noget at vide af denne; men han udrettede Intet. Min ubekjendte Skjønne havde i Samtalens Gang yttret, at hun fra sin Bolig kunde see ind til Paven's verdslige Gesandt i Wien, Ostini, som jeg var truffet sammen med hos Sonnleithners. Jeg fortalte Frøknern Sonnleithner mit Eventyr og bad dem at indhente Oplysninger; men ogsaa her vare mine Efterforskninger frugtesløse.

Naturligviis indfandt jeg mig paa den sidste Redoute, og jeg ventede ikke længe, førend en Dame nærmede sig med de Ord: „Vous semblez attendre quelqu'un.“ Jeg gjenkjendte hende strax paa Stemmen, og nu begyndte en Fortsættelse af vor Samtale fra forrige Gang, ligesaa morsom og pikant som den første. Da Redouten var til Ende, forlod hun mig ligesaa klog som hidst, og jeg havde saaledes til Fuldkommenhed spillet Harlequin i de Ushyrlige.

Ikke længe efter forlode vi Wien, hvor jeg havde tilbragt en høist behagelig Tid. Det havde i den sidste Tid været en skrap Kulde, og midt i Sne og Is reisste vi Syd paa; imidlertid varede det kun en Dagstid, inden det begyndte at blive foraarstigt. Da vi vare komne over Semmeringbjergene og saaledes vare hiinsides Alperne, skinnede allerede Solen varmt, og med glade Anelser om Syden, der ventede os, kom vi igjennem Graz, Cilly og Bregenz. Her hørte jeg de første italienske Lyd, skjøndt temmelig vanskelige. Gaardskarlens klodsede „Schi Signor!“ klang dog godt i mit Øre, der nu i saa lang Tid ikke havde hørt Andet end Tydsk. Det havde hidtil dog været kaldt, og vi

sad vel indpakkede i vore Reisefapper i den lune Vogn. Bludselig holdt Vognen i Nærheden af en lille By Obscina, der ligger paa Bjerget Karst. Kudsten spurgte os, om vi ikke havde Lust til at stige ud, hvortil vi ikke vare synderlig tilbøielige, da vi saae Sis og Svec rundtom os. Vi spurgte ham da: hvad dette skulde betyde? hvorpaa han svarede, at alle Reisende pleiede at staae af Vognen her. Da alle Reisende gjorde det, maatte vi jo ogsaa, og vistnok havde vi her det skønneste og mest overraskende Syn. I det klareste Maanskinsveir stode vi heroppe og jaee dybt nede i Dalen det adriatiske Hav, et herligt Skue for os, der i saa lang Tid ikke havde seet Hav: i Golsen, omgivet af hoiie Bjerge, laa Triest, belyst af utallige Lygter og udenfor bebræmmet af en Skov af Skibe. Saaledes stode vi oppe i Tydskland og saae ned i det foranstede Hesperien. Snart efter vare vi nede i Dalen og i Triest. En blid Luftning strømmede os imøde, vi saae allerede Italien, de hvide Huse med Balconer, de brede med Lvaeristene brolagte Gader; vi hørte Gadebrenge straaale paa Italiensf, og paa et Gadehjørne læste vi i Forbitjorsjel Contrada del fontanone; paa Torvet folgtes Dranger, og vi vare altjaa der, „wo im dunkeln Laub die Goldorangen glüh'n“.

Italien.

Strag efter vor Ankomst spadserede vi ned til Havnen, indhyllede i vore Reisefapper; men vi mærkede snart, at disse vare altfor varme, og at vi nu, som ved en Decorationsforandring, vare forsatte ind i Foraaret. Den følgende Dag var den første, vi tilbragte i Syden, og det mærkede

vi snart. I Havnen brimlede det af Tyrker og Grækere, der vare blandede ind i Stimlen af europæiske Søfolk fra alle Lande; man hamrede, smedede, trængte, stødte, bandede, og derimellem lod Skraalene af Sælgere og Sælgerinder, der udbød Østers, Dranger, formaggio strachino, Macaroni o. s. v. Paa Theatret var der en umaadelig Placat, der forkyndte en Beneficesforestilling for Primadonnaen Signora Ferlotti, bestaaende af: Opera buffa, la cenerentola, del celebre maestro Rossini con balletto La vecchia burlata. Om Eftermiddagen fik vi Besøg af vor Landsmand Kellermann fra Wien, og med ham roede vi ud til en dansk Skipper, der laa her paa Rheden; Søen var som et Speil, og vi frydede os ved at see Byens skønne, amphitheatraliske Beliggenhed, omgivet af Bjerge, paa hvilke yndige Villaer vare henstrøede. Derefter spadserede vi paa Promenaden St. Andrea, der, ligesom vor Langelinie, gaaer langs med Havet. Her stode Mandeltræerne i fuld Blomstring, og Olietræer og Cypresser prangede med deres mørkegrønne Klædning. Om Aftenen vare vi i Theatret, hvor vi saae den ovenanførte Forestilling; mellem Acterne af Operaen gav man Balletten. Signora Ferlotti sang smukt, og midt i 2den Act hørte jeg en Mumlen, og en Stemme tæved mig udraabte: „Ecco i sonnetti!“, hvorpaa der regnede Sonetter ned til Ære for Sangerinden. Utter Italien!

En anden Dag lode vi os roe ud til en Landsby Cervola, hvori vi, ret paa Italiensk, sad i Værtshuusgaarden og spiste Østers, hvortil vi drak Biin af Steentrucker, og lode os opvarte af Bønderkoner i deres Nationaldragt og deres Hovedbedækning af hvide Liin, der paa Ryggen faldt ned i lange Slor. Vi skulde imidlertid ogsaa faae at vide, at Norden endda ikke var saa langt borte, thi Dagen

efter udsendte den sit Sendebud, Boreas, der her kaldtes bora, en kold ubehagelig Blæst, der var nærved at forstyrre os i vor Foraarsillusion. Denne samme bora havde forsinket Dampskibet fra Venedig, der skulde bringe os tilbage dertil, og den tvang os da til at blive en Dag længere i Trieste, hvilket dog ikke fortrød os, da vi gjerne forlængede det velgjørende Indtryk, denne første sydlige Stad havde gjort paa os.

Endelig kom da Dampskibet, der skulde føre os til Venedig; vi gik ombord paa Aftenen, og Kl. 10¹/₂ lettedes Ankeret. Blandt de Medreisende sluttede jeg mig især til en østerrigsk Artillericapitain, ved Navn Artner, en velvillig Mand, der strax tilbød sig at være os til Tjeneste under vort Ophold i Venedig, hvilket han ogsaa ærlig holdt. For at tilbringe Nattetimerne foreslog han mig at spille et Parti Skaf, hvorpaa vi ogsaa begyndte; men det stille alvorlige Spil udøvede et saadant Tryk paa vore Dienlaage, at vi afbrøde det og kastede os paa en af Bæggesophaerne i Kabinen, hvor Sovnen da holdt os fængslet nogle Timer. Om Morgenens Kl. 6, i det skønneste Solskin, begyndte Venedigs Kirkekupler at vise sig, og et Par Timer derefter vare vi ved Indløbet. Med Utaalmodighed ventede vi paa vor Affærdigelse ved Toldvisitationen, og, efterat dette var overstaaet, og vi i en barca vare roede i Land, maatte vi endnu stoppe lidt ved la sanità, en Havnepolitistation. Medens vi længelsfulde stirrede paa de mig fra Canaletto's Billeder saa vel bekjendte Bygninger, Dogepaladset, Procuratie, Campanilen, fik vi en lille Forsmag paa Italiens Skyggeside. En lille Dreng, der, uden at være bedt derom, holdt vor Baad med en Hage, tiggede om Driffpenge, og de større Sofolk, der stode i Nærheden, sagde: Date qualche

cosa a quel picciolino per la sua cortesia, ja Skilddagten ved la sanità rækkede Haanden ud og bad om la mancia. Endelig slap vi da afsted og droge ind i Albergo all' Europa.

Det var en forunderlig Følelse at være her, hvor jeg allerede i min Drengetid havde drømt mig hen, da jeg slugte de dengang saa yndede Røverromaner Abellino og Mazarino, siden Schillers Geisterscher, og derefter Byrons Marino Faliero. Men det kan ikke være min Hensigt at tale om denne underfulde Stad, om dens Kirker og Pladser, dens Kunstskatte, dens Canaler og Gondoler, dens Arsenal, dens fordums Storhed og dens sørgelige Skjæbne. Kun om et Palads vil jeg tale, palazzo Foscari. For at give os en Forestilling om, hvorledes Efterkommerne efter de fordom saa mægtige nobili veneziani nu leve, førte Opt. Artner os hen til dette skønne Palads, der pranger høit netop paa Hjørnet, hvor den store Canal gjør en Bøining. Disse sidste Foscari, sagde han, leve i Trang; de kunne med Nød og næppe svare Afgifterne for de Gien- domme, de endnu have tilbage, og, da de ikke have fjerneste Begreb om Forretninger, blive de ubarmhertig slydte af deres fattori eller Forvaltere paa Godserne. Ud en Bagtrappe, thi den prægtige Hovedtrappe kunde ikke passeres, kom vi ind i en stor Sal, hvor Vinduerne vare tildeels sammenfaldne. Paa begge Sider stod i lange Rækker legemsstore Portraiter af Familien, der allerede i Aaret 804 havde skjenket Venedig en Doge. Denne Halvruin blev beboet af en gammel Mand, der var klædt i en Kalmuks Frakke og saae ud som en gammel Portner, og hans to Søstre, som man kunde antage for to Vaskerlønere. De modtog os meget venligt og viste os omkring i Værelserne,

hvor man i tidligere Tid havde huset Konger og Fyrster. I et Cabinet var et Portrait af Kong Frederik den 4de af Danmark, der havde foræret Familien det, fordi han var bleven, som der stod under Portraitet, *assolita regum hospitalitate exceptus*. En af de gamle Damer sagde: *a quel tempo furono qui sovrani, adesso sono cani*, idet hun leende pegede paa sin Skjødehund. Meublerne i de beboede Bærelser lignede Beboerne, en Sopha med et forrebet Bestræk, et Par gamle Træstole og et Fyrfad. Og dog fandt disse Stakler sig ganske godt i deres sørgelige Tilstand. *Quando l'uomo non puo aver arrostito, bisogna mangiar pollenta*, sagde de.

Dette Besøg gjorde vi i Selskab med endnu en Svensker, nemlig Dr. Schröder, siden Professor i Philosophi i Upsala, som den samme Dag var bleven opmærksom paa, at der ved et Bord blev talt Svensk og Dansk. Han sluttede sig nu til os og reiste sammen med os til Rom.

Et andet Sammentræk med en Landsmand var mere iurrigt. En Aften, da Swarz og jeg besøgte Artner, der havde Vagt ved Arsenalet, traadte der, efter Capitainens Befaling, en Soldat ind. „Han paaftaaer at være Deres Landsmand,“ sagde Artner. Jeg tiltalte nu Soldaten paa Dansk, og han blev lykkelig ved at høre sit Modersmaal. Han hed Knudsen, var fra Slagelse, var vandret ud som Skræderjvend, havde ladet sig hverve og var nu Artillerist, men fungerede mest som Compagnistræder.

En anden Mindelse om Fædrelandet fik jeg ved mit Besøg i Marcusbibliotheket. Efterat Bibliothekaren, der, som jeg troer, hed Castiglione, havde erkundiget sig meget om vor lærde Biskop, som han kaldte „Monsignor Münster“, faldt det ham pludselig ind, at jeg maaskee kunde give ham

en Oplysning, som han savnede. Bemeldte Monsignor Münter havde nemlig engang sendt ham en gammel nordisk Steenøge, hvorpaa der var skrevet nogle Ord, som han ønskede fortolkede. Dgen kom da nu frem, og Indskriften, der var skrevet med Blæk, lød: „Fundet i min Baggaard, da vi gravede en Brønd“, og underskrevet af en Præst, hvis Navn jeg har glemt, som vel havde sendt den til Biskoppen, der satte Priis paa slige Sager.

Vor utrættelige Ven Artner gjorde os bekendt med en tydsk Musiklærer, ved Navn Scherer, der var gift med en Venetianerinde. Foruden ham og hans livlige Era. Paolina traf vi der en smuk ung Pige, Era. Giuseppina Palatini og hendes Moder, og en tydsk Baron Lichtenstern. Vi tilbragte første Gang der med Samtale og Lotterispil, hvilket er en af Italienernes bedste Morstaber. Den anden Gang, vi vare hos Scherer, var Selskabet talrigere. Foruden de Nævnte fandt vi en Sr. Balbi med Kone og to Døtre og en Sr. Bucci med en deilig ung Kone. I Begyndelsen vilde man spille det sædvanlige Tombola, men Ingen havde ret Mod derpaa, og Scherer foreslog da at lege Pantelege, hvilket Vædringsforslag blev optaget med Jubel. Under Spøg og Lystighed gik det nu løs paa Pante-løsningen, og vi kyskede raft de smukke venetianske Kone og Piger. Da vore Navne faldt dem vanskelige at udtale, hed jeg il signore che canta, Gerson il signore che suona, Smarø il signore coi barbigi og Schröder il signor biondo. Stort Morstak havde vi med Hr. Bucci der altfor tydeligt røbede sin Skinsyge, hvorfor vi da ogsaa drillede ham, da hans Kone var altfor smuk til ikke at blive kysset. Men tilsidst bad Era. Paolina mig dog at give mine Venner et Bink om at holde inde, da, som hun sagde, den stakkels

Kone let kunde faae Brygl af Manden, naar de kom hjem. Vi gavede os da til at musicere, og formaade da ogsaa Gra. Bucci til at slynge en lille venetiansk Sang, hvortil hun bekvemmede sig med mangt et ængsteligt Sideblik til sin Halvdeel. Venetianernes Dialekt er, hvor ucorrect den end er, yderst behagelig, især i Damernes Mund. Den bløde, hvislende Lyd af B spiller en Hovedrolle. Saaledes sige de zente for gente, barbizi for barbigi, ja de indskyde endog dette B, hvor det slet ikke burde være, f. Ex. il tempo-z-è belo o. f. v. Det frapperede mig derfor at høre en Fortæller paa riva dei Schiavoni, en pjaltet Karl med Huller paa Albuerne, der foredrog sin Historie i den mest høitragende Tone og det mest blomstrende Sprog, og i en saa reen italiensk Dialekt, at man ret kunde have godt af at høre ham. Folket havde staaet en Kreds om ham, og nu og da faldt der et Par centisimi i den gamle Hat, der stod foran ham.

En interessant Personlighed, som jeg traf i Benedig, vil jeg ikke undlade at omtale, nemlig Padre Pasquale, en Munk i det armeniske Kloster paa Ven S. Lazaro. Han var en munter, livlig Mand, havde reist meget omkring i Europa i Klosterss Grinder, da han var dets Secretair, talte godt Fransk, Engelsk og noget Tydsk og var i det Hele en fuldstændig Verdensmand, saa at vi havde ondt for at slippe bort fra Klosteret, da hans Conversation i høieste Grad interesserede os.

En Aften tilbragte vi i Theatret la Fenice, hvor man gav Donna Caritea af Mercandante. Salen er meget stor, den indeholder 170 Loger, og baade Decorationer og Costumer vare udmærkede. Udførelsen var ogsaa aldeles mestervlig. Gra. Mombelli som Primadonna, Gra. Lorenzani som Ultist

og Donzelli som Tenor udførte deres Partier til Fuldkommenhed, og Publicum var saa henrykt, at Componisten to Gange blev kaldt frem.

Vi mærkede snart, at de 8 Dage, der vare os forundte i Venedig, vare svundne altfor hurtigt; men, da det var vor Bestemmelse at være i Rom i den stille Uge, maatte vi afsted, hvor tungt end Hjertet var. Bore Venner Artnet, Scherer og Lichtenstern samledes hos os om Aftenen, og vi toge Afsted ved fyldte Glas. Om Morgenen den 7de Marts, just da Solen stod op, sad vi i en barca, der skulde føre os til Mestre, hvor vor Betturin Antonio Besavento ventede os med sin bekvemme Reisevogn. Paa Baaden læste jeg Hoffmanns „Doge und Dogaressa“ for mine Medreisende, medens Solen befinnede Venedigs Kupler og efterhaanden S. Giorgio Maggiore, Madonna della Salute, Chiesa del Redentore o. s. v. svandt for vore Blikke.

Fra Mestre, hvor vi gik i Land, kjørte vi nu langs Brentacanalen med dens deilige Villaer, gennem et skjønt Land, hvor Vinranterne hang i Fjstons mellem Olietrærne, i det herligste Veir til Padua. Vi opholdt os kun en halv Dag og besaae i den Tid det Mærkværdigste i Staden. Det morede mig at see, at i sin Tid det paduanske Universitetet ogsaa havde været besøgt af danske Studenter. I Universitetsgaarden, hvor Professorerens og Rectorens Navne og Vaabener ere forevigede, fandt jeg Navnerne: Johannes Benzon, Randrusio Danus, og Johan Buchner, Rip. Danus.

Over Rovigo kom vi til Ferrara, hvor vi besøgte Ariosts Huus og Bærelser. Jeg blev underlig tilmode, da Konen, der viste os omkring, pludselig forlod os og strax efter kom ind igjen bevæbnet med en Dze. Da imidlertid hendes hele Udseende syntes os fredelig, spurgte vi hende,

hvad dette Mordinstrument skulde betyde, og hun fortalte os da, at hun plejede at hugge Spaaner af Døren, som Engländerne da, mod en lille Erkjendtlighed, modtog som Erindringer. Vi følte os ikke kaldede til at gaae ind paa hendes Forslag, men vi meente tillige, at Ariosts Dør vistnok for længe siden var gaaet til England i Spaaner.

Fra Ferrara gik nu Touren til Bologna, hvor vi ogsaa dvælede en Dagstid, som vi tildeels tilbragte med at besee Byen og de hyperlige Kunstværker, den indeholder. Et Brev, som var mig uedgivet fra Adler, skaffede mig Afgang til den berømte Sprogkyndige, Monsignore, siden Cardinal Mezzofanti. Han modtog mig paa Bibliotheket med den største Venlighed, og vi kom da snart i Samtale om Sprog. Jeg talte Italiensk, Fransk, Engelsk, Tydsk med ham, ja endog lidt Dansk og Svensk. Han kjendte ret godt det danske Sprog, men havde ikke Øvelse i at tale det; hans hele Forraad af danske Bøger strakte sig kun til Badens Grammatik og Pontoppidans Forklaring. Svensk talte han derimod ret godt, da han deri havde endeel Øvelse med en svensk Kammerjunfer Kool, der opholdt sig i Bologna som Opsynsmand over et Palads, der tilhørte den daværende Kronprinds Oscar, og som denne havde faaet med sin Gemalinde, Prindsessen af Leuchtenberg. Medens jeg var hos ham, fik han ogsaa Besøg af en ung Østerlænder, med hvem han talte Nygræsk, Armenisk, Tyrkisk, Persisk o. s. v. Da vi vare forbausede over denne udbredte Sprogkundskab, bemærkede han, at det ikke var saa vanskeligt at tilegne sig aldeles forskjellige Sprog, saasom Fransk og Rusisk, som at bevæge sig i to nærgrændjende Sprog som Portugisisk og Spansk, eller Svensk og Dansk. Hans Sprogtalent maa have været vidunderligt, han skal have været bevandret i henved 50 Sprog

og flere af disses Dialekter. Da jeg talte med ham, var han ikke synderlig over 50 Aar gammel, og han havde dengang ikke været længere borte fra sin Fødeby Bologna end i Florenz, ikke engang i Rom. Siden blev han Cardinal og Chef for det vaticanske Bibliothek, og nu hørte han til en af Roms Mærkværdigheder. Da han blev Cardinal, blev han af 43 Biskopper af Propaganden complimenteret af Enhver i et forskjelligt Sprog, og han besvarede disse Taler i de samme Sprog. Iøvrigt fortalte man mig, at denne Sproglidenstabs saa aldeles beherskede ham, at han næsten kun betragtede sine Medmennesker som Midler til at lære Sprog. Da saaledes engang nogle Vanditer bleve arresterede i Bologna, og der iblandt disse fandtes nogle Zigeunere, androg han for Regjeringen, om disses Henrettelse maatte blive udsat, indtil han fik aflært dem deres Sprog. Da dette blev bevilget, besøgte han dem i Fængslet, lærte Sproget, og, da han var færdig hermed, indmeldte han, at nu maatte man for ham gjerne kappe Hovederne af dem. Jeg har hørt sige, at han i Slutningen af sin Levetid blev findsvag. Jeg fristes til at troe, at de Hjerter, hvori saamange Idiomer rummes, dog tilsidst ikke kunne udholde det voldsomme Tryk, og at de dog tilsidst maac ende som Babelstaarnet. Det gjorde mig ondt, at jeg saa snart maatte forlade Bologna, jeg havde onstet oftere at kunne samtale med denne høist mærkværdige og tillige saa venlige og godmodige Mand.

Mezzofanti underrettede Kammerjunker Noof om at nogle af hans Landsmænd befandt sig i Bologna, og Hr. Kammerjunkeren besøgte os da om Eftermiddagen og blev sammen med os den Dag. Det var en ikke ung Mand, men forunderlig jomfruelig og pæn i sit Væsen; imidlertid

lod han til at være vel behandret i Kunstfaget, og jeg troer, at han siden blev ansat som Directeur eller Inspecteur ved Museet i Stockholm.

Vort Reiseselskab blev forøget med en ung, vakker Engländer ved Navn Steggall, der fulgtes med os til Florenz. Mellem Bologna og Florenz kom vi nu op i Appenninerne, og dette fik vi at føle, da vi her bleve modtagne af Kulde og Snee; men snart efter kom vi igjen ned i det blide italienske Klima, og den anden Middag efter vor Afreise fra Bologna saae vi det vundige Florenz ligge nede i Arnodalen, omgivet af de skønneste Villæer og Wiinhaver. Endnu samme Aften vare vi i Theatret della Pergola, hvor man gav Rossinis Semiramide. Altpartiet blev udført af den umaadelig stygge, men som Sangerinde mestrelige S^{ra} Bisaroni, Sopranen S^{ra} Passerini var ikke noget Stort, og Tenoristen Tacchinardi, der i sin Tid havde været en af Italiens Sangercelebriteter, var nu temmelig passeret. Det, der imidlertid morede mig mest i Theatret, var mit Sammentræf med en gammel Ven fra Kjøbenhavn. Da Day nemlig reiste i Italien, gjorde han Bekjendtskab med en udmærket Waldhornist, Tosoroni, som han indbød at komme til Kjøbenhavn for at lade sig høre. Dette skete, Tosoroni gav Concerter med Bisald, og jeg gjorde saaledes Bekjendtskab med ham. Tosoroni var ikke blot en dygtig Waldhornist og Musiker, men tillige en elegant Mand, der altid bar en fin hvid Handske paa den Haand, hvormed han holdt sit Instrument. Da jeg nu i 1ste Act hørte en Waldhornsolo fortræffelig udført, faldt mit Øie uvilkaarligt hen paa Waldhornisten, og — jeg saae den hvide Handske. Gauske rigtigt, det var Tosoroni. Da Acten var forbi, lod jeg ham kalde ud, og paa ægte Italiensk gav han et høit

Skrig, da han saae mig. Den næste Dag tilbragte han næsten aldeles med os, og om Aftenen førte han os hen til en musicalsk Dame, *S^{ra} Fabbroni*, hvor han med *Gerfon* udførte *Beethovens* herlige Sonate for Horn og Piano.

Hvad er een Dag i Florenz? Mere kunde vi ikke afsee, men vi lovede os jo at nyde Godt af denne skønne og rige Stad paa Tilbagereisen. Hele Formiddagen jog vi omkring for at see *Byen*, *Domkirken*, *Museet*, *Palazzo Pitti*. Om Eftermiddagen spadserede vi med *Tosoroni* i *le Cascine*, og den følgende Dags Morgen sad vi igjen i vor *Betturins* Vogn. Vor *Bei* førte os gjennem *Siena*, hvor vi kun opholdt os nogle Timer, og videre, videre i langsom Fart til *Rom*. Ved *Baccano*, fra en lille Høi, saae vi i Horizonten et høit Punct, det var *Ruglen* paa *Peterskirken*s Spidse. Alt mindede os om, at vi nærmede os den evige Stad. Paa *Veien* vandrede *Pilgrime* i deres eventyrlige Dragt med *Muslingfaller*, *Helgenbilleder* og lange Stave behængte med *Baand*. Ved *Lastorta* saae vi endelig *Peterskuppelen*. Jeg følte mig ængstlig, min tidligste *Angdomsdrøm* skulde nu gaae i *Dpfylde*, jeg skulde see *Rom*; men med bankende Hjerter bad jeg en stille Bøn, at dog Alt maatte blive staaende, til jeg fik det at see; blot ikke *Forum* og *Coliseum* og alle de andre *Oldtidsminder* maatte være faldne i *Grus*; førend jeg fik dem at see! Men snart var *Ængstelsen* forbi, Alt var der og skulde blive der endnu i mange Aar. Gjennem *Porta del popolo* rullede vi ind paa den prægtige *piazza*, derfra gjennem *Corso* hen til det gamle *Faustinatempel*, hvor de *romerske Toldofficerter* dreve deres *Væsen*. De behandlede os imidlertid meget kempeligt, og vi kjørte videre fra *Hotel* til *Hotel*, uden at kunne jaae *Dag* over *Hovedet*. Vor *Betturin* anbefalede os da et

Vogis i via de coronari hos en vis Luigi Antonini, hvor vi fik et trangt og stengt Ovarteer. Strax lode vi os af en Karl føre til Café Greco, men det var for silde til der at træffe nogen Bekjendt. Vi vendte da tilbage og vandrede i det skjønneste Maaneskin til Peterspladsen, der var i Nærheden af vort Opholdssted. Her stode vi nu og saae med forbausede Blikke paa Colonnaden, Fontainerne, Obeliskten og den mellem disse Storheder indflemte Kirke. Vi svimlede efter al denne Beskuen og kastede os udmattede i vore Senge for at vaagne den næste Dag i Rom.

Min første Dag i Rom var Palmesøndag. Jeg var altfaa i den første Tid tilstede ved alle de Kirkehoitideligheder, som Paaskefesten frembyder. Jeg var i det firtrinste Capel, Peterskirken, Vaticanet, paa Peterspladsen ved den pavelige Betsignelse. Jeg hørte Allegris og Bainis herlige Misererer; med Forbauselse saae jeg Peterskuppelens imponante Belysning og det pragtfulde Fyrværkeri paa Engelsborg. Jeg var ogsaa paa Forum, i Coliseum o. s. v. Med Utaalmødighed iler man jo fra det ene Sted til det andet for, saa at sige, at sluges Alt. Smidlertid folte jeg strax, at jeg i den første Tid maatte indskrænke mig til at see, oversee, ikke betragte. Dertil var mit Hoved altfor sløvt, deels efter den lange Reise, hvor saamange nye Gjenstande havde beskæftiget mig, deels, og dette ikke mindst, ved de overvældende Indtryk, der nu trængte ind paa mig. Jeg blev ogsaa mit Forsæt tro. Jeg saae, men ikke mere, og beroligede mig med den Tanke, at mit Ophold i Rom vilde blive langt nok, til at jeg ikke nu strax behøvede at sluges Alt og derved paadrage mig en aandelig Indigestion, der let kunde gaae over til en Tilstand, lig den, naar man faaer Lede for Spise.

Efterat vi strax den første Dag om Morgenen havde bivaanet de kirkelige Fester, dreve vi henad Monte Pincio til, hvor vi vidste, at de fleste Kunstnere, altsaa ogsaa vore Landsmænd, boede. Vi stod i Betragtning af den prægtige, imponante Marmortrappe, der fører op til Trinità de' Monti, da jeg saae en velbekjendt Skikkelse komme ned. Det var min gamle Ven Ludvig Bødtker. Han er saa vel bekjendt som Digter, endog nu i hans høie Alder, at jeg ikke behøver at tale om hans Begavelse i denne Retning; men bagved hans Yrke lurer der ogsaa en lille Skjelm, der af og til kommer frem med Vid og morsomt, uskyldigt Drilleri. Han var i Følge med en anden Landsmand, Architekten Mads Holm, just ikke nogen Kunstner, men vistnok en ret dygtig Bygmester i praktisk Retning, hvilket han viste efter sin Hjemkomst. Dertil var han det godmodigste, ærligste Menneske af Verden, vel endog altfor godmodig, saa at mindre Edelttænkende misbrugte ham paa en for ham høist sørgelig Maade.

Vore to Landsmænd modtog os naturligtviis med stor Glæde og satte os Stævne ved Middagsbordet i Trattoria al Lepre, hvor vi dog ikke traf dem. Men atter skulde en gammel Bekjendt møde os paa den spanske Trappe, nemlig daværende Capitain Meza, som jeg tidligere har omtalt. Han var jo Sprogmand og kunde godt Italiensk, men han havde mest studeret Digterne og talte altsaa et Sprog, der var mere høitrabende end det daglige Omgangssprog. En Dag havde jeg med hans Værtinde, S^{ra} Felicetta, en simpelt, fattig Borgerkone en ret karakteristisk Samtale. Hun hittede, at han talte fortræffelig Italiensk, og jeg istemte denne Roes. „Ma“, tilføiede hun, „peccato, che non selo capisce“. (Skade, at man ikke kan forstaae ham). Næsten

40 Mar derefter, den 8de Mai 1865, blev jeg i min Egen-
skab af Notarius kaldt til General Meza, der vilde oprette
et Testament. Efterat denne Handling var forbi, sladdrede
vi endnu sammen. „Der er skeet mauge mærkværdige Ting,
siden jeg mødte Dem og Gerson paa den spanske Trappe.
Hvorledes har Gerson det?“ sagde han. — Mit Svar lod:
„Han har det vel godt; han døde igaar.“

Strax i de første Dage samlede vi nu med de Lands-
mænd, der dengang opholdt sig i Rom, og om hvilke jeg
vil tilføie nogle Bemærkninger.

Maleren Koop var vistnok ikke uden Talent, han
havde Skjønhedsfands, en smuk Farve og ret gode Ideer,
men hvis Udførelse som oftest vare over hans Præfter. En
hemiblet ung Danskt, Architekten Thrane, havde nogle Aar
tidligere været i Rom, hvor han havde forelsket sig i en
Italienerinde, som han ægtede og tog med sig til Kjøben-
havn. Der gjorde Koop hendes Bekjendtskab, og, da Thrane
nogen Tid derefter døde, og hans Kone vendte tilbage til
Rom, kunde Koop ikke modstaae den Lidenskab, der drev ham
til Italien, eller rettere til Fru Thrane. Han gjorde det
da muligt at komme til Rom, hvor han siden ægtede sin
Elskerinde; men med sin Kunst kunde han ikke ernære sin
Familie, skjøndt Konen, jeg veed ikke hvorfor eller hvorledes,
havde et Slags Pension af den pavelige Regjering. Han
stræbte da at erhverve sig et Livsophold ved at copiere de
gamle Mesterværker, hvilket lykkedes ham ret godt, men
dog ikke forjog til Familiens Existens. Han levede derfor
et temmelig kummerligt Liv; men hans lystige Lune kom
altid igjen, naar han kom sammen med os Andre i vore
muntre Lag. Han var et ret elskværdigt Menneske, der
kom godt ud af det med os Allesammen.

Dette var ikke altid Tilfældet med Architekten Ole Smith, en plebeisk Natur, der vistnok var ret dygtig i sit Fag, men hvis Raahed altid skinnede igjennem. Han var derfor Uven, snart med den Ene, snart med den Anden. Især stod han paa en spændt Fod med den godmodige Holm, og vi Andre morede os over de smaa Mundhuggerier, der fandt Sted mellem dem, som vi kaldte Mads og Ole, og Bødtcher pustede altid lidt til Ilden ved sine vittige Smaaindfald. En Aften skulde vi ud at see Coliseum i et smukt Maaneskin. Smith, der altid hylkede Begeistring, gik i Spidsen med en stor Meerfiskspibe i Munden og udbød i sin sædvanlige Gadesprogstone: „Du Fredsens Gud! Sikke Masser, sikke Masser!“ Bødtcher, der gik med Holm under Armen, stødte til denne med de Ord: „Taa-ler Du det?“ og den stakkels Holm gik i Fælden og sagde: „Ja, og sikke Oler!“ En anden Gang besteg vi Peterskuppelen og gik ind i Metalkuglen paa Spidsen. Solen brændte paa Metallet, og der var derinde, som om vi vare i en Smelteovn. Vi skyndte os derfor ud igjen; kun Holm stod endnu og puslede ved en af Sammensøiningerne af Metalpladerne. Da vi nu igjen vare nede paa Peterspladsen, og Alle vare enige i, at denne trættende Tour var lykkelig overstaaet, og at vi ikke skulde gjentage den saa snart, spurgte En Holm, hvad det var, han havde for deroppe. Han fortalte da, at han havde skrevet sit Navn paa en lille Lapp Papir og puttet denne ind i en af Sprækkerne mellem Pladerne. „Thi“, tilføiede han, „dersom jeg engang faaer en Søn, der kommer til Rom, kan jeg sige ham, hvor han kan finde sin Faders Navn.“ — „Det skulde vel ikke være denne Seddel“, sagde Bødtcher, og viste ham Papiret, som han havde pillet frem. Holm havde ikke slynderlig Lyst til andengang at foretage denne Lustreise.

Frederik Hillerup havde jeg kjendt godt i Kjøbenhavn. Han var Søn af en rig Godseier i Fyen; han studerede og blev Student, men et Brødstudium havde intet Tillokkende for ham. Hans Hu stod til Kunst og Poesi, men han havde ikke Selvkritik nok til at indsee, at man just ikke er Maler og Digter, blot fordi man har en varm Følelse for Kunst og Digtning. Han henvendte sig til Eckersberg for under hans Veiledning at blive Maler; men efter nogen Tids Forløb meente hans Lærer, at han gjorde bedre i at fortsætte sine Studier i Rom. Der var nu Intet i Veien for, at dette kunde lade sig gjøre, da Faderen villig ydede ham Midler dertil. Saaledes kom da Hillerup til Rom under de gunstigste Omstændigheder. Men desværre vendte Bladet sig efter nogle Aars Forløb. I de for den danske Landmand saa kritiske Aar svandt Faderens Formue, Understøttelserne til Sønnen bleve sparsommere, tilsidst ophørte de, og den stakkels Hillerup sad nu i Rom blottet for Alt. Men han var en ridderlig Charakter med ædel Stolthed, og Ingen anede, hvad han led og udstod. For mig aabenbarede han sig, og jeg raadede ham da til at vende hjem og see til at skaffe sig en Tilværelse i Hjemmet, hvor han kunde gjøre sine Sprogkundskaber gjældende. Det lykkedes os at tilveiebringe en Sum, der var tilstrækkelig til hans Hjemreise, og denne tiltraadte han da samme Sommer og forlod med blødende Hjerte og med stufede Forhaabninger det Rom, hvor han var kommen til under saa lyse Udsigter. Da vi igjen samlede i Kjøbenhavn, blev han lige til sin Død en af mine og min Families kjæreste Venner. Hans ædle Sind, hans Ærlighed, Trofasthed og fine Følelse ere hos os i altid friskt Minde, og den Ro og Kraft, hvormed han stræbte at blive Herre over de legemlige Lidelser, der

hjemføjte ham i hans sidste Levkaar, styrkede endmere den Afgjælte, vi Alle bare for ham. Sit illi terra levis!

Bispen, Ernst Meyer og Bravo havde jeg ogsaa kjendt tidligere i Kjøbenhavn, alle tre brave, ærlige Venner. Om Bispen og Ernst Meyer som Kunstnere behøver jeg ikke at tale; deres talrige hyperlige Arbejder tale for dem. Meyer havde jeg staaet nærmest af de Tre; han var omtrent Jævnaldrende med mig; vi traf jævnlig sammen i Mathansøns Huus, og han havde malet mit Portrait som Studie. Dette Ungdomsarbejde er endnu i min Besiddelse, og den fine Pensel, hvormed det er behandlet, vidner om, hvad han var allerede den Tid, da han vel var 18—19 Aar gammel. Han var tidt fraværende fra Rom paa Smaarejser i Bjergene, hvor han tegnede og malede sine hyperlige Studier, der tjente ham til Grundlag for hans fortræffelige Genrebilleder; men, naar han var sammen med os Andre, var han en munter, gemytlig Selskaber. — Bravo opholdt sig dengang i Rom som Maler; men Willien var vistnok bedre end Ebnen. Han frembragte engang imellem et net lille Billede; men efterhaanden blev han dog sig selv bevidst, at han ikke var kaldet til at være Kunstner. Den Omhu, hvormed han senere hen i Tiden sørgede for de Thorvaldsenske Arbejders og Samlingers Transport til Kjøbenhavn, tiltrak sig Christian den VIII's Opmærksomhed; han blev dansk, siden ogsaa svensk Consul i Rom, og disse Poster beklæder han endnu. Under sine korte Ophold i Kjøbenhavn var han daglig hos mig, vi skrev hyppigt til hinanden, og vor venskabelige Forbindelse har saaledes bestaaet lige til de sidste Aar.

Freund havde jeg ikke kjendt før. Jeg saae ham første Gang, da jeg besøgte Thorvaldsen et Par Dage efter

min Ankomst. Han var en mærkelig Charakter, om hvem man kunde sige, at han var en tenax propositi vir. Det Maal, han efter modent Overlæg havde sat sig, det stræbte han hen til uden at ændse Hindringer eller Vanskeligheder. Ikke ganske ung, da han betraadte Kunstnerbanen, arbejdede han ufortrødent; uden at være begabet i høi Grad med den Genialitet, der egentlig gjør en Kunstner betydelig i sin Retning, bragte han det dog ved Alvor, grundigt Studium og stærk Villie til at frembringe agtværdige Arbejder. I 11 Aar boede han hos Thorvaldsen, og mangen undsluppen Uttring overbeviste mig om, at dette Samliv just ikke altid var ham behageligt; men han vilde være den store Kunstner nær, han vilde see Mesterværkerne opstaae og lære deraf uden at efterligne, og han holdt ud i den lange Tid. Man har fortalt mig, om det er sandt, veed jeg ikke, at han før end sin Afreise fra Kjøbenhavn havde udsæet sin Cousine, der dengang var en ganske lille Pige, til i Tiden at blive hans Kone, og, da han kom hjem, var denne Tanke ikke forsvundet, og med sin Villiekraft satte han sin Plan igjennem, og hun blev hans Kone. Den alvorlige Freund var som en Fornhuder for de unge Kunstnere i Rom; hvad der saa blev foretaget, om det var Alvor eller Spøg, var han altid i Spidsen og beherskede Alle ved sin forstandige Optræden og ved den Tillid, som hans retfærdige Charakter, hans gode Hjerte indgød Alle. Ogsaa efter sin Hjemkomst var han mig en kjær Omgangsvæn. Med høi Interesse fulgte jeg hans Arbejder og glædede mig over den smagfulde Maade, hvorpaa han udstyrede sin Bolig, der vidnede om, med hvormegen Skjønsmhed han havde seet paa Oldtiden. Vel blev hans Dgthighed ikke altid paaskjønnet, og hans Arbejder som Billedhugger vare ikke mange, thi Bestillin-

gerne vare sparsomme; men han var tilfreds, som han sagde, „naar han hørte det klappre i Værkstedet“, om det saa kun var et simpelt Gravmonument i Sandsteen, hvorpaa der blev arbejdet, thi selv dette blev udført med Smag og Kyn-dighed. Hvorvidt den nordiske Mythologi egner sig til at fremstilles i Malerkunsten og Plastiken, er vistnok endnu et uafgjort Spørgsmaal. Men af Alt, hvad der er forsøgt i denne Retning, er uden tvivl Freunds Frise „Ragnarok“ det betydeligste Tilløb, og under alle Omstændigheder vidner dette Arbejde om hans Tænksomhed, hans utrættelige Stræben for at arbejde sig frem paa et hidindtil udyrket Gebeet og om hans Willies Alvor og Fasthed.

Thorvaldsen havde jeg ikke heller kjendt før. Da han i 1819 kom til Kjøbenhavn, var jeg i Paris, og hvis jeg under hans Ophold maaskee har seet ham, hvilket jeg ikke er vis paa, veed jeg bestemt, at jeg aldrig havde talt med ham. Om ham er der sagt og skrevet saameget, at jeg ikke behøver at omtale ham vidtløftigt; kun vil jeg maaskee hift og her kunne meddele et eller andet lille Træk, der kan have sin Interessje. Han levede med sine Landsmænd ganske som en Kunstner, deeltog i vore Kneipepartier og var altid beredt til at være med. Men, selv naar han sad i Østeriet med os, saae vi dog med Uerbødighed paa det olympiske Jupiterhoved, hvormed Naturen havde begavet ham. Ved Siden af den Vigefremhed og Jævnhed, der karakteriserede ham, var han den fine Mand, naar det behøvedes, og kunde med diplomatisk Snildhed snoe sig, naar det var nødvendigt. Der var i Rom en italiensk Billedhugger ved Navn Fabri, der ikke var af nogen Betydning, men af sine Landsmænd blev betragtet som noget Stort. Han havde ladet opføre et umaadeligt Træskur, hvori han havde modelleret en uhyre

stor Gruppe, der forestillede Athleten Milo fra Krotonc, der bærer en Tyr paa sine Skuldre. En Dag, da jeg med Thorvaldsen gik fra hans Hjem hen til hans Atelier, mødte vi paa Veien den gamle Cardinal Cacciapiatti, der gjerne vilde forestille Kunstkjender og Kunstnermæcen, fulgt af sin Suite af Caudatarii, Abbater og Sakaiet, og som nu vilde tage Fabris Arbeide i Diehyn. Han bad Thorvaldsen om at følge med, og vi traadte da ind i Skuret. Cardinalen betragtede Gruppen, gjorde mange pantomimiske Bevægelser af Beundring og Henrykkelse, men sagde ikke et Ord, indtil han tilsidst sagde til Thorvaldsen: „Ebben, Signor Cavaliere mio, cosa ne dice“. „O“, svarede Thorvaldsen, „è un gran pezzo!“ En Aften, i et stort Selskab hos Torlonia, talte Thorvaldsen og jeg med en ung italiensk Herre, da en anden Italiener nærmede sig og bad Thorvaldsen om at forestille ham for den Første, hvis Bekjendtskab han ønskede at gjøre. Hertil var nu Thorvaldsen meget villig, han stillede den ene lige for den anden og mumlede nogle uforstaaelige Ord, hvorpaa han sagde til mig: „Jeg husker sgu hverken hvad den ene eller den anden hedder.“ — En Gang fulgtes jeg med ham til en italiensk Billedhugger, der havde modeleret en Flora, der stod i Leer, og om hvilken han ønskede Thorvaldsens Mening, inden den blev støbt i Gips. Thorvaldsen syntes godt om den, men bemærkede, at den Haand, der holdt nogle Blomster, ikke havde en naturlig Stilling. Den burde dreies lidt til en anden Side, og nu dreiede han paa den, til hele Armen faldt af. Han bad nu tusind Gange om Forladelse, fordi han havde været saa feitet, men tilfoiede dog skjelmst, at det dog maastee var ret heldigt, da Kunstneren nu kunde gjøre hele Armen om, hvilket dog nok var det Bedste.

Gerson og jeg vare ham meget velkomne paa Musikens Begne. Han elskede Musik og Sang, og han var os taknemmelig for hver Gang, vi sang og musicerede for ham. Besynderligt nok, at han havde et saa aabent Ore for Musik, men derimod saa lidt Sands for den Musik, der udtaler sig i Sprogenes Accentuation. Efter hans lange Ophold i Italien var det ikke til at undres over, at han talte Italiensk med største Færdighed, saa at det aldrig manglede ham paa Ord; men, naar man hørte ham tale uden at opfatte Ordene, maatte man troe, at det var Dansk, saa ægte Kjøbenhavnsk var Tonefaldet.

Man har hyppig bebreidet Thorvaldsen, at han var gjerrig. Det var han egentlig ikke, men han trykkede sig undertiden ved at give Penge ud, hvorimod han beredvillig gav Afkald paa en Indtægt. Da han i 1838 forlod Rom, overdrog han Bravo at besørge alle Udgifter til Arbejderne i hans Atelier osv., men hans Vanquier var den württembergiske Consul i Rom, Kolb. Da Thorvaldsen kom tilbage til Rom, afslagde Kolb ham Regnskab og anførte blandt Andet, at han havde betalt 3 Scudi for et Heste Lithographier, paa hvilke Thorvaldsen havde subscriberet; men dette vilde Thorvaldsen aldeles ikke gaae ind paa, erklærede, at han ikke havde subscriberet, og at han ikke vilde betale de 3 Scudi. Kolb lod dem da udgaae af Udgiftsposten og gennemgik derefter Indtægtsfiden, hvori han havde opført Renter af de betydelige Indbetalinger, han havde modtaget; men herimod protesterede Thorvaldsen paa det Bestemteste, han vilde ikke tage Renter af Kolb, der saa venstabeligt havde bestyret hans Pengesager, og saaledes fraagde han sig en stor Indtægt, men de 3 Scudi betalte han ikke. Han sagde flere Gange til mig: „Hvad skal jeg

med Penge? Jeg er jo meget rigere, end en Kunstner behøver at være, og jeg lever jo stille og forlanger ikke at leve anderledes."

Foruden de Danske, der, saa at sige, havde opstaaet deres Bopæl i Rom, saae vi ogsaa nogle Enkelte, der kun opholdt sig der i kortere Tid paa Gjennemreise. Kammerherre Jrgens-Bergh, dansk Gesandt i Dresden, var der nogle Uger og deeltog med os Andre i Livet; han havde aflagt sin diplomatiske Værdighed og behagede os Alle ved sit gemytlig Bæsen og den lette Maade, hvorpaa han gik ind paa vor studentiske Levemaade.

En Dag fortalte Freund mig, at Thorvaldsen havde meddeelt ham, at en Præst Heber fra Svendborg havde været hos ham. Freund og jeg gik da til ham og indbød ham til at samles med os Andre om Aftenen i et Osterie. Men Præsten bad sig undskyldt; han skulde den næste Morgen ganske tidlig rejse til Neapel og vilde derfor hvile sig om Aftenen, efterat han i tre Dage havde været paasærde i Rom. „Jeg har været meget omkring i de tre Dage“, sagde han, „men nu troer jeg ogsaa nok, at jeg har seet Alt.“ „Det er mere, end jeg kan sige,“ svarede Freund, „og jeg har dog været her i elleve Aar.“

Et Par Dage efter vor Ankomst havde vi leiet os en lille Leilighed i Via di S. Isidoro, bestaaende af en rummelig Salon, hvori vi havde et ret godt Stuegælder, og to Sovestue. Vor Vært Luigi Astolfi og hans Kone vare venlige unge Folk, som vi kom til at holde meget af. Manden var ansat ved Toldvæsenet, men, da han spillede Violin, fungerede han om Aftenen i Orkestret, naar der var Theatervorestilling. Konen var en lille Person, ligesaa bred, som hun var stor, med et smukt romersk Ansigt. Begge traliede

af fuld Hals, naar de besørgede deres Huusgjerning, han i Tenor, hun i Alt. De havde en lille Søn paa 6—7 Aar, der hed Adriano og kaldtes Adrianino, naar han var artig, og Adrianaccio, naar han ikke var det. Til Huset horte en lillebitte Have, hvori Luigi havde lagt Urter, som han passede med megen Omhu; derimod havde han ikke Die for et Uysthuus af Passionsblomster, et skjønt Laurbærtræ og et pragtfuldt Granatebletræ, der prangede med fine deilige røde Blomster.

Bore svenske Venner, Swarz og Bielke, toge Logis paa Villa Malta, der tilhørte den svenske Billedhugger Byström, og hvor den lille svenske Coloni havde opslaaet sin Bopæl. Der var dengang ikke Spor af skandinaviske Sympathier, og de Danske i Rom søgte mere sammen med og sluttede sig mere til Tydskerne end til Svenskerne. Den Omstændighed, at jeg omgikkes med mine to svenske Reisefæller, var Marsag til, at jeg lærte de svenske Kunstnere at kjende, hvilket maaskee ellers ikke vilde have været Tilfældet. Byström, der vistnok var en Billedhugger af Fortjeneste, gjorde i sin hele Optræden mere Indtryk af at være en viveur end en Kunstner. Han havde for mig intet Tiltalende; han var en lystig, livsglad Mand, uden at man følte sig hængt til ham. Derimod holdt jeg meget af Södermark og Grev Hjalmar Mörner; Fogelberg saae jeg enkelte Gange, men kjendte ikke synderligt til ham. Södermark havde været Militair, men havde nu opofret sig til Kunsten og var en fortrinlig Portraitmaler; Mörner var Genremaler, eller rettere Tegner, thi det var fornemmelig i hans Tegninger, at der aabenbarede sig hans skarpe Die for det Komiske og hans uudtømmelige Lune. Begge disse Kunstnere vare høist elskværdige Mænd, med hvem det var

mig en Glæde at omgaaes. Mörner besøgte mig siden i Kjøbenhavn; en smuk Tegning, han gav mig til Erindring, hænger endnu paa min Væg. Han døde desværre i en ung Alder. Södermark gjenfaae jeg flere Aar efter i Stockholm i 1831; i 1848 døde han.

Af norske Kunstnere var her, saavidt jeg veed, kun een, Billedhuggeren Michelsen, en ganske godmodig, men udannet og kjedsommelig Mand. Han havde som Bønderdrenge viist Talent til at skære i Træ og var derefter bleven understøttet til at uddanne sig som Billedhugger; men han var dengang ikke mig mere og drev det nok ikke meget vidt. Om hans Apostle i Trondhjems Kirke veed jeg ikke at have hørt noget. Thorvaldsen fortalte, at, da Michelsen første Gang kom til ham, havde han, Thorvaldsen, spurgt ham, om han kunde udtrykke sig paa Italiensk, og, da Michelsen benægtede dette, havde Thorvaldsen spurgt ham videre om hans Sprogkundskaber. Michelsen havde da sagt, at han kunde tre Sprog; men, da det kom til Forklaring, mente han Norsk, Dansk og Svensk. Thorvaldsen antog, at denne Sprogdygtighed ikke vilde gavne ham syn-derligt i Rom. Michelsen reiste hjem i Følge med Hillerup, der siden fortalte mange morsomme Historier om, hvorledes han havde baaret sig keitet ad paa Reisen.

Ligesom der dengang ikke gaves skandinaviske Sympathier, saaledes var der paa den anden Side ikke heller tydske Antipathier; tværtimod levede danske og tydske Kunstnere sammen i broderlig Enighed. Allerede under dette mit første Ophold i Rom lærte jeg næsten alle Tydskerne at kjende, saavel de ældre, der allerede fra deres Ungdomstid havde boet i Rom, som de yngre, der vare der samtidig med mig. Til de ældre regner jeg Overbeck, Koch, Hein-

hard, Schnorr, Brødrene Kiepenhausen og Ph. Veith; med dem Alle traf jeg stundom sammen. Men den, jeg mest omgikkes med af de Eldre, var Martin Wagner fra Bayern, der var Maler, Billedhugger, Archæolog og Kunstlærd; han var saaledes en Mand, af hvem man kunde lære endeel, og dertil var han den jovialeste Mand af Verden. Engang imellem sloge vi os Flere sammen og gjorde under Wagners Veiledning en Vandring i Roms nærmeste Omegn, langs ad den appiste Wei, eller til en eller anden Villa; disse Toure vare baade lærerige og lystige, thi de endte gjerne med et Maaltid i et Ofteri, hvor vi da under lystig Tale gjorde os tilgode med Macaroni og un quarto di capretto, ledsaget af en god Portion romersk Vin. Wagner meente, at, naar Mennesket her paa Jorden forte et honnet Levnet og derhos havde Følelse for det Skønne og Interesse for Kunst, saa vilde hans Lod i det tilkommende Liv blive at drage om fra det ene Himmellegeme til det andet, hvor han skulde tilbringe Tiden med at betragte skønne Kunstværker og spise rigtig god Macaroni. Han blev meget glad, da jeg tilføjede, at dette ikke var saa urimeligt, saasom Grækerne allerede havde kaldt Saligheden *μακροτα*. Med saadanne lystige Symposier endte gjerne vore Vandringer; men især vare Samtalerne morsomme og pikante, naar vi havde en anden ældre Herre med os, nemlig den sachsiske Agent Hr. Platner. Han havde i sin Ungdom været Maler, og det er med ham, at det Factum fandt Sted, som Bournonville har benyttet i sin Ballet „Ponte-Molle“. Han havde nemlig tegnet en stor Carton og indbød nu sine jævnaldrende Kunstnere til at see og bedømme den. Disse stode nu og betragtede dette Kunstværk, uden at Noget vovede at yttre sig derom, indtil endelig den djerve Tyroler

Roch tog Mod til sig og sprang igjennem Cartonen, derpaa fulgte de Andre, og den Sidste, der sprang, var Kunstneren selv. Han opgav da efterhaanden Malerkunsten, bestjæftigede sig med Archæologi og blev Medarbejder i Niebuhrs Værk om Rom. Der kunde ikke tænkes nogen mere strigende Modfætning end mellem den joviale, flotte Wagner og den pedantiske, spidsborgerlige Platner, og denne Modfætning gav naturligviis Anledning til de morsomste Disputer og Forhandlinger. Wagner var Kongen af Bayerns Agent i Rom og havde de ægintiske Statuer i Bevaring, indtil de bleve bragte til München. Han fortalte os da mangen lystig Historie om Englændernes Besøg hos ham for at see Vegineterne. Engang kom en ældre Englænder til ham og udbad sig Tilladelse til at medføre sine Damer. Denne Tilladelse fik han naturligviis strax; men han blev staaende, som om han endnu havde Noget at sige. Han yttrede da, at han gjerne saae, at Statuernes Nuditeter bleve bedækkede, naar Damerne kom for at see dem. Wagner svarede, at han ikke var berettiget til at foretage en slig Operation, og at han ikke vidste, hvorledes Saadant lod sig gjøre; men Englænderen var forberedt. Han trak en engelsk Avis og et Seilgarn op af Lommen og gav sig til at klæde en Statue paa. Da Wagner nu saae en græsk Heros iført et Skjort af Times eller Morning Chronicle, faldt han i en saa ustandselig Latter, at han sank ned i en Stol, og, da han vaagnede af sin Latterparoxysme, var Englænderen forsvunden med samt sin Avis. — Wagner var styg, han lignede Sokrates. Freund gjorde hans Buste, der var frappant liig; den maa findes blandt Friends efterladte Arbejder. Han var en Anti-Nazarener og yttrede sig temmelig frit mod den hyperfromme Retning, der havde gjort sig gjæl-

dende hos flere af de tydske Kunstnere, blandt hvis Hovedanførere ogsaa den strenge Projelyt Overbeck befandt sig. At denne just ikke bejæledes af christelig Sagtmodighed og Kjærlighed kan sees af en Tegning, der hang paa Thorvaldsens Væg, forestillende Christi Gang til Golgatha, og som nu maa være i Musæet. Paa denne Tegning havde Overbeck givet en af Bøddelknægtene Wagners Ansigt. Dette havde Thorvaldsen ogsaa strax seet og gjort Overbeck opmærksom paa denne Uighed; men Overbeck svarede: „Das wüßte ich doch nicht, allein so muß ein Henkersknecht ausgehoben haben“.

Af de yngre tydske Kunstnere omgikkes jeg især med Heimi, Kløber, hvilke begge siden bleve Professorer ved Kunstakademiet i Berlin, Zahn, hvis Arbeide angaaende Pompeii skaffede ham megen Berømmelse, Lindau, Weller, Temmel, som jeg tidligere havde truffet paa min første Reise i Tydskland, Braun, Launitz og August Kopisch, der allerede dengang havde vendt sig fra Malerkunsten og hyl- det Digtekunsten.

Da vi, som ovenfor sagt, havde en ret hyggelig Bolig, bragte vi snart smaa musikalske Soireer istand, ved hvilke vi især bleve understøttede af to Kunstnere, der vare gode Sangere, Koopmann og Ferdinand Flor. Den Første var en flink Tenorsanger og var saaledes en god Acquisition for os. Flor var just ingen betydelig Kunstner, men var talentfuld i andre Retninger; han stillede Tableauer med megen Smag, førte en god Pen og sang en god Baryton. Vor lille Salon blev snart efterspurgt, og vore musikalske Aftener glædede sig ved et talrigt Auditorium. Efter en saadan Musikaften gif vi da gjerne hen paa en Rucipe, hyppigst til den saakaldte *chiavica*, hvor vi nød vor tarvelige

Souper og ofte sad og fladdrede til langt ud paa Matten, hvorfor ogsaa Koopmann kaldte os, der længst holdt ud, „die Brandwache.“

Strax efter vor Ankomst havde jeg afleveret et Brev fra Adler til den danske Consul Chiaveri, der var en Stedsejon af den rige Banquier Torlonia, Hertug af Bracciano, og førte Husets Forretninger. Han modtog os med største Forfommenhed og indførte os endnu samme Aften hos den franske Gesandt, Hertugen af Montmorency, der gav en stor Soiree, hvor det naturligviis gik til som i alle saadanne Selskaber, hvor en Mængde Mennesker ere forsamlede, der kjede sig med Anstand. Værten var yderst affaireret, før omkring for at tale med saamange som muligt og talte derfor med Sjægen. Der var isøbrigt mange smukke og elegante Damer, til hvilke der blev gjort tilbørlig Cour, endog af Cardinaler, der vimsede omkring i deres sorte Civildragt med røde Strømper. Jeg kom til at erindre en Uttring af Brindsen af Ligne, at han ønskede at være en ung Pige til det 18de Aar, derefter Mand og tilsidst Cardinal, „car le bonnet rouge rajeunit.“

Et ældre Bekjendtskab fornyede jeg ved med Thorvaldsen at besøge Fru Villena, født Marequita Dreyer, som jeg tidligere havde set i det Brunste Huus. Det var hende naturligviis kjært at faae mundtlige Meddelelser om alle hendes Venner og Bekjendte i Kjøbenhavn, og hun beklagede at maatte reise herfra om faa Dage, da hendes Mand var beordret hjem til Madrid.

Thorvaldsen førte os ogsaa hen til en dygtig Graveur Girometti, hvor der hver Torsdag Aften var, hvad man i Rom kalder Conversazione o: et Selskab, hvor der passeres, muficeres og hvor Tonen i Almindelighed er høist

behagelig. Familien bestod af Faderen, Moderen, en Søn Pietro og en Datter Chiara, hvilke til daglig Brug kaldtes Pietruccio og Chiarina eller Chiaruccia. Denne Gra. Chiarina var en meget smuk og elskværdig ung Pige, der tilføjede var en dygtig Pianistinde og, vidunderligt nok i Italien, spillede classiske Compositioner. Her udførte vi nu, i Forening med en fransk Violonist Barbereau, en Hr. Angelini, der sang en ret smuk Tenor, samt Koopmann og Flor, som ogsaa bleve introducerede, en heel Deel Musik, der, som jeg troer, gjorde de giromettiske conversazioni meget besøgte. Jeg gjorde i dette Huus Bekjendtskab med flere Damer, der indbød mig til deres smaa Selskaber, og saaledes kom jeg ganske umærkelig ind i det romerske Liv paa en høist behagelig Maade.

Jeg omtaler nu nogle af de Huse, hvor jeg mødte en velvillig Modtagelse. Jævnlig besøgte jeg en Gra. Romolini, en formuende Enke med en godmodig og ret smuk Datter, hvor Aftenen paa en gemytlig Maade gik hen med Passiar, lidt Musik og lidt improviseret Dands. Til Husets vanlige Gæster horte den gamle Cavalier Landi, der i en tidligere Tid havde gjældt for en af Italiens mest fremragende Historiemalere. Han var nu en lille, pæn gammel Mand, spinkel og vims, og derfor blev en Begivenhed, der indtraf med ham en Aften hos Fru Romolini, dobbelt komisk. Han sad i en Sopha ved Siden af en meget corpulent Dame. Bludselig hørtes et Brag, Sophaen styrte sig sammen paa den Side, hvor den lille, tynde Landi sad, og i Faldet raabte han forfærdet: „Santa Maria Egiziaca.“ Om denne ægyptiske Madonna er virksom, naar man falder ned fra en Sopha, eller om det i Almindelighed var hans Skytspatronesse, skal jeg ikke kunne sige.

En Familie, jeg lærte at kjende hos Giromettis, og

som jeg med megen Fornøielse besøgte, var en romersk Embedsmand, Camillo Gagiotti, og hans livlige, vittige Kone, Sra. Angelina. Her kom flere Kunstnere og man fandt sig snart som hjemme hos dette Ægtepar, Begge unge og begavede, fulde af morsomme Historier og Indfald. De havde endnu kun en Søn, Gustavo, den smukkeste lille Dreng, man kunde see; men Sra. Angelina viste snart Tegn til, at Familien skulde forøges. En Dag bad hun mig om at følge med hende i Operaen. Jeg gjorde hende opmærksom paa, at dette maaskee var et Boveestykke i hendes nuværende Tilstand, men hun lo og sagde blot, at jeg jo vel nok vilde sørge for at kjøre hende hjem, dersom Noget skulde overfalde hende i Theatret. Faa Dage efter skjenkede hun sin Mand en lille Datter. Da jeg nogle Dage efter spadserede paa Monte Pincio, mødte jeg der en tydsk Blomstermaler Senff, der fortalte mig, at Angelina havde undret sig over, at jeg ikke endnu havde besøgt hende. Jeg indvendte, at jeg ikke kunde antage, at hun allerede var visibel; men Senff, der var en ældre Romer end jeg, belærte mig, at Romerinderne expederede den Sag i største Hurtighed. Virkelig fandt jeg Madamen siddende overende i Sengen, omgivet af Venner og Veninder, med hvilke hun førte en lystig høiroftet Pasfiar. Angelina Gagiotti vil vistnok blive omtalt oftere i mine Meddelelser om mit Ophold i Rom.

Sos en anden smuk og elskværdig Dame, Sra. Teresa Nota, der ogsaa hørte til den os bekjendte Kreds, bleve vi indbudne for at see Figenfesten. Da hun boede paa Piazza Navona, havde vi Leilighed til at faae et Overblik over denne karakteristiske romerske Fest fra Binduerne. I Juli Maaned, naar Figenerne ere modne, bliver hele den store

Blads bedækket med Borde og smaa Fjælleboder, hvori Frugterne ere opstablede paa en malerisk Maade i Pyramider, hvori der ogsaa er indstuffed Blade og Blomster; foruden Figen falbydes her Skinke og Biin, der nydes sammen med Frugten. Hele Bladsen vrimler af Gjæster, der under italiensk Støi og Snak og Jubel gjøre sig tilgode. Imellem Bordene brænde Blus, der kaste et glimrende Lys over den umaadelige, interessante Gruppe. Fra Husene fires Kurve ned, som fyldes af Figenfælgerne, og man faaer da ogsaa sin Skinke og Biin, som høre med dertil. Den nydelige Gra. Teresa gjorde ypperligt sit Huses Honneurs, og vi mørede os fortræffeligt i Selskab med vore andre romerske Venner og Veninder.

Thorvaldsen var utrættelig i at føre os omkring i italienske Kredse; den Omstændighed, at vi talte italiensk med Lethed, hvortil kom, at vi vare musikaliske og derhos pænt klædte, gjorde ham det til en Behagelighed et indføre Landsmænd, hvilket han da ogsaa ligefrem yttrede til mig. Saaledes førte han os til en Sr. Carnevali, der rimeligviis var en formuende Mand, og som, da han beboede det skjønne Palazzo Cenci, kunde raade over en Række prægtige Sale, der da paa Modtagelsesafstenerne vare glimrende oplyste. Der musiceredes, courtisjeredes og dandsjedes, og det manglede aldrig paa smukke Damer. Husets Datter, Gra. Clementina, var ikke smuk, men havde et interessant Ansigt, en nydelig Figur og var en meget elskværdig Person. Hun var gift med en Sr. Mongardi, der var Capitain ved de pavelige Carabinieri og iøvrigt var en kjedelig Patron. Jeg blev forundret over at see ham være decoreret med tre Ordener, den pavelige, Ludvigskorsket og Ureslegionen. Da jeg engang meddeelte denne Bemærkning til min

Veninde Angelina Gagiotti, forklarede hun mig, hvad jeg forresten allerede vidste, at den franske Gesandt var en Tilbeder af Gra. Clementina, og for at være hende og hendes Gemal behagelig havde han efterhaanden faaet ham decoreret, og, vedblev Angelina, „ecco quella bestia di capitano col petto con tre croci come il monte Calvario.“ Det er vist, at le duc de Montmorency med sit gamle, kjedelige Ansigt og sit tvære Væsen var utrættelig, efter hans Velighed, i at vise Fru Mongardi en meget speciel Opmærksomhed.

Foruden mine Familiebekjendtskaber sluttede jeg mig ogsaa til nogle unge Italienerne, som jeg hyppigt traf sammen med i Restaurationen Corona di ferro, der ikke synderligt blev søgt af Fremmede, og hvor saaledes Samtalen altid var paa Italiensk. Jeg omgikkes fornemmelig med tre meget elskværdige og dannede Bolognesere, en Advocat Balzani, en Architect Ricciardelli og en Theatermaler Toselli. Denne Sidste var en dygtig Kunstner; han havde en Tidlang været i Rusland og havde paa Gjennemreisen ogsaa besøgt Kjøbenhavn; men, kjøndt hans Stilling i Rusland var fordeelagtig, drev Længselen efter det varme, farverige Fædreland ham bort fra Nordens Iis. En gammel Italiener besøgte os jævnlig; det var en Abbate Santini, en godmodig Mand, der sværmede for den ældre italienske Musik, hvoraf han besad en meget righoldig Samling. Han bragte os af og til saadanne Sager, som vi til hans store Glæde prøvede, da han blandt Landsmændene ikke fandt nogen synderlig Interesse derfor, og han laante mig adskillige af disse Sjeldenheder, som jeg med hans Tilladelse affrev, og som jeg endnu bejholder.

Et ikke-romersk Huus, hvor jeg mødte en særdeles ven-

lig Modtagelse, og som jeg jævnlig besøgte, var hos den preussiske Gesandt, den i senere Aar, ogsaa i de dansk-tyske Conflicter, bekendte Chevalier Bunsen. Han var, som man ved, en lærd Mand, han var tillige en meget elskværdig Vært i sit Huus, han havde en behagelig Optræden, og hvad Franskmændene kalde des manières distinguées; men, hvad der dog egentlig havde gjort hans Lykke, og som førte ham videre frem paa den diplomatiske Bane, paa hvilken han dog ikke altid viste den fornødne Klogskab, var den pietistiske Retning, han havde taget, og som gjorde ham vel anskrevet hos de Allerhøieste i Berlin. Hans Gemalinde, en født Engländerinde, jeg troer en Waddington, var en høist elskværdig og tiltalende Dame, men iøvrigt ligesaa pietistisk som hendes Gemal. Som Vært og Værtinde vare Begge fortræffelige, og deres smaa Selskaber tiltalte mig i høi Grad. Man traf hos dem de fleste Tydskere af Distinction; jaaledes gjorde jeg der Bekjendtskab med den hannoverske Legationsraad Kestner, en Son af Goethes Lotte, med Archæologerne Gerhard og Panofka, med Malerne Schnorr og Hensel o. fl. Mit første Bekjendtskab med Bunsen fandt Sted i Kirken Sta. Maddalena, hvor Thorvaldsen førte os hen for at høre en nyankommen dygtig Orgelspiller. Efter vor Præsentation for Bunsen og hans Kone, begyndte Orgelet. Jeg blev aldeles forbauset ved at høre en rasende Musik med mange ægte italienske Tremulanter, ledsagede af Pauker og Trompeter. Da denne forrykte Musik var forbi, gjorde Bunsen os opmærksomme paa, at det var Kirkens Organist, der havde villet vise, hvad han selv og hans Instrument kunde frembringe af Effect og Larm; men kort efter hørte vi fra Orgelet en Phantasi i den ædleste Kirkestiil, gennemført med saamegen Alvor, Smag og Følelse, at vi Alle vare henrykte

deraf. Orgelspilleren kom derpaa ned i Kirken, hvor han blev os forestillet som Capelmester Sigismund Neukomm. Jeg blev meget glad ved at gjøre Bekjendtskab med en Mand, om hvem Grevinde v. d. Recke havde fortalt mig meget, og til hvem hun havde lovet mig et Anbefalingsbrev til Paris. Neukomm var en høist elskværdig Mand, rolig, venlig og imødekommende. Jeg troer ikke, at han som Musiker var i Besiddelse af stor Genialitet, men der herskede i hans Phantasier og Compositioner en dyb Følelse, ikke at tale om hans Lærdom som Musiker.

De to ovennævnte lærde Archæologer Gerhard og Panofka vare temmelig kjedsommelige Patroner i det selskabelige Liv; de gif gjerne stumme omkring og snusede til de Tilstedeværende, som om disse havde været gamle Manuscripter eller antike Vaser. Schnorr derimod var ikke blot en dygtig og genial Kunstner, men tillige i Omgang en høist elskværdig og livlig Mand, med hvem jeg omgiktes med megen Fornøielse. Jeg har siden paa mine Vandringer truffet ham igjen og har mødt hos ham den samme venlige Modtagelse, som da vi saaes første Gang.

Foruden at vi naturligviis jævnlig besøgte de nærliggende Villaer og den nærmeste Omegn, benyttede vi ogsaa den skønne Aarstid til en større Udflugt i Bjergene. I Selskab med Landsmændene og nogle tydske Kunstnere drog vi ud til det skønne Frascati med dets deilige Villaer, hvor vi leirede os under prægtige Cypresser og Plataner og hørte Vandet pladske fra de talrige Vandspring, medens vi i stille Genrykkelse nød den herlige Udsigt over den storartede Campagne med det evige Rom i Baggrunden. Deels til Fods, deels til Vælsk, under livlig Samtale og tusinde Løier, hvortil de lunefulde Vælsker for en stor Deel

gave os Anledning, besøgte vi de omliggende Ruiner og Oldtidsminder, der af de Lærde henføres til det gamle Tusculum, og efterat have vandret omkring i Villa Albrandinis pragtfulde Sale, fortsatte vi Touren over Grotta Ferrata, Marino og Castel Gondolfo til Albano. Kan Noget tænkes mere tilfredsstillende for Manden end en saadan Vandring? Den prægtige, mørkeblaa Hvelving over vore Hoveder, den skønne, maleriske Natur omkring os, i hver nok saa lille By et eller andet hyperligt Kunstværk og saa om Aftenen efter fuldbyrdet Dagsgjerning Hvile i et gemytligt Ofteri, i Selskab med unge lystige Mænd, hvor Tiden svinder med Lynets Fart ved livlig Samtale, et tarveligt, men efter Dagens Noie velsmagende Maaltid og et heelt Geled Foglietter med liflig italiensk Viin.

Fra Albano, hvor vi havde vandret omkring den smukke Sø og besøgt de herlige Omgivelser, begave vi os over Laticcia til Genzano. I denne lille By, der ligger ved den yndige lille Sø, Lago di Nemi, som i Oldtiden kaldtes speculum Dianæ, høitideligholdt man netop den saakaldte infiorita eller Blomsterfest. Den egentlige Fest bestaaer i en Procession, der efter afholdt Kirkefest begiver sig fra denne Kirke til en anden; men det Charakteristiske er, at Veien mellem disse to Kirker er bestrøet med Blomster, som Genzaneserne forstaae at fordele saaledes, at det Hele seer ud som et prægtigt Tæppe med censfarvet Bund, hvori der er indvirket Blomster, Baabner osv. Men Festens skjønneste Prydelse var dog de grandiose, smukke Genzaneserinder i deres maleriske Dragt, med de velformede storartede Træk, de funklende Dine og den stolte Holdning, og Intet var pudsigere end at see Kunstnerne løbe omkring med Blyant og Skizzebog for i Smug og al Hast at optegne

hifst en fjon Rakke, her et malerift anlagt Hovedtøi osv. Da Ave Maria kom, og Feften var forbi, vandrede vi tilbage til Albano, og, da Veiret den følgende Dag var truende, kjørte vi derfra tilbage til Rom.

Da der ikke er et faft Theater i Rom, gives der egentlig ingen Foreftillinger udenfor Carnevalet, til hvilken Tid man i Almindelighed førger for at faae en Opera i Stand. I Begyndelfen af mit Ophold faae jeg la gazza ladra ret taaleligt udført, og senere paa teatro Valla en faafaldt comedia di carattere, il Malvagio, en befnynderlig Blanding af godt forfattede Scener og utaaeliger Kvaldeffecter. En Skuefpiiler, ved Navn Modena, udmærkede fig her og behagede mig meget ved fit tænksomme Spil; fiden faae jeg ham oftere og gjorde hans personlige Bekjendtfkab.

En Sommerforlyftelfe, der ret er efter Romernes Smag, er de Thyrefægtninger og Smaafyrværkerier, der gives i Augusts Mausoleum. Den store runde Bygning, hvori August troede at kunne hvile i Ro efter at have udfpilt fin Rolle her i Verden, er nu omdannet til et imponant Amphitheater, hvor det glade Folk forlyfter fig i den hede Sommertid. Det Interelfantefte er imidlertid felve Tilfkuerne, der ere fordeelte paa Gradinerne, og nu med ægte italiensf Fyrighed udtale deres Bifald eller Mifhag, altid ftoiende, livligt raabende. Man tænker fig tilbage til Publicum i Oldtiden, naar de befkuede Atellanerne eller Plautus's og Terents's Lyfffpil. Thyrefægtningen, la giostra, er ikke faa grufom fom i Spanien. Bofferne eller Thyrene ere fiffelige Dyr, paa hvilke man hidfer Hunde, og i Almindelighed kyler Thyren en Hund i Veiret, faa den kommer ned meget ulykkelig og løber fin Bei, hvorefter Thyren feer fig ftolt om for at erfare, om der ffulde være flere Fjender

af samme Slags at tage fat paa. Undertiden bider Hunden sig fast i Thyrens Ore, hvor den da hænger og dingler, indtil Thyren ved et rask Sving kan kaste den fra sig. Det Morsomste ved det Hele er og bliver dog altid det ibrige, deeltagende, larmende Publicum. De smaa Fyrværkerier, fuochetti, der ogsaa gives i dette Locale, vare ret smukke. Italienerne udmærke sig, som bekjendt, som Fyrværkere, og, skjøndt disse Præstationer ikke kunne maale sig med den pragtfulde Girandola paa Castel S. Angelo, vare de dog ret underholdende.

En Nydelse, jeg ofte havde ønsket mig, blev mig til Deel under dette mit første Ophold i Rom, nemlig en Improvisation. Den berømte Rosa Taddei gav to Soireer, som jeg bivaanede. Det er vel sandt, at det italienske Sprog ved sin naturlige Ordstilling, sin sjeldne Bellklang og sin store Overflødighed paa Riim, er særdeles stikket til Improvisationen, der af disse Grunde endog udøves, om end mindre fuldent, af simple og ubannede Folk i et lystigt Lag; det var mig ikke heller ubekjendt, at Improvisatorerne benyttede sig hyppigt af de saakaldte centoni eller loci communes hos de større Digtere, som et Slags Hvilepuncter for at samle sig til det Følgende; men ikke destomindre interesserede disse Forestillinger eller Præstationer mig i højeste Grad. Rosa Taddei, en født Romerinde, var 25 Aar gammel, ikke smuk, men med et roligt, velformet Ansigt, der først fik rigtigt Liv, naar hun var inde i sit Foredrag. Hun traadte roligt og bestedent frem, ledsaget af sin gamle Fader, der ledsagede hendes Sang paa Harpe, thi hun sang sin Improvisation efter nogle simple Melodier, der tillige saaledes bestemte Versemaalet. Førend Forestillingens Begyndelse vare en stor Mængde Opgaver nedlagte i en Urne,

efterat de først vare gennemgaaede og censurerede af en Commission, for at der (Gud bevare's) ikke maatte fremkomme noget Anstødeligt mod Religion eller Politik. Af Opgaverne, der efterhaanden bleve udtrukne af Urnen, vare nogle med opgivet Omqvæd (intercalare)

f. Ex. Saffo alla salita di Lesbo, coll' intercalare:

Nell istabile elemento

La mia fiamma spegnerò,

eller: Curzio alla voragine, coll' intercalare:

Ebben dunque si vada

La patria a liberar.

Undertiden tiltraabte man hende Niim, som hun greb ligesom en tilkastet Bold og indførte dem i Digtet. Af de opgivne Emner var der dog, trods det foreløbige Eftersyn, et, der optoges med Jubel og gav Anledning til rigtignok fjerne Allusioner, nemlig: Pregi dell' Italia e le sue sventure. Dette var altsaa allerede et af Italiens Smerteskrig, om hvilke der for Alvor blev Tale i en langt sildigere Tid, og først netop efter 40 Aars Forløb blev den Tanke til Virkelighed, der allerede dengang var saa levende hos Italienerne. Alle disse Emner besang hun nu med en forbausende Færdighed, i det skjønneste Sprog og den meest velklingende Versform. Naar hun ret kom i Begeistring, som navnlig fandt Sted ved visse Opgaver, fik hendes alvorlige, dybtliggende Dine og hendes udtryksfulde Ansigt et forunderligt blussende Liv. Dette var saaledes især Tilfældet ved Opgaven: I giuochi olympici, hvor hun skildrede Kampen, de Seirendes Triumph og de Overbundnes Smerte, og i Opgaven: Contesa di Nettuno e di Minerva per dar nome alla città di Cecrope, hvor hun med lidenskabeligt Foredrag skildrede Beddekampen, især Stedet, hvor Neptun sta-

ber den vilde Ganger. Skjøndt jeg maatte tilstaae, at disse Foredrag anstrengte mig, ønskede jeg dog, efterat have hørt dem to Gange, at jeg ret snart maatte høre Rosa Taddei igjen, og dette lykkedes mig i Neapel, hvor hun ankom kort efter mig.

Vi havde nu tilbragt fire fulde Maaneder i Rom. Imidlertid var det nu den hede Aarstid, der antages at være farlig for Fremmede og tillige mindre behagelig, da Varmen forhindrer et bevæget Liv. Det var vor Agt at besøge Neapel, og det nærværende Dieblif var det rette til at see den sydligste italienske Natur i al sin Skjønhed; thi, man maa sige, hvad man vil, Italien, og især Neapel og dets Omegn, er dog skjønnest om Sommeren, skjøndt Besværligheden ved at nyde denne Skjønhed forøges ved Varmen; denne blussende Natur, disse skjøne Farver savne Ild og Klarhed i Vintertiden. Og, uagtet der nu ventede os saameget Nytt og Herligt, var det dog tungt at forlade Rom, der var blevet os saa hjemligt; ikke blot Rom's Mærkværdigheder, dets store Minder, vore Venner og Omgangsfredse jænglede os, men ogsaa det daglige, ugeneerte, om jeg saa maa udtrykke mig, Regentsliv havde noget ubeskriveligt Tiltrækkende, som man ikke let finder i nogen anden By. Ja, selv den simple romerske Almuesmands hele Optræden, denne Storartethed, der synes at røbe, at der endnu er lidt tilbage, i det Mindste i det Ydre, af den gamle romerske Selvsølelse, maa frappere, og man troer at see den, naar man betragter en Stodder, der læner sig op til en Muur og kaster sin Kappe om sig i store Folder og seer ud over den, som om Verden tilhørte ham. Og, naar nu den simple Mand hvert Aar seer en Mængde Fremmede strømme til Rom for at betragte og studere de verdensbe-

romte Kunstværker, vækkes hos den livlige Italiener Tanken om, at hans Stad er et Middelpunct, der dominerer den hele Verden ogsaa i denne Henseende. En Dag, da jeg spadserede udenfor Porta Pia, hvor en Smører havde med Kul tegnet nogle Ryttere og Soldater paa den hvide Muur udenfor en Viinhave, kom nogle ældre Mænd, saakaldte *cacciatori di campagna*, ledsagede af en lille Dreng, mig imøde. Drengen løb i Forveien og blev studsende staaende for at betragte disse Tegninger, paa hvilke han gjorde Mændene opmærksomme. Men den ene af disse svarede ham med et haanligt Skuldertræk: „Ma, che porcheria nella città delle belle arti!“

Efterat vi havde gjort vore Afstedsbesøg med det hjerteligt meente Løfte at komme snart igjen, indfandt vi os da den 25de Juli paa den spanske Plads, hvor Betturinen ventede os. Der indfandt sig tilligemed os en af de Medreisende, en ældre Schweizer ved Navn Ramsauer, en fornustig Mand, men noget tør og pedantisk; kort efter, ved Kirken del Gesù, stødte to Andre til os, en Buffofanger Molinari med sin smukke Kone *Sra. Nina*, ligeledes Sangerinde, Begge engagerede i Neapel. Vor fjerde Rejsekammerat, en ung Præst ved Navn Gaetano Giunta, lod vente paa sig, og dette gav strax Anledning til Morfskab og Gloser, idet baade Betturinen og *Sra. Nina* forsikkrede, at, naar en Præst var med, blev der altid Brøvl og Uheld paa Reisen. Dette blev imidlertid ikke Tilfældet. Don Gaetano var en godmodig ung Mand, der tidligere havde været Dandsker i Sicilien, men over hvem Landen var kommen. *Sra. Nina* saae sig om for at finde en cavalier servente paa Touren, og, da Præsten ikke kunde, Ramsauer var for gammel, Gerson ikke saae ud til at ville, og Manden naturligviis var udenfor

af Beregning, faldt Lodden paa mig, der ogsaa gjerne gif ind paa at gjøre Cour til den smukke, livlige og elskværdige unge Dame. Saaledes begyndte da Reisen under de heldigste Auspicier, og det varede ikke længe, inden Samtalen var i fuld Gang. Ransauer meente, at, naar engang i Tidernes Lob Peterskirken blev til en Ruin, vilde den være endnu mere imponant end alle Ruiner fra Oldtiden; Præsten benægtede Muligheden heraf, saasom St. Peter havde lovet, at denne Kirke skulde staae i Evighedernes Evighed. Da jeg gjorde opmærksom paa, at Opførelsen af denne Kirke og Afsladspengenes Indkrævelse havde været medvirkende til Protestantismens Frafald fra Moderkirken, forsikrede han, at dette var lutter Løgn og Opspind osv., kort sagt, under lutter Discussioner rullede vi afsted gjennem de pontinise Moradser, hvor Bøflerne stode op til Halsen i det muddrede Vand. Vegetationen er hyppig og frodig, og der er en balsamisk Duft i Luften, der er behagelig, men siges at være farlig, saa at det forbydes at sove i Vognen, da man ellers let faaer Feber. Betturinen brolede af og til af alle Kræfter for at holde os fra at sove; men derfor var der ingen Fare; dertil disputerede Ransauer og Præsten altfor heftigt, og dertil var Gra. Nina altfor coquet. Efterat vort første Nattequarteer havde været i Belletri, var det andet i Terracina, hvor jeg til min Glæde gjenfaae det kjære Hav. Naar man er født og baaren ved Havet, er det, som gjenfandt man en gammel Ven, og nu ovenikjøbet det skønne, klare, mørkeblaa Middelhav. Efter Terracina bliver Naturen mærkeligt sydligere; man seer Masser af Orange- og Figentræer, Cactusplanten staaer høit som Hegn om Maismarkerne. Vi passerede gjennem Fondi og Stri, der tidligere vare bekjendte som Røvernes Hovedsteder. Ved Veien

ligge Ruinerne af et Gravmæle, der kaldes Ciceros Grav. I denne Anledning blev der stillet vor Præst det Spørgsmaal, om hvor Cicero nu var, om i Helvede eller ikke. „Naturligviis,“ svarede han, „han maa være i Helvede, da han ikke var Katholik og ikke engang Christen.“ Paa vor Indbending, at han jo ikke kunde bekjende sig til en Værc, der ikke existerede, svarede han paa følgende sophistiske Maade: „See, deroppe paa dette Bjerg ligger en lille By, der er beboet, og hvor Menneſker kunne leve, saasom der er Vand. Sæt nu, at Vandet bliver borte, saa maae de alle døe eller vandre bort; men, naar der nu er kun Een tilbage, kommer Vandet igjen, denne Ene kan altsaa leve og efter ham mange Andre, men de Første maatte døe.“ Denne Vignelse slog mig ligesaa stærkt, som Vignelsen om Fugl Phoenix slaaer Jeronimus i Julestuen, og jeg var altsaa nødt til at lade Cicero foreløbig blive i Helvede.

Efterat have holdt vort tredie Nattekvarteer i Sta. Agata, kom vi til Capua, hvor jeg fik Anledning til at bemærke den fra Rom aldeles forskjellige Charakter. Lazzaroner halvnøgne og Børn heelnøgne ligge paa Gaderne, Alle raabe og strige af alle Kræfter, Kjærlinger gaae omkring med Bister, hvormed de vedligeholde Gløder, hvorpaa der steges Mais til la pollanchetta, Sværme af Tiggere drage omkring og anfalde de Forbigaaende. Fra Capua gif nu Touren lige til Neapel, men dog med cudeel Forhindringer, idet man hvert Dieblif standsedes af en dogano, hvormed naturligviis Meningen kun var at udpresse Penge. Vor Betturin blev aldeles rasende over disse evindelige Standsninger, og i sin Forbittrelse henvendte han sig til Don Gaetano med de Ord: Ma voi altri, pregate per i principi christiani? og, da denne haanligt svarede: si

certamente, svarede Betturinen: Fate male, ah povero Napoleone!

Endelig førte vi da ind i det larmende, susende, strigende, støiende Neapel. En heel Deel Lazzaroner hængte sig bag paa Vognen og førte med til Hotel Frank paa Piazza Medina, hvor vi, efter Molinaris Anviisning, toge ind. Alle vilde hjælpe, men jeg udpegede to, der skulde bære vort Løi op. En lille Veste blev glemt, og denne bemægtigede En sig og bar den op under Pusten og Stønnen. Alle de Andre fulgte med op ad Trappen lige til Døren. Da jeg havde betalt de To efter Aftale, meldte den Tredie sig, tørrede Svæden af Panden og forlangte Betaling. Jeg forestillede ham, at Jngen havde bedt ham derom, og spurgte ham, hvormeget han forlangte. Han trak paa Skuldrene og svarede med en ydmyg Mine: una piastra. Jeg rakte ham et Par Skilling, og, da han protesterede, og alle de Andre stemte i og fandt, at det var ubarmhjertigt, faldt mig en neapolitansk Vise ind, som jeg havde lært af Bay, og hvori Omkvædet var: Vattene via! vattene via! tentazione dell' anima mia! Strax gave de sig Alle til at synge med og dansede ned ad Trapperne, saa at Luften blev aldeles reen. Romerne sige: I Napolitani sono pulcinelli, og saaledes er det; med en Marrestreg kan man faae Bugt med dem.

Strax efter min Ankomst til Neapel mødte jeg Kammerherre Jrgens-Bergh, der her var truffet sammen med sin Svoger, daværende Lieutenant i Søetaten W. Holstein, hos hvilke jeg da ogsaa gjorde Bekjendtskab med en gammel Secretair Due, der levede her i et Slags Exil, og med Dr. Albert v. Schönberg. Trods sin Forsængelighed og sin Mani for Ordener, der bragte Brandis til at sige om ham:

„der arme Mann leidet am Bandwurm“, var Schönberg en velvillig og tjenstfærdig Mand, og han maa dog som Læge have haft et ret godt Blik, thi mange Aar tidligere, da Thorvaldsen som yngre Mand var sygelig, og Lægerne meente, at hans Bryst var angrebet, beroligede Schönberg ham med den Erklæring, at hans Bryst Intet feilede, men at han led af en Hjertesygdom, med hvilken han kunde leve længe, og dette blev virkelig Tilfældet. Den danske Gesandt Bogt, en godmodig Herre, der ikke betydede videre, kom kun fjeldent til Neapel, da han tilbragte Sommertiden paa Ischia, og ved hans Fraværelse var der da ikke heller synderligt tabt.

Et gjæstfrit dansk Huus, hvor vi fandt os som hjemme, var hos Kjøbmand Dalgas og hans elskværdige Kone, en født Stiboltd. Der traf jeg ogsaa sammen med min gamle Ven, Carsten Hauch, der havde haft en saa ulykkelig Skjæbne, og som jeg fandt nedsunken i dyb Tungjindighed. Paa en Tour i Sydfrankrig havde han, efter Sigende, (thi han fortalte mig Intet derom) haft det Uheld at vælte med en Vogn, hvorved han havde stødt eller strabet sit Skinneebeen. Med den ham egne Voldsomhed og Keitethed havde han betragtet dette som noget Ubetydeligt; men Ondet blev stedse værre, og, da han kom til Neapel, erklærede den berømte Chirurg Cotugno, at Venet maatte amputeres. Efter Operationen tog Dalgas sig af ham og han boede i hans Huus; men en uovervindelig Modløshed bemægtigede sig hans Sind i den Grad, at han endog gjorde Forsøg paa at berøve sig Livet. En Dag hørtes et Pistolskud i hans Værelse, man styrtede ind og fandt ham siddende smilende i Sengen*). Her havde hans Keitethed frelst ham, Skuddet var prelllet

*) Hauch omtaler selv denne Begivenhed i sine „Mindre fra min første Udenlandsreise“, 1871, pag. 182. Udg. Anm.

af mod Ribbenene, og han var uskadt. Efterhaanden søgte han Trøst i Musernes Selskab, og flere af hans hyperligste Værker bleve til under hans lange Reconvalescenstid. Jeg troer virkelig, at min Nærværelse gjorde ham godt; jeg var den første Landsmand, med hvem han kunde tale om vore fælleds Venner i Hjemmet, og som kunde give ham Oplysning om Meget, han ikke vidste. Efterhaanden blev han mere oplivet, og Dalgas blev ganske forbausset, da Hauch indvilligede i at gjøre en Tour over til Capri i Selskab med ham, Gerson og mig. Om denne Tour kommer jeg til at tale senere; jeg bemærker blot, at den kostede mig Gra. Molinaris Bevaagenhed, der som en ægte Italiende ikke kunde begribe, at jeg saa Dage efter min Ankomst til Neapel kunde afbryde mit Courmageri for at gjøre en lille Afstikker med en gammel Ven.

Et af mine første Besøg var hos D. Paolo d'Ambrosio, som jeg havde kjendt godt, da han var neapolitansk Gesandt i Kjøbenhavn. Saavel denne godmodige Mand som hans Neveu og tidligere Legationssecretair modtog os meget venstabeligt og hidroge meget til at gjøre os vort Ophold i Neapel behageligt. Strax Dagen efter vare vi til Middag hos ham tilligemed Irgens-Bergh og Holstein, og efter Wordet kjørte vi en Tour med ham gjennem den gamle Deel af Byen. Uagtet hele Neapel er en Vikube, hvori der sujes, tumles, striges og huseres paa det Voldsomste, er der dog noget mere hovedstadligt i den noblere Deel af Byen, paa Chiaja, ved Moloen, i Toledogaden, paa de større Pladser; men det egentlige Folkeliv paa Gaden viser sig mest karakteristisk i denne gamle Deel, der beboes af den ringere Klasse. Her foregaaer Alt paa Gaden; Lazzaronen kjøber, koger og spiser der sin Macaroni, Alt under Strig

og Skraal; to Venner tale med hinanden med saadanne Skrig og Gebærder, at en trosthyldig Nordbo maa antage, at det er Skjenderi paa Liv og Død. I en Kirke var der en Helgenfest, og den var i den Anledning illumineret; udenfor den var opstillet Fyrværkeri. Her stimlede nu Folket sammen og dannede de mest maleriske Grupper, der bleve belyste af Lamperne, som Madfælgene tænde paa deres smaa Boder. Saadanne interessante Genrebilleder seer man overalt i Neapel. Saaledes seer man paa Molo paa den ene Side de travle Matroser ved deres Gjerning; ligeoverfor har en Pulcinella opslaaet sin Bod og kviddrer til Forskyltelse for en Gruppe af jortebrune Matroser, der ere nærved at briste af Latter; hithenne bliver Scenen alvorligere; en aldrende Mand med et alvorligt Ansigt og Brillen paa Næsen, omgivet af Lazzaroner, foredrager et Brudstykke af Tasso, og af og til afbryder han Forelæsningsen for at forklare Texten, hvorved han seer gnaven ud, som om det ærgrede ham, at Auditoriet trænger til Commentar. Men med al denne interessante Travlhed, der omgiver En, vender dog Tanken tilbage til det rolige, grandiose Rom, og lidt efter lidt længes man efter denne velgjørende Ro i de store arteede Omgivelser og med de mange herlige Minder.

Hos Dalgas og de to tydske Familier, Fellingner og Maxen, hvor vi bleve indførte, tilbragte vi vore behageligste Timer, i venlig, gemytlig Underholdning. I denne Årreds gjorde jeg Bekjendtskab med den elskværdige Adolph von Monod, der siden som geistlig Taler og Forfatter har faaet et hæderligt Navn. Jeg omgiffes meget og gjerne med ham; hans blide, rolige Væsen gjorde mig godt i denne vilde Brimmel, der omgav mig, hvor jeg vendte mig hen. Han

døde desværre i en yngre Alder; herpaa tydede baade hans Legems- og Sjæls-Constitution.

Et andet Bekjendtskab, jeg gjorde i disse Familier, var Musikeren Julius Benedict, som jeg havde hørt meget om tale i Lublam i Wien, og som nu havde en Ansættelse som Repetiteur ved S. Carlo-Theatret. Han var dengang endnu et ganske ungt Menneſte og fik først siden Leilighed til faavel i Neapel som i Paris og London at gjøre sig bemærket. Han var en munter og elſtkærdig Omgangsven. Meget ſnart udvidede jeg min daglige Kreds. Mine Venner Bielke, Swarþ og Mörner og de tydske Kunſtinere Remy, Radlit, Kopifch og Schnorr kom ſnart efter mig fra Rom, og ved de Sidſte gjorde jeg Bekjendtskab med Malerne Groſpietſch og Gözloff og med nogle vakre tydske Reifende, Bewell, Maquet og ifær Grev Kenſerling fra Kurland, til hvilken Sidſte jeg fornemmelig fluttede mig, og med hvem jeg ogſaa levede meget efter Tilbagekomsten til Rom.

Den gode Ambroſio var utrættelig i at indføre os i muſicalſke Kredſe. Saaledes gjorde han os bekjendte med en Cavaliere Fortunato, der var Præſident i den høieſte Ret og havde Muſikſjoirce hver Tiſdag, og ſaavel hos ham ſom hos en Gra. de Santis, hvor Ambroſios Reveu, Sr. Gabriele Quattromani, indførte os, blev der muſiceret og iunget ganske voldsomt. En Mængde Damer og Herrer fappedes om at give Noget til Bedſte, og man fik ſaa meget af det Gode, at jeg i Almindelighed var gladeſt, naar jeg igjen var ude paa Gaden. Men ſtorre Tilfredſtillelſe var os forbeholden, idet Ambroſio en Dag førte os til en Advocat Catalano, hvor vi fandt et lidet Selskab, beſtaaende af Huſets Sønner og nogle ſaa Gjeſter. Sr. Catalano havde en ſmuk Samling af antike Vaſer, ſom vi beſaae med me-

gen Interesse, men Opmærksomheden bortvendtes snart herfra og beskæftigede sig mest med Huset's meget smukke og dannede Datter, *Sra. Nicola*, en Sangerinde med en Stemme og et Foredrag, som jeg næppe nogenstunde har hørt skjønnere. Dertil kom endnu, at hun var en reen *Fugl Phoenix* i *Italien*. Ved mit første Besøg foresang hun os — mirabile dictu — en *Arie* af *Glücks Orfeo e Euridice*, og jeg glemmer ikke let, hvor fortræffeligt hun, ved et af mine senere Besøg, sang med mig *Duetten* i *A mol* af *Mozarts Figaro*.

Foruden denne *Musik* i *Privathuse* var der *Musik* nok at høre, da *Theatrene S. Carlo* og *Fondo* vare i fuld Gang. Det første af disse er bekjendt som et af de største *Theatre*, der dengang var til. Det er prægtigt, næsten altfor prægtigt ved sine Farver og mange *Forgyldninger*. Scengang saae jeg det i sin fulde Glæde paa *Kongens Fødselsdag* den 19de *August*. Allerede om *Morgenen* saae jeg en lauds-faderlig *Placat*, hvori der befalede alle *Neapels Indbyggere* at *illuminere* deres *Huse* aldeles frivilligt om *Aftenen*. Hele det elskede *Kongehuus* var da i *S. Carlo*, der var pragtfuldt *illumineret* med 800 *Boglys* og tog sig festligt ud. Men *Operatheatrets* bedste *Brydelse* vare dog de fortræffelige *Sangere*. Først af *Alle* nævner jeg *Lablache*, der *ustridig* var den i alle *Henseender* *hyperligste* *Sanger*, jeg nogenstunde har hørt. Hvi, smuk, med et ædelt *Ansigt*, og dengang ikke saa *overvættes corpulent*, som han siden blev, var hans *Optræden* paa *Scenen* *imposant* i høi *Grad* i alvorlige *Roller* saasom i *Pacini's Opera L'ultimo giorno di Pompei*. Og nu hvilken *Stemme*! En høi *Baryton* forenet med en dyb *Bas*, en *Kraft*, der næsten *overdøvede* det stærkt besatte *Orkester*, og dertil den mest *fuldendte Skole* og den *fineste Smag* baade i *Pathos* og i *Komik*! Jeg

veed næsten ikke, hvor han glædede mig mest, enten naar han traadte storartet frem i det antike Costume, eller naar han rystede Ens Lunger som den døve Mand i *Matrimonio segreto* eller som Komiker i *La serva padrona*. I sin sidste Tid sang han i Paris, hvor man tillige skildrede ham som en lystig Fyr. En ung Mand, der var kommen fra Provindsen, beklagede meget at være kommen forsilde til at see Dværgen Tom Thumb, der ikke længer viste sig. En Spasmager af hans Bekjendtskab forsikrede ham, at Dværgen vel ikke traadte frem offentlig, men ikke havde noget imod at modtage Besøg i sit Huus, og medgav ham da Anbefalingsbrev med Lablaches Adresse. Denne modtog Brevet, lod den Fremmede komme ind og modtog ham med de Ord: „Vous voulez voir Tom Thumb, eh bien! c'est moi.“ Den Anden, der blev forbauset ved at see den kolossale Lablache, der, indsvøbt i sin Slobrok, tog sig ud som et Bjerg, bemærkede beskedent: *Mais on m'avait dit que Tom Thumb était un tout petit homme, grand comme ça.* — „Oui,“ svarede Lablache, „c'est quand je me montre en public, mais quand je suis chez moi, je me mets à mon aise.“

Lablache blev hyperligt assjiteret af Rubini og Damerne Lorenzani, Méric-Lalande og Unger. Rubini's Reputations som Tenorist er saa grundfæstet, at der ikke ligger synderlig Vægt paa min Dom, som jeg imidlertid ikke vil tilbageholde. Han havde den skjønneste Stemme med en næsten utrolig Boielighed og dertil en hyperlig Methode; men netop disse Fortrin misbrugte han til en Overflod af Broderier og Fioriturer, som i og for sig ikke behagede mig, og som han anbragte paa en temmelig smagløs Maade. Dertil kom endnu, at han i en forbausende Grad havde den Mangel paa dramatisk Fremtræden, der, besynderligt nok, er

falden i næsten alle Tenoristers Lod; hos ham gif denne Bigeghyldighed for det Dramatiske saavidt, at han stundom midt i et Parti ganske ugeneert lod sine Dine vandre om paa Logerne uden at tage mindste Deel i Handlingen.

Sra. Lorenzani kjendte jeg allerede fra Triest, og hun henrev mig igjen ved sin skjønne, sjælsfulde Alt, der gif lige til Hjertet. Den franskfødte M^d. Valande og den tydskfødte Sra. Unger vare fortrinlige Kunstnerinder. Den Sidste var dertil en god Skuespillerinde, der især gav skjelske Roller til Guldkommenhed; at see hende og Lablache sammen i *la serva padrona* var en sand Nydelse.

Ogsaa Balletten i S. Carlo var interessant, især ved sit Sceneri og sine gode Subjecter, men om Compositionen er der ikke stort at sige, den var tarvelig i høi Grad. I Anledning af den ovenomtalte Fest gav man Balletten *Didone abbandonata*, hvor der fremkom nogle stakkels Wesler paaflædte som Lover, der skabede sig saa naragtigt, at man ved den anden Forestilling udelod dem for ikke at give Publicum altfor meget Stof til Latter.

Paa Teatro Fondo blev der givet Lyttspil, og, blandt Andet, saae jeg der Goldoni's *Un curioso accidente*, der blev givet fortræffeligt, og hvori jeg fornemmelig glædede mig over to hyperlige Skuespillere Sr. Minutti og Sra. Tesfari.

Men, ligesom jeg i Wien havde søgt min bedste Moriskab i Folketheatret i Leopoldstadt, saaledes tyede jeg ofte hen i Teatro S. Carlino for at gotte mig over den droie Komik, der her havde sit Hjem. Her drive Pulcinella, Pancrazio Bisceglie og Tartaglia deres Spil, og for Størstedelen tales her i den neapolitanste Folkedialekt, der paa Placaten kaldes *il vago dialetto napoletano*, skjøndt man

juft ikke kan rose den for at være vago; men den har den Fordeel, at der i den, paa Grund af dens komiske Naivitet, kan siges Meget og meget Træffende og Morjsomt, som vilde klinge stibt paa reent Italiensk. Jeg troer, at den omtrent forholder sig til det Romersk-Toscaniske som Plattydsk til Høithdsk. Budsjgt er det at høre Udtryk som: *aggio gabudo* istedenfor *ho capito*, eller *no saggio* istedenfor *non so*, eller, som jeg engang i en Gadedor fik til Svar af en Tjener, da jeg spurgte, om hans Herre var hjemme: *'gnor si! schta in coppa!* — Men ogsaa de dannede Neapolitanere udtale paa en egen Maade, der liquer lidt visse provindfjelle Udtalemaader i Indsland, f. Ex. *bardigolarmente*, *come schta ojb*. Titlerne paa de Stykker, der gives paa S. Carlino, er høist komiske, f. Ex. *Pulcinella e Pancrazio avvocati spropositati per un asino morto*; *Pancrazio Biscegliese e Anselmo Tartaglia sciocchi amanti di Pulcinella creduto donna*; *un pulcinellone, un pulcinella, un pulcinellino e tre pulcinelle burlati dal dottore Spidavento*; *l'appasiunata per la medicina di Monsu Le Roa*, una brillante ed allegra farsa dove agiscono tutti i buffi della compagnia e tutto nel vago dialetto napoletano. Alle disse Stykker vare til at lee sig ihjel over, og, om man ikke altid forstod hvert enkelt Udtryk, var Skuespillernes liblige Fremstilling og ægte sydlige Gesticulation den bedste forklarende Commentar. I det sidste af de ovennævnte Stykker skjemtedes der med Mr. Le Roi's Universalmedicin, der dengang havde faaet Indpas i Neapel. Da Teppet gif op, var Scenen tom, men fra alle Sider horte man jamrende Barnestemmer, der raabte: *non lo volemo chiu!* o: *non lo vogliamo più*. Theatret selv var mørkt og smudsjgt, Orchestret usfelt, Decorationerne jammerlige, fort, det Ene passede hyperligt til

det Andet; havde det været mere elegant, var det Hele blevet forðærvet; nu derimod var det, hvad det skulde være, et ægte neapolitanst Folketheater.

Naar man taler om dramatiske Forestillinger i Italien, kommer man, ved en ikke unaturlig Ideassociation til at tænke paa de firkelige Fester og Processioner, og af disse var jeg i Neapel Vidne til to, der have efterladt sig et varigt Billede i min Erindring.

Den ene er Processionen til Madonna di Piedigrotta, et Capel ved Posilippo, tæt ved Kysten. Hvilke Fortjenester denne Madonna har, er mig ubekjendt, men de maae være betydelige, da hele Staden var i Bevægelse paa denne Dag, den 8de September. Allerede tidligt om Morgenen vrimsede Gaderne af Folk i Stadseklæder; fra Omegnen stimsede Landfolk ind, klædte i deres karakteristiske Dragter; Fruentimmerne i røde eller blaa Troier besatte med Guldgaloner, hvidt Skjort og hvidt Tørklæde om Hovedet; Karlene i deres Bynt med Blomster i Hatten, holdende i Haanden et langt Rør, hvortil der er bundet Frugter og Blomster, et Slags Thyrusstave, der synes at pege hen til, at hele Festen er en moderniseret Bacchusfest, hvorved Madonna har indtaget Bacchi Blads, og i denne Tanke bestyrkedes jeg ved at see to unge Karle, der paa en Stang, der hvilede paa deres Skuldre, bare en stor Viindrueklase. Jeg med flere tog Blads paa det flade Tag, astrico, paa et Kaffehuus i Villa Reale, og efter Middag saac vi da, hvorledes Militaaret samlede sig og defilerede forbi Slottet, hvor hele Hoffet var samlet paa Balconen, og drog derpaa ned ad Sta Lucia og Chiaja, hvor de formerede en haie for at lade Processionen drage forbi. Fra vor ophøjede Tilskuersplads overjaae vi nu det Hele og havde foran os det skjønne mørkeblaa Hav,

der vrimlede af Baade, og hvor fire Orlogsskibe, blandt hvilke Linieskibet il Vesuvio, krydsede sig op til Piedigrotta. Rogen Tid efter forkyndte Skud fra Castel S. Elmo og Castel dell'uovo at Processionen havde sat sig i Bevægelse. Under uafbrudt Saluteren og Kanoneren fra Forterne og Skibene drog nu Toget forbi, en broget Brimmel, den kongelige Familie i højeste Gala, en Masse Geistlige, og en uendelig Mængde pynkede Mænd, Ynglinge, Koner og Piger med deres Blomster, Thyrsustave og brogede Dragter. Det Hele var et interessant Skue, og vi forbleve paa vort Tag og sladdrede Tiden bort for at see Processionen komme tilbage.

En Kirkefest af en alvorligere, men ikke mindre interessant Bestaffenhed var St. Januarius-Festen, den 19de September, denne berømte Fest, hvor Neapels Skytspatrou, San Gennaro, er saa høflig at lade sit Blod flyde, dersom han iøvrigt er tilfreds med sine protégés. Den store Domkirke var propfuld af Folk, og en forfærdelig Atmosfære herskede derinde, en Blanding af smudsige Menneskers Udbunstning, Hvidløg og Røgelse. Jeg arbejdede mig frem igjennem Mængden, trodsende Lugt, Hede, Gnidning op ad lusede Lazzaroner o. s. v. og naaede da omsider op tæt ved Alteret. Her maatte jeg høre en Messe, der aldrig vilde faae Ende, men til Synende og Sidst var den da forbi, og nu blev jeg, tilligemed alle Andre, jaget bort fra min gode Plads af en Politiofficiant, der meddeelte mig, at Alteret skulde arrangeres paa en anden Maade, hvorfor han forsikrede mig, at det gjorde ham ondt at maatte fordrive mig, men at han nok skulde sørge for mig, naar Alt var i Orden. Han holdt virkelig sit Ord, og jeg fik en saa god Plads, som jeg kunde ønske. Ceremonien begyndte nu med,

at S. Gennaros Solbuste, paaklædt med Bispehue og Raabe, blev baaret omkring i Procession i Kirken; derefter fulgte den lille Flaske, ampolla, med det størnede Blod. Denne Flaske er ved to tynde Guldstænger befæstet indeni en stor krydstalklar Glas-cylinder, saa at den synes at svæve frit deri, og selve Cylinderen er omgivet af en smal Ring, hvorfra der udgaaer to lange Haandtag, ved hvilke Præsten bærer Cylinderen, saa at man ikke kan see, at han er i nogen-
 helst Berøring med selve Flasken; under hele Vandringen bevæger han Flasken vuggende, for at man skal see, at Blodet er stivt og ubevægeligt. Nu begyndte Folket at brøle og skrigte af alle Kræfter: fallo! fallo! S. Gennaro! led-
 jaget af indsmigrende Tillægsord til Helgenen, undertiden ogsaa af Skjeldsord som vecchio birbone, vecchio ruffiano. Efter denne Procession traadte Cardinal-Ærkebispens frem for Alteret og holdt en Prædiken, hvori han forsikkrede, at Neapolitanerne vare saadanne syndige og nederdrægtige Kjæltringer og Canallier, at de næsten ikke fortjente, at Helgenen skulde gjøre sig den Ueilighed at lade sit Blod flyde for dem. S. Gennaro var imidlertid mere overbærende og høflig end Cardinalen, thi Kl. 12 præcis blev Blodet flydende, og et tusindjoldigt Brøl: è fatto! forkyndte, at Miraklet havde fundet Sted. Flasken med det flydende Blod blev nu atter baaret omkring i Kirken og med Zunderlighed kysset af alle de glade Kættroende. Man maa indromme, at denne Tassenspijlerkunst bliver ypperlig udført og ikke er let at opdage. Under Murats Regjering vilde Blodet ikke flyde, Folket blev rasende, og man frygtede for et Oprør. Da indfandt der sig et Sendebud fra Kongen, der bad Geistligheden om at interessere sig hos Helgenen, da ellers Præsterne vilde komme til at undgjalde derfor, og see! — Blodet flød.

Det hedder i Italien: vedi Napoli e poi muori! For at have et Begreb om et sydligt Landskabs henrivende Skjønhed maa man virkelig have seet Neapel, og, skjøndt man saa, efter det italienske Ordsprog, roligt kan lægge sig til at døe, er det dog ogsaa ret behageligt at leve efterat have seet det og i Erindringen at gjentafde sig det uforglemmeligt skjønne Billede. Naar man staaer oppe ved Camaldolensernes Kloster eller i de seeagtige Villaer Floridiana og Belvedere, udfolder sig den underfjønne neapolitanste Bugt for Blikket: i Forgrunden en rig Vegetation med sydlige Træer, i Mellemgrunden det store Neapel, amphitheatralff udbredt ned til Havet, i Baggrunden selve Havet med Øerne Capri, Ischia, Procida og Misida, til Høire Kysten ned til Capo Miseno, til Venstre Befuben. Et mere storartet Landskab lader sig ikke let tænke; men, naar man nu har faaet dette Overblik, længes man efter at see disse skjønne Omgivelser lidt nærmere, og derfor undlader vel ikke let nogen Rejsende at gjøre Udflugter til Neapels Omegn.

Vor første Tour, der gjaldt Capri, foretog vi faa Dage efter vor Ankomst i Selskab med Dalgas og Hauch*). Fra Neapels Molo seilede vi i en Baad over til Sorrento, der som en Svalerede hænger paa de steile Klipper, der gaae ned i det deilige mørkeblaae Hav. Her er man nu ret i Syden. Drangerens Guldfrugter straaale igjennem de mørke Blade, og Wiinranken slynger sig som et Draperi mellem Træerne; nedenfor vise Figentræerne deres Frugt, og Maisplanten med sin ranke Stilk og sine regelmæssige Berlekogler udfylder Mellemrummene. Vi toge ind hos en tyk og fed Locandiera, der kaldtes Rosa la grassa i Mod-

*) C. Hauch: Minder fra min første Udenlandsreise. p. 173.

jætning til en anden Gæstgiverske i Byen, der bar Navnet Rosa la magra. Vor Værtinde og hendes to kjønne Døtre gjorde deres Mulige for at beholde os her længere, men, da vor Beslutning stod fast, medgav den ene Datter os et Brev til hendes Morbroder, Don Giuseppe Pagano, der var Notarius og Gæstgiver paa Capri. Brevet, der mest handlede om Hø og andre oekonomiske Gjenstande, begyndte med de Ord: Caro zio! io vi rimetto con questa quattro signori o. s. v., saa at vi bleve expederede som en Pakke eller andet Gods. Saaledes velforsynede med anbefaling fatte vi os paa Uller og rede langs ad Gjerder af Myrter og Cactus til Massa, hvorfra vi i en Baad bleve satte over til Capri. Vort anbefalingsbrev skaffede os en meget venlig Modtagelse hos Don Giuseppe, der forsynede os med Uller og en Fører, under hvis Vejledning vi tilbragte Dagen efter vor Ankomst med at besee Den, baade dens høieste Deel, Anacapri, og den modsatte Punt, Sta. Maria del soccorso hvor der fandtes Levninger af et Palads, som Keiser Tiberius beboede. Ved vor Tilbagekomst fra vor Vandring forefandt vi hos vor Vært en Diner, der bestod af flere Retter, men som alle vare tillavede paa forskjellig Maade af een og samme Grundsubstant, nemlig triglie, et Slags Smaafisf. Om Aftenen seilede vi tilbage til Sorrento, hvor vi dog, til Donna Rosas Hjertesorg, ikke opholdt os, men drog videre til S. Agnello, hvorfra vi den næste Morgen igjen seilede tilbage til Neapel.

Naar jeg nu gaar over til at omtale vore andre Vandringer i Neapels Omegn, maa jeg forudstikke en Bemærkning for ikke at synes altfor tør og prosaisk. Ligesom i det Hele disse Meddelelser fornemmelig skulde omtale de Personer, med hvilke jeg er kommen i Berørelse, og mine

Forhold til dem, saaledes ere de Bemærkninger, jeg medde-
 deler om mit Liv paa Reiser, ogsaa især rettede herpaa, og
 jeg indlader mig derfor ikke paa Beskrivelser af Stæder,
 Egne, Kunstværker o. s. v., hvilket mere har hjemme i
 Reisebøger og voyages pittoresques, hvoraf der er Guds
 Betsignelse, og hvori man kan finde Alt, hvad man ønsker,
 og endnu meget Mere, som man heller vilde være fri for.

I Selskab med den elskværdige tyske Maler Kemy
 besøgte vi først den nordlige Omegn. Gjennem Posilippo-
 Grotten begave vi os til Pozzuoli, hvor vi toge ind hos
 en vis Pietro Rocco, der fremdeles paa Touren var vor
 Fører. Efter en Excursion til Solfatara, denne vulcaniske
 Dal, hvor det endnu bestandig brænder og syder i Dybet,
 og hvor man ved hvert Skridt dog tænker paa, om Vulcanen
 ikke pludselig vilde gjøre Alvor af Spøg, rede vi paa vore
 Væiler gennem smilende Vigner ned til Kysten, langs med
 Abnersøen, der aldeles ikke har det skrækindjagende Ud-
 seende, der foranledigede de Gamle til der at henlægge Ned-
 gangen til Orcus, videre til Cuma, derfra til Lago Fusaro,
 og saa gennem en Huulvei, hvor pludselig Udsigten atter
 aabner sig til Havet, og man itaer ved de grandiose Tem-
 pelruiner, der ligge tæt ved Bredden, og hvorfra man har
 den prægtigste Udsigt over Golfen, hvor Castellet Baja
 kneiser høit op mellem Ruinerne af det antike Bajæ og dets
 jordum saa skjønne Villæer. Ved Tiferleiet Bauli bleve
 vi omringede af en heel Deel unge Piger, der paa den
 pudsigste Maade paatvang os Conchylier, Stumper af Glas
 og Mosaik o. s. v., som de tilbode os paa deres Tallerkener.
 Især morede jeg mig over en fjøn, velnæret Pige med
 gnistrende Dime, der med et skjønst Blik bad mig om at
 kjøbe, idet hun tilføiede: „io moro di fame.“ Da jeg nu

spurgte hende, om alle Indbyggerne i Bauli vare Sultedøden ligesaa nær som hun, forfikkrede hun mig: „si, signor, moriamo tutti di fame.“ Forbi den store Vandbeholder piscina mirabile og gennem den skønne Dal, der vel fortjener Navnet Campi elisi kom vi nu til Capo Miseno, hvor Æneas landede, men hvor vi tværtimod forlode Fastlandet for i en Baad at sættes over til Æschia.

Ved Solnedgang roede vi afsted og i det skønneste Maanestun nærmede vi os Æen, der med fine høie, bratte Klipper i Maanebelysning, op ad hvilke Havet skummede, dannede det pragtfuldeste Billede. Vi landede ved Æen Æschia, og gennem en vildsom Strækning, hvor uhyre Lavastykker laae slængte rundt omkring og frembøde et Billede af Forstyrrelse og Ødelæggelse, kom vi til Værtshuset La Sentinella, som vi havde valgt til vort Nattequarteer.

Efterat vi den næste Morgen havde glædet os over den skønne Udsigt fra La Sentinella, besteg vi vore Klipper og rede gennem Casamiccia, hvor Badene findes, op paa det høie Bjerg Epomeo eller S. Nicola, fra hvis Top det hele skønne Landskab laa for os udbredt som et Landkort, hele Æschia, Procida, Kysten ved Terracina og Gaëta, Bugten ved Bajæ, Neapel, Vesuvien, Kysten ned til Sorrento, Capri og i det Fjerne de calabriske Bjerge, Alt klædt i sydlige pragtfulde Farver, der belystes af Italiens Sol og blev fremhævet ved Havets mørkeblaa Grundfarve. Da vi vare komne tilbage til Æen Æschia, lode vi os roe over til Procida, en lille frugtbar og stærkt befolkede Ø, der i Oldtiden var befolkede af græske Kolonister, hvis Nationaldragt endnu ved festlige Leiligheder bæres af Kvinderne. For et Par carlini fik vi en ung Pige til at tage Dragten paa og fik saaledes dette maleriske græske Costume at see.

Fra Procida vendte vi nu tilbage til Pozzuoli og derfra til Neapel.

Saa Dage efter vor Tilbagekomst tiltraadte vi i Selskab med de tydske Kunstnere Kemy, Göploff, Kadlik, Schulz og Imhof en Vandring i Neapels sydlige Omegn. Efterat være roet over til Castellamare begave vi os derfra i en stor Vescavalcade til Sorrento, hvilket dog ikke var uden stor Anstrengelse, da vi, for at komme over en Deel af Monte S. Angelo, maatte stige af og i den mest brændende Hede klavre ad en steil og steuet Bei; imidlertid bleve vi lønneede, da vi kom ned i det yndige Piano di Sorrento, og i et straalende Humeur satte vi i fuld Galop afsted paa vore ciucci og ankom til Sorrento, hvor Selskabet deelte sig mellem de to Roser, den magre og den fede. Den næste Morgen gjorde vi en Excursion til S. Agata, og efter Middagsbordet til S. Agnello, hvorfra vi igjen vendte tilbage til Sorrent. Der er saa skjont her, at man har Ondt for at rive sig løs. Naturen har saaledes udøst sit Overflodighedshorn over disse Egne, at man ikke kan fortænke Indbyggerne i, at de foretrække deres dolce far niente for det møjsommelige Slid, som i Norden er en Nødvendighed for at friste Livet, og derfor maa man ikke domme Neapolitaneren for strengt, naar man seer ham ligge paa Ryggen og give sine Tanker eller Iffetanker Audients, idet hans Dine stirre op mod den klare, blaae Himmel. Jeg havde selv stor Lyft at gjøre det samme, og det var ikke uden nogen Vægring, at jeg den følgende Dag fulgte med Nogle af vort Selskab over til Capri. Medens mine Reisekamerater tourede omkring paa Den, holdt jeg mig rolig hos min Ven Don Giuseppe Pagano og forsløg Tiden høist behageligt i Selskab med Donna Rosas yngste Datter, Donna

Emmanuela, jiddende paa en Balcon, hvorfra vi nød den vidunderlige Udsigt, der smiler fra alle Sider. Baade hun og hendes gode Onkel Don Giuseppe vare meget snaksomme og fortalte mig en Mængde Familiehistorier, som om vi havde været Venner fra Barnsbeem af. Om Eftermiddagen roede vi tilbage til Sorrent, og den følgende Dag gik Touren videre til et Udsfæringssted, lo scaricatojo, hvorfra vi i en Baad gik langs Kysten til det maleriske Amalfi, der ligger indesluttet af vilde Klipper og seer ud som et smilende Barn i en vild Centaurs Arme. Vi toge ind hos en kæmpestor Vært med et Par uhyre, forte Vaffenbarter og som ovenikjøbet førte Navnet Gennaro Barbaro, men som dog, trods sit barbariske Navn og Udseende, viste sig være en stikkelig, velvillig Mand. Fra Amalfi gjorde vi en Vandring ind i en dyb Fjeldkløft bagved Byen, hvor vi, efterat have i saalang Tid altid betragtet vidtudsøgte Udsigter, ret bleve hyggeligt tilmode ved den mere indskrænkede, og dog saa maleriske Omgivelse. Hertil kom, at denne hele Dal var lutter Travlhed. Flere maleriske Papirmøller og et betydeligt Sernbrug beskæftigede en Mængde Karle og Piger, der syngende flæbte deres Børder fra Havnen til Brugene og igjen tilbage. Karlene saae ud som Saracenerne med deres brune Hudfarve, en let Trøie og Svømmebeentklæder af Lærred, og Hovedet ombundet med et stort Lærredsklæde som en Turban, hvorpaa de bare deres Læs. Naafaldende var det mig ogsaa her at see mange smukke Kvindeansigter, hvorpaa der ellers ikke er Overflod i Neapel og Omegn.

Efter endnu en Udflugt til det deilige Utrano, der ligger smilende paa de steile Klipper, mod hvilke Havet bruser og skummer, vendte vi igjen tilbage til Amalfi.

Vort Rejseselskab formindstedes nu. Remy var upasselig, og Gøtzlof og Kadlik bleve hos ham; et Par Andre vendte tilbage. Gerson og jeg fortsatte Rejsen sammen med Schulz, først i en Baad til Vietri og derfra i en Vogn til den smukke lille By La Cava, hvorfra vi besøgte et Par skjønt beliggende Klostre, et Capucinerkloster og Benedictinerkloster la Trinità. I dette sidste forfikkrede Portneren os, at alle Munkene vare „gran signori, conti e principi“, der havde flere Tjenere til deres Opvartning. Det kan man kalde christelig Ydmyghed.

Et Par Timer derefter bragte en Vogn os gennem Nocera til Pompeii.

Med Taknemmelighed erkjendte jeg, at nu atter et af mine fra tidlig Tid nærede Ønsker var blevet opfyldt. Utsaa stod jeg i Pompeii, i dette Skelet af en fordum travl og livlig By, der nu ligger i sin aabne Grav. Her seer man ikke en Gjenstand fra Oldtiden opstillet i et Museum, men en Oldtids By i sit Liv, sit Færden, sin Huslighed, sine Templer og sine Grave. I de mange Aar, der ere forløbne siden den Tid, er der udgravet saameget, at, hvad jeg dengang saae, er kun en liden Deel; men dog bevarer jeg Indtrykket i altid friskt Minde, og det staaer for mig som noget af det Skjønneste, mest gribende, jeg har seet. I flere Timer vandrede vi omkring i disse smaa Huse, disse snevne Gader, betragtede de gratiøse Væggemalerier, den karakteristiske Decoration og kastede os derefter udmattede hen ved et Steenbord paa forum nundinarium ved Bagthuset, hvor nogle Taarepile vare plantede, og hvor vi indtog et tarveligt Maaltid, der var tillabet af en Polak, der hørte til Bagten, og hans neapolitanske Kone, der vel ogsaa tilhørte Bagten.

Gjennem Torre dell'Annunziata, Resina og Portici fjørte vi tilbage til Neapel. En Dag anvendte vi til at besøge Caserta i Forening med Popisch og Kadlik. Vi besaae den imponante Bandleedning og det store prægtige Slot, begge Arbeider af den berømte Architect Banvitelli. I Slottet fandt vi Malerier af Gaddert, der mere forbausede end behagede os, vi fandt dem saa aldeles under vor Forventning, at vi fandt saavel Kunstnerens Reputation som især Goethes Panegyrik vanskelige at forklare.

Daværende Generalconsul, siden Kammerherre, Falbe var med sin Familie kommen til Neapel, og i Selskab med ham bestege vi Vesuven. I Resina toge vi Væser og rede op til Eremitboligen, hvor jeg tilbragte Natten paa Eremitens Bord med min Kandsel til Hovedpude. Ved Dagens Anbrud rede vi op til Reglen og tiltraadte derefter den møisommelige Vandring gjennem Asken. Vulcanen var rolig og laa der med jít store aabne Krater i al Ustyldighed, saa at man ikke kunde ane, hvor ondsfabsfuld den kan være, dersom man ikke vidste det. Pragtfuld er Udsigten deroppe fra. Solen stod júst op og forgyldte Bjergspidserne, Diet fulgte de størkede Lavastrømme, der naae ned til Torre Greco, og som Modsætning til disse alvorlige Steenmasser, der vække Mindet om Ødelæggelse, laa der nede Neapel i sin skjønne, smilende Bugt, det prægtige Hav, Øerne og udenfor Vesuven den lange Række af Byer og Bygninger, der uafbrudt gaaer lige hen til Neapel. I saa Minuter fore vi ned af Reglen til Eremitboligen, hvorfra vi rede ned til Resina, og derfra fjørte vi til Pompeii.

Det gaaer med Pompeii ligesom med enhver anden fremmed Stad, man besøger; naar man seer den anden Gang, nyder man den endnu mere end den første, og naar

det første Bekjendtskab er gjort, bliver man mere fortrolig. Vi besøgte flere Huse og Stæder, som vi ikke havde seet ved vort første Besøg, især opholdt vi os længere paa den interessante Gravvei udenfor Byens Port, hvor de Gamles Annaler staae opskrevne paa skønne, smagfulde Gravmæler, istedenfor at vi maae læse dem i stundom hjertelig kjedsommelige Bøger.

Førend min Afreise fra Neapel havde jeg endnu den Nydelse at høre en Improvisation af Rosa Taddei. Hendes nydige Fremtræden, hendes smukke, begejstrede Digtning vakte ligesaa megen Enthusiasme hos det neapolitanste Publikum som hos det romerske. Blandt de opgivne Emner var hun især heldig med „Pigmaliione e la statua“, „Ultimi giorni di Tasso“, „Combattimento d'Ercole e di Caco“ o. fl.

Jeg havde nu tilbragt næsten to Maaneder i Neapel, jeg havde oplevet meget Glædeligt og Interessant, seet en henrivende skøn Natur og herlige Kunstskatte; jeg havde møret mig over den lystige brogede Folkevrimmel, det larvende Liv i den folkerige Hovedstad; jeg havde fundet en venlig Modtagelse hos velvillige, gjæstfrie Mennesker, der havde gjort Alt for at gjøre mig Opholdet behageligt; men — jeg forlod Neapel uden Sorg eller Becmod, uden det Ønske at komme snart igjen. Jeg var glad ved at vende tilbage til det kjære, rolige, storartede Rom, til de Forhold og Omgivelser, jeg var bleven saa fortrolig med; jeg længtes efter Rom som efter et Hjem.

En Betturin kjørte os tilbage den samme Wei, ad hvilken vi vare komne. Vort Reiseselskab var, foruden vor Ven Remy, en vacker ung Americaner, Mr. Clarke, der var glad ved at finde en Medreisende, der kunde tale En-

gelft med ham, da han ikke kunde et Ord Italiensk og meget lidt Fransk. Paa Veien kom det til den Forklaring, at han maatte betale omtrent dobbelt saameget som vi, hvorover han blev meget forbittret. Jeg gjorde ham da opmærksom paa, at de Benge, han ellers vilde have anvendt til en italiensk Sproglærer, maatte han nu betale til en italiensk Betturin, og han fandt sig i dette Raisonnement.

Hvor glade vare vi ikke, da vi gjenfaae de romerske Costumer i Rom's Omegn, og endnu meer, da vi rullede ind igjennem Porta S. Giovanni, gjenfaae Laterankirken, Sta. Maria Maggiore og Kloops og Bødchers Ansigt i Kloops Vindue. Luigi Astolfi og Nina modtog os med Jubelraab, og saa Diebliffe efter vor Ankomst vare Freund og Bravo hos os for at trykke vore Hænder.

Altfaa var jeg da igjen i Rom, i den kjære, velbekjendte Stad, hvor Alt syntes mig saa hjemligt, hvor jeg gjenfaae saa meget Tilvant, hvor jeg mødte mangt bekjendt Ansigt, om jeg end ikke kjendte Personen nærmere. Næppe var jeg kommen ud paa Gaden om Morgenen efter min Ankomst, førend jeg traf paa Md. Giromettis Fader, der traf mig hjem med sig, hvor jeg da maatte fortælle Løst og Fast om mit Ophold i Neapel. Samme Aften samledes Landsmændene i Ofteriet paa Pantheonsplassen, hvor vor Tilbagekomst blev hilset med romersk Biin og lystig Tale, og saaledes fortsattes da det gamle romerske Liv. Der er noget ufigelig Belgjørende i saaledes at komme til Ro igjen efter en travl Virksomhed. Hvor interessant det end er daglig at see nye Gjenstande, at beundre Kunstværker og Naturskønheder,

faa gjør det dog Godt at føle sig hjemme, og for mig var nu Rom igjen et Hjem, hvor jeg ikke behøvede med hæseblæsende Videbegjerlighed at fare omkring, men rolig kunde lade mig paavirke og efter min Bekvemmelighed udsøge mig, hvad jeg vilde nyde paa Ny. Jeg var ogsaa snart igjen inde i mine selskabelige Forhold, hos Familierne Girometti, Catel, Gagiotti o. Fl. Hos denne sidste Familie samledes jeg ofte med Hauch, som jeg ved min Ankomst fandt indført der, om ved et Brev fra mig eller paa en anden Maade, erindrer jeg nu ikke. Han befandt sig ogsaa særdeles vel i denne Areds og fandt sig saa behagelig tiltalt af saavel Gagiottis som Era. Angelinas velvillige Modtagelse, at den mørkere Sindstemning, hvori jeg havde fundet ham i Neapel, syntes ganske forsvundet*). En Aften fortalte Angelina os, hvorledes hun som ung Pige havde corresponderet ved Tegne med en anden ung Pige, og hvorledes de havde meddeelt hinanden, til hvilket Kløffeslet de vilde mødes. Dette skete nemlig ved at beskrive Solens Gang over Himlen ved en Haandbevægelse og ved med Fingrene at angive Tallet. Flere Aar efter (1834), kort efter min Forlovelse, besøgte jeg i Selskab med min Kjæreste, hendes Moder og Søstre, nogle Slægtninge i Slagelse, hvor vi opholdt os en Ugestid. Som-

*) Hvor velgjørende Opholdet i Rom virkede paa Hauch, fremgaar af et Brev, skrevet 40 Aar senere (1866) til Ludvig Böttcher, der er i mit He. Han omtaler deri Bøtchers da udfomne Digte med disse Ord: „Flere af dem udøve ogsaa paa mig en særegen Tiltrækning foruden den, de maac have for Alle, da de saa levende gjentalde mig Opholdet i Rom i de Dage, da vi der levede sammen, og da Livet igjen, efter en lang Kval og Sygdom, opblomstredede for mig midt i Duften af den romeriske Natur og under Paavirkningen af dens store Minder. Rom er min Gjenfødelseshby, og det Liv, vi førte der, vil jeg aldrig glemme, hverken her eller hisjet.“

meren var meget varm, og vi tilbragte den største Deel af Dagen i et køligt Lysthuus, hvor jeg gjerne læste for Damerne, der beffjæstigede sig med deres Haandarbeide. Der var i de Dage netop udkommet en original Roman, Wilhelm Babern, af en anonym Forfatter, hvilken jeg forelæste, og, da den interesserede os, fremkom naturligviis ofte det Spørgsmaal, af hvem den kunde være? Bludselig standfede jeg under Forelæsningsen med de Ord: „Nu veed jeg, hvem Forfatteren er, det er Hauch.“ Han havde nemlig et Sted benyttet dette Træk af Angelinas Fortælling, og Resultatet viste, at jeg ikke havde taget fejl.

Jøvrigt forelæste Hauch os oftere i en mindre Kreds sine poetiske Arbeider, navnlig for Freund, Wisfen, Bødtcher og mig. Længere hen paa Vinteren anmodede Thorvaldsen ham om at forelæse Landsmandskabet en af sine Digtninge. Hertil var han villig; Thorvaldsen indbød os Alle til sig om Aftenen, og Hauch forelæste os Hamadryaden. Digtet er, som bekjendt, meget langt, og Hauch var ikke den, der ved sin Forelæsning kunde bestikke sit Auditorium. Hans Foredrag var drøvende, langsomt, kort fagt, ikke vækkende, og vi vare Alle udmattede og dertil sultne og tørstige. Tilfidsst fik det da en Ende, og Thorvaldsen takkede nu Hauch og sluttede med de Ord: „og jeg vil ret meget bede Dem om at læse det endnu engang for os“. Skjelmen Bødtcher, der stod bagved Thorvaldsen, sagde halvsagte til ham: „Mener De strax?“, hvorpaa Thorvaldsen gif i Svælden og udbød: „Nei, Vorherre bevare's!“ — Nogen Tid derefter forelæste Hauch os atter Hamadryaden i sit Hjem, til vor store Tilfredsstillelse.

Naar Esteraaret nærmer sig, og den stærkeste Varme er forbi, strømme de Fremmede til Rom; man seer en Mængde

nne Anfigter, især engelske, paa alle Spadseregange, i Kirkerne og paa Gaderne. Blandt de Nyankomne var ogsaa min gamle Rejsefammerat d'Alnoncourt, med hvem jeg tilbragte nogle Dage; hos Bunsen traf jeg Waagen fra Berlin og i en Kirke Baronesse Weglar og hendes Datter fra Wien. Maquet, Kæyserling og Grev Hahn kom tilbage fra Neapel, og saaledes udbidedes daglig min Omgangsfreds.

En Aften var der stor Lytighed paa Piazza Madama, hvor Politipaladset var illumineret, og et Musikcorps spillede til Forlyttelse for Folket, der fyldte Pladsen, saa at man næppe kunde røre sig. Paven havde nemlig behaget at udnævne fire Cardinaler og blandt disse Monsignor Bernetti, der var Politipræfect. Nogle Dage efter traf jeg sammen med en Tydsker, ved Navn Klitsche, der havde opholdt sig i længere Tid i Rom. I Samtalens Gang spurgte han mig, hvor jeg havde seet den ovenomtalte Fæst, og paa mit Svar, at jeg havde været paa Gaden, beklagede han, at han ikke havde ført mig hen til en Familie, der boede paa Pladsen, og fra hvis Vinduer det havde været interessant at see Brimlen, og, da han derpaa omtalte denne Familie som et Huus, hvor man gjerne saae Fremmede, og hvor man var meget musicalsk, og derhos nævnedes Familiens Navn, Persiani, erindrede jeg, at Thorvaldsen for længere Tid siden ogsaa havde omtalt dette Huus og lovet at føre Gerson og mig derhen, men havde glemt det. Klitsche foreslog mig at spadserere ud med ham om Efttermiddagen til Villa Pamfili, og, da vi kom til Aqua Paola, gif han med mig ind i en lille Have, hvor han bad mig at vente paa ham, da han havde et Grinde oppe i Bygningen. Efterat jeg havde ventet et Par Diebliske, kom en Tjener med en

Hilsen fra Fruen, om jeg ikke vilde komme op og see den smukke Udsigt. Lidt forundret over denne pludselige Indbydelse fulgte jeg med og traf da Klitsche med en ældre Dame, der modtog mig meget venligt og førte mig op paa en Balcon, hvorfra der virkelig var en overordentlig skøn Udsigt over hele Rom. Fruen var meget snaksom, og Samtalen gik livligt, men endnu vidste jeg ikke, hos hvem jeg var, thi Klitsche havde ikke præsenteret os. Men under Fruens Besøg kom hun til at nævne, at En havde sagt til hende: „Ma, Signora Persiani mia o. s. v.“ Jeg kunde ikke høre mig for at smile og saae hen til Klitsche, der lo af Hjertens Grund. Nu kom det da til en Forklaring. Fru Persiani erindrede godt, at Thorvaldsen havde lovet at ville gjøre Familien bekendt med et Par musicalske Landsmænd, men at der ikke var blevet noget deraf, og Klitsche havde villet gjøre sig en Spøg af, at jeg skulde kjende Persianis uden at vide Navnet, saa at Overraskelsen skulde blive større, naar Thorvaldsen indførte mig der. Den Spøg havde Fruen nu fordærvet ham. Lidt efter kom Husets tre Døtre ind, og nu blev Overraskelsen større, thi vi bleve snart enige om, at vi vare gamle Bekjendte, som havde seet hverandre utallige Gange paa Monte Pincio, ved Kirkefester o. s. v. Moder og Døtre havde tilbragt Eftermiddagen paa Aqua Paola i Bærelser, der stode til Naadighed for Monsignor, siden Cardinal Bottiglia, der var Directeur for Vandvæsenet og en Ven af Familien, hvis Bolig i Byen var paa Piazza Navona med Bærelser ud til Piazza Madama. Der fulgte jeg dem hen og tilbragte Aftenen hos dem, og saalænge jeg endnu var i Rom, var jeg uden Undtagelse der hver Dag, næsten hver Aften, og, naar jeg var indbudet andensteds, maatte jeg dog være hos dem nella

prima sera, som det hedder i Rom. Jeg kan ikke noksom hellige dette Huus en taknemmelig Erindring, jeg nød der en saa hjertelig Venlighed, ja Hengivenhed, at jeg betragtede Persianis Huus som et Hjem, hvor jeg uvilkaarlig blev draget hen, og hvor jeg følte mig som et Lem af Familien. Faderen var Colonialhandler og blev i sin Forretning assisteret af Sønnen Fabio; Moderen var en snaksom ældre Kone, venlig og godmodig, men af en paafaldende Styghed. Man fortalte, at hun engang paa et Carneval, paa Grund af sin virkelig elegante Figur, havde tiltrukket sig en ung Herres Opmærksomhed, der noget paatrængende bad hende om at demaskere sig. Paa hendes Forsikring, at han vilde blive skuffet, da hun var saa styg, svarede han: „ma non sarete intanto cosi brutta come la Persiani.“ De tre Døttre, Giulia, Virginia (til daglig Brug kaldet Gigia) og Luigia vare ikke heller smukke, men de to yngre vare dannede, velopdragne Piger, og den ældste, Giulia, mærkværdig begavet, fuld af Aand, med et Anstrøg af Sentimentalitet, der ikke altid passede til hendes italienske Livlighed, men som dog ikke var paataget, da det vistnok var en Følge af hendes ublide Skjæbne. Hun var nemlig Enke: i en ganske ung Alder var hun bleven gift med en ældre Mand, som hun egentlig slet ikke kjendte, og hendes Ugtestand havde været ulykkelig. Dette var et af de sædvanlige romerske Ugtestaber. Ved Slutningen af mit Ophold i Rom blev ogsaa den unge, smukke Chiarina Girometti forlovet med en Advocat Banutelli, der blev omtalt som en hæderlig Mand, men som godt kunde være hendes Fader. Hvorledes dette Ugtestøb blev, veed jeg ikke.

Jeg førte nu ogsaa Gerson til Persianis, og vi havde allerede været daglige Gjæster der i et Par Uger, da det

faldt de unge Damer ind, at vi skulde have vor Spøg med Thorvaldsen. Efter Aftale trængte vi nu paa ham, at han skulde føre os derhen, og endelig blev Dagen aftalt. Da vi nu traadte ind med ham, kom Alle os imøde, nævnte os ved Navn og forsikkrede Thorvaldsen, at vi allerede vare gamle Bekjendte. Han stod aldeles forbausset, men morede sig snart over denne lille Mystification.

Med October Maaned begynde Romernes Landpartier. De, der have Landsteder, flytte derud, og Folket forlyster sig paa Monte Testaccio med, som Romerne sige, at spise for 4 Bajocchi Salat og drikke for 2 Scudi Viin. Man seer da Bogue pakkede fulde af unge Piger i deres Stads, med Mandfolkehatter paa Hovedet, prydede med Blomster og Strudsfjedre, og i Haanden en Tambourin, til hvis Lyd de dandse en Saltarello. De mere bemidlede Borgerfolk kjøre ud til en Vigne, hvor de spise til Middag, thi et pranzo in campagna horer til deres October-Fornødenheder saaledes som en Dyrehavstour tidligere horte til vore Sommerforlystelser. Med en Familie Rossavini, der horte til, hvad man i Rom kalder mezzoceto, den lavere Borgerstand, gjorde jeg en saadan Tour ud til Villa Bolognetti, hvor vi, foruden nogle andre Herrer, traf tre Geistlige, der ogsaa skulde være med. Medens Damerne pyntede paa deres Toiletter og passiarede med nogle af os, begave de andre Herrer, baade geistlige og verdslige, sig til deres Dont, nemlig, paa ægte italiensk Maner, at lave Maden. Endelig kom vi da tilbords, og Alle bleve saa lystige, at jeg ikke let har været tilstede ved et muntreere Bord. Især var min Nabo, en lille neapolitanisk landskygtig Præst, som han var fornytt af Glæde, og under Jubel og Skaaler forløb flere Timer. De geistlige Herrer førte os derefter hen til

Klosteret S. Agnese, hvor de boede, og serverede os en fortræffelig Kaffe.

Dag for Dag strømmede der nu flere Fremmede til Rom, og Vaticanets Sale vrimlede af Englændere, forsynede med Reisebøger, der instruere dem om, hvad de skulde dømme om de antike Kunstværker. Det prægtige Jupitershoved med sin dybe, betydningsfulde Rynke i Panden saac med en medlidende Foragt ned paa den Skare pjattende Englændere, der vandrede her saa ugeneert omkring, som om de vare i deres drawing-rooms i Regents-Park. Og saa vort Landsmandskab blev forøget. Etatsraad Thorlacius kom hertil med sin Frue og Svoger og en ung, smuk islandsk Dams, Fruen Briem, der siden blev gift med den tydske Literat Dr. Schütz. Ved sit ægte nordiske Udseende, sine rige blonde Haar og klare blaae Øine vakte hun Italiernes Opmærksomhed, og engang paa Gaden blev en Kone af Folket ganske forbausset staaende og udbrød: „ma, che bella ragazza!“ Thorlacius dannede et ret behageligt Huus, hvor Landsmændene oftere kom og traf sammen med italienske Værde, med hvilke Thorlacius stod i Forbindelse.

En Dag blev jeg paa Gaden anraabt paa Dansk, og hvor glædeligt overrasket blev jeg, da jeg saae for mig Capitain Hindenburg, min Ungdomsven fra min tidlige Studentertid. Med ham levede jeg nu daglig under mit Ophold i Rom, ligesom ogsaa siden i Paris, og om ham vil der tidt blive Tale i disse Meddelelser. Sørgelig blev imidlertid hans senere Skjæbne. Han var en for sin Tid fjelbent dannet og kundstabsrig Officeer, med utrættelig Flid havde han erhvervet sig fortrinlige Sprogkundskaber og uddannet sig i flere Retninger. Efter sin Hjemkomst giftede han sig og førte i en længere Mærække et lykkeligt

og tilfreds Liv. Da efter Christian den VIII's Thronbestigelse en Reduction i Armeen fandt Sted, søgte han sin Afsted som Major med en ret anstændig Pension, da han antog, at han med sine Kundsaber vilde kunne skabe sig et klæffeligt Bierhverv, og da Garnisonslivet allerede i længere Tid havde været ham til Byrde. Smidlertid kredsede andre Planer sig i hans Hoved, disse mislykkedes, og hertil kom endnu, at han ved et uheldigt Fald forstødte sin Høfte og blev halt. Da Krigen i 1848 udbrød, søgte han atter Ansættelse i Armeen, hvori dog hans ulykkelige Legemsfeil forhindrede ham, og, da Tropperne kom hjem, og han saae dem modtages med Jubel og flere af hans Samtidige og Kammerater forfremmede og hædrede, kunde hans Nervesystem ikke udholde dette Slag, hans Tanker forvirredes, og endnu i dette Dieblif, da jeg skriver dette, tilbringer han som Olding sit Liv i en Sindsfygeanstalt*). Til Hindenburg knyttede sig mange af mine kjære Grindringer baade i Hjemmet og paa Reiser, og jeg vil aldrig glemme, hvor kjær og tro Ven han har været mig.

Den katholske Geistlighed har seet saa dybt ind i den menneskelige Natur og har forstaaet at anvende denne Kundskab saa godt, at man, om man end ærgrer sig derover, dog maa beundre den Klogskab, der findes i det hele Arrangement. Næppe er October endt med sine Gilder og Dands og Lyftigheder, saa kommer Alle Sjæles Dag den 1ste November med sine alvorlige Kirkefester og sine Sjælemesser. Nu drive Romerne i ligesaa tætte Flokke til Kirkerne, som de for et Par Dage siden ilede ud til Villa Borgese og Monte Testaccio, og selve Kirkehøitidelighederne blive

*) Saa Uger efterat dette var skrevet, døde Hindenburg den 31 December 1867.

dem til et divertimento, og derfor hører man ogsaa Uttrin-
ger som: „quanto era bella 'sta funzione! quanto erano
ben vestiti i preti! quanto era caro il papa!“ o. s. v.

Veiret i November var henrivende skjønt, den mest vel-
gjørende Foraarsluft med mørkeblaa Himmel og varmt Sol-
skin. Desuagtet var Anisfloden ved Tivoli svulmet op og
havde nedrevet det Værn, hvorved de kunstige Vandfald
vare blevne frembragte. Det maatte vi jo ud at see, og
hele Landsmandskabet, med Thorvaldsen, Thorlacius og vor
troe tydske Følgesvend Wagner i Spidsen, kjørte nu derud i
tre velfyldte Bogne. Sagen forholdt sig rigtig, der var hverken
Cascade eller Cascateller mere, og vi tvivlede Alle om, at
den just ikke med store finansielle Midler begavede pavelige
Regjering vilde oprette den stete Skade, hvilket dog blev
iværksat nogen Tid efter. Da vi om Aftenen kom hjem, op-
levede vi den komiske Scene, at Rom's Port var lukket,
hvorfor en af Vetturinerne bankede paa, ligesom Chilian
paa Trojæ Port. Indenfor lød en Stemme: „Chi è?“ —
Vetturinen svarede: „Vetturini con inglesi,“ hvorefter en
Soldat kom knurrende ud og aabnede os Indgangen til den
evige Stad.

Til min næsten daglige Dmgang hørte nu ogsaa en
ung romersk Jurist, Ricci, hvis Bekjendtskab jeg havde gjort
i Neapel, og som nu var kommen tilbage til Rom. Han
var en kundskabssrig, alvorlig ung Mand, og vi arbejdede
troligen sammen, idet han veiledede mig i italiensk Sprog
og Literatur, og jeg igjen ham i Tydsk, hvori han allerede
havde gjort gode Fremskridt. Han blev siden en anseet
Advocat, var meget medvirkende, da Thorvaldsen gjorde sine
Dispositioner, og forblev mig endnu i flere Aar en jævnlig
Correspondent efter min Hjemkomst. Da Christian Winther

nogle Aar efter reiste til Italien, medgav jeg ham anbefaling til Ricci, og han har altid bevidnet mig sin Glæde over at have lært ham at kjende.

Aaret stundede nu til sin Slutning, og Landsmændene begyndte at tale om, hvorledes vi skulde fejre Julen; men kort før gjorde jeg endnu et Bekjendtskab, som hidtil havde været mig ubekjendt. En Aften kom jeg til Thorvaldsen for med ham at gaae hen til en Familie Venaglia, hvor Fruen var en fortrinlig Sangerinde, og hvor flere musicalske Folk samledes. Da vi skulde til at gaae, bad Thorvaldsen mig om at følge med hen til et Par Damer, der maaskee havde Lyst til at være med i Selskabet i Aften. „Det er,“ svarede han halvsagte til, „min Contraband-Datter og hendes Moder.“ Vi gik da derhen, og jeg saa da for første Gang den unge, vel 13—14 aarige Elisa, en blond Pige, sin Fader meget liig, og som tegnede til at kunne blive ret kjøn, og tillige hendes Moder, der just ikke gjorde noget behageligt Indtryk paa mig. Hun saa bister ud, med det stærkt marquerede Ansigt, som man saa hyppigt finder hos gamle Italienerinder. Det lod ikke til, at hverken Thorvaldsens Indbydelse eller min Nærværelse vare hende synderligt velkomne; hun snærrede ad ham, sparkede til en Ildpotte, der stod midt paa Gulvet, og afflog baade paa Datterens og egne Begne at følge med os, hvorfor vi da ogsaa begave os afsted uden Dameselskab.

Smidlertid forberedte vi os alle til Juleglæderne, og Bødtcher, Koop og jeg besluttede at spille lidt Comedie til Morstak for Landsmændene. Vi valgte 2den Act af Jacob v. Dyhøe, hvori jeg skulde spille Jacob, Bødtcher Jesper og Koop Beer; men nu faldt der mig et lille fransk Stykke i Tanterne, le brelan des valets, som jeg i Forening med

Mægler Høstjær og Udsesfor Hans Holm for nogle Aar siden havde spillet i danst Oversættelse hos daværende Høiesteretsadvocat Treschow. Jeg huskede tydeligt Intriguen og gav mig nu ifærd med at skrive et lille Stykke, som jeg localiserede i Rom og lagde i Munden paa de tre holbergste Tjenere Henrik, Sganarel og Gusman. Koop og Bødtcher vare villige til at deeltage, og vi holdt nu Prover af alle Kræfter; Stykket selv, der vistnok ikke kan bestaae sin Prøve for en æsthetisk Domstol, har jeg fundet blandt mine gamle Papirer, og jeg vedlægger det her for Curiositets Skyld.

Den 23de December vare Landsmændene beskjæftigede deels med at hente Laurbærblade og Vedbende, deels med at binde Krands og Guirlander, deels med at pynte Juletræet. Den næste Formiddag gif hen med Generalprøve paa vor dramatiske Forestilling og med de trable Forberedelser til Julefesten samme Aften. Denne blev holdt i Thorvaldsens Bærelser. Først spillede vi vor Komædie til almindelig Tilfredshed, derefter begave vi os op i Hauchs Bærelse i samme Huus, hvor et stateligt Laurbærjuletræ prangede, besat med en Mængde Bøghs og behængt med glødende Oranger, hvorunder vore gjensidige Smaaforærin- ger vare henlagte. Derpaa trak man Lod om 19 Smaa- paffer, af hvilke de tolv indeholdt antike skaarne Stene, som Thorvaldsen havde givet til Bedste, og de syv andre vare kølende Pulvere for at dæmpe Blodet hos dem, der trak Mitter. Festen sluttede nu i Thorvaldsens Spisesal, der var smagfuldt decoreret med Festons af Laurbær- og Vedbendblade og Oranger. Paa hver Couvert laa en Krands, Laurbær for Thorvaldsen og Thorlacius, Myrter og Roser for Damerne og Vedbende for os Andre. Vi befrandsede os nu paa antik Maneer, og et Dieblif efter stod den dampende

Zulegrød paa Bordet ved Siden af en uhyre vedbendkrandsset Viindunk. Et ægte nationalt Element blandede sig i vort Maaltid, da Architect Schmidt havde medbragt en Flaske dansk Kommenaquavit fra Neapel, hvor han havde faaet den af en dansk Skibs capitain. Sauch og Bødcher havde skrevet Sange, og under Lyftighed og Jubel holdt vi vor Zuleaften til efter Midnat.

Otte Dage efter feirede vi Nytaarsaften hos Thorvaldsen. Vi begyndte med vor Forestilling af 2den Act af Jacob v. Thyhoe til stor Forlystelse for Tilskuerne, men navnlig for Thorvaldsen, der var en trohengiven Holbergianer. Derefter kom adskillige ikke-danske Indbudne, Thorvaldsens mangleaarige Bærtinde Gra. Buti med Familie, den italienske Billedhugger Trentanove, de tyske Kunstnere Blomstermaleren Senff og Billedhuggeren Wolff. Ved Midnatslaget rustede vi hinanden „Glædeligt Nytaar,“ derpaa kom Punschebollen paa Bordet, og vort Nytaarsaftengilde endte først Nytaarsmorgen henved Kl. 4. Derefter gik vi hen til Trinità de' monti, lod Blikket vandre ud over den evige Stad og sang den gamle Vise:

„O maatte vi
Om tyve Aar og flere
Saaledes samlet være!“

Ja vistnok samledes flere af os, inden tyve Aar vare omme, men — ikke i Rom.

Og saa var da Aaret 1826 gaaet ind til sine Søstre i Fortiden, for mig et Aar af stor Betydning, fuldt af uforglemmelige Minder. Ganske vist, jeg kunde i dette Aar have været Overretsprocurator i Kjøbenhavn, have maaskee lagt Grunden til en indbringende Praxis og en klækelig Formue; men dog, jeg fortrød ikke mit Valg. Vel troer jeg

ikke, at jeg vilde have taget „Skade paa min Sjæl“, om jeg havde vundet jordisk Gods; men jeg følte, at jeg havde havt Fordeel for min Aand, at jeg havde udvidet min Synskreds, faaet Die for Meget, der hidtil havde staaet dunkelt for mig, og høstet den Gavn, man kan have af at see multorum urbes et mores. En ueemodig Tanke blandede sig imidlertid i disse Betragtninger — i det kommende Aar skulde jeg forlade Rom.

Den anden Dag i det nye Aar besøgte jeg Thorvaldsen, der var alene, og vor Samtale dreiede sig umærkelig hen til hans Forhold til Canova. Hans Ytringer vare mig saa interessante, at jeg strax gik hjem og opskrev dem aldeles ordret. Jeg har siden meddeelt Thiele dem, da han skrev Thorvaldsens Biographi; men, da de der (Thorvaldsen i Rom, II p. 168) kun ere benyttede i Udtog, vil jeg her gjengive dem in extenso og lade Thorvaldsen selv tale:

„Canova var en Mand af Talent, men Forfængelighed og Smiger forøvede ham aldeles. Hans Forfængelighed yttrede sig i de barnagtigste Smaating. Naar han kom ind i et Selskab, talte han med nogle af de Nærmeiststaaende og flygtede derpaa hen i en Krog, for at han med desto større Opfigt kunde blive truffet frem deraf. Hans Smigrere manglede ikke Ubluheid. Forst overgik han, efter deres Sigende, Romerne, derefter Grækerne, og, da der tilsidst ikke var Noget, han kunde overgaac, hed det, at han overgik sig selv. Dette gjorde ham skjodesløs, og at arbeide en Statue i Leer var for ham et Arbeide af 14 Dage. Da jeg nu begyndte at faae et Navn, vidste Canovas Tilhængere ikke rigtigt, hvorledes de skulde bære sig ad, og de anviste mig derfor Storheden i Basrelieffet og Canova i Statuen. Da En sagde til mig, at det var mærkeligt, at

jeg endog overgik Canova i Basreliefferne, kunde jeg ikke bare mig for at svare ham, at det dog havde været mærkeligere, om jeg gjorde dem endnu flettere end han. Canova behandlede mig med tilfyneladende Artighed, men han var min hemmelige Fjende. Da Kongen af Neapel var i Rom, bestilte han hos Canova den ene Rytterstatue til piazza reale i Neapel og den anden hos mig; i mit Atelier, i mine Arbeideres Nærværelse erklærede han dette. Imidlertid hørte jeg intet Videre derom, og Tingen var, at Canova havde tilbendt sig begge Arbeider. Efter Canovas Død kom jeg tilfældigviis ind i hans Atelier, hvor jeg saae de to Heste til disse Statuer. Jeg havde i Mellemtiden studeret Heste for at gjøre min kolossale Hest, og jeg maa tilstaae, at jeg forbausedes; den ene er taalelig, den anden under al Kritik; at det er et firbenet Dyr, er Alt, hvad man kan sige om den. Man vilde nu formaae mig til at gjøre Figurerne til disse to Heste, men jeg afflog det med den Sidebemærkning, at jeg, om jeg vilde gjøre en saadan Figur, vilde have meer for den alene, end for at gjøre hele Statuen fra ny af. Canovas tilfyneladende Høflighed yttrede sig ogsaa engang derved, at han skriftligen indbød mig til at see en af ham modelleret Figur, med Tilføiende, at han først vilde ansee den for færdig, naar jeg havde seet den. Jeg gik da til ham, saae Figuren, roste den, maake meer, end den fortjente, og for at vise, at jeg meente det ærligt, gjorde jeg ham opmærksom paa en liden ønskelig Forandring, der ikke blot var nødvendig, for at et Been ikke skulde blive skjævt, men tillige var en Bagatel at gjøre. Canova billigede det; men Statuen blev udført i Marmor, og Beenet blev skjævt som før. For at vise Canova en Gjenhøflighed bad jeg ham igjen om at see en af mig model-

leret Figur. Han saae den, men gjorde ikke en eneste Bemærkning. Da jeg imidlertid trængte lidt paa ham for at høre hans Mening, forfikkrede han mig, at jeg maatte arbejde flattere, for at han kunde see Feil deri osv. Jeg holdt mig da fra ham, kom ikke i hans Atelier, og, naar vi traf sammen i Akademiet, var det, som om vi blot kjendte hinanden, og vore Samtaler vare de sædvanlige Høfligheder."

Strax ved Narets Begyndelse sporer man, at Carnevalet nærmer sig, Theatrene begynde at give Forestillinger, Selskabslivet tager et nyt Opsving og lærde og musicalske Selskaber holde Møder. Saaledes var jeg tilstede ved en *esercizio academico* i la Propaganda, hvor der oplæstes Vers i nogle og tredive Sprog, af hvilke dog Præstationerne i de Sprog, jeg forstod, ikke vare meget tilfredsstillende. Iligemaade dviede jeg en Mængde Sonetter og andre Digte ved en séance i Academia Tiberina, der endte med, at Præsidenten foredrog en Sonet til den tilstedeværende Rosa Taddei, hvori han opfordrede hende til at give en Improvisation til Bedste, hvortil hun da ogsaa var villig og sang smukt om Michel Angelos Møde med Canova i Elysium og om Giganternes Kamp. I det musicalske Selskab la *filarmónica* hørte jeg Rossinis *Belmira* ret smukt udført af Damerne Mancinelli og Ciabatta, der bleve ret godt understøttede af nogle flinke Sangere.

Foraaaret nærmede sig nu bestandigt mere; i Villa Borghese duftede det saa lifligt som hos os i gode Aar i Juni Maaned. Sneen smeltede paa de nærliggende Bjerge og forarsagede derved et Phænomen af en egen Natur. Tiberen steg nemlig over sine Bredder og oversvømmede nogle af de lavere Dele af Rom. Til Pantheon kunde man ikke komme gennem Colonnaden, hvor Vandet stod

høit op paa Villerne, men fra en lille Gade bagved kom vi ind i Kirken og igjennem Sacristiet op paa Høialteret. Det var i høi Grad interessant at see den stolte Kuppel speile sig i Vandet, saa at man stod som i en umaadelig Kugle. I Jødequarteret Ghetto roede man omkring i Baade, og ved Ponte rotto saae man den ellers saa fredelige fluvus Tiber storme frem som en rasende Strøm.

Men netop nu, da Naturen indbød til at være i det Frie, arbejdede Theatrene af alle Kræfter. Teatro Argentina aabnedes med *Zelmira*. En saadan *prima sera* er for Romerne af største Vigtighed, det behandles som en Stats-sag, og man taler derom med største Alvor og debatterer Spørgsmaalet, se *incontrerà* o se *fara fiasco*. Operaen *incontrerede* ikke, Sangerne vare ikke bethdelige, og Tencristen Floriani, egentlig en Grev Compagnoni, blev af Publicum udskjeldt for en *briccone* og klappet ud, da det var forbudt at pibe. Smidlertid forbedrede han sig efterhaanden, og hele Operaen slæbte saa nogenlunde af. I Teatro Tordinone saae jeg en Haupt- und Staatsaction: *la difesa di Carlo XII a Pultava*, der naturligviis var en Parodi paa al historisk Sandhed og dramatisk Virkning. Carl den 12te med en tyk Mave og Peter den Store med tre Stjerner paa Brystet og røde Buger vare i høieste Grad latterlige; men en Mængde Skud, Rytteri, Troldkjæringer osv. gjorde Stykkets Lykke. Som Soldater optraadte, *mirabile dictu*, Hans Helligheds egne Soldater i deres sædvanlige Uniformer. Paa samme Theater blev der givet en lille Ballet, *Diana ed Endimione*, til Benefice for en gammel fransk Dandsferinde, Mlle Ginetti, der for flere Aar siden havde vtiist sig i Kjøbenhavn, og som nu var kommen til Rom med sin Moder og Datter, hvilke begge ogsaa titule-

redes Mademoiselle Ginetti. Efter Forestillingen fulgtes Hindenburg og jeg op med nogle franske Kunstnere paa Theatret, hvor der blev sat Borde frem med Vin, Punsch og Kager. Herom samlede vi nu Alle, Sjouere, Maskinfarle, Figuranter og Figurantinder, Mlle. Ginetti med Moder og Datter og vi Andre, hvilket dannede en særdeles malerisk Gruppe. Hindenburg og jeg fremstillede os for Aftenens Dronning som hendes gamle Beundrere fra Kjøbenhavn og bleve da modtagne meget naadigt. Hun fortalte os da om sit Ophold og sine Gata i Kjøbenhavn, og om at Frederik den 6te havde villet beholde hende, „mais je lui dis: Sire, Votre théâtre est trop vilain. Mais à propos, Messieurs, comment va ce pauvre Bournonville et Mme. Schall, vit-elle encore? ah, c'est une bien mauvaise danseuse, elle danse encore pis que je n'ai dansé ce soir.“ „Na, Gud bevare's, paa ingen Maade“, svarede vi naturligtviis.

Ogsaa enkelte Lystspil saae jeg her meget godt givne, navnlig Goldonis il Bugiardo. En fortrinlig Skuespiller var Modena, hvis personlige Bekjendtskab jeg havde gjort hos Gagiottis. Han var en meget dannet Mand, der tænkte over sit Spil og sin Kunst, dertil var han ung og smuk.

Endnu et Par europæiske Celebriteter, som mit Ophold i Rom gav mig Anledning til at beundre, maa jeg her omtale, nemlig Improvisatoren Sgricci og Violinisten Paganini.

Sgricci optraadte paa Teatro Argentina og havde bekjendtgjort, at han vilde improvisere en Tragedie. Blandt de mange indsendte Emner blev udtruffet: *Plautilla condannata a morte da Vespasiano insieme col di lei marito.*

Modena førte Sgricci ind paa Scenen. Han havde et udtryksfuldt, alvorligt, næsten melancholisk, Ansigt og en smuk, kraftig Skabning, skjøndt han traadte lidt kort med det ene Been; han var klædt i en italiensk, middelalderlig Dragt af sort Fjøl. Med en Vengstlighed, der paa mig gjorde en pinlig Virkning, traadte han hen til Lamperækken og erklærede, at det opgivne Emne tydede paa en historisk Begivenhed, der ikke stod tydeligt for hans Sukommelse, hvorfor han bad den, der havde opgivet dette Emne, kun med nogle Ord at hjælpe ham til at mindes den. Da Ingen svarede, og Publicum forlangte et andet Thema, blev en anden Seddel udtrukket med Emnet: „Turno, rè de' Rutuli“. „Dette Emne“, sagde Sgricci, „synes at være givet med Hentydning til Roms Oprindelse“. Derpaa nævnede han Personerne: Æneas og Achates, Latinus, Amata hans Dronning, Lavinia, Turnus og hans Fortrolige, Chor af Krigere, af unge Piger og af Bacchi Præster. Scenen forestiller Bacchi Tempel, hvorfra man overseer Trojanernes og Rutulernes Leire. Efter antik Maade indledede han Tragedien med en Prolog, fremsagt af Venus, Æneas's Moder. Med den største Ro og med en hyperlig Declamation foredrog han nu, uden at standse, i omtrent halvtredie Time, en fuldstændig, velordnet Tragedie i de skønneste Vers og det mest ophøjede, for Gjenstanden egnede Sprog. Især fortræffelige vare Amatas Fortælling om Æneas's Skæbne, hvorved hun søger at drage Lavinia bort fra ham, Æneas's og Turnus's Ordvevling forend Tvekampen og Lavinias Skildring af hendes Syn. Chorene vare skjønnede og rige paa velklingende Rim; dog hørte de maaskee til de loci communes, som Improvisatorerne altid meere eller mindre have i Beredskab, og som ere ligesom Hvilepuncter, hvori

de forberede sig paa det Kommende. Det Hele var ikke blot forbausende, men ogsaa meget tilfredsstillende.

Paganini gav sin Concert i Teatro Argentina. Hans Berømtthed er saa grundfæstet, at der ikke er Synderligt at sige meer, end der alt er sagt; men dengang havde han endnu ikke sat Foden udenfor Italien. Ikke blot var hans Færdighed ubegribelig, saa at man tvivlede om Muligheden af det, man hørte; men med denne fabelagtige Virtuositet, disse vistnok noget halsbrækkende, men aldrig mislykkede, Kunststykker forenede han en saa skøn, stærk og dog blød Tone, et saa følelsesfuldt Foredrag, der især viste sig i simple Adagio's, at jeg næsten var enig med min Italiener, der udbrød: *è il solo suonatore di violino che non m'amazza*“. Han har havt mange Eftersølgere og Efterlignere, men han har dog den Fortjeneste at være den Første, der forstod at behandle Instrumentet paa den Maade. Alt han gjorde Kunster maa deels tilskrives hans Kjendstab til sit Publicum, hvis smaalige Smag han engang imellem vilde smigre, deels vel og den Omstændighed, at en Kunstner, der i den Grad havde overvundet alle Vanskeligheder, let forfalder til det, hvortil den mere almindelige Kunstner slet ikke kan naac, da de første Vanskeligheder give ham allerede nok at bestille. Paganinis hele Optræden var ogsaa ganske egen; han saac noget diabolisk ud, naar han spillede, og dette Ydre gav da ogsaa Anledning til mange latterlige Historier om, hvorlunde han havde forskrevet sig til Fanden osv. Han blev ved denne Concert understøttet af Sangerinden Signora Bianchi, der var hans Elskerinde og hans Sønns Moder. Hun havde en ikke stærk, men blød og behagelig Stemme og sang med Smag og Følelse.

Endelig kom da Carnevalsdagene, som Romerne kalde:

otto giorni di paradiso. Goethe har af det romerske Carneval givet en saa tro, livlig Beskrivelse, at det ikke kan falde mig ind at skrive en Ilias post Homerum. Kun hvad der mest frapperede mig og mine egne smaa Eventyr og Hændelser vil jeg beskrive. Det Første, der forvirrede mig i den store Brimmel paa Corso, var Forbytningen af Kjonnene. I Bognene sad unge Piger klædte som Herrer med Ridepidse i Haanden, og paa Gaden blev der tilkastet En forelskede Blikke af unge Herrer i Fruentimmerdragt. En gammel Mand med halvtraget Skjæg gik meget alvorligt om som Sælgekone, og paa en Buf sad en Kudst, som forestillede en Barfalkone, der havde Ondt i sine Bryster, og som ihær var yderst komisk, naar Bogumassen blev tættere, og Konerollen maatte vige for Kudstnaturen. Intet er lettere for Folket end at maskere sig. En Pige trækker et Par hvide Beenklæder paa, kaster derover en Mandsskjorte, sætter paa Hovedet et lille spids hvidt Hat af stivt Lærred og sætter en Halvmaske for Ansigtet, og nu er hun en af de utallige smaa Blageaander, der under Navn af Pulcineller huje og pibe hele Corso igjennem. En simpel facchino (Sjover) maler sig i Ansigtet med forskjellige Farver, faaer fat paa en forhenværende god Kjole, tager paa det ene Been en hvid og paa det andet en sort Strømpe, paa Hovedet en gammel trekantet Hat, anbringer Fjerbuks, Cordons, Brystbouquet, Skospænder osv. af Salatblade, og spadserer nu stolt omkring med det idelig gjentagne Raab: „slargatevi, fate passare il conte!“ Bognene, der kjøre i Midten af Gaden, gjøre god Virkning, idet de trænge Mængden sammen og vedligeholde en vis Livlighed og Bevægelighed.

Jeg havde leiet mig en Domino og en Plads paa

Amphitheatret udenfor Palazzo Ruspoli, hvor jeg hvilede mig, naar jeg var træet af at løbe omkring paa Gaden; thi man maa løbe med, man henrives af den almindelige Uystighed, og jeg blev en Dag meget forbauset ved at see min jilskærdige Ben Bielle fare ligesaa vild omkring som alle de Andre. Da jeg saaledes sad paa min Plads, bleve Sidepladserne optagne af en Herre med to Damer og endnu en Herre, der satte sig ved Siden af mig. Alle Fire talte Fransk, men min Nabo med en ufeilbarlig tydsk Accent. Vi To kom i Samtale, der snart gik paa Tydsk. Han fortalte mig da, at han var truffet sammen med de andre i Nizza, og at de havde gjort Reisen sammen, at Herren var en Maler, Moench, fra Paris, og at Damerne vare denes Kone og hendes Moder, M^{de}. Dulaure; han selv hed Nebel og var Architect fra Altona. Altsaa vare vi — vel at mærke i 1827 — Landsmænd. Da jeg havde faaet disse Oplysninger, gik jeg hen til Perjani's, der havde deres Plads et kort Stykke derfra, fortalte Giulia Historien, beskrev hende Stedet, hvor de Fremmede og jeg sad, og hun gik naturligtviis ind paa Spøgen. Lidt efterat jeg var kommen til min Plads, passerede en Masse, klædt som Bondepige, forbi, blev forundret staaende og udbød: „Mais, M. Moench, Vous à Rome? et Mme. Moench? et Vous aussi, Mme. Dulaure? Et n'est-ce pas M. Nebel? Quelle aimable surprise?“ o. s. v. De paagjældende Personer bleve naturligtviis høist forundrede over at være saa vel kjendte i Rom, hvor Moench ikke havde været, siden han var et ungt Menneſke; men Giulias livlige Samtale og hele elskværdige Optræden tiltalte dem saaledes, at de fulgtes med hende hen til hendes Familie og derefter hjem med dem, hvor jeg saa traf dem siden. Da de saae mig, fik de Opløsningen paa Gaaden.

Denne Tilfældighed skyldte jeg et af de behageligste Bekjendtskaber, jeg siden havde under mit Ophold i Paris.

Noget Dage før Carnevalet, da jeg om Formiddagen spadserede paa Monte Pincio med en Franskmænd af mit Bekjendtskab, M. de Ségur, mødte vi en Herre med en yngre og en ældre Dame, der, ligesom vi, gik op og ned ad den lange Allée. Damerne talte temmelig høit sammen, de talte Tydsk med en stærk wienisk Accent. Ségur og jeg bleve enige om, at den unge Dame var meget smuk. En af Carnevalsdagene, da jeg sad ved Siden af Thorvaldsen paa scala Ruspoli, saac jeg de to Damer komme kjørende og paa Bagseadet en ældre Mand, der ganske havde Udseende af en Englænder. Jeg spurgte Thorvaldsen, om han vidste, hvem det var, men i samme Øieblik fik jeg af Damerne en Dosis Confetti, der aldeles overpudrede mig. „Det lader til“, sagde Thorvaldsen, „at De kjender dem bedre end jeg“. Samme Aften saac jeg dem igjen i en Loge i Theatret, og, da de fik Die paa mig, gabe de sig til at lee, og jeg lo med; men jeg besluttede at have min Spøg med dem, thi i Carnevalet er jo Alt tilladt, „nel carnevale“, siger Romerne, „le amicizie si fanno e si perdono.“ Den næste Dag tog jeg da en Pulcinella dragt over mine sorte Klæder og oppebiede mine Dameres Komme. Da deres Bogn kom kjørende, steg jeg op paa Bagtrinet ved Siden af Tjeneren og stak min lange sorte Næse ind mellem Damerne, der bleve noget underlig tilmode ved denne Overraskelse. Jeg tiltalte dem i neapolitansk Dialekt, men den unge Dame svarede paa Fransk, at hun ikke forstod Italiensk. „Eh bien, madame,“ svarede jeg, „parlons français.“ — „Etes-vous français peut-être?“ — „Non, madame, comme tous le polichinels je suis napolitain,

mais ma mère est française, et mon père est allemand, il est de Vienne.“ — „Ah, votre père est de Vienne? qu'est-ce qu'il est donc?“ — „C'est un polichinel comme moi.“ — „Oh non, Mr., il n'y a point de polichinel à Vienne.“ — „Ja doch,“ svarede jeg i wienskf Dialekt, „er hoaft halt Staberle, Parablmacher aus Wien“, som bekjendt en komisk Figur fra Smaatheatrene i Wien. Forbausede udbrod begge Damerne: „Wer ist das? wer ist das?“ Samtalen blev nu livligere, og den gamle Englænder saae med et forundret Ansigt paa denne Conversation. Jeg forærede den unge Dame en Violbouquet, og ved en Bending af mit Ansigt ved denne Veilighed kom den ældre Dame formodentlig til at kikke lidt op under min Maske, thi hun udbrod: „Es ist bestimmt der kleine Herr mit der Brille, der auf dem Pincio spazieren geht“. Jeg listede mig nu bort, fastede min Pulcineldragt i Boden, hvor jeg havde leiet den, og sad nu i mine sorte Klæder paa min gamle Plads paa Scala Ruspoli. Mine Damer kom snart kjørende forbi, og jeg læste paa deres Ansigter, at de dog ikke vare paa det Stene med Hensyn til, om jeg var jeg eller ikke. Jeg havde en Formodning om, at de vilde vise sig paa Pincio-Promenaden den næste Formiddag, og, næppe var jeg ankommen der, førend jeg saae dem komme langt borte. Uheldigviis sluttede en Herre sig til dem og fulgtes med dem. Dette forhindrede dog ikke den unge fiffige Dame fra at tale til mig for at saae mig til at røbe mig; hun henvendte vel sine Repliker til Herren eller til den anden Dame, men de gjaldt alle mig. Jeg holdt mig imidlertid tappert uden at forandre en Mine, indtil hun tog den Violbouquet, jeg havde givet hende Dagen før, og sønderplukkede den med de Ord: „Wenn ich mich geirrt habe, werfe ich die Weilchen weg.“ Her var nu

for mig intet Andet at gjøre end at samle Blomsterne op, og Opdagelsen var gjort, hvorpaa vi alle tre brast i Latter. Dette var den sidste Carnevalsdag. Om Eftermiddagen steg jeg igjen, klædt som neapolitanst Marinaro, op paa Bognen og leverede hende Blomsterne i et Papir med Udskrift: „Verlorne Sachen“; vor Samtale fortsattes, men ikke saa libligt som den foregaaende Dag. At mit Incognito var røbet, berøbede mig noget af mit Lune, og dertil kom, at Damerne syntes generede, da to Herrer, der vare i Bognen, ikke lode til at være synderlig tilfredse med mit Besøg.

Denne Dag endte med den mageløse Mocolifest, hvor hele Gaden forbandler sig til et bølgende Lysshav. Strax efterat Ave-Maria-Kloffen har lydt, forandres Skrigene: luoghi, padroni! til mocoli, Signori! og enkelte Lys begynde at vise sig i Binduerne og paa Balconerne; men i et Nu er hele Corso oversaaet med brændende smaa Voxlys. Nu gjælder det om at slukke Andres Lys og bestjærme sit eget; bliver Lysket slukket, beder man den Nærmejstaaende om at tænde hos ham og slukker da til Gjengæld hans Lys. Alt dette skeer under de jublende Skrig: „senza mocolo, smorzate i mocoli!“ I Midten kjøre Vognene langsomt frem, de Kjørende holde deres Lys i Haanden, medens Fodgængerne ved Siden søge med Lommelørklæder, der ofte ere befæstede til lange Stænger, at slukke Praasene. Hele Corso ligner en bølgende Jibstrøm. Det Hele beruser, for-tumler, river med sig; man maa strige med, løbe omkring, slukke, tænde, kort gjøre sig ligesaa gal som alle Andre. Dog havde jeg endnu saa megen Besindighed, at jeg forlod Corso endnu, medens Jublen var i fuld Gang, og kort før end den var forbi. Jeg vilde ikke see den tindrende, jublende Corso forvandlet til en mørk, stille Gade. Det er

romersk Skif at indtage et substantielt Aftensmaaltid den sidste Carnevalsdag for at tage Afsted med Kjødspiserne og med Kette at kunne sige: „Carne vale!“ Et saadant Maaltid holdt vi, Gerson og jeg, i Selskab med Familien Persiani, Thorvaldsen, en Englænder Goddard, to franske Herrer de Ségur og de Bréau, Grev Kchserling og Hauch, med hvilke vi vare trufne sammen paa den sædvanlige Festino i Teatro Argentina. Man kan nemlig ikke lade sig nøie med Mafferaden paa Corso; naar denne er forbi, fortsættes Lystigheden i Theatrene eller i private Kredse. Saaledes var jeg tilstede ved forskjellige, tildeels meget glimrende bals masqués hos den franske Gesandt Grev Montmorency, hos Marchesa Sampieri, hvor Gemalen meget karakteristisk gik omkring i Slaabrok og Rathue, og hos Torlonia, hvor Festen tog sig hyperligt ud i de pragtfulde Sale.

Ogsaa de tydske Kunstnere holdt en Festino, hvor vi morede os fortræffeligt. Maleren Flor og jeg havde udarbejdet en lille Farce, hvori jeg forestilte en fremmed Kunststjer og Kunstjender, til hvem Kunstens Genius kommer forklædt som fransk, italiensk og gammeltysk Kunstner for at gjøre ham bekendt med Kunstens Tilstand hos de forskjellige Nationer. Her blev der nu læst Kunstnerne drøi Text i stjemsomme Udtryk. Den italienske Kunstner taler kun om Priiserne; den franske fortæller, at han maler paa flere historiske Stykker, la mort de Régulus, la mort de César, la mort de Pompée, où le sang coule, peint avec de la laque grosse comme deux doigts; Tydskeren siger: Perugino ist schon auf dem Rückwege und Raphael ganz manierirt osv. Tilsidst traadte Kunstens Genius frem i egen Person og sluttede Stykket med at overrække Thorvaldsen en Laurbærkrands.

Carnevalet var nu forbi; Glæden og Jublen vare forstummede og gave Plads for Bod og Faste. Stilhed herskede overalt, og hvor vare nu alle de glade, overgivne Romere? Hver gif i sine vante Sykler, hver sin Bei, Alle spredte over hele Byen, istedenfor at de den foregaaende Dag havde været sammentrængte paa den Iarmende Corso. Det tykke Lag af Confetti, der ligner et Sneelag, feies bort; Stilladserne brydes ned, de brogede Tæpper, der prydede Balconer og Binduer, tages ind, og den livlige Massefal forvandles til en stille, alvorlig Gade. Saaledes forstaaer Katholicismen suilddt at tumle med Gemytterne og kaste dem omkring i Sindsberægelsene, lige fra vild Dvergivenesshed ind i den dybeste Andagt.

Til de Bekjendtskaber, jeg havde gjort i Persianis Huus, hørte ogsaa en ung Italiener, Adolfo Tambroni, der med en stor Godmodighed forenede mere Dannelsse, end man sædvanlig finder hos de unge Romere. Ved ham samlede jeg ofte med flere af hans Kreds, og navnlig med Marchese Massimo d'Azeglio, der siden skulde erhverve sig et saa berømt Navn, baade som Forfatter og som Statsmand. Han levede dengang som Dilettant i Malerkunsten, efterat han i nogen Tid havde været Militair. Hans Specialitet var de saakaldte historiske Landskaber, hvori man søger at forene den historiske Begivenheds Betydningsfuldhed med Landskabets Charakteer og Skjønhed, og for hvilke jeg, netop paa Grund af denne Dobbeltthed, trods Azeglios aandfulde Raisonnements, ikke ret kunde finde Interesse. Men under disse venfskabelige Debatter fik jeg Leilighed til statte Azeglios Inse Blik og store Beltalenhed, skjøndt jeg dengang var langt fra at ane den Rolle, han skulde komme til at spille i Italiens nyere Historie.

Tambronis Fader, der nok havde været Advocat, havde i sin Tid været Forretningsfører for Louis Bonaparte, da denne boede i Florents. Derved stod Tambroni paa en venstabelig Fod med Familien, og, da, han tilbød mig at indføre mig hos Dronning Hortense, greb jeg begjerlig denne Leilighed til at gjøre Bekjendtskab med nogle af Napoleoniderne, af hvilke jeg kun paa Gaden havde seet Jérôme, der, med Greslegionens store Baand paa Besten, tigebe efter Damerne gjennem sin Lorgnet og i det Hele ikke var synderlig anseet i Rom. Hortense beboede Villa Paolina i Nærheden af Porta Pia, hvor hun hver Loverdag modtog en lille Kreds af Damer og Herrer. Da jeg traadte ind i hendes Salon, faldt mit Øie strax paa et legemsstort Portrait af hendes Moder, Keiserinde Josephine, i Kroningsdragt, malet af Gerard. Naar man er lidt be- kjendt med de vedtagne Former, er det vistnok ikke vanske- ligere at tale med en Souverain end med en Privatmand, men her, hvor jeg trods den keiserlige Høihed, der stod for mig i Josephines Portrait, skulde tale med en Personlighed, der var nedfalden fra sin Storhed og saaledes hverken var Dronning eller Privatperson, følte jeg mig et Dieblit forlegen. Dog faldt denne Forlegenhed snart bort. Hortense var høi og imponerende, ikke smuk, men tiltalende, og hendes elstvær- dige, forekommende Bæsen, hendes rige, venlige Conver- sation bragte mig diebliffelig i Ligevægt. Efter de første Velkomstord bragte hun Talen paa Carnevalet, som hun nu erfarede, at jeg havde seet første Gang. „N'est-ce pas,“ sagde hun, „ce n'est qu'à Rome qu'un carnaval est possible; à Paris on se battraît, et à Londres on se grise- rait.“ Hun gjorde mig nu bekjendt med hendes Son, Prinds Louis. Hvor langt var jeg dengang fra at kunne

ane, at dette unge Menneske engang i Tiden skulde bestige Frankrigs Throne, at Scepteret engang skulde holdes af den Haand, som jeg tidt havde i min, naar der i den selskabelige Kredts blev dandsjet rundt om den staaende Blindebuf, thi Tonen her var meget munter; der blev converseret, musiceret, spillet Skak og Billard, leget Julelege, fort Enhver morede sig efter sit Behag. Derefter blev der druffet Thee, og en smukkere Arands om et Theebord kunde man ikke let see; thi alle Damerne, der sad om Bordet, vare, eller havde i det Mindste været, smukke. Hortense havde nemlig, enten af egen Skjonhedsfands, eller for at behage de Herrer, der udgjorde hendes Selskabskreds, sørget for, at den kvindelige Deel var udsøgt. Foruden Hortense selv og hendes Selskabsdame, Md. Courtin, vare de sædvanlige Gjæster Hertuginde Lante med to Døttre, Lady Onslow med Døttre, Mistress Ashton med Døttre, Signora Martinetti, den italienske Ninon de Lenelos, en ældre Dame af en endnu vidunderlig Skjonhed, Contessa Guiccioli, Byrons bekjendte Elskede, og flere, dog kun italienske eller engelske Damer, thi de franske vovede ikke af politiske Grunde at indfinde sig, hvor gjerne de end havde villet. Men Sjælen i Selskabet var dog Hortense selv; hun forstod at sætte Samtalen og Tidsfordriven i Gang, hun havde altid et lille venligt eller pikant Ord at sige til hver af Gjæsterne. I et lidet Mellemrum mellem Salonen og et Cabinet hang adskillige Miniaturportraiter, blandt hvilke et af Napoleon, som man sagde, at hun havde malet. Da jeg engang stod og betragtede dette Portrait, spurgte hun mig: „Qu'est-ce que Vous regardez là?“ „C'est le portrait du grand homme, madame.“ „C'est bon, c'est bon! C'est le grand homme pour Vous qui ne l'avez pas connu; mais

moi, qui l'ai connu, je l'appelle le bon enfant.“ Prinds Louis var et lystigt ungt Menneske, om hvis Evner jeg iøvrigt ikke havde nogen stor Forestilling. Da jeg dog ønskede at vide Noget om denne unge Napoleonide, henvendte jeg engang til hans Hovmester, M. Philippe Le Bas, der siden er bekjendt som archæologisk og historisk Forfatter, og med hvem jeg tidt spadserede, det Spørgsmaal, om hvorledes den unge Herre egentlig var. „C'est un excellent jeune prince,“ svarede han, og dette Svar gjorde mig ikke synderligt klogere. Prindsens senere forulykkede Foretagender, der i det Hele ikke bidroge til at give Verden store Tanker om ham, bestyrkede mig i den Tro, at han var en ikke særdeles begavet Fuglentast, men de paafølgende Begivenheder viste baade Verden og mig, at vi havde taget feil*).

Thorvaldsen vidste ikke med Bestemthed, hvilken Dag han var født, men havde til sin Fødselsdag udnævnt den 8 Marts, den Dag, da han var kommen til Rom. De Danske i Rom og en Deel tyske Kunstnere besluttede at benytte den tilfældige Nærværelse af et ypperligt østerrigsk Militair-Musikcorps for at bringe ham en Serenade. Toget drog med Fakler fra Piazza Barberini, og udenfor Thorvaldsens Huus dannede Fakkeldærerne en Kreds, indenfor hvilken Musikcorpsen tog Plads. En Deputation, bestaaende af de

---

*) Det var ved denne Tid, at de franse Uviser omtalte den ja-meuse Historie, at en Mr. de Maubreuil havde givet Talleyrand et Drefigen. Det foresvæver mig ganske bestemt, at Talen var herom i et Aftenelskab hos Portense, og at Ex-Dronningen af Westphalen, der var tilstede, da fortalte den hele Begivenhed, om hvorledes Maubreuil havde frataget hende hendes Diamanter, der bleve skjulte under en Bro, men som hun dog siden fik tilbage osv. Jeg kan ikke troe, at min Sukommelse slaar mig feil, men i mine Reisenoticer har jeg Intet anført herom.

tydste Kunstnere Herrmann, Hofen, Thürmer og Zahn, bragte ham en Lykønstning, og Musikken spillede en Tidlang. Jeg gik op til Thorvaldsen, som jeg aldrig før havde seet saa bevæget og forvirret; han var ude af sig selv, trippede omkring, vilde sige Noget, arrangere Noget, men det lykkedes ham ikke. Han kom først til sig selv igjen, da Perstianis Damer, der besøgte ham for at lykønske ham, i Forening med Gerson og mig begyndte at musicere for ham. En Maanedstid derefter vilde han gjøre Gjengjæld og havde da anordnet en smuk Diner i Villa Albani, hvortil han indbød de Tydste og Dausse, der havde bragt Serenaden, og desuden flere af hans ældre Venner Koch, Wagner, Reinhard, Brødrene Niepenhausen o. Fl. I den smukke Sal, der var festlig decoreret med Grønt og Dranger, holdt vi nu en lystig Middag, hvor glade Sange afveglede med Taler og Skjemt. Det var en livlig Fest, hvor de Gamle kappedes i Ungdom med de Unge og blandede sig broderligt med dem.

Allerede i nogen Tid havde Hindenburg og jeg aftalt at ville gjøre en længere Fodtour i Roms Omegn i videre Betydning. Efterat jeg af en tydsk Videnskabsmand, Dr. Westphal, havde indhentet gode Raad, angaaende hvilken Plan der burde lægges, blev Dagen bestemt, og Kjøbmand Matsen fra Neapel besluttede at gjøre de første Dages Reise med os. Den 29de Marts vandrede vi da ud til Frascati og derfra til Rocca di Papa, en lille Bondeby, hvor Husene cre saaledes klustrede op ad Klippekrænten, at man staaer ved det ene Huses Fod i Niveau med det andet Huses Tag. Bærten i Kaffehuset var en snaksom Mand, der blandt Andet spurgte mig om jeg kjendte en vis Maler, Monsu Ernesto Meyer, der i lang Tid havde boet hos ham. Da jeg nu forsikrede ham, at jeg ikke blot kjendte ham godt,

men at vi endog vare Landsmænd, saae Manden vist paa mig og mine Brilller og kom derefter frem med det Spørgsmaal: „Di grazia, Signore, portano occhiali tutti i Danimarchesi?“ Jeg beviste ham ved Hindenburg, at dette ikke var Tilfældet.

Vi drog videre over Albano, hvor Matsjen forlod os, til Laricia og Genzano, vandrede om den skønne Nemiso og gik derefter ad den antike Appiste Wei til Belletri, hvor vi kun opholdt os for at spise til Middag, og begave os afsted til Cori. Det var en steil og trættende Wei, der førte os derhen, men endelig naaede vi da Cori, der ligger malerisk langs med Skrænten af en temmelig høi Klippe. Vi stode høiere end Indgangen til Byen og bleve overraskede ved at see dybt nede en Procession bevæge sig frem under en smuk, harmonisk Sang. Det syntes for os at være et Broderskab, men snart saae vi, at det var Byens Indbyggere, og at det overveiende Antal af Fruentimmer i deres smukke hvide og røde Dragter havde stufferet os. Vi nærmede os nu ærbødigt med Hatten i Haanden det høitidelige Tog, der knælede ved hver stazione, og beundrede de mange skønne Ansigter, der syntes lidt forstyrrede i deres Andagt ved at see de to signori forestieri. Da Mængden vendte tilbage, blev Leiligheden endnu gunstigere til at see og sees, hvorved dog ustridigt Fordelen var paa vor Side. Endnu samme Aften besaa vi Levningerne af et antikt Tempel, helliget Castor og Pollux, paa hvis Frise endnu saaes Ordene Castori et Polluci og Navnet Clavius M. F. Redenfor denne Ruin er en antik Bro af umaadelige Quaderstene, fra hvilken man har en henrivende skøn Udsigt over Byen, der nu stod i et ildrødt Lys, bestrøet af den nedgaaende Sol. Skjøndt hele Byen ligger paa en Klippe, gjøres der

dog Forfjæl paa Cori al monte og Cori in valle. Den næste Morgen gik vi op til Cori al monte og besaae den skjønne og interessante Ruin af Herculestemplet, der bestaaer af hele Frisen med Frontispice, baaren af smukke, cannelerede doriske Søiler. Ud en meget besværlig og steil Bjergvei naaede vi op til Rocca massima, en Samling af faa Huse paa et Slags Platform, hvorfra der var en storartet Udsigt over Bjergene, hvis Baggrund dannedes af høie sneebedækkede Tinder. Vi traf deroppe nogle Bondemænd og en Person, der var klædt som en Mand udenfor Bøndestanden, og til hvem vi da henvendte os med det Spørgsmaal, hvor vi gik til Værtshuset. Vor Honorator gav os da det lidet trøstelige Svar, at en saadan Artikel ikke fandtes. Vi vilde da gaae videre, men vor nysgjerrige Mand, der ikke vilde lade os slippe for saa godt Kjøb, spurgte os om vort Fædreland, og, da vi sagde ham, at vi vare danesi, blev han høist forbauset og forklarede med en sjelden geographisk Digtighed for Bønderne, at disse signori vare fra la Danimarca, et Land, der laa ganske forstrækkelig langt borte. Han fortalte os nu, at de sneebedækkede Bjerge vare Abruzzerne i Nærheden af Lago di Fucino; men da vi sagde ham, at vi netop agtede os derhen, rystede han paa Hovedet og traf paa Skuldrene med en Mine, der tydeligt sagde: „Nej, Gudtsfolk! der bliver Intet af, saalangt naae I ikke.“

Uden at lade os forstyrre eller affrække af hans Tvivl fortsatte vi vor Vandring over Segni, hvor vi besaae Byens gamle cyklopiiske Mure, til Anagni, der seer ret stadsmæssig ud med smukke Gader og Paladser og et Torv, forsynet med en Steenindsatning med Bænke, og et Kaffehuus, der prangede med Navnet Café nuovo. Paa vor Vandring i Byen kom en Borgermand os velvillig imøde og førte os

hen til en skikkelig Kone, Serafina Cinei, hvor vi toge bort
 Qvarteer. Baade Gra. Serafina og hendes virkelig skønne
 Datter gjorde alt Muligt for at gjøre os Opholdet behage-
 ligt; de gjorde en god Ild i Kaminen og serverede os
 et meget godt Aftensmaaltid. Efterat vi om Morgenen
 havde beseet Byens meget smukke Kirke og taget en kjær-
 lig Afsted med vore venlige Værtinder, gik vi nu til
 Ferentino for derfra at tage Veien over Matri og Veroli;
 men henved Middagstid kom vi ind i et Østrie, hvor vi
 bleve modtagne af en venlig Vært med en godmodig ung
 Søn og to meget smukke, men meget undseelige Døttre, der
 raadede os at gaae den lige Wei til Klosteret Casamari, hvor
 vi dog havde bestemt at tilbringe Natten.

Trappistklosteret Casamari ligger i en Dal, omgivet af
 temmelig høie Bjerge. Vi bankede paa Porten; en Munk i
 en brun Kutte og Rabuds paa Hovedet kigede ud af en
 Luge og spurgte, hvad vi vilde. Vi svarede, at vi bade om
 at blive der Resten af Dagen, thi det var kun Kl. 4 om
 Eftermiddagen, og om Natteqvarteer. Han lukkede os da
 ind i en Forjtue og bad os vente. Efter nogen Venten
 modtoges vi af en anden Munk, der gjorde os de samme
 Spørjsmaal og fik de samme Svar. Han bad os atter at vente
 for at melde os for Prioren. Imidlertid kom han snart tilbage og
 førte os ind i et Bærelse, hvor vi afslagde vore Kandsler. Denne
 Munk var il forasteriaro, Fremmedmodtageren, og hans Navn
 var Fra Fortunato. Uagtet vi vare trætte og gjerne havde
 hvilet os, kunde vi dog ikke undslaae os for at følge med
 den venlige Fra Fortunato, der gjerne vilde vise os alle
 Klosterets Herligheder. Vi besaae da de prægtige Marmor-
 gange og Trapper, den simple, men ret smukke Kirke og
 Bibliotheket, der ikke var synderlig rigt og vistnok ikke inde-

holdt Bøger, som jeg kunde fristes til at læse. Derefter gik vi ned i Haven og i det saakaldte lanificio, Uldvæveriet, hvor der sad Munkene ved Væberstolene og arbejdede de Tøier, der bruges i Klosteret. I det Hele syntes disse Munkene dog at bestille Noget, thi, da vi kom, saae vi nogle unge Munkene vende tilbage fra Marken med deres Redskaber paa Raffen. En Dødsstillehed hersker i dette Kloster; de egentlige padri sacerdoti tale aldeles ikke, de ere hvidklædte, hvorimod i laici bære en brun Dragt; disse Sidste tale kun med Priorens Tilladelse og saa lidt som muligt. Paa Gangen var malet et Madonnabillede med en Finger paa Munden og et Kriis i Haanden, hvorunder stod skrevet: *silentium!* og desuden var der et *avertimento ai forestieri*, hvori de Besøgende anmodedes om at gaae sagte og tie stille paa Gangene. Vor venlige, men ikke lidet enfoldige Fra Fortunato spurgte os om, hvorledes alt dette behagede os, og da vi med stor Høflighed yttrede vor store Tilfredshed, meente han, at det kunde være passende, om vi med det Samme forbleve i Klosteret. Da vi imidlertid forsikrede, at det var vor faste Hensigt at gaae videre, sukkede han og beklagede, at vi ikke af Himlen havde nydt den Raade at faae Hjælp til at gaae i Kloster; „perchè,“ sagde han, „la religione è una grazia.“ Han var yderlig bange for at komme i Hælvende og forsikrede, at han gjorde sit Mulige for at frelse sig, og da vi paa vor Vandring igjennem Klosteret kom ind i et Værelse, hvor der hang nogle maadelige Røbberstik, blev han staaende foran et, der forestillede den yderste Dag, ryttede betænkeligt paa Hovedet og sagde: „Sarà un brutto combattere!“ Da endelig vor Inspectionstour var tilende, førte han os gjennem Refectoriet, hvor de gamle hvidstjægede Munkene, der sad ved Bordet, reisste sig og bukkede dybt

for os, ind i et mindre Værelse, hvor vort Maaltid var ferberet. Dette var meget tarveligt; det bestod af en Faste-suppe, marinerede Fiske, Endiviesalat og noget Syltetøi, hvortil vi spiste meget Brød for at blive mætte. Strax efter Maaltidet førte Fra Fortunato os ind i et Capel i Kirken, hvor der skulde holdes en lettura. Efterhaanden traadte Munkene ind; hver især bukkede dybt for Prioeren, derefter for Sidemanden til høire og venstre og indtog saa sin Plads. En ung Munk læste af en Bog et Stykke af en Helgens Liv, hvilket ikke var synderlig interessant; men det hele varede kun et Qvarteerstid, hvorefter vi da endelig fik Lov til at gaae op paa vore Værelser. Disse vare tarvelige, men reenlige; Sengene vare bedækkede med uldne Lagener ligesom Munkenes. Kloffen tolv bleve vi vækkede ved en frygtelig Larm; det var en Bæffer, der stod ude i Gangen og gjorde sin Pligt, thi Trappisterne gaae til Sengs Kl. 7—8 om Aftenen og staae op ved Midnat.

Ved Dagbrækningen vækkede Fra Fortunato os, og vi beredede os nu til at reise videre. Førend vi toge Afsked, viste han os endnu Klosterets lille nydelige Apothek og ledjagede os derpaa til Porten. Jeg havde flere Gange anmodet ham om at opgibe os vor Gjæld til Klosteret for den Gæstfrihed, vi havde mødt, men han havde altid svaret undvigende. Da jeg nu atter fornøede min Anmodning, stod han os venstfabelig ud af Klosterporten, ønskede os en lykkelig Reise og smækkede Porten i efter os, saa at vi havde al Grund til at rose Trappisternes Uegennyttighed.

Kort efter ankom vi til det heilige Isola. Dirisfloden deler sig her i to Arme, der atter forene sig, og paa den saaledes dannede Ø ligger den lille venlige Bn. En høi Klippe, der adskiller Flodens Arme, tvinger den til at styrte

ned, hvorved den danner to store Vandfald, af hvilke det ene falder ad en Straaflade, det andet aldeles lodret, saa det fraader og damper og skummer mod Klippen. I Kaffehuset sluttede en ung Mand sig til os og førte os overalt omkring. Hans Udseende lignede ikke de sædvanlige Cicero-ners, og han satte os i Forlegenhed, da vi ikke ret vidste, hvorledes vi skulde tage ham; men under Samtalen fortalte han os, at han hed Giuseppi Lombardi, var et Slags Secretair ved Magistraten i Fjola, og at det kun var af Interesse baade for de Fremmede og for Byen og dens smukke Omgivelse, at han saaledes tilbød Rejsende sin Tjeneste. Han fulgte os endnu et Stykke henad Veien til Arpino, hvor vi da med mange Taksigelser toge Afsked med ham.

Arpino ligger paa en temmelig brat Klippe, hvorpaa Byen tager sig smukt ud. Ved Middagstid naaede vi derop ad en besværlig Vej og toge ind i et Slags Værtshuus paa Torvet. Jeg gjorde strax et Besøg hos Don Domenico Cosza, en Ven af Familien Perstani, for at levere ham et Brev fra Giulia. Han selv var i et Besøg i Fjola, men hans Søn Don Benedetto og hans Søster Donna Ermenegilda modtogte mig med største Venlighed. D. Benedetto var strax rede til at ledsage os og førte os op paa Spidsen af den høie Klippe, hvor der ligger en lille By, der hører til Arpino og kaldes la città vecchia; den er bygget paa det Sted, hvor den antike Stad stod, der var Ciceros og Marius's Fødeby. Arpino er omgivet af uhyre cyklopieste Mure, men trods disse vilde Byen være blevet indtagen af de Franste under Revolutionskrigene, dersom der ikke var skeet et Mirakel, som den trofskyldige Benedetto fortalte os med megen Salvelse. Der var nemlig kun lidet Mandskab til Byens

Forsvar, og Alt syntes tabt. Kvinderne bade da i Kirken Madonna della Grazia til et gammelt Madonnabillede, som man tillagde underfulde Virkninger. Bludselig hævede den franske General Beleiringen, idet han forsikkrede, at Byen var uindtagelig, saasom hele den gamle Stad vrimlede af bevæbnede Mænd, anførte af en Kvinde, der svingede et Flammesværd. D. Benedetto henvendte sig til sin Tjener, der var fulgt med os, for at faae Bekræftelse paa denne Begivenhed, som han meente, at Tjeneren maatte kunne huske; men denne, der vel ikke var saa stærk i Troen som hans Herre, forsikkrede, at han dengang var troppo ragazzo til at kunne mindes det.

Om Aftenen førte D. Benedetto os hen til Byens Sindaco, hvor vi ogsaa traf D. Domenico, der var kommen hjem, og flere andre Herrer, der vare samlede for at holde Prøve paa en Concert i Paaske-dagene. Denne Prøve gik meget godt. Man gav Introductionen til Haydn's „Syv Ord“ og en firstemmig Messe af Zingarelli. Orkestret bestod af Dilettanter, der spillede ret godt, og il signor sindaco syntes at være en flink Anfører. D. Domenico, D. Benedetto og en D. Angelo Conti, der var en Ven af Dalgas i Neapel, fulgte os derpaa til vort Logis, hvor vi krøbe ind i en Alkove, medens det ydre Værelse var befolket med en heel Deel Sjouere og andre Personer af samme Slags, der sov paa Gulvet.

Forinden vi den næste Morgen kunde slippe bort fra vor Værtinde, maatte vi dog endelig sige hende tre gode Numere i Lotteriet; thi hun meente, at saadanne Signori forestieri, især dersom de ovenikjøbet vare Rjættere, havde en sjelden Gave til at forudsige de Numere, der vilde udkomme. Da vi nu virkelig havde de udfordrede Egenskaber,

gave vi hende 1, 30 og 77 tilligemed vore bedste Ønster, men om vore og hendes Ønster ere blevne opfyldte, har jeg aldrig erfaret. Fra Arpino til Sora fulgte vi nu en Bei, som Cicero beskriver i 2den Bog af sit Skrift de legibus. Vi kom da ogsaa til den lille smukke Ø, der dannes af Floderne Viris og Fibrenus, og om hvilken Cicero siger: „Hæc est mea et fratris mei germani patria; hinc enim orti stirpe antiquissima, hic sacra, hic gens, hic majorum multa vestigia.“ Den lille smukke By Sora med sine pæne Huse, der paa neapolitansk Viis alle ere forsynede med Balconer, gjorde allerede strax et behageligt Indtryk paa os, og, da her just var Marked, var Staffagen i høi Grad interessant. Det vrimlede her af en broget Mængde Ciociarerer (sandalklædte Folk) i de mest forskjellige brogede Costumer, og derimellem Gendarmere og Munke af alle Slags Ordener. Efterat have moret os i nogen Tid ved denne trable maleriske Scene, fortsatte vi vor Vandring ad en besværlig, stenet Bei gennem en Dal, hvorigennem Virisfloden bruser, og som indesluttet af de vilde, nøgne, sneebækkede Abruzzer. Udmattede af Træthed og Hede gjorde vi et lucullisk Maaltid i en usjel Taverner, hvor vi bleve tracterede med Salat, Æg og lidt Viin; men Hungeren, der som bekjendt er den bedste Kog, gjorde Resten. Genimod Solnedgang kom vi forbi Civitella, der ligger høit oppe paa Bjerget. En Mand, der kom løbende ned derfra, gjorde Tegn til os, at han vilde tale med os, og, da Egneren her just ikke staaer i det bedste Ny, stillede vi os i Positur til at tage imod ham. Imidlertid var hans Mening god, han vilde foreslaae os at tilbringe Natten hos ham; men, da vi sagde ham, at det jo var Maaneskin, og Veien let at finde, og at det var vor Agt at naae til Capistrello, fandt han

det rimeligt og bemærkede, at der ret snart vilde komme certi Capistrellari fra Markedet i Sora, paa hvis Væler vi da kunde ride videre. Vi traf dem virkelig tæt udenfor Capistrello, en jammerlig lille Bondeby, hvor de anviste os et Osterie. Tørstige og hede, som vi vare, gjorde vi os tilgode med en ung, velsmagende Biin, der blev sat for os i store Kruffer, og under lystige Samtaler med nogle Bønder og især med en Smed, der paa den mest komiste Maade paradereede med nogle franste Brokker, mærkede jeg aldeles ikke, at den unge Biin var mere underfundig, end mange ældre Colleger. Dette blev mig klart, da jeg kom ud i den friske Luft og saae Capistrello, Abruzzerne og alle andre Omgivelser gaae rundt med mig. Jeg fastede mig da paa den Seng, der var tilberedt, og først om Morgenens kom jeg til den Erkjendelse, at Hindenburg med Rette lykønskede mig til at have været halvdrucken om Aftenen, thi i modsat Fald havde jeg næppe lagt mig paa dette afsthyelige Veie. Vi befandt os nemlig i et Slags Hule uden Vinduer, Lyshningen med samt en pibende Trækvind kom ind gjennem Sprækkerne i Porten og gjennem disse Sprækker havde ogsaa nogle Høns banet sig Veie, der spadserede omkring paa os og om os. Glade over at være slupne ud i den frie Natur fra dette Hundehul i Ordets strengeste Forstand, gif vi nu ned til Emisfarens Munding. Veien fører gjennem en meget snever, romantisk Dal, omgivet af høie Klipper, gjennem hvilken Virisfloden strømmer og danner smaa maleriske Vandfald over de nedstyrtede Klippestykker. Her nede er Udløbet af den kolossale Emisfar eller Tunnel, som Keiser Claudius anlagde for at lede Vandet ud fra Fucinerøen ind i Viris, og derved forebygge de Ødelæggelser, Søen ved sin Stigen anrettede paa de nærliggende Byer. I 11 Mar havde 30,000 Mennesker arbej-

det paa dette uhyre Værk, hvor man havde banet sig Vej gennem Bjerge og Klipper, men i Aarhundredernes Løb var Tunnelen bleven stoppet, Oversvømmelserne vare tiltagne, og man var nu isærd med at tilveiebringe Forbindelsen paa ny. Formanden for Arbejderne medgav os en flink Corporal, ved Navn Giambattista, til Fører, og vi gik nu over en Slette, paa hvilken man følger Emisfarens Retning, idet man her seer de lodrette Luftcanaler (Vomitorier eller, som Folket nu kalder dem, i pozzi), der staae i Forbindelse med Emisfaren. Vi bestege derpaa et temmelig høit Bjerg, og nu laa den store, skjønne Lago di Fucino for os, omgivet af høie Bjerge, paa hvis Skraaninger der ligger en Mængde smaa, smilende Byer. Vi gik nu ned til Bredden af Søen, hvor vi besaae Indløbet til Emisfaren, og forsynede med Gys gik vi ind i dette herculiske Værk, hvor man forbauses over de høie Svælvinger, der ere hugne ind igjennem Klippen. Derfra begave vi os til den yndige By Avezzano, hvor vor gode Giambattista førte os hen til en Sr Muscattelli, som satte hele sit Huus i Arbejde for at skaffe os et ordentligt Maaltid. Dette lykkedes ham i den Grad, at vi aldeles bleve trostede over den ufrivillige Faste, vi havde maattet holde Dagen i Forveien. Paa enhver Reise er det vistnok en stor Behagelighed at træffe paa Steder, hvor man finder et godt Maaltid, men allermest dog paa en Fodreise, hvor Legemet efter sin Anstrengelse endnu mere trænger til at styrkes, end naar man lader sig rulle affted i en magelig Vogn. I denne Henseende vare vi ligesaa heldige i Tagliacozzo, hvor vi kom om Aftenen, og hvor vi bleve saa fordybede i vort Maaltid, at vi slet ikke tog Notice af en Tilstedeværende, der gjorde Mine til at tale med os om vore Passer. Da vi imidlertid erfarede, at han var ispet-

tore di polizia, gif vi til ham den næste Morgen og fandt i ham den dobbelte Person af en Politiiinspecteur og Strædermester. Han var lutter Høflighed, hvilket vi fornemmelig tilskrev hans Haandtering, og vi undlode ikke, med Hensyn til Høfligheden, at ønske, at alle Politimænd, navnlig de italienske, tillige havde lært Stræderprofessjonen. Fra Tagliacozzo gif vi nu videre ad stejle, stenede Bjergveie, hvor vi i Nærheden af Rocca di Cerro havde den Fornøielse, hede og jvedte som vi vare, at slaaes med Sneebolde. Endelig naaede vi til Osteria del Cavaliere, hvor vi udhvilede os en Stund, og om Aftenen, i det fjønneste Maaneskin, naaede vi Subiaco. Da det Dagen efter var Palmesøndag, besluttede vi at holde Rastdag og tilbragte da vor Tid med at besee deels Byens yndige Omegn, deels de smukke Kirker, af hvilke især Klosterkirken S. Benedetto udmærker sig. Den er hugget ind i Klippen og bestaaer af lutter mindre Grotter, hvorved der frembringes mangfoldige perspectiviske Birkninger, der endnu fremhævedes ved de brogede knælende Grupper, som i stort Antal vare tilstede. Dagen efter kom vi til Olevano og gif derfra, igjennem det ene Landskab fjønnere end det andet, forbi Gennazano til Palæstrina. Vi mærkede her snart, at vi vare paa et Sted, der hyppigere besøgtes af Fremmede end de Egne, vi de foregaaende Dage havde gjennevandret; thi, næppe vare vi komne ind i vor Locanda, før der fremstillede sig en Cicerone, der først holdt en Lovtale over sig selv, dernæst over Locandaen og sluttelig over min Seng, til hvis Roes han anførte, at endog il Signor Avvocato Fea havde ligget deri. Iøvrigt kom vi til den Overbeviisning, at Thyren virkelig var dygtig i sit Fag, og, da vi under hans Veiledning besaae Levningerne af det berømte Fortunatem-

pel i det gamle Bræneste, maatte vi paaskjønne hans fornuftige Beskrivelse og hans Sagkundskab. Om Aftenen saae vi tydeligt oppe fra Villa Barberini Havet paa begge Sider af Albanerbjerget, og vi havde der en majestætisk og prægtig Solnedgang, da Solen som en Fldkugle sank ned i Havet. Den følgende Dag kom vi efter nogle Timers Vandring til Tivoli, hvor vi traf vor tidligere Reisesælle Matsen og hans Kone. I Følge med dem tilbragte vi Dagen med at see os om; men, efterat vi paa vor hele lange Vandring havde havt det gunstigste Veir, maatte vi her sanded Romernes Ordsprog:

Tivoli del mal conforto,

O piove, o fa vento, o suona morto;

thi en dygtig Regnbyge forstyrrede os, hvilket vi dog mindre beklagede, da Alt her var os bekjendt fra tidligere Besøg.

Paa hele Touren var det vort faste Forsæt ikke at ville tjøre, om der end tilbød sig en Leilighed; men den næste Dag, der var Onsdagen før Skjærtorsdag, vilde vi gjerne være i god Tid tilbage til Rom, og vi gif derfor ud for at søge en Befordring; men — ingen Vogn var at opdrive, Alt var affted eller bestilt. Der var altsaa intet Andet for end at spadsere, hvilket vi da gjorde saa stræpt som muligt. Da vi vare omtrent halvveis, bleve vi indhentede af en Vogn, hvori vor Ven Mr. Otley og et Par Englændere sad; de tilbøde os Plads, og vi ankom da til Rom, efter 13 Dages Fraværelse, i saa god Tid, at vi kunde gjøre fornøden Toilette og indfinde os i Capella Sistina for at høre Gains Miserere.

Nu fulgte da alle Kirkehøitidelighederne i Anledning af Paasken, og jeg tilstaaer, at jeg bivaanede dem med

større Interesse end den forrige Gang, da jeg, som netop ankommen til Rom, blev distraheret ved de mange forskjellige Indtryk, der stormede ind paa mig. Den pavelige Belsignelse, den imponerende Kuppelbelvæning og det pragtfulde Fyrværkeri fra Castel S. Angelo ere virkelig, i alt Fald, Skuespil, der fortjene at sees og gjøre deres Virkning; at see en gammel Mand udbede sin Belsignelse, han være nu Pave eller ei, og et heelt Folk synke paa Knæ, er et rørende Syn, som man ikke let glemmer. Det traf sig besynderligt nok, at Gerson og jeg, vi to Verkfjættede, ogsaa skulde bidrage vor Stjerv til Paaskefestens Høitideligholdelse i Rom. Monsignor, siden Cardinal, Cappacini, der var Directeur for Fattigvæsenet i Rom, og som ikke sjeldent besøgte Persiani's, havde flere Gange været tilstede ved vore musicalske Øvelser og anmodede nu Guilia og Gigia Persiani om at formaae os til at synge i Kirken i Albergo de' Poveri paa første Paaskefestdag. Vi gif gjerne ind herpaa og indstuderede Zingarellis tre ore d'agonia. En Franciskanermunk forrettede de sædvanlige Functioner, og imellem disse sang vi vor trestemmige Musik med Accompaniment af et Fortepiano, der var blevet bragt op i Kirken, til stor Opbyggelse for Roms Fattige og til deres Directeurs fuldkomne Tilfredshed.

Faa Dage efter Paasken anmodede Thorvaldsen mig om at følge med ham til hans Atelier. Allerede i længere Tid havde Kunstnerne mumlet om, at Thorvaldsen nu begyndte at ældes, at han ikke havde sin tidligere Energi, at man saae ham overalt i Selskaber, men næsten aldrig i Atelieret o. s. v. Jeg veed ikke, om Thorvaldsen var bleven underrettet herom og maaskee havde udvalgt mig til at gjendrive disse Uttringer, eller om det traf sig aldeles til-

fældigt; men, da vi kom ind i det større Studium, stod der Boniatowstys Rytterstatue, og, da han førte mig ind i det mindre Atelier, saae jeg de to Figurer til Pius den Syvendes Monument og de fire Figurer til Brindsen af Leuchtenbergs Gravmæle. Altsaa havde han i den Tid, da man antog ham for aflægs, skabt syv kolossale Statuer.

I de første Dage af Mai kom Kong Ludvig af Bayern til Rom. I denne Anledning havde de tydske Kunstnere foranstaltet en Udstilling i det nylig indrettede Udstillingslocale ved Porta del popolo, og Maleren Hanson fra Altona, der havde udført mit Portrait, udstillede ogsaa dette. Tilgemaade blev der bragt Kongen et Fakkeltog, og en Deputation overrakte ham en Sang, der blev affunget og efterfulgt af et „Hoch“ for Kong Ludvig, Kunsternes og Videnskabernes Beskytter. Kongen takkede først fra Balconen og kom derefter ned i Haven, hvor Skaren var forsamlet, og talte et Par Ord med hver især. Til mig sagde han, at det var ham smigrende, at Daniske ogsaa toge Deel i denne Fest, og gif derpaa over til at sige: „Sie können nicht glauben, wie ich mich in Rom zu Hause fühle; dieses ist das fünfte Mal, daß ich hier bin, und ich habe im Ganzen wohl zwei Jahre meines Lebens hier zugebracht osv.“ Dagen efter gif jeg op for at see den tydske Udstilling, da jeg paa Trappen traf Kongen, ledsaget af Wagner, der kom ned derfra. Kongen kom lige hen til mig med de Ord: „Verzeihen Sie, wie heißen Sie noch? Ich habe seit gestern Abend Ihren Namen vergessen.“ Wagner gjorde ham opmærksom paa, at mit Portrait var paa Udstillingen, hvorpaa han tog mig ved Armen og gif op igjen: „Kommen Sie mit! wir wollen Original mit Copie vergleichen.“ Han fandt Portraitet meget tilfredsstillende og „zum Sprechen ähnlich.“ Han

var forresten ikke lidet tunghør og læspede meget stærkt, saa at han omtrent laborerede af de samme Feil, som forhindrede Ledermann i „de Uadskillelige“ fra at være en behagelig Mand i Omgang, men, naar han var i Rom, var han elstværddig og gemytlig og bortkastede al Etikette, som han efter Sigende holdt strengt paa i München. Naar han f. Ex. vilde besøge Thorvaldsen og ikke gad gaae op ad Trapperne, raabte han fra Gaden op til Vinduerne: „Thorvaldsen! Sind Sie zu Hause?“

Det begyndte nu at lakke ad Tiden til vor Afreise; men forinden gjorde jeg med Nebel og M. de Préau en lille Udflugt til Ostia, hvor vi vandrede omkring og glædede os ved at gjensee det stolte Hav. Vi bleve her førte omkring af en Artillerist, der var en svoren Tilhænger af Napoleon og ikke nævnedes ham uden at tilføie „benedetta l'anima sua“; derimod var han høist utilfreds med sin nærværende Stilling, saasom han kun havde lidt at leve af og desuden hver Sommer stod i Fare for at crepere af *aria cattiva*, og det, som han jagde, uden at have saameget som en Præst i Nærheden.

De følgende saa Dage, jeg endnu havde tilbage i Rom, gik hen med Forberedelser til Reisen og Afstedsbesøg hos mine mange Venner og Bekjendte. Det var veemodige Dage; det koster Overvindelse at løsrive sig fra Rom. Durum, sed levius fit patientia quidquid corrigere est nefas. Disse Ord maatte jeg idelig præke for mig selv. Ved Afstedens trykkede Thorvaldsen en Ring paa min Finger, og i de 40 Aar, der ere forløbne til det Dieblik, da jeg skriver dette, har den siddet der og skal sidde der til min Død. Endnu en Vandring paa Monte Pincio for at kaste det sidste Blik ud over den evige Stad, og saa imorgen tidlig, den 24de Mai, afsted!

Ledjagede af Bravo og Rebel spadserede vi ud til Ponte Molle, hvor snart efter vore fire Rejsekammerater, Schnorr v. Carolssfeld, en Schweizer Stettler, den berlinste Bogtrykker Decker og en polsk Maler Biemedy, samledes med os. Tungsendige satte vi os i Bognen, der rullede langsomt afsted til La Storta. Hvert Dieblif saae vi tilbage, og ved hver Gjenstand, der forsvandt for vore Dine, bleve Tankerne og Stemningen mørkere. Den triste romerste Campagne vidrog just heller ikke til at oplive os. Først ved Montrose og Nepi blev Eggen smukkere, og, efterat vi havde holdt Nattequarteer i Civita Castellana, bragte den følgende Dag os bedre Humour, idet vi i et eenligt Værtshuus, le vigne di Nemi, traf et andet Rejsefælskab, bestaaende af Hindenburg, en Englænder Edwards og en ældre Dame fra Florenz, Gra. Perez med to deilige Døttre. Om disse to Damer grupperede nu hele Selskabet sig. Alle fandt den ældste, Gra. Anina, smukkest, men jeg bragte den yngre, Gra. Rosina, min uindskrænkede Hyliding. Hendes udtryksfulde luende Dine og yndige Smil, men fremfor Alt hendes livlige Samtale og hendes rene, classiske Italiensk, udtalt af en klar Altstemme, bestemte mig for hende. De to Betturiner fulgtes ad, og vi nøde saaledes disse elskværdige Damer's Selskab i de Dage, vi tilbragte paa Reisen til Florenz.

I Terni besaae vi det prægtige Vandfald, hvorfra vore Damer netop vendte tilbage, da vi kom derhen, og de bleve da hjulpede med et velmeent: a riverderle a cena. Aftensbordet blev da ogsaa meget livligt, og, da vi vare Repræsentanter for flere forskjellige Nationer, fortalte vi vore Damer, hvad „en smuk Pige“ hed i de forskjellige Sprog, hvilket Gra. Anina meget hurtigt opfattede; thi, da hun den næste Mor-

gen gik igjennem Spisefalen, hvor Selskabet var samlet, og jeg til Hindenburg yttrede: „det er dog en smuk Pige!“, vendte hun sig om til os med de Ord: non è vero.

Vore Damer's Bognselskab blev her forøget med en amerikansk Geistlig, der, da han kun kunde Engelsk, i længere Tid spillede en stum Rolle; da det imidlertid længere hen aabenbarede sig, at nogle af os kunde tale hans Sprog med ham, fandt vi, at han var en særdeles elskværdig og forstandig Mand, der efter bedste Evne tog Deel i vort Selskab.

Saaledes gik da Reisen i smaa Dagtoure videre over Spoleto og Foligno til Assisi, hvor vi besaae de interessante Kirker, og derfra til Perugia. Snart derefter kom vi ind paa toscansk Grund, hvor Alt tydede paa et vindskibeligt agerdyrkende Folk. Vi morede os over Bunderpigerne med deres sorte Hatte med sorte Strudsfjedre, der gik paa Landeveien og flettede Straahatte. I et Bærtshuus optraadte vor jagtmodige Amerikaner paa en ganske ny Maade, idet han var i en heftig Strid med Bærten, der ikke forstod ham, ligesaa lidt som han forstod Bærten; men Præsten var lige isærd med at afgjøre Sagen paa Amerikansk med sin Stol, da vi Andre lagde os derimellem og stiftede Forlig.

Da vi kom til Piano della fonte i nogen Afstand fra Florenz, hvor vi holdt Middag, bleve vore Damer afhentede af deres to Brødre, med hvilke vi da gjorde Bekjendtskab, og som forbindeligt takkede os for det Selskab, vi havde ydet deres Moder og Søstre. Solen gik pragtfuld ned, og i den skønne, dustende Dal laa Florenz med sine Kupler og Villaer, om hvilke Ariost med Rette siger:

Se dentro a un mur sotto un medesimo nome
 Fusser raccolti i tuoi palagi sparsi,
 Non ti sarian da pareggiar due Rome.

Vi toge ind i Md. Humberts Hotel paa Lungo d'Arno, hvor vi lode Glassene klinge til Priis for vore elskværdige Damer og til Tak for den Glæde, de havde forskaffet os paa Reisen. Vor Amerikaner tog derpaa Ordet og bemærkede, at han, som mere stum Tilskuer og Jagttager, tiltroede sig Ret til i Damernes Navn at takke os for den behagelige Reise, vi havde forskaffet Damerne.

De otte Dage, vi opholdt os i Florenz, tilbragte jeg med at indhente, hvad jeg havde forsomt den forrige Gang, da jeg kun var der en Dagstid. Jeg levede i Galleriet, i Tribunen, i Palazzo Pitti, paa Piazza del gran Duca, i Kirkerne osv. Om Eftermiddagene spadserede jeg i de skyngefulde Alleer i le Cascine, hvor Florentinerinderne kjøre frem og tilbage ligesom Romeriinderne paa Corso, hvorved dog bør bemærkes, at hine have valgt sig et skjønnere Sted end disse; om Middagen derimod spadserer Damerne i via de Calzalai, en snever buftet Gade, der omtrent svarer til vor Østergade, og som rimeligviis er valgt fordi den er skyngefuld. Aftenerne tilbragte jeg gjerne med mine Rejsefammerater enten paa en Restauration eller i Theatret, især i Teatro Pergola, hvor Operaen blev udført ret godt. Tenoristen Bonoldi og Primadonna Sra. Griffi sang hyppeligt, og Bonoldi var tillige en god Skuespiller. Man gav Rossinis Otello og en Opera Danao af en romersk Componist Perjani, der ikke behagede mig i Modsætning til Publikum, der med de voldsomste Brøl fremkaldte Componisten. I Theatret traf jeg igjen min Ven Tosoroni, og med ham

og Billedhuggeren Gasparini, som jeg kjendte fra Rom, gjorde jeg mine fleste Spadsfertoure i le Cascine. Ogsaa hos Familien Perez tilbragte vi en behagelig Aften og modtog da de behørige Taksigelser for vort gode Compagni paa Reisen.

Man pleier med Hensyn til det italienske Sprog, at sige: *lingua toscana in bocca romana*, og dette har virkelig sin Rigtighed. I Correcthed og tildeels i Formens Elegance udtrykker Toscaneren sig smukkere end Romeren. Naar Rudiken i Rom raaber *Barsto*, siger han: *badate!* den florentiniske derimod: *badino!* Men Folkets, ja endog de mere Dannedes, Udtale er latterlig ved Siden af den skjønne, klangfulde romerske Tunge. Alle R-Lyd udtales gutturalt, og det lyder i høi Grad komisk at høre Sælgefjærlingerne raabe: *ciriege! chuattro chuattrini la libra!* eller som en Leietjener sagde til mig en Dag, da jeg stod i Hotellens Port, og en glimrende Equipage kjørte forbi: *Echo il chonte Demidoff che va nelle chascine in charozza chon chuattro chavalli!*

Jeg har leilighedsviis noteret følgende Epigram af Catull eller Martial, som af en Forfatter anføres som et Slags Beviis for, at denne Udtale ogsaa fandt Sted i Toscana i Oldtiden:

*Commoda dicebat, si quando commoda vellet
Dicere, et hinsidias, Arrius insidias.*

Efterat vi havde gjort en lille Lysttour til den smukke Have i Pratolino, hvorved vi da ogsaa fik Leilighed til at see Noget af Florenz's skjønne Dægn, reiste vi til Pisa, hvori vi besaae Domkirken, det skjæve Taarn, Campo santo osv. og gjorde derfra en lille Afstikker til Livorno, deels for at see denne Sø- og Handelsstad, deels ogsaa for at

beførge nogle Kasser med Kobber, Bøger og desl. ombord i et Skib, der kunde føre dem til Kjøbenhavn. Ved venlig Imødekommen af den danske Kjøbmand Dalgas blev Alt bragt i Orden, og vi toge tilbage til Pisa.

Vi havde besluttet at reise til Genua ad den Bei, der gaaer langs med Havet, og vi fortrød det ikke. De smaa Byer, La Spezzia, Sestri og Chiavari, ligge høndigt ved det skjønne Middelhav, ved hvis Bredder vi om Aftenen spadserede i det prægtigste Maaneskin. Efter to Dages Reise vare vi i Genova la superba, som vi allerede fra et Værtshuus, der prangede med Navnet Hotel d'Angleterre, men af Betturinerne kaldtes La Rua, saae liggende amphitheatralst langsmed Bugten.

Bort Ophold i Genua gik hen med at besee Byens Mærkværdigheder, hvortil jeg da ogsaa regner dens smukke Damer. Dem fik vi Leilighed til at beundre deels paa den smukke Promenade Aquasola, hvorfra man har en skøn Udsigt over Havet, deels ved Christi Legemsfest, hvor Alt var paa Benene i høieste Stads. Damerne, der virkelig ere smukke, om ei saa grandiose som de romerske, forstaae endnu at forhoie deres Skjønhed ved det lange Slør, il mezzaro, hvori de med ægte kvindeligt Fjif forstaae at drappere sig. Theatrene, som jeg besøgte om Aftenen, vare ikke af Betydning. En Opera af Morlacchi, Gianni di Parigi, forekom mig at indeholde ret smukke Ting, men Udførelsen var kun middelmaadig.

Med Undtagelse af de prægtige Gader strada nuova og strada nuovissima, der prange med de stolteste Marmorpaladser, ere alle Gader i Genua snevre og smudsige, og det gjør da et behageligt Indtryk, naar man, som vi, efter halvanden Dags Reise over Tortona, Voghera og Pavia,

kommer til Milano, der smiler med sine brede, luftige Gader og venlige Huse, over hvilke den imponante hvide Marmor-Domkirke hæver sine himmelhøie Spiir.

Hindenburg, der havde været med os ligetil Genua, havde forladt os der, og baade Gerson og jeg fandt os saa vel i Milano, at vi besluttede at standse lidt der, og vi bleve der da ogsaa i henved tre Uger. Vi boede behageligt i det Reichmannske Hotel, hvor vi strax efter vor Ankomst gjorde Bekjendtskab med en meget dannet og interessant Tydsker, en Hr. Sandner, der havde opholdt sig i længere Tid i Milano. Under hans kyndige Veiledning besaa vi nu i No og Mag Byens Mærkværdigheder og herlige Kunstskatte, og i Selskab med ham kjørte vi da ogsaa om Eftermiddagen paa Corso og om Søndag Middag i Giardini pubblici, hvor utallige Vogne med skjonne Damer kjøre op og ned ad de smukke, styggefulde Alleer, indtil Mørket falder paa.

Aftenerne tilbragte jeg sædvanlig i Theatret La Scala, dette store prægtige Theater, der i Dimensioner kan maale sig med S. Carlo i Neapel. Jeg saae der først il montanaro af Mercadante, hvis Udførelse kun var middelmaadig. Primadonnaen Gra. Franchini var ikke ganske vel, og paa Placaten stod: *la Sig^{ra} Franchini essendo indisposta farà quello che potrà*, hvilket nok heller ikke i hendes funde Tilstand var betydeligt. Forresten gaves næsten hver Aften Rossini's barbiero di Siviglia, hvori Sig^{ra} Rubini som Rosina ikke var noget Synderligt, derimod Rubini som Greven, Tamburini som Figaro, Frezzolini som Bartolo og Biondini som Basilio aldeles fortræffelige. Jeg var kommen som Anti-Rossinist hjemmefra, og de af Rossini's Operaer, jeg havde hørt i Italien, havde ikke ved deres Udfo-

relse bragt mig paa andre Tanker. Først her begyndte jeg at gaae i mig selv og at faae Sands for alt det Lune, den Bevægelighed og Bittighed, der findes i hans barbiere. Siden den Tid have Vaccai, Verdi o. Fl. faa grundigt cureret mig for min Anti-Mozartisme, at jeg nu kan paa-
 skjønne, hvor høit denne geniale Componist, trods alle hans Mangler, staaer over disse dii minorum gentium. Imellem de to Acter af il barbiere gaves altid en Ballet Pelia e Mileto, der i det Hele udfortes smukt, men hvori fornemmelig en Dandserinde, Fra. Heberle, henrev det hele Publicum, mig inclusive. Ungdommelig smuk, stabt som en Venus, yndig i alle sine Bevægelser, staaer hun endnu for mig som noget af det Skjønneste, jeg har seet i Dandsen.

Jeg bivaandede ogsaa en Forestilling i et Privattheater, teatro filodramatico, hvor nogle ret flinke Dilettanter udforte et Par smukke Smaastykker. Jeg traf der min tidligere Rejsekammerat fra Berlin til Potsdam, Mangiagalli, med hvem jeg siden flere Gange traf sammen. Han forsikrede mig, at dette Theater var det eneste Sted, hvor Milaneserne af de bedre Samfundsklasser mødtes, da ellers Familierne ikke kom meget sammen i større Selskaber, eftersom de da ogsaa maatte indbyde de østerrigske Officerer, hvortil de ikke havde synderlig Lyst. Saadan var Stemningen her allerede i Aaret 1827.

Med et Ubefalingsbrev fra Adler gjorde jeg Bekjendtskab med den store Mozarts Søn, Carl Mozart, der levede i Milano som Pianist. Han boede hos en Oberst Casella, i hvis Familie han indførte Gerson og mig. Husets Datter, Fra. Costanza, en elskværdig, skjøndt ikke smuk ung Pige, var Mozarts Elev og en ganske udmærket Pianofortespiller

inde. Sun og Gerson musicerede meget sammen, og vi tilbragte høist behagelige Timer i denne vakre Familie.

Efterat vi endnu havde gjort en Tour til Monza i Selskab med Decker, der var fulgt med os ligesaa Kom, forlode vi Milano den 6te Juli og reiste til Como. Veiret var truende, og en snart paafølgende Skyregn overbeviste os om, at Italienerne have Ret i at kalde Como „L'urinajo della Lombardia.“ Vi tilbragte i Værtshuset la Corona et Par piinlige Timer i en lille Bagstue ud til Gaarden, hvor vi havde Udjagt til nogle pjaakvaade Høns og Vender og til de Vandfald, der dannedes af Tagrenderne, en Situation, der mindede mig levende om Washington=Irvings Fortælling „the stout gentleman“. Opad Dagen blev Veiret imidlertid bedre, og vi lode os roe omkring paa den skjønne Comosø og stege i Land ved Villa Pliniana, hvorfra man har den videste Overjagt over hele Søen. Da Aftenen faldt paa, vendte vi tilbage til Como, hvorfra vi i en let Genspændercabriolet kjørte over Varese til Laveno, der ligger i en Bugt ved Lago maggiore. I det skjønneste Veir roede vi over den speilglatte Sø til Isola madre, hvor vi opholdt os i nogen Tid, og lode os derfra sætte over til Isola bella. Det paa den lille Ø opførte Slot er et curiosst Stykke Rococco, der er omgivet af en her henplantet sydlig Vegetation, saa at man kan troe sig i Neapel eller i Sicilien. At den sydlige Natur maa gjøre en endnu mere overraskende Virkning, naar man kommer nordfra, var mig tydeligt, og mange Aar efter gjorde jeg da ogsaa denne Erfaring.

Paa Dampstibet il Verbano gik vi til Arona og stege op i S. Carlo Borromeos kolossale Statue for at have vor Reisesamvittighed fri. Ikke længe efter vor Ankomst var Diligencen beredt, og i Selskab med en ung tydsk Mineralog ved Navn Gienanth, som vi havde kjendt i Milano, og et

Var andre Rejsende fore vi til Domo d'Osola. Her bleve vi satte i en firkantet Kasse, der havde Navn af Diligence, og i den bestege vi nu Simplon, hvorved jeg dog maa bemærke, at vi gjorde næsten hele Veien tilfods. Saaledes vandrede vi over den maleriske ponte di Crevola, der fører over den dybe Afgrund, i hvilken den brusende Flod Dovesria baner sig Wei, og videre igjennem den hele alvorlige Bjergvei, hvor de uhyre Klippemasser taarne sig op paa begge Sider. Veien førte os nu gjennem Gallerierne eller Tunnelerne, der ere borede gjennem Klippen; ved Siden af det 683 Fod lange største Galleri styrter et prægtigt Vandfald ned ved Siden af Broen, der fører over Afgrunden, og det er kun Larmen af Floden og Vandfaldet, der afbryder den hemmelighedsfulde Stilhed, der hersker paa denne Bjergvei. Endelig naaede vi Bondebøen Simplon eller Simplen, hvor vi igjen traf sammen med vore andre Medreisende, der vare blevne i Diligencen, og tillige med tre Damer fra Magdeburg, der gav os Stof til megen Morstak. Den Ældste, vel næsten 70-aarige, havde travlt med at passe paa sig en lille Straahat, som Bønderpigerne her bruge; den næstældste, der vel talte de 60 Aar, var fordybet i sin Reisejournal, og den 3die, en 30-40aarig Kammerpige, søgte at gjøre sin forholdsmæssig unge Alder gjældende ved et elstværdigt Coquetteri.

Ikke langt paa hin Side Simplon naaer man Weiens høieste Punct, hvorfra Sne og Is strække sig op til Bjergspidsen. Redfarten er mindre interessant, Skraaningen er brattere, Omgivelserne ikke saa maleriske og imponante. Denimod Aften kom vi til Brig.

Vagved os laa nu Italien. Den himmelhøie Alpe-muur skilte mig nu fra det skønne Land, hvor jeg i over

halvandet Aar havde tilbragt faa herlige uforglemmelige Dage. Skulde jeg nogenfinde gjensee det? Gid det dog maatte skee! 31 Aar derefter fik jeg dog ogsaa dette Ønske opfyldt, skjøndt rigtignok for en ringere Deel.

S h w e i z.

Fra Brieg kjørte vi, nemlig Gerson, Gienanth og jeg, over Sion til Martigny, hvor vi holdt en Dags Hvile. Vi besaae det smukke Vandfald la pissevache, der trods sit høist profaiske Navn er særdeles malerisk. Hele Martigny-dalen er gennemstrømmet af Floden Dranse og flere Smaafloder, og denne Vandrigdom meddeler den en egen Charakter. Under Anførsel af Føreren Joseph Lugon drog vi afsted den følgende Dag, Gerson og Gienanth paa Mulæler, og jeg tilfods, forsynet med en drabelig Alpestof. Vi besteg først Bjerget Forclaz og gik derfra ned til Bوندهnen Trient, hvorfra vi efter en besværlig Stigen naaede Sneeregionen og Spidsen af Bjerget Col de Balme, der efter vor Førers Sigende, er 1180 toises høit. Herfra har man den imponerende Udsigt til Montblanc, der kneiser over alle sine Omgivelser, med sine tre med evig Is og Sneedebede Tinder, der omgives af en Mængde Klippe-spidsjer, som med Rette kaldes aiguilles. Dybt nede laa Chamounydalen, gennemstrømmet af Arvefloden. Men hvad der især forbausede mig, var Gletscherne, om hvilke jeg hidindtil kun havde haft et meget ufuldstændigt Begreb. Som en brusende, bølgende Bjergrøm, der ved et Trykleslag pludselig er bleven forstenet til Is, strækte de sig fra Bjerg-

spidsfen heelt ned i Dalen, og, naar de bestimmes af Solen, spiller Isen i det Blaalige og ligner uhyre Masser af den skjønneste Chalcedon.

Efter en høist besværlig Nedstigen kom vi ned i Dalen, der dog endnu ligger 1900 Fod over Havsladen, og derefter igjennem Bondebøen Argentière til le Prieuré, der tilsmilede os med sin maleriske lille Kirke og sine elegante Værtshuse, der ved deres Næthed og Hygge noksom vidnede om, at de mange Englændere, der besøge dette Sted, havde medbragt deres Comfort, men ogsaa deres Priser. Dagen efter besteg vi le Montanvert under Vejledning af Føreren Nicolas Pacard. Da vi kom til la fontaine de Caillet, fortalte han os, at han var en Broder søn af François Pacard, der her havde fortalt Florian Begivenheden med Claudine, der gav Florian Stof til hans nouvelle savoyarde. „Mais,“ tilføiede han, „mon oncle était un farceur,“ og forfikkrede, at Historien ikke egentlig hang saaledes sammen, men at hans Onkel og Florian havde udpyntet den, hvilket vi da ogsaa havde haft en Formodning om uden hans Vidnesbyrd. Paa Veien stødte nogle engelske Damer og Herrer til os, og i et temmelig talrigt Følge vare vi efter to Timers Stigen paa Toppen af Montanvert, hvor vi udhvilte og forfristede os i det der liggende Huus. Vi gik nu ud paa den prægtige Gletscher, le glacier des bois, eller, som den sædvanligt kaldtes, la mer de glace, et betegnende Navn, da det virkelig ser ud som et oprørt Hav, der pludselig er størknet til Is. Nedstigningen var næsten endnu besværligere end Opgangen, da den Vej, vi fulgte, næsten var lodret. Den førte os til la source de l'Arveiron, en pragtfuld Isgrotte, fra hvilken Floden Arveiron udspringer.

Fra le Prieuré førte vi i en char à bancs ad den

skjønne, maleriske Bei gjennem Servoz til St. Martin, der ved en Bro forbindes med det ligeoverfor liggende Sallenches. Fra denne Bro nød jeg første Gang det skjønne Syn, Montblancs Spidser forgyldte af Solen, medens hele Egnen ligger i dybt Mørke; efterhaanden bleve Spidserne rosenrøde, men derefter blaalige, ligesom om Livets Rødme var forsvundet, og Ligblegheden var indtraadt. En anden Mærkelighed, som jeg oplevede her, var, at en af de unge Englænderinder, der havde været med os paa Montanvert, ved Aftensbordet tiltalte mig først. Slikt havde jeg aldrig oplevet før, og jeg troer ikke heller siden, men jeg kan forsikre, at dette, trods det Utrolige, virkelig forholder sig saaledes. Den næste Formiddag kjørte vi igjennem Bonneville til Genève, hvor vi ankom henad Aften.

Mit første Besøg var hos min gamle Lærer og Ben Puerari, i hvis Familie Gerson og jeg bleve optagne med saameget Venstskab, at der næsten ikke forgik nogen Dag, uden at vi jo vare hos dem. Pueraris to Døttre talte endnu Dansk, som om de aldrig havde forladt Kjøbenhavn, og de gjensaae i mig en gammel Gjæst paa Dronninggaard, og vi havde da nok at tale om den tidligere Tid og den Deconinckske Familie. Puerari fortalte mig strax, at Prinds Frederik (Kong Frederik VII) var her, men i dette Øieblik fraværende paa en lille Reise, hvorfra han vilde være tilbage den næste Dag; han fandt det i sin Orden, at vi gjorde Prindsen vor Opvartning. Dagen efter Prindsens Ankomst fandt dette da ogsaa Sted. Prindsens Livlæge, Carl Hölmer, var min gamle Skolekammerat, og jeg henvendte mig da strax til ham, da vi kom ud til Plougeou, en Villa udenfor Byen, som Prindsen beboede. Han forestillede os da for Grev Kantzau-Breitenburg og Major

(siden Generalmajor) Ewald, der vare Brindsens Vedsagere paa Reisen. Grev Rantzau var et Mønster paa en fiint dannet Mand, der med de fuldendteste aristokratiske Former forenede den største Velvillie og Forekommenhed; i den mest gemtligelige og muntre Samtale vilde man aldrig ligeoverfor ham kunne glemme, at man havde en gammel Adelsmand for sig, og den hjertelige og venstfabelige Maade, hvorpaa han siden behandlede mig, var mig derfor dobbelt smigrende. Ewald var en alvorlig Mand, men ligesaa venlig og imødekommende som Rantzau; han var en Mand med mange Rundskaber, som han havde erhvervet sig ved en vedholdende, ærlig Flid, men jeg troer ikke, at han var, hvad man kalder et begabet, godt Hoved. Jeg kommer paa et senere Stadium til at omtale ham oftere, og det ikke blot med Paastjønneelse af hans ædle Charakter, men endog med dyb Taknemmelighed for, hvad han siden, da Omstændighederne foiede sig saaledes, har gjort for mig og min hele Fremtid. Dette har jeg aldrig glemt, medens han levede, og nu, da han hviler i Graven, følger min Tak ham hiinsides.

Jeg havde kun seet Brindsen flygtigt et Par Gange i Selskaber hos hans Fader og kjendte ham altsaa aldeles ikke. Han modtog os paa det Venstfabeligste, og, da vort Besøg fandt Sted om Eftermiddagen, anmodede han os om at blive og tilbringe Aftenen hos ham. Derefter indfandt sig Puerari, Brindsens Sngelærer Soggi, en godmodig gammelagtig Italiener, og nogle Herrer fra Genève, og vi tilbragte saaledes en behagelig Aften.

Den følgende Aften tilbragte vi hos Puerari, hvor vi atter vare sammen med Brindsen og hans Følge, og gjorde Beskjendtskab med den gamle Bonstetten, om hvem jeg havde hørt Fru Brun fortælle Saameget og Alt i en saa langt til-

bageliggende Tid, at jeg antog ham død for længe siden. Tværtimod fandt jeg nu i ham en ungdommelig livlig Aand i et næsten 82-aarigt Legeme, og ved mit nærmere, jeg kan sige, daglige Samliv med ham maa jeg give en fransk Forfatter Ret, der siger om ham: „Ce brillant patricien de Berne, Charles Victor de Bonstetten, français par l'esprit, allemand par le savoir et la curiosité critique, intelligence merveilleusement douée, mais qu'une mobilité, une dissipation incorrigible empêchèrent de développer toutes ses richesses.“

Efterat jeg nu denne Aften havde været sammen med Brindsen, beskrev jeg det Indtryk, han gjorde paa mig, idet jeg Morgenen derefter noterede Følgende i min Dagbog: „Vi musicerede af alle Kræfter; Brindsen trak os op som Uhrværter, og vi gik da ikke heller i Staa. En stor Grad af Godmodighed karakteriserer Brindsen: han er hjertelig venstabelig og uforstilt; men, om han for sin Alder var lidt mindre Barn, vilde det næppe kunne skade. Selv hans Venstabelighed er ikke altid saa vel beregnet, at den ikke skulde kunne sætte, idetmindste mig, i Forlegenhed.“

Under vort Ophold i Genève vare vi næsten daglig sammen med Brindsen, hyppigt til Middag, og saa at sige hver Aften, deels hos ham selv, deels i de Genfste Selskabsfredse, hvor Brindsens Velwillie og vor Ven Bonstetten, der havde forelsket sig i vort musicalske Talent, indførte os. Brindsen var meget ivrig i at dyrke Legensøvelser af alle Slags; han var en lidenskabelig Bueskytte og Medlem af Skytteelskabet i Genève, hvilket en aandrigh Dame, som jeg siden kommer til at omtale, Mlle. Moulton, kaldte les cupidons de Genève. Ogsaa var han Medlem af Skytteforeninger i de andre Cantoner, og det var ham en stor Tilfredsstillelse at vise mig sine forskjellige Skytte-Uniformer

og de Ordenstegn, han havde fra disse Selstaber, hvilke Tegn laae i hans Commodeskuffe tilligemed Elephantordenen, som han var født med og ikke lagde synderlig Vægt paa. Han vilde ogsaa gjerne være, hvad man kalder en Allerhelvedes Karl, og fortalte mig ikke faa Historier, blandt hvilke der var en heel Deel, der just ikke bar Præg af den objective Sandhed. En Dag, da vi vare ene, sagde han til mig: „Jeg vil betroe Dem Noget, naar De giver mig Deres Haand paa ikke at sige det igjen.“ Dette Løfte afslagde jeg beredvilligt. „Jeg er Katholik, jeg har maattet gaae over til Katholicismen for at føie min Moder.“ Jeg veed med Visshed, at jeg aldrig har aabenbaret denne betydningssfulde Hemmelighed. Naar Samtalen i den lille Kredts, der samledes hos ham om Aftenen, bevægede sig om ligegyldige Ting, var han livlig og deeltagende; men, naar den dreiede sig om alvorligere Gjenstande, blev han aandstraværende. En Aften ved Thebordet udtalte Bonstetten sig angaaende en Sømagts Betydning for Danmark. Han henvendte sig hovedsagelig til Brindsen, der i Begyndelsen hørte efter, men snart blev adspredt. Bonstetten, der mærkede det, vendte sig til mig, der sad ved Siden af ham og sagde ganske naivt: „Il ne comprend pas.“

Det var naturligtvis en særdeles byrdefuld Opgave for Brindsens to Mentorer at sørge for, at Brindsen ikke gav nogen Blottelse i de vistnok temmelige formelle Genfske Kredse, hvor man var meget nøieregnende. Vistnok kunde Brindsen opføre sig ikke blot sømmeligt, men endogsaa værdigt, fuld af Anstand og ganske i Følelsen af sin Stilling, men undertiden kunde det dog ogsaa glippe, og det var da de Herrers Hverv at dække ham paa bedste Maade. Skjøndt de begge vare høist discrete, undslap der dem dog, naar jeg

var ene med En af dem, smaa Uttringer om, hvorledes deres Stilling stundom var dem vanskelig. Da jeg nu ved et længere Ophold var orienteret i Forholdene og næsten altid befandt mig i de samme Selskaber som Brindsen, blev det næsten en stiltiende Aftale, at den Ene af dem blev hjemme, og at jeg da efter bedste Evne bestræbte mig for at udføre den Fraværendes partes.

Naar vi vare en petit comité hos Brindsen om Aftenen, morede vi os med at synge danske Viser. Brindsen havde en ret net Tenorstemme, han sang da Melodien, jeg fattede en Secundstemme til, Ewald brummede en Bas, og Gerson accompagnerede med smagfulde Figurer, saa at det Hele klang ganske kjønt. En Aften befandt vi os i et stort Selskab hos en Mr. Moulton, hvis Datter jeg ovenfor har nævnt, en særdeles aandrig, forstandig ældre Dame. Der blev musiceret, converseret osv. Pludselig sagde Brindsen til mig: „Skulde vi ikke synge en af vore danske Viser?“ „Jo gjerne,“ svarede jeg, „men jeg har lovet først at synge en Duet med Baron Bessow.“ Denne berømte svenske Digter kom nemlig til Geneve under mit Ophold der. Jeg gav da Mlle Moulton et Bink om at lade Soupen bringe ind strax, naar Duetten var sunget, hvilket ogsaa skete, og der var da ikke mere Tale om Musik. Paa Hjemveien sad jeg hos Brindsen i hans Vogn, og efter et Par Minuters Forløb sagde han til mig: „Det var da Deres Skyld, at vi ikke kom til at synge en dansk Vis.“ Jeg forsvarede mig det Bedste, jeg kunde, og beklagede, at Musikken var bleven afbrudt ved Aftensmaden. „Ja, ja,“ svarede han, „enten det nu er Deres Skyld eller ikke, saa var det dog i Grunden ret godt, det havde maaskee ikke paasæt sig for mig i det Selskab.“ Han indsaae det Rigtige, da han havde faaet Tid

til at betænke sig, og herpaa har jeg ogsaa i en paafølgende Tid havt Exempel.

Buerari og Bonstetten vare vore erklærede Patroner. Foruden vor Musik og Sang, som Bonstetten satte høi Priis paa, fordi, som han sagde, det bragte Liv i de hypermoraliske og stilsfærdige Genffte Selskaber, havde jeg især en hoi Stjerne hos ham paa Grund af mit Bekjendtskab med Fru Brun, til hvem han i et Brev *) ogsaa omtalte os i meget smigrende Udtryk. Den gamle, næsten 82aarige Mand, besad endnu en saa ungdommelig Livlighed og en saa tro Sukommelse, og dertil en saa stor Meddelelseslyst og Fremstillingsgave, at det var mig en sand Glæde at høre ham fortælle om Mænd og Begivenheder, ligesaa Rousseau og Voltaire til Mme Staël, Capodistrias og Lord Byron, med hvilke Alle han havde levet. Disse vare to Beskyttere førte os da omkring til hele la première société de Genève. Med dette société og hele Kasteværnenet i Genève, saaledes som det var dengang, forholdt det sig nemlig saaledes. Cantonet Genève regjeres nemlig af et conseil général eller grand conseil, af hvis Midte der vælges et executivt Raad, le conseil d'état, der igjen vælger de fire øverste Magistratspersoner, les syndics. Forsaavidt er Alting godt, og Genferne havde vistnok al Grund til at være tilfredse med denne deres Constitution; men af republikansk Lighed fandtes der ikke Spor. Hele Samfundet og Selskabslivet deelte sig i flere Klasser eller Kaster, hvoraf især de tre vare stærkt begrændsede. Til la première société hørte Magistratspersoner og de Familier, hvis Chefer havde været det, og desuden ogsaa de Rige d'ancienne date; la seconde société

*) Briefe von Karl Victor v. Bonstetten an Frederike Brun, II. p. 333, 334.

bestod af Kjøbmænd og rige Parvenus, og la troisième af Stræmmere, Haandværkere osv. Mellem disse Klasser var der befastet et svælgende Dyb, og det var mærkeligt, at Damernes Indflydelse især gjorde sig gjældende i denne Henseende. Naar f. Ex. en Mand af la première société ægtede en Dame af la seconde, kunde han ikke føre hende ind i sit Selskab, hvorimod en Dame af la première société kunde hæve sin Mand op til sig, dersom han hørte til la seconde société. Byen ligger sraat op ad en Bjergside, og de egentlige Optimater boe i den øverste Deel af Byen, hvorfor ogsaa Folket ærbødig kaldte dem ceux de la haute ville. Naar nu en Mand af la seconde société gjerne vilde hæve sig op til Patriciernes Raste, f. Ex. naar han havde erhvervet sig en betydelig Formue, bestræbte han sig for at komme op paa Bjerget, hvilket imidlertid maatte stec efterhaanden ved lidt efter lidt at liste sig derop. Dette var saaledes Tilfældet med den rigeste Banquier i Genève, Hentsch, hvem det virkelig var lykkedes at komme heelt op paa Bjerget; men nu indtraf den Ulykke, at hans Søn, der kunde have gjort Fordring paa hvilket som helst Parti, giftede sig med en Dame af la seconde société, og af dette havde følgende Familien ikke kunnet hæve sig op. Alt dette blev mig fortalt af den ellers saa forstandige Mre Moulton, der tilføiede, at det var ret sørgeligt, da den unge Hentsch ikke blot var meget rig, men ogsaa meget dannet og elskværdig, men jeg maatte jo kunne indsee, at det ikke kunde være anderledes. Fremdeles udviklede hun for mig, hvorledes det gik til med de Geniste Damers Opdragelse, og hvorledes Rastevæsenet indpodes dem fra Barnsbeen. Forældre, der staae i venskabeligt Forhold til hverandre, bringe deres Døttre sammen, allerede i det 4de eller 5te Aar. Disse

Sammenkomster finde Sted hver Søndag Eftermiddag og vedvare bestandig; de bestaae blot af Pigebørnene, der ganske ere overladte til sig selv. Først naar En af dem bliver gift, hedder det: „la société s'ouvre“, og der kan da gives unge Mandfolk Udgang, naar Aspiranten bliver foreslaaet af en af Damerne og antaget af Selskabet. Ogsaa blandt Drengbørnene fandtes der stundom flige Sammenkomster. Hun forsikrede mig, at dette System ikke blot stiftede varige og faste Venstaber for hele Livet, men at den gjensidige Indflydelse gjorde sig undertiden i den Grad gjældende, at mangen ung Pige, paa hvis Forbedring flere Gouvernanter's Bestræbelser vare strandede, skyldte denne Forening sin Forbedring og Dannelse.

Om alt dette endnu finder Sted i vor Tid, veed jeg ikke; jeg skulde imidlertid være tilbøielig til at troe, at de Idcer, der overalt have faaet Indpas siden 1830, ogsaa have yttret deres Virkning paa de Genffte Samfundsforhold.

Imidlertid vare Genferne meget stolte af deres Republik, og til de allermest patriotiske hørte den kjære Puerari. Da han en Dag med et velbehageligt Smil spurgte mig om, hvad jeg nu syntes om hans Republik, blev han meget forbauset, da jeg svarede ham, at, hvis der ikke manglede to Ubetydeligheder, nemlig Frihed og Lighed, vilde Republiken være fuldkommen, og jeg beviste min Paaastand ved at anføre, at der i Genf var Censur og Kasteøksen. Han stræbte rigtignok at gjendrive mig, men hans Argumentation overbeviste mig ikke.

Bonstetten havde derimod et klart Blik paa Forholdene. Genferne, sagde han, ere ikke synderlig poetiske eller ideelle, men de ere forstandige, retskafne og verdensfloge. De fleste Rigsmænd have erhvervet sig deres betydelige Formue i Ud-

landet og ere derefter komne tilbage til deres Fødeby, hvor de anvende deres Formue godt og udbrede Velvære blandt deres Medborgere. Det er blevet Skik, at unge Mennester af de hoiere Stænder sendes til Genf for der at uddanne sig, og det er derfor af Bigtighed for Genferne, at deres By bevarer det Ry for Moralitet og gode Sæder, som den i længere Tid har havt. Men hvor smukt dette i og for sig er, saa gjør det dog det selskabelige Liv lidt eensformigt og udbreder derover en vis Forsigtighed, et vist Gouvernantevæsen, der ikke tilfredsstiller i Længden. Den livlige Samtale, blandet med lidt vittig *médiance*, fandtes ikke her, og en Aften, da jeg var i Samtale med en Dame, sagde han til mig: *faites la médire un peu, Vous feriez une bonne action*. Iøvrigt fandt jeg, at Damerne dog ikke vare saa bange derfor, naar de havde Fremmede for sig, der kom og gik, men de vare maaskee mere tilbageholdende ligeoverfor deres Landsmænd.

Ved Puerari og Bonstetten bleve vi da indførte i dette Selskab, hvor man kom os imøde med den største Velvillie, og hvor jeg befandt mig særdeles vel. Vore første Beskjendtskaber vare Familierne Moulton, Pictet og Constant. Den første af disse har jeg allerede nævnt; den bestod af en gammel Fader og en ikke ung Datter, men som ved sin Forstand, sin interessante Samtale og sit hele imødekommende Væsen vandt mit hele Venfskab. I dette Huus og flere Steder traf vi ogsaa sammen med en anden ældre Dame, *Mlle Tremblen*, der egentlig burde hedde *tremblante*, thi hun var i en uafbrudt Bevægelse og var aldeles ude af sig selv, naar vi sang og musicerede; disse to Damer vare vore afgjorte Beskjytterinder. *Mr. Pictet* var en høflig Mand, men fornem, en rigtig noble *Genevois*. Han havde

opholdt sig en Tid lang i Odesfa, hvor han tilligemed nogle andre der bosiddende Genfere havde været virksom ved en herskende Epidemi; han fik St. Annaordenen i denne Anledning og talte gjerne om denne Tid, hvorfor man ogsaa i Smug kaldte ham le grand turc eller Pictetmon mérite. Hans Kone var overordentlig deilig og elstværdig; hun sang smukt, og vi musicerede meget sammen. Mr. Constant, en Fætter til Benjamin Constant, var en af de Genfste Matadorer. Han havde gjort sin Lykke i China og havde, besynderligt nok, dersfra hjembragt et aldeles chinesisst Physiognomi, dersom han ikke havde haft det før. Hans Vandsted, hvor vi vare hos ham, var det yndigste, man kunde tænke sig; det laa paa det Sted, hvor Rhone og Arve strømme sammen, og man havde dersfra den prægtigste Udsigt til den majestætiske Montblanc.

En Formiddag gjorde vi en Tour ud til Ferney for at see Voltaires Bolig. Et Par af Bærelserne vare bibeholdte aldeles urørte. Man kunde i dem ret see, hvilke Mænd Voltaire havde sat Priis paa, da Væggene vare bedækkede med Portraiter af Catharina II, Clemens XIV, Skuespilleren Le Kain, Washington, Familien Calas, Franklin, Delille, Diderot, Newton, Racine, Corneille, Milton, Marmontel, Leibniz, d'Alembert o. fl. En gammel Gartner, der som Dreng havde kjendt Voltaire, førte os omkring i Haven. Han fortalte os følgende Historie, der ret karakteriserer de to Personer, der forekomme i den. Den berømte engelske Historiefriber Gibbon, der boede i Lausanne, var, jeg veed ikke af hvilken Marsag, kommen i et spændt Forhold til Voltaire, som han iøvrigt ikke kjendte personlig. For at forløse sig med ham reiste han til Ferney og lod sig melde, men Voltaire vilde ikke see ham. Man anviste ham Bærel-

fer, bragte ham hans Maaltider, men Værten forblev usynlig. Da han imidlertid gjerne vilde see Voltaire, bestat han Rudsken til at lade Voltaires tamme Hoppe løbe ind i Haven, hvor han skjulte sig bag en Bust, og, da Voltaire kom ned for at lokke Hoppen ud af Haven, fik han ham da at see, men Voltaire havde mærket det. Han gif da ind og jagde til sin Secretair Wagnière: Allez demander douze sous à cet Anglais parce qu'il a vu la bête. Wagnière udrettede sit Wrinde bogstaveligt, og Gibbon gav ham 24 sous med de Ord: en voici 24, ainsi j'ai payé pour deux séances. Svaret morede Voltaire, men han blev lige stiv, og tilfidsit blev da Gibbon kjed heraf. Da Aftenmaden blev bragt ham, brændte han en Tallerken i Lyset, saa at den blev sort, og skrev med en Gaffelspids i Soden: Mr. Voltaire est comme le bon Dieu dans l'eucharistie, on le boit, on le mange, mais on ne le voit pas. Tallerkenen blev bragt Voltaire, der nu ikke længer kunde modstaac, men udbrod: Eh bien! faites le venir, cet aimable incrédule.

Gartneren viste os ogsaa en Bog, hvori Voltaire opklæbede Segl, som fandtes paa de Breve, han modtog. Han noterede Navnene derved, og, inden han siden aabnede et Brev, saae han efter i sit Register, hvem Skriveren var, og derpaa bestemte han, om han vilde læse Brevet eller ikke. De Attester, han i denne Bog gav sine Correspondenter, ligne hans hvasse Tunge; saaledes seer man i Bogen Anmærkninger som: fou de Toulon, fou de Lyon, le Cte Polesnigo de Venise qui fait de mauvais vers osv. Gartneren fortalte os, at Sønnen af en saadan fou havde budt ham endeel Penge for at faae sin Faders Segl og Attest udrevet, men han havde ikke troet sig berettiget til at efterkomme dette Ønske.

Da jeg siden engang kom til at tale med Bonstetten

om Voltaire og mit Besøg i Ferney, fortalte han mig ogsaa nogle Træk, som jeg her vil nedskrive. Som ungt Menneske var Bonstetten bleven modtaget med megen Forekommenhed af Voltaire og kom hyppigt til Ferney, hvor der ofte var Selskab. Ved disse Leiligheder var Voltaire særdeles elskværdig, fuld af Vid og af Venlighed mod sine Gjæster. Smidlertid var han, som bekjendt, ikke altid ganske reen i sin Mund, og man forberedte ham da paa, at han maatte lægge Haand paa sin Tunge. Saaledes, fortalte Bonstetten, naar *Mme Necker*, *Mme Staëls Moder*, der dengang var en ung, meget strengt opdraget Pige, kom til Ferney, maatte han altid love at være sags. Stundom blev der spillet Komedie i Ferney, og Bonstetten havde ikke blot seet Voltaire spille Lusignan i Zaïre, men selv udført en lille Rolle. Voltaire var da tilstede ved Prøverne som et Slags Instructeur. Engang havde man overtalt en ung, smuk Pige til at paatage sig en Rolle. Hun var nylig udtraadt af Klosterpensionen og var meget bly og ængstelig, deels paa Grund af sin Opdragelse, deels formedelst Rollen og Voltaires Nærværelse. Hun ramsede da sin Rolle op uden Følelse og Foredrag. Voltaire, der stod i Couliksen, blev kjed heraf, stampede i Gulvet med sin Fod og sin Stof og udraabte: *Non, cela ne va pas! figurez-vous que des dragons fussent venus pour violer votre couvent, vous parleriez d'une autre manière osv.* Den itakkels Pige blev saa forskrækket over denne Tiltale, at Virkningen af hendes Angst yttrede sig i en Vandstrøm, der flød henad Gulvet.

Da jeg i Samtalens Gang kom til at nævne Voltaires Brevvevling med Christian VII, fortalte Bonstetten, at i Aaret 1768, da Kongen reisste udenlands, havde ogsaa han, som 23aarigt ungt Menneske, gjort en Reise i Frankrig og

Holland. Paa Veien var han stødt sammen med nogle Landsmænd, der tjente i Frankrig som Officerer og bare den schweizerste røde Uniform. De fortsatte Reisen sammen og kom da i Holland til en stor Papirfabrik, som de ønskede at besøge. Man kom dem imøde ikke blot med Forekommenhed, men endog saa med en Verbødighed, der satte dem i Forlegenhed. Sluttelig nærmede Bestyreren sig til Bonstetten med en Kamme og bad ham personlig at forfærdige et Arkt Papir, hvilket man da vilde opbevare i Fabrikken til Erindring om ham. Aldeles forbauset opfyldte Bonstetten hans Ønske; men nogle Dage efter opløstes Gaarden, da man berettede ham, at det var den danske Konge, man ventede, og at man havde antaget ham for denne, der reisste incognito og civilklædt med et Følge i røde Uniformer.

Efterat vi nu havde opholdt os en Fjortendags Tid i Genève, fandt vi det rigtigt at gjøre vor Schweizerreise nu i den skjønneste Aarstid i Slutningen af Juli Maaned. Et Par Dage før vor Afreise vilde Tilfældet, at jeg skulde gjøre et interessant Bekjendtskab. Ved Middagsbordet i Restaurationen kom jeg til at sidde ved Siden af nogle Franskmænd, og paa min anden Side sad en Mand, der ogsaa talte Fransk, men med tydsk Accent. Talen var om Italienerne, som jeg forsvarede mod de Udsald, man sædvanlig gjør imod dem. Min ovennævnte Sidemand talte livligt med, og hans Uttringer røbede, at han var en Schweizer. For at bringe Forlig tilveie mellem de stridende Parter, bemærkede en af Franskmændene, at hver Nation vistnok havde sine gode og sine mindre heldige Egenskaber, og slutttede med de Ord: „il n'y a point de rose sans épines.“ „Excepte la rose des Alpes,“ bemærkede Schweizeren. Dette vittige Svar gav mig Anledning til at tale

mere med Manden, og, da jeg i Samtalens Gang yttrede, at jeg var Dansk, spurgte han mig, om jeg kjendte Fru Brun, og nævnte sig som Heinrich Bschoffe fra Narau. Samme Dag traf jeg atter sammen med ham hos Bonstetten og tilbragte nogle meget interessante Timer med disse to i saa forskjellige Retninger høit begavede Mænd.

Dagen før vor Afreise tilbragte vi hos Brindsen, der endnu samme Nat skulde reise til Basel for at modtage Hertugen af Glücksburg, eller, som han dengang kaldtes, af Holsteen-Bock, der egentlig var et Slags Overmentor for Brindsen og engang imellem besøgte ham for at conferere med Undermentorerne.

Den 29de Juli om Morgenen gik vi ombord i Dampskibet Guillaume Tell, hvor atter Bschoffe var det første Menneske, jeg saae, og vi gjorde da Touren sammen til Duchy, hvor vi gik i Land, medens han gik videre til Vevey. Under livlig Samtale og med Ledfagelse af et Musikcorps, der befandt sig ombord, gled vi nu i det skønneste Veir over den blanke Sø forbi de nydelige Smaasteder, der ligge ved Soëns Bred, og ankom om Middagen til Duchy, der er Lausanne's Havn, og fjørte derfra op til Ghen. Her var den Dag stor Lystighed ved Bjerget le Signal, der ligger i Nærheden af Lausanne. Folket morede sig med Skivestykning, Gynge, Dands, Spijs og Drikke, og de smaa Grupper i Lovhytterne, hvor Bordene vare besatte med tarvelige Retter og fulde Biinkruse, mindede os om lignende Scener i Hjemmet i Dyrchavstiden. I Diligencen, der fjørte os fra Lausanne, gjorde vi Bekjendtskab med en ung, særdeles elskværdig Tydsker ved Navn Mortimer, som vi med Glæde optog som vor tredie Rejsesælle paa Schweizertouren. I Bayerne traf vi sammen med Brindsen og hans Folge, i

hvis Selskab vi spiste til Middag, og samme Aften ankom vi til Bern, hvor vi ikke vilde opholde os, da vi, efter vor Reiseplan, dog vilde komme dertil paa Tilbageveien til Genève.

I Selskab med Mortimer reiste vi derfra til Thun; vi gik ombord i Postskibet, hvor Selskabet bestod af nogle Englændere med deres Damer og en Geistlig i Interlakon ved Navn Kosselet, med hvem vi snart kom i Samtale, og som fortalte os en heel Deel om det Bernske Aristokrati, hvis fordærvelige Indflydelse paa Folket han udmalede med de stærkeste Farver. De holdt, sagde han, den simple Mand i den største Uvidenhed, og derfor var Folket ogsaa dovent. Alle vilde være Førere for at kunne fortjene Saameget om Sommeren, at de kunde ligge paa den lade Side om Vinteren. Ved at omtale de fornemme Bernske Familier, kom han ogsaa til at omtale en Fru Haller, som jeg ogsaa havde hørt Bonstetten omtale, og herfra kom da Talen til at gaac over til Baggesen. Fru Haller, fortalte Kosselet, havde naturligviis ogsaa været en af Baggesens tilbedte Engle. Engang reiste Baggesen til Interlakon for at sværme hos sin Tilbedte, der uheldigviis var reist til Lauterbrunnen. Baggesen ilede efter hende, men her erfarede han, at Englen var fløiet over Wengernalp; han skyndte sig efter hende, men paa den høie Alp forlød Stræfterne ham, og udmattet kastede han sig i en Høstak, som Bønderne havde revet sammen. Snart efter indfandt Høets Eiermænd sig for at læsse deres Hø paa Wäler, og de bleve da meget forundrede, da de fandt i Stakken en Mand, der forsikrede dem, at de meget gjerne maatte dræbe ham, men paa ingen Maade tvinge ham til at reise sig. For nu at bringe deres menneskekjærlige Følelser i Harmoni med Om sorgen for deres Hø, valgte Bønderne at

bære Vaggesen i Høet til Grindelwald. Om han der fandt sin Engel, derom melder Historien Intet.

Under livlig og interessant Samtale gled vi langsomt ud i Thunerseen, hvorfra Thun viser sig, skjønt, liggende amphitheatralst op ad Skraaningen. I Begyndelsen ere Søens Bredder blide og venlige, men længere sydligt blive de steile, og man seer ud over sig de majestætiske isdækkede Alper, Eiger, Mönch og Jungfrau. Vi landede ved Neuhaus og kjørte derfra til Unterseen, der med de mange Huse, der her ere opførte for at modtage Fremmede, udgjør Et med Interlaken, der ligger mellem Thuner- og Brienzersøen i den mest romantiske Beliggenhed, indesluttet mellem høie Bjerge.

Bed Middagsbordet i Interlaken troede jeg næsten at være i London, thi der lød en engelsk Hvizlen fra alle Kanter. Jeg anfaae det næsten for et Held, at min Sidemand var en ung lystig Franskmand, der fortalte mig, at han var opdraget i Rusland, hvilket jeg ogsaa troede at kunne see paa hans Tourneur. Han var fuld af Liv og Munterhed, tracterede rask med Champagne og fortalte os, hvorlunde han, for ifølge et Væddemaal at gjøre de brienziske Syngepiger muntre, havde givet dem for 180 Francs Wiin at drikke, uden at Virkningen havde været synderlig mærkelig. Da vi udveglede vore Kort, faae jeg hans Navn, le comte Alexis de Saint-Priest. Mange Aar efter skulde jeg gjensee ham som fransk Gesandt i Kjøbenhavn, men saa aldeles forandret i Udseende, at jeg først ved en Samtale med ham om dette vort første Sammentræf fik Visshed om hans Identitet.

Det lod til, at den gode Rosselet syntes ligesaa godt om os som vi om ham, thi om Eftermiddagen indfandt

han sig hos os for at indbyde os til en Spadsfertour op paa Bjerget „der Rugen“, hvorfra man overskuer hele Landet mellem de to Søer og de to Byer med deres smukke venlige Huse.

Den følgende Dag kjørte vi i en let Charabanc til Zweilütschinen, hvor de to Floder, den sorte og den hvide Lütschine, forene sig, og derfra ankom vi til Lauterbrunnen, den prægtige Dal, der omgives af himmelhoie Bjerge, fra hvilke en Mængde Smaabække styrte ned. I Baggrunden kneiser den uhyre Jungfrau og sender sine Gletschere ned i Dalen. Vi gik hen til Vandfaldet, der Staubbach, der styrter ned fra en Høide af 780 Fod og, inden det naaer Torden, opløser sig i Støv. Vinden griber i den lange smalle Støvmasse, saa at den vaier frem og tilbage og i Solskinnet kaster sin Skygge paa den lodrette Klippevæg. En fransk Rejsende, Mr. de Walsh, har sammenlignet dette Vandfald med et Drapperi af Gaze, og Byron med Hælen af den hvide Hest, der omtales i Apokalypsen. Begge Sammenligninger kunne have deres Berettigelse: det kommer kun an paa den, der ser det. Fra Lauterbrunnen begave vi os til Grindelwald, hvis nedre Gletscher viste sig for os bestraalet af Solen og spillede i blaalig grønne Farver. Det var ret heldigt for Chamounyhalen, at vi havde seet den, førend vi kom hertil; den vilde ikke have gjort det Indtryk paa os, som den gjorde, dersom vi havde seet den efter Lauterbrunnen og Grindelwald. Da jeg om Eftermiddagen sad og aftegnede et af de smukke Schweizerhuse, der ligge her i Dalen, hørte jeg pludselig et Brag som af en nær Torden; det var en Lavine, der styrtede ned paa den modsatte Bjergside, jeg saae den altsaa ikke.

Vi fortsatte nu vor Vandring over den store Scheideck for

at komme ned i Haslidalen. Strax da vi begyndte vor Stigen, modte vi et Selskab af Rejsende og blandt dem Wilhelm Kothé (nu Præst i Bimmeløv), med hvem vi begynde et Par Ord, hvorpaa hver gik sin Vej. Siden saaes vi jævnligt i Genève. Oppe paa Scheideck fik vi Regu, der med enkelte Afbrydelser ledsagede os til Badet Rosenlauri, hvor vi bleve Ratten over. Vi traf der en Præst Day fra Bern og hans Son samt en Strasburger, Oppermann, der i Selskab med en Englænder havde gjort de eventyrlige Rejser paa de farligste Bjerge, over Algrunde og i Regioner, hvor kun undertiden enkelte Gemsejægere vove sig op. Hans Fortælling var meget interessant, men jeg kan ikke sige, at den opmuntrede mig til at gjøre ham det efter.

Den næste Formiddag, da Veiret klarede op, besøgte vi i Selskab med Oppermann Rosenlaurigletscheren, der i Reenhed og pragtfuldt Farvespil overgik alle de Gletschere, jeg hidtil havde seet. Veiret var blevet skjønt, og vi fortsatte vor Vandring efterat have sagt Farvel til Oppermann. Ikke længe efter stode vi ved Nedgangen til Haslidalen, hvorfra vi overskuede den yndige Dal og det hyggelige Mehningen, der ligger dernede. Snart hørte vi Reichenbachs bundre i sine syv Vandfald, der terrasséviis styrte ned fra det ene Bassin til det andet; men de skønneste Fald var det øverste og det nederste, hvor Floden har det lodretteste, altsaa mest imponerede Fald. Snart vare vi nede i Dalen og vandrede nu til det romantisk beliggende Brienz ved den skønne Sø. Efter Middagsbordet satte vi os i en Baad, der blev roet af to kvindelige Sluproere, og i Selskab med Brienzes velbekjendte fem Syngepiger roede vi over til Gießbach. Disse Piger have arrangeret simple Melodier paa en egen Maade, der gjør en særdeles smuk

Virkning. Melodien synges af den første Sopran, den anden Sopran og de to Alt'er danne Harmonien, men den femte synger en høi Overstemme, der egentlig giver det Hele sin eiendommelige Charakter. Under denne behagelige Musik roede vi over den speiklare Sø og bleve aldeles forbausede ved at see Gießbach, hvis Affætninger ere endnu lodrettere end Reichenbach. De hvide Stumcolonner arbeide sig frem gennem det smukke friske Grønde, hvormed Klipperne ere rigt bevoxede. Et af Faldene styrter ud over en Klippehale, i hvilken man kan gaae ind og see Vandfaldet bagfra. Overfjigten over det Hele havde vi bedst fra det Huus, der var behoet af en Skolemester, der med sine kjønne Døtre og rødmskede Sønner sang for os og, da vi kom ned fra Vandfaldet og stege i Baaden, gave os en harmonisk Hilsen med paa Veien. Nu istemte igjen Pigerne deres Sang, og i det deiligste Maaneskin glede vi langsomt over Søen tilbage til Brienz, hvor vi gjenfandt vore Venner, Fader og Søn Bay.

Den følgende Dag vendte vi tilbage til Mehringen, hvorfra vi over Susten-Scheideck vilde gaae ind i Canton Uri. Veien gaaer stadig opad op i Gadmenthal, hvor Bondebyen Gadmern allerede ligger 3750 Fod over Havet. Efter flere Timers Stigen, hvorved vi kom tæt forbi den store Steinalpgletscher, der staaer i Forbindelse med Furka og Rhonegletscheren, naaede vi det høieste Punct af Susten, 6980 Fod over Havet. Herfra førte Veien os ned i Meyenthal, og i det klareste Maaneskin kom vi til den romantisk liggende By Wasen, hvor Meyenbach og Reuß strømme sammen. Herfra gaaer Veien op paa St. Gotthard. Indtil Bondebyen Goshenen er Naturen mindre vild, men umuligt er det at beskrive den rædsomt majestætiske Dmg-

velse, der snart viser sig, og nu ovenikjøbet i den magiske Maanebelysning. I Dybet buldrer og raser Reußfloden og danner utallige Vandfald, der opsende Skumstyer, som sprøjte høit op mod Veien, der slynger sig langs med de himmelhøie nøgne Klipper. Flodens Larmen er aldeles bedøvende, og man føler Bystet beklemt. Endog vor Fører blev ganske fortunilet og ansaae hver og en af de Broer, der fore fra den ene til den anden Side af Floden, for die Teufelsbrücke. Denne Bro naaede vi da endelig. I en stor Bue strækker den sig over Afgrunden, og et stort Vandfald styrter ned ved Siden af den og bedækker Vandreuen med sit Skumstov. Kort efter kom vi igjennem das Urnerloch, en Gang, der er sprængt igjennem Klippen, og pludselig forandrer den hele Scene sig. Foran os laa i den yndigste Maanebelysning Urjerndalen med fine smilende grønne Enge og de uhydelig Smaaahyer Andermatt og Hospital. I Andermatt toge vi vort Natteparteer.

Den følgende Morgen steg vi ned til Gosheneu ad den samme Wei; men det var paafaldende, hvorledes Maanebelysningen havde virket paa hele Omgivelsen ved vor Opstigen. Hele den romantiske Natur, der vilde have gjort et ganske andet Indtryk, dersom vi igaar havde seet den ved Sollys, forekom os næsten prosaisk ved Sammenligningen. Vor vakre Fører Anton Lugambühl, som vi her afskedigede, havde sørget for en Bogn, i hvilken vi drog afsted paa den store St. Gotthardsvei, der slynger sig langs Reußfloden, snart paa den ene snart paa den anden Side. Ved Middagstid kom vi til Amsteg, hvor det morede os at høre italienske Udtryk midt i det tydske Sprog. Saa ledes hed Drikkepenge „Bonamane“, og et Par Bøndertoner fladrede om nogle Torklæder, som de kaldte „Fazzonettchen.“

Om Eftermiddagen kom vi forbi Tells Fødeby, Bürglen, og derefter til den smukke lille By Altorff. Paa Byens Torv, hvor Lindetræet stod, under hvilket Tell stod Ublet af sin Søns Hoved, er nu en Brønd med Tells Statue. Det var vor Agt at gaae over Bierwaldstätter-Søen endnu samme Eftermiddag; men, da vi kom til Flüelen, der ligger yndigt ved Bredden af den skønne Sø, blev Veiret ugunstigt, man frygtede for Föhnvinden, og for ikke at friste samme Skjæbne som Geßler og Tell bleve vi i Flüelen.

Da vi den følgende Morgen satte os i Vaaden for at roe over den i Schweizets Befrielsehistorie klassiske, skønne Sø, var Veiret gunstigere, skjøndt Himlen ikke var skyfri, hvilket havde det Gode, at vi ikke bleve gjennembrændte af Solen. Søen ligner Comosøen. Snart gaae de stejle, alvorlige Klipper heelt ned til Vandfladen, snart kommer man forbi venlige, skovbegrøede Skraainger. Vi stege i Land ved Tellenplatte, hvor et yndigt liggende Capel minder om Tells dristige Spring ud af Vaaden, hvori han var som Fange. Paa den anden Side af Søen ligger Rütli, hvor de Sammensporne mødtes. Det var vor Bestemmelse at lade os roe til Brunnen og derfra bestige Rigi; men Veiret var øiensynlig altfor ugunstigt, og vi besluttede da at opgive Rigitouren og lode os landsætte i Rüsnacht. Søens Charakter bliver nu blidere; grønne Enge og friske, smaa Skovpartier begrænse Bredderne. Fra Rüsnacht gif vi til Lucern, hvor vi ankom om Eftermiddagen. Inden vi gif ind i Byen, besøgte vi Oberst Pfyffers Have for at see Thorvaldsens Løve. Hvorledes denne nu, efter saamange Aars Forløb, seer ud, maa Gud vide; thi allerede dengang forekom Klippen, hvori den er hugget, os ikke haard nok til at kunne modstaae Luftens Indvirkning. I et Quis tæved

viste man os et Broderi af Hertuginde af Angouleme, forestillende et Faar i en Glorie, maaskee et Emblem paa Bourbonernes Heltmod i Modsaetning til Schweizernes. I den venlige By Lucern tilbragte vi nu den øvrige Deel af Dagen, og den følgende Dag kjørte vi deraf til Bern, hvor vi ankom om Aftenen.

I Bern vare vi saa særdeles heldige at faae Tag over Hovedet, da den ellers saa stille By var i Oprør i Anledning af den aarlige Musikfest, der afholdtes her, og som foranledigede en usædvanlig Tilstrømning af Fremmede og af Gjæster fra de andre Cantoner. Det afvigte Aar fandt denne Fest Sted i Genf, i Aar i Bern. Gaderne vrimslede af Folk med et rodt Baand i Knaphullet, der var Særkjendet for det schweizeriske Musikselskabs Medlemmer. Vi traf nu naturligtviis paa mange tidligere Bekjendte, paa Oppermann, Bah, Grev Hahn, Mr. Otley, som jeg ikke havde seet siden i Rom, Grev St. Priest, Constant fra Genf, Decker, som vi havde forladt i Milano, og flere.

Strax efter Ankomsten forefandt jeg to anbefalingsbreve fra den fortræffelige Bonstetten, et til Fru Haller og et til Professor Wyls. Den vakre unge Bah tilbød strax at føre os omkring i Staden, og under hans og Oppermanns Veiledning toge vi da Byens Mærkværdigheder i Diezhyn. Blandt Andet saae vi da ogsaa Stadsgraven, hvor der var et helt Menageri af Ulve, Hjorte, og fremfor Alt de berømte Bernske Bjørne. I denne Anledning mindedes jeg om en morsom Historie, der foresaldt i Diligencen mellem Lausanne og Bern. Med os var en Leietjener fra Canton de Vaud, hvilket Cantons Baaben med Indskriften Liberté et Patrie vi saae overalt. Vor Medreisende Mortimer spurgte Leietjeneren, om disse Ord stode i alle Can-

tonernes Vaaben, hvortil han svarede meget alvorligt: „Non, Mr., à Berne on a un ours au lieu de liberté et patrie.“

Forhønet med Brevet fra Bonstetten besøgte jeg Fru Haller, en kundskabsrig og derhos behagelig og elskværdig Dame, der vel sagtens paa Grund af Bonstettens Anbefaling modtog mig med den største Forekommenhed. Jeg maatte fortælle hende om Dehlenschläger, som hun kjendte personlig, og om Fru Brun, som hun kjendte af hendes Skrifter og af Bonstettens Fortællinger. Hun havde været en nøie Veninde af Baggesen, som hun holdt meget af, men om hvem hun dog dømte meget upartijf, da hun havde et skarpt Die for hans, vistnok ikke heller usynlige, Svagheder. Med Løfte om at besøge hende igjen den følgende Dag forlod jeg hende for at bivaane Proven paa den store Musikfest. Den gamle André fra Offenbach var kommen hertil for at dirigere to af ham componerede Musikker, en Symphoni og et Fadervor. De øvrige Musiknummere vare: Dies iræ af Cherubini, en Arie af Guglielmi, Ouverturen af Bestalinden, en Cantate af Danzi, Quartetten af Rossinis Moses og et Halleluja af Händel. Proven gik hjertelig slet, og det kunde ikke være anderledes. Næsten 350 Instrumentister og Sangere, der vare strømmede sammen fra alle Kanter og ikke vare vant til at musicere sammen, maatte naturligviis have stor Banffelighed ved at blive enige ved een Prove, hvortil endnu kommer, at det Canton, hvor Musikken udføres, danner ligesom Bjærnen, da man der tidligere har indstuderet Musikken, men uheldigviis var Bern netop bekjendt for ikke at være synderlig musicalf.

Den følgende Dag besøgte jeg Professor Whjs, der med største Venlighed viste mig Bibliotheket og det naturhistoriske Museum og derefter førte mig hen til Baggesens

ældste Son, Carl Waggesen, der var Præst i Bern, og med hvem jeg mange Aar derefter fornyede Bekjendtskab under hans Besøg i Kjøbenhavn.

Om Eftermiddagen fandt da Concerten Sted, og til min største Forundring gik Alt i det Hele langt bedre, end man skulde have sluttet sig til af Proven. Chorene gik ret godt, Soloerne derimod høist middelmaadigt; kun en ung og smuk Dame, M^{de}. Becken fra Lausanne, sang Elcia's Partie i Quartetten særdeles godt. Paa Grund af en mangelfuld Indstudering savnede man da ogsaa i Chorene den Kraft og Sikkerhed, man kunde ønske, og som Folge heraf den Virkning, som et saa talrigt Chorpersonale ellers vilde have frembragt.

Efter Concerten tilbragte jeg nogle Timer hos den elskværdige Fru Haller og begav mig derfra til Ballet, der var arrangeret paa Platformen, hvorfra man har den skønneste Udsigt til Alperne. Her var opført en uhyre stor Balsal, der vrilledes af festligklædte Damer og Herrer; selve Platformen var belyst med utallige Lamper og prydet med Cantonernes Vaabener i Transparent. Den hele Fest havde noget Fæagtigt, noget Blændende, der paa en interessant Maade contrasterede med de hvide, snebælte Alper, der majestætist og roligt laae i det Fjerne, belyste af det prægtigste Maanekkin. Paa Ballet traf jeg atter alle mine Bekjendte, Decker, Doppermann, Bay, Fru Haller, Wyls, Waggesen, St. Priest, og Flere, hvilke jeg Alle sagde Farvel, da vi den følgende Dag skulde reise tilbage til Genève.

Da vi denne Dags Aften kom til Lausanne, traf vi der Prinds Frederik, der var paa Tilbageveien til Genève, og, da vi Dagen derpaa kom til Genève, vare vi i de første Dage hver Dag hos Prindsen, hvor vi bleve forestillede

for Hertugen af Glücksburg, en særdeles forstandig og elskværdig Herre, der gjorde et høist behageligt Indtryk paa os. Ogsaa Rothe horte nu til de jævnlige Gjæster paa Blongeon.

Men, næppe vare vi komne lidt til Ro efter vor Schweizerreise, førend Selskabslivet igjen tog fat med fornyet Kraft. Bonstetten vilde indhente det Forsømte, og hver Aften sad vi med ham i hans lille Genspænderkarreet, hvori han førte os omkring til alle de Kredse, som han antog vilde interessere os. Et af vore første Besøg var hos Md. Boissier, en Datter af den tidligere berømte Læge Buttini, en meget begavet Dame, af hvem Prinds Christian under sit Ophold i Genève havde følt sig meget tiltrukket, og som efter den Tid jævnlig havde brevvekslet med ham. Vi traf hos hende ogsaa Hertugen af Glücksburg, og hun foresang os adskillige af hende selv componerede Romancer, af hvilke Compositionen forekom mig bedre end Udførelsen. Forresten maatte dette vel tilskrives hendes Sundhedstilstand, da hun endnu led af Følgerne af et Fald, saa at vi ikke ved vort første Besøg fik Leilighed til at beundre hendes Pianofortespil, som man stildrede os som aldeles udmærket, hvilket vi da ogsaa fandt bekræftet, da vi nogen Tid efter i Selskab med Prindsen og Hertugen med deres Følge tilbragte en Aften hos hende.

Ogsaa Puerari vilde ikke staae tilbage. Han gjorde os bekendt med Mr. Favre-Bertrand, en meget rig og dertil videnskabelig dannet Mand, der besidder et høist betydeligt Bibliothek, hvori Brøndsted havde arbejdet i længere Tid, da han der havde fundet Pragtværker, som han for-gjæves havde søgt i Pariserbibliotheket. Fru Favre var en høist elskværdig og interessant Dame, og saaledes var dette

Huus mig et af de kjæreste. Dgfaa hos Pueraris Broder Mr. Puerari-Vieusieux, vare vi i et større Selskab, hvor Grev Ranzau forestillede os for Brindsen af Würtemberg, der i tidligere Tid havde været Commandant i Kjøbenhavn, og som nu levede i Nærheden af Genève, hvor han beskæftigede sig med Lægekunsten. Bonstetten forfikrede, at han var lykkelig, naar han kunde faae fat paa En, der vilde lade sig curere af ham, og at han havde foreslaaet Bonstettens Svigerdatter at ville forløse hende, hvilket hun dog havde frabedt sig. Den næste Aften traf jeg ham igjen i et Selskab hos Bonstetten, hvor hele vort Bekjendtskab var samlet, og hvortil Følgende var Anledningen. Et Par Aftener iforveien havde Bonstetten hørt Mlle Trembley ved et Spillebord sige til en anden Dame, saaledes at han skulde høre det: „ce serait bien aimable de la part de M. de Bonstetten s'il faisait une société et qu'il invitât ces messieurs, pour qu'on pût entendre un peu de musique.“ Bonstetten lod, som han Titet havde hørt, og den anden gamle Dame sagde da: „il est si vieux, il est sourd.“ Men Selskabet fandt virkelig Sted, og ved Bortgangen henvendte Bonstetten sig til Mlle Trembley, idet han kaldte hende „la sage-femme de ma société“, da det var hende, der havde befordret det til Verden.

Hidtil havde Gerson og jeg været ene om at bestride den musicalske Underholdning i Genève; men nu kom der Hjælpetropper fra flere Sider. Vi vare blevne indførte hos et ungt Egtepar, Mr. Cazenove og hans smukke Kone, der vare bosiddende i Lyon, men tilbragte Sommeren i Genève hos Mandens Moder. Begge vare musicalske, især Fru Cazenove, der havde en velsklingende lille Stemme og meget musicalsk Sands. De ventede Besøg af en Dame fra Paris,

om hvis Sang der gif stort Ry, og i denne Anledning forberedte vi lidt Musik, da M^d. Cazenove vilde give en Musikasten. Den forventede rossignol de Paris, som Bonstetten kaldte hende, ankom da ogsaa. Det var en M^d. Dubignon, gift med en General Dubignon og ledsaget af en Mr. Fortin, en fortrinlig Tenordilettant. M^d. Dubignon var allerede som ganske ung af Keiserinde Josephine opdraget til at være hendes Kammerfangerinde og havde da naturligviis faaet den fuldstændigste Underviisning i Musik og Sang. Med en skjøn Mezzosopran forbandt hun den fuldendteste Skole, og at høre hende synges, hvadenten det var en Bravourarie eller den simpleste Romance, var en sand Nydelse. Fortin var en ypperlig Tenor, jeg sang med saa godt som muligt, og vort talrige Publicum var aldeles i Extase, Mlle Trembley var lige ved at falde ned af sin Stol af bare Henrykkelse. Den elskværdige lille M^d. Cazenove, der i Begyndelsen havde haft Mod, blev ganske sonderknust ved at høre M^d. Dubignon, men gav dog sit Bidrag til almindelig Tilfredshed. Denne rossignol de Paris forlod imidlertid Genève saa Dage efter, dog ikke uden at indbyde mig til sit Huus i Paris, hvilket jeg da ikke heller forsomte, og snart derpaa blev vore Musikkræfter styrkede ved Baron Beskows og hans Frues Ankomst. Beskow er saa vel bekendt som Digter, at jeg ikke behøver at omtale ham som saadan; men jeg skylder Sandheden at sige, at han og hans Hustru høre til de elskværdigste Mennesker jeg har truffet paa min Vej, og endnu i en lang Række af Aar efter vort første Bekjendtskab have de bevaret mig et hjerteligt Venstabskab. Beskow sang en smuk Tenor, foredrog med megen Smag, og saaledes var da vor Musik reorganiseret.

Bonstetten foreslog Bessow og Frue og mig at ledsage ham paa en Tour til Bevah. Denne Udflugt kom da ogsaa i Stand, og den 3die September om Morgenens mødtes vi paa Dampskibet Guillaume Tell. Af Bonstettens nylig udfomne Breve til Matthisson havde Bessow seet, at denne Dag netop var Oldingens 83de Fødselsdag, og i denne Anledning overrakte Fru Bessow ham en Bouquet, og Bessow et svensk Digt med Hensyn til Dagen. Jeg, der ikke havde anet det Mindste herom, stod nu med tomme Hænder, men jeg tænkte, at det gjælder rebus in arduis æquam servare mentem; jeg oversatte da, skjøndt omgivet af travle Matroser og larmende Passagerer, Digtet paa Lydsk.

Min Oversættelse var saa heldig at vinde baade Digterens og Modtagerens Bifald.

I det skjønneste Veir fore vi nu langs ad den deilige, speilglatte Genfersøes yndige Bredder. Bonstetten var uindtømmelig i sine Fortællinger om sig selv og Andre. Da vi kom forbi Nyon, fortalte han os, at han i lang Tid havde været bailli der, at han havde levet sammen med Matthisson, og han mindedes med inderlig Glæde, hvorlunde de To havde moret sig med at støde Kollbotter paa en Græsplet, som man kunde see fra Søen. Da Talen kom paa hans nylig udfomne Brevvevling med Matthisson, bemærkede han, at denne uden hans Vidende og Billie var bleven offentliggjort af Fuesli, og var meget utilfreds med, at hans undertiden skarpe Bemærkninger om Genferne saaledes vare komne ud i Publicum. „Quand j'ai lu ces lettres imprimées,“ sagde han, „je me suis imaginé de me promener en chemise par les rues de Genève.“

Den sydlige Side af Søen henimod de af la nouvelle

Héloise saa bekjendte rochers de la Meillerie er det skjønneste Parti, men den nordlige Side er flad og bedækket med Viimbjerger; „c'est le paradis des ivrognes“, sagde Bonstetten. Da vi om Eftermiddagen kom til Vevey, ledsagede vi Bonstetten til Hotellet og kjørte derefter i en Charabanc forbi Clarens, Slottet Chatelar og Montreux til Chillon, hvor vi besaa Slottet, der ligger paa en Klippe i Søen, hvorfra man har den skjønneste Udsigt. I et klart venligt Maaneskin kjørte vi tilbage til Vevey, hvor vi fandt vor gamle Ven, der havde tilberedt os et hyggeligt Theebord. I Anledning af Chillon kom vi til at tale om Lord Byron, og nu havde Bonstetten atter Udskilligt at fortælle. Lord Byron havde besøgt ham, og nogle Dage efter vilde Bonstetten gjengjælde Visiten og tog da ud til det Landsted, Byron beboede. Her blev han modtaget af en Herre, der bad ham om at vente lidt, da Byron var beskæftiget; men strax efter hørte han en Skrigen og Støien og saa da Lorden jagende efter nogle unge Piger paa en Altan, der gik rundtom Huset; han antog da, at det var bedst at komme igjen en anden Gang. Ifølge Anmodning af Byron indførte han ham hos Md. Staël-Holstein, der modtog ham i sin Salon, hvor hun var omgivet af endeel engelske Damer. Da Byron fik Die paa sine Landsmandinder, der vare hans affagte Fjender, standsede han, blegnede, og hans Læber zittrede. Md. Staël gik tilbage til Damerne, der snart mærkede, at han ønskede dem bort, og altsaa anbefalede sig. Nu blev Samtalen levende mellem Md. Staël og Byron, der blev overvældet med temmelig nærgaaende Spørgsmaal, hvilke han, der ikke talte godt Fransk, besvarede kort, men stundom meget skarpt. Blandt Andet frittede hun ham stærkt med Hensyn til hans Dameselskab og yttrede, at man havde

seet ham tumlende sig i en Baad paa Søen, naar den var i stærkt Oprør, og at man havde lagt Mærke til noget Hvidt, der var hos ham i Baaden. Byron gav undvigende Svar, men, da Md. Staëls Inquisition blev noget paatrængende, forsikrede han, at det Hvide, man havde seet, var hverken meer eller mindre end en hvid Hund.

Ogsaa om Md. Staël fortalte Bonstetten Afskilligt, der havde været mig ubekjendt. Da hun paa en Reise kom til Lyon, viste Byen hende stor Opmærksomhed; i Theatret vare Alles Dine henvendte paa hende, og hendes Forsængelighed fandt sig naturligviis smigret ved denne Triumph. Bludselig saae man hende fordybet i Samtale med en Mand, der i den Grad beskæftigede hende, at hun vendte Ryggen til Publicum for ganske at kunne hengive sig til at tale med ham. Denne Mand var Rocca, en fransk Officeer, der havde tjent ved Armeen i Spanien og var saaledes mishandlet af de Saar, han havde faaet, at han gik paa Krykker. Han blev uundværlig for Md. Staël og reisste med hende, og i Stockholm giftede hun sig med ham, og, ligesom om hun ikke ansaae dette Egtteskab for tilstrækkelig bindende, lod hun sig anden Gang vie til ham i Coppet, begge Gange imidlertid i al Hemmelighed, saa at Bonstetten endog havde været tilstede ved Bryllupsgildet uden at vide Anledningen dertil. Rocca havde fortalt Bonstetten, at det ikke var ham, der havde drevet paa Egtteskabet, at han tværtimod havde gjort Indvendinger, da han dog levede som Mand i Huset, nød al den Agtelse hos Md. Staël og hendes Tjenerskab, som en Gemal kunde gjøre Fordring paa, uden at være nødt til at gjøre Husets Honneurs som dets Herre; men det havde været hendes bestemte Villie. Rocca var af en svagelig Helbred og døde ogsaa snart efter Md. Staël, der

efterlod ham en betydelig Formue. I Sidstningen af sin Levetid fød hun aldrig og led derved forfærdeligt; de to Egtefolk havde kun een Time til deres egen Raadighed, da den øvrige Deel af Dagen var optaget af den Mængde Fremmede, der uafsladelig gjæstede Coppet. I en saadan eenlig Time bad Rocca hende om dog at bestræbe sig for at faae nogen Hvile. Hun tilstod ham da, at naar hun lukkede Dinene, troede hun at see ham dod. Han gav hende spøgende sit Vresord paa ikke at døe under hendes Sovn, og han benyttede sin Overmagt over hende til frendeles at skaffe hende Søvnens Hvile i enkelte Timer.

Under disse og mange andre Fortællinger gif Tiden saaledes, at vi nær aldrig vare komne tilfængs.

Den følgende Dag begav jeg mig paa en Vandring op paa et høit Bjerg bagved Bevah for at komme til en Sennhytte, le chalet des Pleiades, hvor der boede nogle Vønderfolk, der havde syv Børn, efter hvilke Stedet havde faaet sit Navn, og som vare i Besiddelse af et sjelden musicalsk Talent. Det var Mlle Moulton, der havde paalagt mig ikke at forsømme at gaae derop. Veien førte mig i Begyndelsen gjennem Wiinbjerge, der mindede mig om de mindst behagelige Vandringer i Italien, hvor man gaaer mellem to Rækker hvide Mure. Men snart kom jeg saa høit, at Udsigten blev fri, og Blikket vandrede over den skjønne Sø med de takkede Klipper ligesom og det yndige Bevah langt nede. Saaledes gif jeg forbi Slottet Hauteville, hvorfra Udsigten er skjønnest, og igjennem Vønderbyerne St. Légier og Bloney. Paa Veien mødte jeg baade Manden og Konen fra les Pleiades, der fortalte mig, at Børnene, for hvis Skyld jeg egentlig var gaaet derop, vare vendte tilbage til Hofstøl, hvor de vare anbragte i det Fel-

lenbergſke Inſtitut. Da jeg imidlertid var kommen ſaavidt, vilde jeg ikke gaac tilbage, men pludſelig indhullede en tyk Sky Bjerget og alle Omgivelſer i den Grad, at jeg ikke kunde ſee tyve Skridt omkring mig. Her tog jeg fejl af Stien og kom i Nærheden af Badet Valliaz, da jeg heldigviis traf paa nogle Bønderkoner, der viſte mig paa rette Wei. Jeg maatte nu krable tværs over Bjergtoppen og naacde omſider le chalet des Pleïades, hvor la bonne vieille tante, ſom Manden og Konen havde kaldt hende, modtog mig med Jubel, da jeg bragte hende Hilsen fra Mlle. Moul-tou. Efterat jeg havde udhvilet og forfrisket mig, tiltraadte jeg Tilbagevandringen, hvor jeg da fik endnu bedre Anledning til at nyde de ſkønne Udsigter over Søen og dens Omgivelſer, ſkjøndt jeg, ærligt talt, ikke ſætter ſaa stor Pris paa Udsigter ſom paa Indſigter, hvormed jeg mener, at jeg foretrækker at beſtue et maleriſt Landskab, ja endog en maleriſt Stue, fremfor diſſe Overſigter over uhyre Strækninger, der ligge for En ligesom Landkort, og hvor man føler ſig ſom en Fugl, der ikke har blivende Sted.

Bed Hauteville mødte jeg Bonſtetten og Beſkows, der fortalte mig, at vi vare indbudne til Middag paa Landſtedet la Chaponnière, der beboedes af en liſlandſk Adelsmand, Hr. v. Voß, gift med en polſk Dame, en født Lapuſka, der var opdraget ved det florentinſke Hof. Hr. v. Voß og hans Gemalinde vare begge høiſt dannede og forekommende Folk med den fineſte Verdenstone, han ſelv en særdeles dygtig Pianift; men trods diſſe Fuldkommenheder ſyntes diſſe to Ægtefolk at kjede ſig hjerteligt med hinanden, ligesom der mellem dem indbyrdes var et Slags Ceremoniel, der var intet mindre end tiltalende.

Dagen efter gif vi tilbage med Dampſkibet til Genève.

Bonstetten forlod os ved Duchy, da han vilde gjøre nogle Besøg i Laufanne.

Genève er omgivet af skønne Landsteder, alle nydelige og comfortable, nogle endog prægtige. Til de sidste høre Hertugen af Clermont-Tonnerre's og Mr. Saladin's, hvor jeg tilbragte et Par Aftener i glimrende Selskaber. Saladin, en af de Genffte Matadorer, havde ladet sin Villa opbygge med uhyre Beføstning af en italiensk Bygmester. Han havde længe søgt efter et Punct, hvorfra man kunde nyde Udsigten til Montblanc og oversee Søen; endelig havde han fundet et saadant fra Toppen af et Æbletræ, hvor han var krøbet op. Han kjøbte da denne Grund, lod Træet staae og lod nu, som man fortalte mig, 60,000 Læs Jord bringe dertil, saa at hele Terrainet kom i Flugt med Træets Top. Forresten var denne Kroesus en kold høflig Person med et ubehageligt Udvortes, der syntes at sætte sin Stolt-
hed i sit skønne Landsted, som uafslædig var Gjenstanden for hans Underholdning. Forresten indtraf der i et Selskab hos Saladin en snurrig Begivenhed. Ifølge Modens tyranniske Bud bare alle Damer dengang en coiffure à la chinoise, det vil sige, Haarene opstrøgne i en høi Spids. En af de til Selskabet Indbudne var Hertugen af Guiche med hans smukke Gemalinde, om hvem chronique scandaleuse vidste at fortælle Meget, men om hvem det tillige var afgjort, at hun var Modens Dronning ved det franske Hof. Hun lod temmelig længe vente paa sig. Endelig viste hun sig da, men — hvilken Skræk! hun bar Haaret aldeles fladt. Man kan tænke sig, hvor forstemte alle Damer bleve ved denne ubehagelige Overraskelse.

I Anledning af de mange smukke Landsteder og det selskabelige Liv, Genferne føre, yttrede jeg for Bonstetten,

at her maatte være stor Velstand, hvilket han indrømmede, idet han tilspøiede, at der hvert Dieblif kom en Genfer hjem fra Amerika eller Rusland eller Ostindien eller China og medbragte en betydelig Formue, som han da anvendte fornuftigt i sin Fødeby, hvor han levede behageligt uden at gjøre stor Figur, og saaledes lagde Renter til Capital. Genferne, sagde han, havde megen Speculationsaand, og heri vare de forskjellige fra de Danske. Da han under Schweiz's fortrykte Periode var i Kjøbenhavn, havde han den Plan at anbringe sin Søn ved Handelen, og i denne Anledning raadsførte han sig med Brun og Etatsraad de Coninck, der raadede ham dertil og til at etablere ham i Kjøbenhavn, hvor man, efter deres Sigende, kunde gjøre de betydeligste Speculationer, uden at det blev bemærket. Dette minder mig forresten om noget Vignende, jeg har hørt fortælle. I Slutningen af Frederik den Sjettes Regjering klagedes der meget over, at der ikke gjordes Noget for at ophjælpe Kjøbenhavns Handel, og navnlig lagde man stærkt Eftertryk paa en Medsættelse af Havnaafgifter, Laste penge osv. Kort efter sin Thronbestigelse lod Christian VIII Hofraad Hambro kalde for at spørge ham om hans Mening, og om han ogsaa antog, at disse Afgifters Formindskelse vilde have Indflydelse paa Handelen. Hambro svarede: „Jeg troer det ikke; men, dersom det er D. M. magtpaaligende at gjøre Noget for Kjøbenhavns Handel, raader jeg Dem til at forskrive nogle dygtige Kjøbmænd fra England.“

Allerede tidligere havde jeg i et Selstak hos Bonstetten gjort Bekjendtskab med den berømte Sismondi, le généreux publiciste, le grand historien libéral, som den franske Forfatter Taillandier kalder ham. Smidlertid havde man

ikke i Genøve rigtig Tro til hans Liberalisme, skjøndt han hørte til det liberale Parti, og man fremhævede i denne Anledning, at han oprindeligt hed Simond, men for at undgaae Forbryling med en anden Mr. Simon, kaldte han sig Simonde: forsaavidt var Alting godt. Men nu fandt han i sine Underjøgelsjer i Italiens Historie i Middelalderen omtalt en adelig Familie de Sismondi, der var uddød, og uden at føre noget som helst Beviis for sit Slægtskab med denne, ja uden engang at give Bink dertil, kaldte han sig paa engang Sismonde de Sismondi. Man fandt dette for aristokratisk for en Liberal. Den gode Puerari, der var lidt pedantisk, meente derhos, at han næppe var paalidelig som Historiker, og anførte derfor følgende Beviis. Sismondi beboede Vel-Etagen i et Huus, hvor der var Stue-etage og Mezzanin. Nu, meente Puerari, var det jo aabenbart, at han boede au premier, men Sismondi paastod, at han boede au second. En Mand, der kunde paastaae Saadant, var jo dog ikke at lide paa som Historieskriver. Hvadenten han nu var Aristokrat eller Liberal, paalidelig eller ikke, saa var han en høist elskværdig Mand, i hvis Huus jeg tilbragte nogle meget behagelige Aftener i interessante Samtaler med ham og hans Hustru, en født Englænderinde, der var en nøie Veninde af Fru Bunsen i Rom, om hvem jeg da maatte fortælle hende Alt, hvad jeg vidste. Hos Sismondi traf jeg ogsaa sammen med Mr. Dumont, der havde været Secretair hos Mirabeau, havde redigeret en Deel af hans Taler og i det Hele været Vidne til hele den mærkelige Tid i Begyndelsen af den franske Revolution; efter hans Død udkom hans Erindringer under Titel af: Souvenirs sur Mirabeau et les deux premières assemblées législatives. Det var for mig en stor Nydelse at være opmærk-

som Tilhører ved de Samtaler, der fandt Sted mellem ham, Bonstetten og Sismondi.

Ogsaa hos den Mr. Simon, der havde bevæget Sismondi til at forandre sit Navn, tilbragte jeg en behagelig Dag i en interessant Kredss. Simon havde gjort betydelige Reiser, navnlig i Nordamerika, hvilke han havde beskrevet; dertil kom, at han var en dygtig Maler. I hans Værelse hang der et Maleri af Vandfaldet ved Niagara, som han havde malet paa Stedet. Der var i dette Billede en Sparksomhed i Farve og dog en saa vidunderlig Ulysvirkning, at det aldeles mindede mig om et Landskab af Membranødt, jeg havde set i Cardinal Fesch's Galleri i Rom.

Man havde modtaget os med saamegen Venlighed i Genève, vore Venner og Bekjendte gabe os den Forsikkring, at de nødigt saae os drage bort, saa at vi opfattede vor Vortreise fra Dag til anden. Men nu stundede det ad September Maanedes Ende, og, efterat vi med Veemod havde gjort vore mangfoldige Afstedsbeføg, forlode vi Genève den 23de September.

Frankrig.

Vi forlode Genève saa tidligt om Morgenen, at det endnu var mørkt, og vi ikke kunde see vore Medreisende i Diligencen. I Begyndelsen vare Gerson og jeg alene i Coupeen, men snart blev den tredie Plads indtaget af en ældre, noget gnaven Herre, der paa mit Spørgsmaal, om han tillod mig at ryge Tobak, svarede meget tørt: „il le faut bien, puisque Vous avez cette mauvaise habitude.“

Ved Bellegarde bleve vi meget høfligt, men meget strengt
 visiterede. Følgende Samtale forefaldt her mellem en doua-
 nier og en smuk ung Dame: „A qui est ce paquet?“ —
 „A moi, Mr.“ — Voulez-vous bien ouvrir.“ — „Mr.,
 il n'y a dedans que deux robes et un shall; je Vous pro-
 mets qu'il n'y a autre chose.“ — „C'est fort bien, ouvrez,
 nous verrons.“ — „Mais pourquoi ouvrir, Vous pouvez
 Vous fier à moi.“ — „Mlle., je le voudrais bien, mais
 c'est que nous ne nous fions à personne“, og hun maatte
 luffe op. Ved Frokosten i Bellegarde bleve vi meget gode
 Venner med en aldrende Herre, der paa ægte gammelfransk
 Maneer behandlede Damerne paa den galanteste Maade,
 ganske en preux chevalier. Han byttede siden Plads med
 vor gnavne Sidemand, og nu lærte vi ham da noiere at
 kjende. Han var Ludvigsriddet, hed Dommen, havde været
 Page hos Ludvig den 18de, var emigreret, derpaa gaaet i
 russisk, østerrigsk og preussisk Tjeneste. Han havde i læn-
 gere Tid boet i Hamborg, hvor han havde været Dands-
 mester; her havde han kjendt Grev Ranzau, af hvem han
 den foregaaende Dag var bleven forestillet for Brindsen,
 hos hvem han havde spist til Middag. Han var en ægte
 Typus paa en Herre af ancien régime, ret underholdende,
 meget lappet for sin Alder, men høflig og af de fineste For-
 mer, dertil en ivrig Ultraroyalist, der ikke kunde tilgive
 Ludvig den 18de, at han havde givet Chartet. Under lystige
 Samtaler med vor ungdommelige gamle Rejseskammerat an-
 kom vi den næste Morgen til Lyon, hvor vi bleve et Par
 Dage for at see Byens Mærkværdigheder. I Theatret saae
 jeg den fortræffelige Potier, denne hyperlige Skuespiller,
 hos hvem man ikke ret vidste, hvad man mest skulde beun-
 dre, hans komiske Kraft eller hans rørende, velgjørende

Ænderlighed. En af de Røller, hvori jeg saae ham her, var i le garde du commerce, der har foretvævet Heiberg i „de Uadskillelige“. Ogsaa saae jeg her en taalelig Forestilling af Tartuffe, hvor der da foresaldt den pudfige Scene, at, da den Replik forekom: „nous vivons sous un prince qui déteste la fraude“, gav vor gode Ultraroyalist Dommey sig til at klappe, hvorved Publicum svarede med en eenstemmig Gysføn. Mr. Dommey blev „lidt flau derved“ og vendte sig til mig med de Ord: „Comme on est bête! est-ce donc Charles X que j'ai applaudi? ces ignorants ne savent pas qu'il s'agit de Louis XIV; mais, que voulez-vous, il faut excuser les Lyonnais, car les Parisiens ne sont pas plus sensés“. Iøvrigt var han da ikke just personlig tilfreds med Regjeringen, thi han, ligesom de andre revenants, klagede over, at der ikke var blevet gjort nok for ham.

Efter en tre Dages eensformig og kjedelig Reise kom vi da den fjerde Dags Middag til Paris. Det var for mig, som om jeg gjenfaae en gammel Ven, da vi fjørte over Pont-neuf, og jeg saae de bekjendte Gader med de brogede Skildte, Mennefskrimlen, de alenlange Bogtaver paa Husene, og da vi havde faaet et foreløbigt Quarteer i et Hotel, løb jeg strax afsted med Gerson for at vise ham Palais Royal, Tuilerierne, Louvre, Champs Élysées osv.

Allerede den følgende Dag havde vi opspurgt adskillige af de Landsmænd, der opholdt sig i Paris, navnlig Grosferer Trier og Hindenburg. Iaa Dage efter traf jeg da værende Major Abrahamson, min Ven Eschricht, Grev Willebrahe, Dr. Schönberg fra Neapel, Søofficererne Polder, Mørk og Suenson, den fortræffelige Artilleriofficeer Bendz, den fra Kjøbenhavn formedelst en Ubefindighed expatrierede

Bourgeois, Maleren Lumont og Flere. Et Par Originaler var der da ogsaa blandt de herværende Landsmænd. Niccolai Fürst, der i sin Ungdom havde produceret sig som Digter og siden havde opholdt sig i Wien, hvor han var gaaet over til den katholske Religion, opholdt sig i Paris, hvor han gav Underviisning og forfattede litteraire og politiske Artikler til tyske Blade. De, der kjendte lidt nøiere til ham, meente, at han tildeels blev understøttet af den jesuitiske Congregation, i hvilken Mening jeg nogle Aar senere blev bestyrket, da jeg atter traf sammen med ham. Han var en godmodig, venlig Mand, der iøvrigt ikke syntes at besidde de Landssegnstaber, som Jesuiterne i Almindelighed fordrer hos deres Medfæber.

En anden Curiositet var Feldborg. Han havde jeg allerede kjendt flere Aar tidligere i Kjøbenhavn, hvor han kom tilbage efter et flereaarigt Ophold i England, og hvor han ved sin Optræden gjorde Fordring paa at blive anerkjendt som noget Betydeligt. Han havde nemlig oversat Mallings „Store og gode Handlinger“ og nogle danske Digte paa Engelsk, givet en Beskrivelse af Danmark under Navn af „Denmark delineated“, hvori der fandtes smukke Illustrationer, der egentlig vare det Bedste i Bogen osv. Han fik nu Udgang i de bedste Huse, men man mærkede snart, at han var ligesaa kjedelig som paatrængende. Han var meget bleg, gik altid sort klædt, med Kjolen knappet heelt op til Halsen og Hovedet dybt ned i Kjølekraven, hvorfor Fru Rahbek, der var stærk i at give Folk Ogenavne, kaldte ham „Ligheften“. Der var tillige noget forunderligt „Unheimlich“ ved ham. En Aften i Mathansons Huus, hvor han undertiden kom, sad vi ved Aftenbordet temmelig silde, da en af de Tilstedeværende bemærkede: „S Aften

blev vi da fri for Feldborg." Paa engang gav en af Damerne et Skrig, thi i Døren stod Feldborg, bleg og indsvøbt i sin sorte Beklædning, og saae ganske dæmonisk ud.

Efterat have reist meget omkring i Tjdskland var han nu kommen til Paris, hvor han besøgte mig og gjerne underholdt mig med Klager over, at man ikke havde anerkjendt ham i hans Fædreland, hvilke Jeremiader da for det Meste endte med de Ord: „Ja, Shakespeare har Ret, something is rotten in the state of Denmark.“ Han førte i Almindelighed en tyk Stambog med sig, hvori han ved sin Paatrængenhed havde faaet de største Celebriteter til at indskrive sig, og en Dag bad han da ogsaa mig om at skrive paa et Sted i Bogen. Jeg forsikrede ham, at jeg aldeles ikke kunde fortjene at opnaae en saadan Ære; da han imidlertid blev ved at plage mig, skrev jeg disse Linier:

Min Pen har aldrig havt den Lykke
 At skrive Noget, der var værdt at trykke.
 Hvor kommer da den Staffel til den Ære
 I et saa fornemt Selskab taalt at være?
 Derfor jeg kommer frem besteden, klog,
 Og træder ængstlig ind i Salen;
 Jeg skjuler ydmygt mig i Krog
 Foruden Bram og uden Pralen.
 Og spørger man: „hvem er den Fyr?“
 Saa svar: et staffels Reisedyr,
 Der sigte vil, ta'er man ham end ved Totten,
 At overalt, saavel som hist, something is rotten.

Han var meget tilfreds hermed; men nogen Tid efter fortalte han mig dog, at En havde gjort ham opmærksom paa, at der var noget Satirisk i det, jeg havde skrevet.

De Landsmænd, jeg daglig omgiffes med, vare Hindenburg og Bendz. Ofte besøgte jeg gamle Heiberg, som jeg

fandt ganske som for 7 Aar siden, boende i det samme
 Huus og i det samme Bærelse. Jeg blev da meget forun-
 dret en Dag, da jeg vilde see til ham, ved at erfare af
 Portneren, at han var flyttet ind i et andet Locale i Huset.
 Da jeg spurgte ham om Aarsagen hertil, svarede han mig:
 „Det kommer af, at Insecterne altid have været stemme
 imod mig. Oldenborrerne (Oldenborgerne) jog mig fra
 Danmark, og Bæggeluserne fra mit gamle Bærelse.“ Han
 var allerede dengang meget svagsynet og gif ikke meget ud;
 det var ham derfor meget behageligt, naar han kunde pas-
 siare ugeneert med en Landsmand, og han fortalte da med
 meget Lune, skjøndt ikke uden den Bitterhed, som altid havde
 karakteriseret ham, og som hans Skjæbne vistnok ikke havde
 bidraget til at mildne. Han var og blev en stiv Demokrat,
 og han yttrede sig derfor ogsaa meget strengt mod Malte-
 Brun, der, som en Veirhane, havde dreiet sig for alle Vinde,
 ja endog søgt og erholdt Tilladelse til at vende tilbage til
 Danmark. Heiberg og Malte-Brun havde staaet paa en spændt
 Fod med hinanden, men under Ludvig Heibergs Ophold i
 Paris vare de blevne saa nogenlunde forsonede, saa at de
 dog talte med hinanden, naar de traf sammen; men siden
 Malte-Brun, som Heiberg sagde, krøb til Korset, kom den gamle
 Spænding igjen. I denne Anledning fortalte Heiberg mig følgende
 morsomme Historie: Malte-Brun, der jo skrev Franssk til den
 største Fuldkommenhed, udtalte det kun ufuldkomment, især kunde
 han ikke udtale de bløde Lyd j og g. En Dag mødte han
 Heiberg, der spurgte ham, om det var sandt, at han havde
 søgt om Tilladelse til at reise tilbage til Danmark. Da Malte-
 Brun bekræftede dette, afbrød Heiberg Samtalen, og spurgte
 Malte-Brun om en Kulle Papirer, han havde under Armen, var
 Manuscripter til et geographisk Værk. „Ja,“ svarede Malte-

Brun, „jeg skal bringe det til min Forlægger, Boghandler Gide,“ hvilket Navn han udtalte „Schide.“ „Naa,“ svarede Heiberg, „faa Schide være med Dem!“ „Jeg kunde jo ikke ønske ham noget Bedre,“ tilføjede Heiberg, „end at hans Forlægger maatte være med ham.“ Vor Gesandt i Paris, General Juel, kaldte Heiberg „det femte Hjul,“ og ikke aldeles uden Grund, thi, naar det gjaldt at udvirke Noget for en Landsmand i Paris, var Generalen altfor lidt fremtrædende og virksom, hvorover især de danske Sø-officerer, der ønskede at træde i fransk Tjeneste, beklagede sig. Derimod var han særdeles høflig i sit Huus, hvis Honneurs hans forstandige og begavede Gemalinde gjorde med megen Elfsværdighed. Gerson og jeg bleve ofte indbudne til hans Bord, og vi fandt altid den mest forekommende Modtagelse. Her fornyede jeg Bekendtskabet med Brøndsted, som jeg for flere Aar siden havde kjendt, da jeg hørte hans Forelæsninger og undertiden kom til ham. Af denne udmærkede Mands elfsværdige Væsen og fortræffelige Charakter har Mynster i sin Biographi givet et faa tro og faa skjønt Billede, at jeg ikke behøver at sige Noget herom. Kun i eet Punct maa jeg være uenig med Biographen, nemlig med Hensyn til Brøndsteds musicalske Begavelse, men herom kunde Mynster, der selv var i høi Grad umusicalsk, ikke heller være en competent Dommer. Han fandt nemlig, at Brøndsteds musicalske Foredrag ikke behagede. „Grunden dertil,“ tilføier han, „var uden Tvivl, i det mindste tildeels, den, at han for meget søgte at gjøre Foredraget udtrykfuldt, og at han derover forsømte den tilbørlige Delicatesse i Behandlingen.“ Men heri laa det aldeles ikke. Brøndsted havde varm Interesse for Musik, og hans Dom om musicalske Compositioner var som oftest rigtig og

træffende; men han var tillige Klaveerspiller og troede om sig selv, at han som saadan var noget meer end almindeligt. „At jeg kan græst Sprog, Literatur og Archæologi“, sagde han engang til mig, „det følger af sig selv, da det er mit Fag, og da det er min Pligt at kunne det; men jeg er stolt af at kunne Musik, og det kan jeg.“ Wijsnok havde han en glubende Færdighed paa Klaveret, men han troede om sig selv, at han kunde spille Alt fra Bladet, og hans Færdighed bragte ham ind paa et Zafferi, der bragte En til Fortvivlelse, naar man holdt op at more sig derover. Naar vi havde været tilbords hos General Juul, pleiede Generalinden at anmode mig om at synge Figaros Arie af Rossinis barbiere di Siviglia. Dette Musikstykke havde jeg sammen med Gerson udført saa tidt, at vi Begge kunde det udenad, saa at vi ingen Moder behøvede. En Dag, da jeg var alene hos Juels, paa Grund af at Gerson var lidt upaselig, fremkom man nu med den samme Anmodning, og, da jeg indvendte, at jeg ikke kunde accompagnere mig selv, tilbød Brøndsted sig, hvilket jeg ikke kunde afslaae, og nu bleve Moderne lagte frem. Brøndsted trommede løs, og jeg halede ud det Bedste, jeg kunde, for at komme med, han sprang over, og jeg sprang bagefter, men det Hele gik naturligviis i Stykker. Da vi nu lykkeligviis havde naaet Enden, reiste Brøndsted sig og sagde med den største Kølighed til mig: „Ja, ja! det vil nok gaac bedre en anden Gang, naar De faaer det bedre indstuderet.“ Jeg kastede et Blik hen paa Fru Juul, der sad og bed sig i Læberne.

Jeg kommer til at omtale Brøndsted baade paa et senere Stadium af mit Ophold i Paris, og nogle Aar derefter, da han var kommen tilbage til Kjøbenhavn, hvor han optog mig som en velkommen Gæst i sit venlige Huus.

Ogsaa Thorlacius med Frue og Froken Briem og Bessow med Frue kom snart efter mig til Paris, og jeg levede da meget sammen med dem.

Da jeg var kommen nogenlunde i Ro, havde faaet en fast Bopæl i Hotel Valois i rue de Richelieu og ordnet min Levemaade, begyndte jeg da ogsaa at aflægge Besøg hos de franske Familier, som jeg deels allerede kjendte, deels var anbefalet til. Først opsogte jeg Familien Moench, som jeg kjendte fra Rom, og hvor jeg nød den venlige Modtagelse, som jeg havde ventet. Charles Moench førte mig strax til sin gamle Fader og sin Broder Auguste, saa at jeg derved kom ind i Huse, der hørte til den velhavende, jævne Middelfstand, hvor det ellers for den Fremmede er vanskeligt at faae Indpas. Chs. Moench sagde mig reent ud, at, dersom jeg var kommen til ham med et Unbefalingsbrev, vilde han vistnok have modtaget mig artigt og vel ogsaa indbudet mig til et Middagsmaaltid, men dermed vilde det have været gjort. „Den hele Masse af Fremmede, der aarlig kommer til Paris,“ bemærkede han meget rigtigt, „medfører altid Unbefalinger, men en borgerlig Familie ønsker ikke at indlade sig nærmere med en Fremmed paa den blotte Unbefaling, der som oftest er affattet i de sædvanlige almindelige Udtryk.“ Man var meget musicalsk i disse Familier. Chs. Moench, hans Broderdatter Mlle. Helene og hendes to Tanter sang meget godt, et Par af Husets Benner assisterede, og saaledes tilbragte Gerson og jeg mange fornøielige Aftener hos disse venlige, elskværdige Folk, deels med Musik, deels med gemhytlig, venstabelig Conversation.

Fra Bonstetten havde jeg et Brev til Mr. Stapfer, og hos ham traf jeg Familien Monod. I disse Huse mødtes jeg igjen med min tidligere Ven Adolphe Monod, og med S. S. Ampère,

til hvem jeg sluttede mig, og som jeg næsten daglig var sammen med under mit Ophold i Paris. Den fortræffelige Ampère var netop kommen tilbage fra en Rejse i Norden; han havde været i Kjøbenhavn og var nu meget glad ved at finde En, med hvem han kunde fortsætte sine Sprogstudier og sine Undersøgelser i Nordens Litteratur. Vi læste nu flittigt sammen, navnlig Holberg, som Ampère var henrykt over. Under vore Samtaler kom der da ogsaa en Gjenstand paa Bane, der havde en ganske egen Indflydelse paa min Fremtid og mine Studier. Jeg gjorde ham opmærksom paa Slægtskabet mellem en stor Deel Ord i det franske Sprog, navnlig henhørende til Sø- og Krigsvæsen, ligesom ogsaa flere Byers Navne i det nordlige Frankrig, der røbede de nordiske Folks Indflydelse. Herved kom da ogsaa de gammelfranske Krøniker paa Tale, og Ampère meente da, at her maatte være Meget at finde, der hidtil var ubenyttet, da de franske Lærde ikke kjendte Noget til de nordiske Sprog. Da nu Brøndsted allerede en halv Snees Aar tidligere i det franske Bibliothek havde fundet og leveret Prover af Roman du Rou, talte jeg med ham herom, og med sin sædvanlige Velvillie og Interesse for alt Godt og Smukt var han da ogsaa strax rede til at staae mig bi. Han forestillede mig for Bibliothekets Embedsmænd, den lærde Hellenist Gase, Overbibliothekaren Van Praet, og fornemmelig en yngre Mand, Louis Dubeux, der siden har gjort sig bekjendt som udmærket Orientalist, hvilke alle, og især Dubeux, der var min Fævnaldrende, kom mig imøde med største Velvillie. Paa Bibliotheket traf jeg ogsaa sammen med Lebas, som jeg havde kjendt i Rom i Dronning Hortensens Huus. Jeg indfandt mig nu trolig paa Bibliotheket hver Dag, og det gjaldt om at finde Noget, hvorpaa

jeg isærdeleshed kunde henvende min Opmærksomhed. Her var nu Dubeux mig en stadig Hjælper, og endelig faldt jeg da over en vidtløftig gammel Niimkrønike, le Roman du Brut, af Robert Wace, Forfatteren til Roman du Rou. Denne Krønike var aldrig udgivet, knap kjendt, og jeg gav mig da til at studere og afskrive den efter de forskjellige Codices, der fandtes paa Bibliotheket. Dette var nu i Begyndelsen ikke noget let Arbeide. Skriften i Haandskrifterne var mig ubekjendt, Sproget ikke mindre; ofte stødte jeg paa Ord, jeg ikke kunde læse, og som jeg da maatte lade staae indtil videre. Dubeux meente, at jeg burde henvende mig om Hjælp til den gamle Méon, der havde Dvælselse heri og havde udgivet flere gammelfranske Skrifter, navnlig Roman de la Rose. Men mit Udbytte af min Samtale med Méon var ikke stort. Han var just heller ikke selv nogen Herremester i Faget, og hans Udgifter røbede, at han ikke var sit Fag voksen. Han gav mig nogle Huusraad, som jeg allerede havde givet mig selv, og især lagde han megen Vægt paa, at, naar man havde med en Niimkrønike at gjøre, og man ikke kunde læse et Ord paa Grund af kalligraphiske Sammentrækninger eller deslige, vilde man gjøre bedst i at blive klog paa Ordet ved Rimet; dette havde jeg gjort, inden jeg fik hans Anviisning. Efterat han nu efter bedste Evne havde meddeelt mig denne Viisdom, gik han over til at fortælle mig de Videlser, som hans Vigtorne og Kunstner foraarsagede ham, og, efterat jeg havde hørt dette Vitani om „les cors et les oignons,“ forlod jeg ham for ikke oftere at komme tilbage. Efterhaanden blev jeg da ogsaa saa fortrolig med mit Arbeide, at jeg ikke behøvede at søge fremmed Hjælp og jeg tilbragte da daglig den bestemte Tid i Bibliotheket; men, da jeg begyndte at mærke, at denne begrændsede Tid

ikke vilde være tilstrækkelig til at fuldende Arbeidet, kom den gode gamle Thorlacius mig til Undsætning. Han gjorde mig bekendt med Abel Rémusat, der gav mig Tilladelse til at tage Haandskrifterne hjem. Saaledes kunde jeg da i No arbeide flere Morgentimer og havde Tid nok tilovers til at see mig om den øvrige Deel af Dagen og tilbringe Aftenen i Theatrene eller i det selskabelige Liv.

Et andet Bekjendtskab, jeg skyldte Thorlacius, var den berømte Olding Grégoire, l'ancien évêque de Blois, der endnu i sin høie Alder havde bevaret sin Livlighed og saavel Aands- som Vegemsfriskhed. Med os og med en ung Væge, der var tilstede, talte han om alskens Ting, om Botanik, om Normannerne i Middelalderen, om Antiquiteter osv. Han levede nu aldeles tilbagetrukket, gif aldrig ud, men saae jævnlig hos sig Mænd, der ikke havde glemt hans tidligere Fortjenester, og som paastjønnede hans Gæsthed i Meninger og Anskuelser, der paa den Tid ikke vare vel anseete i Frankrig, og som havde udsat ham for de bitterste Forfølgelser; men han blev sig selv liig, og han skrev til Ministeren Richelieu: „Je suis comme le granit, on peut me briser, mais on ne me plie pas.“

Vintersaisonen begynder først sildigt i Paris, og nogen Tid gif hen, inden det rette Selskabsliv begyndte. Imidlertid tiltog dog min Kreds Dag for Dag, og jeg forudsaae, at, naar Vinterlivet først rigtig tog fat, vilde jeg saae Selskabelighed nok.

En af de første tidligere Bekjendte, jeg stødte paa, var Neukomm. Jeg kom jævnlig til ham, og jeg gjorde ogsaa Brøndsted bekendt med ham. Han forespillede os herlige Phantasier paa et eget Instrument, orgue expressif, som han behandlede med en høi Grad af Virtuositet.

I Hotel Ventadour, hvor Trier boede, og hvor jeg daglig spiste Frokost og ogsaa undertiden tog mit Middagsmaaltid, fandt jeg altid et Selskab af ældre franske Herrer, af hvilke især en, Mr. Viroux, var os til stor Morstak. Han var en ægte fransk Gourmand og havde af en Reise i Italien, som han hyppigt omtalte, ikke medbragt andre Erindringer end de Retter, han havde spist paa hvert Sted. Længere hen mod Vinteren blev vort Selskab forøget med to unge Mænd, M. de Rivière og M. d'Huteau, to muntre Sydfranste, og nu blev M. Viroux daglig truffet op. Han havde fortalt, at han i et Værtshuus i de pontinske Sumpe havde spist ret godt. Nu gif det løs herpaa hver Dag. Snart hed det: Dans les marais pontins on ne peut rien avoir? — Comment donc, j'y ai très bien diné avec une bécasse et deux oeufs frais. — Eller: Y a-t-il des bécasses en Italie? — Mais certainement, dans les marais pontins j'ai très bien diné avec une bécasse et deux oeufs frais, og saaledes blev Themaet varieret i det Uendelige. Da jeg en Dag med Rivière fulgte hjem til Mit, og med Gersons Accompagnement foresang ham Noget, tilbød han mig at gjøre mig bekendt med en Madame Carvalho, hvor der hyppigt var musicalske Sammentømster, og som netop i de Dage var kommen ind fra Landet. Hos denne Dame fandt jeg en Samling af syngende Damer og Herrer, der gjerne samlede om Søndag Formiddag for at indstudere Musik, der blev udført den paafølgende Søndag Aften. Jeg blev strax sat til en Chorstemme, som jeg naturligtviis sang fra Bladet til stor Forundring for mine Medsangere, der udraabte: „Mais, Monsieur est professeur!“ Her fik jeg nu min faste Ansættelse som Bidragydende. Mme Carvalho selv sang særdeles smukt, og jeg fandt i denne Kreds en Mlle Na-

varro og en M. Drouyn, der vare fortrinlige Sangere. Med Drouyn, der var en hyperlig Tenor, sluttede jeg nærmere Venſkab, og vi bleve efterhaanden uadſkillelige Duetſangere, ſaaledes ſom jeg i Kjøbenhavn havde været med Lund.

Et Anbefalingsbrev, ſom Verſon havde medbragt, førte os til to thdfte Kjobmænd, Valentin og Leo, to Svogre, der boede i ſamme Huus, og hos hvem man fandt intereſſant Selſkab. Saaledes traf jeg hos dem Dr. Panofka, ſom jeg havde kjendt i Rom, og Architekten Pittorf; men iſær glædede det mig her at blive bekjendt med Benjamin Conſtant, der berømte liberale Deputerede, der dengang spillede en vigtig Rolle i Deputeretkammeret. Han var allerede gammel, en høi imponerende Skikkelse med et betydningsfuldt Anſigt og et langt deels blond deels graat Haar, der hang ned paa begge Sider, og ſom han i ſin yngre Tid havde holdt meget zairligt, hvorfor man ſagde om ham, at han var coiffé par Corinne, thi han var en af Md. Staëls Omgivelſer og Tilbedere. Ogſaa i det Valentinske Huus blev der muſiceret, hvorom jeg kommer til at tale ſenere.

Aumont gjorde mig bekjendt med hans Onkel, M. Renouard, en formuende Fabrikant, der beboede et ſmukt Huus, hvor han ikke ſjeldent ſamlede et talrigt Selſkab. Den første Gang, jeg var der, var der Bal, og jeg fik da ogſaa Syn paa, hvorledes et Pariſerbal er. Hovedſagen er, at Salene ere fuldproppede af Menneſker, og, derſom nogle maane ſtaaе ude paa Trappen, ere alle Fordringer tilfredsſtillende opfyldte. Dengang dandsede man kun Contradandſe, ſom ſaa vel Herrer ſom Damer, endog de ældre, udførte med megen Gratie, og det Hele tog ſig godt ud, da Damernes Toiletter tillige vare i høi Grad pragtfulde og ſmagfulde. Værtinden,

en ikke ganske ung, men dog endnu ret smuk Dame, var prægtigt klædt i sort Klæde, med en smuk Baret, prydet med en Paradisfugl osv. Da jeg nu nogen Tid efter vilde aflægge mit Taksigelsesbesøg, henvendte jeg mig først til Hr. Renouard paa hans Comptoir og udbad mig derpaa Tilbedelse til at hilse paa hans Frue. Han førte mig da op i Lageret, hvor den dengang saa elegante Dame stod iført en graa Blouse og førte Bøgerne, medens Betjentene under hendes Opsyn udmaalte og pakkede Tøier osv. Der er noget høist agtverdigt i denne Samvirken mellem Mand og Kone i den Forretning, der bidrager til deres Tilværelse og forøger deres Formue. Den beregnende Franskmænd finder, at hans Kone gjør ham langt mere Nytte paa denne Maade og sparer ham meget mere, end en Huusbestyrerinde koster ham; men paa den anden Side medfører dette System den Ulempe, at i de Huse, hvor der er Børn, maae disse sættes ud i Pensionsanstalter langt fra deres Forældres Dine.

Imidlertid nærmede Julen sig, og flere af de Danske bleve cuige om at høitideligholde Juleaften paa vanlig Viis. Julebordet var dækket hos Hindenburg, og under lystig Snak fortæredes vi de stereotype Juleretter, Risengrød, Gaafesteg og Gøstiver. Vel er en Juleaften i Paris ikke som en Juleaften i Rom, men Paris har dog det Fortrin, at man der kan faae Alt, endogsaa Gaafesteg, hvilket ikke var til at opdrive i Rom, hvor man formodentlig endnu siden Manlii Capitolini Tiber har faa stor Respekt for Gæsene, at man ikke nænner at slagte dem.

Første Juledags Aften bivaanedes jeg en fortræffelig Concert i den store Opera, til Indtægt for Fattigkassen. Den begyndte med en Beethovens's Symphoni, som Dr-

chefstret udførte til Fuldkommenhed. Deresfter foredrog Brøderne Bohrer, den ene Violinist, den anden Violoncellist, adskillige Nummere med megen Smag, Violoncellisten med størst Virtuositet. Deres Compositioner vilde ikke ret smage mig; man mærkede en Stræben efter Originalitet, men tillige en Mangel paa Dygtighed til at være originale Componister, saa at Compositionerne ligesom faldt i Stykker, der ikke vilde forene sig til et Hele. En anden Virtuøs, der lod sig høre, var Oboisten Bogt, hvis Composition og Udførelse var fortrinlig, skjøndt baade Gerson og jeg foretrak vor dengang saa fortræffelige Barth. Syngenummerne, der naturligtviis alle vare af Rossini, bleve udførte af Damerne Blafis og Bisaroni og Sangerne Donzelli og Bordogni.

Anden Juledags Aften tilbragte jeg i en glimrende Soiree hos la comtesse de Merlin, til hvem jeg var anbefalet af min gamle Veninde Mlle. Trembley i Genève. Md. de Merlin hed som ugift Mercedes Zaruco, hun var en Spanierinde, født i Havana; siden kom hun til Madrid, hvor hun blev gift med den franske General Grev Merlin. Skjøndt allerede 40 Aar gammel og Moder til voksne Børn, var hun endnu en meget smuk Dame og dertil talentfuld i mange Retninger. Efter den Tid, da jeg gjorde hendes Bekjendtskab, udgav hun forskjellige Skrifter, der gjorde stor Lykke. Hun skrev sine Memoirer, sin Brevvevling osv. En Recensent sagde om hendes Bog: „Ce livre ressemble à son salon; il prend tous les tons, il a toutes les physiologies, il donne tous les plaisirs. Heureux et charmant esprit qui peut écrire à M. Berryer de législation, à M. Ch. Dupin de statistique, à M. de Rothschild d'argent et de commerce, d'histoire à M. de Chateaubriand,

de tabac à M. Siméon et de diplomatie à M. de St. Aulaire.“ At en saa begabet og dertil formuende Dame kunde samle en interessant Kreds om sig, var naturligt. Selskabet var talrigt. Tjeneren, der stod ved Døren, raabte det ene Navn efter det andet, uden at jeg kjendte noget af dem; endelig hørte jeg et bekjendt Navn: „M. le Général Gourgaud!“ og jeg betragtede med Interesse Napoleons troe Følgesvend, da umiddelbart efter et andet Navn blev raabt ud, og hvilken Modsætning! „M. le duc de Raguse!“ Marmont, ham, der havde forraadt Napoleon, og her stod da disse to Mænd i samme Sal, og jeg fik Leilighed til at beskue dem begge og gjøre mine Betragtninger over den Skjebnens Ironi, der syntes at ligge i deres Sammentræf. Iøvrigt traf jeg ogsaa her ældre Bekjendte, Marchese Sampieri og hans smukke Kone fra Rom, Dr. Koreff fra Berlin og min Veninde, Baronesse Wetzlar fra Wien. Selskabet var indbudt til en Musikaften, og jeg saae strax her flere af Sangerne fra Opéra italien, navnlig Md. Pisaroni og Donzelli; men min Opmærksomhed blev fornemmelig henvendt paa en ung, meget deilig Dame med udtryksfulde Dine, et skjønt sort Haar, der hang i naturlige Loffer om hendes yndige Hoved, og et vidunderligt elskværdigt Udtryk i hendes hele Optræden. Jeg spurgte en Mr. Salmon, som jeg kjendte fra Md. Carvalhos Hus, om hvem det var. „Mais c'est Mme Malibran.“ — „Mais qu'est-ce que Mme Malibran?“ — „Comment, Vous ne savez pas? Eh bien, elle chantera et Vous serez à ses pieds.“ Og dette blev da ogsaa til Sandhed. De ovennævnte Sangere og en Engländer, Balse, en særdeles god Bassist, begyndte og bleve mesterligt accompagnerede af Rossini, en lille tyk Mand med et klogt livligt Ansigt og med et Udtryk af en ægte

italiensk bonvivant. Et lille sardonisk Smil spillede om hans Mund, som om han vilde sige: J ere dog nogle store Narre, at J saaledes forgude mig. Men nu traadte Md. Malibran til Claveret og sang Slutningsarien af Cenerentola, og med Kette vare Alle henrevne af Beundring. Hun forenede Alt, hvad der med Billighed eller Ubillighed kunde fordres af en Sangerinde, en ung frisk, kraftig velklingende Stemme med en Udstrækning, saa at man ikke vidste, om hun var Sopran eller Alt, en aldeles fuldendt Skole og et Foredrag af en saa eiendommelig Beaandethed, at man var uvis, om det var en fremmed Composition eller en Diebliffets Improvisation. Jeg troede aldrig at have hørt noget Skjønnere, og jeg forandrede ikke min Mening, da jeg fiden hørte hende paa Theatret, skjøndt hendes Stemme forekom mig skjønnere i en Salon.

Førend jeg afflutter mine Meddelelser for Aaret 1827, forsaavidt som de vedkomme mig selv, vil jeg dog nedskrive nogle Bemærkninger om den Stemning, der i politisk Henseende laa i Luften paa denne Tid, som gif saa kort forud for den store Ombæltning, der styrtede det bourbonske Huus fra dets Kongesæde. Uttringer af denne Stemning kom frem ved alle, endog de mest heterogene Leiligheder.

Ministeriet Villèle, der i Samklang med Kongen og Jesuiterne havde kuet Folket og gjort Indgreb i Forfatningen, men dog ikke endnu havde faaet Bugt med Kammeret, besluttede sig nu til at vove et Coup, og den 6te November udkom en Forordning, der opløste Kamrene og udnævnte 76 nye Pairer. Indtil de nye Valg vare tilendebragte, var

Censuren hævet, og Dagen efter Forordningens Bekjendtgjørelse styrtede Aviserne som en rivende Flod, der har gjen-nembrudt sine Diger, løs mod Ministeriet, mod Censurerne, mod de nye Bairer, mod Jesuiterne, kort mod Alle, der havde været Ophavsmænd til de Forholdsregler, der havde til Væmpe at omstyrte Friheden og nedsænke Folket i Uvidenhedens og Trældommens Dyb. De store Aviser levede alvorlige Slag, og de mindre Wittighedsblade affød, som Tirailleurer, deres Bile i alle Retninger, men navnlig mod Censurerne, der paa en saa nederdrægtig Maade havde misbrugt deres Magt. En af disse hed Silance, en anden Pain. Disse Navne gave naturligtvis Anledning til en Mængde Udsagn. La France chrétienne for 7de November sagde saaledes: „Au moment où le pain du peuple renchérit si fort, le pain du ministère tombe au derniers rabais, mais personne n'en veut à cause de ses qualités malfaisantes;“ fremdeles: „Un peintre célèbre s'occupe en ce moment de faire les portraits des 6 ex-censeurs pour les mettre au salon. Nous ne doutons pas que le jury n'accueille avec faveur ce tableau, car personne n'a mieux mérité l'exposition que ces messieurs;“ endvidere: „Depuis que silance n'est plus à la police, on peut enfin parler“ o. s. v.

Den forbittede Stemning var gaaet ned til Folkets laveste Klasser. For kort siden havde Kongen vist sig ved en Mønstring; et Par pjaltede Gadedrenge saae ham komme. Den ene spurgte den anden: „Voulons-nous crier: Vive le Roi“. „Mais imbécile, ne vas pas te rendre ridicule!“

De nye Valg fandt Sted umiddelbart efter Kammerets Oplosning, og den 19de November var det bitterligt, at alle Paris's Deputerede hørte til det liberale Parti. Om Af-

tenen var der Illumination i denne Anledning. Paa Carlsdagen, den 1ste November, havde alle offentlige Bygninger været belyste, men næsten ingen private; denne Gang var det netop det Modsatte. Gaderne St. Denis og St. Martin udmærkede sig især, Folketjimen var umaadelig, og man kastede Raketter og Sværmere. Paa Bladet Figaros Comptoir stod følgende Indskrift:

„Grecs! vos fers sont tombés au bruit de notre airain;
Un mois après notre héroïque France,
De l'arbitraire abaissant l'insolence,
Était l'écho de Navarin.“

Et Privathuus paa Boulevarden bar den naive Indskrift: „Réjouissons-nous, ils n'en ont pas un seul et nous les avons tous.“

Før at give disse populair-politiske Bemærkninger en Afslutning maa jeg gaae lidt ind i det paafølgende Aar.

Den 5te Januar faldt Ministeriet Villele, det vil sige, at Villele forlod Scenen og tog Plads i Souffleurhullet. Af de tidligere Ministre bleve kun Chabrol og Frayssinous tilbage, den Sidste, der havde været Kirke- og Underviisningsminister, beholdt kun Kirkeministeriet. Om Morgenen bragte Moniteuren denne Nyhed, om Formiddagen raabte alle Colporteurere i Gaderne med Forordningen, og om Middagen sagde Figaro: „Mr Frayssinous a perdu son instruction, ce n'est pas grand' chose.“

Dagen før de nye Kamres Sammentræden holdtes den store Messe i Notre-Dame-Kirken. Jeg var saa heldig at faae en god Plads paa det nede i Kirken opreiste Amphitheater, og jeg fik saaledes Leilighed til at see flere af den Tidss Celebriteter, Marechallerne Mortier, Victor, Dubnot, Cardinalerne Croi og Latil og Ministrene. Mr.

Fraysinous, Biskop af Hermopolis, frapperede mig ved sit udtrykfulde, af dybe Rynker gjennefmurede Ansigt, der ligenede en af de Gamle, der belure Susanne i Badet, paa Maleriet i det kongelige Billedgalleri, og som stak forunderligt af mod Latils glatte, fede Maskeansigt. Endelig kom Kongen, og Messen blev læst af Mr. Quélen, Erkebiskop af Paris, en livlig, endnu ikke gammel Mand, der næsten var altfor veber til at fungere som Erkebisp; iøvrigt var han en af de Geistlige, der stod bedst i den offentlige Mening. Kirkenusiken, en Messje af Cherubini og Plantade, blev smukt udført. Da Kongen kjørte tilbage gennem to Rækker Soldater, der vare opstillede, hørte jeg ikke et eneste Vive le Roi! og en Avis gjorde samme Aften den spidse Bemærkning: „le peuple a gardé un respectueux silence.“ Dagen efter fandt den saakaldte séance Royale Sted; den var forbi Kl. 2, og Kl. 3 hørte jeg i alle Gader raabe med „le superbe discours du Roi qui veut le bien de tous les français.“ Nogle Dage senere lykkedes det mig at faae et Afgangstort til Deputeretkammeret; min Plads var i en tribune réservée, ligeoverfor Kammerets venstre Side. Man bestjæftigede sig med Fuldmagternes Verifikation, og, skjøndt dette Emne ikke hørte til de interessanteste, fik jeg dog Leilighed til at høre nogle af de vigtigste Medlemmer, saasom Hyde de Neuville, Méchin, Dupin aîné, Benjamin Constant, Charles Dupin o. Fl. Ogsaa Lafitte, Casimir Perrier og Sebastiani sagde nogle Ord paa given Anledning. En af Talerne, jeg troer Méchin, tog alvorlig fat paa en Præfect i en af Provindserne, om hvem han paaftod, at han havde været partisk under Valghandlingen. Et Medlem af høire Side forsvarede ham og endte med at sige: „Enfin, Messieurs, je peux Vous assurer que c'est un des meilleurs

préfets de la France.“ Benjamin Constant reiste sig halvt fra sin Stol og sagde: „Jugez donc des autres!“, hvorpaa der da fulgte en jublende Latter. Overhovedet gif det noget larmende til i Kammeret; Præsidentens Klokke og Quisfierernes Raab: „Silence Messieurs!“ forflog ikke altid til at bringe Stilhed til Veie. Taleren talte fra en Talerstol, hvilket kan have den Fordeel, at han lettere høres af Alle, men som dog medfører den mindre heldige Omstændighed, at han er isoleret, ikke omgivet af sine Venner og politiske Landsbeslægtede, iblandt hvilke han maa føle sig mere støttet og sikker. Forresten er Franskmændene saa veltalende af Naturen, hans Sprog er saa uddannet, og han er fra tidlig Tid saa øvet i at bruge det med Smag og Klarhed, at man altid maa føle sig behagelig stemt ved Formen, om end Materien stundom strider mod ens subjective Anskuelse. Det var da altsaa ikke til at undres over, at, da en Deputeret fra Gascogne, Siriens de Mayrinhac, en Dag brugte de Ord: „c'est une somme très conséquente“, brast hele Kammeret i Latter, og samme Aften anbragte en fiffig Skuespillerinde, Mlle Minette, det paa Vaudevilletheatret, hvor det da atter rystede alle Lunger.

Jeg er nu ved denne politisk-populaire Digression kommen lidt ind i det følgende Aar og vender derfor nu i Tide atter tilbage til Nytaarsaften 1827, som jeg tilbragte i Theatret, hvor man gav Molières Mr. de Bourceaugnac.

Nytaarsaften 1826 tilbragte jeg i Rom, Nytaarsaften 1827 i Paris; hvor skulde jeg være Nytaarsaften 1828? Denne Tanke beskjæftigede mig endnu en Tidlang, efterat jeg

var kommen hjem, og foreløbig dannede jeg mig da en Plan eller byggede mig et Luftkastel. Min Ven Ampère og hans og min Ven Sainte-Beuve, med hvem jeg omgiktes meget, vare ganske paa det Nene med min Fremtid. Jeg skulde bygge og boe i Paris, der, meente de, passede jeg hen. Naar jeg var færdig med min Niimkrønike, skulde den udkomme i Paris; derved vilde jeg faae et Navn; det vilde være en let Sag for mig at blive Translateur i de nordiske Sprog, ja endog faae en Ansættelse paa Bibliotheket, ikke at tale om at blive Medarbejder i en eller anden politisk eller literair Journal. At jeg gjerne gif ind paa denne smilende Udsigt, var ganske naturligt. Jeg vilde opfylde min Forpligtelse mod Gerson og ledsage ham hjem, men strax derefter vende tilbage til Paris og stræbe at fikre mig en Tilværelse der. Men — Mennesket spaerer, og Gud raa'er. Det skulde blive ganske anderledes. Imidlertid endte jeg Aaret med Haab og Tillid til det næste, og, Gud være lovet, mit Haab blev ikke stuffet.

Den første Marsdag 1827 bragte mig et Sorgens Budskab. Et Brev fra Hjemmet meddelte mig, at Frederik og Albertine Saint-Aubain vare døde med faa Dages Mellemrum af en ondartet Skarlagensfeber; han, den vakre, elstværdiske unge Mand, og hun, der forenede i sig Ungdom, Skjønhed, Godhed, Ærlighed, fort alle de Egenskaber, der gjorde hende til en elskelig Veninde, hende skulde jeg aldrig see mere. Og nu den gamle, kjærlige Moder, denne uhykkelige Niobe, der skulde sørge over sine Børns Lig, hvorledes skulde hun udholde Livet? Og dog, hun var religiøs og gudhengiven, saaledes tænkte jeg i det Fjerne, og, da jeg

faae hende igjen, havde jeg ikke taget feil, hun var dybt nedbøiet, men rolig og fattet. Som i en Drøm travede jeg omkring i Paris's Gader og kastede mit Nytaarskort ind til den ene Portner efter den anden for dog ikke at forsomme Høflighedens Blikker; thi for hvem skulde jeg udtale mig? og hvem vilde tilgive mig min Forsømmelse? Jeg havde for længere Tid siden lovet den gamle Moench at tilbringe Nytaarsdags Aften hos ham med hans Sonner og deres Familier. Jeg kjendte disse godmodige, venlige Menneſter altfor godt til ikke at føle mig overbevist om, at de vilde vise mig hjertelig Deeltagelse og ikke fordre Andet af mig, end hvad jeg, efter min Sindsstemning, kunde yde. Jeg blev roligere stemt ved at være sammen med dem, og Aftenen gik bedre, end jeg havde ventet; mangt et venligt Ord gjorde mig godt, og jeg mærkede, at jeg ligesom fandt en Trøst ved at have været hos dem istedenfor at drive omkring i Gaderne, hvor ikke et eneste deeltagende Øie vilde have mødt mig. Dette var altsaa den første Dag i 1828, Aaret skulde bringe mig end et dybt Tab.

Efterhaanden blev jeg imidlertid draget ind i Selskabsvrimlen, navnlig i den musicalske. Vintersajsonen var begyndt, le monde var kommen hjem fra Reiser eller fra Landet, og nu samlede de musicalske Dilettanter om Clavert. Mme Dubignon meldte mig sin Ankomst, og jeg besøgte hende i Selskab med min Ven Drouyn, vi gjennemgik noget Musik, og hun stævneede os om Aftenen til hendes Søster, Mme Bonnet, om hvem hun sagde, at hun var en udmærket Sangerinde. Anbefalingen var god, og min Forventning blev ikke skuffet; hun var en ligesaa ypperlig Sopran, som hendes Søster var en fortræffelig mezzo-Sopran, og Begges Stole og Methode vare fuldbendte. Mme Dubig-

nons musicalste Kreds bestod desuden af dygtige Sangere, om hvilke Drouyn ret karakteristisk sagde, at de vare „*de vieux mâtins de chanteurs*“; til disse hørte den fortræffelige Tenorist Fortin og Bassisterne Blanchard og Robert, af hvilke den Sidste var en ypperlig Buffo. Med et saadant Personale lod der sig udføre, hvad det skulde være, og jeg tilbragte nydelserige og for mit lille Sangertalent lærerige Timer i dette Huus. Her traf jeg ogsaa sammen med den berømte Lærde, Professor Orfila, der især beskæftigede sig med Toxicologi, hvorfor han i Paris kaldtes: „*le grand empoisonneur*.“ Han var en Spanier, født paa Minorca, kom som ung medicinsk Student til Paris, men saae sig, paa Grund af den udbrudte Krig, blottet for Hjælpemidler, hvorfor han var nær ved at modtage et Engagement paa den italienske Opera som Sanger. Smidlertid blev det dog gjort ham muligt at fortsætte sine Studier, men sin Interesse for Musik og Sang bevarede han altid.

Jeg kan, ved at omtale Soireerne hos *Mme Dubignon*, ikke undlade at nævne en Fornemmelse, jeg havde ved en af disse, og som jeg nok tør sige, jeg hverken før eller siden har haft. Hun bad nemlig sine Medsangere, hvortil jeg da ogsaa hørte, at assistere hende ved en større Musiksoiree, som hun havde lovet at give sin Selskabskreds. Vi erklærede os Alle villige hertil, gjorde et Udvalg af Musiknummere, vi tidligere havde indstuderet, og forberedede Alt paa det Bedste. Jeg havde saa tidt baade sunget og spillet Komædie for et større Publicum, at jeg indfandt mig med al Rolighed og Freidighed. Medens Selskabet samlede sig i Salonen, opholdt Sangerne sig i et Sideværelse, hvorfra *Mme Dubignon* kaldte os ind for at begynde Concerten. Det første Nummer var en Terzet af Guglielmi af Operaen

guerra aperta, som jeg skulde synges med Fortin og Blauhard, og hvori jeg havde den første Replik. Selskabet var samlet, og i den første Række sad Celebriteterne fra Opéra italien og flere mig bekendte Kunstdommere. Da jeg begyndte, følte jeg, at mine Knæ bævede; imidlertid betvang jeg mig, Repliken gik godt, og Uengstelsen forsvandt snart.

Hos Mme Dubignon horte jeg ogsaa den ypperlige Waldhornist Gallay, der med en henrivende Tone, Delicatesse og Foredrag ledsagede hende til en Romance, og samme Gang havde jeg den Nydelse at høre Kalkbrenner phantasere. Med en forbausende Færdighed forenede han det yndigste, følelsesfuldste Foredrag, der var mig saa meget mere gripende, som det allerede dengang, ligesom desværre ogsaa nutildags, som oftest manglede Pianisterne, der mere tragte efter at forbause ved at udføre det næsten Umulige og kun gaae løs paa at overvinde Vanskeligheder.

Orfila indbød mig ogsaa til at besøge hans Huus. Baade han og hans nydelige Kone sang ypperligt. Mme Orfila sang undertiden med os hos Mme Dubignon; men Orfila meente, at han som professeur à l'école de médecine ikke godt kunde lade sig høre i Selskabsverdenen.

Foruden Musik og Dandsesoireerne hos Mr. Renouard og Mme Carvalho, der vedvarede hele Vintertiden, indfandt jeg mig ogsaa jævnlige hos Theatermaleren Ciceri, der modtog om Lørdagen. Her blev nu, foruden Musik og Dands, drevet Kunst i en anden Retning. I det forreste Værelse fandtes et stort Bord, forsynet med alle Tegnematerialier; om dette leirede sig nu de unge Kunstnere og tegnede Caricaturer, vanskelige Forkortninger (de saakaldte cinq points) og allehaande andre Smaating, hvilke alle forbleve Ciceris Eiendom. Han havde saaledes samlet sig et umaabeligt U-

hum, navnlig af carikerede Portraiter, teguede af Isabey, Horace Vernet og Ciceri selv, blandt hvilke jeg især morede mig over to ypperlige Charger af Prof. Jacobson og Theatermaler Wallich. Forresten herskede her en livlig, gemyttlig Tone; Damerne tiggede Kunstnerne om Smaategninger, og Ciceri var især flink til i en Fart at opfylde deres Ønske. En Aften var Rossini her med sin Kone, og desuden Sangerne Valse, Violinisten Ebner, Romancecomponisten Bruguère og Mlle Marcel. Bruguère sang Romancer, Valse og Mlle Marcel bleve accompagnerede af Rossini. Selvfølgelig faldt nu paa at bede Mme Rossini om at synge. Hun havde tidligere, som Mlle Colbran, været en udmærket Sangerinde; men nu, da hun var ældre og havde tabt en Deel af sin Stemme, bad hun sig undskyldt. Ciceri i Spidsen for de Andre trængte imidlertid paa, og endelig gav hun efter paa det Vilkaar, et Ciceri i den Tid, da hun sang en Cavatine, skulde tegne hende et lille Billede til hendes Album. Han gik ind herpaa, satte en Alat Tusk paa et Papir, arbejdede deri med sin Pensel, og ti Minuter efter, da Sangen var endt, leverede han hende en fortræffelig Tegning af en prægtig Svilefal.

Som en interessant Modfætning til de musicalske Sammenkomster, jeg nu har nævnt, og hvor Rossini og den italienske Musik vare de Guder, man tilbød, var det mig en sand Bedrøvelsel at tage Deel i de Musikastener, jeg tilbragte hos Valentin og Leo, hvor den gode gedigne Musik havde et Hjem. Mme Valentin og Leo vare gode Sangere og samlede hos dem en ret talrig Årds af Syngende, baade Damer og Herrer, hvor vi da udførte flere Chor af Händels Tedeum og Messias, Mozarts Requiem og enkelte Nummere af Tryllefløiten o. s. v. Engang imellem hørte vi

ogsaa hyperlige Instrumentister, som Brøderne Bohrer og og Pixis, og la petite Sontag, som man kaldte hende i Paris, sang en Aften for os Arien af Jægerbruden og en Arie af Donna del lago til Selskabets store Henrykkelse, Skjøndt jeg for min Deel ikke syntes saa godt om hendes Sang ved Claveret som for tre Aar siden i Berlin. De Triumpher, hun siden den Tid havde feiret, havde maaskee forledet hende til at fortrække hendes yndige Ansigt og Udtryk til et Slags minauderie, der var mig mindre behageligt. I det Hele troer jeg, at Sangeren ved Claveret bør være saa rolig som muligt, maaskee med Uudtagelse af Buffosangen, hvor nogen Action kan synes nødvendig for at tilveiebringe den komiske Virkning og gjøre Charakteren forstaaelig. — I denne Kreds traf jeg sammen med Neukomm, Benjamin Constant, Maleren Baron Gerard, Architekten Gittorff, og Flere.

Et tilfældigt Bekjendtskab med en ung tydsk Mediciner, Rauffmann, bragte mig i Berørelse med en anden Tydsk, Gautier, en ældre Mand, der havde levet i mange Aar i Paris, var naturaliseret Fransk og ansat som Lærer i Tydsk ved école polytechnique. Gautier var en mangesidig dannet Mand, høist interessant og velvillig i Omgang, og jeg mærkede snart, at han holdt af mig og gjerne vilde være mig nyttig. Jeg besøgte ham ofte om Aftenen, hvor jeg da gjerne traf flere af hans Privatelever hos ham, hvilke alle hørte til de fornemste Familier, saasom den unge Périgord, en Søn af Hertugen af Dino, en ung Hertug af Edmühl, en Grev Daru o. Fl. Samtalen førtes da mest paa Tydsk for at øve de unge Herrer. Under mine Sammenkomster med Gautier kom jeg da ogsaa til at nævne ham min Plan med Udgivelsen af le Roman de Brut, der syntes at tiltale

ham meget. Han førte mig da strax hen til Firmin Didot, thi han kjendte og stod paa en venstabelig Fod med Videnskabsmænd og Kunstnere. Didot erklærede sig villig til at paatage sig Trykningen og Udgivelsen af Kroniken, naar jeg kunde skaffe et Antal af 150—200 Subscribenter, hvilket han meente ikke vilde være vanskeligt, naar jeg udstedte en Prospectus og interesserede mig for denne hos mine Venner i Danmark og i Paris. I Forening med Ampère og Ste-Beuve udarbejdede jeg da Subscriptionsplanen, hvilken jeg først vilde præsentere i Kjøbenhavn efter min Hjemkomst og derefter lade udgaae i Paris, naar jeg, som jeg dengang antog for afgjort, vendte tilbage dertil. Genimod Slutningen af mit Ophold i Paris underrettede Gautier mig om, at han havde omtalt min Plan for Victor Hugo, og at denne havde yttret Lyst til at gjøre Bekjendtskab med mig og mit Manuscript. Med spændt Forventning fulgtes jeg da med ham til denne Anfører for det unge Parti, der fik Navnet Romantikere. Jeg fandt i Victor Hugo en ung, 26aarig Mand, med et alvorligt, men tillige mildt og tiltalende Ansigt, en herlig hoi Pande og et Par blide, tungsindige Dine. Naar jeg erindrer dette Ansigt og betragter det Portrait af ham fra den Tid, som er i mit Cie, er det mig ufatteligt, at de nyere Portraiter kunne forestille den samme Mand; i disse vare hans Lineamenter fortrukne, hans smukke, bøl-gende Haar tæt afflippet, og hans smukke talende Underansigt skjult af et forvirret, stridt Skjæg; hans Dines Udtryk er stikkende og ubehageligt. Hugo modtog mig meget venligt, og allerede ved det første Besøg kom vi i dyb Samtale om æsthetiske Materier. Han stak op over Dreene i Middelalder, Lehnsvæsen og Gothik, og det var ikke forunderligt, at han, der brød Isen og var Hovedmand for en

ny Metning, drev denne Forkjærlighed noget for vidt. Han var gift med en Mlle Foucher, Søster til Digteren Paul Foucher, en overordentlig smuk Kone, der havde skjenket ham to yndige, livlige, sladdrende Smaa piger. At denne smukke Kone imidlertid dannede en pudsig Contrast til sin Mand, blev mig strax klart ved dette første Besøg, og min Mening blev bekræftet siden. Naar Hugo havde udtalt sig om en Gjenstand med Begejstring og Bektalenhed, kom Fruen ofte frem med en prosaisk, ensfoldig Replik eller et tosset Spørgsmaal, hvorved man blev som overgydt med koldt Vand. Bestow havde ogsaa besøgt Hugo, og dette gav Anledning til, at jeg gjorde ham bekendt med den nyere svenske Digterskole. I Samtalens Gang blev det omtalt, at Bestow dengang var Cabinetssecretair hos Kronprinds Oscar. Med et forundret Ansigt spurgte da Mme Hugo, hvorledes det kunde gaae an, at han kunde være fraværende fra Brindsen, hvorpaa Hugo venligt svarede: Mais, ma chère amie, il peut avoir eu un congé. Da jeg engang for Ste-Beuve nævnedes denne paafaldende Modsætning mellem Mand og Kone, svarede han mig maaskee meget vigtigt: „Ce pauvre Victor doit faire de l'esprit pendant toute la journée; le soir, chez lui, il est heureux de pouvoir se délasser en disant des bêtises avec sa femme.“ Hugo fandt naturligviis stort Behag i min middelalderlige Kronike og mine Bestræbelser med Hensyn hertil og opmuntrede mig til at blive min Plan tro.

Ved ovenfor at nævne Bestow kommer jeg til at erindre, at jeg ved ham blev gjort bekendt med den svenske Banquier Holtermann, der allerede i en lang Aarvække havde boet i Paris. Jeg traf i dette elskværdige Huus baade Franske og Svenske, blandt disse sidste Oberst Daunsfeldt

fra Kamløsa, en pudsig Herre, som jeg tidligere var truffet sammen med i Kjøbenhavn. Paa Helligtrekongersdag spiste jeg til Middag hos Holtermanns, hvor man da efter fransk Skik skulde tirer le gâteau des rois. En Bonne lægges i Ragen, og den, der i sin Part faaer Bønnen, bliver le roi des fèves og præsiderer ved Bordet. Det var lagt an paa, at Dampfedt skulde være Kongen, men da Fru Holtermann ikke kom til ikære Ragen for, blev Spasen fordærvet for os.

Efterat jeg nu i al Korthed har omtalt de Bekjendtskaber og selskabelige Kredse, med hvilke jeg levede i Paris, er det vel paa Tiden, at jeg ogsaa nævner det Udbytte i Videnskab og Kunst, mit Ophold ydede mig.

En stor Nydelse skaffede Villemains Forelæsninger mig. Disse vare saa besøgte, at man maatte indfinde sig en Time før Begyndelsen for at faae Plads. Gjenstanden var den franske Literaturs politiske Forfattere i Sammenhold med fremmede Landes, især Englands Litteraturer. Storre Belæsenhed end Villemains er det vel næppe muligt at naae, han improviserede aldeles, var ganske inde i sin Gjenstand og i saa høi Grad Mester over Sproget, at det syntes, som om Udtrykkene trængte saaledes ind paa ham, at han næsten havde Møie med at værges sig imod dem. Engang begyndte han sit Foredrag med de Ord: „Det er netop idag 100 Aar siden, at Montesquieu reiste i Selskab med Lord Chesterfield over til England for at studere dette Lands Forfatning. Hvilke Forandringer siden den Tid! Hvo havde dengang drømt om en repræsentativ Forfatning i Frankrig?“ Han vedblev da at tale om Englands Storhed og Indfly-

delse, om dets Colonisationsystem, og i sin Betalenheds Strøm sagde han: „Depuis les Indes jusqu'à St. Hélène, depuis Corfou jusqu'à Ceilon, ils ont mis des colonies comme des gardes aux barrières de l'océan.“ Auditoriet applauderede, og Villemain sagde med et Smil og med halv Stemme: „Je ne vois pas que cela puisse causer tant de joie.“ Han talte nu videre om Englands Statsmænd og politiske Forfattere og fremhævede, at disse havde sat stor Priis paa den franske Fiihed og Smag, medens Montesquieu og Voltaire forberedede en Bei for Friheden i Frankrig, hvor man var saa ængstlig, at man udfærdigede et lettre de cachet mod Voltaire, som i sine lettres sur l'Angleterre med største Forsigtighed havde yttret sig om den engelske Forfatning, hvorimod man lod ham ustraffet tale om den herskende Religion o. s. v. Villemains Foredrag var saa henrivende, hans Betalenhed saa bedovende, at jeg først efterat have hort ham oftere kunde samle mig og komme til det Resultat, hvortil jeg mange Aar efter er kommen ved at høre visse andre veltalende Professorens Foredrag, at slike Foredrag ere mere behagelige og interessante end egentlig lærerige, og at man i ædruelig Tilstand tilsidst gjør sig selv det Spørgsmaal: „Hvad fik Du nu da at vide?“ —

Ligesom der var en Kamp i Deputerettkammeret mellem Høire og Venstre, i Poesien mellem Clasfikere og Romantikere, saaledes stode ogsaa disse to Partier imod hinanden i Kunsten. Ved en stor Udstilling aabenbarede denne Modfætning sig tydeligt, og begge Yderpuncter, der vistnok begge havde Ret, bleve repræsenterede af dygtige Kunstnere. Den Davidske clasfiske Skoles Tilhængere vare fornemmelig Gros, Gérard, Delorme, tildeels Paulin Guerin o. Fl. Hos disse beundrede jeg den correcte Tegning, den ypperlige tekniske

Behandling. Gerards hellige Therese beundrede jeg, og i hans Portrait af Canning saa jeg et Mesterværk. Hos Delorme fandt jeg en mat, rosenrød Colorit, en Maneer, der ikke behagede mig, men mod Tegning og Formskjønhed var der vistnok Intet at indvende. Som en stærkende Modfætning stod Ultraromantikeren Delacroix, en Kunstner med Aand, Phantasi og Kraft, men yderlig i den modsatte Retning, saa at man næsten maatte troe, at han satte en Fortjeneste i Ucorrecthed. Vistnok bor ikke et Træ klippes ud som en Madame med Fiskebeensskjorter, men et Træ har ogsaa en naturlig Form, der bor respecteres. Hans Sardana-papals Endeligt forekom mig som et formløst Gulter til Gulter, en Konge, nogle Heste, nogle nøgne Fruentimmer, endeel Bøddler, nogle Colonne, Alt dette, kastet mellem hinanden, forekom mig at være et vandvittigt Product, og med al Agtelse for Romantiken og med al Glæde over, at den stive unaturlige og upoetiske Retning blev modarbejdet, kunde jeg dog ikke billige denne Ultraisme. Mellem Yderpuncterne stode i Kunsten ligesom i Politiken de to Centra, der mere eller mindre nærmede sig hiin eller denne Retning. Til høire Centrum horte Court, Dubufe, og især Steuben, Scheffer og Cogniet, til venstre Horace Vernet, Deveria og Delaroche. Den Sidstes „Dronning Elisabeths Død“ forekom mig at være et fortrinligt Arbejde; han teguede allerede dengang til at blive en stor Maler. Som Landskabsmaler tilstalte mig især Chauvin, og som Marinemalere Gudin og Roqueplan. Massen af Genremalerier var meget stor, og her vare ypperlige Stykker af Schnetz, Robert, Bonnesoub, Duval le Camus o. Fl.

Forinden jeg afflutter mine Meddelelser fra Paris, maa jeg dog sige nogle Ord om Theatrene, og, førend jeg taler

om de franſke Theatre, maa jeg beſkjæftige mig lidt med det engeliſke. Ja, hvem ſkulde troe det? Her var en engeliſk Skueſpillertroupe, der gav Foreſtillinger, ſom vare meget beſøgte og i det Hele vandt Biſald. Blandt andre Stykker gav man Jane Shore, en Tragedie af Rowe, der unægtelig havde Interæſſe paa Scenen, især da den blev godt udført, men ſom forekom mig at være mangelfuld i Skildringen af Charaktererne. Blandt Skueſpillerne vare især Abbot og Chapman fortrinlige, men fremfor alle glimrede Miſs Smithſon, viſtnok ikke en fuldendt Kunſtnerinde, men et stort Talent. Hun var særdeles begunſtiget af Naturen, et ægte tragik Anſigt, talende, udtrykfulde Øine og et ſkjønt Organ. Den uheldige Jane erklæres fredløs, og i Slutningen af Stykket døer hun af Sult. Intet kunde tænkes mere rystende, end den gyſelige Sandhed, hvormed Miſs Smithſon ſagde de Ord:

„allow me but
the ſmalleſt pittance, give me but to eat,
leſt I fall down and periſh here before thee.“

Det var iøvrigt overmaade morsomt at iagttage Franſkmændene under Opførelſen. De ſyntes virkelig at begribe, at Cothurnen dog var noget Andet, end de Stykker, hvorpaa deres tragik Skueſpillere ſpadsere omkring; men paa den anden Side kunde de dog ikke fornægte deres Natur, naar Noget indtraf, der ikke ſvarede til det, de anſaae for at ſtemme med Sorgespillet's Høihed, ſ. Ex. da der engang bankedes paa Døren, blev Publicum aldeles forbaufet, og jeg hørte Udraab ſom „oh, mon Dieu!“ oſv. Hvor der derimod forekom Steder, der tiltalte deres politiſke eller ſociale Bevidſthed, bleve de begeiſtrede. Da ſ. Ex. en Borger ſlaaer Sværdet ud af Lord Haſtings Haand med de

Ord: „Now, haughty sir, where is our difference?“ og derefter føier til:

„Know, a lord oppos'd against a man, is but a man,“ var Huset nærvæd at styrte sammen af Bisald. Morsomst var dog en Mand, der sad bagved mig og forsikrede sin Nabo, at han ikke forstod et eneste Ord, og strax derefter yttrede: „il me paraît que c'est fort ennuyeux.“ —

Jeg saae ogsaa Hamlet givet i det Hele ret godt af disse Skuespillere. Miss Smithson var fortræffelig som Ophelia; Abbott var upaaklagelig som Hamlet, han traf, efter min Mening, en rigtig Middelvei mellem det altfor filosofihist Raisonnerende og det altfor Videnskabelige; Chapman var kun middelmaadig som Kongen, og Chippendale lidt for meget bouffon som Polonius. Og saa i Lytspillet vare Abbott og Miss Smithson ret gratieuse. Jeg saae dem i „Matrimony“, en engelsk Bearbejdelse af det franske Lytspil Adolphe et Clara; men jeg havde dog hellere seet det udført af franske Skuespillere. Den Lethed og Gratie, hvormed Franskmændene behandle et saadant Emne, kunne Englænderne ikke naae; Lytspillet tilhører Franskmændene, deri ere de hjemme, deri bevæge de sig som i en dem tilhørende Sphære, og denne Bemærkning fører mig da ganske naturligt til at omtale Théâtre français.

Dette Theater har til alle Tider hævdet sit Ry som et Kunstens Tempel. Vil man høre det franske Sprog talt ikke blot correct, men med al sin Ynde, vil man see et Lytspil, et Conversationsstykke, udført med Lethed, Gratie, Sandhed, vil man glædes ved at betragte de Sæder, de Former, den hele Tone, der karakteriserer det bedste, det vil sige, det mest dannede Selskab, maa man gaae til théâtre français. Det gaaer imidlertid dette Theater som ethvert

andet: de fortræffelige Skuespillere blive efterhaanden gamle. Et vittigt Blad bemærkede en Dag; „Une de nos ingénues disait hier à quelqu'un: Je Vous attends depuis un siècle. On le voit bien, Mlle, répondit l'autre.“ Grunden hertil er vel tildeels, at de først blive engagerede paa dette Theater, naar deres Reputation er grundfæstet paa et andet. Mlle Mars var bleven 9 Aar ældre, siden jeg saae hende sidst, og dog var hun bestandig den henrivende Skuespillerinde, som næsten fordukkede Alt omkring sig; vel var hun bleven noget fyldigere, men hun bevægede sig med Lethed, hendes Dines Spil, hendes skjelmiske Smil, hendes fortryllende, klangfulde Organ vare steds de samme. Jeg saae hende i mange Roller, i le Misanthrope, les femmes savantes, Tartuffe, og i det Dieblis, jeg skriver dette, troer jeg endnu at høre hende sige, som Henriette i les femmes savantes: „Monsieur, je n'entends pas le grec.“ — Vel er en udmærket Kunstners Spil ubestrideligt, men det er ogsaa uforglemmeligt. En Aften spillede hun Hortense i l'école des vieillards. Dager iforveien var hun bleven bestjaalet for alle sine Diamanter til en Verdi af 150,000 Francs. Hun selv var uforandret, hendes Lune var det samme, kun hendes Baldragt var anderledes; før kom hun ind smykket med Edelstene, denengang kun med Blomster; men Publicums stormende Bifald, da hun traadte frem i denne beskedne Bynt, beviste hende noksom, hvormeget man tog Deel i hendes Uheld og satte Priis paa hendes Mandro og hendes Beredvillighed til at træde frem. Naar man tænker paa Mlle Mars og taler om hende, er man uretfærdig nok til at glemme de andre Skuespillerinder, Mlle Brocard, Mlle Leverd, Mlle Bourgoin, Mlle Demerson, Alle fortræffelige, hver i sit Fag. Og saa dette Theaters ypperlige Skuespil-

lere faae jeg igjen med fornøyet Glæde; ogfaa de vare blevne ældre, det mærkede man f. Ex. paa den fortræffelige Armands Organ; men hvilke Kunstnere! Firmin, Michelot, Devigny, Monrose, Samson, Baptiste o. Sl. En Scene imellem denne Sidste og Mlle Mars i et forresten ikke fortrinligt Stykke „Chacun de son côté“ staaer endnu levende for min Erindring. En gammel Herre bebreider sin unge Niece, at hun ikke nærmer sig sin Mand, fra hvem hun lever adskilt. Den Sandhed, den Naturlighed, hvormed disse to Kunstnere udførte denne Samtale, var aldeles mesterlig, den mindede mig om, hvad Rahbek havde stræbt at udvikle, naar han talte om det Naturlige i Schrøders og Tfflands Spil, og den traadte ogsaa frem for mig, naar jeg i den følgende Tid faae min gamle Ven Rosenkilde f. Ex. i „Michel Perrin“ eller i „den Eldste“. Men hvad kan det nytte at fortælle om fortræffelige dramatiske Præstationer? Man kan kun blive ved at fortælle og naaer dog aldrig sin Hensigt. Alltsaa bryder jeg hellere af for at tale om de musicalste Theatre.

Opéra français havde i mine Tanker vundet siden mit sidste Ophold i Paris; den voldsomme Skraalen, der skulde udtrykke det Storartede, havde givet Blads for en kunstfjerner Sang, og Sangerinderne Dabadie og Cinti-Damoreau, den udmærkede Tenorist Mourrit og Bassisterne Derivis og Levasseur dannede et Ensemble af ypperlige Solosangere. Ogsaa Repertoiret var fortræffeligt; jeg vil blot fremhæve Iphigénie, Rossini's Bearbejdelse af hans Moyses og — hvad der især vakte Opmærksomhed — Aubers Muette de Portici. Det varede længe, inden det var muligt at faae Udgang til at høre denne nye Opera, eller maaskee rettere til at see den, thi, hvad der vel egentlig tiltrak den store Masse

af Publicum, var det skjøne Sceneri, de fortræffelige Decorationer, de yndige Dandse, de prægtige, karakteristiske Costumer og Mlle Noblets mesterlige Udførelse af den Stummes Rolle. Mourrit som Masaniello var glimrende, og Md. Cinti-Damoreau som Prindsessen sang sit Parti mesterligt.

En særdeles interessant Aften oplevede jeg i dette Theater ved en Beneficeforestilling for den italienske Sanger Galli. Hele det store Theater var udsolgt, Indtægten var over 20,000 Francs. I Logerne saae jeg alle mine musicalske Veninder og Venner, Md. Merlin, Md. Dubignon Md. Carvalho, Fortin, Blanchard o. fl. Hvilken var da Aarsagen til denne store Tilstrømning? Det var, at Md. Malibran optraadte offentlig for første Gang som Semiramide i Rossinis Opera. Skjøndt hun vistnok ikke traadte frem uden den for en Debutant naturlige Beklemthed, og derfor ikke paa mig gjorde den samme Virkning, som da jeg horte hende i Md. Merlins Salon, maatte jeg dog erkjende, at hun var en stor Sangerinde. Kun 19—20 Aar gammel sang hun sit Parti med en Kraft, en Skjønhed i Foredraget, der maatte rive med sig. Især i de høie og lave Toner var hendes fyldige mezzo-sopran rund og behagelig, i Mellemtonerne maaskee mindre; hendes Færdighed var glimrende, undertiden endog noget bobet, men just derved forekom det Hele En som en genial Improvisation. Den ypperlige Md. Bisaroni som Arsace kappedes med hende, og Publicums jublende Bisald viste, at man ikke ret vidste, hvem man skulde tilkjende Seiersprisen. Efter Operaen fulgte de to sidste Acter af Shakespears Romeo and Julia, hvori Miss Smithson var henrivende, og Slutningen af hele Forestillingen var 1ste Act af Barbieri di Seviglia, hvori Mlle Sontag

med den hende egne Gratie, Skjelmskthed og magelose Færdighed udførte sin Cavatine saaledes, at det berusede Publicum begjærede den endnu engang, hvilket Dnske hun var saa velvillig at opfylde. „Les honneurs de la soirée sont pourtant pour la petite allemande“, sagde Pariserne.

Opéra italien glimrede ved et, i det Hele taget, høist fortræffeligt Sangerpersonale. Sontag var Primadonna, og det maa jo tilstaaes, at hun, trods sine Mangler, var fortryllende. Hvad man kalder canto spiegato, manière large, var ikke hendes Sag; derimod stred tildeels hendes Stemme, der ikke var stærk, og deels hendes Skole, der var mere spøgende end storartet. Hendes Færdighed var forbausende, og aldrig horte man en tvivlsom Tone; men denne Færdighed forledede hende til altfor hyppigt at colorere, og det ikke altid paa rette Sted, og dog blev man henreven af hende. Et Blad sagde om hende: „Elle dénature tout, mais c'est presque pour l'embellir.“ I Opera buffa var hendes Spil nydeligt, yndigt, coquet, f. Ex. i Barbieri, Cenerentola; i Opera seria undertiden noget koldt. Dog var hun fortræffelig i Donna del Lago, der i det Hele blev mesterligt udført. Md. Bisaroni gav Malcolm indtil Guldkommenhed; hun var en stor, maaskee en af de største Sangerinder, og det i den Grad, at hun ved sit eminente Talent bragte En til at glemme eller ikke lægge Mærke til hendes meer end almindelige Stygghed. Man fortalte, at, da hun blev forskrevet til Paris, svarede hun, at hun ansaae det for sin Pligt forud at bemærke, at hun var af et saa frastøbende Ydre. Man svarede, at man vidste det nok, men at hun blot skulde komme, og virkelig gjorde Pariserne sig snart fortrolige med hendes Ansigt, og Begejstringen for hende blev saa stor, at Publicum deelte sig i Sontagister

og Bisaronister, hvilket var taabeligt, da disse to store Sangerinder aldeles ikke traadte hinanden i Veien, men herskede hver paa sit Territorium. Tenoristen var Donzelli, maaskee den bedste Tenorist, jeg nogenstunde har hørt, Rubini ikke undtagen; Bassisterne vare Galli, Levasseur og Zucchelli, den Sidste en god Sanger, men hvis Stemme var lidt vel blød og høielig, ikke stikket til at udhæve Kraftsteder. Som Dandini i Cenerentola var han meget morsom, hans Spil var udtryksfuldt og tiltalende. Et Par andre Sangerinder, hvoriblandt en meget smuk Sera Amigo, vare Ubetydeligheder.

Til min store Uergrelse horte jeg Mozarts Don Juan forhøstet paa dette Theater. Den rossiniske Musik har gjort de italienske Sangere aldeles udygtige til at udføre classiske Compositioner; Operaen gif yderst maadeligt, og Publicum optog den da ogsaa med en Lunkenhed, der mere gjaldt Udførelsen end Mozart. Sera Blasius gjorde sig Umage som Donna Anna og var ret god i Begyndelsen, men blev kold og kjedelig. Sera Amigo som Elvira var under al Kritik, vanstabsede sine Arier og kuldkastede Ensembleerne, hvor hun var med. Zucchelli kunde have været en hyppelig Don Juan, hans Udførelse af Sangen var ogsaa upaaklagelig, men han var tung og kjedelig i sit Spil. Graziani var en god Buffo i de italienske Operaer, men til Leporello havde han altfor lidt Stemme. Balse var en maadelig Masetto, og Mlle Sontag var ikke paa sin Plads som Zerline. Bistnok sang hun med Forstand og Maadehold og tillod sig ingen formastelig Brodering, men hun var ikke Zerline, men en knipst, fornem Kammerpige. I den skjønne Sextet horte man næsten ikke Basserne, og fra den anden Side gjorde Sera Amigo Sit til at odelægge den.

Opéra comique eller, som det dengang almindeligt kaldtes, théâtre Feydeau, var unægtelig gaaet tilbage. Orkestret og Chor vare middelmaadige, og — les dieux s'en vont! — Martin var borte, Boncharb og Md. Boulanger vare bleve gamle, og Mlle More (nu Md. Pradher) og Mlle Palar (nu Md. Rigaut) vare ogsaa bleve 8 Aar ældre. I Anledning af Md. Pradher kan jeg ikke undlade at omtale en Anmeldelse i et Blad, der havde dette Theater til Gjenstand, og hvor Sangerne bleve bedømte med megen Urbanitet. Men, hvad der især bevæger mig til at omtale denne Artikel, er den Omstændighed, at vi i vore dramaturgiske Theateranmeldelser, der vistnok ere skrevne af dygtige Penne, hvis Sagkundskab og Upartiskhed er udenfor al Tvivl, næsten aldrig finde noget Bink med Hensyn til dansk Sprog og dansk Udtale, imod hvilke vore dramatiske Kunstnere ikke sjældent forsynde sig. Efterat have sagt Udskilligt til Md. Pradher's Roes, tilføier den franske Anmelder: „Nous prenons la liberté de lui faire une petite observation grammaticale. Quand on veut parler français il ne faut pas dire: C'est de cela dont il s'agit. C'est une locution qu'il faut laisser aux figurants qui ne sont pas payés pour savoir leur langue.“ — Chollet, der var traadt i Martins Sted, var en brav Sanger og ret tiltalende Skuespiller, men naaede ikke sit Forbillede. Af nyere Operaer, der i Vinterens Løb bleve givne paa dette Theater, var det kun een, der kunde siges at have Verdi, nemlig le Colporteur af Duslow, et fortræffeligt Arbejde, der interesserede heelt igjennem, om man end vistnok kunde indvende derimod, at man hørte Instrumentisten for meget, og man ikke sjældent sporede Violinsatser i Syngestemmerne. Jeg hørte denne Opera flere Gange med sand Fornøjelse.

Af Secondtheatrene var det fornemmelig Théâtre de Madame, siden Gymnase dramatique, der fortjener særlig Omtale. Det var Scribe, der forede dette Theater med sine smukke, aandrige Comédies-Vaudevilles, og de fik da ogsaa her en Udførelse, der gjorde det til en sand Nydelse at see dem. Gjentagne Gange saae jeg der le mariage de raison, le Diplomate, la chatte metamorphosée, o. fl., udførte af de fortræffelige Skuespillere Gonthier, Ferville, Paul, Klein, og af Skuespillerinderne Jenny Bertpré, en Mlle Mars i det Mindre, og Leontine Fay (siden Md. Bolnys), der allerede som Barn betraadte Scenen med Held. Heiberg havde under sit Ophold i Paris seet hende i et af de Stykker, som Scribe skrev for hende som Barn, og Mindet herom var det, der bevægede ham til at skrive „Aprilsnarrene“ for Barnet Johanne Bøtges.

Paa théâtre des nouveautés fik jeg Lejlighed til at see den ypperlige Skuespiller Bouffé, der optraadte paa denne Scene, efterat han tidligere kun havde viist sig paa mere underordnede Theatre. Jeg saae ham som Caleb og som Mephistopheles i et forresten maadeligt Stykke, Faust, af Théaulon, og det var useilbarligt, at han maatte have en stor Fremtid for sig.

Tiden til Afreisen var nu forhaanden, og jeg tilstaaer, at jeg forlod Paris, vistnok ugerne, men ikke med den veemodige Følelse, som ellers vilde have været Tilfældet. Deels længtes jeg nu, efter næsten tre Aars Fraværelse, efter mit Fædreland, mit Hjem, mine Venner, deels var jeg aldeles optaget af den Tanke og det næsten fikke Haab,

at jeg snart igjen vilde komme tilbage til Paris, hvor jeg da vilde opslaae min Bopæl for længere Tid, maaskee for steds. Vor Hjemreise var bestemt at skulle gaac igjennem Belgien og Holland, og efterat have taget Afsked med mine Venner, af hvem jeg modtog mangt et Beviis paa sand Hengivenhed, trob jeg den 12te April ind i Diligencen, der skulde fore os til Brüksel, hvor vi da ogsaa ankom den følgende Aften. Dagen derefter tilbragte vi med at besee den snukke By og dens Mærkværdigheder. Billedgalleriet var forstyrret, da det var under Omordning; imidlertid saae jeg dog her nogle udmærkede Malerier af Rubens, Ruysdael og Rembrandt. I Bibliotheket fandt jeg en meget forekommende Modtagelse af Bibliothekaren van de Weyer, til hvem jeg havde et Ubefalingsbrev fra den gamle Grégoire. Jeg havde forestillet mig at finde i ham en gammel støvet Bogorm og blev da i høi Grad overrasket ved at træffe en ung, livlig, venstabelig Mand, hvis Samtale fængslede mig i høi Grad, og om hvem jeg ikke anede, at han om saa Aar skulde komme til at spille en saa indflydelsesrig politisk Rolle.

Allerede den næste Dag afreiste vi til Antwerpen, hvor jeg fornemmelig beskæftigede mig med Malerierne i den prægtige Domkirke og i Museet. Der er jo vistnok ikke et Billedgalleri i Europa, hvor man ikke finder ypperlige Arbeider af de flamske og hollandske Mestere, men først naar man kommer til disse Kunstneres Fædreland, seer man deres ypperste Arbeider, der fordunkle Alt, hvad man tidligere har seet af dem. Forbauset stod jeg foran Rubens's kolossale Mesterstykke, Altertavlen i Domkirken, Christi Redtagelse af Korset, med to Sidesloie forestillende Mariae Bebudelse og Fremstillingen i Templet. Her er Alt forenet:

en herlig vorende Composition, det naturligste, skjønneſte Udtryk, den ſandſte Colorit. Denne ſtorre Meſter lærer man forſt at kjende her i hans fuldkomne Storhed. Et Maleri af ham, der findes i Muſeet, Chriſtus, der viſer Thomas ſine Saar, er et ſaa ophøiet Meſterværk, at man ikke veed, hvilket af de her nævnte Arbeider man ſkal tilkjende Prifen.

Paa et Dampſkib gik vi fra Antwerpen til Rotterdam. Veiret var ugunſtigt og Omegnen kjedsommelig, Diger uden Ende paa begge Sider af Scheldesfloden; imidlertid fandt vi behageligt Reifeſelskab i to Engländerne, Sir John Haſtley og Mr. Colley, og en ung hollandsk Artilleri-officer. Denne Sidſte fortalte mig endeel chronique scandaleuse fra Antwerpen, der overbeviste mig om, at Antwerpeninderne ikke give Romerinderne ſynderligt efter, kun at en cavalier ſervente her har det mere profaiſke Navn „Theeſchenker“. Vi opholdt os ikke i Rotterdam, men reiſte ſtrax videre med Diligence til Haag.

Haag er den nydeligſte By, man kan ſee; de ſmukke reene Huse ligge langs med Canalerne, hvis Sider ere beplantede med Træer. I Muſeet ſaae jeg atter ypperlige Malerier af Potter, Rembrandt, Wandhøck, Mieris, Kunſtdael, Everdingen osv. Samme Eftermiddag reiſte vi med Diligencen til Amſterdam. Veiene vare fortræffelige, og Gensſformigheden ved Canalerne blev afbrudt ved de ziirlige Landsteder, der ligge paa begge Sider af Veien. Vor Bei gik gjennem Haarlem, hvor vi ſaae de berømte Zwiebelhaver, der engang have ſpillet en ſaa ſtor Rolle. Forreſten paatrænger der ſig ved Synet af Smaaøyerne i Holland, ſom man kommer igjennem, den Tanke, at de oprindeligt have været een ſtor By, der er blevet udparcelleret til en heel Deel mindre, ſaa

aldeles eens er deres Udscende. Efterat vi om Aftenen vare ankomne til Amsterdam, fulgtes vi med vore to Englændere hen til en Dandschod „de oude pyl,“ hvor et Orchester spillede, medens de aldeles ikke tvetydige Damer, der besøgte dette Locale, spadserede parviis efter Tacten rundt om Salen og passerede Revue for Herrerne, der sad paa Bænke langs Væggene. Bønnen, der saae ud som en aftakket Matros, med korte Hoiels Buxer og Aldstrømper, bød os strax ved vor Indtrædelse en stoppet Kridtpibe. Damerne vare alle intet mindre end smukke; imidlertid fandt dog Sir John stort Behag i en af dem og forsikrede, at hun var „the nicest woman, he ever saw.“ Da vi den næste Morgen stode op, var Sir John allerede afsted; han havde pludselig faaet det Indfald at skynde sig til London og var derfor i en Fart vendt tilbage til Rotterdam. Han efterlod os en venlig Hilsen og havde da af Amsterdam netop seet — de oude Pyl.

Amsterdam er gennemskåret af Canaler (gragten), hvis Quaier ere beplantede med Træer og frembyde smukke Spadserogange; de største og mest besøgte bære de prægtige Navne Kaijersgragt, Prinzensgragt og Heerengragt. Men, som i alle Byer, der ere gennemskårne af Canaler, farer man her let vild, da den ene Gade ligner den anden, og det undrede mig ikke, da Heiberg engang fortalte mig, at han i Amsterdam havde givet en Karl paa Gaden Penge for at følge ham hjem til Hotellet, hvor han boede, da han stod lige udenfor det. Ogsaa her, ligesom i Haag og Haarlem, drives Reenligheden vidt, og det er ret pudsigt at see Tjenestpigerne staae paa Kjelderskurene og vaske Hufene med lange Koste og Skrubber. Et eiendommeligt Syn var det ogsaa at see Karether paa Kjeller, der bleve trukne af een Hest, saa

at Befordringen just ikke var saa syndeligt hurtig, men Hollænderne ere vel ikke saa iilfomme i deres Bevægelse.

Det Par Dage, jeg tilbragte i Amsterdam, beskæftigede jeg mig mest med at betragte og atter betragte de uovertræffelige Mesterværker af nederlandsk Kunst, som findes her, Rembrandts saakaldte „Mattebagt,“ egentlig nogle Herreris Afreise til en Jagt eller Skyttefest, samme Mesters „Staalhof“, v. d. Helst's „Skyttdommere“, og „Forsamlingen efter den utrechtse Fred“, og de mange andre af VanDyck, VanGunsom, deHeem, Potter, Gerhard Dow, Jan Steen, og de øvrige ypperste Kunstnere af den nederlandske Skole. Jeg gjentager, at om nederlandske Mestere faaer man først et fuldstændigt Begreb i Holland.

Førend vi forlode Amsterdam gjorde vi en Tour til Saardam, eller rettere Zaandam, hvor vi besaae det lille, tarvelige Huus, der blev beboet af Peter den Store, og som Kriiser Alexander havde ladet omgive af et Slags Kasse for at bevare det.

Min Reise gjennem Belgien og Holland var en Ziltour, og dog var den tilstrækkelig til at vække Ønsket om at gjensee disse interessante Lande mere i No og Mag, et Ønske, som jeg hidindtil ikke har faaet og rimeligviis aldrig vil faae opfyldt.

Den 19 April om Aftenen gif vi ombord i Dampskibet Willem de Gerste, der skulde føre os til Hamborg. Veiret var ubehageligt og regnfuldt. Skibet lettede Kl. imellem 1 og 2 om Morgenen, men Kl. 12 besluttede Capitainen, paa Grund af den voldsomme Vind, at vende om, da det truede med Storm, og han foretrak at søge Land. Det blev imidlertid saa disigt, at han atter vendte om for at tage imod Stormen i rum So, istedenfor at udsætte sig

for at løbe paa Grund. Stormen indfandt sig snart, Alle krøb i Koierne, da man ikke kunde staae paa Benene, og de fleste desuden bleve søsyge, hvilket jeg dog var saa heldig at slippe for. Da Capitainen bemærkede, at jeg ikke horte til de Ubevægelige, fik han mig til at gaae op paa Rahyts-trappen, og jeg fik da et Skuespil at see, som jeg hverken for eller siden har oplevet: de taarnhoie Volger, Skibet, der snart var paa Spidsen af Bølgen, snart i den dybe Dal mellem Vandene, der som Følser styrtede ned over det. I denne uhyggelige Tilstand tilbragte vi den 20de og 21de. Om Morgenen den 22de, da jeg vaagnede, troede jeg, vi stode paa Grund, da der næsten ingen Bevægelse var i Skibet; jeg ilede op paa Dækket, Stormen var stillet af om Natten, og vi vare paa Høiden af Helgoland. Ved Middagstid vare vi ved Cuxhaven, og Kl. 7 om Eftermiddagen vare vi i Hamborg. Her var Havnen fuld af Folk, der ængstelige havde ventet Skibets Ankomst, der var bleven forsinket næsten 48 Timer.

Kun halvanden Dag opholdt jeg mig her. En Bekjendt fra Kjøbenhavn, som jeg tilfældigviis mødte, fortalte mig, at min Fader allerede i længere Tid havde strantet, en Omstændighed, som man havde fortiet for mig for ikke at ængste mig. Jeg var da glad ved atter at komme til Hjemmet, hvor jeg indtraf en Dagstid senere efter næsten tre Mars Fraværelse. —

Fjerde Afsnit.

1828—1830.

Den 25 April 1828, netop paa min Faders 69de Fødselsdag, gjenfaae jeg Hjemmet. Desværre havde den Meddelelse, jeg fik i Hamborg, kun været altfor sand; jeg fandt min gamle Fader meget medtagen af sin Sygdom, meget svag og ældet; men, forunderligt nok, Glæden over at gjensee mig efter den lange Fraværelse, over at høre mine Fortællinger og at see min Moders og Søsters Glæde, syntes at oplive ham og skjænte ham nye Kræfter. Ikke mange Dage efter min Hjemkomst følte han sig saa vel, at han kunde gaac ud, ja endog tage fat paa sine Comptoirforretninger.

For mig var der nu Meget at gjøre, mange Besøg at aflægge, Meget at spørge om og at erfare, thi, skjøndt min Brevvevling med Hjemmet havde været flittig, var der dog mangen Lacune at udfylde. Et af mine første Besøg var naturligviis hos min, som Rahbek pleier at sige, alle Aldres Ven, Cadetchefen Wulff, der modtog mig med den Hjertelighed, som jeg altid fandt hos ham og hans elskværdige Familie. Jeg tiltraadte ogsaa strax min Post som Lærer paa Socadetakademiet, og det varede ikke længe, førend jeg ogsaa fik fuldt op af Privatunderviisning, saa at jeg nu var paa det Punct, hvor jeg havde befundet mig ved min Afreise, men heller ikke videre. Jeg indsaae snart, at min

Faders betænkkelige Tilstand ikke tillod mig for det Første at realisere den Plan, jeg tidligere havde lagt angaaende et fremtidigt Ophold i Paris, og jeg besluttede da at see Tiden an med Rolighed.

I Anledning af Prinds Frederiks forestaaende Formæling med Prindsesse Wilhelmine, der var berammet til November Maaned, agtede Universitetet at afholde en stor Fest, og strax efter min Hjemkomst fremkom der fra Universitetet en Opfordring til ældre og yngre Videnskabsmænd at indlevere Afhandlinger for at opnaae akademiske Grader. Det var mig ikke bekjendt, at Noget af mine Landsmænd, med Undtagelse af Brøndsted, havde beskæftiget sig med Middelalderens franske Sprog og Litteratur. Brøndsted havde nemlig for længere Tid siden udgivet et Par Smaahefter under Titel „Bidrag til Dansk Historie af fremmede Manuscriptsamlinger“; vi havde i Paris talt sammen herom, og jeg havde allerede dengang tænkt mig Muligheden af at udgive et eller andet Brudstykke af den vidtløftige Kronike, jeg der havde affrevet, som et Slags Prøve eller Indbydelseskraft, der kunde tjene til at indlede min paa-tænkte Udgave af hele Manuscriptet. Det forekom mig derfor passende at benytte min Afsskrift ved den ovenomtalte Leilighed, og jeg valgte den Episode, der omhandler Hengist og Horjes Indfald i Britannien, som Noget, der stod den nordiske Historie nærmest og altsaa maatte anses at være os Danske interessant. Da jeg indsaac, hvor vanskeligt det vilde være for de Fleeste at følge og forstaae den gammelfranske Text, begyndte jeg med at oversætte denne, saavidt det stod i min Magt i samme Versemaal og rimede Vinier som Originalen, og jeg havde den Tilfredsstillelse, at Brøndsted flere Aar efter, uagtet han meente, at hans

Oversættelse af Gammelesfransk var bedre, dog indrommede, at min ikke var ganske uheldig. Allerede i tidligere Aar havde jeg beskæftiget mig med Islandsk, og for at opfriske mine Kundskaber i dette Sprog, antog jeg som Lærer en brav Islænder ved Navn Einarson, med hvem jeg arbejdede flittigt, og saaledes fremstod lidt efter lidt min lille Afhandling, som jeg med Titelen „De Roberti Wacii carmine, quod inscribitur Brutus“ indsendte til Facultetet. Efter den Tids Skik var den skrevet paa Latin, skjøndt Emnet just ikke var aldeles skiftet til at behandles i det antike Sprog, men for Correctheden af mit Latin var jeg rolig, da min Ven Rudolph Heinrichsen havde gennemseet mit Manuscript. Dette Arbejde beskæftigede mig naturligviis i Sommermaanederne, da Afhandlingen skulde være indleveret førend Juli Maa-neds Udgang. Jeg ventede imidlertid ikke længe efter Svaret. Afhandlingen kom tilbage med Paategning om, at den af Censorerne var antaget, saaledes at den, „rite defensa“, kunde forskaffe mig Magistergraden, og jeg maatte nu til at tænke paa at forsvare den „rite“, det vil sige paa saa flydende Latin, som det var mig muligt at præstere. Nu havde jeg vel i mine første Studenteraar haft ikke saa lidt Øvelse i at tale Latin, men i en halv Snees Aar havde jeg udsvædt en heel Deel, og det gjaldt om atter at faae Tungen paa Gang. I denne Anledning foreslog jeg min Ven Ernst Bojesen at være min Respondens ved Disputatsen og i Mellemtiden parlere Latin med mig, hvorpaa han velvillig gik ind, og efterhaanden fik jeg da igjen Øvelse i at udtrykke mig med Lethed.

Imidlertid var min Faders Tilstand igjen bleven værre; det Livsglimt, der var blussset op ved min Hjemkomst, da-lede atter lidt efter lidt og levede os kun lidet Haab.

Da han under sin hele sygelige Tilstand var ved sin fulde Bevidsthed, men klagede over, at det Huus, vi beboede i Farvergaden, var saa uroligt, at det forstyrrede ham, besluttede vi at flytte og fik da en Leilighed i Stormgaden, hvortil han glædede sig, da han saa var nærmere ved Comptoiret, som han ikke opgav Haabet om igjen at kunne betræde. Flyttedagen, den 21de October, blev han med stor Vanskelighed bragt over i den nye Bolig, og hans første Ord, da han var kommen tilfængs, vare: „Her haaber jeg at faae No“ — og han fik No. Morgenen efter hensov han stille og rolig.

Ni Dage efter var Dagen berammet til min Disputats. Det var ikke med et freidigt Sind, at jeg gik denne Dag imøde, vistnok ikke fordi jeg nærede nogen Frygt for selve Dagens Dont, men fordi min Tanke var i ganske andre Retninger. Medbøiet ved Tabet af min gamle kjærlige Fader, der havde elsket mig saa høit, og som ikke engang skulde overleve denne Dag, som han havde imodefæet med faderlig Stoltthed, dybt bedrøvet ved Synet af min stakkels Moder og Søster, bekymret ved Tanken om, at jeg nu var blevet deres Forsørger, at en Familiefaders Pligter nu hvilede paa mig — Alt dette drog mit Sind hen i Betragtninger, der vare langt borte fra Roberti Wacii carmen. Dog her var intet Valg. Den lærde Strid skulde kæmpes, og her var jeg rolig for Udfaldet; den alvorligere Kamp, den med Livet og dets Sorger og Alvor, maatte jeg nu see under Øine, men jeg havde fast Tillid til det guddommelige Forsyn, der hidindtil havde været mig naadigt, og min Tillid blev ikke skuffet. Netop idag, da jeg skriver disse Linier, er det 40 Aarsdagen efter min Faders Død, og jeg vender med dyb Taknemmelighed mit Øie til den allkjærlige Gud, der

indtil denne Dag, vel ikke uden mangen Sorg og Prøvelse, har fort mig gjennem et langt Liv saaledes, at jeg med Glæde kan see tilbage paa den svundne Tid.

Faa Dage efterat jeg havde sagt min Fader det sidste Farvel paa Kirkegaarden, vandrede jeg da op paa Ehlers Collegium, hvor Disputatsen skulde holdes. Mine ordentlige Opponentter vare Statsraaderne Thorlacius og Engels-toft; med den Forste havde jeg levet meget i Udlandet og jævnlig efter Hjemkomsten været en Gæst i hans Huus; den Anden havde altid været vel steunt imod mig; Begge udforte deres Oppositioner med al den Humanitet, jeg kunde onske, og mine iforveien udarbejdede Taffigelsesord til dem udtalte jeg af Hjertet. Af Auditoriet opponerede kun daværende Candidat, nu Professor Worring, der ligeledes modte mig meget venstabeligt. Acten varede fra Kl. 10 til Kl. 2, og i al den Tid havde jeg i Auditoriet een stadig Tilhører, den gamle forhenværende Skuespiller Stephen Heger, denne i mange Henseender originale og underlige, men tillige dannede og begavede Mand, der altid havde viist mig meget Venstabs. Som gammel Ven af min tidligere Principal Procurator Bjerring havde han tidt henvendt sig til denne for at raadspørge ham i Anledning af smaa Pengeanliggender og var da ikke sjældent, paa Grund af hans Beshynderligheder, bleven overfuset af den hidfige Bjerring. Han søgte da gjerne sin Trost hos mig og blev mig velstindet. Da nu Acten var forbi, fulgtes han med mig derfra, tog mig under Armen og sagde: „Naa, nu gratulerer jeg Dem; det var en sand Lykke for Dem, thi De har været nær ved at gaae ad Helvede til.“ Noget forbausset over denne Tale spurgte jeg ham, hvad han meente dermed og han forklarede da, at jeg engang havde været nær ved at

blive Procurator, saa værre var det da ikke. Han fulgte mig næsten heelt hjem og sluttede med at bede mig indstændigt om ikke at forlove og gifte mig. „Hvad vil De med de Narrestreger, som De dog kommer til at fortryde,“ sagde han. Jeg forsikkrede ham, at disse Tanker vare langt fra mig, og at der i dette Dieblif hvilede saa tunge Ansvar paa mig, at disse saakaldte „Narrestreger“ ikke kunde falde mig ind. Saavidt jeg erindrer, havde min kjære Respondens ikke faaet Veilighed til at indføre et eneste Ord under Disputatsen.

Min lille Afhandling fandt en velvillig Bedømmelse i de danske Literaturtidender, og den fandt endog Udgang til fremmede Organer for Literatur. Den blev anmeldt i Revue encyclopédique, i Journal des savants af Raynouard, i Edinburgh review af Dr. Bowring. Deels blev man noget forundret over, at en Dansk beskjæftigede sig med Middelaalderens franske Sprog og Digtkreds, deels var dette Studium, der i de 40 Aar, der ere hengaaede, har havt saa betydelige og heldige Dyrkere, dengang endnu i sin Barndom og laa næsten aldeles død.

Formælingsfesterne gif i de paafølgende Dage deres Gang, og Universitetet forherligede Festen med en Solennitet i Trinitatis Kirke, hvor under Lyden af Musik og latinske Taler Doctores og Magistri bleve henholdsvis creerede og proclamerede. Jeg hed nu „Hr. Magister,“ hvilken Titel just ikke behagede mig synderligt, da den altid mindede mig om Sthgotius og Rosflengius. Siden skete heri en Forandring, da en Lov affaffede Magistergraden, og saaledes de tidligere Magistre bleve doctores philosophiæ.

Det var omtrent ved denne Tid, at Heiberg havde skrevet sit „Bidrag til Værdernes Naturhistorie,“ hvori han

havde gjort sig lyttig over Torkild Baden. En Dag blev jeg overrasket ved et Besøg af den gamle Baden, der hos mig vilde erkjendige sig om Architekten Schlick, med hvem han vidste, at jeg havde staaet i venstabeligt Forhold under mit Ophold i Paris, og hvis drabelige Forsvarer han havde været under Schlick's Debat med Kunstakademiet, i hvilken jeg dog ogsaa troer, at der var skeet ham Uret. Til Badens Forsvar for Schlick havde Heiberg alluderet i den ovennævnte Artikel ved at sige, „at man kunde kjøbe anas Torkillus for en Slif.“ Efter at min Samtale med Baden var tilende, ledjagede jeg ham ud; men, næppe havde jeg lukket Døren, førend den gik op igjen, og for mig stod Heiberg, som jeg naturligtviis modtog med et Udbrud af Skoggerlatter, og som aldeles forbausset spurgte mig, hvad jeg havde at bestille med Torkild=Anden, som han saa uformodet var stødt sammen med paa min smalle Trappe. Vi gottede os begge over dette morsomme Sammentræf.

Ved at nævne min „smalle Trappe“ kommer jeg til at tænke paa vor Bolig i Stormgaden, hvor det var betænkt, at jeg skulde behoe to fra den øvrige Leilighed adskilte Værelser. Min Faders Død bevirkede heri en Forandring. Det var naturligt, at vi nu indskrænkede os, og at jeg flyttede over til min Moder og Søster, saa at vi kunde udleie hine to Værelser. Bore første Logerende vare to unge Kunstnere, af hvilke jeg har glemt den ene, men den anden var den dengang unge Billedhugger, nu aldrende Maler, Professor Simonfen.

Da jeg en Dag i Vinterens Begyndelse traadte ud af min Bolig, stødte jeg pludselig paa Prinds Frederik og hans unge Gemalinde. Prindsen blev staaende for at spørge til mig paa sin sædvanlige gemyttige Maade og endte med de

Ord: „Maa jeg præsentere Dem min Kone?“ Snart efter skulde jeg træde i et nærmere Forhold til ham, da jeg, hvis jeg ikke feiler, igjennem Ewald blev anmodet om at give ham nogle ugentlige Timers Underviisning for at fortsætte den Øvelse i at tale og skrive Fransk, som han i Genève havde haft under Pueraris Vejledning.

Jeg kommer saaledes nu til at tale om den Fyrste, der engang vil indtage en fremragende Plads i Historien som Danmarks første constitutionelle Konge, som den, hvis Død fremkaldte en saa sørgelig Katastrophe i vort Fædrelands Skjebne. Jeg vil fortælle om ham, hvad der vedkommer hans Person, hans Væsen og Fremtræden, saaledes som det er mig meddeelt af aldeles paalidelig og troværdig Kilde. Jeg er temmelig vis paa, at der fra flere Sider engang i Tiden vil komme ikke saa Bidrag til hans Charakteristik, som nu, saa Aar efter hans Død, ligge skjulte i Haandskrift ligesom disse Meddelelser; men jeg vil ikke undlade ogsaa at bidrage min Skjærv hertil. Jeg har allerede meddeelt Afskilligt fra den Tid, da jeg var sammen med ham i Genève, og det var kun et Aarstid omtrent derefter, at jeg nu igjen kom i Forbindelse med ham.

Han boede nu med sin Gemalinde paa hendes Palais paa Amalienborg, og der var sørget for, at hans nærmeste Omgivelser vare findige, skjøndt ikke ældre Mænd; Grev Ahlefeldt, Lieutenanterne Holstein af Husarerne og Irminger af Søetaten vare særdeles velstillede til at omgive og lede en ung Prinds, om hvem hans Fader, allerede da Prindsen var Barn, i sin Instrux til hans Hovmester udtrede, at han havde en „Indbildningskraft, der løb af med Fornuften i Forudsætning af Urimeligheder“, et euphemistisk Udtryk. Men det Uheldige ved denne Omgivelse var, at disse

Mænd vare givne Brindsen af Kongen, og der opstod da hos Brindsen den Tanke, at han var befuret, at hvert af hans Skridt vilde blive rapporteret, og derfor sluttede han sig ikke til disse Mænd saaledes, som det vilde have været ønskeligt for begge Parter. Man søgte naturligviis at beskæftige ham paa en fornuftig og gavnlig Maade, men dette var ikke let; han blev snart adspredt, naar Taleren var om alvorlige Ting, og afbrød da ikke sjældent Samtalen med at fortælle en eller anden af Lusten greben og derhos flau Historie. I det Hele gik vore Underviisningstimer ret godt; Brindsen var vistnok uberegnelig, thi den ene Dag talte han meget godt og flydende Fransk, den næste Gang var det næppe til at udholde, men det gik dog nogenlunde, og disse Timer morede ham, da der blev talt om alskens Ting. Cavalierererne vare altid tilstede og deeltog i Samtalen, og Timen endte gjerne ved Frokostbordet. Den skriftlige Deel af vore Sprogøvelser var imidlertid den svageste. Brindsen var ikke stærk i Grammatiken og ikke engang i Orthographien, hverken i Dansk eller Fransk. Engang tilskrev han mig en Billet, hvori han indbød mig til at „spidse“ til Aften hos sig; i en Stiil skrev han engang „quarataire,“ hvilket skulde betyde caractère osv. Efter en Manoeuvre skulde han forfatte en Rapport til Kongen, og deri forekom Ordene „den hvenstre Fløi;“ en af hans Cavalierer gjorde ham opmærksom paa, at Ordet „venstre“ skreves uden „h“. Aldeles uforfærdet og flot svarede han: „Saaledes skriver jeg det altid, men bagefter sletter jeg „h“et ud.“ Dette uforstyrrelige Frikskriveri var et Hovedtræk i hans Væsen, og hans forunderlige Vlyst til at have oplevet og seet Alt, været med allevegne, været udsat for de største Farer, som han havde været heldig nok til at slippe fra, satte hans „Tudbildnings-

frast" i en Bevægelse, der gav sig Luft i de eventyrligste Fortællinger. Prindsjerne af Glücksburg have fortalt mig, at, da han engang i Følge med Kongen opholdt sig paa Louisenlund, kom han en Aften meget alvorlig til dem og sagde dem, at, da han vidste, at de vare ham hengivne, vilde han aabenbare dem en Hemmelighed af største Betydning. „I Nat,“ vedblev han, „bliver Slottet og Haven omringet af bevæbnede Bønder; Alt er aftalt, Skoven er fuld af Mænd i Vaaben. Kongen bliver tagen til Fange og tvungen til at fratræde Regjeringen; min Fader abdicerer frivillig, og jeg bliver udraabt til Konge.“ De trostjældige unge Prindsjer bleve høijt betuttede over denne Meddelelse og vidste ikke, hvad de skulde gjøre; men endelig fandt de det dog raadeligt at betro Sagen til General Bülow. Denne modtog naturligviis Efterretningen med største Nolighed og forsikrede dem, at de trygt kunde gaae tilsøgs og være visse paa, at Kongen ganske sikkert vilde staae op som Konge den næste Dag.

Jeg erindrer en anden Scene, hvorved jeg var tilstede, og af hvilken jeg troer, at Saint-Aubain, til hvem jeg fortalte den, har benyttet Noget i „Lyffens Yndling.“ Det var i et større Aftenselskab hos den franske Gesandt Baron Hochschild. Paa Bordet laa endeel af Charlets ypperlige lithogropherede Compositioner, hvoriblandt adskillige Slags-scener. Den daværende franske Gesandt, Marquis de St. Simon, holdt et lille Foredrag over disse Lithographier for at fremhæve deres Naturtrofskab. Han var en lille vims, meget pæn Mand, om hvem man ikke saa let skulde antage, at han som General under Napoleon havde gjort flere Campaigner, navnlig den spanske. Ved hans ene Side stod den smukke, høie, martialsk udseende Grev Gustav Blücher, ved

hans anden Side Prindsen. „Observez,“ sagde St. Simon, „comme c'est bien fait, quelle verité! regardez ce pauvre soldat mortellement blessé qui dans ses dernières convulsions gratte la terre, c'est frappant de verité, (med et Blik til Blücher) ah! Vous n'avez jamais vu cela.“ Dette var en høist ufortjent Skofe, da det jo ikke var Blüchers Skyld, at han ikke havde været i Krig. Næppe havde han udtalt, førend Prindsen begyndte at fortælle om et Eventyr paa Nørrefælled ved et Høstmanoeuvre. Vi listede os naturligviis bort, saa godt vi kunde.

Hvad jeg allerede havde bemærket under mit Ophold i Genève, fik jeg ogsaa oftere Leilighed til at finde stadfæstet, nemlig at, naar Prindsen havde været nærved at begaae noget Ubefindigt eller Upassende, og han fik Tid til Eftertanke, var han glad ved, at det var blevet forhindret. Paa den Tid, da jeg ugentlig kom til ham, var Kjøbenhavns Sladder meget beskæftiget med at omtale en ung Cavaleriofficeer, Hannibal Sehested, der beskylledes for at have misbrugt sin Myndighed mod en Dragon. Der blev i denne Anledning nedsat en Krigsret, og et daværende Smudsblad „Kaketten“ undlod ikke næsten hver Dag at fremkomme med Smædeartikler angaaende denne Sag. En Dag, da vi sad ved Frokosten, ringede Prindsen og gav den indtrædende Lakai Befaling at indbyde Sehested til en Ridetour Kl. 2. Da Lakaien var gaaet, sagde Jrvinger: „Deres Kongelige Høihed ønsker formodentlig at komme i Kaketten imorgen.“ Prindsen bad om en Forklaring derover, hvilken blev givet ham, og det blev gjort ham indlysende, at det var upassende for ham netop i de Dage at vise sig offentlig med Sehested, der, skjøndt maaskee uskyldig, var i alle Folks Munde. „Jeg“, svarede Prindsen, „bryder mig (en drøi Ed) ikke

om, hvad Folk sige. Sehested og jeg have leget sammen som Drengene, og jeg har svoret ham evigt Venstabs.“ Man forsikrede ham, at sige Drengeløfter ikke havde stort at betyde, og at Diebliffet ikke var det rette til at trodse den offentlige Mening; men Brindsen vedblev at forsøgte sin Anskuelse. Noget Tid efter kom Sakaien tilbage og meldte, at han ikke havde truffet Sehested, der ikke var tilstede. „Ja, ja,“ sagde Brindsen, „det var vel ogsaa bedre saaledes.“

Det varede ikke meget længe, inden Brindsen dannede omkring sig en Kreds af unge Mennesker, der gik ind paa hans Lyst til overgivent Liv og i vilde Selskaber sværede og sværmede med ham til langt ud paa Nætterne. Ogsaa jeg blev hyppigt indbudet til Aftenselskaber hos ham, men disse vare af en anden Natur. Bel var Tonen munter og ugeneert, man røg Tobak og spillede Willard, spiste og drak; men Alt gik i al Rolighed, uden at det Sømmeliges Grændser i mindste Maade bleve overtraadte. Jeg selv var ligeoverfor Brindsen ærbødig og glemte aldrig hans høie Stilling, og han var mod mig, lige til det Sidste, altid venlig og hjertelig og bød mig aldrig Noget, der kunde sætte mig i Forlegenhed.

Til hans Friksfyrreri hørte det da ogsaa, at han gjerne fortalte om de Livsfarer, han havde været i, hvorved han var lige ved at miste Liv og Lemmer, ja endog at dette var skeet. Da han af Kongen blev beordret at seile til Fjland, kom han ombord i et Krigsskib, der ledsagedes af Cadettkibet. Da de to Skibe paa Reisen laae nær ved hinanden, fik Brindsen Lyst til at besøge det andet Skib, og han blev fat over i et Fartoi. Fra Skibet saae de ham stige op i det andet Skib, og en af Officererne yttrede da til Oberst Fibiger, der var i hans Følge, at han dog vel denuegang ikke havde været

i Livsfare. „Man kan ikke vide,“ svarede Fibiger. Da han kom tilbage, var hans første Ord: „Saae I det?“ Man vidste ikke, hvad han meente. „Jeg havde nær knækket begge mine Been. Jeg fik dem forkeert ind i Falderebet, og, dersom jeg ikke ved et rask Spring havde reddet mig, vilde jeg have mistet Venene.“

Da han som Kronprinds kom til Kjøbenhavn, befandt jeg mig i et stort Selskab hos Landgrev Wilhelm af Hessen, hvor Brindsen var tilstede. Jeg tilligemed mange Andre stod i en Afstand fra ham. Bludselig trak han en Lorgnet frem, saae sig om og kaldte mig hen til sig. Han spurgte med sin sædvanlige Venlighed til mig og min Tilstand osv. Jeg tillod mig at bemærke, at han i tidligere Tid havde haft et meget skarpt Syn. „Ja,“ svarede han, „det var dengang; men nu er jeg aldeles blind paa det høire Øie og seer kun daarligt med det venstre. Det har jeg af den evige Hængen i Rifferten ombord.“

Det er bekjendt nok, at han som Konge bildte sig selv ind, eller i det mindste vilde bilde Andre ind, at han havde mistet sin ene Haand i Slaget ved Isted, hvor han ikke havde været tilstede. I en Privataudients fortalte han denne Fabel til en Grev Platen, der havde overbragt ham nogle Hæste som Foræring fra Kongen af Hannover. Da Greven kom ud fra Kongen, meddeelte han Adjutanten i Forgemaaket, hvad Kongen havde sagt, hvilket han fandt ganske utroligt. „Dg hvad svarede De?“ spurgte Adjutanten. „Naturligviis Intet; jeg taug og bukkede.“ — „Dg nu vil Kongen ved Taflet fortælle, hvorledes han har bundet Dem en Historie paa Ormet, og tilføie, at De havde i al Underdanighed troet den.“ Saaledes blev Kongen reddet dengang.

Det er ikke mindre bekjendt, at Kong Frederik den Syvende ikke sjældent udtrykte sig smukt og heldigt; saaledes

var jo hans Tiltale til Kong Georg af Grækenland saa betydningssfuld og passende, at den vakte almindelig Beundring. Det var ogsaa almindelig anerkjendt, at det første Indtryk, han gjorde ved sin Fremtræden paa Steder, hvor man saae ham første Gang, aldeles var til hans Fordeel; men hyppigt tabte dette Indtryk sig, naar han blev der i længere Tid. Undertiden, naar han havde sagt Noget, der behagede ham selv, søgte han Leilighed til at sige det oftere, og denne Lyst paakom ham engang ved en særegen Anledning. Da han engang som Kronprinds reiste fra Odense til Kjøbenhavn, yttrede Hofchefen det Ønske, at en gammel veltjent Sakai maatte blive udnævnt til Dannebrogsmænd, deels da det vilde glæde den gamle Mand, deels til Exempel og Opmuntring for det øvrige Tjenestfolk. Han bad da Prindsen om at tale til Kongen derom, hvilket ogsaa skete. Smidlertid reiste Prindsen efter et kort Ophold i Kjøbenhavn lige til Sjælland, hvor han skulde inspicere nogle Regimenter. Under hans Fraværelse fra Odense ankom der et Brev til ham fra Kongen, og med dette fulgte en Pakke; Brevet blev sendt til Sjælland til Prindsen, men Pakken blev liggende i Odense indtil videre. I Brevet blev nu Prindsen underrettet om, at Sakai N. N. var bleven decoreret, og han meddeelte ham dette med følgende Ord: „Det er mig kjær, min gode N. N., at kunne sige Dig, at Kongen, efter min Ubefaling, har udnævnt Dig til Dannebrogsmænd. Det er en Ære, Du har fortjent, thi Du har i mange Aar været mig en tro og hengiven Tjener. Det gjør mig kun ondt, at jeg ikke selv kan sætte Ordenen paa dit Bryst, thi den er bleven liggende i Odense, og jeg vilde gjerne give Dig det Sølvkors, jeg selv bærer, men

det kan jeg ikke, da det har Frederik den Sjettes Chiffer. Du maa altsaa have Taalmodighed, til vi atter komme tilbage til Odense." Sakaien var dybt rørt og takkede Prindsen med Taarer i Øinene. Da han var gaaet ud, yttrede den jourhavende Adjutant uheldigviis, at det havde Prindsen gjort godt. „Det troer jeg ogsaa,“ svarede denne. Nogle Dage efter sagde Prindsen til Adjutanten: „Her ligger nu det Brev fra Kongen angaaende M's Udnævnelse til Dannebrogsmænd; jeg maa dog sige ham det.“ Aldeles forbauset bemærkede Adjutanten, at han jo for nogle Dage siden havde meddeelt ham det. „Na Snak,“ svarede Prindsen, „han veed ikke et Ord deraf. Lad ham komme ind til mig!“ I sin Forlegenhed ilede Adjutanten ind til sine Colleger og spurgte dem om, hvad her var at gøre for ikke at compromittere Prindsen. Man gav ham da et Raad, som han fulgte. Han gik nemlig igjen ind til Prindsen og foreslog ham at lade hele Tjenestefolket sammenkalde, for at de alle kunde være tilstede ved denne høitidelige Handling. Dette skete; Prindsen holdt atter sin Tale, Sakaien græd, og alle de Andre vare opbyggede.

Ved adskillige Leiligheder erfarede ogsaa jeg, hvorledes Frederik den Syvende kunde udtrykke sig smukt og hjerteligt. I det bevægede Aar 1848, da man kunde benytte, eller i det Mindste troede at burde benytte alle Kræfter, blev jeg af Udenrigsministeriet anmodet om at besørge flere Sprogarbejder, og som en Anerkjendelse for mit Arbeide indstillede den daværende Minister, Grev Knuth, mig til Dannebrogsmænd. Efterat have modtaget Decorationen fra Ordenscapitulet, begav jeg mig til Audients hos Kongen for at takke ham. Det var omtrent i Midten af October. Jeg benyttede Diebliffet til at lykønske ham til hans Thronbesti-

gelse, da jeg ikke havde talt med ham siden den Tid. „Ja“, sagde han, „det er rigtignok en smuk Tid, at jeg er bleven Konge, nu, da der er Oprør og Uroligheder overalt. Men det veed jeg, at, da jeg for faa Dage siden, paa min Fødselsdag, red igjennem Rhens Gader, flokkedes Folk omkring mig, og det var en Glæde for mit Hjerter at vide, at ikke en Eneste i Mængden nærrede en ond Tanke mod mig. Det er mere, end mangan Konge i denne Tid tør vove at sige.“

Da jeg nogle Aar derefter blev udnævnt til Notarius publicus i Kjøbenhavn, aflagde jeg Kongen atter et Takkebesøg. Han kom mig imøde, tog mig venlig i Haanden og lykønskede mig. „Men,“ sagde han, „hvorledes skal jeg nu kalde Dem?“ — „Jeg beder D. M. kalde mig det, jeg er, deres taknemmelige Undersaat.“ — „Nei, jeg vil fremdeles kalde Dem, hvad jeg altid har kaldt Dem, min gamle Ven.“ Disse venlige og hjertelige Ord vilde have gjort et endnu bedre Indtryk paa mig, dersom Kongen ikke havde staaet for mig i den pudsigste Paaklædning. Denne Lyft til at udmaale sig hørte ogsaa til hans Svagheder, og baade i Genève og siden i Kjøbenhavn havde han haft stor Glæde af at vise mig sin Garderobe, sine Uniformer, Skyttdragter osv. Han var den Dag iført en med Snore rigt besat Løbefrakke, omgivet af en tyk Guldtamp, hvori der hang et langt Slagsværd, og paa Hovedet bar han en meget høi Pelshue med en alenlang spids Fjer; tværs over Huen var aubragt en Sølvplade med Indskrift „Garde-Husar.“

Endnu en Anledning vil jeg omtale. Som Medlem af Kunstforeningen havde Kongen ved en Lodtrækning bundet en Ubetydelighed, som Bestyrelsen overdrog mig, i min Egenkab af Formand, at bringe ham. Kongen var venssynlig glad ved at sladre med mig; han fortalte, at han

den Dag havde haft en Mængde Personer hos sig, som havde kjædet ham, og han i det Hele var overløbet af Folk, som fordrede Urimeligheder af ham. „Endogsaa Skuespillerne komme her for at klage over, at de ikke faae nok for alt deres Arbeide. Hvad skal jeg da sige? jeg, som jo er Overskuespiller i Danmark.“ Dersom jeg har kjendt ham ret, troer jeg, at dette var et sandt Ord. Undertiden kunde han ogsaa sige ret gode, skjøndt sædvanlig noget plumpe Wittigheder. Da den russiske Storfyrste Constantin laa paa et Krigsskib udenfor Skodsborg, indbød Kongen ham til Taffels; men Storfyrsten, der vel ikke ret vidste, hvorledes han skulde tee sig ligeoverfor Kongens Gemalinde, Grevinde Danner, bad sig undskyldt, da han havde faaet Cholerine. „Om han har Cholerine“ sagde Kongen, „det veed jeg ikke, men at han sk . . . r mig et Stykke, det veed jeg.“

I Anledning af den sidstnævnte Dame maa jeg bemærke at jeg aldrig, saalænge Kongen levede, har talt med hende. Skjøndt jeg temmelig ofte blev tilfagt til Taffels, endog til mindre Tafler, hvor jeg kom til at sidde ligeoverfor hende og Kongen, der da gjerne drak et Glas med mig, tiltalte hun mig aldrig, thi jeg var aldrig bleven præsenteret for hende. Formodentlig antog Overhofmarskalken, at dette var skeet, og jeg yttrede heller aldrig noget Ønske desangaaende. Først efter Kongens Død var jeg et Par Gange hos hende i Embedsforretninger. Man havde sagt mig, at hun var begavet og interessant; jeg fandt hende venlig og snaksom. Jeg erindrer et Indfald af den meget fine og formelle Overhofmarskalk, som jeg her vil indsflette. Da den katolske Biskop af Osnabrück kom hertil for at inspicere de herbærende katolske Kirker, blev han indbuden til et mindre

Taffel hos Kongen paa Skodsborg, til hvilket ogsaa jeg blev tilfagt. Under Tafflet udforte Gardens Musikcorps Tafelmusik udenfor Spisesalen i Haven. Efterat nogle Musiknummere vare spillede, gav Grevinde Danner en Sakai en Befaling, og strax efter spillede Musikken Bommen af Operaen Moses. Derpaa fulgte andre Musiknummere, men snart efter blev Sakaien atter sendt ud, og Bommen af Moses blev gjentaget. Da jeg efter Tafflet stod og talte med nogle Herrer ude i Haven, kom Marskalken hen til os med de Ord: „Har De bemærket, at hendes Naade to Gange har begjæret Bommen af Moses? Hun antager maaskee, at den fremmede Geistlige er en Jødecpræst.“

Hermed slutter jeg nu mine Meddelelser om Frederik den Syvende. Dersom jeg paa et andet Sted skulde mindes Noget, der kunde høre herhen, kan der altid findes Leilighed til at nedskrive det. Jeg vender nu tilbage til mine egne Begivenheder.

En Dag i Foraaret 1829, da jeg sad og læste i Athenæum, kom Legationsraad Hammelen, der tidligere havde være min Collega som Lærer paa Socadetakademiet, hen til mig og kaldte mig ind i et andet Værelse. Det forekom ham, sagde han, at jeg for flere Aar siden havde ønsket at blive ansat som Lærer ved Univerfitetet i fransk Sprog og Litteratur. Jeg svarede ham, at jeg dengang havde ansøgt derom, men at mit Andragende var blevet henlagt, da man ikke agtede at besætte denne Lærerpøst. Han httrede, at Tiden nu var heldigere, og at jeg burde søge paa ny; men paa min Anmodning om at give mig en nøiere Forklaring, gjentog han blot, hvad han havde sagt, men tilføiede, at han ikke kunde sige mere, og at han ikke vilde nævnes. Dette gav mig nu meget at tænke paa, men jeg vidste ikke ret,

hvorledes jeg skulde angribe Sagen. Det var vistnok mit inderligste Ønske at opnaae en saadan Stilling; men saaledes, uden given Anledning, uden mindste Udsigt til at opnaae mit Maal, at storme ind med en Ansøgning, syntes mig dog for uoveligt. Efter nogle Dages Overveielse besluttede jeg da at henvende mig til den af Universitetsdirectionens Medlemmer, til hvem jeg antog bedst at kunne betroe mig, Biskop Mynster, som jeg kjendte godt fra det Brunke Hus, og som altid havde viist sig velvillig imod mig. Jeg sagde ham da ligefrem, at der, efter hvad jeg havde erfaret, kunde være Tale om Besættelse af denne Plads, og udbad mig hans Mening desangaaende. Han forsikrede mig, at noget Saadant var ham aldeles ubekjendt, og at han med Bestemthed kunde sige mig, at der ikke i Directionen havde været Tale herom, men at jeg jo kunde ansøge, og at saa maaskee, ved denne Leilighed, Sagen kunde komme frem og blive nærmere omhandlet i Directionen. Videre var jeg altsaa ikke kommen. Imidlertid meente jeg dog, at der ikke var noget at tabe ved at ansøge; og at det Børste kunde være, at min Ansøgning anden Gang vilde blive henvendt. Det var dengang den almindelige Form, at man personlig indleverede sin Ansøgning til Kongen, og jeg bestemte da at ville skrive min Ansøgning og en Mandag Formiddag indfinde mig til Audientis hos Frederik den Sjette. For imidlertid ikke at spille en heel Formiddag i Audientisgemakket, antog jeg det for rigtigst at faae at vide, hvem der var jourhavende Adjutant, og, da jeg var kjendt af dem alle, haabede jeg at faae en nogenlunde bestemt Tid opgivet. Min Tanke faldt da paa Major Ewald, med hvem jeg stod paa en venstabelig Fod siden mit Ophold i Genève, og Søndagen før den Dag, da jeg agtede at fremstille mig

som Supplicant, begab jeg mig til ham og foredrog ham mit Grinde. Det traf sig saa heldigt, at han netop var den Jourhavende den næste Dag, og han lovede mig at skulle gjøre Sit til, at jeg ikke skulde blive opholdt altfor længe, dersom der ikke indtraf uforudseete Forhindringer. Vor Samtale gif nu ind paa andre Gjenstande, og Ewald spurgte mig da, om han uden Indiscretion maatte faae at vide, hvad jeg vilde hos Kongen. Jeg fortalte ham det Hele, min Samtale med Hammeken og den lidet trøstelige Efterretning, jeg havde faaet af Biskop Wynster. „De gaaer ikke til Kongen imorgen,“ svarede Ewald. „Ingen kjender bedre til denne Sag end netop jeg. Geheimeraad Malling, der er beslægtet med mig, onsker denne Plads ved Universitetet besat, men han vil ikke omtale Sagen i Directionen, førend han til samme Tid kan have en Mand at foreslaae, som maa anses for at være Pladsen voksen. Han har i denne Anledning raadført sig med mig, og jeg har nævnet ham Hammeken, jeg tilstaaer, at jeg ikke tænkte paa Dem. Hammeken har afflaaet det, han er for gammel og har egentlig ikke gjort sig det franske Sprog og Literaturen til et specielt Studium. Overlad nu til mig at tale med Malling og indlede Sagen!“ Glad forlod jeg den brave Ewald, og et Haab begyndte at skinne ind i min Sjæl. Tilfældet havde ført mig netop derhen, hvor jeg skulde søge min Bei; jeg kunde have henvendt mig til en af de andre Adjutanter, men jeg valgte Ewald. Hvorfor? jeg veed det ikke. Og hvad er saa Tilfældet? Jeg er tilbøielig til at underskrive en fransk Forfatters Ord: „Le hasard, c'est peut-être le pseudonyme de Dieu, quand il ne veut pas signer.“ Malling kjendte mig godt; jeg var tidligere kommen i hans Huus, og jeg var temmelig overbeviist om, at han ikke havde Noget

imod mig. Smidlertid hengik der nogle Maaneder, og jeg erfarede endnu Intet. Ewald bad mig om at være taalmodig og give Tid.

Endnu længere Tid hengik for mig i denne Spænding. Endelig, langt ind i Sommeren, blev jeg underrettet om, at Geheimeraaden ønskede at tale med mig. Den gamle Malling var en overmaade smuk, dengang næsten 83aarig, Olding, der med det fineste Væsen og den værdigste Optræden forenede en borgerlig Jævnhed, der aldrig forlod ham; skjønt Elephantridder førte han aldrig noget Vaaben, men kun Begyndelsesbogstaverne af sit Navn i sit Segl. Han begyndte med at sige mig, at han fandt det i sin Orden, at der blev ansat en Lærer ved Universitetet i et saa vigtigt Sprog som det franske, i Lighed med, hvad der var Tilfældet ved Sorø Akademie; han vidste, at jeg attraaede en saadan Post, men han kunde hverken sige, om Directionen i sin Hæelhed vilde tiltræde hans Mening om Pladsens Nødvendighed, eller om den vilde blive tildeelt mig, skjønt han ikke tvivlede om min Dygtighed dertil. Paa mit Spørgsmaal, om jeg turde indkomme med en Ansøgning, meente han, at jeg personlig burde indgive en saadan til Kongen, der jo i ethvert Tilfælde var den, der afgjorde Sagen.

Altsaa skrev jeg da min Ansøgning og begav mig til Kongen. Vi Mennesker ivre i vor hyperfornuftige Fornemhed mod Overtro, og dog, naar vort Sind er i Spænding, blive vi let ligesaa barnagtig overtroiske som de, vi see langt over Skuldrene. Jeg mindes tydeligt, at jeg blev glad og anfaae det for et godt Varsel, at den første mig bekendte Mand, jeg mødte paa min Vej til Amalienborg, var en Universitetslærer, Professor Zeise. Kongen kjendte mig personlig, og jeg blev da ikke modtaget med de sædvanlige

Ord, hvormed han mødte Ubekjendte: „Hvem er De?“ der bleve udtalte paa en saa buldbrende, skjøndt visseelig ikke ildemeent Maade, at de Fleste bleve forlegne og næppe kunde fremføre deres Andragende. Jeg meddeelte Kongen min Ansøgnings Indhold og anbefalede min Sag, hvorpaa han som sædvanlig svarede: „Jeg skal gjøre, hvad jeg kan,“ og hermed var Audientsen til Ende.

Fredag den 18 September 1829 modtog jeg fra Conferentsraad Engelstoft en Billet af følgende Indhold:

„Jeg gjør mig en sand Fornøielse af at være — maaskee — den første til at underrette Dem om, at De under 15de denne M. er udnævnt til Lector ved Universtitet i det franske Sprog og Literatur med 600 Rdl. Gage. De ville modtage min oprigtige Lykønsning i Forbindelse med Forsikringen om min Høiagtelse og Vensteb.“

Deres
ærbødige og hengivne
Engelstoft.

Dette Brev glædede mig saameget mere, som jeg virkelig ikke havde troet, at Engelstoft var saa vel stemt for mig.

Altjaa var da Maalet naaet, det Maal, der allerede for flere Aar siden havde staaet for mig som det ønskeligste. Hvor glad og tilfreds jeg følte mig, behøver jeg ikke sige. Min Stilling som min Families Forsørger havde nu faaet en mægtig Støtte, og jeg følte, at jeg nu stod langt uafhængigere end før, men ogsaa, at der nu paahvilede mig Forpligtelse til Studier, der skulde gjøres frugtbringende,

hvis det var mig muligt, og som dog hidindtil havde ligget mig fjernere.

Fra alle Sider modtog jeg venlige Lykønskninger. Christian Wilster tilskrev mig fra Sorø et Brev, der begyndte med disse Ord:

„Kjære gamle Ven!

Fru Jama har ikke i mange Tider bragt mig saa kjær en Efterretning som den, at Du endelig har faaet den forønskede Ansættelse; det var ogsaa paa de Tider, at Du betraadte Fastland; hidtil havde Du din Wiin-gaard paa une fle flottante, hvis Urtegaardsmænd i vore fattige Dage komne meer og meer i Dvide, alt som Aarene lide — dog denne fortærskede Tanke maa sættes paa Bers, for at jeg kan være den bekjendt, altfaa:

Tiderne ere trange
Til Levebrød at naae.
Hundene ere mange,
Og Venene ere faa,

Derpaa følger min Lykønskning; gid det franste Sprog maa trives under Din Regjering! Ventelig siger Du ikke til Rusjerne i October med Karer: „jeg lover Eder et mildt Regimente;“ Gud naade dem, jeg gruer alt ved at læse Artiums-Disterne næste Gang“ osv.

Hvad vilde den gode Wilster have sagt om Hundene og Venene, dersom han havde levet i 1868?

Det blev mig paalagt at examinere ved Examen artium i den paafølgende October Maaned, men jeg androg naturligviis paa, og det blev mig da ogsaa tilladt, at udsætte mine Forelæsningers Begyndelse i nogle Maaneder for at kunne vælge et Stof og forberede mig derpaa.

Efter denne Examen blev den sædvanlige Censur holdt, og ved denne Leilighed gav Decanus nogle Forfriskninger af Biin og Kage. Gamle Rahbek kom rørt hen til mig og klinkede med mig med de Ord: „Jeg glæder mig til, at Du ogsaa skal engang drikke af Jacob Skomagers Glas.“ Dette Navn gav Rahbek en Solvocal, som Profesorerne drak af, naar de kom ind i Consiistorium. Kong Jacob af Skotland var under sit Ophold i Kjøbenhavn creeret til Doctor, og han forærede til Tak for den bediste Vre Universitetet en stor Solvocal. Denne brændte i 1807, men lang Tid efter forærede Etatsraad Schumacher Universitetet en anden Vocal. Denne Combination af Kong Jacob og Etatsraad Schumacher gav Rahbek Anledning til at kalde Vocalen Jacob Skomagers Glas.

Netop to Maanedes efter min Ansættelse døde gamle Malling. Det var Ewald, der var et Medskab i Forsynets Haand til at vise mig den Vej, jeg skulde følge; men det var Malling, der bragte mig ind paa den Bane og satte mig i den Virksomhed, som jeg i 23 Aar med Glæde og Interesse beskæftigede mig med. Jeg har aldrig glemt hvad jeg skylder disse mine to Belgjørerere, og, skjøndt de ikke mere er blandt de Levendes Tal, følger min Taknemmelighed dem, saalænge jeg selv lever.

Det første Spørgsmaal, jeg stillede mig, var, hvad jeg skulde foredrage for at blive nyttig og for at danne mig en Tilhørerkreds. Kun de Universitetslærere, der foredrog Examensfag, kunde regne paa mange Tilhørere, det vidste jeg; det gjaldt nu om at udfinde, hvad der var interessant, og hvad der var nyttigt. Jeg havde intet Forbillede, thi levende Sprog og deres Litteraturer havde i en lang Aar-række ikke haft nogen Repræsentant ved Universitetet. Jeg

blev imidlertid snart enig med mig selv om, at mine Foredrag burde dele sig i to Grene, hvoraf den ene skulde omfatte Literaturhistorie eller Behandling af en eller anden fremragende Forfatter, den anden derimod være tillempet efter de Personers Tarv, der, om end Viderekomme, maatte ønske at faae en Underviisning, som dog maatte passe til det Steds Værdighed, hvor den blev givet. I sidste Henseende vilde jeg da holde praktiske Øvelser, hvor Tilhørerne skulde nedskrive paa Fransk et paa Dansk dicteret Stykke, som derefter blev gennemgaaet mundtlig paa Fransk og oplyst med de grammaticalske og linguistiske Bemærkninger, hvortil det maatte give Anledning. Til min første Forelæsning i Literaturhistorien valgte jeg en Oversigt over den franske Digtekunst fra Begyndelsen af det 19de Aarhundrede, et dengang ikke bearbejdet Emne, som jeg meget nøjsommeligt udarbejdede saaledes, at det kunde tjene til Grundlag. I de følgende Aar handlede mine Forelæsninger om Molière, Tragikerne, Boileau, det sytende Aarhundredes Literatur, Middelalderens Literatur, Lystspillet efter Molière, Dramaet i vort Aarhundrede osv. Med de praktiske Øvelser vedblev jeg uafbrudt, og jeg har haft den Tilfredsstillelse, at flere Mænd i mere fremrykket Alder have bevidnet mig deres Anerkjendelse for at have vaakt deres Interesse for de Sag, jeg foredrog.

I dette Efteraar fik Kjøbenhavn Besøg af to musicalske Celebriteter, Pianisten Moscheles og Sangerinden M^{de}. Wilder. Om mit Sammentræf med den Første har jeg tidligere talt. M^{de}. Wilder medbragte anbefalingsbrev til Fru Brun, der naturligviis var henrykt over at kunne faae hende at høre i sin Salon, og som derfor tilsendte mig en Billet fra hende, hvori hun lovede at ville indfinde sig hos hende

en bestemt Dag. Denne Billet sendte Fru Brun mig, ledsaget af følgende Skrivelse:

„Sie sehen, mein lieber Abrahams, welche große (für mich einzige) Freude für uns daraus erwachsen würde, wenn Sie und Gerson die berühmte Madam Milder-Hauptmann, die Königin des Gefanges „che nell'anima si sente,“ am Mittwoch hier heraus begleiten, und wenn Sie uns die im Billet erwähnte Partitur der Iphigenia in Aulis mit heraus bringen könnten. Könnten Sie durchaus nicht, so flehe ich Morgen Abend Antwort zu erhalten. Vor Ein (!) brauchen Sie nicht bei der Milder zu sein, mit welcher Sie herausfahren würden.“

Jeg var naturligviis begjærlig efter at høre den berømte Sangerinde, og paa den bestemte Dag kjørte jeg da i Selskab med hende, Iphigenia og Gerson ud til Sophienholm. Jeg tilstaaer, at jeg dybt beundrede denne storstilede, brede Sangkunst, der ganske havde opfattet Glucks Mening med hans Composition, saaledes som jeg hverken før eller siden har hørt den udført. Derhos var Md. Milder en meget elskværdig Dame, der vel lod føle, at hun satte Priis paa sit Talent, men tillige var venlig, dannet og vant til at bevæge sig i bedre Kredse.

Et andet mig hidtil ubekjendt Phænomen fik jeg ogsaa i denne Tid Leilighed til at gjøre Bekjendtskab med, endogsaa førend de fleste Andre. Jeg har tidligere omtalt, at jeg var vel optaget i Conferentsraad Manthey's Huus, i hvis elskværdige Familiekreds jeg følte mig som hjemme. Manthey var bleven Theaterdirecteur og censurerede i denne Egenstaa de indkomne dramatiske Arbeider. Han havde ikke

sjældent klaget sin Nød for mig, at han maatte gjennemlæse saameget Umødent og Smagløst, og jeg blev derfor overrasket, da han lod mig anmode om at tilbringe Aftenen hos sig og ved min Ankomst modtog mig omtrent med de Ord: „Jeg har faaet til Gjennemlæsning et til Theatret indsendt Stykke, der i den Grad har frapperet mig, at jeg vil bede Dem læse det for mig og derpaa sige mig, hvem af vore Digtere De kan antage at have skrevet dette fortræffelige Arbejde.“ Han gav mig da et Manuscript, betitlet „Amors Genistreger.“ Vi satte os om Bordet, og jeg gav mig til at oplæse det fra Bladet. Intet var lettere, de forniskjonne Vers flød let over Læberne; men efter Forelæsningen kom det store Spørgsmaal: Hvem kan have skrevet det? Dette var mig umuligt at besvare. Vi gennemgik Listen paa alle de Digtere, som kunde antages at være Forfatteren, men Ingen vilde passe. Denne graticieuse Intrigue, disse yndige Vers, dette Skjelmeri, alt dette var Noget, som vi ikke kunde rime sammen med hvad vi kjendte, og Enden blev da, at jeg gav tabt. Ogsaa Haandskriften var mig aldeles ubekjendt, Aftenen gik hen med Lovprisning over Stykket og Uergrelse over ikke at kunne løse Gaaden. At Digteren skulde være min gamle Ven og Kammerat Henrik Hertz, kunde aldeles ikke falde mig ind. Jeg havde af ham seet nogle Leilighedsdigte i den Nathansonfske Familierekord, som jeg havde fundet særdeles smukke, men min Tanke vendte sig aldeles ikke til ham, og først noget senere gik det op for mig, at han vel kunde være Meesteren, hvorom mere siden.

Da jeg her er kommen ind paa det Dramatiste, maa jeg omtale en selskabelig Fornoielse, der omtrent begyndte ved denne Tid, og som i en længere Uarrække spillede en Rolle i Kjøbenhavns høiere Kredses Selskabsliv.

En ung Franskmænd ved Navn Cazalis, en Slægtning af det Tuteinske Huus, var kommen hertil for at besøge sin Familie. Han, som næsten alle Franskmænd, havde et smukt dramatisk Talent og udførte komiske Roller ganske fortræffeligt. Han indvirkede paa Fru Tutein, der, foruden alle sine andre Talenter, ogsaa spillede godt Komedie og talte ypperlig Fransk. Snart samlede der en lille Skuespillertrup, der udførte flere af Scribes Comédies-vaudevilles. De første Dilettanter, der sluttede sig sammen, vare, foruden de nævnte og mig, Steen Wille, Berner (siden død som Consul i Berberiet), Frøknerne Gerschau, Døtre af den russiske Generalconsul Gerschau, Collegieraad Tunkell af den russiske Legation; siden i Tidens Løb kom flere til. Da det Tuteinske Huus ogsaa besøgte af Prindserne og Prindsesserne, forflyttedes hyppigt Scenen til deres Palaier, navnlig spillede vi tidt hos Prinds Christian og Prinds Ferdinand, ogsaa undertiden hos Landgreve Wilhelm og Prindsesse Juliane, og vi havde den Ære at tælle til vor Trup Prindsesse Augusta, Prinds Bentheim, en enkelt Gang Prinds Christian af Glücksburg, vor nu regjerende Konge, og i den sidste Tid Prindsesse Anna, Prinds Frederik af Hessens Gemalinde. Diplomaterne stode heller ikke tilbage; hos Gerschau, hos den svenske Gesandt Baron Hochschild, hos den engelske Gesandt Sir Henry Wynn, hos Grev Hardenberg-Reventlow gaves der Tid efter anden jævnlige Forestillinger af vor lille Trup til stor Fornøjelse for Selskabet, der heri fandt en Afbrødelse af de sædvanlige, temmelig kjedsommelige Sammenkomster. Denne jelskabelige Underholdning vedvarede, som sagt, i en lang Række og har efterladt mig mange interessante Smaaminder. Den ophørte først aldeles et Par Aar efter Christian den Ottendes Død, og jeg er-

indrer, at den firdje Gang, jeg talte med Kongen, var omtrent ved Juletid 1847, altsaa faa Uger, før Kongen døde. Efterat Stykket var forbi, takkede Kongen mig for min Udførelse af Rollen og sagde mig nogle smigrende Ord. Jeg tillod mig at takke ham for den Deeltagelse og Interessje, han altid viste under Opførelsen, hvor ingen Pointe, intet morsomt Sted, ingen godt fremsagt Replik undgik ham, og hvor hans udtryksfulde Ansigt, hans Latter, undertiden hans Haandklap var faa opmuntrende og belønnende; jeg tilføiede, at det maatte være en stor Opmuntring for Professorerne i Paris, at Studenterne applauderede dem, naar deres Foredrag behagede Tilhørerne. „Ja,“ svarede Kongen, „men husk paa, at engang imellem pibe Studenterne ogsaa Professorerne ud.“

Et Par andre pudsigge Scener vil jeg endnu tilføie. Lady Wynn, den engelske Gesandts Gemalinde, var en besynderlig Dame, hvis Ansigt altid var lige koldt og ubevægeligt, om hun faa talte Spøg eller Alvor. Engang spillede vi i hendes Huus Scribe's le Diplomate, hvori hendes Datter spillede Elskerinden og jeg Elskeren, Chavigny, der til Slutningen bliver gift med den unge Pige. Den preussiske Gesandt, Grev Maczynski, var for nogen Tid siden kommen hertil, men hans Gemalinde kom først senere, netop i de Dage, da Forestillingen skulde finde Sted. Da hun altsaa ikke endnu var præsenteret ved Hofet, kunde hun ikke være tilstede ved Forestillingen sammen med Prindsjerne og Prindsesserne, og Lady Wynn havde derfor anmodet hende om at komme til Generalprøven, hvor iøvrigt det talrige Publicum bestod af yngre Børn med deres Huuslærere og Gouvernanter, samt hvor det høiere og lavere Tjenerskab dannede Baggrunden. Da

Prøven var forbi, tog Lady Wynn mig ved Haanden, førte mig hen til Fru Maczynski og sagde med det alvorligste Ansigt af Verden: „Permettez-moi de vous presenter mon gendre“. Da jeg nu saac en Bevægelse i Grevindens Ansigt, skyndte jeg mig naturligtviis med at tilføie: „Pour ce soir seulement, bien entendu“.

Jeg nævnedes Grev Hardenberg-Reventlow som En af dem, der aabnede sit Huus for vore dramatiske Underholdninger. Han var Søn af den berømte preussiske Statsminister, Fyrst Hardenberg, men havde givet Afkald paa Fyrstetitlen, da han var dansk Underfaat og Godseier. Han var en Typus paa en ægte Aristokrat, høi, smuk, nedladende og venlig, naar ikke engang imellem Fornemhedens Djævel foer i ham, i hvilken Anledning hans Neven, Baron Sedendorff, sagde om ham: „Mein Onkel ist unausstehlich, wenn er sich in seinen Fürstenmantel hüllt“. Hans Gemalinde i andet Ægteskab var en Slægtning af ham, en Hardenberg fra Hannover, en meget begavet og dannet, men meget styg og sentimental Dame. Hun sang smukt, var lidenskabelig Musikelsker, og i denne Anledning kom jeg da ofte til hende og vi musicerede meget sammen. Da nu Skuespillermanien begyndte at gribe om sig, ønskede hun ogsaa at være med, og arrangerede da en Forestilling, der tillige skulde være en Overraskelse for hendes Mand paa hans Fødselsdag. Han blev da configureret i sine Bærelser i Stueetagen, medens vi holdt vore Prøver paa første Sal. Da paa Generalprøven det første Stykke, hvori jeg havde Rolle, var tilende, gif jeg ind blandt Tilskuerne for at see det andet Stykke. I den samme Stolerække som jeg sad længere henne et stort, tykt, kolosfalt Fruentimmer med en tætfluttende Rappe og indhyllet i et stort Shawl. Jeg skede hen til hende, og hun

nikkede til mig paa en fortrolig Maade, der gjorde mig nysgjerrig, men, hvergang jeg stjal mig til at see hen, gjen- tog hun sit underlige Nik. Endelig tog jeg Mod til mig og opdagede da til min Forbauselse, at det var den gamle Grebe, der havde udflædt sig for incognito at see Proven. Siden erfarede jeg, at det horte til hans Underligheder at flæde sig ud som gammel Dame, især da det engang var lykkedes ham paa denne Maade at narre en ældre Dame, en fortrolig Veninde af hans Søster, Grevinde Bücker, hvem han skal have lignet, saa at man kunde tage feil af dem. Den omtalte Dame havde nemlig, i den Tanke, at det var Grevinden, der vilde overraske hende, kastet sig om hans Hals og kysset ham, men var faret forfærdet tilbage, da hun folte Skjægget.

En anden høiadelig Familie, der i denne Tid tilbragte Vinteren et Par Aar i Kjøbenhavn, var Grev Scheel-Blessen. Han var en klog, fin Mand med et udtryksfuldt, skarpsindigt Ansigt, men han var aldeles skjævhalsket. Da han som ung Mand var forelsket i den smukke Frøken Hedemann, der blev hans Gemalinde, opholdt Frederik den Sjette sig i Holsteen. En af Kongens Omgivelser fortalte, at Greven havde i Sinde at lade sig operere for sin Skjævhalsethed. „Det behøves ikke,“ sagde Kongen, „lad bare Frøken Hedemann altid staae paa den gale Side, saa dreier han nok Hovedet, saa det bliver lige“.

Den smukke Grevinde, der tillige var meget rig og førte et stort Huus, blev naturligviis feteret fra alle Sider. Hun gav sig ogsaa af med Kunst og malede selv lidt, hvis jeg ikke huster feil. Hun var imidlertid ikke synderlig begavet og havde kun erhvervet sig den ydre Politur. Der for- taltes dengang en og anden komisk Anekdote i denne Anled-

ning. Da hun blev spurgt om, efter hvilken Maler et Kobberstik, der hang i hendes Værelse, var stuktet, skulde hun have svaret, at Malerens Navn stod derpaa, det var Raphael Bing; hun tænkte sagtens paa Raphael Mengs. I en Samtale med den franske Gesandt Marquis de Saint-Simon, der i det Hele var temmelig kaad og ugencert, brugte hun det Udtryk: „j'aime mes grandes commodités“, hvorpaa han svarede: „ah, elles sont grandes, je ne le savais pas“. Da Prinds Christian, der havde Die for suukke Damer, gjerne vilde vise hende en Opmærksomhed, anmodede han hende om at overtage Elskerinderollen i et tydsk Stykke, der tilligemed et fransk skulde opføres hos ham. Stykket hed „der Strauß“ og var skrevet i Alexandriner. Hun sad alene paa Scenen, da Tæppet gik op, og skulde sige en Monolog, der begyndte med de Ord:

„Der Morgen ist vorbei, die Mittagsstunde da,
Und noch ist er nicht hier, selbst nicht ein Briefchen da.
Ei, ei, mein Herr von Strauß, sind Sie schon jetzt so lau,
Wie werden Sie dann sein, bin ich erst Ihre Frau.“

Formodentlig ramfede hun disse Ord saaledes op paa den første Probe, at hun mærkede, der behøvedes nogen Instruction, og, da jeg kom i hendes Huus og underviste hendes Datter, anmodede hun mig om at vejlede hende. Hun kunde sin Rolle paa Fingrene, men lirede Alexandrinerne af, saa det havde Skik. Jeg forsøgte paa at gjøre hende begribeligt, at hun ikke maatte scandere, men fremsige Replikkerne saaledes, at man ikke bestandig hørte den kjedsommelige Tact i Verset; men hun syntes ikke at kunne forstaae det, skjøndt jeg fremsagde det for hende paa den Maade, jeg fandt det rigtigst. Under en af disse Øvelser kom Greven ind og hørte lidt paa vor Lektion. Pludselig reiste han sig og sagde: „Mein, meine Liebe gute Gans, laß du das lieber,

es geht doch nicht". Desuagtet spillede hun Rollen, og Selskabet undlod naturligviis ikke at forfikkre hende, at hun havde spillet comme un ange. Jeg vedlægger adskillige af Programmerne til disse vore Privatforestillinger for at vise, hvilke Personer der deltog deri.

Da jeg en af de første Dage i Maret 1831 gik fra mit Hjem, mødte jeg Heiberg, der kom farende hen til mig med de Ord: „Har Du læst Gjengangerbrevene?“ Da jeg svarede benægtende og spurgte om, hvem Forfatteren var, svarede han: „det er Baggesen, der er Iyslevende iblandt os: gaa strax hen og køb Bogen!“ Dette gjorde jeg da ogsaa og blev da i hoi Grad forbausset over det Mesterskab, hvormed den ubekjendte Forfatter havde forstaaet at gjengive Baggeseus karakteristiske Tone og Form. Under min Speculeringen paa, hvem denne store Ubekjendte kunde være, faldt det mig ind, at en saadan Efterligning af en eller anden Digter, rigtignok mest i parodisk Retning, havde været en Morstab for os i vor lille Kreds, der fornemmelig bestod af Poul Møller, Wilhelm Jacobsen, Henrik Hertz, Carl Thortsen og nogle flere. Jeg erindrede saaledes, at En havde sagt: „Hvor skjönt siger ikke Dehlenschläger:

Hvo falder, falder efter Odins Willie,
For Alle kneiser ingen Bautasteen;
Men lov, at Du vil plante mig en Lillie
Naar jeg i Slaget falder over mine egne Been.“

En anden Gang sagde En: „Det er dog en dyb Tanke hos Novalis, naar han siger: „Die Liebe ist der Logarithmus des Lebens““. For at gjøre Spaesen complet gik En hen til Mathematikeren Dyhsel og bad ham forklare denne Sætning. Dyhsel studerede herpaa i flere Dage, men maatte tilsidst erklære, at han gav sig tabt, hvilket var meget naturligt, da der ingen Mening var deri. Da min Tanke nu var

ledet ad denne Wei, kunde jeg ikke forestille mig, at det kunde være nogen Anden end Jacobsen eller Herþ. Nu erindrede jeg, at, da Mathanson under mit sidste Ophold i Paris havde opholdt sig nogle Dage der, hvor vi da altid vare sammen, talte han uafsladeligt om et Lyttspil, „*Fr. Burchard og hans Familie*,” der var saa morsomt og havde gjort saa megen Lykke, men hvis Forfatter var ubekjendt. Alt dette sammenlagt, hvortil endnu kom de smukke Vers i „*Amors Genistreger*“, førte mig stærkt ind paa Herþ, og jeg besluttede da ved Leilighed at see til at fange ham. En saadan Leilighed tilbød sig ogsaa snart. Det var dengang Mode at bære Vinterfrakker af meget lys Farve. En Søndag, da jeg i Frostveir spadserede paa Bolden, saae jeg i Afstand Herþ komme, iført en næsten hvid Overfrakke. Da jeg kom ham nær, sagde jeg spøgende til ham: „Hvorledes seer Du ud? Du ligner jo en Gjenganger.“ Jeg troede at bemærke en Bevægelse i hans Ansigt, der bestyrkede mig i min Tro, og han har siden ogsaa tilstaaet for mig, at dette Udtryk havde fat ham i Forlegenhed, da han anede, at jeg var paa rette Wei.

Her ender min Faders Manuscript. Der fandtes endnu vedlagt adskillige Papirer, af hvilke nogle ere omtalte i disse Meddelelser, saasom hans Pas fra „Ludlamshøhle“ og andre. At det havde været hans Hensigt at føre sine Meddelelser længere ud i Tiden, vel endog til hans sidste Dage, sees af nogle Optegnelser, hvori han for hvert Aar havde noteret de Begivenheder, han havde havt til Hensigt at omtale. Et pludseligt Sygdomsanfald i Marts 1869 afbrød ham imidlertid i hans Arbejde, og han har næppe strevet derpaa efter den Tid.

Som Afslutning paa hans Meddelelser anføres her hans senere Livs vigtigste Tildragelser:

I 1831 foretog han en Rejse i Sverrig sammen med Baron Seckendorff. 1832 blev han Professor og besøgte samme Aar atter Paris og denne Gang tillige London. I disse Aar blev han optaget i „Dansk dramatisk literairt Selskab“ eller, som det ogsaa kaldtes, „Borups Selskab“, hvoraf han var et meget virksomt Medlem. Iøvrigt levede han det samme Liv, han i de nærmest foregaaende Aar havde levet, indtil han i Aaret 1834 blev forlovet og 1835 gift med Frederikke Juliane Augusta Philipsen, med hvem han levede i et lykkeligt Ægteskab, indtil Døden berøvede ham hende i 1852. Det var jo naturligt, at hans Ægteskab maatte medføre, at han for en Deel trak sig tilbage fra det udbredte selskabelige

Liv, han tidligere havde ført; men han samlede nu i sit Hjem en snevrere Kreds af de Benner, der havde staaet ham nærmest, og mange af Datidens fremragende Personligheder gjæstede hans Huus; især var Thorvaldsen efter sin Tilbagekomst til Kjøbenhavn en jævnlig Gjæst. De mange Forbindelser, han havde knyttet paa sine Reiser, gjorde, at ogsaa hyppigt Udlændinge, der kom hertil, havde anbefaling til ham, og det var ham da altid en Glæde at see dem hos sig. Nogle Maaneder før han mistede sin Hustru, forlod han sin tidligere Stilling ved Universitetet, da han blev udnævnt til Notarius publicus i Kjøbenhavn.

I Aarene nærmest for 1844 beskæftigede han sig med Forarbejderne til sin „Description des Manuscrits Français du moyen âge de la bibliothèque royale de Copenhague“ og derpaa med Udarbejdelsen af sin franske Sproglære.

I en Række af Aar fra 1846 var han Formand i Kunstforeningen og i Samfundet til den danske Litteraturs Fremme, og begge disse Stillinger omfattede han med stor Interesse; han var ligeledes Medstifter og i flere Aar Medlem af Bestyrelsen for Pensions- og Understøttelsesforeningen for Kunstnere og deres Efterladte; men, hvad der maaskee optog den største Deel af hans Tid og hans Interesse udenfor hans Embedsvirksomhed, var, at han omtrent i Aaret 1847 begyndte at samle paa Autogramer af berømte Mænd, hvilken Samling i Aarens Løb voxede til en meget betydelig Størrelse. Efter hans Død bleve de udenlandske Autogramer efter hans Bestemmelse solgte ved Auction i Leipzig.

I 1865 fejrede han sit 50aarige Studenter-Jubilæum i sit Hjem sammen med dem af hans gamle Kammerater, som han havde kunnet samle, og de to endnu levende Professorer fra den Tid, nemlig Werlauff og Sibbern.

Efter sit Giftermaal foretog han kun nogle enkelte mindre Udenlandsreiser: i 1836 reiste han sex Uger i Nordtyskland med sin Hustru, 1851 deltog han i det scandinaviske Studentermøde i Christiania, 1858 reiste han i Sommeren to Maaneder i Tyskland og Norditalien med sine to ældste Sønner.

Han havde hele sit Liv nydt en udmærket Helbred, indtil han i Martz 1869 blev ramt af et Sygdomsanfald, hvorefter han dog

kom sig saavidt, at han i Slutningen af Sommeren igjen kunde tage fat paa sine Embedsforretninger; men fra det Dieblif var han fuldstændig beredt paa sin Død, der da indtraf den 25. Jan. 1870, saa pludselig og let, at Blækket ikke endnu var tørt paa det Papiir, der laa foran ham, da hans Tjener fandt ham død i hans Stol.

Som han havde været en sjelden kjærlig Søn, var han ogsaa den kjærligste Egtemand og Fader!

DIS-Danmark

1 1 0 2 4 5